

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

**Кафедра економіки підприємства та інвестицій
Бізнес-інноваційний центр «Tech Startup School»**

Kanzlei Dr. Schenk – Steuerberatung – Certified Tax Advisor» (м. Остгайм, Німеччина)
Кінгстонський університет (м. Лондон, Велика Британія)
Віденський технічний університет (м. Відень, Австрія)
Університет імені Коменського (м. Братислава, Чехія)
Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана (м. Київ)
Національний авіаційний університет (м. Київ)
Національний університет «Харківський політехнічний інститут» (м. Харків)
Українська інженерно-педагогічна академія (м. Харків)

**Матеріали
V Міжнародної
науково-практичної
конференції**

**Проблеми формування та розвитку
інноваційної інфраструктури**

**Львів
23–25 травня 2019 р.**

Львів
Видавництво Львівської політехніки
2019

УДК: 330.341.1:316.324.8] (063)

П 781

Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури», Львів 23–25 травня 2019 р. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM).

ISBN 978-966-941-340-6

У збірнику висвітлюються проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури в Україні. Розглядаються реалії, перспективи, виклики цифрової економіка та формування інноваційної інфраструктури. Подаються дослідження щодо вирішення проблем розвитку інноваційної інфраструктури на засадах ланцюгів перетворення знань і технологій, розвитку стартапів на засадах менторства та взаємодії учасників інноваційної інфраструктури, ресурсного забезпечення розвитку стартапів та суб'єктів інноваційної інфраструктури

УДК: 330.341.1:316.324.8] (063)

Відповідальний за випуск професор Козик В. В.

Матеріали подано в авторській редакції

*Висловлюємо подяку всім спонсорам за сприяння
в організації та проведенні конференції*

ISBN 978-966-941-340-6

© Національний університет
«Львівська політехніка», 2019

ПРОГРАМНИЙ КОМІТЕТ

СПІВГОЛОВИ:

Кузьмін Олег
Козик Василь
Подольчак Назар

ЧЛЕНИ ПРОГРАМНОГО КОМІТЕТУ:

Алексєєв Ігор; Ареф'єва Олена; Горова Ксенія; Грегус Міхал; Жежуха Володимир; Захарчин Галина; Ільчук Павло; Карий Олег; Кривінська Наталія; Крикавський Євген; Мельник Ольга; Пирог Ольга; Поплавська Жанна; Прохорова Вікторія; Ситник Йосиф; Флауерс Алан; Швиданенко Генефа; Шенк Райнер; Яремко Ігор.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

СПІВГОЛОВИ:

Мрихіна Олександра
Колещук Орест

СЕКРЕТАР:

Стеців Ірина

ЧЛЕНИ КОМІТЕТУ:

Анісімова Марія; Баланська Олена; Гавриляк Анатолій; Гудзь Ольга; Висоцький Артур; Войцеховська Вікторія; Воробець Степан; Данилович Тарас; Данчак Леся; Дашко Ірина; Довбенко В'ячеслав; Загорецька Олена; Залуцький Володимир; Залуцька Христина; Зарицька Оксана; Ємельянов Олександр; Кіржецька Марія; Кічор Володимир; Клімковський Мар'ян; Красілич Ірина; Крет Ігор; Кривцун Ірина; Кулиняк Ігор; Мельник Володимир; Мирощенко Наталія; Мишишин Ольга; Музиченко-Козловська Оксана; Мусійовська Оксана; Лесик Лілія; Петрушка Тетяна; Поліщук Ірина; Селюченко Надія; Скворцов Ігор; Симак Анастасія; Стояновський Андрій; Тимчишин Ірина; Франів Ігор; Юхман Ярина.

ЗМІСТ

Секція 1

Цифрова економіка та формування інноваційної інфраструктури: реалії, перспективи, виклики

Alekseyenko L. M., Kalashnikov G. D. FINANCIAL INNOVATIONS: CORRECTION OF INTERACTION IN THE CONDITIONS OF ESTABLISHMENT OF DIGITAL ECONOMY	17
Andriushchenko K., Kondarevych V. THE TOOLS OF DIGITALIZATION OF ENTERPRISES: THE USE OF FEATURES	18
Galushko O.I., Lakiza O.V., Kovalenko-Marchenkova Ye.V. THE WAYS OF STIMULATION THE INNOVATION ACTIVITY OF ENTERPRISES	20
Moskalevich, G. N. TECHNOLOGY TRANSFER AS A METHOD OF COMMERCIALIZATION OF INTELLECTUAL PROPERTY OBJECTS	21
Nester Y.I., Shymanska O.P. REWRITING TRADITIONAL ECOSYSTEMS, STRATEGY AND BUSINESS MODELS IN THE AGE OF DIGITIZATION	23
Obelnytska Kh. V. ON EVALUATING THE SOCIAL CONSTITUENT OF THE COMPETITIVENESS OF HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS IN THE CONTEXT OF INNOVATION INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT	25
Ozarowski O. INNOVATION IN RENEWABLE ENERGY POLICY	27
Pugachevska K.S. INNOVATIVE COMPONENT OF IMPORT SUBSTITUTION POLICY	28
Pugachevska K.Y., Lyzanets A.G., LOGISTIC INFORMATION SYSTEMS IN ENTERPRISE MANAGEMENT	30
Simakhova A. SOCIAL ECONOMY AND DIGITAL DEVELOPMENT	31
Soiko A.A. FEATURES OF INTRODUCTION OF INNOVATIVE TECHNOLOGY OF MANAGEMENT OF FINANCIAL BUSINESS PROCESSES ON THE BASIS OF SAP	32
Solomina G.V. INNOVATIVE TECHNOLOGIES FOR FISCAL ASSETS	35
Stetsiv I.S. OLAP TECHNOLOGY IN IMPROVING THE MANAGEMENT PROCESSES OF INNOVATION INFRASTRUCTURE	36
Tkach V. THE INTERNET OF THINGS IMPACT ON ECONOMIC AND SOCIAL PROCESSES	38
Алексеевко М. Д. ДЕЯКІ АСПЕКТИ БАНКІВСЬКИХ ДЕПОЗИТІВ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РЕСУРСУ	40
Андрійченко Ж. О. РИЗИК ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД У ФІНАНСОВОМУ МОНІТОРИНГУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ	41
Анісімов В.М. ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В ДЕРЖАВІ, ЩО ВОЮЄ	43
Арзянцева Д.А. ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОСИСТЕМИ В СФЕРІ ЦИФРОВОЇ МЕДИЦИНИ (DIGITAL HEALTH)	44
Белей О. І. ХМАРНІ СЕРВІСИ ЯК ІНФОРМАЦІЙНА ОСНОВА СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ	46
Беновська Л.Я. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ В УКРАЇНІ	48
Білозорович П.С. ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	50
Богашко О. ЛІ. РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УМОВАХ КОНЦЕПЦІЇ «РОЗУМНОГО МІСТА»	52
Бочко О.Ю., Кузяк В.В. КЛЮЧОВІ ФАКТОРИ МАРКЕТИНГОВОГО СЕРЕДОВИЩА	53
Бритвенко А. С. НАПРЯМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ У ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНІ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВ-ПЕРЕРОБНИКІВ ОЛІЄ-ЖИРОВОЇ ПРОДУКЦІЇ	55

Буднік А. І., Венгерська Н. С. СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК СУЧАСНОГО МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ	57
Буркун І. Г. ДОВІРА ЯК БАЗОВИЙ СОЦІАЛЬНИЙ ФАКТОР РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ	59
Віблій П.І., Лащик І.І., Дейнека В.В. ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ УКРАЇНИ. РИЗИКИ ТА ЧИННИКИ, ЩО СПРИЯЮТЬ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ	61
Воловідник К.Т РОЛЬ ДЕРЖАВИ У ФОРМУВАННІ ЕФЕКТИВНОГО МЕХАНІЗМУ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	62
Ганечко І.Г., Бурчак О.А, Ковальчук Ю.М., ВПЛИВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА РОЗВИТОК БІЗНЕСУ	64
Герасименко О. В. ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ НА ЗБАЛАНСОВАНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ	66
Герасименко О.М. ШАХРАЙСТВО В КОМПАНІЯХ: ВИДИ ТА ФАКТОРИ ВИНИКНЕННЯ	68
Гірняк Є. І. ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ	70
Голич Н.В. ІННОВАЦІЙНИЙ ВЕКТОР РЕГІОНІВ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	71
Головатюк В.М. ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ	72
Головач Т.В. ІННОВАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	74
Головач Т.В. ЦИФРОВА ЕКОНОМІКА: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ	76
Голуб М.П., Кот Н.Г. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ЦИФРОВИЙ ВАЛЮТИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В РЕСПУБЛІЦІ БІЛОРУСЬ	78
Горбаль Н.І., Онищак В.С., ДІДЖІТАЛІЗАЦІЯ БАНКІВСЬКОЇ СФЕРИ В УКРАЇНІ	80
Гребешкова О. М., Кизенко О. О. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПІДПРИЄМЦЯ В УКРАЇНІ	81
Гребешкова О. М., Коротченко А. П. ПІДПРИЄМНИЦЬКА ОСВІТА В ЦИФРОВІЙ ЕКОНОМІЦІ: ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ	83
Гудзь П.В., Гудзь М.В., АДМІНІСТРУВАННЯ РОЗВИТКОМ МІСТ НА ОСНОВІ ПЛАТФОРМИ SMART- СІТУ	85
Даниліна С.О. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ ДЕРИВАТИВІВ	87
Денисенко М.П., Шапошнікова О.М., Будякова О.Ю. ІННОВАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ	89
Демиденко Л.М., Нестеренко О.П. ІСТРУМЕНТИ РЕАЛІЗАЦІЇ СПРАВЕДЛИВОГО ОПОДАТКУВАННЯ У ЦИФРОВІЙ ЕКОНОМІЦІ	92
Долгополова М. В. РИНОК ЕЛЕКТРОННОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ: КЛАСИФІКАЦІЯ ФОРМ	94
Євсєєва О. О., Євсєєв А. С. РОЗВИТОК ЦИФРОВОЇ ТА КРЕАТИВНОЇ ЕКОНОМІК В УКРАЇНІ	96
Єпіфанова І. Ю., Джеджула В. В. ПЕРСПЕКТИВИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	98
Єфремова Н. О., Головенчик А. В. РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ	100
Жаворонков В.О. РОЗБУДОВА ІННОВАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В РЕГІОНІ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	102
Завадська А. Т. ДО ПИТАННЯ СУТНОСТІ ТА ЗМІСТУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ	104

Загорецька О.Я., Бреньо А.В. ФРІЛАНС – ЯК ОДИН ІЗ ВИДІВ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ	106
Захарчин Г.М. ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА В УМОВАХ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ	108
Знамеровська А.О. ТОКЕНІЗАЦІЯ ЯК НАПРЯМОК УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ	110
Зомчак Л. М., Ракова А. С. ПОТОЧНЕ МАКРОЕКОНОМІЧНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ: ПРОБЛЕМИ, ОСОБЛИВОСТІ, ДОСЛІДЖЕННЯ	112
Карпа І. С. ЛІЗИНГ ЖИТЛОВОЇ НЕРУХОМОСТІ: ПРОБЛЕМАТИКА РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ	114
Кирилюк О. В., Швиданенко Г. О. СУТНІСТЬ ТА ФАКТОРИ АСИМЕТРІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ЗМІН	115
Кириченко Г.В. ОСНОВНІ АСПЕКТИ РОЗРОБКИ І РЕАЛІЗАЦІЇ ВАРТІСНО- ОРІЄНТОВАНОЇ СТРАТЕГІЇ НА АВТОТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	117
Кіржецький Ю.І., Кіржецька М.С. НАПРЯМИ ЗАСТОСУВАННЯ ІоТ У ХАРЧОВІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ	119
Кльоба Л.Г. ОСНОВНА МЕТА ЦИФРОВІЗАЦІЇ – ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	120
Ковбаско О.М. ПЕРСПЕКТИВИ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ	121
Козик В.В., Мишишин О.Л., Павелчак Т.І. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКО- ПОЛЬСЬКОГО ТРАНСКОРДОННОГО РЕГІОНУ В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	123
Колещук О.Я., Коліушко С.О. ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ПЕРЕДУМОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ	124
Колішук О. В. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УКРАЇНІ	125
Коломієць О.Л., Овчарук В.В. ОСОБЛИВОСТІ ПЛАНУВАННЯ ВИТРАТ НА ПОБУДОВУ СИСТЕМ АДМІНІСТРУВАННЯ В ПІДПРИЄМНИЦТВІ	127
Колосінська М.І. ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ВІЗ, ЯК ІННОВАЦІЙНОГО ІНСТРУМЕНТУ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ КРАЇНИ	128
Корначук О. Ю., Курило О. Б. ДЕПОЗИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ	130
Королук Т. О. ЦИФРОВА ДЕМОКРАТІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	132
Косар Н. С., Кузьо Н. Є. РОЗВИТОК МАРКЕТИНГОВИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ НА ОСНОВІ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ	133
Ксенофонтов М. М., Бакун Ю. О. МЕХАНІЗМИ СОЦІАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙ ЯК ЕЛЕМЕНТ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ	134
Кулак А.С. ВПЛИВ ПРОЦЕСІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ	135
Кучінка Т.В., Попфалуші В. Я. ЦИФРОВА ЕКОНОМІКА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	136
Лактіонова О.Ю, Омельченко Л.С. ЦЕНТРИ ПОСЛУГ ФІНАНСОВОГО АУТСОРСИНГУ В ІННОВАЦІЙНІЙ ІНФРАСТРУКТУРІ РЕГІОНІВ	137
Лаптев В. І НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКИХ РЕСУРСІВ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ	138
Лендел О.Д. РОЛЬ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ У ФУНКЦІОНУВАННІ РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ РЕГІОНУ	140
Лесюк О.Ю. Воробець С.Й. ПОБУДОВА МОДЕЛІ ЗАЛЕЖНОСТІ СКОРИГОВАНОГО РОСТУ ВВП КРАЇНИ ВІД ІНШИХ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	142
Литвиненко О.В. СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ЯК СКЛАДОВА ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ БУДІВНИЦТВА	144

Лібенко Ю. С., Петришин Н. Я., ОСОБЛИВОСТІ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ	145
Маковоз О.С. , Передерій Т.С. ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА ЯК ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ	147
Маначинська Ю.А., Лучик С.Д., Євдошак В.І. ІННОВАЦІЙНА 5D-ОБЛКОВА ПАРАДИГМА В КОНТЕКСТІ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ	148
Маслош О. В. Шевцова Г. З., РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНИХ ЕКОСИСТЕМ ХІМІЧНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ	150
Меджибовська Н.С. ІННОВАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА ДЛЯ УЧАСТІ МСБ В ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЛЯХ	151
Мельникова М.В. ПРО ЦИФРОВІЗАЦІЮ СФЕРИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ МІСТА	153
Миرونю Ю.Б. ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ У СФЕРІ ТУРИЗМУ	155
Моголівець А.А. ВПЛИВ ЕКОНОМІЧНИХ ЦИКЛІВ НА ІННОВАЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ	157
Монтицька А.М. АНАЛІЗ ЧИННИКІВ ВПЛИВУ СИЛЬНОГО БРЕНДУ І ПОЗИТИВНОГО СТАВЛЕННЯ В СУСПІЛЬСТВІ ТА ПРЕСІ НА УСПІХ ІННОВАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ	158
Музиченко-Козловська О.В. ЕФЕКТИ ВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ КОНЦЕПЦІЇ «РОЗУМНЕ МІСТО» У ТУРИСТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	160
Новак Є.В. ІННОВАЦІЙНА МОДЕЛЬ РАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ПРОЦЕСІВ БУДІВНИЦТВА	161
Новікова І.О. ЕКОНОМІЧНА ЗЛОЧИННІСТЬ ЯК ФОРМА ЗАГРОЗИ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ КРАЇНИ НА ПРИКЛАДІ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ	163
Огорь Г.М., Надточій І.І., Смоляной Є.С. АНАЛІЗ РИНКУ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В УКРАЇНІ	164
Огорь Г.М., Надточій І.І., Шульга А.В. ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВОГО МАРКЕТИНГУ В ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	165
Олійник О. О. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ В УКРАЇНІ	167
Петренко М. А. ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА	168
Петрова І.Л. СОЦІАЛЬНІ ВИКЛИКИ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ	170
Плетньов М.В., Кузьменко О.М. ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В КОНТЕКСТІ ЗАКОНОПРОЕКТУ ПРО РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙ: ДО ОБГОВОРЕННЯ	171
Погреда І.І., Редзюк Т.Ю. ПЕРЕХІДНІ ВІДПУСКНІ: НЮАНСИ ПРО ЯКІ ПОТРІБНО ПАМ'ЯТАТИ	172
Попадинець Н.М., Максимів Ю.В. ОКРЕМІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ СКЛАДАННЯ ЗВІТУ ПРО УПРАВЛІННЯ	173
Пунда О.О. ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ КОРДОНІВ ЄС	175
П'ятницька Г.Т. РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ЯК ПЕРЕДУМОВА ПОБУДОВИ УСПІШНОГО НАЦІОНАЛЬНОГО БРЕНДУ	177
П'ятницька Г.Т., Григоренко О.М. РИНОК ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В2С: ЕФЕКТ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО ВИТІСНЕННЯ ТА ПРИХОВАНІ РИЗИКИ	178
Рассадникова С. І. ІННОВАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА ІНВЕСТИВАННЯ СФЕРИ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ	179
Ревко А.М. ІМПЕРАТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ СОЦІОГУМАНІТАРНОГО ПРОСТОРУ РЕГІОНУ	181
Рибалко-Рак Л.А., Гусаковська Т.О., Кужель Н.Л. РОЗРОБКА ПОЛІТИКИ З ЯКОСТІ ДЛЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ В УМОВАХ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ	183

Рогов В. Г., Єфімова Г. В. РАННС ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА РЕАГУВАННЯ НА КРЕДИТНІ СТИМУЛИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА	184
Ромащенко К.М. НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ	186
Самоліук Н.М., Міщук В.А. ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІНФРАСТРУКТУРНА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙ	188
Саліга П.А. КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ОСНОВА УДОСКОНАЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ	190
Селюченко Н.Є., Кічор В.П. РОЗВИТОК ІНДУСТРІЇ 4.0 ЯК ГОЛОВНОЇ СКЛАДОВОЇ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	192
Синютка Н. Г., Василюк Т.В. ЕЛЕКТРОННІ ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ PROZORRO В УКРАЇНІ:ЕФЕКТ ВІДКРИТИХ ДАНИХ	194
Сиротюк Г. В., Янковська К. С. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ	196
Сілакова Г. В., Петухова О. М. СУЧАСНІ НАУКОВІ ПОГЛЯДИ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	198
Скоробогатова Н. Є. ІННОВАЦІЙНІ ІНСТРУМЕНТИ ІНДУСТРІЇ 4.0 У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	200
Слюсарєва Л.В. Сидорко Н.Л. ВИКОРИСТАННЯ ІНДИКАТОРІВ РЕЙТИНГУ DOING BUSINESS В ОЦІНЦІ ПРИВАБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	202
Смоленюк Р. П. МОНІТОРИНГ ФІНАНСУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ПРОГРАМ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ	204
Старченко Г. В. ЦИФРОВА ЕКОНОМІКА ТА ПРОЕКТНО-ОРІЄНТОВАНІ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ДРАЙВЕРИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ	205
Стріжкова А.В. ТРЕНД ЦИФРОВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ	207
Східницька Г. В. ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ ОСПОДАРИВАННЯ АГРАРНОЇ СФЕРИ	209
Татарин Н.Б. ІННОВАЦІЙНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ ЯК СКЛАДОВОЇ ЧАСТИНИ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ	211
Тимчишин І.Є., Мельник В.М. КЛЮЧОВІ НАПРЯМИ ІНЖЕНЕРІЇ ЦІННОСТІ У ЖИТЛОВОМУ БУДІВНИЦТВІ	213
Ткаченко С. А., Потишняк О. М. ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНА РІГОРИЗАЦІЯ ПІДСИСТЕМИ ОБЛІКУ	215
Ткачова О.К. ВИКОРИСТАННЯ ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНИХ МЕТОДІВ ДЛЯ ОЦІНКИ І ПРОГНОЗУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ	217
Товт Т.Й. СТАРТАП ЯК НОВА ФОРМА ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА	218
Трушкіна Н. В ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ	219
Усата Н.В. ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ЯК РУШІЙНА СИЛА РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ	221
Федоров Г.О. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ ДЛЯ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ.	222
Федулова І. В. ВИКЛИКИ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ БІЗНЕСУ УКРАЇНИ	224
Феср О.В. УКРАЇНА І ЦИФРОВА ЕКОНОМІКА	226
Франів І. А. РОЛЬ ВИРОБНИЧО-ТЕХНОЛОГІЧНИХ СТРУКТУР У РЕГУЛЮВАННІ ПРОСТОРОВОГО ОРІЄНТУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	227

Халабова О.О. ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІННОВАЦІЙНІ ТРЕНДИ СУЧАСНОГО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА	229
Ходзицька В.В. ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ З ПИТАНЬ УНИКНЕННЯ ПОДВІЙНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ	231
Холявко Н. І. ВИКЛИКИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ ДО СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ	233
Хома І.Б., Гориславець П.А., Громиш Р.В. ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ ІЗ ВПРОВАДЖЕННЯМ ВИМОГ SOLVENCY II В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	235
Ципліцька О.О. ПРОБЛЕМИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ	237
Черномаз К. Г. ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	239
Чмир О.С. ІНКЛЮЗИВНА МОДЕЛЬ ЦИФРОВОЇ ЕКОСИСТЕМИ НАУКИ, ОСВІТИ ТА ІННОВАЦІЙ	241
Чухраєва Н.М., Бедрій І.І. ІНСТРУМЕНТИ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ	243
Шелест М. О. Кондрат І. Ю. ПЕРВИННЕ ПУБЛІЧНЕ РОЗМІЩЕННЯ АКЦІЙ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ УКРАЇНСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ	245
Шелефонтьок В.Р. ЦИФРОВА ЕКОНОМІКА. РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	247
Штець Т. Ф. СВІТОВИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ СЕКТОРУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ	249
Яригіна Т.О. Петришин Н. Я., ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА УСПІШНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	251
Яненко І.Г. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СЕКТОРА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ	253
Яскал І.В., Яскал О.О. ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНО ПІДГОТОВЛЕНИМИ ФАХІВЦЯМИ	254
Ящишина І.В. СМАРТ-ПІДПРИЄМСТВО ЯК СКЛАДНИК ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ	256

Секція 2

Розвиток інноваційної інфраструктури

на засадах ланцюгів перетворення знань і технологій

Pavlova L.P. TECHNOLOGY TRANSFER AS AN INSTRUMENT OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE COUNTRY	258
Zagoretska O.Ya, Pashkevitch V.Z., Lesyk L.I. PROBLEMS AND PROSPECTS OF COMMERCIALIZATION OF ESCO PROJECTS IN UKRAINE	260
Алексєєв І.В., Мазур А.В., Побережник Н.В. БАНКИ У ФОРМУВАННІ ЕКОЛОГІЧНО СПРЯМОВАНИХ ПРОЕКТІВ	261
Андрійчук Ю.А., Легкобит І.С. РОЗВИТОК СТАРТАПІВ НА ЗАСАДАХ МЕНТОРСТВА ТА ВЗАЄМОДІЇ УЧАСНИКІВ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ	263
Астапенко К.І. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УСТАНОВ БЮДЖЕТНОЇ СФЕРИ	265
Баранівський О. А. ПОСИЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ІНТЕГРАЦІЇ ТРАНСПОРТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ДО ЗАГАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКОЇ ТРАНСПОРТНОЇ МЕРЕЖІ	267
Белей О.І., ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СХОВИЩ ДАНИХ ІТ-КОМПАНІЇ ДЛЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ АГЕНТІВ	268
Білега О. В., Липченко Т. О. ІННОВАЦІЇ В ЛОГІСТИЦІ БУДІВЕЛЬНИХ ПРОЕКТІВ	270

Бобко Л. О. ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ	271
Богашко О. Л. РОЛЬ ТА ФУНКЦІЇ УНІВЕРСИТЕТІВ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙ ТА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ НА ОСНОВІ ЗНАНЬ	273
Бойко Г.С. КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	275
Бонецький О.О. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГЛОБАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ У 21 СТ.	276
Буй Ю. В. ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ПІДТРИМКИ СОЦІАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ	277
Вандинський В. Ю., Єрмакова С. С. ВІТАГЕННІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У ВИЩОМУ ТЕХНІЧНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ	279
Вербицька Г.Л., ІННОВАЦІЙНА СТРАТЕГІЯ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ДЖЕРЕЛО ЙОГО КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ В УМОВАХ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН	281
Висоцький А. Л., Соколенко В. В. ОСОБЛИВОСТІ ПЛАНУВАННЯ ТА РЕГУЛЮВАННЯ ЗБУТУ ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНОЇ МАШИНОБУДІВНОЇ ПРОДУКЦІЇ	282
Віблій П.І., Лащик І.І., Карпів О.В. ОСОБЛИВОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ТА СТИМУЛЮВАННЯ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ	283
Вікторов Б.В. ФУНКЦІЇ МЕРЕЖЕВИХ ПІДПРИЄМСТВ: СКЛАД ТА ХАРАКТЕРИСТИКА	285
Вітязь А.Ю. «КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА», ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ПІДПРИЄМСТВА	287
Владимир О. М РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОГО ВИРОБНИЦТВА – ШЛЯХ ПОДОЛАННЯ БІДНОСТІ	289
Внукова Н.М. НЕОБХІДНІСТЬ НОРМАТИВНИХ ЗМІН У ВИЗНАЧЕННІ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ	291
Волинець О. Я., Бондаренко Д. В. ЕВОЛЮЦІОНУВАННЯ АГРООРІЄНТОВАНИХ ТНК НА ЗАСАДАХ ЛАНЦЮГІВ ПЕРЕТВОРЕННЯ ЗНАНЬ І ТЕХНОЛОГІЙ	292
Волкова Л.О. ІННОВАЦІЙНИЙ ВИБУХ – ШЛЯХ ЛІДЕРСТВА	294
Гавей А.С. ІННОВАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА В ФЕСТИВАЛЬНОМУ ТУРИЗМІ УКРАЇНИ	295
Глізнуца М.Ю. ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК КРАЇНИ В СУЧАСНИХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ	297
Горбаль Н.І., Томашевський В.Т. РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ	298
Гострик А.М., Єрмакова С.С., Уваров Д.Ю. ІННОВАЦІЙНІ ОРІЄНТИРИ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ	299
Грінченко Р. В. ЧОТИРИ СКЛАДОВІ МЕХАНІЗМУ АДАПТАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ ДО ЗМІН	301
Гудзь О.І., Дорожинська М.О. ДИЛЕРСЬКА УГОДА ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙ НА ВІТЧИЗНЯНОМУ АВТОМОБІЛЬНОМУ РИНКУ	302
Даниш Н.І., Максименко Д.В. ЕФЕКТИВНІСТЬ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ	303
Демченко А. М., Козачук В. Л. НЕВИЧЕРПНЕ ДЖЕРЕЛО ПАЛИВА ДЛЯ УКРАЇНИ	305
Денисюк А. А. ИНФОРМАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ И ЭКОЛОГИЧЕСКАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ	306
Денисенко В.О. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ АПК	308
Діденко М.В. ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ТНК В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ	309
Довбенко В.І. РОЗВИТОК ЕКОСИСТЕМИ ІННОВАЦІЙ У КРЕАТИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	311

Дріль Н.В., Тараруєв Ю.О. ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ	313
Дудка О.М., Власій О.О., Грибель О.Б. ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ ПРОЕКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В ОСВІТІ	315
Ємельянов О. Ю. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНЮВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ РЕСУРСОЗБЕРІГАЮЧИХ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ЗМІН НА ПІДПРИЄМСТВАХ	317
Задорожнюк Н. О. КРЕАТИВНІСТЬ У ІТ-БІЗНЕСІ	318
Змітрович Д.Д. СТАНДАРТИЗАЦІЯ ТА СЕРТИФІКАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТИ ВИХОДУ ПІДПРИЄМСТВА НА МІЖНАРОДНИЙ РИНОК	319
Кармінська-Белоброва М.В. РОЛЬ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ В ІННОВАЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ	321
Клапків Ю. М. КОРПОРАТИВНІ НЕДЕРЖАВНІ ПЕНСІЙНІ ФОНДИ ПРАЦЕДАВЦІВ, ЯК ЕЛЕМЕНТ ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ	322
Кліперт О.В., Фіщенко О.М. РОЛЬ ІННОВАЦІЙ У РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА	324
Кобелева Т.О., Косенко А.В., Долина І.В. ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТИНГУ ПОСЛУГ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ	326
Ковтуненко Ю.В., Філіппова С.В. ВИКОРИСТАННЯ МОДЕЛІ ДІЛОВИХ ЗВ'ЯЗКІВ КОНКУРЕНТА ЯК ОДНОГО З ІНСТРУМЕНТІВ КОНКУРЕНТНОЇ РОЗВІДКИ	329
Комчатних О.В. ІННОВАЦІЇ В ТРАНСПОРТНІЙ ЛОГІСТИЦІ: ДЖЕРЕЛА ВИНИКНЕННЯ ТА ШЛЯХИ ПОШИРЕННЯ	331
Коновалова М.В. ІННОВАЦІЙНА КУЛЬТУРА ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ	333
Костецький В.В. ВПЛИВ РІЗНИХ РІВНІВ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ НА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ КРАЇНИ	335
Коць О. О., Шелест М. О., ТУРИЗМ ЯК ЧИННИК ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ	339
Кошова Б.Р., Терехух А.А., ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОЇ СПРАВИ У СВІТІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ВІТЧИЗНЯНИЙ РИНОК	340
Крамарчук С. П. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДАМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я НА ЗАСАДАХ БЕНЧМАРКІНГУ, ЯК СКЛАДОВОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ	342
Красілич І. О., Князь С. В. ОЦІНЮВАННЯ ТРАНСФЕРНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ	343
Красномовець В. А. ВПРОВАДЖЕННЯ КОЛОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ В ГОТЕЛЬНІЙ ГАЛУЗІ	346
Крицун Н.В., Гаврилюк В.М. РОЛЬ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ У ФУНКЦІОНУВАННІ БІОЕНЕРГЕТИЧНОГО КЛАСТЕРУ	347
Крушельницький М. В. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ АГРАРНИХ ФОРМУВАНЬ	350
Кульчицький І.І., Нікітін Ю.О., Мельник М.В., Кульчицький І.О. РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОЇ СФЕРИ В УКРАЇНІ: КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПІДХІД ТА ПЕРШОЧЕРГОВІ ЗАХОДИ	352
Купріянова В. С. КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙ ЯК НОВА СИСТЕМА ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ	355
Лавриненко Л.М., ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ	356
Лісовська Л.С., Лозова І.О. ПОНЯТТЯ ТА СКЛАДОВІ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ПОСЛУГ У СИСТЕМІ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ	358
Лотиш О.Я., Бригадир Б.В. МОДЕЛЬ «ДЕШЕВОЇ РОБОЧОЇ СИЛИ» ЯК ГАЛЬМО СУЧАСНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ	359

Луцків О.М. УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТРАНСФЕРУ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	361
Лях І.І. ВПЛИВ МЕХАНІЗМУ ВЕНЧУРНОГО ІНВЕСТУВАННЯ НА СТВОРЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ	363
Лях О. В. СМАРТ-СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ	365
Мазур Н.А. ІННОВАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА В ІННОВАЦІЙНОМУ ПРОЦЕСІ: РОЛЬ ТА МІСЦЕ В УКРАЇНІ	367
Маковкіна Т.С., Іванова О. С ЕЛІТАРНІ МЕТОДИ СУЧАСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ	369
Маркович І. Б. ІННОВАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА ЯК ДЖЕРЕЛО ГЕНЕРАЦІЇ СТАРТАПІВ	371
Матвеева М.С. РОЛЬ ІННОВАЦІЙНОГО МАРКЕТИНГУ У ФОРМУВАННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ	372
Маценко О. М., Торба І. В., Хілько Є. В. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ ІННОВАЦІЙНОГО УПРАВЛІННЯ СТІЧНИМИ ВОДАМИ	374
Мединська Т.І. ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ЗБУТОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА У СУЧАСНИХ УМОВАХ	376
Миколайчук І.П., Суліменко О.С. КОНЦЕПЦІЯ СТВОРЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО САМОНАВЧАЄТЬСЯ	378
Мирошенко Н. Ю., Зарицька О. Л. ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ	380
Мних О.Б., Костюк О.С., Далик В.П. НАУКОВО-ПРИКЛАДНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗАЛЕЖНОСТІ ПРОЦЕСІВ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ГЛОБАЛІЗАЦІЙНОМУ КОНКУРЕНТНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	382
Мозгова Г.В., Фам Тхі Нга. ОСНОВНІ МЕТОДИ НЕЙРОМАРКЕТИНГУ	384
Мрихіна О. Б., Міркунова Т. І., Ковальчук Ю. М. СУЧАСНІ ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ОЦІНЮВАННЯ ВАРТОСТІ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВ	386
Мусійовська О.Б., Танкевич А.-А.В., ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ	387
Немчук П.В. ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В АГРОПІДПРИЄМСТВАХ ХОЛДИНГОВОГО ТИПУ	388
Никитюк О. А., Шкуратов О. І. ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ЗЕЛЕНОГО БУДІВНИЦТВА	390
Парубець О.М., Сугоняко Д.О. ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ	391
Перерва П.Г., Маслак М.В., Носирев О.О. РОЗВИТОК ВНУТРІШНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТУРИСТСЬКОГО БІЗНЕСУ	393
Петрушка Т. О., Крет І. З., Гальович О. П. ДІАГНОСТУВАННЯ ПРОГРЕСИВНОСТІ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА РОЗРОБКИ ПЛАНІВ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ОНОВЛЕННЯ ВИРОБНИЦТВА	395
Перпері А. М., Іванова О. С. ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ ЯК ТРАНСФОРМАЦІЯ ТРАДИЦІЙНОЇ ОСВІТНЬОЇ МОДЕЛІ	396
Петренко Н.С. ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРІОРИТЕТНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ	398
Півторак А. А. РОЛЬ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ЯК ЧИННИКА РОЗВИТКУ РИНКУ ПРАЦІ У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ	399
Політило М.П. ДОСЛІДЖЕННЯ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ КОРПОРАТИВНИХ ОБ'ЄДНАНЬ У ПРОЦЕСІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ	400

Поліщук О.А., Поліщук О.Т. ФОРМИ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ	402
Постернак І.М., Постернак С.О. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ ІНФРАСТРУКТУРИ МІСТА ОДЕСА	404
Прошаликіна А. М. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТРАНСФЕРУ БІОТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ	406
П'ятничук І.Д., Пилипів Н.І. ЗАСТОСУВАННЯ ПРОГНОСТИЧНОЇ АНАЛІТИКА В БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ	408
Рудь Н.Т. ПРОБЛЕМИ АНАЛІЗУ СТАНУ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УКРАЇНІ	410
Самойленко І.О. ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ НА ЗАСАДАХ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ	413
Сватюк Ок.Р., Жеребило І.В., Сватюк Ол.Р., МЕНЕДЖМЕНТ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ ТА РИЗИКІВ	415
Сидоренко Є. В. ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ДОРАДНИЦТВА В УКРАЇНІ	417
Симак А. В., Ємельянов О. Ю., Лесик Л. І. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВРАХУВАННЯ ЧИННИКА РИЗИКУ ПРИ ОБҐРУНТУВАННІ ПРОЕКТІВ РЕСУРСОЗБЕРІГАЮЧИХ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ЗМІН	418
Скворчевський О.Є., Лаврук А.Р. ПАКЕТИ ТЕХНІЧНИХ ДАНИХ В ІНТЕГРОВАНІЙ ЛОГІСТИЧНІЙ ПІДТРИМЦІ ЗРАЗКІВ ОЗБРОСННЯ ТА ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ	419
Скібіцький О. М., Сівашенко Т. В. ФІНАНСУВАННЯ ОСВІТНІХ ІННОВАЦІЙ ПРИ ФОРМУВАННІ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	420
Склярук Т.В., Кіщун А.С. ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ЗА ДОПОМОГОЮ SCRUM	422
Смачило В.В., Халіна В.Ю. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СТВРТАПІВ В УКРАЇНІ	424
Соляник Л.Г., Колеснік М.В. ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ ПІДТРИМКИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	425
Сочка Л.І., Максименко Д.В. УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ ЗМІНАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ	427
Станішевська Д.В. ІННОВАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА ТА НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ КУПАЛЬНО-ПЛЯЖНОГО ТУРИЗМУ В СВІТІ	429
Стеблюк Н.Ф., Опаренко В.В. ЗНАЧЕННЯ ІННОВАЦІЙ В ІНВЕСТИЦІЙНІЙ ПРИВАБЛИВСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА	430
Суліма Н.М. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ	432
Таранюк Л.М., Радько В.В., Скорик В.В. АКТУАЛІЗАЦІЯ ВПРОВАДЖЕННЯ РАДИКАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ (РЕІНЖІНІРИНГ) БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ЯК СКЛАДОВОЇ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА	433
Терентьева Н. В., Лабенська Ю.Д., ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ, ПРИНЦИПИ ТА СКЛАДОВІ	434
Уманець Т.В., Топалова І.А., Топалов С.В. МОНІТОРИНГ ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ	436
Федулова Л.І. ЦИФРОВА ІНФРАСТРУКТУРА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	438
Химич І. Г., Балацко Б. М. ОСОБЛИВОСТІ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ РИНКУ	440
Чугрій Н.А. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ОБ'ЄКТІВ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ УСТАНОВАХ	441

Штаєр М.М., Максименко Д.В. РОЛЬ ТА МІСЦЕ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В ІННОВАЦІЙНОМУ ПРОЦЕСІ	443
Щегель С.М. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНИХ СТАРТАПІВ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ	445
Яковлев А.І., Черненко М.В РОЗВИТОК МЕТОДІВ ОЦІНКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ПРИ ЇХ ФУНКЦІОНАННІ У ТНК	447

Секція 3

Розвиток стартапів на засадах менторства

та взаємодії учасників інноваційної інфраструктури

Андрійчук Ю.А., Петрова К.В. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТА КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙ	449
Ачкасова С. А. ПОСИЛЕННЯ РОЛІ РЕАЛІЗАЦІЇ СТАРТАП ПРОЕКТІВ ДЛЯ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ	450
Братюк В.П. ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРОЦЕСИ СТРАХОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	451
Гуменюк А.М., Куделько З.Б. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПРОЦЕСНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	453
Дрималовська Х.В., Томашевська А.Р РОЛЬ МЕНТОРСТВА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ СТАРТАПІВ	455
Іванченко Г.В. ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДУ КОМАНДИ СТАРТАПУ НА РІЗНИХ ЕТАПАХ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ	456
Коваль К.О. Романенко В. Б. СТАРТАП ШКОЛА ВАГОМА СКЛАДОВА ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УНІВЕРСИТЕТУ ТА МІСТА	458
Копішинська К. О. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ СТАРТАП-ЕКОСИСТЕМ	459
Кохан М.О. АНАЛІЗ ЧИННИКІВ УСПІШНОГО РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙ У СТАРТАПАХ	460
Побігун С.А. ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ІНСТИТУЦІЙ	462
Шергіна Л.А., Ковтун В.П. СТАРТАП ЯК ФОРМА РОЗВИТКУ МАЛОГО ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА	463

Секція 4

Проблеми ресурсного забезпечення розвитку стартапів

та суб'єктів інноваційної інфраструктури

Lazarenko Y.O. TOWARDS STRATEGIC DEVELOPMENT OF THE LOCAL STARTUP ECOSYSTEMS	465
Voitsekhovska V.V., Symak A.V. FORMING THE ALGORITHM OF SECONDARY PROCESSING OF THE PAPER IN CONDITIONS OF INNOVATIVE INFRASTRUCTURE	467
Афіміна Є.М. ТЕХНОЛОГІЇ ТА КОНЦЕПЦІЇ ФОРМУВАННЯ ТА ПОЛІПШЕННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ	468
Бережницька У. Б. Горда М. В. ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ІНФРАСТРУКТУРИ СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ	470
Беленкова О.Ю. СТАРТАП ЯК МЕДІАТОР ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ БУДІВНИЦТВА: РЕАЛІЇ, ПРОБЛЕМИ, НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ	472
Бондаренко Л.П. Корначук О.Ю. ХАРАКТЕРИСТИКА ЕКСПОРТНИХ НАПРЯМКІВ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ	473
Бортнік С. М. УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО-КАДРОВИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	474

Гавриляк А.С., Максимович В.І., Данилович О.Т. ДОСЛІДЖЕННЯ МЕХАНІЗМУ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ FABLAB У ФРАНЦІЇ	475
Гармаш С. В. ТУРИЗМ ЯК ОДИН З ОСНОВНИХ НАПРЯМКІВ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ЕКОНОМІКИ	477
Герасимяк Н.В., Лорві І.Ф. ОСОБЛИВОСТІ КРАУДФАНДИНГУ В УКРАЇНІ	478
Глібко С. В. ДО ПИТАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЩОДО СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ ЯК СКЛАДОВИХ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ	480
Гордієнко Л.П. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	482
Драла Р.І., Партин Г.О. ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ВЕНЧУРНОГО ІНВЕСТУВАННЯ ЯК МЕТОДУ ФІНАНСУВАННЯ СТАРТАПІВ	484
Іванова Н.Ю., Корольова О.О. КРЕАТИВНЕ МИСЛЕННЯ ЯК ФАКТОР РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ СТАРТАПІВ	486
Жуковська В.М. ЦИФРОВІ ВИКЛИКИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ: ПРОБЛЕМА КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	487
Квасній М.М. ПІДВИЩЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СТАРТАПІВ НА ОСНОВІ УДОСКОНАЛЕННЯ АНАЛІЗУ РИЗИКІВ	488
Коваль З.О. ОЦІНЮВАННЯ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИ ФОРМУВАННІ МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА	490
Ковтун О.І. “ЕКОНОМІЧНА ІНЖЕНЕРІЯ” ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ВИСОКОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ	491
Козленко А. С., ДОСЛІДНИЦЬКІ УНІВЕРСИТЕТИ ЯК ОСЕРЕДОК ЗАРОДЖЕННЯ СТАРТАПІВ	494
Комаринець С.О., Швець Ю. ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СТАРТАПІВ В УКРАЇНІ	496
Коцюрубенко Г. М. СПЕЦІАЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ЗОНИ ТА ЇХ РОЛЬ У ІННОВАЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕННЯХ	497
Кужда Т. І. MEASURING THE EFFECTIVENESS OF RESEARCH AND DEVELOPMENT ACTIVITY	498
Кулініч Т.В., Сороката А.В. ВПЛИВ СУЧАСНИХ МАРКЕТИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ НА РЕАЛІЗАЦІЮ СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО БІЗНЕСУ	500
Кухарук А. Д. ЕКСТЕНСИВНИЙ АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ	502
Лащик І.І., Віблій П.І., Мартинюк Д.Я., ІНСТИТУТИ СПІЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ: ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА СУЧАСНИЙ СТАН	503
Лебедко Н. Р., Петренко І. П. ФІНАНСУВАННЯ СТАРТАПІВ В УКРАЇНІ	505
Лизанець А.Г., Пугачевська К.Й., ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ЗЕЛЕНОГО БІЗНЕСУ	507
Лубкей Н. П. ПОНЯТТЯ, ЗНАЧЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ КРАУДФАНДИНГУ	509
Лукашова Л.В. КРЕАТИВНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО: ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СУБ’ЄКТІВ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ	510
Луців Н.Г. ПРОБЛЕМИ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ДЕРЕВООБРОБНОЇ ГАЛУЗІ	512
Максименко Д.В. ПІДГОТОВКА КАДРІВ ДЛЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	514
Матросова В. О. КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ ТА ГОСТИНОСТІ	515
Муран А.Я., Шматковська Т.О. ОБЛІК ВИТРАТ НА ЯКІСТЬ ПРОДУКЦІЇ	517

Подра О.П., Левків Г.Я. РОЗВИТОК СТАРТАПІВ ЯК ЗАСОБІВ ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЇ ТА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ	519
Псюк Р.М., Петренко В.П., ПРОФЕСІОНАЛІЗМ КЕРІВНИКІВ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНИЙ ЧИННИК МОДЕРНІЗАЦІЇ ІНФРАСТРУКТУРИ НАФТОГАЗОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ	521
Сватюк О.Р., Пашкевич В.А., Саф'яник Ю.І. СТРАТЕГІЧНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ	523
Сідлярук Т.В. ІНВЕСТИЦІЙНІ ФОНДИ, ЇХ ПОЗИТИВНІ ТА НЕГАТИВНІ СТОРОНИ	525
Сита Є.М., Губіна Ю.І. ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ	526
Скоропад І. С., Гузар В. І. ПЕРЕВАГИ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ ЗА КОРДОНОМ ДЛЯ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ	528
Сухоняк С.О., Наливайко Н.Я. СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ПРИНЦИПІВ АУТСОРСИНГУ	529
Теплюк М. А. ЕФЕКТИВНЕ РЕСУРСОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК КОНКУРЕНТНА ПЕРЕВАГА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА	531
Турило А.М., Турило А.А. КОНЦЕПЦІЯ ФОРМУВАННЯ І ОЦІНКИ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ, КРЕАТИВНОСТІ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ	533
Хайлова Т.В., Гузенко О.П. АКТУАЛІЗАЦІЯ ПІАНЬ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО СЕГМЕНТУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ	534
Шаран Д. І., Кудінова Ю. В., Луцик О.В., ПРОБЛЕМИ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ СТАРТАПІВ ТА СУБ'ЄКТІВ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ	536
Шибун М. О. Чайка Ю. М. ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ СТАРТАП-ПРОЕКТІВ	538
Шкварчук Л. О., Мізюк І.Я. БІЗНЕС-АНГЕЛИ ЯК АЛЬТЕРНАТИВНА ФОРМА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ СТАРТАПІВ	540
Ярошевич Н.Б., Кондрат І.Ю., Ливдар М.В. СТРУКТУРА ІНСТРУМЕНТІВ БОРГОВОГО ФІНАНСУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ	542

СЕКЦІЯ 1

ЦИФРОВА ЕКОНОМІКА ТА ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ: РЕАЛІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ, ВИКЛИКИ

Dr. of Econ., Prof. Lyudmyla Alekseyenko

Ivano-Frankivsk Research and Development Institute of Management Ternopil National Economic University

Hennadiy Kalashnikov

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

FINANCIAL INNOVATIONS: CORRECTION OF INTERACTION IN THE CONDITIONS OF ESTABLISHMENT OF DIGITAL ECONOMY

© Alekseyenko L. M., Kalashnikov G. D., 2019

The modern securitization of financial markets and financial assets, the design of innovative tools and the emergence of structured financial products assist in development of innovative infrastructure and the formation of a civilized digital economy. The rapid understanding of evolution of the system of views on the range of problems of reengineering of business processes based on basic and new theoretical concepts of transfer and commercialization of technologies is taking place. In the modern world economy, unprecedented in scale and complexity measures concerning bringing financial and monetary and credit policy to uniform criteria of convergence and harmonization of their financial legislation are implemented. The problem of assessing the essence of innovative financial market instruments and their role in the development of the innovative potential of financial and economic systems is the subject of discussions and research by foreign scholars such as Ulrich Bindseil, Clemens Domnick, Jörg Zeuner [1], Bruno Tissot [2], W. Scott Frame, Lawrence J. White [3], Luisa Anderloni, David T. Llewellyn, Reinhard H. Schmidt [4]. Flexibility and adaptability to the changing global financial environment of innovation processes requires continuous improvement of innovative financial market instruments that are commercial and, accordingly, which provide financial returns on investments.

Under condition of formation and development of innovation infrastructure in financial and credit institutions, there is a need both for typology of financial innovations and for introduction of a system of organizational and managerial measures for implementation of these innovations. In scientific research, the term “financial innovation” is interpreted as: a new financial product or instrument; automation of financial processes, introduction of technological innovations, informatization of economic processes, introduction of new methodologies and methods of financial transactions; new products introduced in financial and credit institutions are created on the basis of the use of modern information technology [3; 4]. At the same time these researchers point out the double nature of innovation in financial practice: from the standpoint of an institution, financial innovation is seen as an instrument for optimizing financial flows, and from the point of view of practice, innovation itself is driven by an increase in the proportion of financial institutions of Charles Ponzi, which leads to permanence of macroeconomic crisis phenomena. Traditional innovative financial products are derivatives that are formed in the process of specific relationships of economic agents during the process of their innovation activities in financial market. We share the opinion of Olli Rehn, Bank for International Settlements (BIS) expert, that the central banking community should pay more attention to infrastructure changes, problems of job placement and inflation dynamics in order to meet its mandate (status) [5, p. 4]. In globalized financial markets, derivatives promote active integration of information and financial technologies for increasing economic efficiency and competitiveness of financial and credit institutions, and reduce financial risks.

1. Bindseil Ulrich, Domnick Clemens, Zeuner Jörg. *Critique of accommodating central bank policies and the ‘expropriation of the saver’: A review // ECB Occasional Paper Series.* – 2015. – May. – No 161. – 62 p.

2. Tissot Bruno. *Globalisation and financial stability risks: is the residency-based approach of the national accounts old-fashioned? // BIS Working Papers.* – 2016. – October. – No 587. – 29 p.

3. W. Scott Frame, Lawrence J. White. *Technological Change, Financial Innovation, and Diffusion in Banking // Working Paper.* – 2009. – № 10. – March. – 31 p.

4. Luisa Anderloni, David T. Llewellyn, Reinhard H. Schmidt. *Financial innovation in retail and corporate banking.* – Edward Elgar Publishing, 2009. – 339 p.

5. Olli Rehn. *European economic and monetary policy outlook // BIS central bankers' speeches.* 03 May 2019. 4 p. [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.bis.org/review/r190503a.htm>

Doctor of Economic Sciences Professor K. Andriushchenko,
SHEE «Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman»
PhD-student at Economy and Entrepreneurship Department V.Kondarevych,
SHEE «Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman»

THE TOOLS OF DIGITALIZATION OF ENTERPRISES: THE USE OF FEATURES

© *Andriushchenko K., Kondarevych V., 2019*

Currently, the term “digitalization” is used in a narrow and broad sense. Digitalization in the narrow sense means the transformation of information into digital form, which in most cases leads to cost reduction, the emergence of new opportunities, etc. When the working methods of an enterprise pass from the traditional form of work and management to modern and technological-oriented methods, this is called digitalization. As change is inevitable, digitalization becomes a necessary condition for transformation for all companies (small, medium) in the modern world. The digitization of the enterprise has affected every industry, no matter whether it is automation, logistics, software, retail or medicine.

The digitization of the enterprise is caused by such factors as the development of innovations, innovative technologies, consumer behavior, market demand, greening, and so on. Conduct of the enterprise in the market refuses old business models. Technological innovations are not only used pointwise, but are being implemented throughout the enterprise, benefiting the business by increasing the speed of management decision-making, reducing labor costs, thereby increasing the efficiency of the company as a whole. The need for consumers to obtain a wider range of technological capabilities, combined with ease of use, is increasing every day. It is also necessary to note the external influence on the digitization of the enterprise, and these are: laws, changes in the economy, market competition and the need of business partners.

A recent survey of owners, general directors and top managers (825 respondents in total) conducted by Protiviti in the autumn of 2018 showed that reducing the risk associated with the transformation of the enterprise into digital is their number 1 task in 2019 [1]. The report also focused on the fact that 70% of all efforts related to digitalization of an enterprise are not effective. Based on a study of \$ 1.3 trillion spent on digitization of the enterprise in 2018, \$ 900 billion was spent on activities that did not succeed [1].

It is proposed to consider the five key elements that encourage companies to digitize:

1. Before investing in anything, define a business strategy.

Company executives often seek to increase productivity through the use of digital technology. But they forget that the main thing is to change the strategy of the company itself, and not to introduce a point or two point tools. Digitization of an enterprise should be guided by a specially developed business strategy. There is no single technology that will ensure the "speed" of development or the introduction of "innovation" in the enterprise. The effectiveness of enterprise digitalization will depend on the combination of tools that are used based on the developed business strategy.

2. Using insiders.

Enterprises that seek digitalization often attract a large number of external consultants who apply universal solutions based on best practices. We are talking about the need to use company employees who have the necessary knowledge (what and how it works, about shortcomings, how to solve the problem based on the company's capabilities).

3. The wish of the client.

When we say that one of the company's goals is to increase the degree of satisfaction and the degree of customer engagement, then one of the steps towards achieving this goal is the diagnosis of the client's needs (the company's vision: strengths and weaknesses). Company executives often expect that the introduction of a single tool or application in itself will increase customer satisfaction. The best way to

determine preferences, or vice versa, to identify the reason for leaving the client is to configure the software so that it automatically identifies blocked applications from the client. Next step: company employees are required to identify the reason for this blockage. In order to satisfy the needs of the client as much as possible, the task of the company is to make often minor changes to different tools during the entire maintenance cycle.

4. Recognize employees' fear of innovation.

When employees understand that the digitalization of an enterprise carries the optimization of the number of employees, they can consciously or unknowingly resist this transformation. If the enterprise's digitalization is ineffective, the management will ultimately refuse to transform, and there will be no reduction in staff. Therefore, in order not to encounter sabotage on the part of employees, managers must make efforts to convey information to the team that the digitalization process is an opportunity for employees to upgrade their skills in accordance with changes in the market.

5. Implement a Silicon Valley management system in the enterprise.

Silicon Valley startups are known for their quick decision making, speedy prototyping and mobile organizational structures. The management system of Silicon Valley can be defined by several elements:

- changes need to be made quickly and later corrected;
- management decisions must be made quickly;
- employees of the organization should be involved in the process.

The consumer, the state, and the business environment are going through a digitalization phase. This transformation is associated primarily with the development of scientific and technological progress, which caused the need for the emergence of new business models. High-performance enterprises, in which digitalization has already taken place to improve the business model, spent 34% of their IT budget on digital modernization in 2017, according to forecasts, by 2018 this figure will increase to 44% [2].

The digitalization of the enterprise has a great relevance today and opens up great opportunities for both companies and society, through new business models or creating new forms. In order to be able to use this, enterprises and company employees must be able to change themselves. To a greater extent, enterprise digitalization focuses on the business process (operating activity), which broadly includes: changes in products, processes, organizational structure and management concept, thus transforming into a company strategy [3].

1.Executive perspectives on Top risks 2019. Research Counducted by North Carolina State University's ERM Initiative and Protiviti. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://www.protiviti.com/sites/default/files/united_states/insights/nc-state-protiviti-survey-top-risks-2019-executive-summary.pdf

2.Da Silva Freitas Junior, J. C., Gastaud Macada, A. C. and R. A. Brinkhues.Digital Capabilities as Key to Digital Business Performance // In: Proceedings of the Americas Conference on Information Systems. – Boston: -USA . – 2017

3.Andriushchenko K., Rudyk V., Riabchenko O., Kachynska M., Marynenko N., Shergina L., Kovtun V., Tepliuk M., Zhemba A., Kuchai O. Processes of managing information infrastructure of a digital enterprise in the framework of the «Industry 4.0» concept // Eastern-European Journal of Enterprise Technologies. – Vol. 1/3 (97). – 2019. – Pp.60-72.

THE WAYS OF STIMULATION THE INNOVATION ACTIVITY OF ENTERPRISES

© Galushko O.I., Lakiza O.V., Kovalenko-Marchenkova Ye.V., 2019

In a digital economy, innovation is one of the most important factors that determine the prospects for sustainable development of enterprises and achievement of their strategic goals. In Ukraine, the activation of innovation activity could become the driving force of economic development of the state and enterprises by implementation of new economy-effective technologies, improving production processes and increasing of labor productivity. Also, innovations form new segments of the market, promote the development of new enterprises and increase employment and purchasing ability.

For Ukraine, all types and areas of innovation are relevant: resource saving and, first of all, energy saving; new types of technologies and new types of products; improving the quality of existing products and increasing the efficiency of its production; new effective forms and methods of management.

Activation of innovation activity involves integration into the modern conditions of effective development of the innovation market and maintaining a high level of competitiveness on the domestic and foreign markets through the continuous introduction of technical and technological innovations that enable to ensure the formation of an innovative strategy for enterprise development in the future. The following problems hinder the activation of innovation activity can be singled out in Ukraine [1]:

1) At the macroeconomic level: the lack of systematic management of innovation by the state, the lack of stimulation of enterprises by state and regional authorities, and the absence of a holistic legal framework in Ukraine that would regulate and stimulate the innovation activities of domestic enterprises;

2) At the market and marketing level – insufficient information for consumers about innovative products, lack of funds for advertising in young innovative companies, the uncertain demand for innovative products or services, low purchasing ability of the population;

3) At the enterprise level – obsolete and almost completely depreciated equipment, the trend of reduction number of scientists and engineers involved in innovations, the deterioration of the age structure of researchers, increasing the emigration of specialists, deterioration of the quality of technical and engineering education;

4) At the individual level – the lack of inventors' management skills, the absence of innovations market and market pricing, complicity in finding of investors at early stages.

To improve the situation, we can propose the following methods and methods for activating and stimulating innovation in the enterprise [2-3]: improvement of the system of venture financing of innovations and creating the venture infrastructure, creating the innovations market infrastructure with information, analytical and marketing support functions, improving the education system and collaboration with international research institutions, enhancement of the innovation orientation of the business strategy, implementation of motivation system of innovation activity. Thus, innovation activity has to become one of the most important factors for the effective functioning and development of economic system of Ukraine. An important direction of improving and activating the innovation activity is creation and implementation of effective innovative strategies that will support the successful functioning and sustainable development of domestic enterprises and national economy as well.

1. Chernobaj L., Stoczko S. *Innovacijna diyalnist` pidpryemstv : sutnisna xarakterystyka ta problemy` yiyi aktyvizuvannya // Demokraty`chne vryaduvannya. – 2012. – № 10. – s. 27-34.*

2. Feczovy`ch T. *Analiz formuvannya innovacijnoyi strategiyi rozvytku pidpryemstva // Ukrayins`ka nauka : my`nule, suchasne, majbutnye. – 2010. – # 14-15. – S. 296-303.*

3. Khariv P.S. *Aktyvizaciya innovacijnoyi diyalnosti promy`slovy`x pidpryemstv regionu : monografija / P.S. Xariv, O.M. Sobko. – Ternopil` : Ekonomichna dumka, 2003. – 184 s.*

TECHNOLOGY TRANSFER AS A METHOD OF COMMERCIALIZATION OF INTELLECTUAL PROPERTY OBJECTS

© Moskalevich G. N., 2019

The concept of “commercialization of technology” implies the mandatory commercial use of technology. This means that the use of technology is aimed at compulsory extraction of benefits [1, p. 63].

The commercial transfer or commercialization of technologies is understood as the process of transferring the results of scientific research into practical applications and with the aim of obtaining commercial benefits.

The term “commercial implementation of innovations” refers to “all kinds of ways to turn an idea into a commercial product: transfer of patents, technical documentation, exchange of scientific developments, creation of joint ventures, etc. [2, p. 108-114].

The process of commercialization in technology transfer includes the commercialization of intellectual property. As rightly believes A.V. Lushnikov, at the present stage of development of society, one of the main tasks of a commercial enterprise is to ensure the commercialization of intellectual property as the results of different research activities that are carried out in the interests of the whole society [3, p. 111].

Commercialization of innovations (objects of intellectual property) is aimed at obtaining a commercial result. It starts from the moment when the prospects for commercial use of the innovation are revealed and ends with its realization (technology, goods obtained with the help of services or services rendered) in the market and obtaining a commercial effect. Intellectual property objects, being a market commodity, need financial expenses for their creation, maintenance and promotion in the market, and their direct or indirect commercial realization is a source of income.

The objects of commercial technology transfer include:

- Industrial property objects (patents for inventions, certificates for industrial designs and for utility models), with the exception of trademarks, service marks and commercial names, if they are not part of technology transfer deals;
- know-how and technical experience in the form of feasibility studies, models, samples, instructions, drawings, specifications, tooling and tools, consultancy services and training;
- technical and technological knowledge.

It should be emphasized that know-how as innovative products have their own specificity of commercialization. The introduction of know-how into practice is carried out on the basis of traditional and related licensing agreements. When considering know-how as a type of industrial property, it is necessary to take into account that its use is not protected and is not regulated by patent and other laws of the countries of the world. The only way to protect it is to keep it secret (a monopoly of secrecy), since from the moment of the disclosure of know-how, it turns into ordinary scientific and technical information that is available to everyone.

An innovative project in the framework of technology transfer acts as a set of interrelated and interdependent activities aimed at solving the tasks set within a specified time, with an established budget for the development of new technology / products / services, taking into account its market demand and compliance with industry standards and requirements.

The main forms of commercial transfer include:

- the sale of technology in a materialized form;
- technology transfer in direct and portfolio investments;
- the sale of patents;
- the sale of licenses for all types of patented industrial property, except trademarks, service marks, etc.;
- the sale of licenses for non-patented types of industrial property – know-how, production secrets, technological experience, instructions, drawings, diagrams, specifications, etc.

For the commercialization of innovations (intellectual property), the following is necessary:

- update the object of commercialization (intellectual property);
- check the existence of rights to intellectual property;
- establish the term of protection and the territory of the rights to the intellectual property;
- to analyze the documents confirming the rights of the owners of the object;
- assess the value of the innovation object (intellectual property).

The main institutions that promote technology commercialization are:

- Institute of Intellectual Property Rights (legislation serves as a tool);
- incentives for innovation, demand for innovative products (used as tools: direct government participation, including project financing; indirect support for the implementation of research results in production; implementation of technical regulation;
 - public support for innovative entrepreneurship, including the level of innovative culture);
 - mechanisms to ensure cooperation between the scientific and business sectors (implementation of programs to support joint projects, the creation of innovative clusters, etc.);
- Infrastructure environment of technology commercialization (legislative, regulatory and methodological support for the activities of infrastructure organizations is a tool);
- regulatory support of commercialization (the instrument is the regulatory legal framework).

As a rule, the process of commercialization of development consists of five stages:

1) Analysis and evaluation of the existing scientific and technical general business idea, including reports, layouts, samples, etc. s idea, formulated on the basis of scientific and technical development, specific developments (technologies, products, services) that can be offered on the market, analysis of a preliminary assessment of needs on the market.

2) The transformation of intellectual property into a commodity for the technology market; the creation of a technology package that acts as a product on the intellectual property market is carried out, a variety of specialists are involved to identify, evaluate and protect intellectual property, the innovation proposals are refined and commercial proposals are formed on their basis.

3) Promotion of developments (objects of intellectual property) to the market – search for specific buyers of new developments through the use of various methods, including direct appeals and negotiations, participation in exhibitions and fairs, conferences and seminars, various competitions and tenders, and presentations. Moreover, both traditional approaches (mass media: radio, television, press) and the possibilities of new information technologies (Internet, e-mail) are used.

4) Adaptation (revision) of the original technological package in accordance with the requirements of a specific potential buyer and the receipt of goods for sale. This stage is crucial.

5) Realization of development (intellectual property) in the market – sale of a patent or license, creation of a joint venture, joint continuation of research and development work, entry into an operating enterprise with intellectual property, etc. This is the final stage of commercialization associated with direct getting a commercial effect.

Thus, the essence of the commercialization process is the organization of the systemic interaction of all subjects of the innovation process with the goal of transforming new knowledge into values with high benefit, generating income from the transfer of new technologies into production and consumer use. Commercialization of scientific and technical developments is a specific business activity in the scientific and technical sphere, which is usually unusual for researchers and developers.

1. Gavrilyuk, A.V. *The role of technology transfer in the development of an innovative economy* / A.V. Gavrilyuk // *Economics and Management*. – 2015. – № 1 (1220). – p. 63–68.

2. Dulepin Yu.A., Kazakova N.V. *Transfer and commercialization of innovations in the knowledge economy*. – Saratov, 2012. – p. 108-114.

3. Lushnikov, A.V. *The role of technology transfer centers in the development of small and medium-sized innovative business* / A.V. Lushnikov // *Science. Innovation. Education*. – 2012. – P. 111–123.

REWRITING TRADITIONAL ECOSYSTEMS, STRATEGY AND BUSINESS MODELS IN THE AGE OF DIGITIZATION

© Nester Y.I., Shymanska O.P. 2019

The development of digital transformation provided the wholesale reinvention and reimagining of how businesses operate, enabled by today's advanced technology accelerates. The time have always changed with the businesses, but the confluence of technologies such as social, cloud, mobile and Big Data analytics has accelerated the pace at which today's businesses are evolving — and the way they operate, the degree to which they transform, innovate, and serve customers[1].

The digital transformation of people's day-to-day life is progressing; almost everybody uses connected shares information, devices and builds a network according to the existing needs or preferences. The analogous development takes place in the industrial environment, for example, the software and IT- industry is already organized in deeply connected ecosystems. In ecosystems there are the different strategic roles which organization can play, which affects an organization's business strategy. The business model will cause the active change of the organization's role in the ecosystem and the digitization offers opportunities for implementation it [2].

Digitization has changed B2C-relationships significantly in form of digital networks and connected devices. This is also going to affect B2B sectors in the future, since according to a study provided by MIT Technology Review the amount of connected devices will increase from 17 billion in 2014 to 28 billion in 2020. The majority of the increase will consist of connected "things", small devices that interact with each other. This may trigger a significant renewal of the traditional value chain of the manufacturing industry since digitization will offer completely new ways of value creation for example, by data analysis or integrating the customer via development platforms or by offering added value. Ecosystems of firms will create and evolve value for the customers. As a consequence firms of the manufacturing industry will have to adapt to this evolution by business model and adjusting their strategy[1].

Digitization is the main driver for the organization and change in competition, of different sectors. Companies, products and consumers will be massively interconnected due to digital networks. This leads to joint value creation and increased network effects in ecosystems, which provide solutions for end customers. Digitization also has a significant impact on strategy. Due to the increased transparency, it is hard to establish the barriers of entry for new firms are lowered and operational advantages. From the buyers perspective, bargaining power is shifted towards end customers, also because switching costs are reduced. On the other hand, there are new markets that can be addressed by using the means of digitization. Furthermore, the core competencies can also be influenced if the value that is provided to the customer will change compared to the current situation.

Digitization also provides new technologies like big data or platforms to design new business models according the goal set by strategy. A fundamental factor for the cost structure of a business model is the transformation of fixed costs into variable costs by digitization [3].

The effects of the ongoing digital transformation are profoundly affecting how firms are perceived and how are performed to remain sustainable. Some of them are doing it by their own initiative whereas others as a response to competitors' pressure who have already entered the field. Some are more willing to

gain a seat in the new digital age and others consider this restructuring as a barrier for their further development. Digital transformation, with all restructures this entails, causes the redesigning of how business manages and operate, enabling today's advanced technology [2].

Innovations have always been an important lever for the growth and competitiveness of a company. Until a few years ago, an investment in research and development activities for creating and developing new technologies and products was considered to be adequate for operating competitively in the market. In current time, however, a focus on mere product and process innovation are totally insufficient for many sectors. This is where business models come into play.

The technology and innovation, use the business model to describe how to capture value from technology. Thus, the business model manifests itself as a heuristic logic linking the technical potential with the possibility of realizing economic value. In addition, the business model simultaneously performs two important functions: value capture and cost creation, thus illustrating the benefits of open business models, which in turn helps to create value using more and more external as well as internal concepts.

While emerging, digitization also gains more importance regarding strategy and needs to be considered when formulating a strategy. Digital strategy should not only be a functional strategy anymore, but an "organizational strategy formulated and executed by leveraging digital resources to create differential value.

The digitization brings business organization closer together. Thus, the nature and strength of interactions between those organizations gains significant importance, also because nowadays the industry structure is highly distributed among a large number of companies. The new business model choices have always caused by new strategic decisions. The maturity level of a firm's business model is another critical factor which worth considering. The company should integrate its business model to be able to put its strategy into practice and into the innovation process[3].

1. Chesbrough H. . (2007). *Why companies should have open business models*. MIT Sloan Management Review, 21–9.

2. Evangelos Paspalakis & Georgakellos Dimitrios . (2018). *The impact of digital technology on consumer behaviour and business operations: Case Study*. Athens.

3. Thomas Bauernhansl, Heike Schatton & Dominik Paulus-Rohmer. (2016). *Ecosystems, strategy and business models in the age of digitization – How the manufacturing industry is going to change its logic*. Procedia CIRP 57 , 8 – 13.

ON EVALUATING THE SOCIAL CONSTITUENT OF THE COMPETITIVENESS OF HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS IN THE CONTEXT OF INNOVATION INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT

© *Obelnytska Kh. V.* , 2019

Considering the important role of higher educational establishments in contributing to the competitiveness of the state and national security, emphasis should be placed on the lack of a unified approach to assessing the competitiveness of the system of higher education [1]. Furthermore, there is insufficient attention paid to the problem of the single comprehensive method for evaluating the social constituent of the competitiveness of higher educational establishments as ones of the most necessary institutions for ensuring development and sustaining the innovation cycle.

The study is aimed at emphasizing the current importance of an adequate evaluation of the social constituent of higher educational establishments, taking into account the necessity to develop innovation infrastructure.

Competitiveness is a broadly used economic category in theory and practice that means (as translated from Latin) rivalry and a struggle for achieving the best results [2, p. 28]. Nowadays, there are numerous definitions of this term, presented in various studies [2, 3, 4, 5], underlining its multi-faceted nature and difficulty in selecting the adequate methods of evaluating this characteristic of economic entities and higher educational establishments in particular.

As rightly stated by L. I. Beztesna and I. A. Lybak [6], the competitiveness of the higher educational establishment is realized on the education and labour market. The conducted analysis of the existing interpretations of the term shows that “the competitiveness of the higher educational establishment” is equated with either efficiency or performance or quality. The provision of educational services by these establishments creates the social effect where people with higher education are better in solving market problems, knowledgeable about the latest technologies, etc. Researchers have reason to suggest the definition of “the competitiveness of the higher educational establishment” as the ability to satisfy customers’ needs and in the meantime ensure social benefit and its efficient development by using competitive strengths and the ability to adapt quickly to changes on the education and labour market. In order to ensure its competitiveness, the higher educational establishment needs to have a bigger advantage over its rivals.

Considering the above-mentioned information, the study, within its defined aim, places emphasis solely on the social constituent of the competitiveness of the higher educational establishment. According to the author [7], despite the high potential of the development of national science and education, its performance and efficiency are low for economic needs causing the national innovation system to lag behind international innovation systems, leading to the reduction of the competitiveness of the state in many fields of economy. One of the factors influencing the development of an innovation-oriented economy is the ability to accumulate the results of scientific research in a timely and flexible manner and implement them in innovations, thus developing innovation activity.

An important condition for this is establishing higher education on the basis of quality human resources consisting of a new generation of forward-thinking workers, capable of thinking creatively and implementing innovative ideas [7]. The social importance of health that can be evaluated by means of the indices of performance, disability, and mortality is one of the constituents

of the social factor contributing to the competitiveness of the forward-thinking human resources of the higher educational establishment [8].

A three-level approach that will provide the opportunity to encompass the strategic, tactic, and operational levels of management and single out the synergetic effect of this cooperation should be applied for an adequate evaluation of the social constituent of the competitiveness of higher educational establishments. In order to achieve this aim, the impacts on the social constituent of the competitiveness of higher educational establishments should be studied from three perspectives: that of the professor, the graduate, and the employer. In order to measure the indices of the above-mentioned elements of the social constituent of the competitiveness of the higher educational establishment, further scientific research should be conducted.

1. Царенко І. О. Методи оцінки рівня конкурентоспроможності вищих навчальних закладів / І. О. Царенко // Молодий вчений. – 2015. – № 2 (17). – С. 122-125.

2. Клименко С.М. Управління конкурентоспроможністю підприємства / С.М. Клименко, Т.В. Омеляненко, Д.О. Барабась та ін. – К. : КНЕУ, 2008. – 520 с.

3. Фатхутдинов Р.А. Конкурентоспособность организации в условиях кризиса: экономика, маркетинг, менеджмент / Р.А. Фатхутдинов. – М. : Маркетинг, 2002. – 892

4. Завьялов П.С. Маркетинг у схемах, рисунках, таблицях / П.С. Завьялов. – М. : ИНФРА-М, 2001. – 496 с. Г.Л. Азоєва [6],

5. Перцовский Н.И. Международный маркетинг: учеб. пособие / И.А. Спиридонов, С.В. Барсукова; под ред. Н.И. Перцовского. – М. : Высшая школа, 2001. – 239 с.

6. Безтелесна Л. І., Либак І. А. Суть та чинники впливу на конкурентоспроможність вищих навчальних закладів / Л. І. Безтелесна, І. А. Либак // Економіка і суспільство. — 2017. — №9. — Режим доступу: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/9_ukr/24.pdf

7. Крихівська Н.О. Інтеграція освіти і науки для забезпечення інноваційного розвитку підприємств / Н.О. Крихівська // «Сучасні управлінські технології в умовах трансформації соціально-економічних відносин» (Івано-Франківськ, 19-20 квітня 2018 року): Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, Івано-Франківськ, 2018. – 137-140 с.

8. Твердомед Г.М. Соціальна складова формування конкурентоспроможності робочої сили [Текст] / Г.М. Твердомед. // Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка". — 2013. — №2. — Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1816>

INNOVATION IN RENEWABLE ENERGY POLICY

© Oleh Ozarowski, 2019

Excelling at renewable energy technology (RET) innovation is an important aspiration for many nations. Yet, at the national and sub-national level, responsibility for the development of renewable energy innovation policy is typically distributed across multiple stakeholders with diverse interests, and policy options are constrained by existing economic, institutional, and social factors. These barriers to coherent renewable energy innovation policy development may be overcome by aligning accompanying strategies with broader energy development goals, and by expanding the network of stakeholders beyond renewable energy itself. This report aims to establish an analytical process to clarify contextual determinants of RET innovation and promote durable, coherent renewable energy innovation policy development across a wide range of national and sub-national contexts.

Given the need to limit the increase in global average temperatures to avoid dangerous levels of anthropogenic climate change, the development of low-carbon energy technology such as solar energy and wind power has been a policy priority in many countries. In liberalized energy markets, the circumstances can, however, often be unfavorable for renewable energy sources—until, recently, these technologies have typically had higher generation costs than the incumbent technologies, and especially if the price of carbon dioxide emissions is low. Moreover, there is also path dependence in the direction of technological and institutional change, which locks the economy into the use of older fossil fuel-based energy technology [1]. For these reasons, there is a need to better understand the process of technological innovation in the renewable energy field, and the ways through which various types of public policies can promote this process.

Many of the available studies, however, use aggregate data for the renewable energy technology sector, and, therefore, tend to downplay the heterogeneity of various technologies. Some of these technologies are technically and commercially relatively mature (e.g., hydropower), while others, such as ocean energy, are less developed, but they may, nevertheless, show great potential. This, thus, suggests the existence of differential policy impacts across various types of technologies [2,3].

One research confirms the notion that innovation in the renewable energy field is endogenously determined, and induced by more or less targeted policy instruments. The often-important role of FIT schemes implies in turn that technical innovation (at least in the case of less mature energy technologies) could, in part, be nurtured through some amount of policy protection. The interaction between public R&D support and the demand-pull policies does not emerge to the same extent in the case of public R&D and REC (renewable energy certificates) schemes. This may be due to the relatively strong technology selection pressure under REC schemes, thus mainly favoring currently cost-effective renewable energy technologies. Still, it should be clear that a number of issues deserve increased attention in future research [4].

1. Acemoglu D., Aghion P., Bursztyn L., Hemous D. (2012) *The environment and directed technical change*. *Am Econ Rev* 102:131–166

2. Nesta L., Vona F., Nicolli F. (2014) *Environmental policies, competition and innovation in renewable energy*. *J Environ Econ Manag* 67(3):396–411

3. Schmidt T., Sewerin S. (2018) *Measuring the temporal dynamics of policy mixes—an empirical analysis of renewable energy policy mixes’ balance and design features in nine countries*. *Res Policy*. <https://doi.org/10.1016/j.respol.2018.03.012>.

4. Palage K., Lundmark R., Söderholm P., *The innovation effects of renewable energy policies and their interaction: the case of solar photovoltaics*. *Environmental Economics and Policy Studies* (2019), <https://doi.org/10.1007/s10018-018-0228-7>.

INNOVATIVE COMPONENT OF IMPORT SUBSTITUTION POLICY

© *Pugachevska K.S., 2019*

There are a number of empirical studies by foreign authors on the phenomenon of import substitution policy as part of an economic growth strategy. The problem of import dependence was first analyzed in the 1950s. R. Prebisch and subsequently his British counterpart H. Zinger formulated a provision on the existence of a long-term trend of deterioration in the terms of trade for countries exporting raw materials and import manufactured goods. R. Prebisch substantiated the thesis that unbalanced development and hypertrophied export orientation of less developed countries with reference to the economy of developed countries in combination with twisted institutions and domestic economic structures give rise to dependence on developed countries with market systems. The main idea of R. Prebisch model is that import substitution as a form of selective protectionism can counteract the problem of deterioration in the terms of trade and provide adequate development for an adequate policy [3]. As a result, import-substituting industrialization became the major stream of the economic theory of development during the 1950s and 1960s.

The policy of import substitution is a component of the policy of protection of “young industries” – one of the most controversial arguments in favor of protectionism. The arguments in favor of the development of young industries (infant industry protection) were at one time justified by F. Liszt in the work “The National System of Political Economy” and became the basic principles for the development of the economies of most of Latin America and Southeast Asia (new industrial countries) in the middle of the twentieth century began import-substituting industrialization.

The essence of the argument for the protection of young industries is motivation of the imperfections of exclusively market mechanisms; under the conditions of institutional imperfection, they are not capable of adequately accumulating and directing or relocating resources towards potentially competitive industries. The economy at the same time falls into the circle of dependence on its current state, when an insufficient level of current competitiveness does not allow investing resources in long-term projects, and this, in turn, further worsens the current state of competitiveness. However, it should be noted that the temporary protection of young industries contains the danger that young industries are protected, become “forever young” and require indefinitely long protection from competition and will be deprived of incentives for technological improvement due to guaranteed income [1, p. 94-95].

The policy of protecting young industries, according to L. Shynkaruk [1, p. 96-99], does not justify itself in the absence or insufficiency of such factors as:

- openness, impartiality and protection against corruption in relation to procedures for adopting government decisions on granting preferential regimes;
- high level of qualification and moral qualities of government personnel who are able to correctly identify industries with promising comparative and competitive advantages;
- availability of high-quality market information on the relative costs of production and their dynamics, which allows to make informed decisions about relative competitiveness;
- focus of society on the values of development, self-improvement, rather than material consumption.

In our opinion, the policy of protecting young industries and the policy of import substitution can't be considered as an instrument for long-term and sustainable economic growth. Their effectiveness essentially depends on a wide range of development conditions, including an active policy of institutional and infrastructural development, active formation of human and intellectual capital, balanced macroeconomic policies, corruption policy and the creation of an effective state apparatus.

In the work “Did Import Substitution Promote Growth in the Late Nineteenth Century?” [2] D. Irwin tried to figure out how to explain the empirically proven positive correlation between economic growth and high tariffs among the countries of the world during the study period. As a result of his research on data for 27 countries from 1870 to 1913 the following conclusions can be drawn:

- studies based on the regression model of the dependence of economic growth on the level of the customs tariff rate establishes a positive correlation between these two variables, in most observations of 1890-1913. In the 1870-1890, economic growth was also positively correlated with the indicator of democratic institutions of government;

- rapid growth at the end of the XIX century occurred in those countries where there was a decrease in the proportion of people employed in agriculture;

- the effect of tariffs on reducing the share of people employed in agriculture depends on the nature of the country's comparative advantages. Thus, some countries slowed down the flow of people employed from agriculture to industry by introducing tariffs on import of agricultural products, while others, on the contrary, accelerated this process by imposing import duties on industrial goods;

- rather, economic growth in Argentina and Canada (both countries were characterized by a high level of import tariffs and GDP growth per capita) was due to the export-oriented production of food, rather than due to industrialization based on import substitution.

Despite the fact that import-replaceable industrialization in Latin America did not yield the expected results, new branches of economic activity emerged in the countries, their own technological base was formed, additional jobs appeared, enterprises were able to compete internationally and enter new markets using their own technologies.

Most economists considered that the main mistake of the policy of import substitution in Latin American countries was the start of this process in light industry and basic industries and, unlike Korea and Taiwan, not using export opportunities. It should, however, be noted that a wide export of light industry products was not possible until 1960 due to trade rules established by developed countries (which were the only possible consumers) for this industry. Only export of equipment, raw materials and agricultural products was economically viable. Since equipment and equipment were not produced in Latin America, the course for import substitution until the 1960s was quite justified. The problem of this region was that the governments of the countries failed to establish intra-regional integration, and after 1960 failed to change the strategy of import substitution for export orientation. Asian tigers began industrialization much later, but immediately adopted a more promising way of industrialization through export-oriented development.

Thus, according to many scientists on problems of import dependence, the model of import substitution in the short term creates barriers to the movement of goods and services, reduces the motivation level of business leaders in increasing productivity and reducing production costs, limits the specialization of enterprises, leads to monopolization of the market, and also leads to inefficient use of budgetary funds aimed at the development of import-substituting industries.

1. *Структурні зміни та економічний розвиток України / В.М. Гець, Л.В. Шинкарук, Т.І. Артёмова та ін. ; за ред Л.В. Шинкарука. – НАН України; Ін-т екон. та прогнозув. – К., 2011. – 696 с.*

2. *Irwin D. Did Import Substitution Promote Growth in the Late Nineteenth Century? / D. Irwin // NBER working paper. – 2001. – № 8751. – P.1–36.*

3. *Prebisch R. The Economic Development of Latin America and Its Principal Problems / R. Prebisch // United Nations Publications. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://prebisch.cepal.org/en/works/economic-development-latin-america-and-its-principal-problems>*

Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor Pugachevska K.Y.,
Mukachevo State University
Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor Lyzanets A.G.
Mukachevo State University

LOGISTIC INFORMATION SYSTEMS IN ENTERPRISE MANAGEMENT

© Pugachevska K.Y., Lyzanets A.G., 2019

Managing material flows in the process of implementation, and having comprehensive information on sales markets, the logistics service plays a significant role. The weak interconnection of production with logistics leads to an increase in stocks at different sites, creating an additional load on production. Based on the actual capabilities of the enterprise, the logistics service determines the optimum volumes of stocks, interacts with the financial service. In addition, procurement of equipment, management and control of warehouse, as well as transportation costs are jointly carried out.

Unlike the traditional material flow management, in which output indicators are random, in the logistic approach, the endpoints are controlled and projected. In addition, material flow management is carried out in several stages, each of which is necessary for successful operation and has specific features [1].

Information logistics organizes a flow of data that accompanies the material flow, and is the essential link for the enterprise that connects supply, production and sales. The main task of information logistics is the development of optimal logistics information systems and their practical implementation, taking into account the peculiarities of supply, production and distribution using simulation methods. The effect derived from the activity of information logistics, encourages all participants in the logistics process to maintain the achieved level of this process, as well to invest new means in its optimization.

Modern logistics is under significant influence on processes of globalization and internationalization, in turn, “development and improvement of logistics makes it possible to expand the processes of globalization”. Implementation in all spheres of business information and computer technologies determines the current state of logistics. In recent years, new logistics technologies have been rapidly developing, the central position of which is occupied by information systems [1].

In the area of software development, which, on the one hand, should provide multi-functionality of the system, and on the other – the high degree of its integration there are significant costs, which in turn, causes the creation of multi-level automated systems for managing material flows. At the present time, the creation of very successful software packages is practiced, but their application depends on the level of standardization of tasks that are solved in the management of material flows [2].

Information technologies at the present stage, give an opportunity to use certain principles in the management of the enterprise on the basis of information management systems. This process is complicated and costly, but foreign and domestic experience indicates a high return on costs, which is aimed at informatization of enterprise management in general and logistics processes in particular. Thus, the successful functioning of the enterprise as a whole is facilitated by the availability of such a system of information that would allow linking all activities (production and sales, including transport and warehousing) and the ability to manage it based on the principle of systemicity.

1. Клаус П. Логістичний менеджмент. Терміни та визначення / під ред. проф. П. Клауса, проф. В. Кригера. Вейсбаден (Німеччина): Вид-во «Габлер», 2014. – 410 с.

2. Гаджинский А. М. Логистика – гармонія в світі матеріальних потоків. /Гаджинський А.М.// Бізнес Академія. 2016. № 10. С. 59 – 63.

SOCIAL ECONOMY AND DIGITAL DEVELOPMENT

© Simakhova A., 2019

Digital economy development affects all aspects of the society. Scientific speculations on the connection of the digital economy with the social economy have appeared recently. Among such researchers Ukrainian scientists G. Karcheva, D. Ogorodnia, V. Openko [1], who examined the impact of the digital economy on the social sphere through consumers and employed population. The purpose of this work is to explore the positive aspects of digital development for the social economy.

Social economy is based on various social and economic systems. The social economy is a market economy; it aims at ensuring the well-being of the population, improvement of the quality of life and standard of living through realization of their individual potential [2]. Under modern conditions of digitizing of society, the social economy is influenced by innovation factors of development [3].

Digital development influence the social economy through the employment of the population (teaching new professions), health care (treatment of deadly diseases, life expectancy), the living standard of the population (incomes, wages). In this case, this influence has both positive and negative aspects [4].

The main advantages of the digital development for the social economy are: higher competitiveness and product quality; cost and price reduction; higher life expectancy; development of E-government; treatment of deadly diseases. E-government has a positive influence on the social economy, which simplifies the access of the population to the authorities and request for public information from them. Digital development influences the social sphere, values and culture of the society through the active development of social networks.

Among the negative aspects for the development of the digital economy, we should mention: reduction in the employed population, the growth of technological unemployment; temporal stratification of society; changes in the regional structure of location of production factors; degradation of human relations (Internet communication); lagging of developing countries in the use of Internet content.

In Ukraine the main Laws in innovation and digital development are: Laws of Ukraine “On Scientific and Scientific Technical Activities” [5], “On Innovation Activity” [6], “On Priority Branches of Science and Technology Development” [7]. The main prospects of digital development for Ukraine social sphere are: implementation of an effective policy at labor market; encouragement of workers’ mobility; creation of clusters of industries and universities and their law providing; the introduction of staff retraining programs to meet the needs of the development of the digital economy.

1. Карчева Г. Т. Цифрова економіка та її вплив на розвиток національної та міжнародної економіки / Г.Т. Карчева, Д.В. Огородня, В.А. Опенько // *Фінансовий простір*. – 2017. – №3 (27). – С. 13-21.

2. Сімахова А.О. Еволюція підходів до трактування соціальної економіки у глобальному розумінні / А.О. Сімахова // *Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Світове господарство і міжнародні економічні відносини*. – 2017. – Том 25- Випуск 9. – С. 80-89.

3. Сімахова А. О. Теоретичне обґрунтування інноваційно-інвестиційних аспектів забезпечення позитивної соціально-економічної динаміки / А. О. Сімахова // *Економічний простір*. – 2012. – № 68. – С. 114-119.

4. Сімахова А.О. Соціальні перспективи розвитку науки та цифрової економіки в Україні / А.О. Сімахова // *Соціальна економіка*. – 2018. – Вип. 56. – С. 216-221.

5. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» № 848-VIII від 26 листопада 2015 р. – Режим доступу: <https://zakon.help/law/848-VIII/>

6. Закон України «Про інноваційну діяльність» № 40-IV від 4 липня 2002 р. – Режим доступу: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

7. Закон України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» (№ 2623-III від 11 липня 2001 р. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2623-14>

FEATURES OF INTRODUCTION OF INNOVATIVE TECHNOLOGY OF MANAGEMENT OF FINANCIAL BUSINESS PROCESSES ON THE BASIS OF SAP

© Soiko A.A., 2019

The history of Heineken began in 1864, when Gerard Adrian Heineken acquired a brewery in the center of Amsterdam. From this moment to the present day, the company has a huge history behind it. Today, a controlling stake is still in the Heineken family. However, Alfred's daughter does not directly manage the business – she is actively involved in social projects. The president of the company is Jean-Francois van Boxmeer.B

In 2009, Heineken announced a partnership to expand business in India. In 2010, the brewing business was acquired by FEMSA, Mexico. This acquisition is designed to provide significant strategic benefits for Heineken businesses worldwide and to expand the company's presence in the countries of North, Central and South America.

Concern's mission: To delight the consumer every day with excellent, high-quality products, to preserve the history and rich heritage that the company is proud of.

Purpose: further growth and preservation of independence.

Strategy: to become a leader in each market where the company operates, to create a portfolio of profitable brands led by the Heineken brand, and also to provide the highest quality of income among international brewing companies.

Concern Heineken is a brewing company engaged in the production and sale of low-alcohol products.

1. 235 brands (Heineken brand plays a key role, however local and regional brands are equally important for the growth of profits and sales) [1];

2. accessibility in 6 continents (the global presence fundamentally distinguishes the company from its competitors);

3. 79 producing countries;

4. 199 breweries around the world;

5. 92,000 employees;

6. 200.000.000 hectoliters per year (1gkl = 100l);

7. capitalization of € 46.98 billion (data for 2016);

8. profit from sales of € 3.54 billion (data for 2016).

The main shareholder of the company is Heineken Holding N.V. whose share is 50.005%. FEMSA owns 12.532% of the shares. The share of shares in free circulation is 37.463%. The share of L'Arche Green N.V, which is owned by the Heineken family by 88.55% and Greenfee B.V by 11.45%, is 51.083% in Heineken Holding N.V. FEMSA owns 14.935% of the shares. 33.982% of the shares are in free circulation. The Heineken Group is managed by the Board of Directors of Heineken Holding N.V. The Heineken N.V. Executive Committee, composed of the company's president and chief financial officer, is accountable to the Supervisory Board. The Executive Committee oversees regional management and the departments of global commerce, logistics, personnel and corporate relations.

Identified problems can be solved in several ways [2]:

1. Automate the management of logistics resources using the existing SAP platform;

2. Implement a different automation platform;

3. Increase the staff of the logistics department in order for new employees to coordinate, manage and track the business process;

4. Fully outsource the business process.

Heineken is trying in every way to automate as many processes as possible, since the company's shares are directly dependent on the number of employees, for this reason the problem of managing logistics resources cannot be solved by increasing the number of employees.

If the business process is completely outsourced, it will be difficult to track deliveries and in emergency situations the reaction will be long, since the decision must be agreed with the company's management, the outsourcing company will not be able to take responsibility. Plus, outsourcing can be expensive, with additional costs [3].

The introduction of another platform can make even more discord in the enterprise, since it may not be integrated with the company's main information systems.

To solve the problems of managing logistics processes, we select automation using the existing SAP platform. SAP solutions will result in such changes:

1. The smoothly running work of internal business processes, which will become continuous, can increase the efficiency of the company, thereby raising it to a higher level, to help win a larger market share;

2. Automation of management of logistics resources will help reduce the number of employees, thereby increasing the value of shares of companies;

3. SAP solutions integrate real-time interoperability and tracking capabilities in the supply chain and logistics process;

4. Setting up a platform in the logistics department will reduce the cost of the supply chain and improve the end-user service by linking members of the logistics network, applying the Internet and optimizing management;

5. It will help to correctly manage the monetary component, namely, to control and predict logistic costs;

6. The load time of vehicles and transportation time will decrease, operating costs will decrease and inventory redundancy will decrease;

7. Work in a single system will simplify interaction, information will be received by managers in full and in a timely manner, which will help to make decisions correctly and promptly.

The introduction of an automation system introduces significant changes in business process management. A significant reduction in paperwork speeds up the process and improves the quality of processing orders, raises the competitiveness and profitability of the enterprise as a whole, and all this requires greater concentration, competence and responsibility of the performers.

SAP solutions link processes across a range of industrial chains by integrating horizontal business lines. For such a large-scale company, this solution is optimal and will bring improvement in a number of indicators.

SAP solutions cover everything from demand planning to inventory management, and use technologies such as the Internet, advanced analytics that help manage the supply chain in real time. SAP will improve the efficiency of the distribution strategy and increase the transparency of the chain, optimizing cargo flows.

CRM, ERP systems are modern software products that automate most existing business processes. The main objectives of their implementation [4]:

1. obtaining high-quality analytics;
2. the establishment of communication links;
3. improving the quality of management decisions;
4. improving the efficiency of the company;
5. improvement of its financial results;
6. increase competitiveness.

CRM will help the logistics to build their work. Using the Web interface, you can customize your schedule and schedule of the day, you will always have a list of tasks, meetings and calls, billing dates, and work with documents will become not paper, but electronic, the entire archive will be in the system.

SAP / CRM is the only solution that allows you to comprehensively perform such tasks as uniting employees, management, customers and partners of a company into a complete closed cycle of processes

and technologies on the basis of which customer relationship management is carried out. SAP / CRM creates a single information space containing a complete, reliable and up-to-date database of each customer. With the help of the software product Logist Pro, automation of the search for suppliers, the holding of a tender and the distribution of companies according to the transport directions are carried out.

Thus, the automation and transfer of logistics resources management to a new level gives the following results:

1. reduced delivery costs without loss of quality services, logistics costs are reduced by 30%;
2. reports are generated and the transport documentation is generated automatically and these documents automatically fall into the SAP system;
3. can be traced to the efficiency of carriers, their KPI is evaluated and transparent relationships are built with them, the quality of customer service increases and, consequently, their loyalty to Heineken
4. the manager sees a whole picture of the work, which allows making decisions correctly and efficiently;
5. released up to 30% of time logisticians, which helps to reduce the company's staff and increase the value of shares;
6. eliminates errors related to human factors;
7. work of business processes is debugged, they become continuous, due to work in a single information system, work efficiency increases;
8. logistic process can be traced at any time in real time;
9. reduced downtime for loading vehicles;
10. Reduced operating costs and reduced inventory redundancy.

1. Brusakova I.A., Chertovskoy V.D. *Information systems and technologies in economics: studies. allowance. M.: Finance and Statistics, 2007. 352 p.*

2. Varzunov A.V., Torosyan E.K., Sazhneva L.P., *Analysis and management of business processes: studies. allowance. St. Petersburg: ITMO University, 2016.112 p.*

3. *About the SAP software product [Electronic resource] / The official website of SAP solutions. URL: <https://www.sap.com/cis/solution.html> (appeal date: 03/03/2017).*

INNOVATIVE TECHNOLOGIES FOR FISCAL ASSETS

© Solomina G.V., 2019

In order to carry out a real assessment of the value of financial instruments during the formation of the investment portfolio of assets of the investment fund, special attention should be paid to the construction and use of scorecard models that provide for the analysis of various types of information on the activities of issuers. The amount of such information may amount to several thousand parameters per emitter, including additional sources and types of information. Therefore, it is expedient to develop and use scoring systems for investment portfolios.

The construction of scoring models is traditionally carried out on the basis of classical methods of statistical analysis, but the use of modern technologies, in particular machine learning, makes it possible to carry out asset rankings much faster and more efficiently.

The modern list of models includes, in particular, ensemble technologies that represent the process of combining the results of several individual experts by a certain algorithm that can significantly improve the results of a qualitative assessment of an asset, through the use of a variety of models for using the training sample and averaging the results of experts. Averaging may be simple and represents the arithmetic average of its individual experts.

With weighted averaging, there is a need to introduce additional (refining) coefficients that determine the weight of each expert.

Thus, it is ensured that the evaluation of the individual assets of the financial asset is evaluated in a general way. The corresponding algorithm consists in successive training of experts, each of which will not be able to repeat the mistakes of the previous one, since it will study in another array of data. The advantage of such a procedure is to ensure the statistical independence of the distribution of errors of individual sample models, which determines the effectiveness of the ensemble.

In order to improve the scoring process for financial assets and construct models, use the ensemble structure with the specialization of expert models. The algorithm for forming such an ensemble of models of asset crunch is carried out in the following sequence: the number of qualitative indicators satisfying the conditions of selection is formed; for each qualitative indicator, the number of levels is determined. From the general array of observations, in accordance with the selected indicators and their levels, the necessary subgroups are selected, which will be sampled for experts. Based on the obtained sub-models, models are constructed which can be represented by mathematical models of different types.

The formed ensemble technology can be adapted to assess the fair value of a financial asset. It combines the logical way of forming data sets for training samples and a variety of ways to combine the results of calculations of individual models of the ensemble. The proposed technology enables, in the assessment of a financial asset, not only to take into account the influence of qualitative factors but, if necessary, to carry out a more detailed assessment of the most important quantitative indicators.

In the scoring study, an ensemble structure was implemented that could be adapted for evaluation with the use of specialization of experts, which would allow to evaluate heterogeneous information from different sources and different types for using different types of mathematical models in one ensemble, which ensures the condition of statistical independence of the errors of individual models.

It should also be noted that the necessary correlation between risk and return on financial assets can also be achieved by changing other market parameters.

Thus, the efficiency management within the integrated system of the mathematical ensemble should be based on probabilistic modeling and take into account expert estimates of investment parameters related to cost, yield and risk, adjusted for probabilistic indicators.

1. Паклин Н. Б., Орешков В. И. *Бизнес-аналитика: от данных к знаниям: Учебное пособие. 2-е изд. испр. – СПб: Питер.- 2013. – 704 с.*

OLAP TECHNOLOGY IN IMPROVING THE MANAGEMENT PROCESSES OF INNOVATION INFRASTRUCTURE

© Stetsiv I.S.

Effective functioning of innovation infrastructure is dependent on the level of automation of managerial processes, but the achievements of information technology in this direction are not characterized by significant success. In particular, the process of automation of cost management, as an important part of the enterprise management in general, requires improvement.

The development and implementation of a high level of information technology requires the adaptation of the theoretical provisions of cost management to the algorithms of computer programs. The research is based on the principles of the dialectical method of knowledge of phenomena and processes, within which abstraction, analogy, analysis, induction, deduction, synthesis – for the streamlining of the scientific classification of costs, graphic method, design, modeling – for a three-dimensional matrix model of cost classification are used. An analysis of literary sources has shown that today, scientists have described more than 40 classification criteria for grouping costs, which should contribute to a comprehensive study of costs [1-9].

However, such a variety of classification marks only complicates the process of knowledge, since the existing classification today is oversaturated by duplication of their substance and content. To solve this problem, we conducted a study of the approaches of scientists to the classification of costs, on the basis of which all existing types of costs are grouped in accordance with the general theoretical principles of the formation of classifications. For the effective use of elements of the cost management system, namely planning, valuation, calculation, regulation, control and analysis in the context of cost accounting objects, it is necessary to simultaneously combine several categories of classification, which is possible only when combined in a multidimensional plane. To implement the above based on the proposed categorical cost classification, we developed a three-dimensional matrix model for cost classification (рис. 1).

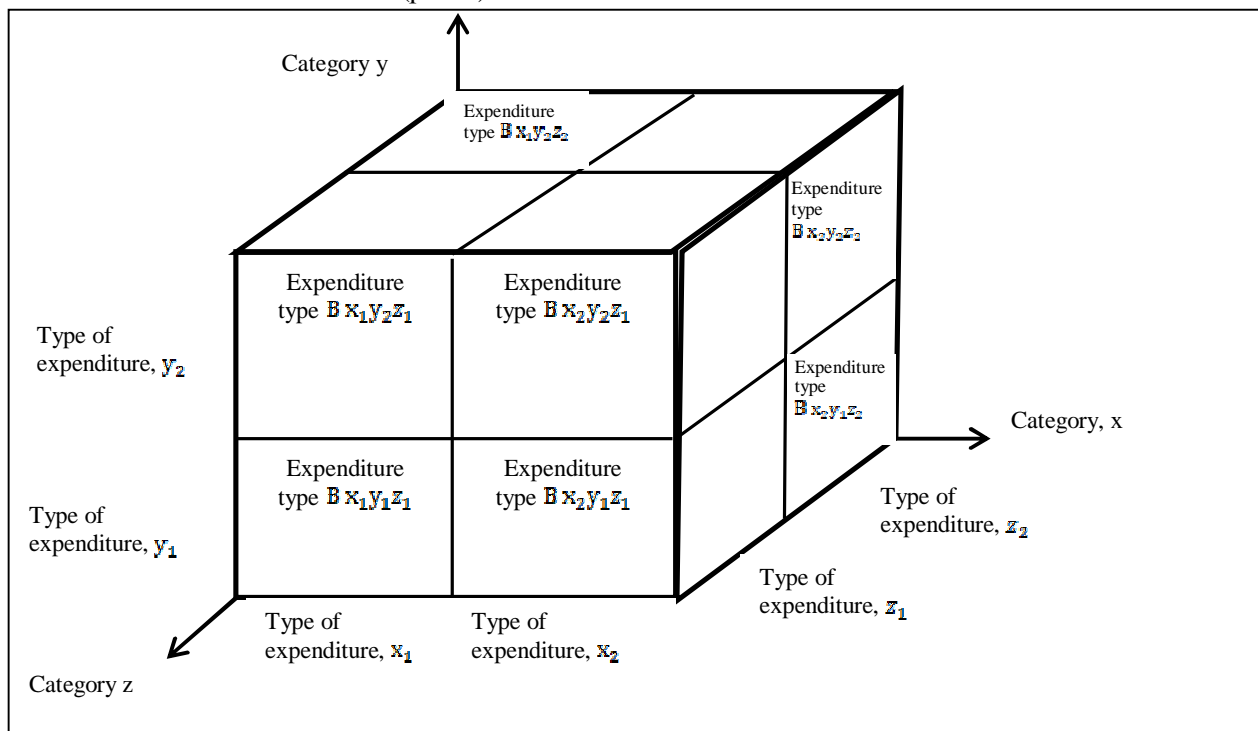

Fig. 1.8. Three-dimensional matrix model of cost classification.

The essence of the matrix model of classification is the simultaneous allocation of costs for the three different categories selected depending on the objectives. To do this we used a Cartesian orthogonal coordinate system where the x, y, z – corresponds to certain categories. At the same time, the basic, in our opinion, should be the category x – "matter", reflecting the composition of costs. The other two categories characterize each component of expenditure from two unrelated parties. The matrix takes the form of a parallelogram divided by the number of cubes (elements of the matrix). The position of the cube is given by three signs perpendicular to the projection of the cube on the orthogonal axis x, y, and z, at intervals of certain three types of expenses, according to which the cube will correspond to the characteristics of the simultaneous accounting and management accounting, given by the variable with the three indices B_ (x, y, z). The matrix acts as a three-dimensional table in each cube which is introduced a certain amount of costs related to a certain type of each category, and in the end the graph and columns indicate the total amount of expenses of this type.

The sum of all types of one category is equal to the sum of expenses of another category. The control is the total sum of all elements of the matrix, which is determined by the following formula (1):

$$\sum_{B=1}^n B_{x_n y_n z_n} \quad (1)$$

where B is the type of expenditure, n is the number of elements of the matrix, x, y, z is the distribution category.

With OLAP technology, any amount of expenses can be characterized by belonging to a particular item of expenses, place of origin, determine direct or indirect costs, fixed or variables, and also calculate the effect of their change on the cost of a particular object of calculation. A three-dimensional matrix cost classification developed on the basis of categorical classification , simplifies the processes of managing an innovation infrastructure, since it can be applied to any entity, taking into account industry specifics and specific management objectives, reduces the processing time of information, increases the efficiency of management decisions and contributes to improving the cost management system of economic entities.

1. Бутинець Ф.Ф. Витрати виробництва та їх класифікація для потреб управління / Ф.Ф. Бутинець // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – Вип. 1 (22). – 2012 р. – С. 11-18.

2. Давидович І.Є. Управління витратами: навчальний посібник / І.Є. Давидович. – К.: Центр учбової літератури, 2008.- 320с.

3. Горбонос Ф.В. Економіка підприємства: [підручник]/ Ф.В. Горбонос, Г.В. Черевко, Н.Ф. Павленчик – К.: Знання, 2010. – 463с.

4. Палига Є.М. Економіка підприємства/ за ред. д-ра економічних наук проф. Є.М. Палиги. – Львів: Укр. акад. друкарства, 2010 – 600с.

5. Стеців І.С. Тривимірна матрична модель класифікації витрат суб'єктів економіки як засіб адаптації науково обґрунтованого підходу до автоматизації управлінських процесів. Науковий вісник НЛТУ України : збірник наукових праць. Львів, 2019, том 29,6, № 1. 150 с.

6. Філіна Г.І. Управління витратами та цінами: навчальний посібник для студентів ВНЗ / Г.І. Філіна – К.: ДП “видавничий дім “Персонал”, 2008 – 240 с. 6 іл. – Бібліограф.: с. 234-237.

7. Pinar Tapkan, Lale Özbakır, Sinem Kulluk, Adil Baykasoğlu. A cost-sensitive classification algorithm: ВЕЕ-Miner. Knowledge-Based Systems, Volume 95, 1 March 2016, Pages 99-113 <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S095070511500492X>

8. Paweł Teisseyre, Damien Zufferey, Marta Słomka. Cost-sensitive classifier chains: Selecting low-cost features in multi-label classification. Pattern Recognition, Volume 86, February 2019, Pages 290-319 <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0031320318303388>

9. Simon Bernard, Clément Chatelain, Sébastien Adam, Robert Sabourin. The Multiclass ROC Front method for cost-sensitive classification. Pattern Recognition, Volume 52, April 2016, Pages 46-60 <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0031320315003891>

THE INTERNET OF THINGS IMPACT ON ECONOMIC AND SOCIAL PROCESSES

© Tkach V., 2019

The Internet of Things significantly transforms personal and social aspects of life, as well as business and even entire industries. Also, this technology has the potential to solve some global problems of our time.

The Internet of Things (IoT) is the network of physical objects (things) that contain embedded technology to communicate and sense or interact with their internal states or the external environment [1].

IoT allows physical objects to see, hear, think and do work, forcing them to “talk” together, share information and coordinate decisions. IoT transforms these objects from traditional to intellectual, using its basic technologies, such as ubiquitous computing, embedded devices, communication technologies, sensor networks, Internet protocols and applications. There are many areas where the IoT can play a remarkable role and improve the quality of our lives [2, p. 11, 15] (table 1).

Table 1

The IoT technologies application areas

The areas of application	The share of technology	The result of application
Health care	41%	Systems of health indicators regular remote monitoring
Manufacturing	38%	Online technological processes control, on-demand service
Power industry	7%	“Smart” demand and costs management and the status of power grids monitoring
"Smart City"	4%	Urban infrastructure and services Integration and online coordination of
Agriculture	4%	Transfer of decision making from an agronomist to an intellectual system, fields and greenhouses online management
"Smart House"	2%	Online home and appliances control through a smartphone
"Smart building"	2%	Intelligent systems for electricity, water and heat provision ("on demand")
Transport	2%	"Smart" management of connected transport, robotic warehouses

The result of using the IoT technology in these areas can be impressive. Firstly, production processes would become optimized due to proactive equipment operability monitoring, as well as automation of operation mode and capacity utilization management. Secondly, effective monitoring and asset management with the mobile sensors use would provide the condition and location of machines control. Thirdly, the inventory management efficiency would increase due to the unmanned loaders use, quality control process automation, inventory levels and environmental conditions in warehouses monitoring. And, finally, production safety would be improved due to the tool and workwear sensors use, video monitoring and environmental control [2, p. 13].

For example, mobile operator Verizon conducted an analysis and revealed that today up to 50% of the harvested crop never reaches the final consumer. This problem can be solved through an automated food logistics system. Also, about 25% of the crop can be saved thanks to online weather monitoring. This may be part of the solution to the global hunger problem [3].

Regarding health care, now in Australia, with wearable sensors doctors can remotely monitor the patients` health and respond to them in real time. A mobile operator AT&T in United States has developed a system designed to solve one of the most dangerous problems of older people – unexpected drops. A small device automatically detects an abrupt change in the owner`s body position and communicates with the call center to provide immediate assistance [3]. Even such small solution significantly improves the quality of people`s life.

People would spend less time for everyday problems, which means that more time could be dedicated to family, creativity and hobbies. Internet-connected devices would also give people more options to rationalize their resource management: heat, water and electricity use, which helps to save on utility bills.

It is important to note that not only the individuals' lives, but also entire industries would change. One of the most change-prone industries would probably be telecom, since mobile operators would gradually change their business models from network providers to providers of "smart" services and applications.

The system of "smart home" is now most closely associated with IoT. The concept consists of familiar devices, but those that became smarter: thermostats, video surveillance systems, refrigerators, televisions, etc. This IoT technology segment is based on the concept of situational decentralized wireless networks. The main functions of such systems are home security, the efficient use of energy resources and everyday life facilitation.

The travel industry also has a great potential for IoT concept implementation and a large number of ideas where else it can be used. For example, tracing luggage or opening hotel rooms with any device. This feature has already been announced by Apple representatives for their Apple Watch and some recreation centers allow their guests to open rooms with their smartphone [4].

The German online statistics organization "Statista" [5] has published information about the worldwide revenue from the IoT subsystems use (Fig. 1).

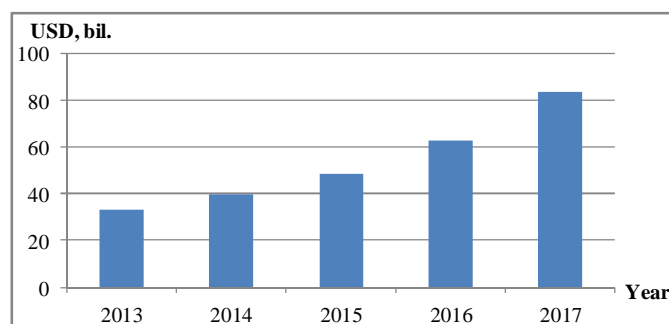

Fig. 1. Revenue worldwide from the IoT subsystems use

If you deepen in more detail into the revenue brought by each IoT subsystem, the statistics would show that "smart cities" accounted for 43% of the worldwide revenue from the IoT subsystems use in 2017 [5]. Nevertheless a lot of experts think that this percentage would fall and the "Industrial Internet" would be the first in such statistics in the future.

There are many risks associated with the IoT technology. The main among them is a security issue. Experts claim that up to 80% of devices will be vulnerable from the outside [3]. In the "Industrial Internet" the problem is solved in a radical way: strict rules and regulations, as well as special security protocols. But critical devices would need absolute network reliability, because the slightest failure can lead to injuries or death.

1. *Internet of Things, Gartner IT Glossary, [On-line]. Available: <https://www.gartner.com/it-glossary/internet-of-things/>*
2. *Pukha Y., Industrial Revolution 4.0 / Y. Pukha / PwC. – 2017. – 18 p. (In Russian).*
3. *Bondariov A., Lecture Hall. What is the Internet of Things and why is it needed? TECHNO. – 2017, [On-line]. Available: <https://techno.nv.ua/popscience/chto-takoe-internet-veshchej-1326653.html> (In Russian).*
4. *Petrunia A., Internet of Things. New-day enthusiasm or technology that changes the world? Ekonomichna Pravda. – 2015, [On-line]. Available: <https://www.epravda.com.ua/publications/2015/06/2/544801/> (In Ukrainian).*
5. *Revenue of Internet of Things subsystems worldwide, Statista, [On-line]. Available: <https://www.statista.com/statistics/503466/iot-subsystems-revenue-worldwide/>*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ БАНКІВСЬКИХ ДЕПОЗИТІВ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РЕСУРСУ

© Алексєнко М. Д., 2019

У сучасній економіці актуалізується проблематика залучених ресурсів як важливої складової ресурсної бази банків та формування інноваційного ресурсу [1, 2]. Відповідно варто визначити класифікацію депозитів за різними ознаками з урахуванням цілей та завдань, які при цьому ставляться. Так, одні з ознак пройшли певну апробацію практикою і стали класичними, а інші – виникли у процесі розвитку і вдосконалення банківської практики. Зауважимо, що за незначних змін умов уже відомих, класичних видів депозитів з'являються нові їх види, які повніше враховують потреби вкладників. У квітні 2019 року Кредит-Рейтингом були підтвержені рейтинги надійності банківських депозитів 10 банківських установ. Із числа публічних рейтингів оцінку 5 (найвища надійність) мають 6 банківських установ («АЛЬТБАНК», «МТБ БАНК», «ПРЕУС БАНК МКБ», «ПУМБ», «ТАСКОМБАНК», «УНІВЕРСАЛ БАНК»), 2 банки мають рейтинг 4 (висока надійність) («БАНК ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ», «ПІВДЕННИЙ») [3]. В умовах ринкових трансформацій кредитні установи, мобілізуючи вільні грошові кошти одних суб'єктів економіки та передаючи їх в різні способи іншим суб'єктам, авжди переслідують головну мету своєї діяльності-одержання прибутку. Банки підвищують і знижують ставки залежно від потреби додаткових депозитів. Крім того, якщо прибутковість ОВДП буде знижуватися, то знизяться і депозитні ставки. Фінансові експерти вважають, що немає прямої кореляції між дисконтною ставкою та відсотками по депозитах, оскільки банківські установи приймають рішення по депозитах з урахуванням впливу економічних процесів [4]. Зауважимо, що якщо на 2% дисконтна ставка знизиться до 15,5-16%, то відповідно на 1% можливе зниження депозитних і кредитних ставок. Проте це буде залежати як від дисконтної ставки, так і від загального стану економіки України.

При формуванні інноваційного ресурсу та можливостей капіталізації нарахуваних процентів виокремлюють депозити з простими і складними процентами. Найбільш поширеними і традиційними є депозит, за якими нараховуються прості проценти, хоча банки, залежно від ситуації на грошовому ринку, здійснюють нарахування і виплату вкладникам складних процентів. Розрізняють депозити з виплатою процентів залежно від періодичності: за період, тобто через певний час після залучення банками коштів; авансом, тобто водночас із внесенням коштів на вклад; за запитом, тобто у зв'язку із закриттям вкладного рахунка. Виплату процентів наперед (авансом) банки пропонують клієнтам з метою компенсації втрат від інфляції. Проте такі депозити не користуються особливою популярністю. Це пов'язано зокрема з таким: по-перше, вкладник у якого є більш-менш стабільний дохід, забирати відсотки авансом та витратити на свої потреби ні до чого. В цьому випадку банку вигідно пропонувати авансові депозити знаючи, що відсотки залишаться в банку. По-друге, якщо поррахувати ефективну процентну ставку для такого депозита, то в ряді випадків вона буде такою ж (а іноді і меншою), як і для будь-якого іншого строкового депозита з виплатою відсотків щомісяця або в кінці строка. По-третє, якщо клієнту потрібні гроші тепер, то навіщо йому їх класти в банк на строковий депозит.

1. *Теорія і практика грошового обігу та банківської справи в умовах глобальної фінансової нестабільності: монографія / О. В. Дзюблюк, В. В. Корнєєв, В. І. Міценко та ін. ; за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль : ФОП Осадца Ю.В., 2017. – 298 с.*

2. *Шульц Е. П. Особливості сучасної депозитної політики банків / Е. П. Шульц // Банківська справа. – 2015. – № 3. – С. 93–97.*

3. *Кредит-Рейтинг обновиł рейтинги надєжности банковских депозитов. 25.04.2019. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://banker.ua/deposits/articles/2019/04/25/1180486978/kredit-rejting-obnovil-rejtingi-nadezhnosti-bankovskikh-depozitov/>*

4. *Как решение НБУ об учетной ставке отразится на процентах по депозитам – мнение экспертов. 26.04.2019. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://banker.ua/deposits/articles/2019/04/26/1180486998/kak-reshenie-nbu-ob-uchetnoj-stavke-otrazitsja-na-procentakh-po-depozitam-mnenie-ekspertov/>*

РИЗИК ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД У ФІНАНСОВОМУ МОНІТОРИНГУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

© Андрійченко Ж. О., 2019

В умовах формування нової парадигми Smart-суспільства розвиток Smart-інновацій є першочерговим завданням. В європейських та українських нормативних документах з горизонтом до 2020 р. наголошується на необхідності розвитку економіки, що базується на знаннях та інноваціях, та сприяє стійкому розвитку, більш ефективному використанню ресурсів, і в цілому спричиняє цифровізацію, яка уможливило інтегральну взаємодію віртуального та фізичного, тобто створює кіберфізичний простір. Цифровізація є визнаним механізмом економічного зростання завдяки здатності технологій позитивно впливати на ефективність, результативність, вартість та якість економічної, громадської та особистої діяльності [1].

У цифровому суспільстві змінюється сам підхід і технології ведення бізнесу, і, відповідно, інфраструктурні і технічні системи забезпечення бізнесу. Однією з систем, що зараз зазнає суттєвих, проривних змін є фінансова, бо саме вона потребує докорінного реінжинірингу багатьох бізнес процесів. За даними рейтингу Всесвітнього економічного форуму 2017-2018 (WEF) [2] Україна знаходиться на 120 місці серед 137 країн за розвитком фінансового ринку. За таких умов активне запровадження цифрових технологій і продуктів, зокрема, FinTech, InsurTech, основним призначенням яких є суттєва зміна фінансової послуги чи реінжиніринг бізнес-процесів з її надання, мають вагомо підвищити ефективність фінансових послуг і довіру до фінансової системи.

Зрозуміло, що таке підвищення є можливим лише тоді, коли відповідні ініціативи та зміни щодо дигіталізації будуть інтегровані в національні програми, підтримані державою та суспільством. За рівнем інноваційності Україна знаходиться на 61 місці в рейтингу WEF 2017-2018, що відображає достатньо високий рівень готовності та наявності можливостей суспільства до зростання цифровізації, який, на жаль, деякою мірою нівелюється недостатнім стимулюванням з боку держави, про що свідчить 96 місце в рейтингу за урядовими закупівлями передових технологічних продуктів та ін. показники. Як результат, за показником технологічної готовності до змін Україна лише на 81 місці в рейтингу WEF 2017-2018.

Стрімкий технологічний розвиток у сфері фінансових відносин, зокрема, запровадження приватним сектором нових цифрових технологій при надання фінансових послуг в форматі B2B чи B2C, з одного боку, сприяє підвищенню ефективності і надійності фінансового ринку, а з іншого боку, створює певні труднощі при виконанні державою контролюючих функцій.

Особливої уваги проблема забезпечення ефективності контрольних функцій держави набирає в умовах необхідності імплементації ризик орієнтованого підходу (РОП) у сфері фінансового моніторингу, який є одним із найважливіших інструментів удосконалення системи протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму і фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (ПВД/ФТ). На необхідності використання РОП акцентується увага у всіх основних міжнародних документах у сфері ПВД/ФТ: вимогах FATF, 4 Директиві ЄС (Directive (EU) 2015/849) Європейського Парламенту та Ради від 20.05.2015.

РОП полягає у виявленні, оцінці і управлінні ризиками відмивання коштів та фінансування тероризму суб'єктами первинного фінансового моніторингу, з якими вони зустрічаються у своїй практиці. При чому виявлення ризиків має відбуватися на основі суб'єктивних, розроблених ними самостійно, критеріїв підозрілості. Нагальна потреба у переході на РОП при здійсненні фінансового моніторингу зумовлена тим, що формальний підхід до виявлення підозрілих фінансових операцій, що реалізується через обов'язковий фінансовий моніторинг, перестав працювати. Це пов'язано з тим, що виявлення підозрілих фінансових операцій за офіційно закріпленим і оприлюдненим у

Законі України № 1702 від 14.10.2014 р. вичерпним переліком критеріїв в рамках обов'язкового фінансового моніторингу стало малоефективним в умовах підвищення інтелектуалізації злочинності. Як свідчать проведені дослідження [3], на основі інформаційних повідомлень про підозрілі операції (ППО), переданих до Держфінмоніторингу України за ознаками внутрішнього моніторингу, тобто з використанням РОП, частка яких у загальній кількості повідомлень у 2015 р. складала 12%, було сформовано 52 % узагальнених матеріалів (УМ/ДУМ), які були направлені до правоохоронних органів. У 2018 р. частка ППО за ознаками внутрішнього моніторингу зменшилася до 2,5% [4]. При збереженні пропорцій 2015 р. можна припустити, що з 2,5 % повідомлень про підозрілі операції, одержаних на основі РОП, також буде сформовано 52% УМ/ДУМ, а з 97,5% ППО за ознакою обов'язкового фінансового моніторингу – 48% УМ/ДУМ. З урахуванням того, що загальна кількість ППО у 2018 р. перевищила 10 млн. од., можна зробити висновок, що 5 млн. од. ППО були отримані даремно, бо не містили реальних підозрілих ознак. Отже, у разі не вжиття дієвих заходів із запровадження РОП, який дозволить суттєво зменшити кількість ППО, що надходять до Держфінмоніторингу, враховуючи чотирирічний тренд зростання загальної кількості ППО (щорічно зростання десь на третину) і тренд зниження частки ППО за ознаками внутрішнього моніторингу з використанням РОП (за 4 роки відбулося її зменшення у 5 разів), можна прогнозувати подальше падіння ефективності системи ПВД/ФТ через відволікання ресурсів на обслуговування непотрібних процесів і надмірне переобтяження неінформативними повідомленнями.

Для повноцінного функціонування РОП у системі ПВД/ФТ України необхідні інституційні зміни [5], запровадження яких еволюційним шляхом може тривати роками. Тому, цифровізація для реалізації РОП є вкрай важливим інструментом, бо передбачає саме перехід від парадигми розвитку інформаційного суспільства до парадигми Smart-суспільства, в якому при здійсненні фінансового моніторингу буде не просто оброблятися, накопичуватися і вертикально централізуватися звичайна інформація, наприклад, щодо ідентифікаційних даних і майнового стану клієнта, його фінансових операцій, тощо, яку, зазвичай, можна приховати чи фальсифікувати, а будуть створюватися якісно нові технології (block-chain), мережеві системи та непрямі індикатори [6], які дозволять суб'єктам державного і первинного фінансового моніторингу отримувати релевантну інформацію по горизонтальним зв'язкам. Таким чином, запровадження РОП у фінансовому моніторингу має бути належним чином методично і технологічно забезпечено.

1. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки [Текст]: [Розпорядження КМУ від 17 січня 2018 р. № 67-р.] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80>

2. The Global Competitiveness Report 2017–2018, World Economic Forum. [Текст]. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-index-2017-2018/countryeconomy-profiles/#economy=UKR>

3. Андрійченко Ж. О. Статистичне обґрунтування необхідності запровадження ризик-орієнтованого підходу у сфері фінансового моніторингу в Україні / Ж.О. Андрійченко, С.О. Літвінова // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва: Збірник наукових праць ХНАДУ. — 2017. – №2 (17). – С. 49 – 55.

4. Звіт Державної служби фінансового моніторингу України за 2018 рік [Текст]. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2019/20190411/zvit_2018_ukr.pdf

5. Андрійченко Ж. О. Визначення напрямів інституційних змін для забезпечення ефективного функціонування ризик-орієнтованого підходу у сфері фінансового моніторингу / Ж.О. Андрійченко // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – Вип. 17. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://globalnational.in.ua/issue-17-2017>

6. Lebid O. Risk assessment of the bank's involvement in legalization of questionable income considering the influence of fintech innovations implementation / O. Lebid O, I Chmutova, O Zuieva, O Veits // Marketing and Management of Innovations. – 2018. – Issue 2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/68770>

ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В ДЕРЖАВІ, ЩО ВОЮЄ

© Анісімов В.М., 2019

Нині забезпечення суспільно-економічного поступу для будь-якої країни можливе лише на базі інноваційної економіки, що передбачає формування відповідної інфраструктури. Як впливає зі світового досвіду, надзвичайно важливе значення при цьому має наявність певного суспільно-культурного середовища, якому притаманне розмаїття світобачень та забезпечення високого рівня інтелектуальної свободи [1]. Вказане значною мірою характерно і для України, однак, незважаючи на вже напрацьований достатньо позитивний досвід створення мережі інноваційної інфраструктури: технопарків, індустріальних парків, інноваційно-технологічних центрів та ін., інноваційний напрям допоки не є визначальним для розвитку української економіки. Це обумовлено рядом причин серед яких особливо треба виділити триваючу на сході нашої країни збройну агресію з боку РФ, що об'єктивно обумовлює несприятливі обставини для соціально-економічного розвитку в цілому та його інноваційної складової зокрема; незважаючи на те, що військові дії вже протягом тривалого часу перебувають у стані низької інтенсивності. Нагальність для України забезпечення розвитку економіки на інноваційних засадах зумовлює необхідність визначення чинників, які можуть сприяти цьому, незважаючи на обставини воюючої країни. При цьому доцільно використати компаративний підхід, порівнюючи українську дійсність та відповідний досвід інших країн. І найбільш показовим є досвід держави Ізраїль, що перебуває протягом десятиліть фактично у стані війни, але являє собою країну маючу передову економіку, яка стабільно розвивається на засадах інноваційності. В цій країні набула широкого розвитку мережа суб'єктів інвестиційної діяльності, які охоплюють всі стадії інноваційного циклу. Інноваційний розвиток економіки у воюючій країні, як демонструє ізраїльський досвід, ґрунтується на надзвичайно високому рівні організації сфери безпеки держави та її мобілізаційної готовності. Вказане, і особливо військова служба, яку проходять, в умовах майже нестихаючої війни, всі без винятку дієздатні громадяни формують в них навички нестандартного мислення, що потім реалізується при створенні стартапів. Тому військо для ізраїльтян фактично являє собою те, чим для громадян інших високорозвинених країн є університети зі співтовариствами своїх випускників. Натомість в Ізраїлі мають місце подібні об'єднання однополчан певних військових підрозділів [2]. Але, зрозуміло, що зазначене не применшує ролі у формуванні та розвитку інноваційної інфраструктури університетської освіти, яка в Ізраїлі також перебуває на високому рівні. Вельми важливим також є наявність реального контролю громадянського суспільства над владою. Так, в Ізраїлі, як і в Україні, владна корупція перебуває в центрі суспільного дискурсу, але там також регулярно відбуваються судові процеси над найвищими посадовцями.

Отже, вирішальним чинником для формування інфраструктури інноваційної економіки в державі, яка воює, є створення особливого суспільного середовища, основу якого складає безпека в усіх вимірах, що водночас передбачає забезпечення високого рівня добробуту громадян. Останнє є передумовою, що стимулює розвиток національної економіки на інноваційних засадах. Таким чином, формування та розвиток інноваційної інфраструктури виявляється вписаним у більш широкий контекст реалізації ефективної політики національної безпеки воюючої держави.

Проте, розглядаючи в такому аспекті українські реалії, треба констатувати відсутність на сьогодні вказаного середовища, що не є сприятливим чинником зокрема для розвитку інноваційної інфраструктури національної економіки.

1. Вейнер Э. География гениальности. Где и почему рождаются великие идеи / Эрик Вейнер; перекл. з англ. – М.: Альпина Паблішер, 2016. – 338 с.

2. Сенор Д. Країна стартапів. Історія ізраїльського економічного дива / Дан Сенор, Сол Сингер; перекл. з англ. – К.: Yakaboo Publishing, 2016. – 359 с.

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОСИСТЕМИ В СФЕРІ ЦИФРОВОЇ МЕДИЦИНИ (DIGITAL HEALTH)

© Арзянцева Д.А., 2019

Інновації стрімко проникають в усі сфери життя, і сектор охорони здоров'я не є винятком. Цифрова медицина (digital health) є новою галуззю інновацій у сфері охорони здоров'я, що формує платформи, на яких цифрові технології докорінним чинним змінюють процес надання медичної допомоги та інтегрують нові технологічні рішення в повсякденне життя. Незважаючи на підвищений інтерес в науковій літературі до інноваційних екосистем та зокрема цифрових екосистем, сутність та значення інноваційної екосистеми цифрової медицини залишається недослідженими.

Ми використовуємо термін «інноваційна екосистема» для позначення взаємозв'язку міжорганізаційних, політичних, економічних, екологічних та технологічних підсистем інновацій, завдяки яким середовище сприяє становленню бізнесу, забезпечує його підтримку та зростання. Інноваційна екосистема – це мережа відносин, які забезпечують створення цінностей кінцевим клієнтам, які також є частиною екосистеми.

В свою чергу, цифрову екосистему можна визначити як сукупність цифрових мереж, що складаються з взаємопов'язаних, взаємопідтримуючих і взаємозалежних учасників (зацікавлених сторін) та цифрових засобів комунікацій, розташованих в цифровому середовищі, які взаємодіють як функціональне ціле і пов'язані між собою через дії, інформаційні потоки та операції.

Цифрова медицина визначається як удосконалення способу надання медичної допомоги шляхом використання інформаційних і комунікаційних технологій для моніторингу та поліпшення благополуччя та здоров'я пацієнтів, а також для надання можливості пацієнтам керувати своїм здоров'ям та здоров'ям членів сім'ї (щодо яких вони здійснюють опіку чи піклування).

На основі опрацювання базових дефініцій «цифрова медицина», «інноваційна екосистема» та «цифрова екосистема», пропонуємо визначити інноваційну екосистему цифрової медицини як сукупність цифрових медичних мереж, що складаються з взаємопов'язаних, взаємопідтримуючих і взаємозалежних учасників (зацікавлених сторін) та цифрових засобів комунікацій, що знаходяться в цифровому медичному середовищі, використовують найкращі технології, які підтвердили свою успішність, та впроваджують ці технології за допомогою використання інформаційних і комунікаційних технологій для моніторингу та поліпшення благополуччя та здоров'я пацієнтів, розширення участі пацієнтів в управлінні своїм здоров'ям та здоров'ям членів сім'ї (щодо яких вони здійснюють опіку чи піклування).

Слід відмітити, значний потенціал в розвитку цифрової медицини належить стартапам, оскільки вони мають зовсім іншу філософію, ніж великі компанії, що передбачає виявлення конкретних проблем і їх вирішення. Україна поки знаходиться на початковому етапі інформатизації системи охорони здоров'я – поступово впроваджуються медичні інформаційні системи (МІС), з'являються стартапи у сфері digital health, однак темпи цифрізації є повільними, що пов'язано, перш за все, з проблемою формування фінансових ресурсів. Поширеною практикою є фінансування стартапів за рахунок бізнес-ангелів і венчурних фондів, однак медичні проекти мають ряд особливостей. З точки зору інвестора є вигідним той проект, який вже в короткостроковій перспективі вийде на ринок (як правило 6-12 міс.), а через два-три роки може повністю окупитися. Розробка багатьох медичних інновацій (медична техніка, фармацевтичні товари тощо) передбачає обов'язкові випробування та сертифікацію, що обумовлює вихід на ринок товарів лише через 5-10 років. Тому стандартна схема інвестування стартапів (самофінансування/ бутстреппінг, бізнес-ангели та бізнес-акселератори, краудфандингові платформи) /в системі охорони здоров'я не працює.

Враховуючи зазначене, необхідним є формування інноваційної екосистеми стартапів у сфері охорони здоров'я. В цілому екосистема стартапів формується індивідуумами, стартапами на різних етапах реалізації і різними типами організацій в певному середовищі (фізичному чи віртуальному), що взаємодіють як система для створення та масштабування нових компаній-стартапів. Ці організації можуть бути розділені на такі категорії як університети, організації фінансування та підтримки (наприклад, інкубатори, акселератори, спільні робочі місця тощо), дослідницькі організації, постачальники товарів і послуг, великі корпорації, місцеві органи влади та урядові організації. Таким чином, складовими інноваційної екосистеми стартапів у сфері цифрової медицини є фармацевтична та біотехнологічна індустрія, медичні заклади, венчурні організації, фінансові установи, академічні заклади, органи влади, цифрові пристрої та безпосередньо споживачі (пацієнти).

Персоналізація є провідним трендом у розвитку сфери послуг, не є виключенням і цифрова медицина. Тому найближчим часом інноваційна екосистема охорони здоров'я повинна спрямовувати свою увагу на підтримку стартапів у сфері:

- мобільного здоров'я (mHealth) – системи для дистанційного моніторингу здоров'я, фізіологічних станів та аналізу медичних показів;

- штучного інтелекту – хоча штучний інтелект ще не широко застосовується в галузі охорони здоров'я, ця технологія істотно змінить спосіб лікування пацієнтів – алгоритми програмного забезпечення будуть виконувати завдання, які зазвичай вимагають людського інтелекту, однак суттєво знижують ризик людських помилок;

- Big Data (великих даних) – мають вирішальне значення для галузі охорони здоров'я, оскільки дозволяють точно визначити фактори ризику, поведінку пацієнтів, а також ранні ознаки захворювання або хвороби. Використовуючи цю технологію, превентивні заходи стають більш ефективними, оскільки вони створюють основу прогностичної аналітики, дозволяють створювати індивідуальні плани лікування;

- робототехніки – застосування робототехніки в галузі охорони здоров'я варіюється від використання мікророботів-імплантатів і роботів-асистентів під час операцій до «роботів телеприсутності», що звільняючи медичних працівників від рутинних справ для більш важливої роботи;

- аксесуарів – використання засобів для носіння дає можливість здійснювати моніторинг пацієнтів у режимі реального часу. Використання даних, зібраних такими пристроями, дає можливість проаналізувати стан здоров'я пацієнта і навіть запропонувати відповідне лікування. Імплантовані датчики є ключовими для інтеграції технологій електронного здоров'я в життя людей;

- 3D-зображення, доповнена реальність, віртуальна реальність – ці технології радикально покращують сучасний стан навчання та лікування в галузі охорони здоров'я. Використання 3D-зображень, віртуальної та доповненої реальності в реальному середовищі призводить до більшої точності, в кінцевому підсумку мінімізує шанси на помилки;

- 3D друку – ця технологія вже має прорив у цьому секторі (протези, зубні імплантати вже успішно друкуються). Крім того, 3D друк дозволяє створювати персоналізовані таблетки, що дозволяє приймати лише одну замість декількох таблеток. Найбільш амбітною метою цієї технології є створення живих тканин і органів – мета, яка, як очікується, буде досягнута протягом наступних 20 років.

На завершення зазначимо, що Україна має значний потенціал у сфері розвитку цифрової медицини – питома вага IT-індустрії в українській економіці становить 4% ВВП з чисельністю працівників понад 150 тис. Крім того, у глобальному рейтингу стартап-екосистем від StartupBlink Україна займає 31-е місце з понад 100 країн (Київ – 34-е серед більше 1000 міст світу). В той же час рівень розвитку матеріально-технічної бази вітчизняної фармацевтичної та біотехнологічної інфраструктури (науково-дослідні установи, виробничі майданчики), тенденції фінансування медичних проєктів за рахунок державних коштів, говорить про доцільність залучення міжнародних організацій та зарубіжних учасників до формування інноваційної екосистеми стартапів у сфері цифрової медицини.

ХМАРНІ СЕРВІСИ ЯК ІНФОРМАЦІЙНА ОСНОВА СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

© Белей О.І., 2019

Інформатизація суспільства ще 5 років тому передбачала впровадження інформаційно-комунікаційні технології «поверх» існуючих бізнес-процесів, слабо змінюючи їх суть. При цьому не змінювалися принципи взаємодії між підприємствами. Інформатизація сприяла, перш-за-все, економічному розвитку, і сповільнювала інтенсивний розвиток.

На сьогоднішній день ми маємо можливість спостерігати значний «стрибок» в інформатизації суспільства та перехід до його цифровізації. Цифровізація пронизує і змінює всі суспільні процеси, якісно їх покращуючи, і створює нові послуги. Процеси цифровізації дозволяють створювати нові форми взаємодії підприємств: хмарні послуги, Big Data, Machine to Machine та інші. Формування цифрового суспільства сприяє економічному розвитку, реалізації людського потенціалу, форсованому революційному розвитку у всіх сферах суспільного життя [1].

Однією з найбільш поширених сучасних інформаційних послуг стають хмарні технології. Хмарні технології включають у себе різні напрямки: віртуальна інформаційна система підприємства, сховище даних і архівів, інтелектуальна аналітична обробка даних. Вони є одною великою концепцією, яка включає в себе багато різних понять: програмне забезпечення, інфраструктура, платформа, дані, робоче місце. Найголовнішою функцією хмарних технологій є задоволення потреб користувачів, що потребують віддаленої обробки даних. Для пересічного користувача домашнього комп'ютера хмарні технології не є чимось таким, без чого неможливо обійтися. Однак, для підприємств хмарні технології мають суттєве значення, адже способів застосування хмарних технологій можна знайти безліч.

Розглянемо найбільш вагомні переваги застосування хмарних технологій на підприємствах. Основною перевагою є можливість зекономити на дорогому програмному забезпеченні. Адже не потрібно на кожен комп'ютер працівника встановлювати дорогі офісні пакети та спеціалізовані програми обробки даних. Хмарні технології можуть дозволити усім працівникам підприємства взагалі користуватися лише однією операційною системою, при цьому доступ до їх автоматизованих робочих місць відбувається за допомогою значно дешевших терміналів.

Найчастіше використовується такий хмарний сервіс, як зберігання даних та резервне копіювання даних. Він базується на створенні хмарного сховища даних, в якому дані зберігаються на численних розподілених в мережі серверах, що надаються в користування клієнтам, в основному третьою стороною. На противагу моделі зберігання даних на власних, виділених серверах, придбаних або орендованих спеціально для подібних цілей, кількість або будь-яка внутрішня структура серверів клієнту є невідомою. Дані зберігаються та обробляються в так званій хмарі віртуально, яка представляє собою один великий віртуальний сервер [2].

Реалізація хмарного сервісу як сховища даних було б неможливим без технології SQL. Сховище даних SQL у хмарі являє собою масштабовану реляційна база даних, що здатна обробляти великі обсяги даних і використовує схему обчислень з масовим паралелізмом. Сховище даних SQL неявно розподіляє дані по багатьом сховищам і об'єктам обробки даних. Дані зберігаються на рівні локально надлишкового сховища, поверх якого динамічно пов'язані обчислювальні вузли виконують запити. При виконанні навантаження і складних запитів сховище даних SQL використовує метод роз'єднання. Запити, отримані керуючим вузлом, оптимізуються для розподілу, а потім передаються в обчислювальні вузли для роботи в паралельному режимі. На рис. 1 зображено структуру функціонування хмарного сховища даних.

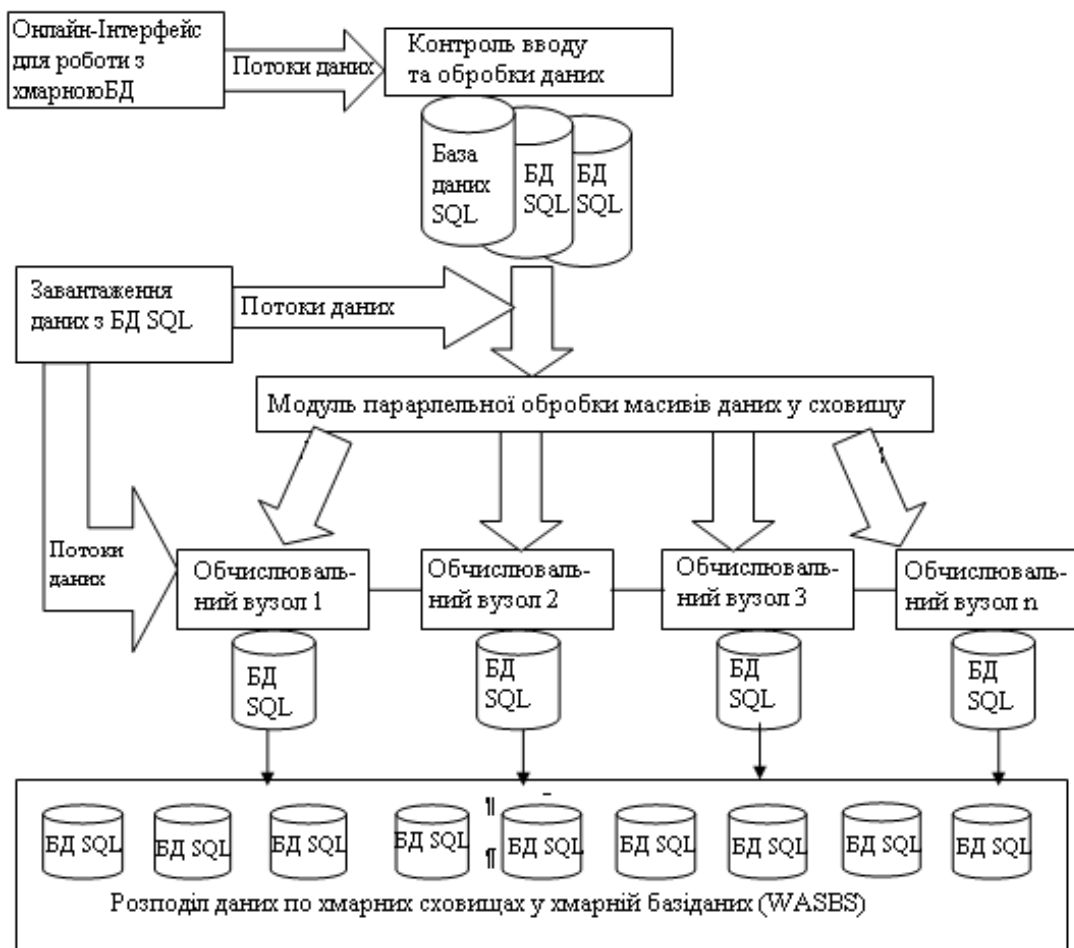

Рис.1. Структуру функціонування хмарного сховища даних підприємства на основі SQL Server Parallel Data Warehouse.

SQL Server Parallel Data Warehouse є дієвою платформою для підтримки великомасштабних сховищ даних в сотні терабайт, як показує досвід багатьох компаній. Характер системи дозволяє відносно легко конфігурувати, встановлювати, налаштовувати, управляти і розширювати її. SQL Server PDW дозволяє здійснювати паралельну обробку запитів до багатовимірним моделям атомарних даних для досягнення цілей підходу Кімбол в частині продуктивності, зручності та гнучкості запитів з використанням інформаційних ресурсів підприємства [3].

Можна з впевненістю сказати, що інформаційні технології не є чимось надзвичайним. Вони стали предметом щоденного користування, інструментом без якого не можна вести бізнес, інструментом без якого не можна вчитися і навчати, інструментом без якого не можна спілкуватися. Таким чином подолані будь-які кордони та перепони у спілкуванні й пізнанні невідомого. Це дозволяє нам дуже інтенсивно розвиватися, пізнавати, виконувати якусь інтелектуальну роботу та приймати ефективні рішення практично не залежно від віку та будь-яких інших можливих обмежень. Єдиним і відкритим питанням залишається для нас: навчитися користуватися можливостями сучасних технологій в інформаційно-комунікаційному суспільстві.

1. Beley O. A management of keys of data sheet in data warehouse / O. Beley, V. Chaplyga // 21th International conference on information technology for practice : proceedings, October 17–18, 2018, Ostrava, Czech Republic. – 2018. – p. 15–30.

2. Beley O. Features of the management of data encryption keys in the cloud storage MS SQL Azure / O. Beley // *Informatyka, Automatyka, Pomiarы w Gospodarce i Ochronie Środowiska*. – 2018. – T. 8, № 4. – p. 12–15.

3. Belej O. Features of the management of data encryption keys in the cloud storage / O. Belej. – Verlag: Scholar's Press, 2019. – 172 p.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ В УКРАЇНІ

© Беновська Л.Я., 2019

В останні роки підтримку з боку органів центральної та місцевої влади, вітчизняних, іноземних інвесторів отримала ідея створення індустріальних парків (ІП) в Україні. Головною їх перевагою, порівняно з іншими територіально-організаційними механізмами стимулювання розвитку територій, є більш досконала організаційно-інформаційна система процесів їх створення та функціонування, а також відповідність нормам СОТ. Індустріальні парки покликані не лише стимулювати інвестиції у промислове виробництво, але і забезпечити створення нових робочих місць, покращення галузевої структури реального сектора економіки та сприяння інноваційному розвитку територій, стати потужним носієм місцевого розвитку та механізмом подолання депресивних територій[1].

Незважаючи на досить динамічне формування індустріальних парків (станом на 13.04.2018 року в Україні вже функціонувало 31 індустріальний парк), існуючі проблеми їх формування та функціонування не дозволяють їм у повній мірі відповідати вимогам, які на них покладаються. Проведений аналіз стратегій розвитку індустріальних парків, динаміки їх формування та функціонування в Україні дозволив нам з'ясувати наступні особливості:

- Формування мережі індустріальних парків в Україні відбувається, на жаль, хаотично та не узгоджено зі стратегічними документами, які унормовують регулювання регіонального розвитку, зокрема Державною стратегією регіонального розвитку на період до 2020 року [2].

- В основному індустріальні парки, що відкриваються в Україні, створюються на період 30-50 років та мають різногалузева структура.

- Більшість індустріальних парків, створених в Україні є муніципальними, так з 31 індустріальних парків, включених до Реєстру індустріальних парків станом на 13.04.2018 р. ініціатором створення у 22 були міські ради. В структурі власності на земельні ділянки переважає комунальна власність – 58%, державна – 6%, приватна 29% , та змішана (комунальна та приватна) – 6%.

- Регіональний розподіл індустріальних парків свідчить, що в середньому в регіоні створено 1-2 індустріальні парки, за виключенням Київської (6 одиниць) та Львівської (5 одиниць) областей. Формування мережі індустріальних парків не залежить від рівня соціально-економічного розвитку регіонів (рис.1).

- Індустріальні парки дуже відрізняються за обсягами інвестицій. Найбільше вкладення інвестицій в індустріальні парки планується у столиці та Київській області, зокрема в ІП «BionicHill», що у м.Київ – 4,45 млрд. дол., ІП «Перший український індустріальний парк » (Київська обл.) – 1,87 млрд. дол. Для порівняння плановий обсяг інвестицій у ІП «Долина» (Ів.-Франківська обл.) становить всього 26 млн.дол., ІП «Тростянецький» (Сумська область) – 170 млн.дол. Отже, незважаючи на те, що більшість індустріальних парків України є муніципальними, дискусійною є можливість їх перетворення в «точки зростання» для депресивних регіонів, оскільки основні інвестиційні вливання плануються у столицю та область.

- Існує значна диференціації індустріальних парків не лише за обсягами інвестицій, але і за своїми масштабами (загальна площа) від 15 га ІП «Фастіндастрі» (Київська область) до 250 га ІП «Павлоград» (Дніпропетровська).

- Більшість створених в Україні індустріальних парків є універсальними та мають надто широкий перелік напрямків спеціалізації, які не завжди є технологічно сумісними для розташування на визначеній території.

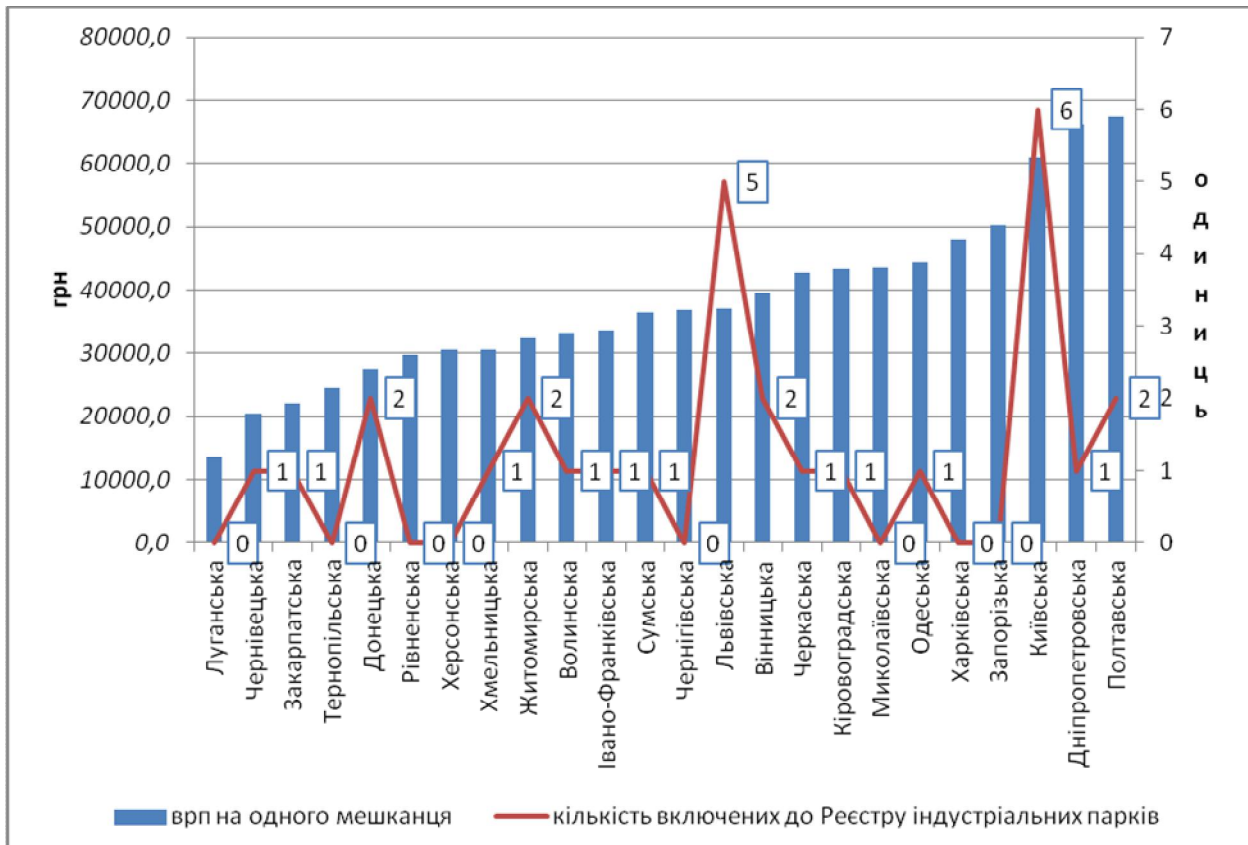

Рис.2 Відповідність мережі індустріальних парків рівню соціально-економічного розвитку регіонів.

- Система податкових пільг для індустріальних парків в Україні є дуже обмеженою, зокрема Закон України «Про індустріальні парки» передбачає пільги лише для ІП, що включені до Реєстру індустріальних парків (для керуючих компаній та ініціаторів створення, учасників (резидентів) у вигляді звільнення від пайової участі у розвитку інфраструктури населених пунктів, ввізного мита на ввезення устаткування, обладнання та комплектуючих, що не виробляються в Україні). Для ІП з іншими статусами такі пільги не передбачені.

1. Павлюк А.П. *Індустріальні парки в Україні: удосконалення політики стимулювання у контексті світового досвіду* / А.П.Павлюк, О.О.Єгорова, К.Л.Маркевич. – К.: НІСД, 2014. – 64 с.

2. Єгорова О.О. *Удосконалення економічних механізмів збалансування територіального розвитку (на прикладі створення індустріальних парків). Аналітична записка режим доступу:* http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/ter_rozvitok-0649e.pdf.

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

© Білозорович П.С., 2019

Нині Інформаційні технології, комп'ютеризовані системи та високі виробничі технології є базовими системами економіки знань. Вони в своєму розвитку радикально трансформують всі засоби отримання, обробки, передачі інформації, радикально змінюють інтелектуальну діяльність. Нова економіка передбачає створення нових ідей, впровадження їх у виробництво не тільки з метою отримання прибутку, вона покликана сприяти прогресивному суспільному розвитку, тому вивчення питань, пов'язаних з формуванням економіки знань сьогодні дуже актуально.

Але потенціал генерування ідей за останні двадцятиріччя різко знизився. Інвестиції вітчизняного бізнесу в науку сьогодні вже менше, ніж закордонних замовників. А уряд бачить наукову сферу виключно як витратну галузь, відповідно дарче фінансування здійснюється за залишковим принципом.

Потенціал освоєння знань показує здатність засвоювати нові знання як вітчизняного, так і закордонного походження. Ця здатність значною мірою підтримується системою загальної та, особливо, професійної освіти, а також в цілому всім інтелектуальним потенціалом нації. Хоча Україна за кількісними параметрами цього потенціалу займає непогані позиції в Європі, але за структурними і якісними параметрами потрібні серйозні зусилля з метою їх покращення.

Потенціал поширення знань виступає в якості системного механізму, за допомогою якого реалізуються вигоди від інвестицій в НДДКР і від збільшення потенціалу освоєння знань. Ключова роль у цьому належить структурам, які поширюють і реалізують інновації. Попит на нові знання, технології, інновації формується головним чином економічним механізмом, який ініціює та активує або, навпаки, гальмує процеси цільового генерування знань, технологій і інновацій і практичного їх використання для забезпечення більш високого рівня соціально економічного розвитку країн і поліпшення якості життя населення. Цей сегмент в Україні є найбільш проблемним і в свою чергу в значній мірі (приблизно на 2/3) визначає проблеми, що існують в дослідницькій сфері та в інших сегментах інноваційного потенціалу. На дану обставину слід звернути особливу увагу в зв'язку з тим, що в Україні не припиняються спроби постійно реформувати науку, залишаючи при цьому практично без глибоких змін все структури та механізми, що формують попит на знання, технології та інновації.

Основний же висновок з аналізу ситуації, що українська економіка не має сформованого стійкого сильного інноваційного ядра і, на жаль, не спостерігається позитивної тенденції в цьому плані протягом усього періоду трансформаційних реформ. А таке нестійке і недостатньо розвинене інноваційне ядро слабо притягує в сферу високотехнологічного виробництва інвестиції.

Така ситуація породжує величезну кількість проблем в соціально-економічній сфері і зрештою призводить до періодичних фінансових і економічних криз.

У Законі України «Про наукову і науково-технічну діяльність» міститься інформація про те, що фінансування наукової діяльності повинно складати не менше 1,7% ВВП. На жаль, наша наука фінансується державою в середньому на рівні менш як 0,3%, а з врахуванням позабюджетного фінансування – 0,73% [1].

Якщо вірити світовому досвіду, соціально-економічний розвиток країни безпосередньо залежить від частки ВВП, що витрачається на наукові дослідження. Якщо даний показник менш як 0,4% ВВП, то наука виконує лише соціокультурну функцію. Якщо даний показник збільшується, то наука здатна виконувати пізнавальну функцію і понад 0,9% ВВП свідчить про те, що наука впливає на розвиток економіки, тобто виконує економічну функцію. Таким чином, за оцінками фахівців економічна функція науки може бути істотною, якщо загальний рівень витрат на наукові дослідження і розробки перевищує 1,7% ВВП [1].

Частка загального обсягу витрат на науково-технічну сферу України в 2014 році склала 0,66% ВВП, у тому числі, використовуючи кошти державного бюджету – 0,26% ВВП. На відміну

від нашої країни в країнах ЄС У 2012 році середній рівень обсягу видатків на наукові дослідження в ВВП склав 2,06 [2].

В результаті непродуманої інноваційної політики:

- в 3,3 рази знизилась кількість працівників в ІТ сфері;
- в 3,5 рази знизилась кількість вчених в галузі технічних наук;
- в 14,3 рази знизилась частка освоєння нових видів техніки;
- в 3 рази зменшилась частка інноваційно-активних промислових;
- приріст ВВП шляхом впровадження нових технологій в Україні складає 0,7%, тоді як в розвинених країнах цей показник досягає 60 – 90% [3].

У рейтингу «Індексу глобальної конкурентоспроможності 2014-2015» Україна за рік піднялася з 84 на 76 місце.

Знижуються всі показники, в тому числі та головний з них – питома вага реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі промислового виробництва, що свідчить про необхідність активізації діяльності держави та самих підприємств у вирішенні даної проблеми.

Економіка України падає, споживаючи те, що було створено попередніми поколіннями, і продовжує впевнено котитися на рівень економіки країн «третього світу». Провідні країни відмовляються від індустріальної економіки, використовуючи технології 5-6-го укладів, а Україна буде своє щастя на хімії та металургії – технологіях 2-3 го укладів, якими користувалися передові країни у середині 20-го століття. Хоча ще поки залишається високотехнологічне виробництво в літакобудуванні та ракетобудуванні, а й там виробництво на «межі виживання».

За оцінками фахівців інноваційність української економіки не перевищує 10-12%. У такій ситуації необхідно вийти хоча б на рівень 40% інноваційності, але без проведення структурних змін в економіці досягти його неможливо.

При нинішньому стані науки та економіки України рівень витрат на одного вченого повинен бути таким же як і в розвинених країнах, а бюджетне фінансування науки – 1,7% ВВП. Це дало б можливість зупинити некерований розпад наукового потенціалу. На другому етапі необхідно підвищити частку витрат у бюджеті до 5 – 5,5% або хоча б до 3% видаткової частини бюджету. Інтенсифікація використання науково-технологічних розробок у виробництві може протягом трьох років підвищити обсяг ВВП в 1,2 – 1,3 рази.

Таким чином, на основі аналізу економічного розвитку різних економічних систем, можна зробити такі висновки:

- інноваційна модель економічного розвитку є ключовою метою будь-якої держави і найважливішим фактором успіху країни в середньо- і довгостроковому періодах її розвитку.
- необхідно розвивати партнерські відносини влади та соціуму в процесах регулювання, стимулювання і координації забезпечення інноваційної моделі економічного розвитку вітчизняної економіки на всіх її рівнях.

1. Мазур А. *Современные инновационные структуры* / А. А. Мазур, Н. В. Осадчая // *Наука та інновації* — 2006. — Т.2.(№ 1) — С. 90-96

2. Малицький, Б.А. *Стратегія інноваційного розвитку України: від розробки до реальної практики*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/NNZ_2011_2_4.pdf

3. *Статистичний щорічник України за 2014 рік*. Державна служба України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/01/Arch_zor_zb.htm

4. Белобородова М.А. *Инновационная модель экономического развития и особенности её инвестиционного обеспечения в развитых странах* / М. А. Белобородова // *Проблемы современной экономики* —2009. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.m-ecopomy.ru/art.php?nArtId=2508>

5. Валлерстайн И. *Миро-системный анализ*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nsu.ru/filf/rpha/papers/geoecon/waller.htm>

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УМОВАХ КОНЦЕПЦІЇ «РОЗУМНОГО МІСТА»

© Богашко О. Л., 2019

Сучасні міста є наочним відображенням різнопланових соціально-економічних процесів і змін, безпрецедентних за своїм динамізмом, глибиною і всеосяжністю. Відіграючи все більш значущу роль в глобальній економіці, вони одночасно відчують деструктивні екологічні та соціальні наслідки свого швидкого зростання. На перший план виходять завдання підвищення рівня життя, подолання соціальної нерівності, захисту навколишнього середовища та ефективного управління.

Концепція «розумного міста» (smart city), припускає активне використання інформаційних та комунікаційних технологій. У міжнародній науковій літературі вона дискутується з 1980-х років, при цьому сам термін «smart city» вперше запропонований на початку 1990-х рр., щоб підкреслити зростаючу залежність розвитку міст від технологічних та інших інновацій [1].

Розвиток по «розумній» моделі має на увазі постійний процес інноваційних перетворень, що стосуються всіх рівнів управління й аспектів життя міста, що неминуче викличе «опір середовища» в багатьох сферах, для подолання якого потрібні спеціальні компетенції. Це тривалий процес, що вимагає значних тимчасових і інших ресурсів, щоб підготувати основу для глибоких трансформацій, оскільки мова йде про впровадження принципово нових управлінських систем і бізнес-моделей, які взаємодіють між собою та суспільством екстраординарними способами.

Аналіз міжнародного досвіду дозволяє виділити два найбільш поширених підходи до містобудівної політики, що базується на концепції «розумного міста», – технологічний і комплексний, кожен з яких має свої акценти, змістове наповнення, орієнтири. Спочатку така політика спиралася на вузько орієнтований технологічний підхід, що надає ІКТ основоположну роль у розвитку всіх сфер міського господарства. Серйозний внесок у реалізацію цього підходу внесли високотехнологічні компанії, які просувають на ринки сучасні технології. Однак фокус на технологічну складову не дозволяє оцінити складність урбанізації та сформувати повне уявлення про міста, в яких люди хочуть жити.

При цьому підході часто виникає плутанина з метою: створення «розумних міст» фактично обмежується модернізацією інфраструктури. Залишається неясним, для кого створюється інженерна та інноваційна інфраструктура та чи відповідають вкладені ресурси тим результатам, які будуть отримані при функціонуванні оснащеного нею міста.

Модель «розумного міста» забезпечує систематичний потік інновацій, які стають можливими завдяки наявним технологіям. При цьому змінюються взаємозв'язки між процесами споживання ресурсів і створенням економічної та соціальної цінності. В рамках цієї концепції формується бачення, що розділяється міськими стейкхолдерами, а його реалізація підтримується активною співпрацею між ними.

Значна роль в поширенні «розумної» моделі, зокрема інтелектуальних послуг, відводиться урядам [2]. Останні повинні співпрацювати з міською владою, бізнесом та науковими колами, щоб спільно визначати потенційні переваги від впровадження в містах «розумних» рішень.

1. Boykova M., Ilina I., Salazkin M. (2016) *The Smart City Approach as a Response to Emerging Challenges for Urban Development. Foresight and STI Governance*, vol. 10, no 3, pp. 65–75.

2. Богашко О. Л. Дослідження особливостей становлення й розвитку національної інноваційної системи України. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Випуск 1 (53). Економічні науки. Чернівці, 2014. – С. 259–270.*

КЛЮЧОВІ ФАКТОРИ МАРКЕТИНГОВОГО СЕРЕДОВИЩА

© Бочко О.Ю., Кузяк В.В., 2019

Ефективний розвиток підприємства залежить від впливу маркетингового середовища. Базовими щодо визначення поняття маркетингового середовища і досі вважають праці Ф. Котлера [1]. Серед сучасників заслуговують на увагу праці Л.А. Мороз, Н.І. Чухрай. Вказані науковці обґрунтовують, що маркетингове середовище підприємства – це сукупність активних суб'єктів і сил, які діють за межами підприємства і впливають на можливості служби маркетингу встановлювати й підтримувати з цільовими споживачами ділове співробітництво [2].

Серед небагатьох вітчизняних учених, які зазначають, що маркетингове середовище має особливий вплив на процес управління маркетингом фірми, є Н.В. Куденко. Аналізуючи поняття дослідниця розкриває маркетингове середовище як «сукупність чинників, які впливають на процес управління маркетингом фірми, її маркетинговий розвиток і взаємини із споживачами» [3].

Аналізуючи маркетингове середовище Н.О. Бородкіна особливу увагу звертає на предмет і об'єкт маркетингу. Зокрема, вона характеризує його як сукупність чинників та елементів, під впливом яких визначається предмет і об'єкт маркетингу, створюється система його засобів, формується їхня структура; це – сфера, в якій відбувається маркетингова діяльність суб'єкта господарювання [4]. Дослідниця доводить, що в теорії маркетингу виділяють дві основні маркетингові концепції щодо структури зовнішнього середовища підприємства або фірми: ієрархічну та неієрархічну моделі.

Ототожнення маркетингового середовища зі середовищем, в рамках якого здійснюється маркетинг, підтримують О.А. Овечкіна, Д.В. Солоха, К.В. Іванова та ін. Зокрема, на думку цих учених, маркетингове середовище фірми (організації) – це сукупність чинників, що впливають на організацію та управлінські можливості служби маркетингу. Натомість Ж.-Ж. Ламбен чітко не обґрунтовує маркетингове середовище, оскільки, на його думку, «сьогодні зміни відбуваються з такою швидкістю, що можна з упевненістю прогнозувати збереження і навіть посилення турбулентності найближчими роками» [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].

Напрацювання щодо змісту поняття «маркетингове середовище» дають підстави для висновків, що це, по суті, об'єднання активних суб'єктів і подій, котрі розвивають свою діяльність як у межах, так і поза межами фірми, але мають вплив на можливості її сприятливої спільної роботи з споживачами. Інакше кажучи, маркетингове середовище є відображенням чинників і подій, які впливають на можливості виробництва встановлювати і підтримувати бажані зв'язки з покупцями. А ось чинники і події не в повному складі і не за будь-яких обставин підпорядковані безпосередньо управлінню з боку компанії. Отже, маркетингове середовище – все, що впливає на діяльність підприємства загалом. Щодо вужчого трактування цього поняття, то можемо стверджувати, що маркетингове середовище – це сукупність чинників і сил, які впливають на можливість підприємства встановлювати і підтримувати взаємовигідні відносини з цільовою аудиторією споживачів.

Дослідивши різні теорії щодо трактування та походження маркетингового середовища, виділимо чинники, які є ключовими для цього поняття (табл. 1).

Ключові фактори маркетингового середовища*

Чинники	Трактування
1. Поняття маркетингового середовища	Основою маркетингового середовища є все те, що його оточує та має безпосередній вплив на підприємство
2. Оточення	Макро– , міді– та мікросередовище
3. Роль часу	Мінливе у часі
4. Роль підприємства	Має вплив на мікроринковий середовище, частково впливає на міді– , проте не має впливу на макросередовище
5. Складність дослідження	Полягає у дослідженні різних чинників, які мають різний рівень впливу та значущості
6. Система контрольованості	Полягає у можливості (неможливості) здійснювати контроль середовища й спрямовувати у необхідне русло.

*Систематизовано авторами на основі [6].

Аналіз поняття маркетингове середовище також допомагає виокремити його основні риси:

- 1) здатність впливати на процес роботи з споживачами;
- 2) здатність змінювати можливості виробництва, служби маркетингу;
- 3) спроможність підтримувати взаємозв'язки зі цільовими споживачами;
- 4) здатність впливати на діяльність підприємства.

Отже, зазначимо, що маркетингове середовище є категорією динамічною, яка гнучка до змін на мікрорівні та має особливо тісний із ним зв'язок, характеризує потенціал підприємства його виробничі та маркетингові можливості. Чим складнішим, мінливішим і непередбачуванішим є середовище, тим більшим ризикам і конфліктам піддається діяльність організації та бізнес підприємства, тим адаптаційнішим і гнучкішим має бути підприємницька і маркетингова діяльність організації.

1. Котлер Ф., Боуэн Д., Мейкенз Д.. *Маркетинг. Гостеприимство. Туризм*. URL: http://tourlib.net/books_tourism/kotler_tourism.htm (дата обращения : 25.09.2017).

2. Мороз Л. А., Чухрай Н. І. *Маркетинг : підручник. 2–ге вид.* Львів : НУ «Львівська політехніка», 2002. 244 с.

3. Куденко Н. В. *Стратегічний маркетинг : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.* Київ : КНЕУ, 1998. 152 с.

4. Бородкіна Н. О. *Маркетинг : навч. посіб.* Київ, 2005. 163 с.

5. Овечкіна О. А., Солоха Д. В., Іванова К. В. та ін. *Маркетингове планування.* Київ : Центр навч. літ. 2013. 352 с.

6. Бочко О.Ю. *Маркетингові інструменти формування регіональних ринків молочної продукції / за ред. Є.В. Крикавського, Львів: Галич-Прес, 2018. 228 с.*

НАПРЯМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ У ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНІ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВ-ПЕРЕРОБНИКІВ ОЛІЄ-ЖИРОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

© Бритвенко А. С., 2019

У сучасному світовому просторі цифрові технології є найдинамічнішою сферою за показниками власного розвитку. Зокрема на сьогодні кількість мобільних з'єднань перевищує кількість мешканців у світі, а кількість людей, у яких є можливість користуватися мобільним телефоном перевищує кількість людей, що можуть задовольняти елементарні базові потреби. Крім того, постійно зростають обсяги та напрями інформаційних потоків між країнами, їх об'єднаннями континентами, в результаті чого обсяги такої інформації протягом 2014–2016 рр. забезпечили більше третини світового ВВП. Особливо яскраво дані тенденції виглядають на тлі певного уповільнення темпів росту міжнародної торгівлі товарами та послугами і міжнародного руху капіталу.

Кабінет Міністрів України 17.01.2018 р. затвердив концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та план заходів щодо її реалізації. Вона передбачає перехід від сировинного типу економіки, яка базується на споживанні природних ресурсів, до високотехнологічного виробництва та ефективних процесів за допомогою ІТ-технологій та комунікацій. Програма розрахована на найближчі 3 роки. Мова йде про масштабний розвиток цифрової інфраструктури в країні.

Створення механізму розвитку та ефективного функціонування транспортно-логістичних систем підприємств-переробників оліє-жирової продукції на основі цифрової трансформації логістики дозволить створити платформу для міжнародного співробітництва, що стане фактором зростання регіональної економіки, забезпечення конкурентоспроможності транспортного комплексу України в глобальній системі та стане складовою частиною державної (регіональної) транспортної політики [1].

Доцільно не лише визначити сучасні тенденції розвитку цифрових технологій та їх впливу на сільське господарство та світову економіку, але й проаналізувати їх як особливий, провідний ресурс економічного розвитку сучасного суспільства. В результаті зміни самого характеру економічних відносин в умовах цифрової економіки, слід відзначити найважливіші напрямки її трансформації у сфері зайнятості, технологічному секторі, просторовому та соціально-економічному розвитку.

Ряд статистичних спостережень свідчать про те, що в розвинутих країнах (особливо Західної Європи, США, Японії) частка зайнятих у сфері послуг, або ж у секторах, що тим чи іншим чином пов'язана обробкою даних, сягає до 7–10 % і більше. При цьому, найбільш динамічними виступають сектори інформаційних, комп'ютерних телекомунікаційних технологій та ряду галузей, що використовують продукти цифрових технологій з метою обробки даних. Проте певні труднощі можуть виникати в ідентифікації точної кількості робітників, зайнятих у секторі цифрових технологій, оскільки вони тією чи іншою мірою проникли у всі сфери світового господарства.

Важливо зауважити, що фундаментом цифрової економіки є інноваційні технології, які продукуються, перш за все, електронною промисловістю. В сучасній економіці компанії цифрового сектору є джерелом інноваційних ресурсів та відправними точками у її зростанні. Якщо на початку двадцятого століття головними локомотивами світової економіки були підприємства нафтовидобувної, металургійної, машинобудівної галузей, то на сьогодні найбільшими гравцями світового ринку є компанії-представники цифрової економіки [2].

Впровадження цифрової економіки в Україні на початковому етапі має відбуватися одночасно за трьома наступними напрямками:

- технологічним, де всі рішення техніко-технологічного характеру, повинні бути стандартизовані, тобто бути безпечним та сертифікованими;
- інституційно-економічним, який передбачає організацію нових моделей управління та бізнес моделей з використанням розумних речей, промислового Інтернет-речей, блокчейн технологій, її інституційного забезпечення, відповідати нормативно-правовій базі соціально-економічних відносин суспільства;
- виробничим, що включає в себе конкретні бізнес додатки, які відповідають вимогам моделей управління другого напрямку, який базується на технічному забезпеченні та інфраструктурі першого напрямку.

В цілому, високий рівень розвитку логістики в будь-якій країні носить в собі позитивні ефекти:

- зниження вартості товарів і послуг,
- створення нових робочих місць,
- збільшення обороту оптової та роздрібною торгівлі
- підвищення обслуговування сервісів покупців,
- підвищення інвестиційної привабливості територій з розвинутою транспортно-складською інфраструктурою,

інфраструктурою,

- поліпшення екологічної обстановки за рахунок оптимізації транспортної інфраструктури,
- збільшення доходів держави від реалізації транзитного потенціалу.

Україна має високий потенціал розвитку логістичного ринку, як складського, так і транспортного сегмента. Логістична інфраструктура вимагає значних інвестицій для будівництва та модернізації її елементів.

Основні міжнародні і внутрішні вантажопотоки розподілені між невеликою кількістю компаній, які сформували базу своїх постійних клієнтів і конкурують між собою, значно поступаючись при цьому послугам іноземних компаній. Іншими словами, на ринку логістичних послуг існують компанії, які можуть претендувати на вихід в «глобальний простір», серед них ті, які:

- займаються авіа- і автоперевезеннями;
- надають інформаційно-консультаційні послуги;
- здійснюють перевезення водним шляхом;
- здійснюють перевезення залізничним транспортом;
- займаються складськими послугами;
- надають страхові послуги;
- надають митно-брокерські послуги;
- транспортно-експедиційні компанії [3].

На сучасному етапі формування, регулювання та розвитку цифровізації існує декілька цифрових продуктів та послуг. Наведемо визначення деяких з них: 1. BlockChain. 2. Digital Marketing. 3. Digital-страхування.

На сучасному етапі глобалізації цифрової економіки слід звернути увагу на те, що її частка по всьому світу збільшується, надаючи багато переваг для розвитку країн та бізнесу. Водночас цифрова залежність між країнами може привести до певного відставання у економічному розвитку між ними. Адже створити нову конкурентну перевагу, йти поступальним шляхом економічного розвитку можна лише на основі прогресу цифрових технологій та їх послідовному використанню в ході функціонування соціально_економічних систем [4].

Тому, залежно від рівня розвитку цифрової економіки, ключові драйвери її розвитку будуть залежати і від комплексу соціально-економічних характеристик. Так, розвинуті країни більше уваги повинні приділяти інноваціям, а країни, що розвиваються — інститутам. Країнам з найменш розвинутою цифровою економікою слід ефективно розподіляти та використовувати обмежені ресурси, де найбільш привабливими інвестиційним рішенням може стати забезпечення доступу до мережі Інтернет з мобільного телефону та ряд інших початкових заходів на шляху до ефективного та неминучого розвитку цифрових технологій.

1. Чернявский Б. А. Проблемы развития транспортно-логистической инфраструктуры в системе цифровой экономики: региональный аспект / Б. А. Чернявский, И. Г. Бритченко [Электронный ресурс] — Режим доступа : <http://ojs.kname.edu.ua/index.php/area/issue/view/29>.

2. Вдовиченко Ю. В. Цифрові технології як основа та рушійна сила розвитку сучасної глобальної економіки / Ю. В. Вдовиченко // Економіка та держава. — 2018. — № 1. — С. 80.

3. Бритвенко А. С. Маркетингова стратегія позиціонування підприємства на ринку логістичних послуг / А. С. Бритвенко // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. — 2018. — № 2 (42). — С. 23–27. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://old.bumib.edu.ua/sites/default/files/visnyk/6_19.pdf.

4. Antoshkin V. K. Areas of formation and introduction of digital economy in Ukraine / V. K. Antoshkin, A. O. Porova, T. A. Brokl // Економіка та управління національним господарством. — 2018. — №1(41). — [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://old.bumib.edu.ua/sites/default/files/visnyk/5_18.pdf.

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК СУЧАСНОГО МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ

© Буднік А. І., Венгерська Н. С., 2019

Інформатизація та цифрові технології в умовах глобалізації є вагомими чинниками розвитку бізнесу. Не дивлячись на те, що досі не існує єдиної думки щодо впливу соціальних мереж на ведення бізнесу та довіри споживачів до реклами, яка розміщується в соціальних медіа, не можливо не погодитись, що соціальні мережі, мобільні пристрої та комп'ютери дають можливість компаніям як великого, так і середнього та малого бізнесу скористатись їх потенціалом.

Соціальні мережі – структура або сайт, які утворені фізичними особами чи певними організаціями. Це Інтернет-програми, які допомагають друзям, бізнес-партнерам або іншим особам спілкуватись та встановлювати зв'язки між собою, використовуючи різноманітний набір інструментів. Вперше цей термін було запропоновано в 1954 році Дж. А. Барнесом [1].

Он-лайн мережі щодня впливають все в більшій мірі на міжнародний бізнес. Завдяки їх активному використанню відбуваються наступні тенденції: змінюються методи ведення виробництва, з'являються раніше не відомі способи маркетингу; відкриваються нові ринки та ніші на них; набагато скорочуються витрати на виробництво та просування товару; зменшується час пошуку партнерів; значно полегшується комунікаційна та платіжна складова переговорів.

Також іншою складовою впливу є мобільні пристрої які вже мають далекосяжні наслідки для сучасних підприємств. На робочому місці спостерігається поширення різних мобільних пристроїв. Навколо цього складається велика екосистема операційних систем і мобільних додатків, що призводить до автоматизації усіх процесів виробництва. Це викликає попит в подальшому пошуку креативними спеціалістами шляхів покращення та забезпечення всіх сфер новітніми досягненнями і тут все більшого поширення набирає таке поняття як «корпоративна мобільність», яка зараз є майже необхідністю в модернізованому бізнесі [2].

За статистичними даними вартість глобальної Інтернет-економіки становить приблизно 10 трлн дол. Станом на 2016 рік Інтернетом користуються половина населення землі – приблизно 3 млрд. людей [3]. Використання соціальних мереж та мобільних пристроїв задля пошуку нових товарів збільшилось майже на 80%, кількість користувачів мережі також невинно зростає, зараз у світі використовують приблизно 6,8 млрд. мобільних пристроїв [4]. Щодня все більше людей звертаються до Інтернет з метою створити бізнес, знайти та поширити інформацію про себе, свої товари та послуги. Найбільш трендовим як для міжнародної компанії, так і для бізнесмену зараз є просування свого «особистого бренду» – інструменту продажу своїх особистих знань, умінь і досвіду. Це вважається потужною конкурентною перевагою на сучасному перенасиченому ринку. Надання товару чи компанії так званого «відомого обличчя» в Інтернеті значно покращує позиції перед усіма конкурентами.

Саме тому є доцільним систематизація можливостей соціальних мережі та їх переваг для бізнесу.

По-перше, створення он-лайн бізнесу. Саме ваш стартап може стати провідним, підхід – ексклюзивним, а товар – інноваційним. В мережі існують соціальні платформи, які об'єднують навколо себе людей пов'язаних спільною справою або інтересами, навіть сегментованих по регіонам чи віку, що допоможе вам легко знайти персонал чи партнерів, а також швидко перевірити їх компетентність.

По-друге, Інтернет революціонізував пошук виробів і купівлі в магазинах. На е-торгівлю зараз припадає майже 10,3% витрат на придбання вроздріб [5]. За даними консалтингової фірми Forrester Reserch, 60% продажів пов'язані тією чи іншою мірою з Інтернет [6].

Існуючі месенджери, платформи для спілкування, соціальні мережі типу Facebook чи Instagram – все це надає можливість бути в декількох частинах світу одразу, та розповсюджувати товар усюди не докладаючи великих зусиль. Тому, клієнти легко знаходять потрібну інформацію, через сегментацію цього інтернет-ринку чи розповсюдження корпоративного сайту.

По-третє, створити імідж чи бренд, якому довіряють, набагато легше в мережі. Тут люди мають можливість спілкуватися висловлюючи свої думки, даючи поради для покращення, на які ви можете навіть реагувати. Такий сучасний маркетинговий підхід є дуже популярним. Ви стаєте набагато ближче до своєї цільової аудиторії, що дає додаткову довіру вашому товару та бізнесу. Нині дедалі більше споживачів для покупок використовують мобільні додатки, не дивно, що ритейлери прагнуть подолати розрив між фізичним і віртуальним світом [7].

По-четверте, реклама та просування продукції не потребує значних витрат, бо платформа в Інтернет набагато більша, в деяких випадках навіть безкоштовна, і з такою швидкою інформатизацією, яка відбувається зараз у світі, має набагато більше аудиторне охоплення.

Отже, соціальна активність бізнесу, наявність його в соціальних мережах – вже є успішною стратегією просування та захоплення нових ринків та клієнтів. Також слід звернути увагу на те, що соціальні мережі значно полегшують обмін різноманітними знаннями та концепціями, сприяють створенню інформаційних кластерів, що покращує глобалізаційні процеси в світі. Деякі соціологи та культурологісти зазначали, що ми прямуємо в постіндустріальну добу, у якій акцент робиться на інформації і послугах, а не тільки на споживанні та використанні товарів [7].

На основі вищесказаного можна стверджувати, що соціальні мережі є важливою складовою сучасного міжнародного бізнесу та креативної економіки. Вони дають набагато ширші можливості для створення та просування компанії. Сьогодні залучення Інтернет в професійну діяльність є важливою складовою подальшого успіху.

1. Barnes J. A. *Class and Committees in a Norwegian Island Parish. Human Resources. 1954. C. 39 – 58.*
2. *Mobility at work: A typology of mobile communities of practice and contextual ambidexterity. Science Direct: веб-сайт. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0963868713000395?via%3Dihub> (дата звернення: 24.03.2019)*
3. *McKinsey: веб-сайт. URL: <https://www.mckinsey.com/> (дата звернення: 24.03.2019)*
4. *Number of mobile phone users worldwide from 2015 to 2020 (in billions). Statista: веб-сайт. URL: <https://www.statista.com/statistics/274774/forecast-of-mobile-phone-users-worldwide/> (дата звернення: 24.03.2019)*
5. *E-commerce share of total retail sales in United States from 2013 to 2020. Statista: веб-сайт. URL: <https://www.statista.com/statistics/379112/e-commerce-share-of-retail-sales-in-us/> (дата звернення: 24.03.2019)*
6. *US Cross-Channel Retail Forecast, 2012 To 2017. Forrester Reserch: веб-сайт. URL: <https://www.forrester.com/report/US+CrossChannel+Retail+Forecast+2012+To+2017/-/E-RES105461> (дата звернення: 24.03.2019)*
7. *Грінгард С. Інтернет речей / пер. з англ. Герасимчук Л. Харків, 2018. С. 175*

ДОВІРА ЯК БАЗОВИЙ СОЦІАЛЬНИЙ ФАКТОР РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

© Буркун І. Г., 2019

Сьогодні Україна знаходиться на унікальному етапі розвитку, маючи реальну можливість зробити «цифровий стрибок» в ключових сферах економіки. На поточний момент цифрова економіка стає одним з пріоритетів розвитку сучасного суспільства і Україна або інтегрується в загальний тренд, або відстане від світу назавжди.

У 2018 році Кабінет міністрів України прийняв Концепцію розвитку цифрової економіки і суспільства України та затвердив план заходів щодо її реалізації [1]. Ця Концепція передбачає здійснення заходів щодо впровадження відповідних стимулів для цифровізації економіки, громадської та соціальної сфер, усвідомлення наявних викликів і інструментів розвитку цифрових інфраструктур, придбання громадянами цифрових компетенцій, а також визначає критичні сфери і проекти цифровізації, стимулювання внутрішнього ринку, використання і споживання цифрових технологій. Ухвалення цього документа дає можливість відповісти на багато відповідей сучасності. Людина та її цифровий двійник – що важливіше для визначення індивідуальності? Чи може цифровий двійник замінити реальну людину? Чи готові ми до «цифровому безсмертя»? Чи є створення штучного інтелекту неодмінною умовою цифрової економіки? Які спеціальності необхідні для розвитку цифрової економіки, а які галузі сучасної індустрії виявляться зайвими?

Головним простором для реалізації цифрової концепції економіки є Інтернет. Однак варто розуміти, що не тільки Інтернет визначає її напрямки розвитку – мова йде про технологізацію в цілому: квартири, роботи, догляду за здоров'ям і навіть виховання дітей. Якраз це і відрізняє цифрову економіку від традиційної – вона більш соціально орієнтована і спрямована в бік споживача і його поведінки. Тому часто можна почути замість "цифрова економіка" – економіка на вимогу (on-demand economy), так званий "ринок миттєвих замовлень і необмеженого вибору". Результати такого роду вибору при прийнятті рішень ми всі відчуваємо на собі щодня: онлайн-магазини (Amazon, Aliexpress), інтернет-банкінг (Приват24), месенджери (Facebook, Telegram) і т.д.. Однак, реальне впровадження рішень на зразок, e-governance (e-урядування) або повноцінного 4G поки залишається на папері, оскільки в Україні має місце нерозвинена інфраструктура, низька технологічна освіченість і загальний синдром "застарілих технологій". І тим не менше, експерти стверджують, що цифрова економіка відкриває нові потужні можливості для держави, суспільства і громадян [2]. У той же час слід пам'ятати, що світовий досвід виходу зі стагнуючої економіки полягає не стільки в інвестиційних вкладеннях в інфраструктуру, скільки в атмосфері довіри в суспільстві, громадяни один до одного, населення до держави. І хоча Україна вже має позитивний досвід розвитку центрів адміністративних послуг (ЦНАП) в різних областях, його необхідно мультиплікувати і максимально впроваджувати в усі сфери, пов'язані з життям громадян: освіта, медицина, комунальні послуги та т.д.. Оскільки, за умови підвищення соціального довіри, економічний розвиток країни може дати колосальний ефект. Досвід Швеції, наприклад, свідчить про те, що при зростанні довіри населення до держави, до законодавчих і керуючих структур влади, громадян – один до одного приріст валового продукту досягає 67% [3]. Було б методологічною помилкою зводити цифрову економіку до комп'ютерних технологій, заснованим на штучному інтелекті, хоча б тому, що вона здатна змінювати багато звичних економічних та медійних законів. Наприклад, завдяки розвитку

цифрової економіки виникає масова кастомізація, пов'язана з можливістю виробництва персоналізованого продукту, знову ж таки орієнтованого на кінцевого споживача. Саме з появою цифрової економіки виникає можливість створювати невеликими творчими колективами продукти, орієнтовані на індивідуальні запити, ціннісні орієнтації і потреби.

Таким чином, варто розуміти, що затверджений урядом документ не містить детального опису того, як планується втілення вищезазначеної концепції в життя, а скоріше носить рекомендаційний характер: визначити, забезпечити, доручити, ввести. Наступним кроком бачиться не саме впровадження, а тільки розробка документів: як це зробити, якими стимулами та інше, що в свою чергу може з'явитися фактично дорожньою картою цифрової трансформації економіки України. Проте, перший крок в напрямку впровадження цифрових послуг на шляху до цифрового економіка в Україні вже зроблений.

1. Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України Про схвалення на 2018 - 2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: [Розпорядження Кабінет Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р] [Електроний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennya-koncepciyi-rozvitku-cifrovoi-ekonomiki-ta-suspilstva-ukrayini-na-20182020-roki-ta-zatverdzhennya-planu-zahodiv-shodo-yiyi-realizaciyi>

2. Дугин Е. Я. Методология исследования информационно-коммуникативных медиасистем и журналистики. Научное издание. –М.: Академия медиаиндустрии, 2017. – 186 с.

3. Global Digital Future in Focus in 2018. [Електроний ресурс]. - Режим доступу: <https://ruvod.com>.

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ УКРАЇНИ. РИЗИКИ ТА ЧИННИКИ, ЩО СПРИЯЮТЬ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ

© Віблій П.І., Лащик І.І., Дейнека В.В., 2019

Інвестиціями є грошові вкладення у відтворення капіталу, його підтримка або збільшення. Розвиток інвестиційної діяльності в Україні залежить від багатьох чинників: економічний стан держави, бюджетної системи, грошово-кредитної політики, розвитку ринку цінних паперів, доходами населення. Сучасний стан у нашій державі, який супроводжується гальмуванням економічного зростання, продовження військового конфлікту, політичною кризою демотивуватиме інвесторів. Про інвестиційну привабливість можна говорити на основі таких показників: рівень загальноекономічного розвитку, рівень розвитку інвестиційної інфраструктури, рівень розвитку ринкових відносин, демографічна характеристика та рівень ризиків.

Аналізуючи інвестиційну привабливість України, тобто наявність передумов для інвестицій, то вона у нас досить висока, що залежить від кількості об'єктів інвестування, різних сфер у які можна інвестувати. Проблема в тому, що в Україні також і досить високий інвестиційний ризик, який характеризує втрату інвестицій і не отримання доходу. Для інвесторів рівень ризику є причиною чому не варто інвестувати в певне підприємство, галузь, регіон або країну.

Найпершими проблемами з якими стикається інвестор є заплутаність регуляторного середовища, тобто велика кількість підзаконних актів, наявність тіньового сектору економіки, криміналізм, корупція, слабка система захисту. Це є основні ризики та чинники негативного впливу на інвестиційний клімат в Україні і її привабливість для іноземних інвесторів при налагодженні інвестиційних контактів з українськими партнерами. Україна залишається привабливою для інвестицій, вона не знаходиться осторонь світових процесів. За підсумками рейтингу Світового банку «Doing Business-2014» Україна піднялася на 28 позицій порівняно з «Doing Business-2013» та посідає 112-е місце [3]. Проте, ми бачимо, що кількість інвестицій поступово зменшується, що говорить нам про наявність проблем, які необхідно вирішити. Для вирішення проблеми економічного зростання потрібно забезпечити перш за все сприятливий інвестиційний клімат.

Отже, можна запропонувати такі заходи для створення сприятливого інвестиційного клімату та покращення інвестиційної привабливості України:

1. Необхідна проста і зрозуміла система оподаткування, яка буде приваблювати інвесторів.
2. Зменшення адміністративних бар'єрів за рахунок зниження рівня бюрократії та підвищення ефективності законодавства та прозорості системи регулювання підприємницької діяльності.
3. Надати особливу увагу з боку державної підтримки інвестиційної діяльності.
4. Боротьба з корупцією, криміналізмом, підвищенням системи захисту.
5. Забезпечити стимулювання модернізації виробничих фондів та впровадження новітніх технологій, збільшення інвестицій в інноваційні проекти та підтримати інвестиційну активність малого бізнесу.

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Державної цільової економічної програми розвитку інвестиційної діяльності на 2011-2015 рр» від 29.09.2010 №1900-р.

2. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності України [Електронний ресурс] / Державна служба статистики. – Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publ6_u.htm

3. Інвестиційний клімат в Україні [Електронний ресурс] / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу: http://www.me.gov.ua/file/link/226937/file/Invest_klimat_19_12_2013.doc

РОЛЬ ДЕРЖАВИ У ФОРМУВАННІ ЕФЕКТИВНОГО МЕХАНІЗМУ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

© Воловідник К.Т., 2019

На сучасному етапі розвитку світової економіки спостерігається зростання темпів інноваційних змін, саме тому успішна науково-технічна діяльність та ефективна інноваційна стратегія розвитку національних підприємств неможлива без системи державної підтримки.

Питання формування національної інноваційної системи України є дуже важливим і актуальним. Інноваційна система держави – це новий вимір економічних і соціальних відносин, що ґрунтується на пріоритетному розвитку знань і технологій їхнього використання. Головна мета таких перетворень – підвищення конкурентоспроможності економіки й поліпшення життя людей.

У розробленні та впровадженні перспективних результатів інноваційних процесів основну роль відіграють не стихійні сили ринку, а централізована стратегія розвитку, яка включає прогнозування, планування та стимулювання програм досліджень і розробок, їх взаємозв'язок з забезпеченням збереження навколишнього середовища, підготовку наукових кадрів, оснащення науки унікальними матеріально-технічними засобами, тощо [1, с. 5].

Регулююча економічна й соціальна роль держави в суспільстві акумулює функції державних органів по регулюванню інновацій. До найважливіших з них відносяться:

- акумулювання фінансових ресурсів на наукові дослідження як за рахунок бюджету, так і шляхом створення спеціальних фондів;
- усебічне сприяння розвитку науки, у тому числі прикладної, і формування малого інноваційного підприємництва;
- формування державних замовлень на НДЦКР, які забезпечують початковий попит на інновації, а потім поширюються в економіці;
- координація інноваційної діяльності;
- стимулювання інноваційного процесу та інноваційної діяльності шляхом підтримки конкуренції;
- створення правової бази інноваційних процесів;
- формування науково-інноваційної інфраструктури, інформаційних систем, консультативно-юридичних послуг;
- інституціональне забезпечення інноваційних процесів шляхом створення державних організацій і підрозділів, які виконують НДЦКР і здійснюють нововведення в галузях державного сектору (оборона, охорона здоров'я, освіта);
- підвищення суспільного статусу інноваційної діяльності через заохочення інноваторів, забезпечення їх соціального захисту, пропаганди науково-технічних досягнень;
- регулювання міжнародних аспектів інноваційних процесів з допомогою визначення загальноекономічної та інноваційної стратегії, які націлені на міжнародну науково-технічну кооперацію [2, с. 57].

Проте варто відзначити, що існує безліч перешкод на шляху переходу до інноваційної моделі розвитку. Головною проблемою інноваційного розвитку виробничих підприємств, що знаходиться в центрі уваги під час дослідження державної участі в поліпшенні інноваційного клімату в Україні, є недостатнє фінансування з боку держави. Інший бік цієї проблеми полягає у недостатньому використанні інструментів стимулювання науково-інноваційної діяльності, що, як свідчить практика розвинутих країн світу, є найбільш ефективною формою державного забезпечення сприятливого інноваційного клімату. Заходи стимулювання інноваційної діяльності повинні включати використання фіскальних методів, нормативно-правове регулювання у сфері

створення, передачі, захисту й охорони інтелектуальної власності, а також створення сприятливих умов для діяльності структур, що беруть участь у виробництві та комерційній реалізації наукових знань і технологій – промисловості, малого бізнесу, науково-технічних організацій, університетів, бізнес-інкубаторів, технопарків і т. ін. [3, с.43-44] .

Пряме фінансування інновацій здійснюється в межах державних програм, а також через систему спеціальних фондів. Нинішні програми за своїм змістом і механізмом реалізації являють собою спадщину радянських часів. Алгоритм їх реалізації фактично не коригується, а результати практично не оцінюються. У підсумку нині більша частина фінансування стосується програм фундаментальних досліджень у галузі фізики та підтримки сировинних галузей, а не розвитку інноваційної інфраструктури або підтримки інноваційної діяльності на мікрорівні.

Менеджери, які працюють у сфері технологічного бізнесу, стверджують, що загальною проблемою вітчизняного інноваційного ринку є незавершеність більшості розробок, розвиток більшості з яких зупиняється на етапі створення макета. У підсумку, велика частина розробок, які пропонуються до комерціалізації, не відповідають вимогам ринку [4, с. 38-39].

Нині вітчизняне законодавство у сфері інновацій багато в чому носить декларативний характер, і інструктивні документи нерідко вступають у суперечність з законодавчими актами. Однією з найбільш гострих проблем сьогодення у цій сфері є несистемність і невідпрацьованість законодавства у сфері інтелектуальної власності. У такому випадку доцільно було б використовувати досвід США, що знайшов застосування в багатьох країнах світу. Йдеться про надання університетам, науково-дослідницьким інститутам і дрібним фірмам виключних прав на винаходи, створені за рахунок державного бюджету. Зміна законодавства у сфері інтелектуальної власності має стати ефективним інструментом стимулювання розвитку партнерських відносин між науковими організаціями та промисловістю [5, с. 12].

Як використання інфраструктури, так і державне фінансування інноваційної діяльності є малоєфективним за відсутності кваліфікованих кадрів у сфері високих технологій. А це, у свою чергу, є надзвичайно важливою проблемою в цій галузі. Для її вирішення має бути створена система консультаційних послуг для інноваційно-активних підприємств, у тому числі дрібних, а також сформована інституціональна інфраструктура підготовки та перепідготовки кадрів, включаючи використання програм і технічних засобів дистанційного навчання. Система підготовки кадрів повинна бути гнучкою та різноманітною, містити у собі як університетське навчання, так і короткочасні курси, семінари, круглі столи для підвищення кваліфікації менеджерів-практиків [4, с. 40].

Отже, механізм державного регулювання інноваційним розвитком розглядається як складова системи управління господарюванням країни. Використовуючи цей механізм, державні органи формують інноваційну систему держави: конкретні цілі, завдання, напрями інноваційних процесів та інноваційної діяльності, систему політичних, економічних, правових і соціальних методів, засобів впливу на мотиви діяльності людей, створюють певні організаційні форми та структури, що забезпечують можливість і умови для розвитку інноваційної сфери на рівні підприємства, галузі, регіону, країни в цілому.

1. Єфименко Т. Інституційне регулювання економічного розвитку / Т. Єфименко // *Економіка України*. – 2011. – № 1. – с. 16–26.

2. Ковальчук Т. Т. Актуалітети політики розвитку / Т. Т. Ковальчук, В. К. Черняк, В. Я. Шевчук. – К. : Знання, 2015. – 326 с.

3. Говоруха Ж.А. Питання розвитку інноваційної діяльності підприємств України // *Актуальні проблеми економіки*. – 2013. □ № 8. – с. 107-115.

4. Соскін О. І. Визначення національної економічної моделі України: порівняльний аналіз можливих альтернатив / О. І. Соскін // *Актуальні проблеми економіки*. – 2010. – № 1(103). – С. 47–55.

5. Фісун А.О. Роль функції інвестування інновацій в економічному зростанні // *Фінанси України*. – 2011. □ № 6. – с. 46 – 55.

ВПЛИВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА РОЗВИТОК БІЗНЕСУ

© Ганечко І.Г., Бурчак О.А., Ковальчук Ю.М., 2019

З кожним роком залежність бізнесу від технологій зростає, не дивлячись на сферу його діяльності. Використання різноманітних технологій допомагає отримати більш глибоке розуміння ситуації на ринку, налагодити зв'язок з клієнтами і прийняти більш обґрунтовані бізнес-рішення. Вчені, науковці та підприємці знаходяться у постійному пошуку оптимізації праці. Саме у такому пошуку і з'явився штучний інтелект (ШІ). Перші дослідження з вивчення ШІ почалися ще в середині ХХ століття. Поняття штучного інтелекту як науки сформулював професор Дартмутського коледжу Джон Маккарті у 1956 році, а апогеєм наукових пошуків став відомий тест Тьюрінга, який поставив собі за мету визначити, чи може машина мислити як людина. З того часу ШІ або АІ (Artificial Intelligence) став однією із найбільш обговорюваних та закресованих технологій у сучасному світі.

ШІ сьогодні відомий в тому, що він призначений для виконання вузькопрофільних завдань, однак довгостроковою метою багатьох дослідників є створення загального штучного інтелекту (Artificial General Intelligence, AGI). На думку фахівців, з часом AGI буде перевершувати людей майже в кожному когнітивному завданні [1].

Вплив штучного інтелекту на розвиток бізнесу не завжди є чітким та зрозумілим. Його економічна цінність полягає, перш за все, у здатності розширювати можливості для фундаментальних наукових досліджень, які стають базою для трансформації традиційних індустрій та розвитку абсолютно нових, які змінюють саму екосистему бізнесу. Вплив конкуренції заставляє компанії відслідковувати нові технології, приймати рішення щодо впровадження комерційних додатків, реально оцінюючи ефективність інвестування в них. Існує декілька векторів впливу ШІ на розвиток бізнесу. Деякі з них є позитивними, в той час як інші несуть загрозу тому чи іншому виду діяльності. Серед основних тенденцій розвитку ШІ та його впливу на підприємництво можна виділити:

- вплив технологій АІ на розширення маркетингу і продажів у В2В компаніях. Маркетингові компанії почали активніше використовувати АІ для досліджень ринку клієнтів, генерації інформації під різні споживчі групи, аналізу ризиків при запусках пілотних проектів і прогнозного управління обліковими записами та продажами. Адже, як довели високотехнологічні компанії на зразок Google, Netflix, Amazon, повне використання даних клієнтів дає ключ до домінування на ринку, оскільки споживачі вже звикли очікувати максимально особистісного підходу [2];

- комплексна автоматизація рутинних завдань, що потребують глобального людського контролю, як наслідок – зниження впливу людського фактору;

- трансформація сфери сучасної медицини (спеціалізовані додатки на мобільних пристроях, натільні гаджети, хмарні системи зберігання та класифікації медичних даних, електронні медичні картки, застосування методів глибокого навчання для винаходу нових ліків і засобів здійснення клінічних досліджень) [3];

- зміна процесів підтримки клієнтів підприємства (у системі В2С);

- заміна робочих місць HR персоналу;

- захист комерційної інформації (відстеження та ідентифікація шахрайства) [4];

- залучення населення країн у фінансову індустрію (фінансова інклюдія) [5].

Найбільш широко використовуються рішення на основі ШІ у прогнозній аналітиці (25%), машинному навчанні (22%), обробці та генерації природної мови (14%), розпізнаванні голосу, формуванні відповіді та підтриманні діалогу (14%), розробці віртуальних помічників та чат-ботів (11%), впровадженні системи діагностики, рекомендацій і персоналізації (11%) [3].

За даними спільного глобального дослідження Narrative Science і Національного інституту бізнес-досліджень США, лише протягом 2018 року застосування штучного інтелекту в усьому світі зросло на 60%. При цьому, 61% підприємств різних напрямків діяльності повідомили, що почали процес впровадження технологій ШІ у 2017 році, більше половини з них успішно завершили його у 2018-му. Про швидкий розвиток ШІ свідчать статистичні дані: у 2011 році загальний обсяг інвестицій у компанії, що

займаються розробкою ШІ по всьому світу становив \$ 25,88 млн., а в 2016 році ця сума збільшилася до 1866,6 млн. дол. США [6].

Згідно з дослідженням PricewaterhouseCoopers, до 2030 року потенційний внесок у світову економіку від застосування технологій ШІ може становити майже 16 трлн. дол. З урахуванням сучасних тенденцій, лідирувати в гонці інноваційних впроваджень будуть Китай і Північна Америка, претендуючи майже на 70% загального прибутку у найближчі 10-12 років. Про домінування саме цих країн на ринку ШІ свідчить статистика найбільших стартапів 2018 року в галузі розробки ШІ, де в першу 5-ку компаній входять 3 китайські стартапи та 2 американських [6].

Дослідження ринку ШІ в Східній Європі, проведене агентством Deep Knowledge Analytics, показало, що Україна посідає друге місце (перше місце дісталось Росії, третє – Білорусі). Україна отримує найбільшу кількість міжнародних грантів та значні інвестиції на розробку ШІ. Ринок розробки ПО стрімко розвивається, як і сфера штучного інтелекту, пропонуються різноманітні рішення ШІ для бізнесу. За даними Clutch, 28 українських компаній поставляють рішення для штучного інтелекту порівняно з 226 постачальниками по всьому світу. Згідно з LinkedIn, в Україні понад 2000 розробників програмного забезпечення, які спеціалізуються на штучному інтелекті, проте фахівців не вистачає [7]. З метою підтримки розвитку ШІ в Україні з 2018 року запущено нову програму з отримання наукового ступеня в галузі штучного інтелекту (Національний університет «Львівська політехніка»).

За оцінками експертів, впровадження ШІ у 2030 році дасть 14% приросту світового ВВП (на \$15,7 трлн), що більше, ніж нинішній сумарний обсяг промислового виробництва Китаю та Індії [8]. Дані прогнози свідчать про те, що вірогідна прибутковість від впровадження ШІ може призвести до небаченого зростання та беззаперечної вигоди для бізнесу.

В будь-якому випадку, ШІ це надбання науки, яке має як переваги, так і недоліки. Позитивний вплив ШІ на розвиток бізнесу беззаперечно призведе до підвищення його ефективності, покращення умов праці, якості послуг та товарів. Що стосується викликів та загроз з боку ШІ – це питання, що потребує проведення спільних досліджень фахівців різних сфер діяльності.

1. *Future of life. Institute. Benefits and risks of artificial intelligence. Future of life institute. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://futureoflife.org/background/benefits-risks-of-artificial-intelligence/?cn-reloaded=1>*

2. *Спецпроект трансформації бізнесу Mind. Сайт [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mind.ua/news/20181322-v-ssha-bridumali-yak-shtuchnij-intelekt-dopomozhe-rozvivati-biznes>*

3. *Innovation integrator Everest. Everest in review [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.everest.ua/wp-content/uploads/2019/01/Everest-AI-Review-%E2%84%965.pdf>*

4. *Bullock Lilach. The top 6 ways that artificial intelligence will affect your business in the nearest future/L. Bullock//Forbes. – Feb.25, 2019 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.forbes.com/sites/lilachbullock/2019/02/25/the-top-6-ways-that-artificial-intelligence-will-affect-your-business-in-the-near-future/#343b32961966>*

5. *Фінансова інклюзія – світові тренди і як пройшов перший форум FininciusionUA2018 // Майбутнє. Фінансовий добробут (Future. Financial Wealth). – №1. – 2018.*

6. *Портал ADP. The impact of artificial intelligence in business. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.adp.com/spark/articles/2019/01/the-impact-of-artificial-intelligence-in-business.aspx#>*

7. *Платформа «Штучний Інтелект». Штучний інтелект як запорука лідерства у бізнес-середовищі [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.everest.ua/ai-platform/ai-business/shtuchnyu-intelekt-yak-zaporuka-liderstva-u-biznes-seredovyshchi/>*

8. *Портал «Телекритика». Штучний інтелект: Україна лідирує [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://telekritika.ua/uk/internet/iskusstvennyj-intellekt-ukraina-lidiruet/>*

9. *Rresearchgate. The impact of artificial intelligence on business [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/325644986_Impact_of_Artificial_Intelligence_on_Business*

10. *Бізнес-портал Delo.UA. Як запровадити штучний інтелект та не зруйнувати бізнес [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://delo.ua/business/jak-zaprovaditi-shtuchnij-intelekt-ta-ne-zruiuvati-biznes-346885/>*

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ НА ЗБАЛАНСОВАНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ

© Герасименко О. В., 2019

На даний час особливості впливу інноваційної інфраструктури на збалансованість фінансової системи усе ще залишаються недостатньо розглянутими у зв'язку із дискусійністю цього питання. Аналіз сучасних наукових праць дозволяє визначити, що необхідність вивчення тенденцій впливу інноваційної інфраструктури на збалансованість стає ще більш актуальною в умовах загострення кризових явищ, а також військових конфліктів та потребує ґрунтовного аналізу та відповідної оцінки.

Загалом, термін «інновація» характеризується багатовекторністю визначень. Так, частина науковців вважає інновацією виключно практичну реалізацію новації, натомість інші називають інновацією весь цикл: від виникнення ідеї до її комерційного освоєння; а дехто – «все нове»: кожную ідею, діяльність або матеріальний результат, що суттєво відрізняються за своїми ознаками від наявних форм. Серед дослідників переважає статичний підхід до визначення сутності інновацій. Однак не слід забувати, що фундатор інноваційної теорії Й. Шумпетер розглядав інновації в динаміці, тобто у його дослідженнях йшлося про «впровадження нового методу», а не про новий метод; «освоєння нового ринку», а не безпосередньо про ринок; «проведення реорганізації», а не про саму реорганізацію [1].

Також, ряд дослідників не заперечує, що інновація є процесом, що має комплексний характер й об'єднує науку, техніку, економіку, підприємництво і управління. Зокрема, на думку О.Б. Звягінцевої, «інновація поширюється на новий продукт (послугу), спосіб їхнього виробництва й реалізації, будь-яке нововведення в організаційній, фінансовій, науково-дослідній сфері й будь-якому вдосконаленні, що забезпечує економію витрат або створює умови для такої економії» [2, с. 144]. У своїх попередніх дослідженнях автор прийшов до висновку, що інновація – це комплексний процес, який складається зі створення, розробки, доведення до комерційного використання і розповсюдження нового організаційного, технічного, маркетингового, логістичного чи іншого інноваційного рішення, яке задовольняє певну потребу й призводить до якісних змін у виробництві та просуванні продукції [3].

Своєю чергою, активний розвиток фінансового сегменту інноваційної інфраструктури безперечно сприятиме зростанню фінансової підтримки інноваційної діяльності, особливо на початковому етапі впровадження інновації, що обумовлено високим комерційним ризиком інвестування в інновації. Але це не вирішить проблем, що виникли в інноваційній сфері країни [4, с. 4]. Тобто, паралельно виявляємо необхідність підвищити увагу до інвестицій як засобу формування та розвитку інноваційної інфраструктури. Виникає потреба активізації інвестиційних процесів для забезпечення розширеного відтворення, створення потенціалу позитивних змін в умовах загострення соціально-економічних суперечностей, загроз саморозвитку і незалежності держави [5, с. 90].

Бюджетний та інвестиційний процеси не узгоджені в часі. Процес формування інвестиційних проектів, що потребують державної підтримки, не інтегрований у загальний бюджетний процес. Криза значно звузила внутрішні джерела для інвестицій, а міжнародні фінансові ресурси стали майже недоступними. Своєю чергою, міжнародні інвестори вимушені обережніше ставитися до ризиків країни. Отже, низький інвестиційний імідж України робить державу менш привабливою для міжнародного капіталу [6].

Негативна динаміка показників інноваційної складової створює загрозу розбалансування фінансової системи держави. В такому контексті автор вважає за доцільне відслідковувати взаємозв'язок та взаємовплив варіації інноваційно-інвестиційних процесів та рівня збалансованості фінансової системи держави. На кінцевий результат, тобто на наявність чи відсутність збалансованості, впливає переважання позитивних чи негативних факторів на конкретний момент часу. Лише за умови одночасного знаходження відносної величини позитивних та негативних факторів у допустимих межах розбалансованості можна констатувати факт встановлення відносної рівноваги. Незначне відхилення відносної величини позитивних чи негативних факторів від допустимих меж при знаходженні іншого показника у даних межах за певних умов може також означати наявність збалансованості фінансової системи держави, але подібні випадки (зокрема, довготривала тенденція до збалансування,

короткостроковість подібного стану тощо) потребують додаткового детального розгляду і ґрунтовного дослідження.

При цьому процес розробки методів розрахунку величини збалансованості фінансової системи вимагає тривалої та кропіткої праці, оскільки надзвичайно важливим є виділення пріоритетних показників для розрахунку, проведення їх раціонального групування, а також обґрунтування тих чи інших методів збалансування показників певної групи. Але в подальшому, завдяки автоматизації процесу розрахунку, дані щодо ступеню розбалансованості та рекомендації стосовно варіантів проведення практичних заходів для відновлення фінансової рівноваги можна буде отримати досить швидко.

Слід звернути особливу увагу на відносну недоцільність та невисоку ефективність балансування в умовах становлення економічного розвитку та при недостатньому рівні розвитку інноваційної інфраструктури країни, що розглядається. Оскільки сама збалансованість повинна бути притаманною країнам із визначеним рівнем розвитку, врегульованими економічними, політичними та соціальними відносинами у суспільстві та використовуватися з метою мінімізації можливих зрушень останніх, а також швидкого відновлення рівноважного стану [7].

Проведений автором аналіз на прикладі вітчизняної фінансової системи та інноваційно-інвестиційних процесів вказує на поточну наявність розбалансованості фінансової системи України, що постійно поглиблюється з початку XXI століття. Лише останнім часом спостерігається стабілізація рівня збалансованості, хоча це може бути наслідком скорочення надходжень прямих іноземних інвестицій та скорочення фінансування інноваційної діяльності, про що свідчать результати попередніх досліджень автора [8; 9]. Таким чином, виявлену стабілізацію доцільно докладніше вивчати та не сприймати однозначно позитивно. Отже, виникає необхідність модифікації впливу держави на інноваційно-інвестиційні процеси з метою забезпечення збалансованості фінансової системи. Запровадження державою відповідних заходів дозволить оперативніше сформувати розгалужену інноваційну інфраструктуру, яка своєю чергою зможе стимулювати приток іноземних інвестицій у інфраструктурні об'єкти. Внаслідок цього конкурентоспроможність вітчизняної економіки поступово підвищиться, що сприятиме досягненню збалансованості фінансової системи.

1. Шумпетер Й. *Теорія економічного розвитку* / Шумпетер Й. ; пер. с нем. Автономова В. С. и др. – М. : Прогресс, 1982. – 455 с.

2. Звягінцева О. Б. *Інноваційний маркетинг підприємств : теорія, методологія, механізм : [монографія]* / О. Б. Звягінцева, Е. М. Забарна. – Одеса : Фенікс, 2013. – 276 с.

3. Неуров І. В. *Інноваційна складова впливу на ефективність маркетингової логістики* / І. В. Неуров, О. В. Герасименко // *Вісник Львівської державної фінансової академії*. – 2014. – № 26. – С. 129-135.

4. *Про схвалення Концепції Державної цільової економічної програми розвитку інноваційної інфраструктури на 2017-2021 рр. : Проект розпорядження Кабінету Міністрів України*. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:INjd_VENjV8J:cg.gov.ua/web_docs/1/2015/10/docs/

5. *Економічна безпека держави: сутність та напрями формування : [монографія]* / Л. С. Шевченко та ін. / за ред. Л. С. Шевченко. – Харків : Право, 2009. – 312 с.

6. Москаль І. І. *Ризики і загрози фінансовій безпеці держави в інвестиційній сфері* / І. І. Москаль // *Наукові записки. Серія «Економіка»*, 2012. – Випуск 23. – С. 78-82.

7. Герасименко О. В. *Вплив державного управління на інвестиційну діяльність підприємств як важіль економічної стабілізації* / О. В. Герасименко // *Сучасні тенденції функціонування та розвитку підприємств: загрози і виклики : колективна монографія*. – Дніпропетровськ : ЛІРА, 2016. – 456 с. – С. 6-18.

8. Герасименко О. В. *Економічна стійкість як чинник впливу на ефективність функціонування механізму збалансованості фінансової системи держави* / О. В. Герасименко // *Актуальні проблеми економіки : науковий економічний журнал*. – 2012. – № 5 (131). – С. 235-242.

9. Герасименко О. В. *Інвестиційний фактор впливу на збалансованість фінансової системи на регіональному рівні* / О. В. Герасименко // *Статистика України*. – 2012. – № 2 (57). – С. 70-75.

ШАХРАЙСТВО В КОМПАНІЯХ: ВИДИ ТА ФАКТОРИ ВИНИКНЕННЯ

© Герасименко О.М., 2019

Як форма виявлення фактів шахрайства в компаніях, у світі лідируючі позиції займають неофіційні джерела. Причому найбільшою популярністю користується «гаряча лінія», яка у вітчизняних компаніях досі є недооціненою. За даними дослідження ACFE наявність «гарячої лінії» практично у 2 рази підвищує ефективність виявлення шахрайських схем через неофіційні джерела інформації. Відсутність або недосконалість внутрішнього контролю згідно [1], також створює ризик виникнення шахрайства у 41,9% та 36,4% відповідно. Слід зауважити, що сам факт можливості шахрайських дій стимулює їх до реалізації. Одним із найістотніших факторів скоєння шахрайських дій на вітчизняних підприємствах є незадоволеність співробітників власним матеріальним становищем.

В Україні ж трохи більше 40% респондентів стикнулися з фактами шахрайства у відділах продажів. Іншими підрозділами, в яких фіксовано fraud-ризик є відділ закупівель (35,8%) та виробничий підрозділ (34,3%). При цьому в європейських компаніях ситуація протилежна. Основним підрозділом де виявлено найбільше фактів шахрайства є фінансовий відділ.

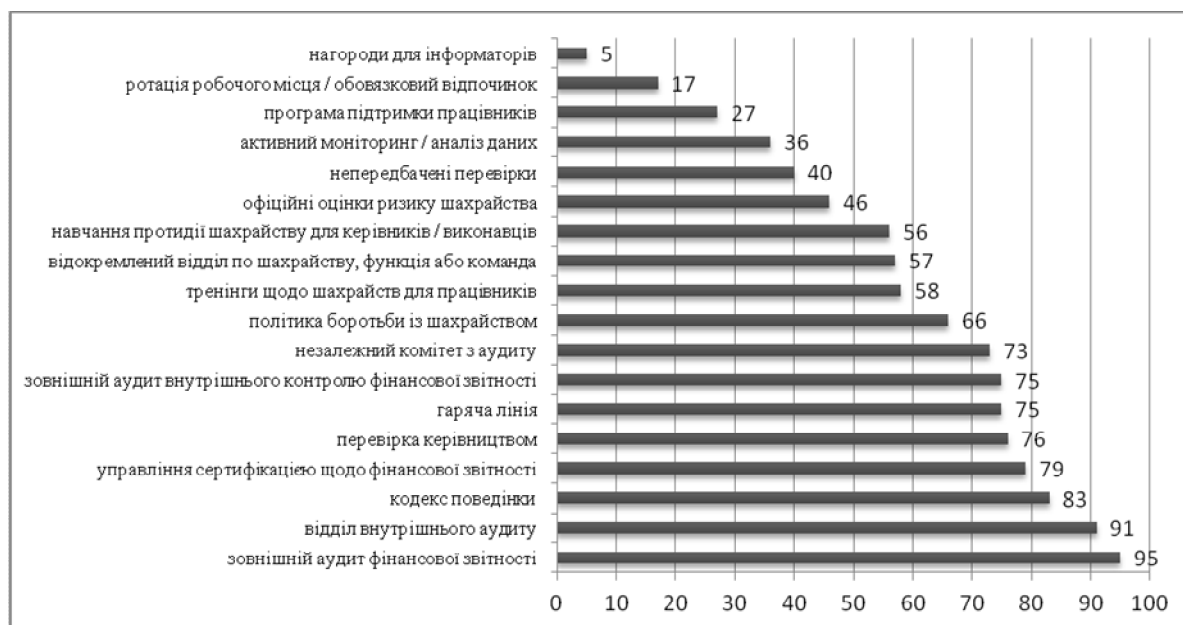

Рис. 1 Які заходи боротьби із шахрайством є найбільш поширеним в країнах Східної Європи та Західної / Центральної Азії [1]

Система регуляторного внутрішнього контролю для попередження шахрайства з боку персоналу різного рівня сприймається як найбільш ефективний механізм. На відміну від України, у світовій практиці найбільш ефективним механізмом попередження шахрайства є зовнішній аудит фінансової звітності. За даними дослідження ACFE [1] 82% компаній регулярно використовують даний інструмент. При цьому, регулярне проведення зовнішнього аудиту позитивно корелює з меншими фінансовими втратами у результаті шахрайства та більш швидким виявленням негативних факторів.

Досліджуючи питання фіксації фактів шахрайства слід звернути увагу на те, що більше 60% стикалися з фактами шахрайства у компанії, притому, що найчастіше дані правопорушення

виявлено у наступних сферах: промислове виробництво, торгівля, харчова промисловість та сільське господарство. У більш великих підприємствах факти шахрайства фіксуються частіше. Це передовсім пов'язано з тим, що у великих компаніях ширше діапазон можливостей для реалізації шахрайських схем. Більше половини (60%) вітчизняних підприємств стикалися з випадками шахрайства, та оцінили середній обсяг фінансових втрат від таких дій за рік до 100 тис. дол., а у 20% компаній втрати становили від 100 тис. дол. до 5 млн. дол.

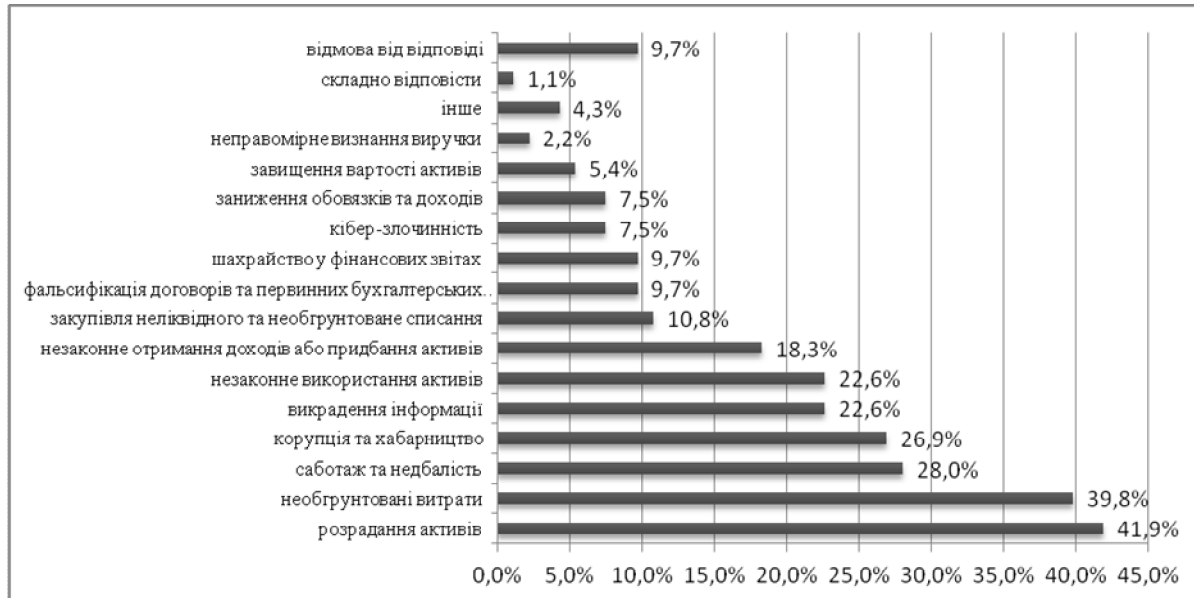

Рис. 2 Види шахрайства із якими стикнулись компанії в Україні, % [1]

Розкрадання активів та необґрунтовані видатки є найбільш розповсюдженими видами шахрайства, з якими стикаються компанії в Україні (рис. 2). Дещо менше чверті підприємств стикалися з такими проявами шахрайських дій як саботаж, халатність та корупція/хабарництво (28% та 26,9% відповідно). Біля 20% компаній стикалися з розкраданням інформації та незаконним використанням активів.

Слід зауважити, що підприємства-респонденти, що раніше не фіксували випадки шахрайства, стверджують про низькі ризики чи їх повну відсутність. Але в той же час більше половини підприємств, що вже стикнулись з фактом шахрайства очікують високу ймовірність повторних випадків або помірний рівень ризику. Найбільші очікування щодо конкретних форм шахрайства стосуються необґрунтованих видатків (31%), розкрадання активів (31%), саботаж та халатність (24%), а корупція та хабарництво (20,9%). Ключовим фактором виникнення шахрайства на вітчизняних підприємствах на думку 51,2% респондентів є несумлінність співробітників [1]. Іншими важливими факторами шахрайства є відсутність або недостатня ефективність процедур внутрішнього контролю та сама можливість шахрайства. Чверть респондентів вважає, що невдоволеність співробітників власним матеріальним становищем може бути стимулом до реалізації шахрайських дій.

1. Report to the nations 2018 global – <https://s3-us-west-2.amazonaws.com/acfepublic/2018-report-to-the-nations.pdf>

ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

© Гіряк Є. І., 2019

Ні для кого не є секретом, що Україна дуже відстала від багатьох економічно-розвинутих країн світу. На сьогодні головним пріоритетом для багатьох країн є цифрова економіка. І Україні, щоб не відстати від провідних країн назавжди, необхідно терміново здійснювати цифрову трансформацію старих галузей економіки і створювати необхідні умови для появи нових.

Сьогодні цифрова економіка – це електронні гроші, штучний інтелект, обробка великих масивів даних, промислова біологія, онлайн-медицина тощо. В Україні вже є підприємці, які за допомогою цифрової економіки відчули неабиякі позитивні зміни. Найбільш помітні зміни відбулися в агропромисловій сфері, є гарні приклади використання цифрової економіки і у сфері машинобудування, гірничодобувній індустрії [1]. Звичайно цього дуже замало, адже цифрова економіка передбачає трансформацію всіх сфер життєдіяльності, надання як економічних ефектів так і соціальних. Цифрова економіка відкриває можливості для держави та суспільства.

Суттєвий крок на зустріч цифровій економіці було зроблено 17 січня 2018 року. Цього дня Кабінет Міністрів України схвалив Концепцію розвитку цифрової економіки до 2020 року та затвердив план заходів щодо її реалізації. Цей документ може наблизити нашу державу до кращих прикладів використання сучасних технологій у різних галузях життєдіяльності держави. Основною метою документу є реалізація ініціатив «Цифрового порядку денного України 2020» для усунення бар'єрів на шляху цифрової трансформації України у найбільш перспективних сферах. Це планується досягти шляхом стимулювання економіки та залучення інвестицій, подолання цифрової нерівності, поглиблення співпраці з ЄС у цифровій сфері та розбудови інноваційної інфраструктури країни та цифрових перетворювань. Реалізація заходів Концепції має забезпечити: стимулювання економіки та залучення інвестицій; основу для трансформації вітчизняних індустрій в конкурентоспроможні та ефективні за рахунок їх «цифровізації»; вирішення проблеми «цифрового розриву», наближення «цифрових» технологій до громадян, у тому числі, шляхом забезпечення доступу громадян до широкосмугового інтернету у селищах та невеликих містах; створення нових можливостей для реалізації людського капіталу, розвитку інноваційних, креативних і «цифрових» індустрій та бізнесу; розвиток експорту «цифрової» продукції та послуг (ІТ-аутсорсинг) [2].

Вже зараз можна сказати, що малий бізнес в Україні значно випереджає нашу промисловість і державу. Малий бізнес вже давно розпочав рух у бік цифрової економіки і тут все проходить доволі добре. А ось справді велика проблема повстала у великому промисловому секторі, який здебільшого застряг ще в радянських часах, і тепер для повної трансформації знадобиться дуже багато часу, зміни відбуваються, та дуже повільно. По-різному сприймає цифрову економіку і суспільство. Звичайно найважче подолати цифрову нерівність людям пенсійного віку і вже зараз зрозуміло, що більшість з них не будуть використовувати всі переваги цифрової економіки. Не так добре як хотілося б проходить і наближення цифрових технологій до громадян у сільській місцевості. Та загалом, з моменту схвалення Концепції, ми маємо суттєві успіхи: впровадження 4G покриття; система ProZorro; цифрові сервіси в медицині, освіті тощо.

1. *Как цифровая экономика изменит Украину. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2018/01/16/633057/>.*

2. *Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 № 67-р. URL: <https://cutt.ly/DtmRwD>*

ІННОВАЦІЙНИЙ ВЕКТОР РЕГІОНІВ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

© Голич Н.В., 2019

В теперішніх умовах господарювання діяльність та розвиток регіонів і держави загалом відбувається на основі використання інновацій. В Україні даний процес активізувався з моменту децентралізації влади. Започаткована реформа системи місцевого самоврядування є довгоочікуваною відповіддю на запити руйнування жорсткої нерадянської політичної системи держави. Загалом, можна припустити, що спонукальними домінантами до якнайшвидшого формування ефективних механізмів інноваційного розвитку в країні є обмеженість природних ресурсів, приклад держав із розвинутою економікою, потенціал населення, теперішній стан економіки держави та ін. В нашій країні питанню інноваційного розвитку території, внаслідок недостатнього усвідомлення важливості, ще зовсім недавно приділялося дуже мало уваги. Інноваційний розвиток – це той вид діяльності, який потребує насамперед зацікавленості зі всіх сторін, як з боку держави, так і з сторони господарюючих суб'єктів при відповідних умовах:

- 1) ефективного регуляторного середовища;
- 2) якісного інформаційного забезпечення інноваційної діяльності;
- 3) наявності та активного функціонування об'єктів інноваційної інфраструктури;
- 4) мотиваційних інструментів щодо активізації інноваційних процесів;
- 5) належного захисту інтелектуальної власності та ін. [1].

В регіонах ефективно втілення інновацій не може відбуватися без активної державної підтримки. Адже держава є головним суб'єктом інноваційної діяльності. Вона створює умови для підвищення науково-технічного потенціалу, формує механізми регулювання і забезпечення та визначає головні напрями розвитку інновацій. Сьогодні рішення влади в даному питанні мають прийматися безпосередньо на рівні інноваційного суб'єкта, відтак цьому позитивно сприяє процес децентралізації в Україні. Всім є загальновідомо, що ті країни, які поставили розвиток інноваційних технологій та створення потужних регіональних інноваційних систем пріоритетним завданням національної економіки вже давно стали лідерами на світовому ринку. В Україні питома вага підприємств, які впроваджували інновації у 2017 році становила всього лиш 14,3%, що значно відрізняється від розвинених країн, а також основним джерелом фінансування інноваційних витрат і надалі залишаються власні кошти підприємства – 7704,1 млн. грн. (або 84,5% загального обсягу витрат на інновації) [2].

Взаємозв'язок процесів інноваційного розвитку та децентралізації влади в Україні передбачає створення рівних умов та можливостей для громад, виявлення інноваційних особливостей кожного регіону, розвиток потенціалу громади, вдосконалення інфраструктури регіонів та ін. Для досягнення поставлених цілей представникам влади на місцевому рівні потрібно постійно здійснювати дослідження та розробки, що, у свою чергу, стимулюватиме необхідність підвищення знань будь-якого з суб'єктів, що беруть участь у ланцюзі інноваційної економіки, починаючи від інноваційних компаній і закінчуючи особами державно-орієнтованих інновацій.

1. Дегтярьова І. О. Інструменти інноваційного розвитку регіону: зарубіжний та вітчизняний досвід застосування [Електронний ресурс] / І. О. Дегтярьова // Державне управління: теорія та практика. – 2010. – № 1. – Режим доступу : <http://www.academy.gov.ua>.

2. Економічна статистика. Наука, технології та інновації // Офіційний сайт державної служби статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

© Головатюк В.М., 2019

Однією з актуальних проблем конкурентоспроможного розвитку національного соціально-економічного середовища упродовж усіх років Новітньої доби України залишається її стратегічний наукоємний розвиток за рахунок ефективного функціонування вітчизняної інноваційної інфраструктури, удосконаленню якої держава постійно приділяє увагу [1, с.193-194]. Тим не менше, як свідчать матеріали Світового банку, високотехнологічний експорт нашої країни у 2016 р. складав 30,8 дол. США (поточні ціни) на 1 особу населення. Для порівняння: означений показник у Польщі за цей же рік складав 350,8 дол. США на 1 особу населення та перевищував український показник більше, ніж в 11 разів, у Франції – він складав 1553,1 дол. США на 1 особу населення – перевищував український показник більше, ніж у 50 разів, у Німеччині – він складав 2303,0 дол. США на 1 особу населення – перевищував український показник майже в 75 разів.

При цьому дослідницький потенціал України у 2015 р. складав 1006 дослідників на 1 млн населення (дані Світового банку), у Польщі він був більшим, ніж у 2,1 раза, у Франції – більшим, ніж у 4,1 раза, у Німеччині – більшим, ніж у 4,4 раза.

Отже, якщо виходити із означених чинників, що характеризують наукоємність національного господарства, то є підстави вважати, що на даний час інноваційна інфраструктура недостатньо мірою виконує свою стратегічну функцію, спрямовану на нарощування наукоємного потенціалу української економіки та розвиток її, переважно, на науко-технологічній й інноваційній основі. Це означає також, що сучасний вітчизняний науковий потенціал слабо впливає на стратегічний курс інноваційного розвитку країни.

Базуючись на положеннях досліджень одних із фундаторів ресурсної концепції теорії стратегії Г.Хамела та К.Прахаляди (Hamel Gary, Prahalad C.K.), які зазначають, що по суті вона є концепцією механізму «конкуренції за майбутнє» (Competing for the Future) [2], то, у цьому контексті, доречно навести окремі положення дослідження «Готовність до майбутнього виробництва 2018» (*The Readiness for the Future of Production Report 2018*) [3] Всесвітнього економічного форуму про стратегічний, на їх погляд, двошвидкісний та ще більш поляризований наукоємний розвиток світової економіки, що обумовлений швидкістю зростання та масштабністю технологічних змін в економічно розвинених країнах у порівнянні з рештою країн світу. У наведеній в доповіді класифікації готовності країн до майбутнього виробництва серед 100 досліджуваних країн Україна, на жаль, належить до тієї групи із них, яка об'єднує світових аутсайдерів високотехнологічного індустріального розвитку [3, с. 12].

Хоча заради справедливості слід зазначити, що за оцінкою компоненти «структура виробництва» в означеній доповіді Україна отримала 5,17 бала (43 ранг, шкала вимірювання та оцінювання змінюється від 0 (найгірший) бал до 10 (найкращий) бал). Відповідно до методології та інструментарію дослідження готовності до майбутнього виробництва Всесвітнього економічного форуму це достатньо високий рівень конкурентоспроможності сучасного національного господарського комплексу. Найнижчу оцінку за означеним показником серед країн, що входять в групу провідних країн означеного дослідження отримала Естонія – 5,75 бала (34 ранг). Позиція цієї країни за бальною оцінкою краща за українську всього на 0,58 бала, а за рангом – на 9 пунктів. Тобто за компонентою «структура виробництва» цілком ймовірно, що Україна могла б бути серед провідних країн світу, але за умови наявності в країні ефективної сучасної інноваційної інфраструктури та політики щодо реалізації відповідної стратегії індустріального науково-технологічного та інноваційного розвитку. Думаю, що таке завдання посилене для нашої країни.

Враховуючи, що показник «структура виробництва» об'єднує оцінки двох структурних факторів – «складність виробництва» та «масштабність виробництва», слід зважити й на те, що за цими міжнародними оцінками Україна за першим фактором отримала оцінку в 6,0 балів та 41 ранг, за другим – оцінку в 3,9 бала та 57 ранг. Як бачимо, за складністю виробництва українська економіка конкурентоспроможна й на даний час. Отже, є підстави вважати, що нарощуючи у стратегічній перспективі науково-інноваційний потенціал складності виробництва, а також його масштабність, вітчизняна промисловість могла б стати базовою платформою для наукоємного розвитку всієї національної економіки.

Значно гірша ситуація за оцінкою драйверів виробництва. За цим показником Україна отримала 4,47 бала (67 ранг). Найгіршу оцінку за означеним показником у групі провідних країн отримала Словенія – 5,71 бала (32 ранг). Щоб порівнятися за цією оцінкою зі Словенією Україні потрібно покращити свою оцінку на 1,24 бала та ранг за нею на 35 пунктів. Це вже серйозне відставання, для надолуження якого, безумовно, потрібна амбітна наукоємна стратегія індустріального розвитку, яка б забезпечувалася б нарощуванням відповідного суспільного потенціалу інноваційної інфраструктури.

Втім, слід зазначити, що такий драйвер виробництва, як «людський капітал» отримав міжнародну оцінку в 5,8 бала (ранг – 34), а драйвер «глобальна торгівля та інвестиції» – 5,1 бала (ранг – 59). Загалом це непоганий рівень потенціалу означених драйверів, який можна мобілізувати для досягнення стратегічних інноваційних цілей вітчизняної економіки. Натомість драйвер «технології та інновації» отримав оцінку в 3,5 бала (ранг – 74), драйвер «інституційна структура» – 3,4 бала (ранг – 94), потенціал яких суттєво знижує конкурентоспроможні можливості української економіки.

Доцільно також зазначити, що сучасна українська науково-інноваційна промислова політика слабо спрямована на активізацію включення країни у глобальні ланцюжки доданої вартості і продовжує продукувати сировинну товарну структуру експорту. Так, за даними Державної служби статистики України у 2018 р. в її структурі машини, обладнання та механізми, електротехнічне обладнання склали 9,8%; засоби наземного транспорту, літальні апарати, плаваючі засоби – 1,4%; різні промислові товари – 1,7%. Проте, продукти рослинного походження склали 20,9% (у тому числі зернові культури – 15,3%); мінеральні продукти – 9,2% (у тому числі руди, шлак і зола – 6,4%).

За таких обставин, українська економіка ще довго продовжуватиме втрачати темпи свого цивілізаційного наукоємного поступу та свій шанс продуктивної інтеграції в європейське та світове науково-інноваційне соціально-економічне середовище за рахунок розширення своєї участі в глобальних ланцюжках доданої вартості та нарощування за рахунок цього експортного потенціалу з вищою доданою вартістю.

Виходячи із вищенаведеного, якщо говорити про стратегію національного науково-інноваційного соціально-економічного розвитку, то нам важливо нарощувати свої власні конкурентні компетенції спрямовані на забезпечення зростання інноваційного потенціалу конкурентоспроможності української економіки на основі розвитку наукоємних виробництв при вирішенні стратегічно важливого завдання національної політики – інтеграції в європейське транснаціональне соціально-економічне середовище.

У контексті ж сучасних особливостей світового науково-технологічного соціально-економічного розвитку та інноваційної периферійності вітчизняної економіки беззаперечною для України є необхідність створення та реалізації нової парадигми формування й розвитку національної інноваційної інфраструктури, яка забезпечувала б нарощування наукоємного потенціалу, у першу чергу, промислового комплексу країни. І вже на цій основі економіки загалом.

1. Головатюк В.М. *Інвестиційна привабливість інноваційної сфери економіки України: [монографія]* / В.М.Головатюк. – К.: Фенікс, 2012. – 364 с.

2. Hamel Gary, Prahalad C.K. *Competing for the Future* / Hamel Gary, Prahalad C.K. // [Electronic Resource]. URL: https://atumidtdk/.../hamel_prahalad_1994_competing-for-t...

3. *The Readiness for the Future of Production Report 2018* [Electronic Resource]. URL: https://www3.weforum.org/docs/FOP_Readiness_Report_2018.pdf.

ІННОВАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

©Головач Т.В., 2019

Інноваційна спрямованість економіки обрана основним курсом України. Досягнути цього можливо лише за умови оновлення сучасних суспільних, політичних й економіко-правових базисів, здійснення трансформаційних процесів в економіці, створення нових інституційних структур, формування такого якісно нового комплексу галузей, основним ресурсом яких стануть знання та інформація. За цих умов підвищується роль інноваційної інфраструктури, яка виступає об'єднуючою ланкою між ринком та наукою, зумовлює комерціалізацію результатів наукових досліджень, перетворення наукових продуктів-новачок на об'єкт ринкових відносин. Вона сприяє інтеграції науки й підприємництва в реальному секторі економіки, є чинником інтелектуалізації та інновативності підприємницької діяльності, оскільки спрямована на інформаційну підтримку інноваційного бізнесу та навчання інноваторів. Ця інфраструктура забезпечує розширення й зміцнення зв'язків між наукою, бізнесом та державою, яка провадить певну інноваційну політику, здійснює фінансування, організацію, регулювання та програмування інноваційного розвитку економіки [1].

Слід констатувати, що вітчизняна інноваційна інфраструктура не виконує на тепер повною мірою поставлені перед нею завдання, а тому і нездатна на сучасному етапі чинити необхідний вплив на суспільні відносини [2]. Згідно спеціалізованих рейтингів, які здійснюють щорічний моніторинг розвитку інновацій на рівні держави, за даними 2017 року Україна знаходилася на 50-му місці з 127 країн за Глобальним інноваційним індексом. Це демонструє високий потенціал для інноваційної моделі розвитку економіки країни в цілому. Проте якість державних інституцій в контексті інновацій є досить низькою – 96 місце з 120 за показником «ефективність уряду». В 2018 році за індексом інноваційного розвитку агентства Bloomberg Україна втратила за рік 4 позиції, що відповідає 46 місцю в рейтингу з 50 країн. Україна виявилася найгіршою за продуктивністю праці – 50 місце, та отримала 48 місце за технологічні можливості. Водночас вдалося здобути 21 місце за ефективністю вищої освіти та 27 місце за патентною активністю. В Глобальному індексі конкурентоспроможності розрахованому за 2017 – 2018 роки Україна зайняла 81 місце з 137 досліджуваних країн. Україна займає досить високі позиції за показниками «вища, середня і професійна освіта» та «сміливість ринку» та має критичне відставання в рейтингах «макроекономічного середовища», «інституцій», «розвитку бізнесу». За під індексом «інновації» Україна в 2018 році посіла 61 місце, що демонструє падіння на 9 позицій в порівнянні з рейтингом за 2016 – 2017 роки [3].

Розвиток ефективних інноваційних інфраструктур має свої особливості. Велика кількість інноваційних інфраструктур діє у технологічній сфері. Найбільш популярними галузями діяльності для них є комп'ютерні технології, послуги, виробництво, Інтернет, біонауки, електроніка та телекомунікації. Більше третини у інноваційних інфраструктурах займає такий вид інноваційного розвитку, як бізнес-інкубатор. Він вже довгий час у світі виступає дієвим інструментом підтримки підприємництва, яке в свою чергу є основною базою економічного розвитку країни. На тепер нагальним є формування відкритих бізнес-систем із високим рівнем вмотивованості їх учасників в інноваційний процес за умов підвищення ролі наукової сфери. Це дозволить поєднати інтереси: компаній (оновлення номенклатури продукції та підвищення їх конкурентоспроможності); вчених й дослідників (впровадження винаходів та отримання роаялті); інститутів і кафедр (отримання місць практики і робочих місць для випускників, оновлення лабораторної й дослідницької бази); венчурних та інвестиційних фондів (отримання вигід від фінансування перспективних інноваційних проектів) (табл. 1). Зазначимо, що формування інституційного середовища повинно передбачати створення ефективних мережевих виробничих систем інноваційної спрямованості. Для ефективного здійснення інноваційного циклу від генерації ідеї до отримання економічного ефекту важливо

налагодити діяльність інноваційних кластерів, які закладають основу для інтенсифікації процесів генерації ідей, обміну інформацією та розширюють можливості практичного використання передового досвіду [4].

Таблиця 1

Складові механізми трансферу знань і технологій у моделі відкритих інновацій

	Учасники трансферу			
	Наука	Бізнес	Держава	Суспільство
Елементи інноваційної інфраструктури	Університети, дослідницькі фірми. Наукові та технологічні парки	Бізнес-ангели та венчурні фірми. Бізнес-інкубатори	Центри трансферу технологій. Інноваційні кластери. Технополіси	Громадські організації у сфері інновацій
Основні види трансферу	Трансфер знань	Трансфер технологій	Фінансові трансферти	Краудсорсинг, краудфандинг
Можливості трансферу	Генерування нових знань, вмінь та навиків	Купівля патентів, ліцензій, обладнання, вчених і фахівців	Застосування нових знань і технологій	Обмін ідеями, зразками та досвідом
Основні вимоги до учасників	Виявлення потреб ринку. Розробка інновацій	Формування збалансованих бізнес-екосистем	Формування пріоритетів і цільових програм	Націленість на співпрацю, нові ідеї і рішення

¹ складено автором на основі [4, с.16]

На рівні держави для створення сприятливого середовища щодо впровадження інновацій та залучення до їх фінансування капіталу, необхідно прискорити затвердження розробленого Міністерством економічного розвитку та торгівлі проекту «Стратегії розвитку високотехнологічних галузей до 2025 року» та План заходів щодо її реалізації; з метою поліпшення умов виробничої інноваційної діяльності підприємств розробити рекомендації щодо створення та фінансування в регіонах спеціальних інноваційних площадок; здійснити аналіз ефективності діяльності наукових та технологічних парків України; забезпечити імплементацію Акту з питань малого бізнесу (АМБ) для Європи (Small Business Act for Europe, SBA) в План заходів розвитку малого та середнього бізнесу в Україні; передбачити формування в Україні національної системи впровадження науково-технічних досягнень за механізмом «освіта – наука – технології – промисловість»; використати досвід Європейського Союзу щодо підтримки стратегій розумних спеціалізацій, а саме проект ЄС-RIS3 «Підтримка відсталих регіонів», направлений на розробку комплексного підходу до інноваційного зростання і управління, підвищення конкурентоздатності регіонів тощо [3].

1. Марченко О.С. Національна інноваційна система як інтегратор знань / О.С. Марченко // Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Серія: Економічна теорія та право. – X. : Право, 2010. – № 2. – С. 24-34.

2. Малоїван В. В. Інноваційна інфраструктура: методологічні засади правового регулювання / В. В. Малоїван // Право та інновації. – 2015. – № 2. – С. 43-48. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apir_2015_2_9.

3. Рекомендації парламентських слухань на тему: «Національна інноваційна система: стан та законодавче забезпечення розвитку» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64374

4. Довбенко В.І. Роль інноваційної інфраструктури в економічному розвитку країни [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nauka/innovacii/publikacii/2018/05/krugliy-stil-stvorenyya-innovatsiynoi-infrastrukturi-ta-zaluchennya-venchurnikh-investitsiy-u-innovatsiynu-diyalnist-problemi-ta-perspektivi.pdf>

ЦИФРОВА ЕКОНОМІКА: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

©Головач Т.В., 2019

Теперішній час характеризується активним використанням інформаційних технологій у всіх сферах життєдіяльності людини. Тенденція до створення нових бізнес-моделей, впровадження у виробничий процес новітніх передових технологій призвело до формування «цифрової економіки». Цифрова економіка за рахунок використання інформаційних даних та їх оперативної обробки у великих обсягах орієнтує сучасний менеджмент на застосування нових принципів управління та правил ведення бізнесу, сприяє зростанню продуктивності праці, якості продукції, нівелює негативні фази економічного циклу, знижує інфляцію й безробіття, є обов'язковим фактором розвитку всіх галузей економіки.

Відзначимо основні позитивні та негативні сторони цифрової економіки.

Так, очевидними плюсами є: зростання продуктивності праці, зниження витрат виробництва, підвищення конкурентоспроможності компаній. Цифрова економіка сприяє підвищенню якості життя населення, подоланню бідності та соціальної нерівності. Зростає купівельна спроможність населення, стають доступними якісна медицина і освіта, збільшується зручність цифрових сервісів і державних послуг.

Проте існують певні ризики і проблеми, пов'язані з розвитком і широким впровадженням цифрових технологій в економіку України. Зокрема це: кіберзагрози; загроза «цифровому суверенітету» країни і перегляд ролі держави в транскордонному світі цифрової економіки; інформаційне маніпулювання; потенційне спостереження за громадянами, що веде до автоматичного порушення прав на приватне життя; зниження рівня безпеки даних; зменшення числа робочих місць низької та середньої кваліфікації; підвищення рівня складності бізнес-моделей і схем взаємодії; різке посилення конкуренції у всіх сферах економіки; непередбачуване зміна в моделях поведінки виробників і споживачів; необхідність перегляду адміністративного і податкового кодексів.

17 січня 2018 року Кабінет Міністрів України схвалив Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердив план заходів з її реалізації [1]. За оцінками аналітиків, виконання усіх пунктів Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки сприятиме зростанню внутрішнього споживання цифрових та інформаційно-комунікаційних технологій бізнесом у 5-6 разів: з 700 млн дол. у 2017 році до 3,5-4 млрд дол. у 2021. Кількість створених робочих місць орієнтовно збільшиться на 200-300 тис. до 2021 року. Очікується, що до 2021 року 95% установ обслуговування громадян: від транспорту до салонів краси надаватимуть громадянам можливості безготівкових розрахунків. 99,9% громадян України будуть мати електронний цифровий підпис, інтегровану в паспорт (ID карту) або SIM-карту (MobileID). Натепер є окремі проекти, рішення і технології, над якими працює Уряд, держагенства, представники окремих організацій та компаній: 4G, ProZorro, «розумні-міста», електронна митниця, електронна медкарта (e-Health), електронне урядування тощо. Для успішного «цифрового» стрибка в Україні необхідно забезпечити доступ до швидкісного Інтернету, до якого натепер мають доступ лише 5,5 млн громадян. У планах Уряду до 2020 року збільшити покриття широкопasmовим Інтернетом для понад 70 – 80 % території України. такий крок дозволить, досягти 3 млрд дол. щорічного об'єму приватних інвестицій у сферу цифрової інфраструктури включно до 2021 року. Після створення необхідного законодавчого та регуляторного поля понад 80% бізнес процесів перейдуть у «цифру». Це в свою чергу сприятиме зростанню частки високотехнологічного експорту в випуску промислової продукції та кількості винаходів [2].

Для підвищення безпеки та стабільності цифрової інфраструктури України та майбутнього зростання ІТ-індустрії необхідним є прогнозоване та зрозуміле регуляторне середовище та захист іноземних інвестицій, включаючи права інтелектуальної власності та комерційні таємниці. Галузь повинна підготуватися до кращої відповідності та прозорості в податковій сфері, дотримання вимог GDPR задля того, щоб продовжувати обробку європейських персональних даних і серйозно реагувати на ризики кібербезпеки. Основними труднощами (проблемами) у цій сфері на тепер є:

- загальна невизначеність у сталості політичного / економічного розвитку України;
- залежність української ІТ-індустрії від правового режиму регулювання приватних підприємств;
- висока конкуренція для кваліфікованих фахівців у сфері ІТ як на місцевому, так і на міжнародному рівнях;
- складні процедури отримання дозволів на працевлаштування для іноземних фахівців з інформаційних технологій;
- великий розрив між рівнем кваліфікації, що надається ІТ-освітою, та потребами галузі;
- дії правоохоронних органів, які передбачають втручання у звичайну господарську діяльність та арешти обладнання;
- недостатній захист і дотримання прав інтелектуальної власності та комерційної таємниці;
- низький рівень захисту персональних даних і відсутність рішення про адекватність ЄС;
- непрозорий механізм збору та розподілу авторських винагород (насамперед через Організації колективного управління);
- відсутність дієвого механізму для боротьби з патентним тролінгом;
- низька інтенсивність проведених реформ у сфері інтелектуальної власності і корпоративного управління;
- відсутність реальної та дієвої відповідальності порушників прав інтелектуальної власності [3].

Можливими напрямками подолання окреслених труднощів є:

- аутсорсинг програмного забезпечення;
- прийняття законів, які обмежать повноваження правоохоронних органів на вилучення обладнання;
- гармонізація українського законодавства у сфері інтелектуальної власності із законодавством Європейського Союзу відповідно до Угоди про Асоціацію Україна-ЄС;
- модернізація законодавства у сфері промислової власності;
- реформування системи організацій колективного управління з урахуванням найкращих світових практик;
- створення Національного органу з питань інтелектуальної власності;
- утворення і функціонування Вищого суду з питань інтелектуальної власності [3].

1. *Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennya-koncepciyi-rozvitku-cifrovoyi-ekonomiki-tasuspilstva-ukrayini-na-2018-2020-roki>.*

2. *Цифрова економіка. Що чекає Україну в найближчі три роки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://minfin.com.ua/ua/2018/01/30/32121695>*

3. *Огляд економіки України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.chamber.ua/Content/Documents/-1635684409Country_Profile_2018_UA.pdf*

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ЦИФРОВИЙ ВАЛЮТИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В РЕСПУБЛІЦІ БІЛОРУСЬ

© Голуб М.П., Кот Н.Г., 2019

Фінансові потоки всередині Білорусі стрімко переміщуються в цифровому просторі. З недавніх пір в країну прийшов новий вид платіжного засобу – криптовалюта. З 2017 року обіг цифрових валют і токенів офіційно введений в Білорусі [1].

У грудні 2017 року був прийнятий Декрет № 8 «Про розвиток цифрової економіки», що зробило Білорусь першою в світі юрисдикцією з комплексним правовим регулюванням бізнесів на основі технології блокчейн [2].

З появою в країні цифрової валюти з'явилась необхідність правильного відображення в обліку операцій, пов'язаних з нею. Для цього Міністерство фінансів Білорусі розробило Національний стандарт бухгалтерського обліку та звітності «Цифрові знаки (токени)» №16 від 06.03.2018 року.

Даний стандарт визначає, що токени, отримані організацією, повинні прийматися до бухгалтерського обліку в залежності від способу їх отримання та передбачуваного призначення [3].

Таблиця 1

Кореспонденція рахунків з обліку цифрових знаків

Спосіб отримання / Призначення	Дебет	Кредит
Здійснення засвідчуваних токенами прав	06 «Довгострокові фінансові вкладення» 58 «Короткострокові фінансові вкладення»	76 «Розрахунки з різними дебіторами та кредиторами» 91 «Інші доходи і витрати»
Для подальшої реалізації	41 «Товари»	60 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» 90 «Доходи і витрати по поточній діяльності»
Видобуток в результаті майнінгу, винагорода за верифікацію	43 «Готова продукція»	20 «Основне виробництво»

Найбільш поширеною електронної валютою є криптовалюта біткоіни (Bitcoin), вартість якого прив'язана до американського долара, а курс його досить мінливий [1].

В умовах зміни курсу Bitcoin (BTC) може статися значна зміна фінансового результату підприємства від зберігання на своєму балансі кріптоактива. Розглянемо 2 ситуації, що відображають вплив зміни курсу Bitcoin на фінансовий результат підприємства.

Ситуація 1. Припустимо, підприємство набуває 1 Bitcoin 25 квітня 2019 р. курс становить 5 507,18 \$, що еквівалентно 11 534,24 біл. руб. (курс долара Нацбанку Республіки Білорусь станом на 25.04.2019 р. дорівнює 2,0944 біл. руб.)

03 травня 2019 року підприємство вирішує продати 1 Bitcoin, його курс на цю дату становить 5 788,05 \$, курс долара Нацбанку дорівнює 2,1115 біл. руб. Таким чином, при продажу цифрової валюти підприємство отримує дохід в розмірі 12 221,47 біл. руб.

Доходи від реалізації цифрової валюти не оподатковуються згідно з Декретом №8, а, значить, прибуток складе $12\ 221,47 - 11\ 534,24 = 687,23$ (біл. руб.).

Дані операції будуть відображені такими бухгалтерськими проводками:

Кореспонденція рахунків при покупці і реалізації цифрової валюти

Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума, біл. руб.
25.04 підприємство придбало 1 BTC	41 «Товари»	60 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	11 534,24
Оплата 1 BTC	60 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	52 «Валютний рахунок»	11 534,24
03.05 підприємство реалізувало 1 BTC	62 «Розрахунки з покупцями і замовниками»	90/7 «Інші доходи за поточною діяльністю»	12 221,47
Зараховані гроші по реалізованому 1 BTC	52 «Валютний рахунок»	62 «Розрахунки з покупцями і замовниками»	12 221,47
Списано покупна вартість 1 BTC	90/10 «Інші витрати по поточній діяльності»	41 «Товари»	11 534,24
Списано прибуток від реалізації 1 BTC	90/11 «Прибуток (збиток) від поточної діяльності»	99 «Прибутки та збитки»	687,23

Зворотна ситуація складається в разі, коли курс Bitcoin на дату його реалізації виявляється нижче курсу на дату його придбання.

Ситуація 2. Підприємство реалізує 1 Bitcoin, придбаний 25 квітня 2019 р., 01 травня 2019 р. його курс становить 5 254,1 \$, курс долара Нацбанку дорівнює 2,1057 біл. руб.

Тоді дохід від реалізації цифрової валюти складе 11 063,56 руб., А збиток від реалізації дорівнюватиме $11\ 063,56 - 11\ 534,24 = -470,68$ (біл. руб.)

Кореспонденція рахунків при покупці і реалізації цифрової валюти

Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума, біл. руб.
25.04 підприємство придбало 1 BTC	41	60	11 534,24
Оплата 1 BTC	60	52	11 534,24
01.05 підприємство реалізувало 1 BTC	62	90/7	11 063,56
Зараховані гроші по реалізованому 1 BTC	52	62	11 063,56
Списано покупна вартість 1 BTC	90/10	41	11 534,24
Списано збиток від реалізації 1 BTC	99	90/11	470,68

Виходячи з наведених ситуацій цифрову валюту, зокрема біткоїн, слід розглядати як актив з високим ступенем ризику.

Таким чином, в ситуації, коли у підприємства з'являється такий актив, як криптовалюта, важливо грамотно підійти до її зберігання і подальшої реалізації. На підприємстві повинні бути покладені обов'язки на одного з бухгалтерів-спеціалістів по щоденному контролю курсу наявної в складі активів підприємства криптовалюта і курсу Нацбанку Республіки Білорусь.

1. Криптовалюта [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://myfin.by/wiki/term/kriptovalyuta> – Дата доступу: 05.05.2019.

2. О развитии цифровой экономики [Електронний ресурс] : Декрет Президента Респ. Беларусь, 21.12.2017 г., № 8 // ЭТАЛОН. Законодательство Респ. Беларусь / Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь. – Минск, 2018.

3. Об утверждении Национального стандарта бухгалтерского учета и отчетности «Цифровые знаки (токены)» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://pravo.by/document/?guid=12551&p0=W21832944&p1=1&p5=0> – Дата доступу: 05.05.2019.

ДІДЖІТАЛІЗАЦІЯ БАНКІВСЬКОЇ СФЕРИ В УКРАЇНІ

© Горбаль Н.І., Онищак В.С., 2019

Ключовими факторами сучасного розвитку людства є інновації та інформатизація. Банківська сфера, як носій фінансової інформації в економіці країни, акумулює інформацію щодо баз даних, ресурсів, капіталу тощо. При цьому банківський сектор забезпечує стійкість фінансової системи та в цілому економіки країни (в 2018 р. ВВП України зріс на 3,3%). Банківська сфера сьогодні ґрунтується на електронній комерції, яка включає Інтернет-біржі, Інтернет-банкінг, Інтернет-трейдинг, електронні системи платежів та розрахунків тощо. «Діджиталізація» чи цифрова економіка підвищують ефективність усіх сфер функціонування суспільства.

У банківській сфері діджиталізація забезпечує ряд переваг, зокрема: 1) скорочення готівкових платежів і перехід до безготівкових; 2) автоматизація процесів; 3) підбір продукту відповідно до потреб споживача на базі історії відносин із банком; 4) оптимізація вартості транзакцій для клієнта (відміна чи часткова квота комісії); 5) розробка нових продуктів персонально під клієнта; 6) роботизація процесів (робо-едвайзінг); 7) безпека даних; 8) підвищення ефективності діяльності малого й середнього бізнесу, й, відповідно, лояльності клієнтів до банку тощо [1]. Українським банками доцільно адаптувати досвід іноземних. Так, за результатами дослідження роздрібних платежів через електронні ресурси банків у 2018 р. консалтингової компанії «McKinsey&Company» лідери – країни ЄС (92%), Велика Британія (91%), США (88%), а Україна відстає (46%). Тобто, 54% платежів роздрібною сегменту у нашій країні проходять у готівковій формі та ймовірно в тіні. Та за інформацією НБУ за 2018 р. українці все більше надають перевагу безготівковій формі розрахунків (платіжним карткам українських банків) – 45,1%, (у 2017 р. показник був на 5,8% нижчим). Користування мобільним банкінгом активізується щороку. В середньому клієнт звертається в відділення банку 2 рази в місяць, а мобільною версією додатку користується щодня. Тобто українським банкам доцільно далі діджиталізуватись через розроблення мобільних додатків, підключення е-банкінгу, електронних грошей, створення єдиної платформи для швидкого проведення електронних грошей між банками без високих комісій.

В кінці 2017 р. відбувся запуск першого в Україні інтернет-банку «Monobank | Universal Bank» у вигляді мобільного додатку, який виконує функції традиційного банку, але без очної ідентифікації клієнтів й відділень. Інновація набирає обороти через швидку оптимізацію процесів, зручність та компактність, безкоштовне обслуговування, на відміну від традиційних банків, та можливість відкриття рахунків у віртуальній валюті (долар/євро).

Два державні банки («Приватбанк» і «Ощадбанк») вже підключили функцію безконтактного функціоналу платежу для мобільних версій через Apple pay. Власники продуктів Apple можуть проводити транзакції, не користуючись платіжними картками. Послуга – популярна через простоту користування, зменшення операційного ризику, вартості обслуговування та найціннішого – часу. Версію мобільного додатку мають лише 14 українських банків (із 77ми діючих на 01.01.2019).

Попри переваги діджиталізації є й ряд недоліків для сегменту традиційних банківських послуг: розроблення та введення електронної валюти; закриття відділень і скорочення робочих місць; збільшення фінансування ІТ-структур банку; введення цифрового підпису для усіх процесів; відмова від єдиного сховища даних тощо [3]. Та переваги є все ж вагомішими. Такі конкурентні переваги банків як спрощення, оперативність, безкоштовність – запорука успіху, довіри та лояльності клієнтів, й, як наслідок, розвитку економіки і підвищення рівня життя в країні.

1. *Орієнтири розвитку банківської сфери України в 2019 році від НБУ році. [Електронний ресурс]. – <https://www.money24.ua/ua/orientiry-razvitiya-bankovskoj-sistemy-ukrainy-v-2019-godu-ot-nbu>.*

2. *Данніков О.В., Січкаренко К.О. Концептуальні засади цифровізації економіки України. [Електронний ресурс]. – http://market-infr.od.ua/journals/2018/17_2018_ukr/15.pdf.*

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПІДПРИЄМЦЯ В УКРАЇНІ

© Гребешкова О. М., Кизенко О. О., 2019

За умов поширення постіндустріальної економіки загострюється проблема формування цифрової компетентності як невід'ємної характеристики сучасного фахівця будь-якої сфери діяльності. Особливої актуальності ця проблема набуває у контексті розгортання підприємницького середовища як драйверу розвитку економіки з притаманними йому інноваційним типом мислення, підвищеним рівнем ризикованості, високою динамічністю організаційних та господарських процесів.

Діджиталізація (цифровізація) є глобальним трендом розвитку суспільства XXI століття. У 2001 році Т. Месенбург сформулював три основні складові концепції цифрової економіки: 1) підтримуюча інфраструктура (апаратне забезпечення, програмне забезпечення, телекомунікації, мережі і т. д.); 2) електронний бізнес (здійснення бізнесу через комп'ютерні мережі); 3) електронна комерція (передача товарів в онлайн) [1].

За даними експертів PWC, які провели дослідження розвиненості цифрової економіки у 150 країнах світу, Україна потрапила до групи 28 країн, які перебувають на трансформаційній стадії – передостанньої на шляху до найвищого рівня [2]. З метою прискорення поступу ІКТ в нашій державі в січні 2018 р. затверджено Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки [3]. Серед першочергових завдань прискореної цифровізації економіки нашої країни даною концепцією визначаються: розвиток та поглиблення цифрових компетенцій громадян; розвиток цифрового підприємництва, створення відповідних (у тому числі аналогових) інфраструктур для підтримки та акселерації інноваційної діяльності, упровадженню механізмів фондування, стимулювання та підтримки [3]. Отже, одна з визначальних ролей у цифровізації вітчизняної економіки відводиться підприємцю – особі, яка мислить креативно, діє на власний розсуд, готова до підвищеного ризику.

Одним з найперспективніших способів формування цифрової компетентності підприємців в Україні є реалізація освітніх програм різного рівню підготовки для різних верств населення. Такі програми доцільно розробляти на комплексних засадах, що передбачає: 1) реалізацію принципу «навчання протягом життя» – реалізація освітніх програм для різних вікових категорій громадян, у т.ч. із застосуванням моделей крос-вікових груп; 2) «просочення» традиційних освітніх програм інформаційно-комунікаційною складовою внаслідок запровадження відповідного інструментарію не тільки до процесу викладання (наприклад, у формі дистанційного або електронного навчання), а й у «зміст» освітнього процесу через опанування спеціальних інформаційних продуктів; 3) розробку та реалізацію спеціальних навчальних продуктів (довгострокових та короткострокових програм, тренінгів, семінарів тощо, у т.ч. у новітніх електронних форматах), безпосередньо спрямованих на вивчення закономірностей цифрової економіки та опанування навичок роботи з цифровою інфраструктурою.

Приклади успішної реалізації зазначених ініціатив має ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». Зокрема, задля популяризації роботи економіста та профорієнтаційної роботи зі школярами з 2013 року проводиться Всеукраїнський бізнес-турнір «Стратегія фірми», який реалізується на базі віртуальної бізнес-симуляції VIAL+ [4]. Протягом понад десяти років на основі Навчально-тренінгового центру економіки та управління підприємством реалізуються програми фахової підготовки студентів-економістів на основі віртуальних бізнес-симуляцій (Zigam, «Битва титанів» [5]) та спеціальних фахових

програмних продуктів (1С, Diamond FMS, Power BI тощо). З метою виховання підприємців нового покоління ініційовано відкриття магістерської програми «Підприємництво в освітній діяльності», одним з ключових завдань якої є формування у підприємців компетентностей створення цифрових освітніх продуктів. Щодо розвинення цифрової компетентності викладачів університету, маємо зазначити ваговий внесок спеціальних програм підвищення кваліфікації, запровадження онлайн-навчання на базі moodle, поширення практики обміну досвідом на базі таких проектів як «Лабораторія інноваційних освітніх технологій» [7] та інформаційної платформи «Інновації в бізнес-освіті» [8]. Отже, майже вибудовано повний ланцюжок охоплення всіх рівнів освітньої діяльності – від школярів до кваліфікованих фахівців.

Отже, формування цифрової компетентності підприємця в Україні – завдання, яке має вирішення лише з позицій системного підходу та на основі стратегічного партнерства державних установ, закладів освіти та бізнесу.

1. Mesenbourg, T. L. (2001). *Measuring the Digital Economy*. U.S. Bureau of the Census.

2. *Maximizing the impact of digitization* / PWC. URL:

https://www.strategyand.pwc.com/media/file/Strategyand_Maximizing-the-Impact-of-Digitization.pdf

3. Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки.

URL: <http://me.gov.ua/Documents/Download?id=f9605f2f-c4a8-46f3-ae9-4a7f40dc9b9b>

4. Бізнес-турнір «Стратегія фірми». URL: <http://kint.com.ua/ua/biznes-tour-stratehiia-firmy-20>

5. Бізнес-симуляція «Битва титанів». URL:

https://meim.kneu.edu.ua/ua/depts6/mijnar_obliku_auditu/news_of_department_moba/buz_simul/

6. Лабораторія інноваційних освітніх технологій. URL:

https://www.facebook.com/profile.php?id=869017436494282&ref=br_rs

7. Інформаційна платформа «Інновації в бізнес-освіті».

<https://www.facebook.com/ibecon/>

ПІДПРИЄМНИЦЬКА ОСВІТА В ЦИФРОВІЙ ЕКОНОМІЦІ: ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ

© Гребешкова О. М., Коротченко А. П., 2019

Перехід вітчизняної економіки до цифрової моделі зумовлює необхідність вирішення ряду завдань теоретичного та практичного характеру. Зокрема, як визначається у Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки, визначальними напрямками розвитку цифрового суспільства є: 1) подолання «цифрового розриву» (нерівності) внаслідок розвитку цифрових інфраструктур; 2) навчання загальним та професійним цифровим компетенціям; 3) упровадження концепції «цифрових» робочих місць; 4) цифровізація в реальному секторі економіки (перехід до «Індустрії 4.0»); 5) реалізація проектів цифрових трансформацій, у т. ч. у сферах громадської безпеки, освіти, охорони здоров'я, туризму, електронної демократії, охорони довкілля, життєдіяльності міст тощо [1].

Очевидно, що успішне вирішення поставлених завдань неможливе без підготовки відповідних фахівців, які: здатні мислити креативно; налаштовані на впровадження інноваційних рішень; готові ризикувати за умов високої непередбачуваності; мобільні у своїй поведінці. Саме такими характеристиками відрізняються підприємці – креативний клас постіндустріальної економіки.

Фахова підготовка підприємців в Україні здійснюється в межах спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Проте, чи вичерпується цим всі джерела розгортання в країні екосистеми підприємницького мислення та підприємницької активності? Очевидно, що відповідь негативна.

Які ж проблеми постають перед підприємницькою освітою за умов цифрової економіки? Не претендуючи на всеосяжну систематизацію, зазначимо лише найочевидніші з них, до яких відносяться:

- відсутність глибокої підприємницької культури в українському суспільстві в силу об'єктивних історичних процесів становлення нашої незалежної держави;
- домінування традиційних (притаманних переважно індустріальному етапу) технологій та моделей навчання, які ґрунтуються на запам'ятовуванні та накопиченні знань, а не формуванні компетентностей та розвиненні різноманітних здібностей;
- досі обмежене застосування засобів онлайн-навчання в силу недосконалої цифрової інфраструктури;
- низька мотивація здобувачів освіти до навчання підприємництву та недостатня усвідомленість викладачами цінності та змісту такої освіти.

Вирішення зазначених проблем вбачається нами за такими напрямками.

1. Розвинення підприємницької культури можливе внаслідок популяризації підприємницького способу мислення, починаючи з дитинства. Як свідчить наш досвід профорієнтаційної роботи зі школярами, сучасні діти (навіть молодших класів) відкриті до підприємливості, налаштовані на креативне мислення, зацікавлені у вивченні моделей підприємництва. Той факт, що вікова структура учасників таких профорієнтаційних заходів, як Всеукраїнський бізнес-турнір «Стратегія фірми» [2] щороку «молодшає» лише підтверджує наші висновки. Окрім профорієнтаційної роботи з дітьми, доречно посилити «підприємницьку» складову підготовки випускників вищої школи. Вважаємо, що абсолютно прийнятним є вимога розробки та реалізації кожним студентом ЗВО як мінімум одного підприємницького проекту (звісно, з урахуванням особливостей фахової підготовки). Подібні проекти дозволяють не тільки переконатися у сформованості так званих «soft skills», які стали невід'ємною професійною

характеристикою випускника сучасного університету, а й можуть вирішувати різноманітні соціальні, екологічні, культурологічні та інші проблеми окремих громад.

2. Формування підприємницьких компетентностей має ґрунтуватися на всебічному розвитку особистості, що передбачає не тільки набуття знань про закони та закономірності економіки, опанування технік і прийомів роботи в сфері створення суспільних благ, а й розвинення так званих «soft skills» – здатностей до командної роботи, міжкультурної компетентності, «навчання протягом життя» тощо. Формування таких характеристик успішно досягається у тому числі за допомогою цифрових технологій (різноманітних бізнес-симуляторів, соціальних мереж, онлайн-спільнот тощо). Надзвичайно цікавим у зазначеному контексті є досвід впровадження моделі колаборативного навчання, який було набуто його учасниками за результатами україно-канадського освітньо-дослідницького проекту, реалізованого в ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» у 2016 році [3].

3. Підприємницька освіта є благодатною сферою для поширення електронних технологій навчання (дистанційна освіта, онлайн-курси, професійні онлайн-спільноти тощо), оскільки останні дозволяють максимально оптимізувати часові ресурси здобувача та паралельно реалізовувати свої бізнес-проекти. Застосування технологій онлайн-навчання дозволяє не тільки змінювати модель професійної підготовки майбутніх підприємців, а й формувати у них цифрові компетентності, необхідні для успішної діяльності за умов постіндустріальної економіки. Наприклад, запровадження онлайн-курсів на основі бізнес-платформ, подібних до Microsoft Office 365 (наприклад, на основі OneNote [4]), дозволяє досягати навчальних цілей з одночасним розвиненням у студентів культури бізнес-комунікації та опануванням професійних бізнес-додатків найвищого рівня.

4. Створення належної мотивації щодо опанування підприємництва як професійної сфери у всіх учасників навчального процесу – одна з найскладніших проблем сьогодення. Як доводить наш досвід, студенти легко втрачають стимули до навчання, якщо навчальні матеріали стають доступні їм в онлайн-форматі. У свою чергу, викладачі не бачать доцільності у застосуванні онлайн-інструментів, оскільки «втрачають живий зв'язок» зі студентом. Єдиний вихід – удосконалення та пошук кардинально нових (порівняно з індустріальним світом) моделей навчального процесу та технологій реалізації компетентнісного підходу в освіті. Слід взяти до уваги колаборативну модель навчання, яка надзвичайно адаптована до викликів цифрової економіки та може бути високо результативною саме для потреб підприємницької освіти.

1. *Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки.* URL: <http://me.gov.ua/Documents/Download?id=f9605f2f-c4a8-46f3-ae9-4a7f40dc9b9b>

2. *Бізнес-турнір «Стратегія фірми».* URL: <http://kint.com.ua/ua/biznes-tour-stratehiia-firmy-20>

3. *Todd J. B. Blayone, Olena Mykhailenko, Roland vanOostveen, Oleksiy Grebeshkov, Olena Hrebeshkova & Oleksandr Vostryakov Surveying digital competencies of university students and professors in Ukraine for fully online collaborative learning // Technology, Pedagogy and Education, 2018, 27(3), p. 279-296.* URL: <http://dx.doi.org/10.1080/1475939X.2017.1391871>

4. *Гребешкова О. М. Онлайн-курс на платформі OneNote Class Notebook. К., 2017.* URL: <https://blendedlearning.teachable.com/p/onenote>

АДМІНІСТРУВАННЯ РОЗВИТКОМ МІСТ НА ОСНОВІ ПЛАТФОРМИ SMART- CITY

© Гудзь П.В., Гудзь М.В., 2019

В науковій літературі з демографії та економіки народонаселення все частіше вказується, що людство знаходиться на порозі нового демографічного переходу – перелому від нестримного зростання населення до якогось іншого способу прогресу [1]. Які конкретно це будуть форми, прогнозувати важко, однак, уже зараз сформована закономірність стрибкоподібного розвитку міст, формування надвеликих (понад 20 млн. мешканців) агломерацій. Україна також розвивається шляхом концентрації міського населення і розвитку міст. Ці процеси недостатньо усвідомлені суспільством та науковцями. Вказані сентенції мають безпосереднє значення до форм розселення та життєдіяльності людей, які фокусуються навколо великих міст, що формує суспільний запит на нові форми і підходи до ефективного адміністрування, вимагає пошуку нових стратегій розвитку територій та трансформації міст, зокрема старопромислових.

Очевидно, усі вони прямо чи непрямо будуть базуватися на основі використання в адмініструванні розвитком міст інформаційних платформ, технологічних та інформаційних ноу-хау. Найбільш поширеною в цьому контексті є платформа Smart-City, або концепція розумного міста, яка розглядає місто як складну систему взаємодіючих підсистем (планування розвитку міста (урбаністика), транспортної, безпеки, охорони здоров'я тощо), взаємодія яких будується на базі широкого використання ІТ в режимі on-line [2].

ІТ – on line -для адміністрування міським розвитком – це: адекватна реакція на некритично розсинхронізація міських підсистем, або навантаження на якусь з них; оперативне управління надзвичайними ситуаціями; контролінг «адекватності» міських сервісів; можливість ефективної інтеграції ініціатив зачіпають одночасно різні підсистеми міського середовища; підтримка зв'язаності («інтернет речей» – IoT) – взаємодія і координація об'єктів, людей, систем в масштабі всієї міської інфраструктури.

Інструментом ІТ – on line – для адміністрування міським розвитком виступає інформаційно-технологічна платформа управління великими даними – «місто, кероване даними» (Data-driven city – DDC). Використання аналізу великих даних з метою визначення графіків проведення перевірок може застосовуватися в різних сферах міського життя від охорони здоров'я до комунальних послуг та безпеки, а також має в собі великий потенціал для розвитку з огляду на зростання міст і кількості створених ними даних. Адміністрування великим містом базуються на технологіях DATA DRIVER CITY, які об'єднують технологічні, інформаційні та управлінські новації: технологія та інфраструктура, дані, комунікація та взаємодія [3]. В рамках концепції DDC відстеження, збір, обробка та аналіз показників і індикаторів лавиноподібного зростання обсягів і різноманітності даних у сфері міської економіки, соціальної сфери – медицини, соціального обслуговування, транспортного обслуговування, міського планування рекреацій тощо дозволяє моніторити і хід зміни технологічного ландшафту, логістичні і транспортні розв'язки та їх навантаженість, ревіталізацію старопромислових об'єктів і територій, а також соціальних програм і проєктів практично в он-лайн режимі.

За даними дослідницької компанії ABI Research, до 2016 року міста світу в сукупності витратили понад \$ 39.5 млрд. на смарт-технології [4]. Так, в ході будівництва корейського міста Сонгдо компанія Cisco підключила до мережі кожен квадратний дюйм, запровадивши сенсори в міські дороги, вулиці та будівлі. Кожен датчик відправляє безперервний потік даних в центральний вузол управління, де накопичуються й аналізуються дані про стан будівель, доріг, ситуацію на дорогах, температуру зовні і всередині, потреба в енергії. Інфраструктура корейського міста Сонгдо заснована на мережевих технологіях, які об'єднують всі експлуатаційні системи в єдине ціле. Для

міста була розроблена унікальна система утилізації відходів: в будинках встановлені пневматичні сміттепроводи, які «висмоктують» побутове сміття і сортують його. В майбутньому планується, що відходи будуть доставлятися прямо на метановий завод, що виробляє паливо для двигунів. Для вирішення транспортної проблеми в місті також реалізується ряд інноваційних рішень. Наприклад, підземні парковки (95% парковок в місті знаходиться під землею) або електронні дорожні знаки, автоматично змінюються в залежності від щільності автомобільного та пасажирського потоку.

Ефективні горизонтальні інформаційні платформи розміщено в Барселоні – Sentilo, City OS. City OS-відкрита система даних, яка об'єднує в собі і обробляє всю інформацію, зібрану з муніципальних джерел (реєстр населення, дозволу і так далі), систем державного управління (мобільність, енергетика, рівень шуму), бізнес-середовища, інших державних установ (школи, лікарні, культурні установи), а також з різних датчиків і камер. В 2016 р. в Барселоні повністю охоплено Wi-Fi мережею всі автобуси і метро. Інтегрована система Sentilo (що в перекладі з мови есперанто – «сенсор») також є джерелом даних для City OS. Sentilo – відкрита міська платформа, яка об'єднує всі датчики, встановлені в місті, і дані збираються з них (табл.1).

Таблиця 1

Кращі практики використання технологій управління просторового середовища провідних міст світу у відповідності до концепції DDC

Технології	Форми
Планування районів, вулиць, міської інфраструктури	Збір інформації про переміщення мешканців для планування міської інфраструктури
Краудсорсингові платформи	Залучення мешканців до вирішення міських питань
Визначення пріоритетів контролю	Планування перевірок об'єктів міського господарства на основі аналізу великих даних
Перевірка отримувачів пільг	Аналіз великих даних для верифікації отримувачів пільг

Для промислового м. Запоріжжя позитивним є досвід в Сіднея в адмініструванні. Наприклад, екологічним середовищем міста реалізується через контроль рівня забруднення повітря здійснюється за допомогою 14 спеціальних сенсорів, які проводять збір даних про стан атмосфери за 15 параметрами спільно з Департаментом захисту навколишнього середовища штату Новий Південний Уельс. Для порівняння, у Запоріжжі міська влада презентувала стратегію «Комфортне місто» під час третьої Всеукраїнської ІТ-конференції «ІТ-форум-2016». Стратегія включає ряд основних проєктів, що стосуються різних сфер міського життя. Серед них проєкти «Безпечне місто», «Муніципальний транспорт», «Електронний документообіг». Встановлення обладнання для об'єктів моніторингу, а це майже 2 тис. камер, систем відеоспостереження та відеоаналітики, вартують міському бюджету в 200 млн. грн. [5]. У проєкті використовується інтерактивна карта міста – відображення схеми контрольованої ділянки з відображенням на ній розташування камер. Можливість швидкого переходу від однієї ділянки спостереження до іншого.

Висновок. Інформаційні технології не впроваджуються заради самих технологій, а підвищують ефективність адміністрування розвитком міста, покращують якість планування, операційних процесів і підвищують комфортність міського середовища.

1. Сергей Капица. История десяти миллиардов. URL: <http://spb.media/text/sergey-kapica-istoriya-desyati-milliardov>

2. Сергиенко А.Г. Концепция Smart-City как базовая стратегия развития территорий и трансформации городов. URL: <https://docviewer.yandex.ua/?url=ya-disk-public%3A%2F%2F4SjJNF7y0nrcwSuzrM5YRCB74CNqtrs=smartcity.pdf&c=580331a6b7c5>

3. Умный город Сонгдо в Южной Корее URL: <http://smart-city63.ru/?p=111>.

4. Управление пространственно-экономическим развитием: скрытые ресурсы города/ Центр городских исследований бизнес-школы «Сколково-2016». М.: Сколково, 2016. 212 с.

5. От электронного билета до электронного заявления: в Запорожье презентовали стратегию «Комфортный город». URL:<http://panoptikon.org/articles/85137-ot-jelektronnogo-bileta-do-jelektronnogo-zajavlenija-v.html>.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ ДЕРИВАТИВІВ

© Даниліна С.О., 2019

Світовий ринок похідних фінансових інструментів на сьогоднішній день за обсягами торгів перевищує обсяг ринків основних фінансових інструментів і має доволі динамічні темпи розвитку. Ця тенденція не змінилася, незважаючи на їх негативну славу після початку світової фінансової кризи. Причини популярності строкового ринку – широкі можливості ринку похідних інструментів для інвесторів, які переслідують зовсім різні цілі на фінансовому ринку. Крім того, операції на строковому ринку є більш вигідними у порівнянні з операціями на ринку базового активу. Завдяки процесу глобалізації світової економіки, похідні фінансові інструменти з'являються у все більшій кількості на регіональних та національних фінансових ринках країн, що розвиваються, та країн з перехідною економікою.

У міжнародній практиці деривативи є важливим елементом функціонування фінансових, грошових і товарних ринків. Однак через їх комплексність і пов'язаність з іншими активами та фінансовими інструментами використання деривативів є складною сферою діяльності фінансових інститутів, яка потребує особливих форм регулювання і нагляду з боку регуляторів. Незважаючи на поширення практики використання деривативів, цей сегмент ринку ще залишається недостатньо врегульованим, що сприяє розвитку «тіньового банкінгу» та може наражати фінансові установи на значні ризики.

Деякі види ПФІ існували ще за часів античності. Одне з найдавніших посилань на фінансові опціони зустрічається у Аристотеля, коли він пише про Фалеса, який, передбачаючи багатий урожай оливок, на підставі астрономічних даних, ще до закінчення зими роздав в заставу невелику суму грошей власникам маслоробень і придбав право за обумовлену заздалегідь плату використовувати олійниці при зборі оливок. Коли багатий урожай призвів до підвищення орендної плати на олійниці, він віддавав їх на відкуп більш вигідними умовами. Таким чином, він отримав непоганий прибуток, придбавши в сучасному розумінні, опціон на використання маслоробень.

Перші торги ф'ючерсами відбувалися ще в 1730 році в період Едо (1600-1867) у Японії. У цей час феодали створювали склади для зберігання та продажу рису, яким їм сплачували земельний податок. Першою організованою біржею був Рисовий Ринок Доджма, який заснували феодали для свого захисту від цінних флуктуацій між врожайми. У 1848 році в США започатковано сучасні біржі товарних ф'ючерсів та опціонів створенням Чиказької торгової біржі. Її заснувала група з 82 чоловік, які репрезентували широкі бізнес-інтереси, для полегшення торгівлі зерном. Це відбувалося лише до 1865 року, однак на ній було розроблено стандартизовані договори, які назвали ф'ючерсними контрактами, та створено маржинальну систему для елімінування ризиків покупців та продавців. Фінансові ф'ючерси та опціони вперше котувалися в 1970-х рр., коли колапс Бреттон-Вудської системи призвів до безпрецедентного зростання волатильності фінансових ринків. Найбільш активно похідні інструменти почали застосовуватися у світовій практиці в 1980-х роках після лібералізації фінансових ринків. Із часом ці інструменти набули самостійної форми та використовуються переважно вже не як інструменти хеджування, а як інструменти фінансового та грошового ринків.

Деривативи дозволяють торгувати базовими активами навіть за високого рівня ринкових ризиків. Корпоративні та фінансові інвестори використовують похідні інструменти для захисту від змін на ціни комплектуючих, матеріалів, валютних курсів, процентних ставок тощо. Згідно з даними Міжнародної Асоціації свопів та деривативів 92% з числа 500 найбільших компаній у світі

використовують похідні фінансові інструменти у системі фінансового менеджменту. Наприклад, Голландія, Канада, Швейцарія, Англія, Франція, Японія – 100% компаній, Німеччина – 95%, США – 90%, Південна Корея – 82%, Китай – 63%. [1]

У світовій практиці ринок похідних фінансових інструментів розподіляється на два основні сегменти: угоди, що здійснюються на біржах та регулюються міжнародними стандартами; позабіржові деривативи. У країнах з розвинутою ринковою економікою співвідношення обсягів угод на біржовому та позабіржовому ринках становить не менше 30%. Так, у США частка біржового сектору складає близько 70%, у Японії – 99%, у Канаді та Франції – 96-97%. Основними похідними фінансовими інструментами сегмента біржових деривативів є ф'ючерси та опціони, серед яких важливе значення відіграють індексні опціони та ф'ючерси. Контракти на індекси пов'язані з конкретними інструментами і можуть включати вторинні характеристики, такі як волатильність або дивіденди. Представлені деривативи стандартизуються за термінами виконання та розмірами контрактів, а також можливими змінами на ринку. У сегменті регульованих деривативів можна виділити окрему підгрупу похідних фінансових інструментів, які проходять процедуру клірингу та подібні до біржових контрактів. Зазначена група деривативів має основні характеристики біржових продуктів, проте учасники мають можливість проводити двосторонні переговори щодо термінів погашення контракту, ціни виконання і способів розрахунку. Після узгодження умов контракти відправляються на біржі або до інституту центрального контрагента з метою їх підтвердження, обробки та клірингу.

Ключовими гравцями на ринку біржових похідних фінансових інструментів є країни Північної Америки (59,5%), Європи (31,9%) та Азії (7,1%). [2]

Іншим сегментом ринку деривативів є позабіржовий сектор, який, за оцінками експертів, становить приблизно 95% похідних фінансових інструментів (мал. 1). Варто наголосити, що зазначений сектор є більш прибутковим, а значна кількість операцій знаходиться поза межами нагляду офіційних регуляторів. Для зазначеного фінансового інструменту відсутня стандартизація параметрів угод, що зменшує ліквідність ринку. Проте система управління похідними фінансовими інструментами в межах офіційних банківських установ також може бути дуже складною і непрозорою.

Протягом останніх десятиліть частка позабіржового ринку зросла з 60% до 90%. Обсяги ж ринку в абсолютному вимірі зросли за цей час у 133 рази з 5740 до 762908 млрд. дол. При цьому обсяги біржового ринку зросли приблизно в 30 разів, позабіржового – в 200. [1]

Набір різних продуктів одного виду деривативів називають продуктовою лінією. На сьогодні на світових біржах котируються 14 продуктових ліній. Середня кількість продуктових ліній, що котируються на одній біржі, становить приблизно п'ять. Найбільшу кількість продуктових ліній (13) має фондова біржа Йоханнесбурга (Johannesburg Stock Exchange). На семи з 52 бірж перебуває в обігу лише один вид біржових продуктів. Більшість Азійських бірж пропонують товарні ф'ючерси. Найбільшим ринком деривативів є Північноамериканський (54%), на другому місці досить близький за обсягами Європейський (38,71%), найменшу частку складають Азійський та інші ринки. [2]

Світовий ринок біржових деривативів зростає щорічно. За останні 12 років кількість операцій скоєних з деривативами на глобальному ринку зросла майже в 10 разів. За цей час змінилася географічна структура ринку, виникли нові інструменти, зросла популярність певних деривативів. Основними контрагентами на позабіржовому сегменті є транснаціональні банки і великі фінансово-кредитні установи, які стикаються зі щоденною необхідністю захисту власних і залучених активів від зміни валютного курсу і від зміни облікової ставки, це і визначає сучасну структуру даного ринку.

1. *International Swaps and Derivatives Association [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www2.isda.org/>*

2. *Amounts outstanding of over-the-counter (OTC) derivatives [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bis.org/statistics/derdetailed.htm>*

Д.е.н., проф. М. П. Денисенко
Київський національний університет технологій та дизайну
К.н.держ.управл., доц. О. М. Шапошнікова
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»
К.е.н. О. Ю. Будякова
Київський національний університет технологій та дизайну

ІННОВАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

© Денисенко М.П., Шапошнікова О.М., Будякова О.Ю., 2019

Цифрова економіка – це новий вид економічних відносин у всіх галузях світового ринку, який зараз розвивається стрімкими темпами та вже в найближчому майбутньому, з ростом високих технологій, може стати основним видом товарно-грошових обмінів на глобальному світовому рівні.

Цифрова революція істотно впливає на ринок праці. У доповіді The Future of Jobs [1, с. 15] зазначається, що розвиток нових технологій в найближчі п'ять років призведе до скорочення понад 7 млн робочих місць, які будуть компенсовані лише 2 млн вакансій в нових галузях економіки.

Проблема в тому, що четверта індустріальна революція створює вектор не на створення нових робочих місць, а на їх скорочення. Принципово зміниться структура зайнятості. Нова промислова революція дасть можливість пристроям взаємодіяти без участі людини. З ростом продуктивності праці неефективна зайнятість буде неминуче скорочуватися, а це значить, що потрібно суттєво підвищити гнучкість ринку праці, запропонувати людям нові можливості для працевлаштування.

В умовах 4.0 цифрової революції платформ успіх стратегії управління персоналом підприємств визначається двома основними чинниками: здатністю підприємства чітко визначити, яка поведінка працівників потрібна для досягнення його стратегії та можливістю застосовувати ефективні управлінські важелі для спрямування працівників на бажану поведінку. Обидва завдання однаково важливі й складні, особливо в умовах трансформації цифрової економіки. Результативність (ефективність) господарювання на підприємстві великою (якщо не вирішальною) мірою залежить від якості системи управління персоналом. Особливу увагу слід звернути на інноваційні стратегії управління персоналом та інноваційні кадрові політики підприємств, які покликані забезпечити конкурентоспроможність підприємств в умовах глобалізації та цифрової економіки [2, с. 235].

В епоху цифрової революції стрімкі зміни в економіці України висувають нові вимоги до професійно-кваліфікаційних якостей персоналу (ключових компетенцій) та вимагають інноваційні стратегії управління персоналом підприємств. Наявність тільки необхідних компетенцій вже не задовольняє вимоги підприємств. Від працівників вимагають швидкого реагування, адаптивності, креативності, лояльності та мобільності, готовності відповідати за делеговані повноваження та додаткові навантаження, постійного прагнення до професійного зростання, самовдосконалення як особистісних, так і ділових якостей. Інноваційні стратегії управління персоналом в частині підбору, найму, розвитку та оцінки персоналу, дозволять підприємству адекватно реагувати на зміни цифрової економіки, а отже, підвищити свою конкурентоспроможність та ефективність діяльності.

Сфера управління персоналом крок за кроком трансформується завдяки впровадженню інформаційних технологій та діджиталізації. Функція найму персоналу (рекрутингу) знаходиться у авангарді цих змін. Саме тому тема підбору персоналу в епоху digital захоплює цифрова революція – беззаперечний тренд усіх останніх років. Це не просто автоматизація систем, а нове мислення, підхід до всіх процесів взаємодії зі співробітниками. Інноваційні інструменти дають можливість вивести процес підбору персоналу на новий рівень й забезпечити підвищення якості найму та ефективність системи управління [3, с.177].

В епоху 4 цифрової революції та розвитку цифрової економіки перед стратегією управління персоналом актуалізуються наступні завдання:

- визначення поточної та перспективної потреби в персоналі, що виконує необхідну кількість роботи певної якості в потрібний момент часу на певному місці (підприємстві) з урахуванням процесів, які диктує цифрова революція.

- управління кадровими процесами: вивчення та аналіз ринку праці, підбір, найм, адаптація персоналу, пошук талантів, здатних впроваджувати креативні інновації, профорієнтація та профвідбір, контроль плинності, вивільнення кадрів з урахуванням сучасних стратегій управління персоналом (head hunter, аутсорсинг, аутстафінг, лізінг та ін.) [3, с.177].

- розвиток персоналу, формування кадрового резерву, просування кадрів за допомогою впровадження програм особистого кар'єрного зростання, пошук точок росту працівників, розробка індивідуальних планів кар'єри та відповідних критеріїв її розвитку.

- залучення персоналу та стимулювання високої продуктивності праці: забезпечення високого рівня продуктивності праці за допомогою організації системи матеріального та нематеріального стимулювання; розвиток змагальності у праці, системи заохочення заслуг та стимулювання групової діяльності; участь працівників у розподілі прибутку, соціальних виплат; розвиток соціальної інфраструктури; регулювання робочого часу. На мотивацію персоналу впливають багато чинників: винагорода, оцінка, професійний розвиток та перспективи професійного зростання, внутрішньокорпоративна культура тощо. На сучасному етапі доцільно розробляти та запроваджувати нові матеріальні методи мотивації, це пов'язано з необхідністю підвищити продуктивність праці за рахунок матеріальної зацікавленості працівника у його результатах – поєднати матеріальні інтереси його й підприємства.

- організація ефективної діяльності працівників: розстановка персоналу відповідно до виробничих завдань з урахуванням професійно-кваліфікаційних якостей (компетенцій) працівників, талантів, їх вподобань та хисту; покращення умов праці; організація робочих місць; забезпечення ритмічності роботи.

- навчання персоналу: організація професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації персоналу відповідно до індивідуальних потреб та вимог сучасного ринку праці.

- організація участі працюючих в управлінні, взаємодія з представниками трудового колективу (ради трудових колективів, профспілки та т.п.).

- вивчення соціальних процесів в колективі, організація оцінки персоналу як інформаційної основи прийняття рішень з кадрових питань.

Приділяючи особливу увагу цифровізації, важливо відзначити, що необхідно швидкий розвиток інновацій та людського капіталу – головного ресурсу цифрової економіки. Ключовими факторами в розвитку людського капіталу в умовах цифровізації економіки стає освіта (очікувана тривалість навчання, частка людей з вищою освітою, рівень національних витрат на освіту, рівень грамотності дорослого населення, кількість закладів вищої освіти, що входять в світовий ТОП-100) та безперервний процес навчання. Інноваційні потреби розвитку персоналу – це безперервне підвищення кваліфікації працівників, заохочення мобільності кадрів, взаємодія з навчальними закладами, які надають практику. Особливе значення має якість навчання. При цьому варто зазначити важливу роль якості підготовки випускників закладів вищої освіти для розвитку бізнесу. Саме ця категорія працівників покликана визначати шляхи розвитку, розробляти стратегію та тактику поведінки підприємства в конкурентному середовищі. І тому рівню підготовки випускників закладів вищої освіти приділяють особливу увагу. Освіта та підготовка кадрів мають вирішальне значення для економічного та соціального прогресу, а узгодження професійно-кваліфікаційних якостей (компетенцій) випускників з потребами ринку праці відіграє ключову роль в цьому процесі. Це набуває все більшого значення в умовах глобалізації та заснованої на знаннях цифрової економіки, де кваліфікована робоча сила необхідна, щоб конкурувати з точки зору продуктивності, компетентності, інноваційності, креативності та високого рівня індексу людського капіталу.

Для умов цифрової економіки інноваційні стратегії управління персоналом стають однією з головних не стільки через логіку планованого стратегічного розвитку, але все частіше як єдиний

реально можливий стратегічний фактор. Іншими словами, значущі стратегічні зміни на різних рівнях управління, у тому числі й на рівні окремого підприємства, можна здійснити тільки за допомогою людського капіталу.

Необхідність зміни загальної парадигми управління персоналом дає можливість зробити висновок про те, що вирішення найважливіших завдань: підбір, найм, розвиток та оцінка персоналу в сучасних умовах неможливе в рамках традиційних уявлень. Концепція сучасного стратегічного управління персоналу підприємств передбачає інноваційні методи управління персоналом підприємства, яке спирається на людський капітал як основу розвитку підприємства [4, с. 16].

Сьогодні існує дисбаланс між потребами та компетенціями на ринку праці, що може привести до ситуації, коли буде одночасно і безробіття, і брак кваліфікованих кадрів. Вже зараз відзначається нестача людей з так званими навичками XXI століття та новим типом мислення, де до професійних навичок додається Digital Skills та Soft Skills. Тому найважливіше значення необхідно надати модернізації освіти, питань підготовки необхідних компетентних фахівців. Країни, які зможуть створити такі умови, стануть лідерами майбутнього. Нові знання, здатність до постійного навчання, як і динамізм, керованість, адаптивність, мобільність, інноваційність, є системними елементами нового виду конкуренції – гіперконкуренції, що з'явилася в результаті розвитку цифрової економіки. Ці аспекти є глобальними перевагами, якими володіють світові країни – лідери.

1. Денисенко М.П. Кадрова політика як основа формування інноваційної стратегії управління персоналом підприємств / М.П. Денисенко, О.Ю. Будякова // Вчені записки Університету "КРОК" (економічні науки). – № 4(52). – 2018. – С. 231-238.

2. *The Future of Jobs. Employment, Skills and Workforce. Strategy for the Fourth Industrial Revolution. Global Challenge Insight Report.* URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs.pdf

3. Денисенко М.П. Сучасні стратегії управління персоналом підприємств [Електронний ресурс] / М.П. Денисенко, О.Ю. Будякова // Приазовський економічний вісник. – 2018. – № 5(10). – С. 175-181. – Режим доступу до ресурсу: <http://rev.kp1u.zp.ua/vypusk-5-10>

4. Денисенко М.П. Підвищення індексу людського капіталу – важлива складова інноваційної кадрової політики / М.П. Денисенко, О.Ю. Будякова // Економіка та держава. – 2019. – № 4. – С. 11-17.

ІСТРУМЕНТИ РЕАЛІЗАЦІЇ СПРАВЕДЛИВОГО ОПОДАТКУВАННЯ У ЦИФРОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

© Демиденко Л.М., Нестеренко О.П., 2019

Сучасні механізми оподаткування сформувались в другій половині ХХ століття та в багатьох аспектах не відповідають реаліям глобальної економіки, оскільки не охоплюють бізнес-моделей що побудовані на цифрових технологіях. Міжнародні правила податку на прибуток корпорацій не враховують специфіку отримання прибутків від цифрових послуг у країнах, де надавач послуг може не бути фізично присутнім.

У цифровій економіці додана вартість часто створюється від поєднання алгоритмів, даних користувача, функцій продажу та знань. Наприклад, користувач сприяє створенню вартості, через встановлення своїх налаштувань у соціальних мережах. Ці дані пізніше будуть використані та монетизовані для цільової реклами. Прибуток не обов'язково оподатковується в країні користувача чи глядача оголошення, а в країні, де, наприклад, розроблені рекламні алгоритми. Це означає, що внесок користувача в прибуток не враховується при оподаткуванні компанії. Поточні правила оподаткування також не визнають нових шляхів, за якими створюється прибуток у цифровому світі, зокрема, роль, яку користувачі відіграють у формуванні цінності для цифрових компаній. В результаті з'являється невідповідність між країнами де створюється додана вартість і де вона оподатковується. Тобто технологічно розвинуті країни, які спеціалізуються на розробці алгоритмів, отримуватимуть більші надходження до бюджетів, ніж країни в яких нові технології, алгоритми використовуються.

В ЄС шукають можливості вирішити ці протиріччя. Так, 21 березні 2018 року Європейською комісією було запропоновано нові правила справедливого оподаткування ділової активності в сфері цифрової економіки, які б не перешкоджали економічному зростанню. Перша ініціатива спрямована на реформування правил корпоративного податку таким чином, щоб прибутки реєструвалися і оподатковувалися, коли підприємства мають значну взаємодію з користувачами через цифрові канали. Друга пропозиція відповідає закликам кількох держав-членів щодо запровадження тимчасового податку, який охоплює основні цифрові заходи, які в даний час повністю уникають від оподаткування в ЄС[1].

Пропозиція 1: Спільна реформа правил корпоративного податку ЄС для цифрової діяльності. Ця пропозиція дозволить державам-членам оподатковувати прибутки, які генеруються на їхній території, навіть якщо компанія не має фізичної присутності там. Нові правила гарантують, що онлайн-бізнес сприятиме державним фінансам на тому ж рівні, що й традиційні компанії. Цифрова платформа вважатиметься "цифровою присутністю", що підлягає оподаткуванню, або віртуальною постійною установою в державі-члені, якщо вона відповідає одному з наступних критеріїв: перевищує поріг у 7 мільйонів євро річного доходу в державі-члені; має більше 100 000 користувачів у державі-члені протягом податкового року; більше 3000 ділових контрактів на цифрові послуги створюються між компанією та діловими користувачами протягом податкового року.

Нові правила також змінять спосіб розподілу прибутку між державам-членами у спосіб, який краще відображає те, як компанії можуть створювати цінності в Інтернеті: наприклад, залежно від того, де користувач базується на момент споживання. На думку фахівців Європейської Комісії нова система забезпечує реальну зв'язок між тим, де виробляються цифрові прибутки та де вони оподатковуються.

Щодо іншої пропозиції – тимчасовий податок гарантує, що ті види діяльності, які в даний час недостатньо обкладені, почнуть створювати негайні доходи для держав-членів. На відміну від загальної реформи ЄС щодо податкових правил, цей непрямий податок буде застосовуватися до доходів, створених за рахунок певних цифрових заходів, які повністю позбавляються поточної податкової бази. Ця система застосовуватиметься лише як тимчасовий захід, доки не буде впроваджена комплексна

реформа і не буде вбудовано механізмів для полегшення можливості подвійного оподаткування. Податок застосовуватиметься до доходів, створених за рахунок діяльності, в якій користувачі відіграють важливу роль у створенні вартості, зокрема, щодо таких доходів:

- створених з продажу онлайн-рекламного простору;
- створених з цифрових посередницьких заходів, які дозволяють користувачам взаємодіяти з іншими користувачами і які можуть полегшити продаж товарів і послуг між ними;
- створених з продажу даних, отриманих від наданої користувачем інформації.

Податкові надходження збиратимуться державами-членами, де розташовані користувачі, і застосовуватимуться лише до компаній, які мають загальний річний дохід від глобальної торгівлі у розмірі 750 млн. Євро, чи доходи на території ЄС становлять 50 млн. Євро[2].

Встановлення таких меж гарантуватиме, що малі підприємства та стартапи залишаться не обтяженими додатковими податками. За оцінками Європейської Комісії приблизно 5 млрд. Євро доходів у рік може бути сформовано для держав-членів, якщо податок застосовуватиметься у розмірі 3%. [3].

ІТ-галузі в Україні є однією з тих, що активно розвивається, сектор інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) займає 3 місце після експортних галузей таких як аграрний сектор та металургія. Темпи зростання ІТ-ринку в різних країнах і регіонах різні. У країнах Європи і Північної Америки ринок зростає середніми темпами в 4,4% і 6% відповідно, в Японії – 2,3%. В цей же час в країнах Центрально-Східної Європи ринок зростає на 7-12%, а в країнах BRIC (Бразилія, Індія, Китай) – на 15-20%. В Україні середній річний приріст є найбільш динамічним і становив в середньому 20% до початку суспільно-політичної кризи 2013 року. ІТ-послуги включають три основні сегменти: ІТ-аудит, ІТ-аутсорсинг і ІТ-консалтинг [4].

За оцінками експертів у 2017 році – українська ІТ-індустрія повернулася до докризових темпів зростання. Якщо в минулі три роки вони були ближче до 10%, то в 2017 році ринок виріс вже на близько 18%. І на думку експерта, якщо не відбудеться кардинальних змін в державі, то за чотири роки ринок подвоїть свої обсяги. З огляду на те, що тільки в якості податків за 10 місяців 2017 року ІТ-компанії принесли в бюджет близько 6,5 млрд, то стабільний розвиток галузі позитивно вплине і на економіку країни. Не в останню чергу такий розвиток відбувається завдяки достатньо поміркованій системі оподаткування.

У щорічний рейтинг кращих постачальників ІТ-послуг The Global Outsourcing 100 за 2017 рік потрапили відразу 13 компаній з офісами в Україні – на 3 більше, ніж у минулому році. Галузева асоціація Global Sourcing Association (GSA UK) одного з найбільших для наших компаній ринків – Великобританії назвала Україну Outsourcing destination of the year. Якщо позитивний баланс на зовнішньому і внутрішньому ринках збережеться, то українське ІТ продовжить швидко розкривати свій потенціал. Такі цілі ставлять великі компанії, які багато в чому формують динаміку всього ринку [5].

Отже, на нашу думку проблематика справедливого оподаткування цифрової економіки заслуговує на детальне вивчення з огляду на інтеграцію України до ЄС. Під час формування податкової політики держави варто утриматись від збільшення ставок єдиного податку та єдиного соціального внеску в ІТ секторах економіки, щоб не створювати додаткових перепон для економічного зростання в довгостроковій перспективі.

1. *Fair Taxation of the Digital Economy*. URL: https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/company-tax/fair-taxation-digital-economy_en

2. *Digital Taxation: Commission proposes new measures to ensure that all companies pay fair tax in the EU*. URL: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-2041_en.htm

3. *Questions and Answers on a Fair and Efficient Tax System in the EU for the Digital Single Market*. URL: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-18-2141_en.htm

4. *Що таке ІТ: темпи зростання ІТ-ринку в різних країнах та регіонах* URL: <http://inneti.com.ua/it/it-produkty/detalnishe-pro-it/pro-it/>

5. *Украинский IT-рынок: итоги 2017 и перспективы 2018*. URL: <https://dou.ua/lenta/articles/2017-summary/>

РИНОК ЕЛЕКТРОННОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ: КЛАСИФІКАЦІЯ ФОРМ

© Долгополова М. В., 2019

Еволюційний розвиток Інтернет-технологій, стрімке їх поширення в сукупності з досягненнями науково-технічного прогресу в сфері інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) сприяли значній хвилі трансформацій в бізнес процесах. Інноваційна діяльність в сфері інформаційних комунікацій спричинили невідворотні, каталізуючі наслідки для бізнесу, і, як наслідок, глибоке проникнення цих інновацій в економіко-соціальні процеси в суспільстві. Реалії сьогодення свідчать про нові тенденції в економіці, зміну вектору економічного розвитку з традиційного в сторону електронного. Це вимагає чіткої диференціації відповідних бізнес-технологій, визначення їх особливостей, ролі та характеру впливу [1, с. 95]. Останнім часом електронна комерція охоплює всі більш широкі сфери діяльності людини. Так щорічний конкурс українських Інтернет-проектів E-Awards від Ukrainian E-commerce Expert, пропонує таку класифікацію майданчиків, які займаються Інтернет – торгівлею: – Інтернет-супермаркет / мультіканальний ритейлер (більше 5 категорій товарів); – Інтернет-магазин (до 5 категорій товарів); – маркетплейс (online e-commerce marketplace), – прайс-агрегатор; – дошка оголошень, аукціони; – B2B продукти для e-commerce (логістика, фінанси, сервіс) і тендерні майданчика; – Youtube канал e-commerce проекту; – закордонний Інтернет-магазин.

Однак подібна класифікація не коректна. Проводячи дослідження по ринку електронної торгівлі в Україні Ukrainian Retail Association виявили, що маркетплейс часто зливається з Інтернет-супермаркетом (Rozetka.ua, 27.ua, f.ua). Тому більш коректною буде наступна класифікація:

- Інтернет-магазини (групи товарів вузької спрямованості (ІТ, моб зв'язок і т.д.);
- Інтернет-супермаркети;
- Маркетплейси і гібридні маркетплейси;
- Дошки оголошень, Інтернет-аукціони [2].

Все інше, в тому числі Youtube, і інші сервіси – не більше ніж рекламні майданчики для вищевказаних категорій. Більш того, в законодавчому полі України відсутні багато з вищезазначених термінів.

Таким чином, якщо дати визначення існуючих бізнесовим термінам, то Інтернет-супермаркет, за аналогією з вимогами до супермаркетів офлайнової торгівлі, прописаними в Державних будівельних нормах України, – це магазин самообслуговування у власності єдиного продавця з асортиментом продовольчих і непродовольчих товарів понад 5 тис. позицій. Наприклад, сайти супермаркетів Auchan, Metro, Novus.

Маркетплейс – електронний майданчик, який містить пропозиції безлічі продавців товарів і послуг з можливістю безпосереднього завершення транзакції. Світові приклади: Airbnb, Uber, PayPal, Ebay, DropBox, Amazon, Eventbrite, японські Rakuten, Zenmarket, гібридний маркетплейс OLX.

Прайс-агрегатор – електронний майданчик, який шукає і розміщує пропозиції інших торгових майданчиків, що надає покупцеві можливість порівняльного аналізу цін, способів доставки і т.д. Без можливості завершення транзакції, лише ознайомлення з пропозиціями і безпосередньо перехід на інші майданчики для завершення угоди. Вітчизняні майданчики – Ava.ua, Hotline.ua, Hotprice.ua.

З вищезазначених термінів можливо класифікувати майданчики інтернет-торгівлі за : а) цільовими групами споживачів (C2C, B2C, B2B, G2B, G2C, B2B2C); б) продукцією (товари, послуги, сюди ж відносять краудфандінг); в) способом завершення транзакцій (online commerce, O2O); г) способом монетизації (продаж трафіку, реклами, доп. послуг).

Серед цільових груп споживачів найбільш поширені комбінації B2B, B2C, C2C.

C2C (customer-to-customer) або соціальна комерція – реалізація продукції між кінцевих споживачами (Blablacar, Freelance.ua, crafta.ua, avtobazar.ua, auto.ria).

B2C (business-to-customer) – реалізація продукції юридичними особами кінцевому споживачу (Plato.ua, Rozetka.ua, All.Biz). Ця форма взаємодії була однією з перших стратегій е-бізнесу, яка передбачає прямий рух товарів та послуг від виробників до кінцевих споживачів, обминаючи посередників.

B2B (business-to-business) – реалізація продукції між компаніями – юридичними особами (All.Biz, Zakupki.UA). Ця форма взаємодії набула сьогодні найбільшого поширення. На сектор B2B припадає близько 85 % обороту електронного бізнесу.

Крім цього, розвиваються далі такі проекти:

B2B2C (business-to-business-to-customer) – як приклад, fashop.com.ua, elephant.gollos.com, stylefashion.com.ua;

G2B (Government-to-business) – наприклад майданчики e-tender.ua, prozorro.gov.ua;

G2C (government-to-customer) – сервіси для оплати комунальних платежів gіos.kiev.ua

Сектор G – уряд, взагалі можна розглядати як допоміжний, адже прямого відношення до здійснення трансакцій купілі-продажу він немає, а є лише платформою для розвитку, формуванню та підтримки існування такого економічного явища, як електронний бізнес.

По виду продукції Інтернет-майданчики можуть бути представлені в таких тематичних категоріях: – товари (Ebay, Google Play, Plato.ua); – послуги (Uber, Airbnb, Couchsurfing); – інформація (Youtube, FB, LinkedIn); – інвестиції та краудфандінг (CircleUp, biggggidea.com, na-starte.com) .

За способом завершення трансакцій: – O2O: online to offline – залучення споживача відбувається онлайн, надання товару або послуги офлайн. – Online commerce. Всі операції відбуваються в режимі онлайн. Як приклад, продаж і отримання електронних квитків.

Варто зауважити, що законодавством України не визначений жоден з даних термінів. На відміну від США, де ще в 1990 – початку 2000-х рр. з'явилися нормативні акти, які регулюють діяльність даного сектора економіки, Україна відповідний закон прийняла лише в 2015 році – ЗУ «Про електронну комерцію». У Законі вживаються терміни: електронна комерція, електронна торгівля, електронна форма надання інформації, інформаційні електронні послуги, реалізація товарів дистанційним способом і інтернет-магазин.

Для розвитку цифрової економіки в Україні з її подальшою інтеграцією у простір цифрової економіки країн ЄС необхідно передбачити та закріпити документально на відповідних рівнях влади створення організаційних, правових, технічних і фінансових умов. З огляду на зарубіжний досвід реалізації подібних ініціатив, першочерговим завданням доцільно визначити цифрову трансформацію промисловості [3]. Це дозволить активізувати промислову кооперацію в науково-технічній, інноваційній виробничій сфері, розвиток об'єктів індустріально-інноваційної інфраструктури, сприятиме модернізації діючих виробництв і створенню нових інноваційних секторів промисловості. Поширення використання цифрових фінансових послуг, цифрової ідентифікації, соціальних мереж і відкритих даних сприятиме цифровому розвитку національної економіки. Для отримання максимального ефекту від цифровізації економіки необхідно, щоб стратегії цифрового розвитку були доповнені необхідною нормативно-правовою базою, підзвітністю інститутів і забезпеченням можливостей удосконалення навичок та підвищення кваліфікації працівників.

1. Плескач В. Л. Електронна комерція / В. Л. Плескач, Т. Г. Затонацька. – К. : Знання, 2007. – 535 с.

2. Дослідження ринку електронної комерції України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hub.kyivstar.ua/?p=13562>.

3. Рівень розвитку інформаційно-комунікаційних технологій в Україні та світі. Економічний дискусійний клуб. [Електронний ресурс]]. – Режим доступу: <http://edclub.com.ua/analitika/riven-rozvytku-informaciy-nokomunikaciy-nih-tehnologiy-v-ukrayini-ta-sviti>.

РОЗВИТОК ЦИФРОВОЇ ТА КРЕАТИВНОЇ ЕКОНОМІК В УКРАЇНІ

О. О. Євсєєва, А. С. Євсєєв, 2019

Цифрова економіка (англ. Digital economy) – економіка, що базується на цифрових комп'ютерних технологіях. Цифрову економіку також іноді називають інтернет-економікою, новою економікою, або веб-економікою. Все частіше «цифрова економіка» переплітається з традиційною економікою, роблячи чітке розмежування складнішим. Під цифровою економікою розуміють виробництво, продажі і постачання продуктів через комп'ютерні мережі. [1]

Дійсно, незважаючи на те, що термін «цифрова економіка» був введений Доном Тапскоттом ще у 1995 році, серед науковців немає єдиного підходу до його визначення. У класичному розумінні «цифрова економіка» – це діяльність, в якій ключовими засобами виробництва є цифрові дані та їх використання, що дозволяє суттєво збільшити ефективність, або продуктивність, у різних видах економічної діяльності. Також «цифровою економікою» називають ту, котра застосовує цифрові технології та сервіси. [2].

Окрім названого, вживають і терміни «економіка даних» та «нова економіка».

Цифрова економіка створює нові продукти, формує нові потреби, а швидкість і обсяг отримання інформації збільшуються з кожним днем. Всі ці процеси відкривають значні можливості для створення і розвитку бізнесу, заснованого на нових технологічних рішеннях або бізнес-моделях, які не застосовувалися раніше. На сучасному етапі розвитку світової економіки все більше уваги приділяється цифровим технологіям та електронному бізнесу. Сюди спрямовуються інвестиційні потоки та тут накопичуються людські та фінансові ресурси світу. Статистика показує, що найбільшого поширення сучасні технології отримали в країнах з найвищим співвідношенням ВВП до числа працюючого населення. [3]

Стан сучасного світу характеризується глобалізацією всіх соціально-економічних і суспільно-політичних процесів, трансформацією ціннісних систем і поглядів, перенасиченістю інформаційного простору та комунікаційних систем. Розглядаючи соціально-економічну ситуацію, необхідно відзначити, що невизначеність ринку, динамізм соціокультурної формації, підвищені вимоги споживачів і співробітників, гіперконкуренція, призводять до наростання кризових явищ і різних міжнародних конфліктів. В даний час відбувається зміна епох світового соціокультурного розвитку на нову епоху інновацій та творчості (креативу). Цей висновок узгоджується з висновком дослідників японського аналітичного центру-Інституту Номура (Nomura Research Institute – NRI). [4]

Термін «креативна економіка» вперше було введено в економічний лексикон у 2000 році в журналі «Business Week», а у 2001 році вийшла книга Джона Хоукінса «Креативна економіка», в якій автор описав нові економічні системи, де цінність визначається не традиційними ресурсами, як наприклад, земля чи капітал, а оригінальністю та креативністю. Так, за визначенням Джона Хоукінса, креативна економіка – це сукупність людей та бізнесів, які створюють культурні, мистецькі, інноваційні продукти та послуги, а також простори, де творці можуть представляти свої роботи, обмінюватися ідеями, спільно працювати над проектами. Її основою є використання людьми творчої уяви для підвищення цінності тієї чи іншої ідеї. [5]

Креативна економіка дає нове життя виробництву, послугам, торгівлі та сфері розваг. Вона змінює середовище, в якому люди хочуть жити, працювати та вчитися, де вони думають, винаходять і творять. Креативна економіка – це вже галузь світової економіки, що швидко розвивається. Вона динамічна в частині генерування доходів, створення робочих місць і розвитку

експорту, оскільки менше прив'язана до матеріальних ресурсів. За даними ООН на креативну економіку припадає 3,4% світового ВВП, частка зайнятих у ній досягла 25% населення світу, а темпи зростання вдвічі перевищують темпи зростання сфери послуг і в чотири рази перевищуючи темпи зростання сфери промислового виробництва. Креативна економіка має також визначення як економіка знань – особливий сектор економіки, що базується на інтелектуальній діяльності, основні риси якої є висока роль нових технологій і відкриттів в різних областях діяльності людини, високий ступінь невизначеності, великий обсяг вже існуючих знань і гостра необхідність генерації нових знань. [6]

Проте і цифрова економіка, і креативна економіка залишаються сферами з нерозкритим потенціалом для України.

Довгострокова стратегія соціально-економічного розвитку України передбачає європейський вектор модернізації її економіки. Це припускає рішення ряду ключових завдань, пріоритетними з яких є завдання сталого економічного зростання на основі процесу модернізації економіки регіонів, а так само зміна вектора економічного розвитку країни на інноваційний шлях. Дана обставина зумовлює можливість і необхідність проведення всебічного аналізу потенціалу регіонів України, виявлення сприятливих передумов сталого економічного зростання, а так само визначення наявних обмежень у їх ефективному соціально-економічному розвитку. [7]

В контексті вищенаведеного виникають певні роздуми, наприклад, про те, що цифрова економіка має працювати креативно. У свою чергу креативна економіка, як термін та поняття, що виникло дещо пізніше, має «вписатися» у цифрову економіку. Такі роздуми є вірними тільки з погляду вузького розуміння самої креативної економіки. Якщо ж креативну економіку розглядати в широкому розумінні з її цілями і завданнями, то вже цифрова економіка має допомагати технологічно креативній у досягненні стратегічних економічних завдань. Не дивлячись на, здавалося б, різні цілі і завдання цифрової економіки та креативної економіки, можуть виникати єдності, що в певному розумінні дає можливість дійти і до висновків щодо тотожності цих термінів. На нашу думку, не можна стверджувати слухність однієї з трьох розглянутих думок, оскільки вибір буде залежатиме від певних економічних ситуацій, обставин, середовищ, завдань, залежностей та багатьох інших чинників, а також філософії існування в загальному економічному просторі.

1. *Цифрова економіка. Вікіпедія* : [сайт]. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/Цифрова_економіка .

2. Крижанович Н.П. Сутність цифрової економіки та її впровадження в Україні. Стратегічні орієнтири. URL : <http://libfor.com/index.php?newsid=3414> .

3. Джусов О.А., Апальков С.С. Цифрова економіка: структурні зрушення на міжнародному ринку капіталу. Міжнародні відносини. Серія «Економічні науки». 2016, № 9. URL : http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/article/view/3058/2746 .

4. Пакуліна А.А., Євсєєв А.С. Інноваційна та креативна економіка як умова модернізації національного господарства України. Економіка та суспільство : Електронне наукове фахове видання Мукачівського державного університету. 2018. Випуск 16. С. 192–200. URL : http://economyandsociety.in.ua/journal/16_ukr/30.pdf .

5. *Креативна економіка. Вікіпедія* : [сайт]. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/Креативна_економіка .

6. Євсєєва О.О. Обліково-аналітичні підходи управління активами інтелектуальної власності бізнес-структур в умовах креативної економіки. «Європейський вектор модернізації економіки: креативність, прозорість та сталий розвиток». 2019.

7. Євсєєва О.О. Стале функціонування регіональної соціально-економічної системи в умовах євроінтеграції України. Європейський вектор модернізації економіки: креативність, прозорість та сталий розвиток: монографія [за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. Л. Калініченко]. Харків, 2018. – 316 с. – С. 96–105.

ПЕРСПЕКТИВИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

© Єпіфанова І. Ю., Джеджула В. В. 2019

Глобалізація змушує підприємства бути конкурентоспроможними на міжнародному рівні. Конкурентоспроможним може вважатись підприємство, яке виробляє конкурентоспроможну продукцію, що передбачає активне впровадження інновацій в усіх їх формах. Підприємства повинні мати належний рівень капіталу, в першу чергу інтелектуальний, та новітні технології, відповідний рівень фінансового забезпечення. Поява Інтернету надала новий поштовх розвитку конкуренції та джерела формування капіталу.

Фінансове забезпечення інноваційної діяльності промислових підприємств можна визначити як сукупність економічних відносин, що виникають між суб'єктами інноваційної діяльності з приводу пошуку, залучення і ефективного використання фінансових ресурсів з метою отримання економічного ефекту із використанням організаційно-управлінських принципів, методів і форм впливу цих ресурсів на інноваційну діяльність [1]. Фінансове забезпечення промислових підприємств може здійснюватись у трьох формах: самофінансування, кредитування, зовнішнє фінансування. На практиці з метою максимізації прибутку та забезпечення оптимального співвідношення різні форми фінансового забезпечення використовуються одночасно.

Разом з тим, підприємствам варто активно використовувати такі форми фінансування як краудфандинг та краудсорсинг. Збільшення обсягів продажу персональних комп'ютерів та інших цифрових пристроїв та збільшення частки підключених пристроїв до Інтернету дозволило істотно знизити витрати із залучення учасників до Інтернет-спільнот, у тому числі і витратами на пошук і обробку ідей. Це дозволило активізувати краудсорсинг, який знаходиться на стику двох явищ, що отримують широке розповсюдження в сучасній економіці: соціалізація бізнесу та відкриті інновації.

Як економічна категорія термін «краудсорсинг» запропоновано Джеффом Хоу в 2006 р, який визначив його як «процес, в якому компанія переносить певні функції, які до цього поклалися на співробітників і аутсорсингові підприємства, а також постачальників, на невизначену, досить велику кількість людей в форматі відкритого запиту» [2]. В загальному вигляді, краудсорсинг є процесом з організації можливості використання знань, ідей, розумових здібностей певної групи людей для вирішення заданих проблем на платній чи безоплатній основі [3]. Перевагою краудсорсингу є те, що його впровадження на підприємствах дозволяє ефективніше використовувати наявні ресурси в порівнянні з традиційними підприємствами. Вітчизняним підприємствам доцільно активно використовувати можливості краудсорсингу для підвищення конкурентоспроможності та прибутковості. З цією метою необхідним є активний зв'язок із потенційними та реальними споживачами через власні сайти та через сторінки у соціальних мережах.

Підтримка підприємств на регіональному рівні через консультаційні та фінансові центри може забезпечити значно вищий рівень інформування потенційних інвесторів щодо потреб в джерелах фінансування інноваційної діяльності порівняно із можливостями окремих підприємств.

Окремим напрямком зростання інноваційної активності може стати формування регіональних кластерів. Формування системи безперервного вдосконалення технологічних та виробничих процесів сприяє зниженню витрат на випуск продукції або надання послуг, підвищенню рівня відповідності властивостей і функцій товарів очікуванням споживачів, підвищити конкурентоспроможність підприємств кластера.

Значну увагу менеджменту варто приділяти й інтелектуальному капіталу, який є за своєю суттю нематеріальним активом, складовою гудвілу, який за умілого керівництва компанією може принести суттєве зростання доходу, прибутку, а в кінцевому рахунку – конкурентоспроможності та ринкової вартості підприємства [4].

Особливої уваги заслуговує фінансування інноваційних проектів, спрямованих на енергозбереження. Питання енергозбереження є актуальним на будь-якому рівні як в межах України, так і за її межами. Фінансування витрат на зниження витрачання енергетичних ресурсів може бути здійснене як за рахунок власних коштів підприємств, так і шляхом використання державних цільових програм, коштів міжнародних інвесторів та організацій.

Іншим напрямом покращення стану фінансового забезпечення інноваційної діяльності можна вважати венчурне фінансування. Розвиток венчурного фінансування як самостійного підприємництва спостерігається з кінця 50-х років у США, а різноманітність його форм – у 60-80-х роках ХХ ст. Перший венчурний фонд, утворений у США в 1961 р., інвестував у нове виробництво всього 3 млн. доларів, а через кілька років повернув інвесторам близько 90 млн. доларів [5, с. 41].

У роботах західних вчених в більшості джерел венчурним капіталом вважають інвестиції в новостворювані підприємства, які не мають належного фінансового забезпечення. Так, Френк Дж. Фаборци зазначає, що венчурний капітал – це інвестиції в новий, створюваний бізнес з привабливими перспективами росту, який не має доступу на фондовий ринок [6, с. 889].

Венчурний капітал – це ресурси, інвестовані в підприємства, які займаються інноваційною діяльністю та зазвичай не мають доступу до традиційних джерел капіталу. При цьому, венчурний капітал передбачає використання як матеріальних ресурсів, так і в першу чергу інтелектуальних, адже без належного інтелектуального забезпечення не може йти мова про інновації та інноваційну діяльність. Тобто венчурний капітал за суттю є поєднанням фінансових та інтелектуальних ресурсів, яке надає можливість, незважаючи на високий рівень ризику у випадку ефективної реалізації інноваційної діяльності, отримувати високий рівень прибутку.

Венчурне фінансування є доцільним не лише для малих підприємств, проте й для середніх та великих. Венчурний капітал створює можливості поживлення інноваційної діяльності. Більше того, на сьогодні є доцільним використання венчурного фінансування не лише в сфері малого підприємництва, проте й середніх та великих підприємств. З цією метою необхідним є налагодження тісних зв'язків в сфері наукового співробітництва між підприємствами та вищими навчальними закладами, залучення венчурних інвесторів. Поживлення зростання обсягів венчурного капіталу може бути ініційоване і зі сторони держави, в першу чергу шляхом більш надійного гарантування та створення сприятливих умов для венчурних інвесторів.

Отже, вітчизняні підприємства мають перспективи покращення фінансового забезпечення інноваційної діяльності. В тому числі за рахунок власних резервів.

1. Єніфанова І. Ю. *Власний капітал у системі фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємств* / І. Ю. Єніфанова // *Проблеми економіки*. – 2016. – № 3. – С. 239–244..

2. Howe J. *The rise of crowdsourcing* / Howe J. // *Wired Magazine*. – 2006. – Volume 14. – Issue 6. – P.1-4.

3. Dzhedzhula V. V. *Crowdsourcing as a part of company's intellectual capital* / Dzhedzhula V. V., Yerifanova I. Yu. // *Науковий вісник Полісся*. – № 2 (14). – Ч. 2. – P. 39-47.

4. Дзеджула В. В. *Інтелектуальний капітал як чинник ефективності інноваційної діяльності* / Дзеджула В. В., Єніфанова І. Ю. // *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. – 2017. – № 4. – С. 158-161

5. Антонюк Л. Л. *Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації: монографія* / Л. Л. Антонюк, А. М. Поручник, В. С. Савчук – К.: КНЕУ, 2003. – 394 с.

6. Фаборци Ф. *Управление инвестициями : пер. с англ.* / Фаборци Ф. – М. : ИНФРА –М., 2000. – 932 с.

РЕАЛІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

© Єфремова Н. О., Головенчик А. В., 2019

Сучасний розвиток як підприємств так і країни неможливий без впровадження та використання інноваційних рішень та новітньої інноваційної інфраструктури, оскільки рівень розвитку визначає рівень конкурентоспроможності як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Стосовно формування інноваційної інфраструктури, доцільно визначити останню як сукупність пов'язаних та взаємодоповнюючих виробничо-технічних, інформаційно-комунікаційних структур, підприємств, управлінських систем, необхідних і достатніх для успішного відтворення інноваційної активності, а також втілення та розповсюдження новацій з метою впровадження інноваційної стратегії розвитку. Інфраструктура повинна сприяти територіальному поширенню інновацій або науково-технічних можливостей держави у напрямі задоволення суспільних інтересів.

Відповідно до значення глобального індексу інновацій Україна в 2017 році займала 50 місце з 127 країн світу, що є кращим результатом за останні роки [1].

Стрімкий розвиток техніки і технологій в умовах зростаючої конкуренції стають одночасно як джерелом проблем так і нових можливостей для багатьох компаній. Відносно життєдіяльності вітчизняного підприємництва, слід зауважити, що йому притаманна досить повільна зацікавленість у світових інноваційних процесах і позитивних результатах успішного впровадження у виробництво науково-технічних досягнень.

Також можна зазначити що інноваційна зорієнтованість компанії суттєво впливає на приплив чи відплив талановитих працівників. При цьому, статистичні дані свідчать про те, що двоє робітників з п'яти змінюють власне місце роботи саме з причини низького рівня технологічного розвитку.

Приріст ВВП України завдяки втіленню інновацій у виробничо-господарські процеси сягає 0,7 % в той час, як у розвинених країнах він дорівнює 60-90 %. Так, світові інвестиції на інноваційні розробки у західних країнах Європи, починаючи з 1990 р., зросли більш ніж удвічі. Зауважимо, що більша частина фінансування у визначеному напрямі є власністю бізнесу.

За даними Державної служби України у 2017 році частка підприємств, які займались інноваційною діяльністю, залишається дуже незначною приблизно 19%, але загальна сума витрат на інновації зросла на 70%, що становила 23229,5 млн грн. Пріоритетним напрямком інноваційних витрат залишається придбання машин, обладнання та програмного забезпечення – 85,36%, частка досліджень та розробок складає 10,58%, придбання інших зовнішніх знань – 0,28%, а інших витрат – 3,78% [2]. Питома вага загального обсягу витрат на фінансування інноваційної діяльності у ВВП становила 0,97%.

На цю ситуацію, насамперед, впливає урядова політика у напрямі визначення умов ведення власної справи, а також загальний сучасний стан макроекономічного середовища в цілому. Водночас практичне втілення новацій відбувається безпосередньо за допомогою власників бізнесу та управлінців, чому сприяє застосування відповідних ефективних механізмів з реалізації інноваційних розробок у життя.

В Україні щороку реєструється близько 3 тис. винаходів, понад 7 тис. – корисних моделей та близько 2 тис. – корисних зразків. При цьому, лише одиниці – перетворюються у технологічну

продукцію [3]. Головною проблемою є те, що вітчизняні інноваційні проекти існують, як правило, на папері або «імігрують» за кордон разом з винахідниками.

Доцільно відзначити, що винахід може патентуватися, але його практична цінність не відслідковується через нестачу відповідних законодавчих нормативів. Присутня така негативна тенденція як дисбаланс між кількістю вищих навчальних установ та закладів професійної освіти, тобто багато університетів, але прості роботи виконувати нікому. З позитивних проривів у галузі інноваційного розвитку на рівні держави необхідно зазначити появу Фонду підтримки інновацій та стартапів, бюджет якого складає близько 50 млн. грн.

За розрахунками Кабінету Міністрів України ці кошти у змозі забезпечити близько 80 найбільш вдалих інноваційних проектів. Поряд з цим, розглядається питання щодо допомоги науковцям в області ухвалення важливих регуляторних законів, які у змозі покращити загальне положення відповідної галузі, забезпечуючи більш конструктивну взаємодію між учасниками взаємостосунків. Йдеться про розробку, організацію, управління і втілення механізмів та умов для інноваційного розвитку національного господарства, створення відповідної інфраструктури та реформування сфери прогресивного сектору економіки [3].

Наукоємність промислового виробництва в Україні є на порядок нижча від рівня розвинутих країн. При цьому майже третина коштів, що витрачаються на інноваційну діяльність, припадає на закупівлю обладнання, а на придбання нематеріальних активів і проведення НДДКР витрати є на порядок менші. Таке становище обумовлено як браком коштів, так і відсутністю в останні роки дієвої державної системи стимулювання інноваційної діяльності.

Світовий досвід у сфері інновацій і високих технологій вказує нам на необхідність державного управління та підтримки цих процесів в сучасних умовах. Найважливішою умовою розвитку інноваційної діяльності в Україні – є єдність інтересів сучасного ринку та досягнень науково технічного прогресу з державною підтримкою, що стимулює підприємства до впровадження інноваційної інфраструктури.

Таким чином, слід констатувати що сучасна інноваційна політика повинна сприяти формуванню відкритих бізнес-систем для забезпечення оптимальної взаємодії їх учасників. Ефективним способом доступу до зовнішніх знань та їх цільового використання стають відкриті інновації, які зменшують загальну потребу в інвестиціях за рахунок цілеспрямованих та скоординованих зусиль усіх зацікавлених сторін.

Враховуючи, що власні кошти є практично єдиним джерелом фінансування інноваційного розвитку вітчизняних підприємств, найбільш пріоритетним повинна бути розробка та впровадження інструментів податкового стимулювання інноваційної діяльності підприємств: податкова знижка, що зменшить базу оподаткування на величину інвестиційних витрат інноваційного характеру; податкове списання, що зменшить оподаткований дохід, а також податковий кредит який так необхідний для підприємців; що впроваджують інноваційну інфраструктуру.

1. *Global innovation index [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.globalinnovationindex.org/analysis-indicator>*

2. *Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>*

3. *Парламентські слухання на тему: «Національна інноваційна система України: стан та законодавче забезпечення розвитку» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua/fsview/156131.html>*

РОЗБУДОВА ІННОВАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В РЕГІОНІ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

© Жаворонков В.О., 2019

У сучасній економічній практиці інфраструктурі відводиться особливе місце, оскільки в ній замикаються інтереси різних суб'єктів економіки й має місце проблема ефективного розподілу виробничих ресурсів. Інфраструктура створює необхідні умови для промислового й сільськогосподарського виробництва та проживання населення. У галузевому плані інфраструктура представляє собою сукупність допоміжних галузей, а в територіальному плані – це сукупність об'єктів природно- та інженерно-технологічних систем.

У регіональній економіці інфраструктура розглядається як територіальна система обслуговування, об'єкт і засіб регулювання розвитку території у взаємозв'язках з населенням, господарством, природою та культурою. На регіональному рівні важливо виділяти інфраструктуру життєдіяльності населення регіону – це сектор цілісної економіки на стику базових (визначених спеціалізацію економіки в зовнішньому середовищі) та похідних (обслуговуючих базові) галузей, динамічна соціально-економічна підсистема суб'єктів, галузей та капітальних об'єктів інфраструктури, яка забезпечує відтворення людського та інфраструктурного капіталу в галузевих та територіальних аспектах.

Стратегічною умовою прискореного розвитку регіонів, безумовно, є формування ефективної інноваційної інфраструктури як системи організацій, які забезпечують реалізацію інноваційного потенціалу території й сприяють активізації інноваційної діяльності. Інноваційна інфраструктура є ефективною моделлю взаємодії науки, створення нововведень й виробництва, сполучною ланкою між розроблювачем і споживачем інновації, між науковою ідеєю і її практичним втіленням. Відсутність або слабкість інноваційної інфраструктури створює як для країни, так і регіону небезпечну ситуацію.

Аналіз розвитку національних інноваційних систем (НІС) у зарубіжних країнах дає змогу виділити значне різноманіття організаційних форм та типів виробничо-технологічних інноваційних структур, які взаємодіють між собою та сприяють здійсненню інноваційної діяльності. Між різними типами інноваційних структур існує тісний зв'язок. Наукові парки та бізнес-інкубатори мають входити в склад чи співпрацювати з технопарками. В свою чергу, декілька технопарків зі спільною інфраструктурою, при їх формуванні на спільній території, формують технополіси.

Українська модель функціонування технопарку, яка адекватна сучасним вітчизняним умовам, має відповідати наступним вимогам [1]:

- в склад технопарку має входити бізнес-інкубатор, виробничі підприємства та безпосередньо керівний орган технологічного парку;

- в межах бізнес-інкубатору має бути створена інфраструктура для розвитку малих інноваційних фірм строком до 3 років;

- інфраструктура бізнес-інкубатору має бути забезпечена сервісними компаніями, послуги яких включають забезпечення комунікацій, бухгалтерію, обслуговування офісів тощо;

- науково-дослідні організації можуть знаходитись як в межах, так і за межами технопарку, але обов'язковою умовою є наявність зв'язків керівного органу з науково-дослідними організаціями;

- має бути забезпечена співпраця з підприємствами, що знаходяться за межами технопарку, які зацікавлені в розробках, що проводяться;

- обов'язкова система зв'язків керівного органу технопарку з галузевими підприємствами.

Найбільш важливим аспектом розвитку інноваційних процесів є забезпечення зворотного зв'язку між товаровиробниками й розроблювачами наукової продукції, здатної координувати ефективну діяльність всієї системи. Практика доводить, що в сучасних складних умовах господарювання доцільно використовувати, так звану, точкову технологію інноваційної діяльності: концентрувати впровадження інновацій на конкретних територіях, створюючи, таким чином, бази апробації нової технології. Як полігон можуть виступати підприємства, що займають найбільшу питому вагу в обсязі продажів [2].

Одним із раціональних інструментів підвищення інноваційної активності промисловості України може стати кластерний механізм державного регулювання, що передбачає концентрацію ресурсів держави на підтримку галузевих кластерів [3]. Існують три моделі реалізації кластерного механізму на рівні регіону, а саме: інтеграція кластерного підходу в регіональну стратегію соціально-економічного розвитку; використання кластерного підходу в рамках розвитку окремих галузей регіону; власна кластерна політика регіону.

Кластерний підхід можна розглядати як систему взаємодоповнюючих елементів, яка дозволяє підвищити ефективність всіх суб'єктів в інноваційному та інших процесах. Передумовами формування кластерної системи є: дефіцит нових продуктів, ідей технологій; загострення конкурентної боротьби; жорсткі цінові ігри; часовий параметр інноваційного розвитку.

Основні принципи побудови кластерної системи: – географічна наближеність; – певна галузева (багатогалузева) сфера; – взаємодія малого та великого бізнесу; – загальна і особиста економічна вигода; – інноваційна менеджерська ланка.

До головних заходів й інструментів регулювання кластерної системи можна віднести:

1. Державні: створення системи програмно-нормативної регламентації кластерів за принципами регіоналізації; законодавчо-правова й економіко-нормативна база їх регулювання.

2. Громадські: ідентифікація соціально-економічних процесів з урахуванням інтересів усіх суб'єктів кластерного процесу; визначення, аналіз, узагальнення й оцінка вітчизняного і зарубіжного досвіду для застосування його у формуванні нової системи виробничих відносин.

Світова практика показує, що кластерний підхід є могутнім інструментом для регіонального розвитку, індикаторами якого є збільшення зайнятості, заробітної плати, відрахувань у бюджети різних рівнів, підвищення стійкості й конкурентоспроможності регіонального виробництва.

Стратегічні цілі державної політики в інноваційній сфері реалізуються не інакше, як через інноваційну інфраструктуру, що являє собою сукупність взаємопов'язаних та взаємодіючих організацій та інституцій, які своєю діяльністю охоплюють увесь інноваційний цикл — від генерації науково-технічної ідеї до реалізації нововведення.

Виклики економічного розвитку України обумовлюють потребу посилення регіональних аспектів стратегії інноваційного розвитку, тобто крім розбудови в кожному регіоні регіональної інноваційної системи, необхідно створення ефективної інфраструктури для неї, функціонування якої має бути спрямоване на активізацію інноваційних процесів, забезпечення високих темпів економічного розвитку, посилення уваги до малого підприємництва.

1. Федулова Л.І. Оцінювання можливостей реалізації науково-технологічного потенціалу України і Росії у формі кластерної взаємодії за допомогою патентного аналізу / Л. І. Федулова, В.К. Хаустов // *Актуальні проблеми економіки*. – 2011. – № 10 (124). – С. 75-89.

2. Корабейников, И.Н. Кластерный подход к организации регионального производственного комплекса: теоретические и практические аспекты / И.Н. Корабейников, С.М. Спешилов. – Оренбург: ИПК ГОУ ОГУ, 2009. – 185с.

3. Формування технологічних кластерів як точок зростання економіки України: монографія / [Л.І. Федулова, Г.Л. Лорд, Н.О. Руденко та ін.]; за ред. д-ра екон. наук, проф. Л.І. Федулової. – Миколаїв: Ілліон, 2012. – 295 с.

ДО ПИТАННЯ СУТНОСТІ ТА ЗМІСТУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ

© Завадська А. Т., 2019

На сьогоднішньому етапі розвитку України спостерігається активний розвиток структурних елементів національної інноваційної інфраструктури (далі – НІС). Так, у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань міститься інформація про 25 юридичних осіб з назвою «науковий парк», 46 – з назвою «бізнес-інкубатор» та близько 70 – з назвою «інноваційний центр». Крім того, існує велика кількість інших суб'єктів господарювання, які здійснюють інноваційну діяльність, державних органів, наукових підрозділів та інститутів, що сприяють інноваційному розвитку.

Разом з тим, значна увага законодавців та науковців зосереджується на запозиченні європейського досвіду у галузі розвитку інновацій, інноваційних структур та малих і середніх підприємств.

Привертає увагу той факт, що на сьогоднішній день єдиного визначення терміну НІС як у національному, так і міжнародному законодавстві не закріплено.

На загальноєвропейському рівні одним з найбільш поширених визначень цієї правовій категорії є, надане Бенгт-Оке Ландваллем, який розуміє її як систему організацій та установ, що беруть участь у дослідженні – такі як, відділи досліджень і розробок, технологічні інститути та університети.[1, С. 13]

Привертає увагу специфічний підхід до вирішення даного теоретичного питання Організації економічного співробітництва та розвитку, яка у свої документах та посібниках використовує доктринальні тлумачення авторитетних вчених, не надаючи перевагу жодному з них. Зокрема, Фрімен розуміє під НІС мережу інституцій у державному та приватному секторах, які під час діяльності та взаємодії ініціюють, імпортують, модифікують та розповсюджують нові технології. Ландвалл – елементи та відносини, які взаємодіють у виробництві, розповсюдженні та використанні нових, економічно корисних знань ... і розташовані або перебувають у кордонах національної держави. Нельсон – набір інституцій, взаємодія яких визначає інноваційну діяльність ... національних фірм». Пател і Павіт – технологічне навчання (або обсяг і склад діяльності, що генерує зміни) в країні. Меткалф – набір різних інституцій, які спільно та індивідуально сприяють розвитку та поширенню нових технологій, і який забезпечує рамки, в яких уряди формують та впроваджують політику для впливу на інноваційний процес. Таким чином, це система взаємопов'язаних інституцій для створення, зберігання та передачі знань, навичок та артефактів, які визначають нові технології.[2, С. 10]

Законодавство України містить нормативно закріплену розгалужену структуру НІС. Так, відповідно до Концепції розвитку національної інноваційної системи НІС є сукупністю законодавчих, структурних і функціональних компонентів (інституцій), які задіяні у процесі створення та застосування наукових знань та технологій і визначають правові, економічні, організаційні та соціальні умови для забезпечення інноваційного процесу. Згідно цього нормативно-правового акту НІС складається з розгалуженої мережі підсистем, таких як підсистема державного регулювання, освіти, генерації знань, інноваційної інфраструктури та виробництва.[3]

Одночасно із законодавчим визначенням існує велика кількість теоретичних понять НІС.

Таким чином можна стверджувати, що на відміну від національного нормативного підходу європейська теоретична база виходить з двох основних розумінь НІС:

1) як системи інституцій, що створюють, реалізують, використовують інновації або сприяють такій діяльності;

2) як системи відносин, в процесі реалізації яких відбувається створення, реалізація, використання інновацій.

Натомість, національна правова система, не дивлячись на використання термінології діяльності, трактує НІС як розгалужену мережу державних та недержавних інституцій, що здійснюють специфічні функції зі сприяння розвитку інновацій через систему всебічних правових, матеріально-економічних, освітніх, виробничих та інших відносин між собою.

Виходячи з вищевикладеного можна зробити висновок, що національний підхід до розуміння сутності та змісту НІС здебільшого відповідає міжнародному. Перевагою нормативного закріплення у законодавстві України є детально структурована мережа складових НІС за функціональною ознакою. Серед основних функцій таких складників можливим є виділити нормативну та контрольну функції, функцію підвищення кваліфікації, інформаційно-комунікативну, матеріально-технічну та виробничу тощо. Таким чином, кожен з елементів НІС є задіяним на конкретній стадії інноваційного процесу від етапу виникнення ідеї до виробництва та реалізації інноваційної продукції, створюючи необхідні умови для інноваційного розвитку в Україні.

1. Lundvall B.-A. *National Innovation Systems: Towards a Theory of Innovation and Interactive Learning/* B.-A. Lundvall. – London, Printer, 1992. URL: https://books.google.com.ua/books?id=iDXGwacw\4oC&pg=PA43&hl=uk&source=gbs_toc_r&cad=4#v=onepage&q=Organizations%20&f=false

2. *Organization for economic co-operation and development. National innovation systems.* URL: <http://www.oecd.org/science/inno/2101733.pdf>

3. *Концепція розвитку національної інноваційної системи: схвалена Постановою Кабінету міністрів України від 17 червня 2009 р. N 680-р. Офіційний вісник України від 03.07.2009 , № 47, стор. 533, стаття 1593, код акта 47016/2009*

ФРІЛАНС – ЯК ОДИН ІЗ ВИДІВ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ

© Загорецька О.Я., Бреньо А.В., 2019

Розвиток науково-технічного прогресу, кризові процеси у економіці країн, глобалізація веде до неповоротності змін у суспільстві та у сфері зайнятості, на ринку праці, зокрема. Ці процеси формують нові професії, різноманітні нововведення в організації трудових відносин.

Сьогодні фрілансери- це незалежні висококваліфіковані працівники, які не перебувають у штаті організацій, а самостійно надають послуги замовникам завдяки використанню інформаційно-комунікаційних технологій без укладання довгострокового трудового договору.

Управління кар'єрою в такий спосіб, звичайно, не є новим, але масштаб, в якому воно відбувається, зараз переживає сейсмічний зсув у світі праці. За оцінками Edelman Intelligence, кількість американських фрілансерів у 2017 році становила 57,3 мільйона, у порівнянні з 53 мільйонами у 2014 році – вражаючим зростанням на 8,1% за три роки. Якщо цей стрибок продовжуватиметься теперішніми темпами, половина американського населення може стати незалежними працівниками вже за десять років.

Фрілансером на сьогоднішній день може бути кожен. Однак існують певні сфери та галузі, де позаштатна робота є особливо поширеною. Переважно це копірайтери (створюють тексти), рерайтери (переробляють чужі тексти), контент-менеджери (відповідають за стратегію наповнення сайту змістом), редактори та коректори (перевіряють та виправляють стилістику, орфографію та пунктуацію), перекладачі, програмістами та адміністраторами, пишуть програми і скрипти, вирішують поставлені перед ними завдання з адміністрування сайтів, веб-серверів і т.д., дизайнери (дизайнери інтер'єрів, ландшафтів, графічні дизайнери, веб-дизайнери, дизайнери ігор та інші варіації цього роду), фахівці з просування сайтів – це оптимізатори, СЕО-шники, фахівці із залучення відвідувачів на сайт за допомогою різних видів реклами, фахівці з просування в соціальних мережах та веб-аналітики. Коучери або тренери – це аналог репетиторів, які надають послуги по навчанню в онлайн-форматі або у вигляді вебінару, листування, спілкування в чаті, може бути як індивідуально так і у складі групи. Тобто типові завдання можуть включати в себе будь-що від створення веб-сайту або розробки логотипу, до написання щотижневої публікації в блогах або зйомки і редагування відео.

Фрілансери могли б працювати на великих або малих проектах, як короткострокових, так і довгострокових – залежно від їхньої кваліфікації, доступності та потреб роботодавця.

Є багато переваг, що спонукають стати фрілансером. До них відносяться:

- Розпочати роботу можна швидко та легко;
- Робота різноманітна;
- Можливість обирати роботу, яку ви хочете зробити;
- Можливість обирати, коли ви хочете працювати;
- Доступність для студентів або недавніх випускників, тих, хто втратив роботу, батьків з маленькими дітьми;
- Можливість набути досвіду, досягти певної кар'єри, яку не можуть легко здобути на регулярній роботі.

Хоча позаштатна робота має багато переваг, усе ж це не для всіх. Щоб стати фрілансером крім високого рівня самомотивації, також необхідно бути надзвичайно самоорганізованими, продуктивними, комунікабельними, особистісними. Особливі навички та знання в галузі, в якій ви пропонуєте роботу, також є життєво важливими, оскільки є досить високий рівень конкуренції. Проблемою для багатьох є відсутність роботи в команді та регулярного соціального спілкування з співробітниками.

Найбільш важливим для фрілансера – це постійне освоєння новинок і тенденцій у своїй галузі. Тільки систематичне навчання дасть змогу вирости у справжнього фахівця.

Позаштатну роботу можна знайти на різних інтернет ресурсах, включаючи reed.co.uk. Є також ряд веб-сайтів, присвячених виключно фрілансерам, а також підприємствам та особам, які прагнуть їх найняти. Upwork, Freelancer, і Peopleperhour, [Craigslist](#), [Guru](#) і [Freelancemyway](#) – це лише кілька сайтів, які можна обрати. Ці та подібні сайти мають тести на продуктивність, фахові знання та перевірені історії виконаних продуктів. Це означає, що хтось інший вже підтвердив, що фрілансер має освіту, навички та досвід, які вам потрібні, і перевірену репутацію результатів. Більшість цих сайтів також мають представників з обслуговування клієнтів, які будуть втручатися, якщо виникнуть суперечки між клієнтом та фрілансером щодо оплати, масштабу проекту та ін. Ця функція може заощадити час і турботу. Тоді роботодавець може вибрати з ряду пропозицій, щоб знайти найкраще, обговорити наступні кроки і досягти взаємної згоди щодо того, як і коли буде зроблена робота. Після завершення встановленого стандарту буде здійснено платіж.

Оплата за роботу фрілансерам, як правило, погодинна або за фіксованою ставкою. Вони, як правило, самі ставлять свої ставки – це буде залежати від типу послуги, яку вони пропонують, від вартості продукту, від того, наскільки вони кваліфіковані, досвідчені, і від того, скільки часу буде тривати проект. Часто оплата може бути обумовлена, якщо це необхідно, і буде варіюватися від роботи до роботи.

В Україні, ще не створено системи законодавчих актів щодо фрілансової діяльності, не розроблено стратегію розвитку даного виду діяльності. Відповідно на сьогодні фрілансова діяльність практично не контролюється державою, не враховується в статистиці тощо. Фрілансери в більшості не сплачують податків і соціальних внесків, а також не мають жодних соціальних гарантій від держави. Майже 60% фрілансерів не укладають договір про надання послуг, виникає необхідність пошуку сучасних методів і способів зниження ризиків для даного виду діяльності.

1. Hackwith A. *Freelance Confidential* / Amanda Hackwith. – Rockable Press, 2011. – 134 p.
2. Kitching J. *Defining and estimating the size of the UK freelance workforce* [Електронний ресурс] / J.Kitching, D. Small bone // *A Report for the Professional Contractors Group*. – October, 2008. – P. v-x; 1-46. Режим доступу: http://www.pcg.org.uk/cms/documents/POLICY_AND_CAMPAIGNS/research/Defining_and_estimating_the_size_of_the_freelance_workforce-FULL_REPORT.pdf
3. Mill Roy. *Hiring and Learning in Online Global Labor Markets* [Електронний ресурс] / Mill Roy // *Working Paper*. – October, 2011. – No. 11 – 17. – P. 1 – 25 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.netinst.org/Mill_11_17.pdf
4. Thomas W. Malone. *The Dawn of the E-Lance Economy* / Thomas W. Malone, Robert J. Laubacher // *Harvard business review*. – September-October, 1998. – P. 145 – 152 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ecopywriters.com/downloads/dawn-elance-econ.pdf>
5. В Україні легалізують фріланс [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://news.ub.ua/56193-v-ukrayini-legalizuyutfrilans.html>
6. В Україні хочуть легалізувати віддалену роботу, зокрема і фріланс [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.novostimira.com.ua/novyny_72092.html
7. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» від 09.01.2007 на підставі № 537-V [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/537-16>
8. Пойта І. О. Основні фактори і чинники впливу на розвиток ринку послуг / І. О. Пойта // *Бізнес Інформ*. – 2013. – № 1. – С. 170 – 173.
9. Стребков Д. О. *Итоги «Первой всероссийской переписи фрилансеров» в диаграммах и графиках* / Д. Стребков, А. Шевчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://st.freelance.ru/users/admin/upload/f_4a4cba30b88c9.pdf

ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА В УМОВАХ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

© Захарчин Г.М., 2019

Розвиток цифрової економіки стає світовим трендом, який динамічно завойовує позиції лідера на найближчі десятки років, а цифрові технології наділені фундаментальною функцією заміщувати або підсилувати розумову працю людини. Цифрова економіка уже стала реальністю, що вимагає розбудови інноваційної структури та відповідних цифрових перетворень. У цьому зв'язку на рівні держави зроблено перші кроки – Уряд схвалив Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердив план заходів щодо її реалізації. Цифрова економіка приводить до: соціально-економічних трансформацій, пов'язаних із інформатизацією суспільства; створення та розвитку цифрового ринку і цифрової інфраструктури; зміни механізму ведення бізнесу; появи і набуття нових цифрових компетенцій суспільством; створення нових можливостей для розвитку інтелектуального капіталу; стимулювання позитивної динаміки зростання економіки; активізації ІТ – аутсорсингу, тощо.

Невід'ємною складовою інформаційного суспільства й цифрової економіки є інформаційна культура, яка сьогодні наповнюється новим, глобальним змістом. Недаремно науковці акцентують увагу на тому, що для розвитку цифрової економіки серед п'яти вимірів програми цифрового підприємництва виділено окремо «створення підтримуючої підприємницької культури» [3, с.17]. Оскільки із появою інформаційного суспільства змінюється система відносин і кооперування в економічному просторі та система комунікування в соціумі, то доцільно говорити про інформаційну культуру, яка знаходиться в одному родовому гнізді із підприємницькою та корпоративною культурою, але за своєю суттю більше відповідає вимогам цифрової економіки.

З позиції особистісного підходу інформаційну культуру розуміють як здатність людини взаємодіяти з навколишнім інформаційним полем, тобто не тільки бути ефективним користувачем інформації, але й особисто впливати на розвиток інформаційної сфери. Особистісний підхід до розуміння інформаційної культури спрямований на персональну культуру, покликану розвивати цифрові ключові компетенції людини, необхідні для побудови ефективних відносин в інформаційному середовищі. Інформаційна культура в широкому трактуванні – це сукупність правил поведінки, принципів і механізмів, що забезпечують ефективну взаємодію всіх учасників інформаційного простору на засадах добросовісності й відповідальності. Інформаційна культура позиціонується у контексті рівня розвитку інформаційних технологій країни та ступеня їх відповідності існуючим міжнародним стандартам.

Швидкі темпи розвитку цифрової економіки впливають на сутнісне наповнення інформаційної культури, яка, зберігаючи ознаки традиційної корпоративної культури, набуває нових. А створення Єдиного європейського цифрового ринку стає ще одним викликом і розширює масштаби впливу культурологічного фактора на поведінку суб'єктів цифрового ринку. Це стосується як функцій культури, оскільки домінуючими функціями інформаційної культури стають адаптаційна, інформаційна, мотивувальна, захисна, так і принципів її формування, серед яких пріоритетного характеру набувають принципи динамічності та прозорості. Щодо цінностей, як важливого базового елементу культури, то довіра, зокрема, довіра до цифрової економіки, і далі залишається актуальною. Серед завдань інформаційної культури важливим аспектом буде забезпечення безпеки інформаційних та інноваційних технологій, захист та гарантії персональних даних. У цьому контексті варто використати досвід Європейського Союзу, який уже розробив та запровадив у практику Загальний регламент щодо захисту даних (GDPR), який надає резидентам

ЄС інструменти для повного контролю над своїми персональними даними. За порушення норм цього регламенту передбачено штрафні санкції.

Ознакою інформаційної культури є не тільки отримання найрізноманітнішої і різноякісної інформації, а й уміння вибрати з величезного масиву наявної інформації найважливішу і потрібну. Таким чином, інформаційна культура відображає рівень інформаційної підготовки, який дозволяє не тільки вільно орієнтуватись у інформаційному середовищі, а й брати участь у його формуванні та перетворенні і сприяти інформаційним комунікаціям.

Інформаційна культура, як тонкоплановий інструмент впливу, спрямована також на способи поводження з інформацією та подання її споживачу для вирішення різноманітних завдань; механізми вдосконалення технічних засобів виробництва, зберігання і передачі інформації; розвиток системи навчання, підготовки людини до ефективного використання інформаційних засобів та інформації. Враховуючи специфіку цифрової економіки в контексті економічної безпеки, інформаційна культура виконує захисну функцію (як в сенсі захисту інформації, так і в сенсі захисту людської психіки). Крім того, інформаційна культура покликана зменшити опір до цифрових інновацій, які часто викликають страх і побоювання багатьох людей потрапити в категорію відторгненого, відчуженого від суспільства, класу. Зрештою, це стосується навіть підприємств, для яких традиційне ведення бізнесу є комфортним, а відсутність інвестицій не стимулює перебудовувати свої бізнес-процеси та розвивати інформаційну культуру.

Інформаційна культура в умовах розвитку цифрової економіки зберігатиме свою структуру (поверхневий, під поверхневий і глибинний рівень), які відображають світ смислів (поверхневий рівень), світ цінностей (під поверхневий рівень), світ, що визначає модуси поведінки (глибинний рівень), але в контексті до економіки віртуального світу. Відповідно, нового сенсу набуватимуть підсистеми інформаційної культури – інструментальна, символічна й аксіологічна. Варто додати, що ефект спадковості в інформаційній культурі матиме ознаки формального характеру з огляду на трансформацію форми й змісту та необхідності адаптуватися до нової реальності.

1. *Апалькова В. В. Концепція розвитку цифрової економіки в Євросоюзі та перспективи України. Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Менеджмент інновацій. 2015. Випуск 4, С. 9 -18.*

2. *Данніков О.В., Січкаренко К.О. Концептуальні засади цифровізації економіки України. Науково-практичний журнал «Інфраструктура ринку». 2018. Випуск 17, С.73-79.*

3. *Карчева Г.Т., Огородня Д.В., Опенько В.А. Цифрова економіка та її вплив на розвиток національної та міжнародної економіки». Міжнародний науково-практичний журнал «Фінансовий простір». №3(27).2017.С.13-21.*

4. *Коляденко С. В. Цифрова економіка: передумови та етапи становлення в Україні і у світі. Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики». 2016. № 6., С. 105–112.*

ТОКЕНІЗАЦІЯ ЯК НАПРЯМОК УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

© Знамеровська А.О., 2019

Облік готової продукції є актуальною темою для розгляду, оскільки більшість підприємств виготовляють певну продукцію, яка є об'єктом бухгалтерського обліку.

Готова продукція – це виріб, послуга, робота, що пройшла всі стадії технологічної обробки на даному підприємстві, відповідає затвердженим стандартам або умовам договору, прийнята технічним контролем підприємства і здана на склад або замовникові [9].

Вагомий внесок у розвиток методологічних питань обліку готової продукції та бухгалтерського обліку на підприємстві загалом зробили наступні вчені: К.В. Безверхий [1], Т.В. Бочуля [1], О.О. Вальчук [2], С.Ф. Голов [3], В.М. Костюченко [3], Ю.В. Гребенюк [4], В.М. Яцун [4], Г.М. Лютова [5], А.М. Бондар [5], Г.В. Мисака [6], Ю.С. Черкунова [6], Г.Г. Осадча [7], Ю.Л. Темчишина [7], Н.С. Петришина [8], Р.В. Перун [8] та інші.

Наразі ми живемо у світі цифрових технологій, які оточують нас скрізь. Найближчим часом бухгалтерську сферу очікують значні зміни. Їхнім ключовим каталізатором стануть технології блокчейну та штучного інтелекту.

Блокчейн заснований на давно відомій бухгалтерській технології. Транзакція записується двічі: в однаковій сумі у кожній зі сторін угоди. Кожна транзакція записується у вигляді «блоку» даних, а кожен новий блок має зашифровану копію включеного в нього попереднього блоку. Далі блоки сполучаються за допомогою криптографічних підписів для створення «ланцюжка» дій або транзакцій із часовою міткою, розподілених і захищених від підробки. Як наслідок, блокчейн створює непідробну облікову книгу інформації, в якій майже неможливо сфальсифікувати чи знищити записи, щоб приховати певну діяльність.

Таким чином, потреба у традиційному обліку з подвійним записом відпаде, оскільки перевірка добросовісності та законності бухгалтерського обліку буде повністю автоматизована у рамках блокчейну. Завдяки блокчейну, зникне потреба чекати обробку первинного документа бухгалтером. Первинний документ стане не потрібним ні в паперовому, ні в електронному вигляді. Замість нього – фіксація транзакції в блокчейні.

Важливим напрямком удосконалення обліку руху готової продукції на підприємстві є токенізація. Токен – це одиниця обліку, яка використовується для подання цифрового балансу в деякому активі. Облік токенів ведеться в базі даних на основі технології блокчейн, а доступ до них здійснюється через спеціальні додатки з використанням схем електронного підпису.

Токенізацією є процес конвертації прав на будь-які активи у цифровий токен на блокчейні. Суть токенізації – в створенні цифрових аналогів для реальних цінностей з метою швидкої та безпечної роботи з ними. Тобто, токен є цифровим двійником реального (фізичного) активу або послуги.

Розглянемо приклад. Підприємство виробляє ноутбуки. Дане підприємство створює електронну облікову систему, в якій воно емітує цифрові зобов'язання на ноутбуки – токени. Маючи досить хорошу репутацію, підприємство може здійснювати попередній продаж ноутбуків, реалізуючи токени на торгових майданчиках в інтернеті. У такому випадку будь-який власник токенів може прийти і обміняти один токен на одиницю продукції, в нашому випадку на ноутбук.

Токенізація активів містить величезні можливості для зростання і диверсифікації ринку активів як для виробників/продавців, так і для покупців активів, а також для тих, хто віддає перевагу володінню активами з інвестиційною метою.

Отже, це лише вершина айсберга – тематика блокчейна тільки починає вивчатися бухгалтерським співтовариством. Але вже є однозначне розуміння невідворотності його приходу і необхідності перебудовувати звичний підхід до ведення бухгалтерії.

Технології штучного інтелекту вже використовуються на практиці. Великі можливості у штучного інтелекту є і в бухгалтерській сфері. Його головна перевага в тому, що він здатний обробляти величезні пласти інформації за дуже короткий час. Це означає, що у перспективі зможе самостійно готувати різноманітні звіти і робити це швидко. Технологія також допоможе під час проведення різноманітних досліджень, збирати та аналізувати дані в десятки разів швидше за людей.

Технологія блокчейн дозволить ефективно здійснювати бухгалтерський облік готової продукції та її собівартості, підвищить ефективність виробництва, і тим самим підтримає конкурентоспроможність виробленої продукції, нарощуючи економічний потенціал підприємства.

1. Безверхий К.В. *Інформаційний комплекс облікової системи та звітність в Україні: монографія*/ К.В. Безверхий, Т.В. Бочуля. – К.: Центр учб. літ., 2014. – 184 с.

2. Вальчук О.О. *Проблеми обліку реалізації готової продукції на торговельних підприємствах та шляхи їх вирішення*/ О.О. Вальчук// «Науковий огляд». – 2014. – Том 3, № 2. – С. 204-206.

3. Голов С.Ф. *Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами: практичний посібник*/ С.Ф. Голов, В.М. Костюченко. – К.: Лібра, 2014. – 880 с.

4. Гребенюк Ю.В., Яцун В.М., *Удосконалення внутрішнього контролю за рухом готової продукції на підприємстві/ матеріали міжнародної науково-практичної конференції [Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку] (11 грудня 2015 р.)*. – Чернігів: ЧНТУ, 2015. – С. 115-116.

5. Лютова Г.М., Бондар А.М. *Методичні аспекти обліку готової продукції*/ Г.М. Лютова, А.М. Бондар// «Фінансовий простір». – 2017. – № 1 (25). – С. 68-72.

6. Мисака Г.В., Черкунова Ю.С. *Облік готової продукції та його методичні аспекти*/ Г.В. Мисака, Ю.С. Черкунова// «Науковий світ». – 2018. – № 8. – С. 16-19.

7. Осадча Г.Г., Темчишина Ю.Л. *Облік готової продукції та його науковометодичні аспекти на сучасному промисловому підприємстві*/ Г.Г. Осадча, Ю.Л. Темчишина// «Глобальні та національні проблеми економіки». – 2017. – № 16. – С. 894–898.

8. Петришина Н.С., Перун Р.В. *Проблеми обліку готової продукції та її реалізації*/ Н.С. Петришина, Р.В. Перун// «Наука й економіка». – 2014. – № 1. – С. 49-52.

9. *Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246.*

ПОТОЧНЕ МАКРОЕКОНОМІЧНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ: ПРОБЛЕМИ, ОСОБЛИВОСТІ, ДОСЛІДЖЕННЯ

©Зомчак Л. М., Ракова А. С., 2019

Офіційні статистичні дані щодо обсягу ВВП за звітний квартал оприлюднюються з істотним запізненням, тоді як ухвалення рішень у сфері грошово-кредитної політики вимагає оцінювання зміни стану економіки в реальному часі. У зв'язку з цим набуває актуальності проблема оцінювання поточного економічного зростання і розроблення короткострокових прогнозів ВВП.

Кожна економічна криза є шоком як на рівні уряду та верхньої влади країни, так і для приватних підприємців. Раптовий спад економіки спричиняє різкі дії з метою боротьби з несприятливою економічною ситуацією. Крім того, криза впливає на пенсійні плани, фондові портфелі та спричиняє необхідність роботи в умовах неповного робочого часу, що суттєво змінює економічні рішення приватних агентів. Через серйозні економічні наслідки у економічних агентів виникає необхідність у нових інструментах для моніторингу економічного розвитку в режимі реального часу та короткострокового прогнозування.

Серед тенденцій у закордонних публікаціях на тему макроекономічного прогнозування варто виділити підхід, який називають наукастинг або поточне прогнозування. Збільшення мобільності та доступності інформації зумовило покращення якості прогнозування стану економіки, оскільки це дає змогу зробити прогноз індикаторів економічної активності для найближчого майбутнього. Концепція поточного макроекономічного прогнозування була використана та поширена Д. Джанноне, Л. Рейхлин і Д. Смолл [1]. Наукастинг — це прогнозування на поточний період часу. Інформація, що надходить неперервно, дає змогу зменшити помилки прогнозу макропоказників. Наукастинг відрізняється від стандартних підходів прогнозування тим, що вона була спрямована на оцінювання поточних макроекономічних даних, що публікуються з високою частотою. Корисність наукастингу полягає в тому, що результат отримується до того, як буде опублікована офіційна статистика. Динамічна факторна модель дає змогу будувати наукаст, оскільки ця модель працює з даними різної частоти, приклад цього представлений у роботі М. Банбурі, Д. Джанноне, М. Модуньо і Л. Рейхлин [2].

Р. Голінееллі і Д. Паріджіта [3] та Л. Феррара і К. Марсілі [4] підходили до наукастингу економічної діяльності на глобальному рівні. Зазвичай інструменти прогнозування ВВП складаються з офіційної макроекономічної інформації, яка отримана, наприклад, з державних статистичних служб, центральних банків, міжнародних організацій. Здебільшого, розглядають три форми офіційних даних: достовірні дані, (виробництво, продаж, зайнятість), очікування домогосподарств та компаній (опитування про їхню думку на поточні й майбутні економічні умови) та інформація з фінансових ринків.

Д. Джанноне, М. Ленца і Г. Прімікері [5] та Д. Буоно, Г. Капетаніос, М. Марчелліно і ін. [6] приділяють увагу перевазі використання альтернативних джерел високочастотної інформації, так званих великих даних. У своїх роботах вони використовували різні джерела великих даних, наприклад, супутникові дані. Досить часто виникає ситуація, що збір усіх форм офіційних даних неможливий через брак інформації. У емпіричних дослідженнях зазвичай вважають, що включення більше 30–40 змінних, здебільшого, не покращує точність прогнозування моделі. П. Понсела і Е. Руїс [7] у своїй роботі показали, що оптимальна кількість спостережуваних змінних приблизно дорівнює десяти. З цієї ж причини невеликий набір показників було також розглянуто в працях М. Камачо, Г. Перес-Кірос [8,9], які включали до моделі менше десяти змінних. Результати показали, що використання лише кількох інформативних предикторів є ефективним та кращим, ніж більшість великих моделей, які застосовують з метою прогнозування в реальному часі поза межами вибірки.

Так само внесення зайвих змінних призводить до зміщення оцінки моделі. Також у цих роботах передбачалося, що моделі перетворюються в представлення простору станів і оцінюються з використанням фільтра Калмана. Оскільки оцінка моделі за допомогою фільтра Калмана є рекурсивною, цей підхід дозволяє порівняно легко враховувати відсутні спостереження в наборі даних. Стратегія полягає в тому, щоби пропустити деякі розрахунки тоді, коли інші змінні не потрібно змінювати, для того щоби базовий фільтр Калмана залишився коректним, а параметри моделі можна було оцінити за допомогою методу максимальної правдоподібності. Ця характеристика має практичне значення під час розрахунку прогнозів, оскільки майбутні значення часового ряду можна розглядати як поки що відсутні спостереження. Результати таких моделей продемонстрували високу ефективність прогнозування на малих динамічних факторних моделях, порівнюючи з різними альтернативами, включно з прогнозами експертів.

Загалом можна сказати, що основні проблеми моделювання економічного розвитку на рівні країни полягають у виборі відповідної моделі, яка дає змогу: аналізувати дані з різною частотою вибірки (індекс споживчих цін оприлюднюють щомісяця, а доходи населення – щоквартально), працювати з пробілами у спостереження та враховувати можливу зміну інформації (уточнення та перерахунок даних).

Також обраний метод моделювання має дозволяти швидко оновлювати прогноз для включення нової інформації з максимально можливою частотою. Нова інформація може з'являтися, у тому числі, внаслідок перегляду даних. Врахування нової інформації у прогнозах, звісно, корисне, але також може призвести до значних змін у траєкторії прогнозу, роблячи прогнози занадто чутливими, тому обрана модель має бути максимально стійкою. Це є ключовим недоліком авторегресійних моделей у прогнозуванні часових рядів.

Що стосується проміжку часу, за який враховують дані для прогнозування, то складні методи економічного аналізу вимагають опрацювання великої кількості спостережень. Занадто короткі часові ряди роблять оцінювання неможливим, а результати – ненадійними. Це створює особливу проблему для змінних, статистичні значення даних яких регулярно змінюються. Ця проблема стосується багатьох макроекономічних часових рядів, тому модель має допускати можливість пропусків у спостереженнях.

Серед моделей, які задовольняють названі вимоги до моделей макроекономічного прогнозування, варто назвати динамічну факторну модель, MIDAS-модель, «блідж»-моделі тощо.

1. Giannone D. Nowcasting: The real-time informational content of macroeconomic data / D. Giannone, L. Reichlin, D. Small. // *Journal of Monetary Economics*. – 2008. – №55. – С. 665–676.
2. Now-casting and the real-time data flow / M. Bańbura, D. Giannone, M. Modugno, L. Reichlin. // *Handbook of economic forecasting*. – 2013. – №2. – С.195–237.
3. Golinelli R. Tracking world trade and GDP in real time / R. Golinelli, G. Parigi. // *International Journal of Forecasting*. – 2014. – №30. – С. 847–862.
4. Ferrara L. Nowcasting global economic growth: A factor-augmented mixed-frequency approach / L. Ferrara, C. Marsilli. // *The World Economy*. – 2018.
5. Giannone D. Economic predictions with big data: The illusion of sparsity / D. Giannone, M. Lenza, G. Primiceri. // *Federal Reserve Bank of New York Staff Reports*. – 2018. – №847. – С. 3–29.
6. Big Data Econometrics: Now Casting and Early Estimates / [D. Buono, G. Kapetanios, M. Marcellino та ін.]. // *Bocconi WORKING PAPER SERIES*. – 2018. – №82. – С. 2–53.
7. Poncela P. More is not always better : back to the Kalman filter in dynamic factor models / P. Poncela, E. Ruiz. // *Statistics and Econometrics Series*. – 2012. – №17. – С. 1–56.
8. Camacho M. Introducing the euro sting: Short term indicator of euro area growth / M. Camacho, G. Perez Quiros. // *Special Issue: Forecast Uncertainty in Macroeconomics and Finance*. – 2010. – №25. – С. 663–694.
9. Camacho M. Spain-Sting: Spain Short-Term Indicator of Growth / M. Camacho, G. Perez Quiros. // *The Manchester School*. – 2011. – №79. – С. 594-616.

ЛІЗИНГ ЖИТЛОВОЇ НЕРУХОМОСТІ: ПРОБЛЕМАТИКА РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ

© Карпа І. С., 2019

Розробка концепції інноваційного розвитку регіональних ринків житлової нерухомості є актуальним напрямком наукової діяльності, а в сучасних умовах – і практичною необхідністю, що значно сприятиме впорядкуванню дій економічних агентів на ринку. Науковий підхід до цієї проблеми підтримуватиме розвиток інститутів і механізмів ринку житлової нерухомості й загалом здатний вивести його на принципово інший рівень, який базується на інноваціях і характеризується високою ефективністю. Варто реалізувати концепцію інноваційного розвитку регіональних ринків житлової нерухомості при впровадженні системи стратегічного планування регіонального розвитку на засадах старт-спеціалізації з урахуванням світових ринкових та технологічних тенденцій інноваційного розвитку [1]. Розмаїття підходів до визначення умов розвитку та основних аспектів управління організаційно-економічними складовими ринку житлової нерухомості та міської економіки, невизначеність багатьох проблем, зумовлених особливостями його функціонування, розробка імовірних напрямків розвитку регіонального ринку житлової нерухомості зумовили необхідність дослідження стратегічних перспектив цього сегмента. Ринок нерухомості є елементом ринкової структури регіону й має особливу інфраструктуру та відзначається низкою засад функціонування. Сучасне українське місто як об'єкт управління здебільшого може бути охарактеризоване як слабо організована цілісна система, якій властиві численні дисфункції й гіпертрофований розвиток. Тому рівновага житлової сфери як частини складної містоутворювальної системи залежить від певної кількості соціальних, економічних, просторово-функціональних, демографічних, екологічних, політичних та інших чинників, і отже, може бути охарактеризована як непевна [2, с. 47]. Споживчий попит на житло в рамках державного регулювання ринку житлової нерухомості практично не вивчається. Потрібно розвивати підприємницький підхід до формування житлової політики, який спрямований на використання всього різноманіття джерел його розвитку і орієнтований на приріст позитивного економічного і соціального результатів. Для реалізації підприємницького підходу необхідне впровадження низки організаційних та управлінських новачків, що забезпечують: застосування інноваційних методів дослідження відповідності попиту і пропозиції на первинному ринку житла; реалізацію альтернативних схем фінансування будівельного процесу (наприклад, комерційної оренди і житлового лізингу); організацію будівництва житла, призначеного для оренди. В умовах вибору інноваційних напрямів і інструментів розвитку ринку житлової нерухомості пропонуємо запровадження житлового лізингу як нового фінансового інструменту інвестування на ринку житлової нерухомості, який поєднує переваги житлового кредитування і житлової оренди, що дозволяє значно розширити коло домогосподарств, для яких комфортне помешкання може стати доступним. Сьогодні лізинг житлової нерухомості в Україні ще не набув належного використання, хоча перші кроки вже були зроблені. З метою впорядкування та розширення предмета діяльності Державної іпотечної установи (ДІУ) уряд вніс зміни до її статуту. Зокрема, вона отримала можливість для запровадження програми забезпечення житлом громадян України на умовах фінансового лізингу.

Використання операцій житлового лізингу сприятиме оптимізації думок при визначенні доцільності цього виду інвестування в житло і іпотечного кредитування, оскільки житловий лізинг має ряд переваг: лізинг житла поєднує переваги житлового кредитування і житлової оренди; немає початкового внеску, як в іпотечному кредиті; у лізингових угодах відсутній договір застави і поручительства з боку третіх осіб.

1. *Звіт про діяльність Міністерства економічного розвитку і торгівлі України у 2018 році. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.me.gov.ua*

2. Буркун І. *Організаційно-економічні аспекти управління та розвитку ринку житлової нерухомості на місцевому рівні* / І. Буркун // *Схід*. – 2013. – № 6 (126). – С. 46–49.

СУТНІСТЬ ТА ФАКТОРИ АСИМЕТРІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ЗМІН

© Кирилюк О. В., Швиданенко Г. О., 2019

Розвиток підприємства є сферою наукових інтересів економістів різних напрямів. Тому підходи до сутнісного наповнення даного поняття та її синтез з іншими термінами бізнесового середовища є різноманітними та багатогранними. Аналіз поняття «розвиток підприємства» вітчизняними і зарубіжними економістами теоретиками та практиками, зокрема такими як А. Пакрухіна, Т. Надтока, С. Дунда, Ю. Погорелов, Г. Какуніна, Б. Твісс, Й. Шумпетер, О. Пушкар, В. Тридід, П. Герберт, М. Лоренц, В. Айзексон, К. Шваб, А. Лолео, Б. Гейтс, К. Моеллер, Г. Селігер, Т. Сток, М. Альберг, М. Тіммер, Б. Ван Арк, Е. Петерс, Дж. Барні, Дж. Коллінз, П. Друкер, Ф. Лалу, Дж. Вейлз, Н. Мешко, І. Малик, С. Коляденко, дав можливість сформулювати визначення, що фундаментально висвітлює ключову сутність терміна. Ми розуміємо у вузькому аспекті розвиток підприємства як стан зміни діяльності компанії за якісними і кількісними параметрами під впливом зовнішніх і внутрішніх чинників, а у більш широкому – як незворотній, закономірний процес, що є послідовною безперервною зміною кількісних та якісних станів підприємства у часі та просторі. [1]

Підприємство є складним механізмом, що утворює відкриту і гнучку економічну систему на мікрорівні загального економічного середовища, а тому його розвиток у просторі та часі неодмінно пов'язаний зі змінами всередині, а, отже, із нерівномірностями та диспропорціями складових елементів. Перебуваючи в стані рівноваги, економічна система переходить у стан спокою, що часто призводить до встановлення бар'єрів щодо її змін, тому на сьогодні, в невизначених ринкових умовах, є більш доцільним приведення економічної системи в рух. Науковці, описуючи даний процес, користуються такими поняттями як асинхронність, незбалансованість, дивергенція, нерівновага тощо. Аналіз різноманітності термінів дає змогу відстежити подібність їх внутрішніх характеристик. [2] На нашу думку, описуючи явище нерівномірності розвитку підприємства, доцільніше використовувати поняття асиметрії.

В загальному розумінні даний термін синонімізується з порушенням симетрії. Її використовують в теоріях багатьох наук – від медицини до художнього мистецтва, коли описують специфічну властивість певного об'єкта відтворювати кращу форму себе при наявних змінах, перетвореннях чи трансформаціях. Ми розглядаємо поняття асиметрії у взаємозв'язку з розвитком підприємства та розуміємо даний симбіоз, як складний процес формування унікальних ресурсних композицій на підприємстві, котрі спрямовуються на розвиток певної структурної частини компанії, що сприяє її більш прогресивнішому розвитку відносно інших, а, отже, появи економічної нерівномірності на підприємстві.

Є багато факторів, котрі є причиною прояву асиметрії розвитку на підприємстві. В рамках даних тез, звернемося до теорії просторової організації економічних систем, котра описує вплив зовнішнього середовища та трендів на ринку, як вирішального чинника змін всередині підприємства.

На сучасному етапі розвитку світова економіка поступово переходить у нову технологічну епоху – цифрову економку. В новітніх умовах та викликах, що з'являються перед підприємствами, інноваційний тип розвитку стає базовим орієнтиром у формуванні стратегії розвитку. Двигуном зростання підприємства стає інвестування, що переважно спрямовується на залучення або/та створення інновацій компанією.

Й. Шумпетер, М. Кондратьєв, Маркетті та інші прибічники теорії розвитку економіки через інноваційний розвиток, описують життєвий цикл підприємства, котре діє на сучасному ринку, як зміну Б-подібних кривих, а не лінійних хвиль (Й. Шумпетер) та «довгих хвиль» (М. Кондратьєв). Це дало змогу науковцям більш конкретно описати траєкторію зміни технологічного способу виробництва, оскільки їх погляди ґрунтуються на ідеї, що стимулятором переходу підприємства із однієї життєвої фази розвитку в іншу є саме науково-технологічний прогрес. Кожен інноваційний процес, що відбувається в компанії, збільшує прибутковість, примножує потенціал, підвищує конкурентоздатність, що загалом справляє позитивний ефект на бізнесову діяльність та сприяє переходу компанії в новий якісний стан.

В умовах цифрової революції та швидких технологічних змін, управлінці здебільшого керуються подібними судженнями. «Полювання» за інноваціями постійно загострюється, чому сприяють процеси глобалізації та зростання впливу компаній-світових лідерів на світовому ринку. Діючи в турбулентних ринкових умовах, на підприємстві спостерігається явище асиметрії розвитку, оскільки залучення інновації в певний бізнес-процес зосереджує наявні інтелектуальні, фінансові та матеріальні ресурси на його розвиток більше, ніж інші сегменти підприємства.

Таким чином, явище асиметрії розвитку може стати як загрозою, так і перевагою. Загроза може бути спричинена концентрацією уваги на одному елементі, гальмуванням у розвитку інших, або ж нестачою ресурсного забезпечення для утримання усіх бізнес-процесів на належному рівні. Перевага можлива у разі використання інноваційно вдосконаленого сегмента підприємства як плацдарму для зростання і змін інших бізнес-процесів. Оскільки підприємство – це системний об'єкт, де всі елементи та процеси взаємопов'язані, асиметрія розвитку є неминучим процесом, що результативному управлінні має позитивний ефект для розвитку всього підприємства.

1. Швиданенко Г.О. Категоріально-понятійний аспект асиметрії розвитку підприємств в контексті технологічних змін / Г.О. Швиданенко, Кирилюк О.В. // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2018. – Вип. 3. – С.73-76

2. Федорищев Д. В. Асимметрия развития экономической системы [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dlib.rsl.ru/viewer/01003241248#?page=27>

3. Шваб К. Четвертая промышленная революция [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://loveread.ec/read_book.php?id=66348&p=1

4. Carayannis E.G. Technology management [Електронний ресурс] / Elias G. Carayannis, Jeffrey Alexander. – Режим доступу: <http://www.referenceforbusiness.com/management/Str-Ti/Technology-Management.html>.

ОСНОВНІ АСПЕКТИ РОЗРОБКИ І РЕАЛІЗАЦІЇ ВАРТІСНО-ОРІЄНТОВАНОЇ СТРАТЕГІЇ НА АВТОТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

© Кириченко Г.В., 2019

Динамічне зовнішнє середовище спонукає підприємців, які розраховують на успіх, до розробки та реалізації чітко збудованої стратегії. Відтоді як виникло поняття «стратегія» розвиваються різноманітні підходи її формування. Сьогодні підприємства стикаються з проблемою вибору, розробки і реалізації стратегії. Особливо це стосується підприємств транспорту. Транспортна система є однією з базових галузей в економіці. Роль транспорту є ключовою на всіх етапах виробництва: від доставки комплектуючих і сировини до транспортування готової продукції до місць призначення. Стабільне та ефективне функціонування транспортної системи забезпечує надійну обороноздатність, національну безпеку, цілісність держави, підвищення рівня життя населення, а також надходження до Державного бюджету України.

Україна володіє розвинутою транспортною інфраструктурою, але, на жаль, транспортний сектор задовольняє лише базові потреби економіки у перевезеннях. Актуальність вивчення проблематики розробки й впровадження вартісно-орієнтованої стратегії ґрунтується на тому, що такий підхід в управлінні підприємством призводить до підвищення ефективності управління окремими видами ресурсів та підприємства в цілому.

Все це спонукає до досліджень у сфері вартісно-орієнтованого менеджменту, оскільки його впровадження на вітчизняних підприємствах дозволяє підвищити ефективність їх функціонування в умовах нестабільної економіки.

До питань розробки вартісно-орієнтованої стратегії зверталось чимало західних та вітчизняних науковців, а саме: В. Аранчій, Н. Брезіцька, І. Колос, І. Корольова, Г. Крамаренко, Г. Філіна, Т. Коллер, Т. Коупленд, А. Раппапорт, Б. Стюарт, Д.Л. Волков, І.В. Івашковська, Т.Л. Керанчук, Т. Коллер, Р.О. Костирко, Т. Коупленд, Н.А. Мамонтова, О.Г. Мендрул, Дж. Муррін, Т.В. Теплова, О.О. Терещенко, А.М. Турило, З.Є. Шершньова, В.О. Шишкін та ін. Дослідження цієї проблематики показує, що механізм розробки вартісно-орієнтованої стратегії потребує подальшого вивчення. Зокрема, у сфері транспорту належним чином ці питання не розкриті, а наявні наукові розробки не доведені до рівня практичного використання. За останні декілька десятиріч погляди вчених щодо показників, які висвітлюють рівень ефективності та конкурентоспроможності підприємств значно змінилися. Це призвело і до змін в управлінні підприємством. Зокрема, на нинішньому етапі отримання прибутку не забезпечує підприємство необхідним рівнем конкурентоспроможності та не дає йому можливості ефективно функціонувати на ринку. Пріоритетом в теперішніх умовах виступає максимізація ринкової вартості підприємства, що і є основою вартісно-орієнтованого управління.

Безумовно, вартісно-орієнтоване управління має закордонне походження. Вітчизняні дослідження базуються на роботах і досвіді в основному західних економістів, які на практиці доводять ефективність вартісно-орієнтованого управління. Звичайно, весь закордонний доробок потребує адаптації до українських реалій. Для ефективного застосування вартісно-орієнтованого управління слід розробити і застосовувати показники, які будуть поєднувати переваги та ефективні методики закордонного досвіду і одночасно усуватимуть недоліки, які притаманні вітчизняній практиці підприємництва. Як показує досвід, стратегія – це не обов'язково довгострокова розробка. Це те, що призводить до кардинальних змін у функціонуванні підприємства і виводить його на якісно новий рівень існування. Зазвичай, розробка стратегії становить 6-12 місяців і повинна розкрити такі аспекти: на чому будемо заробляти; як те, що ми пропонуємо покаже себе в майбутньому; сформовані цілі та прогноз їх досягнення.

Багато дискусій стосується питання: на який строк розумно розробляти стратегію? За кордоном цей діапазон становить 5-10 і навіть 20-50 років (для галузей з досить тривалим інвестиційним циклом), а для деяких японських корпорацій, наприклад Toyota Motor Corporation, 100-150 років. В Україні, якщо бути реалістами, цей термін складає максимум 5 років. За оцінками експертів, навіть на третьому році впровадження проекту не завжди відбувається віддача, що потребує переосмислення та аналізу поставлених цілей. Треба розуміти, що для максимізації вартості підприємства керівництво повинно проаналізувати діяльність конкурентів, передбачити зміни на ринку та ставити цілі, що випереджають сьогоднішній день. Тобто вміти формувати попит на свої послуги. У розробці вартісно-орієнтованої стратегії беруть активну участь як власники підприємства так і менеджери різних ланок управління. У вартісно-орієнтованому управлінні виокремлюють такі основні компоненти: процес формування вартості (досліджуються джерела максимізації майбутньої вартості); управління, орієнтоване на вартість (організація, корпоративна культура, комунікації); вимірювання вартості (показники, методика оцінювання, врахування динаміки змін) [1].

Стратегія АТП розробляється з урахуванням фінансових можливостей підприємства, чинників внутрішнього і зовнішнього середовища і забезпечує відповідність фінансово-економічних можливостей підприємства умовам, які склалися на вітчизняному та світовому ринках транспортних послуг.

Процес стратегічного управління вартістю АТП передбачає такі етапи:

1-й етап: *Базова оцінка*, яка включає в себе економічний аналіз господарської діяльності, підбивання підсумків діяльності всіх структурних підрозділів. На цій стадії основною проблемою є розробка алгоритму вимірювання вартості підприємства на основі чинних фундаментальних підходів: витратного, ринкового і дохідного.

2-й етап: *Розробка стратегії*. Проводиться розробка і вибір стратегії розвитку підприємства з альтернативних варіантів. Перевага надається тому варіанту, який дозволяє максимізувати вартість підприємства. Обов'язковим на цьому етапі є визначення факторів вартості, які повинні бути досягнуті в конкретний період. Ця стадія є інформаційною базою ухвалення управлінських рішень. Отримана оцінка вартості підприємства надалі буде основою побудови «дерева цілей» і процесу бюджетування.

3-й етап: *Функціональний етап* зосереджений на оперативному управлінні процесами, які впливають на вартість підприємства, постійний контроль над ними на всіх рівнях управління. Вартість підприємства тут відіграє роль основного показника ефективності, який, на відміну від інших, відповідає вимогам необхідності і достатності.

4-й етап. *Оцінка ефективності управління вартістю підприємства*. Це заключний момент процесу управління вартістю на певному часовому інтервалі, і в той же час він починає новий цикл даного процесу, так як на цьому етапі відбувається визначення досягнутих результатів за певний період часу. Оцінка вартості враховує довгострокові перспективи діяльності підприємства, оскільки в основі концепції вартості – прогнозування грошових потоків.

Всі розробки і дослідження спрямовані на те, щоб з теоретичних висновків і пропозицій втілювати в процеси практичного характеру, що враховують специфіку транспортної галузі. Необхідним для впровадження вартісно-орієнтованого управління в робочий процес вітчизняних підприємств та отримання позитивного ефекту від нього є: відповідний чітко сформований термінологічний апарат, визначення найбільш дієвих моделей оцінки вартості підприємства, систематизування факторів створення вартості, розробка концептуальної моделі вартісно-орієнтованого управління для українських підприємств.

Впровадження вартісно-орієнтованого управління допомагає керівництву досягти необхідного ефекту при реалізації обраної стратегії оскільки використання підходів в управлінні, що спрямовані на зростання вартості підприємства, змінюють не лише процеси управління, а й підвищують ефективність роботи в цілому.

1. Сотніков А. В. *Еволюція концепції вартісно-орієнтованого управління* / А. В. Сотніков // *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку* : [збірник наукових праць] / відп. ред. О. Є. Кузьмін. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2011.

НАПРЯМИ ЗАСТОСУВАННЯ ІоТ У ХАРЧОВІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ

© Кіржецький Ю.І., Кіржецька М.С., 2019

Харчова промисловість належить до низькотехнологічної промисловості із домінуванням поліпшуючих, а не радикальних інновацій і відносно низькою ставкою інноваційності як в Україні так і в ЄС (лише близько 3% інновацій створюється саме у цій галузі)[1]. Але, цифрова революція та, зокрема, інформаційно-комунікаційні технології стають інструментом трансформації традиційних секторів економіки, зокрема, й харчової промисловості. В останні роки домінуючою загальносвітовою технологічною інновацією є Інтернет речей (ІоТ). Дана технологія трансформує стратегію ведення бізнесу, зокрема, й на підприємствах харчової промисловості: створюючи нові цінності, формуючи прийняття обґрунтованих рішень щодо оптимізації операцій, підвищення стандартів обслуговування клієнтів та продуктивності праці працівників, устаткування, зменшення негативного впливу промисловості на навколишнє середовище. За даними Світового Банку, до 2022р ІоТ дасть змогу підвищити корпоративний дохід галузей промислового виробництва, та, зокрема і галузей харчової промисловості на 21%, а також підвищити рівень продовольчої безпеки у тих регіонах світу де ця проблема є актуальною [2]. Зважаючи на достатній рівень продовольчої безпеки України, напрями застосування ІоТ, на нашу думку, будуть визначатися через підвищення прибутковості екологічності і стійкості бізнесу. Зокрема через покращення ефективності операційної діяльності та скорочення відходів виробництва.

Результати досліджень компанії GrowthEnabler показали, що технологія ІоТ застосовується для: оптимізації ланцюга постачання продукції та його сумісності з глобальними та місцевими нормами харчової безпеки FDA; безпеки харчових продуктів через відстеження температурних показників, зберігання інформації про продукцію, автоматизації звітів про якість продукції, а також використовувати автоматизовані контрольні списки HACCP під час виробництва та транспортування; оптимізації витрат виробництва шляхом скорочення часу простою обладнання, підвищення енергозбереження (економії електроенергії до 20%), удосконалення процесів управління запасами та витратами, підвищення ефективності праці до 25% тощо [3]. Харчові відходи є значною проблемою для навколишнього середовища та для світової економіки. Зважаючи на значну кількість харчових відходів (33-60%) можемо стверджувати про загальну неефективність цього ринку, якої не має у інших секторах промисловості. Тому, використання ІоТ у напрямку мінімізації харчових відходів спрямоване на оптимізацію існуючого виробництва до потреб ринку, тим самим скоротивши відходи. До прикладу, розроблена мережа DiscoveryIoT революціонізує ланцюги поставок за допомогою ІоТ, Blockchain, AI та відстежує кінцеве споживання та термін придатності за окремими видами продукції, що дає змогу не лише приймати обґрунтовані рішення стосовно виробництва, а й скорочувати відходи споживання.

Отже, використання інструментів ІоТ може стимулювати модернізації харчової промисловості України та її структурно-інноваційну трансформацію. Окрім економічних переваг: покращення ефективності операційної діяльності, вони мають позитивний вплив на екологічну та соціальну складову функціонування підприємств на даному ринку.

1. База даних Євростат / Офіційний сайт Євростат [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://ec.europa.eu/eurostat/data>;

2. Industrial Internet of Things: Unleashing the Potential of Connected Products and Services Access mode: http://www3.weforum.org/docs/WEFUSA_IndustrialInternet_Report2015.pdf;

3. Market pulse report, internet of things (IoT). Access mode: <https://growthenabler.com/flipbook/pdf/IOT%20Report.pdf>

ОСНОВНА МЕТА ЦИФРОВІЗАЦІЇ – ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

© Кльоба Л.Г., 2019

У класичному розумінні поняття “цифрова економіка” означає діяльність, в якій основними засобами (факторами) виробництва є цифрові (електронні, віртуальні) дані як числові, так і текстові. Цифрова економіка базується на інформаційно-комунікаційних та цифрових технологіях, стрімкий розвиток та поширення яких вже сьогодні впливають на традиційну (фізично-аналогову) економіку, трансформуючи її від такої, що споживає ресурси, до економіки, що створює ресурси. Саме дані є ключовим ресурсом цифрової економіки, вони генеруються та забезпечують електронно-комунікаційну взаємодію завдяки функціонуванню електронно-цифрових пристроїв, засобів та систем.

Окремі теоретичні аспекти цифрової економіки та цифровізації розглянуто в працях багатьох вітчизняних науковців, в тому числі, Н.М. Крауса, О.П. Голобородько, К.М. Крауса, О.П. Степаненко та інших [1-2]. Проте в наявних наукових працях неповною мірою знайшли відображення сучасні тенденції впровадження цифровізації. Усе це зумовило актуальність дослідження.

Загальною закономірністю проектів цифрової економіки є орієнтація на конкретного споживача і всебічне використання інформації як рушійного ресурсу, врахування конкретних особливостей конкретного споживача в конкретному місці, і світове використання технологій цифрових трансформацій реальних бізнес-процесів. Таким чином, ці цифрові проекти характеризуються дуже конкретними обставинами їх реалізації в конкретному місці і лише при накопиченні позитивних в економічному плані результатів можуть стати предметом стандартизації та іншої регламентації [1].

Цифровізація — насичення фізичного світу електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними, що фактично уможливує інтегральну взаємодію віртуального та фізичного, тобто створює кіберфізичний простір. Цифровізація є визнаним механізмом економічного зростання завдяки здатності технологій позитивно впливати на ефективність, результативність, вартість та якість економічної, громадської та особистої діяльності [2, с.125].

Основна мета цифровізації полягає у досягненні цифрової трансформації існуючих та створенні нових галузей економіки, а також трансформації сфер життєдіяльності у нові більш ефективні та сучасні. Такий приріст є можливим лише тоді, коли ідеї, дії, ініціативи та програми, які стосуються цифровізації, будуть інтегровані, зокрема, в національні, регіональні, галузеві стратегії і програми розвитку.

Цифрові технології — одночасно величезний ринок та індустрія, а також платформа ефективності і конкурентоспроможності всіх інших ринків та індустрій. Високотехнологічне виробництво та модернізація промисловості за допомогою інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій, масштаб і темп цифрових трансформацій повинні стати пріоритетом економічного розвитку.

Перспективи подальших досліджень даної теми полягають, на нашу думку, у розробці теоретичних та практичних рекомендацій направлених на цифровізацію всіх секторів економіки України з метою впровадження у виробництво сучасних інноваційних товарів і послуг та підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств.

1. Краус Н.М. *Цифрова економіка : тренди та перспективи авангардного характеру розвитку [Електронний ресурс] / Н. М. Краус, О. П. Голобородько, К. М. Краус // Ефективна економіка. – 2018. – № 1. – Режим доступу: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/1_2018/8.pdf.*

2. Степаненко О. П. *Перспективні напрями цифрової трансформації в контексті розбудови цифрової економіки / Степаненко О. П. // Моделювання та інформаційні системи в економіці : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана» ; редкол.: В. К. Галицин (голов. ред.) [та ін.]. – Київ : КНЕУ, 2017. – № 93. – С. 120–131.*

ПЕРСПЕКТИВИ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНИ

© *Ковбаско О.М., 2019*

Необхідною передумовою ефективного функціонування ринку праці, як і будь-якого іншого ринку, є існування своєчасного потоку точної інформації для задоволення інформаційних потреб його учасників. Це стосується передусім суб'єктів ринку праці: найманих працівників (і їх об'єднань – профспілок), роботодавців (підприємців) та їх спілок, держави і її органів, а також широкого кола стейкхолдерів. Серед останніх органи місцевого самоврядування, освітні установи, молодь та доросле населення, які вибирають професії для навчання, громадськість, інвестори тощо.

Серед основних недоліків інформаційної системи ринку праці (ІСРП) в Україні є значна інформаційна асиметрія між учасниками ринку праці; відсутність інструментів для перетворення інформації (статистичних і адміністративних даних) в знання про ринок праці, у т.ч. прогнози попиту та пропозиції робочої сили.

Інформація про ринок праці накопичується у базах даних різних державних установ, які доповнюють один одне. Найбільш традиційними та найбільш важливими джерелами інформації є статистичні дослідження робочої сили (економічної активності населення) та підприємств, яке здійснює Державна служба статистики України, адміністративні дані щодо зареєстрованих безробітних та вакансії підприємств Державної служби зайнятості, статистичні дослідження перспективної потреби підприємств у робочій силі, яке здійснює Державна служба зайнятості. Окрім цього важливими джерелами інформації є адміністративні дані МОН щодо кількості студентів та випускників за спеціальностями, у т.ч. у територіальному розрізі, дані про демографічну структуру населення України Державної служби статистики України тощо [1]. Значний обсяг даних про попит і пропозицію робочої сили накопичують комерційні структури, що надають послуги з посередництва у працевлаштуванні, зокрема Інтернет-сайти з пошуку роботи.

Іншою особливістю функціонування ІСРП є те, що ринок праці складається з низки сегментів, які суттєво відрізняються один від одного за характеристиками попиту та пропозиції робочої сили. Тому його прогнозування у кожному сегменті ринку праці потребує використання різних методичних підходів щодо формування необхідної інформаційної бази та розроблення властивих для кожного з цих сегментів процедур збору та оброблення інформації [2].

З огляду на вищезазначене, отримання знань про ринок праці потребує доступу до різних джерел інформації, використання спеціальних процедур її обробки та представлення у зручній для сприйняття формі. Практичні приклади реалізації зазначеного підходу для розвитку ІСРП в Україні на сьогоднішній день відсутні і є предметом наукового обговорення [1,2].

З розвитком цифрових та інформаційно-комунікаційних технологій та за умови реалізації в діяльності органів виконавчої влади принципу державної політики цифрового розвитку «цифровий за замовчуванням», в Україні відкриваються нові можливості щодо розвитку інформаційної системи ринку праці та задоволення інформаційних потреб його учасників. Вони пов'язані, передусім, з використанням гнучкої віртуальної інтеграції державних даних, без необхідності реінжинірингу інформаційних систем і централізованого збору даних з вихідних баз даних. Та підтримуються державною політикою цифрового розвитку «цифровий за замовчуванням», яка передбачає «забезпечення доступу до даних, знань, послуг та інших інформаційних продуктів органів державної влади та органів місцевого самоврядування не лише зсередини самих органів виконавчої влади, але також і з-за їх меж (фізичних і віртуальних) іншим органам і секторам економіки, <...> розпоряджання своїми електронними інформаційними ресурсами, вирішення питань безпеки та захисту даних» [3].

Зручним і ефективним інструментом для перетворення інформації про стан ринку праці у продукт з доданою вартістю, який задовольняє потреби різних споживачів, є сервіси (програмні продукти, мобільні додатки), які створюються на основі відкритих даних.

Переваги використання сервісів для формування інформаційної системи ринку праці, пов'язані з можливостями:

- спільної обробки даних різних відомств, що містять первинну інформацію;
- підключення до обробки з наборами державних даних (наприклад, геопросторових, великих даних) даних інших організацій;
- використання потужних алгоритмів аналізу даних, у т.ч. штучного інтелекту;
- візуалізації агрегованої інформації;
- створення нових каналів доступу до наборів даних для учасників ринку праці та міжвідомчих інформаційних комунікацій;
- використання сервісів на основі відкритих даних, розроблених комерційними і неприбутковими організаціями;
- роботи з даними в онлайн-режимі;
- залучення для розробки сервісів стартап-проектів.

Сервіси можуть бути застосовані на різних етапах створення знань про ринок праці: пошуку, агрегації та обробки інформації, розподілу та доставлення даних, користування кінцевими даними.

Сервіси для задоволення інформаційних потреб учасників ринку праці можна класифікувати:

- за типом обробки інформації (*пошукові, аналітичні, інтелектуальної аналітики, статистичні*);
- способом відображення інформації (*звіти, картографічна візуалізація, Mashup*);
- за режимами відображення (*за певний період або на певну дату, у режимі реального часу*).

Умовами для широкої реалізації сервісів на основі державних даних є представлення державних даних у пов'язаному форматі, надання доступу до них через інтерфейси прикладного програмування (server-side Web API), застосування хмарних технологій обчислення [4].

Серед факторів, що ускладнюють створення сервісів для формування інформаційної системи ринку праці в Україні слід відзначити: відсутність доступу до адміністративних наборів даних державних установ, представлення відкритих наборів даних у немашиночитаних форматах, недотримання комерційними структурами державних стандартів щодо класифікації професій та сфер діяльності підприємств при генерації інформації про вакансії та розміщені резюме шукачів роботи.

Успішна реалізація та розвиток інформаційної системи ринку праці, як показує досвід багатьох європейських країн, в значній мірі залежить від кількох ключових чинників, таких як: сильна регулятивна та управлінська база, фінансові ресурси, спроможність ключових стейкхолдерів, залучення стейкхолдерів до процесу [5].

1. Стронковскі П. Збір та застосування інформації про ринок праці з метою підсилення регіональної системи професійно-технічної освіти (ПТО): практичний посібник. Київ – Варшава: «U-LEAD with EUROPA», 2018. URL: <https://storage.decentralization.gov.ua/uploads/library/file/366/18.01.2019.pdf> (дата звернення 18.04.2019)

2. Кравцов С. Проблеми прогнозування попиту та пропозиції робочої сили. Мережеве суспільство: ринок праці, суспільні відносини, роль профспілок: збірник матеріалів круглого столу (м. Київ, 22 березня 2018 р.). Київ, 2018. С.36-39.

3. Деякі питання цифрового розвитку: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.01.2019 N 565. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/deyaki-pitannya-cifrovogo-rozvitku> (дата звернення 18.04.2019)

4. Клімушин П.С., Спасібов Д.В. Інноваційні сервіси відкритих даних для забезпечення ефективного функціонування е-уряду. Актуальні проблеми державного управління. 2017. № 1(51). С.1-8.

5. Framework for assessing governance of skills anticipation and matching in EU Countries. Luxembourg,: Cedefop, 2017. URL: http://www.cedefop.europa.eu/files/20171016-cedefop_skills_governance_framework.pdf (дата звернення 18.04.2019)

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКОГО ТРАНСКОРДОННОГО РЕГІОНУ В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

© Козик В.В., Мицишин О.Л., Павелчак Т.І., 2019

На сьогоднішній день стратегічний курс України на європейську інтеграцію та поглиблення партнерства з ЄС обумовлюють необхідність інтенсифікації транскордонного співробітництва її західних прикордонних областей. У розвитку транскордонного співробітництва між Україною та Польщею ці функції відводяться трьом прикордонним областям України (Волинській, Львівській та Закарпатській) та двом воєводствам Республіки Польща (Люблінському та Підкарпатському). Загальна площа українсько-польського транскордонного регіону становить 97 678 км², де українська частина складає 54 720 км², а польська – 42 968 км². Він є густонаселеним регіоном – щільність населення становить 93,2 ос./км². На його території проживає 9109,5 тис. осіб.

Співпраця Польщі та України в даному транскордонному регіоні здійснюється в межах створених в 1995 році транскордонного об'єднання «Єврорегіон «Буг» та міжрегіональної організації «Карпатський єврорегіон», а також шляхом укладення угод про транскордонне співробітництво в окремих сферах. В рамках цих єврорегіонів вже було реалізовано ряд проектів та програм, спрямованих на розбудову кордону та створення прикордонної інфраструктури, охорону навколишнього середовища, розвиток місцевого самоврядування та ін. Здійснювалося також співробітництво між працівниками органів освіти, науки, культури, туризму, охорони здоров'я, правопорядку, статистики, охорони навколишнього середовища тощо.

Східні прикордонні області Польщі та західні прикордонні області України активно беруть участь у доступних операційних програмах ЄС і громадські організації є основними бенефіціарами фінансових ресурсів зі структурних фондів ЄС. Важливими інструментами транскордонного співробітництва, які були вдало застосовані в українсько-польському транскордонному регіоні та ефективно впливають на його соціально-економічний розвиток є Програма Добросусідства Польща-Білорусь-Україна INTERREG IIIA / Tacis CBC 2004–2006 (Програма Добросусідства) та Програма транскордонного співробітництва ЄСП Польща-Білорусь-Україна 2007-2013. Реалізація проектів цих програм дозволяє прикордонним територіям України зменшувати територіальні, культурні та суспільні диспропорції за рахунок тісної співпраці з більш економічно та соціально розвиненими прикордонними регіонами Республіки Польща та підвищувати рівень життя місцевого населення. На сьогодні продовжує і розширює співпрацю, яка попередньо здійснювалась в рамках цих двох програм, в прикордонних регіонах трьох країн Програма транскордонного співробітництва Польща-Білорусь-Україна 2014-2020, що діє у рамках Європейського Інструменту Сусідства (ЄІС).

Активізація інтеграційних процесів, пов'язана із підписанням Угоди про асоціацію між Україною та ЄС і «тимчасовим» застосуванням Поглибленої і всеохоплюючої зони вільної торгівлі (ПВЗВТ) з 1 січня 2016 року, прискорює входження прикордонних регіонів у європейський економічний простір. Зважаючи на це, необхідно враховувати важливість формування спільних організаційно-правових форм розвитку підприємництва на цій території: створення та налагодження функціонування партнерств (змішаних торгово-промислових палат, ділових рад, торгових домів, бізнес-клубів тощо); налагодження технологічних ланцюжків (експортоорієнтовані підприємства, спільні підприємства та інші структури міжсекторних мережевих взаємодій); функціонування нових форм транскордонного співробітництва (кластерів, парків, центрів прикордонної торгівлі тощо). Зокрема, формування таких мережевих структур як транскордонні кластери в українсько-польському транскордонному регіоні дасть змогу забезпечити максимально ефективне використання наявних у ньому природних, виробничих та трудових ресурсів.

ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ПЕРЕДУМОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

© Колещук О.Я., Коліушко С.О., 2019

Глобалізація світової економіки в період завершення п'ятого технологічно укладу загострює проблему необхідності зростання конкурентоспроможності персоналу. Попит на промислові товари, металургію та продукти формував структуру торгівельного балансу України протягом останніх років [1]. У національному валовому внутрішньому продукті значною є частка видобувних виробництв та виробництв з низьким ступенем переробки. Проблема інноваційного розвитку країни за технологічними укладами є актуальною і важливою, тому багато вчених приділяють їй увагу.

Сьогодні в Україні переважно розвинуті III та IV технологічні уклади, притаманні індустріальній технології розвитку машинного виробництва [2]. За оцінками експертів, в Україні близько 95% обсягів виробленої продукції належить до третього (60%) і четвертого (35%) укладів [3]. Перехід до п'ятого технологічного укладу, що характеризується високим ступенем технології та розвиток економіки знань, що опирається на інформацію та знання як фактор виробництва сповільнюється високим ступенем цифрової нерівності у суспільстві. Що у свою чергу зумовлює необхідність трансформації вітчизняних індустрій в конкурентоздатні за рахунок їх цифровізації, створення нових можливостей для реалізації людського капіталу, розвитку інноваційних, креативних, цифрових сфер та бізнесу. Та зі свого боку зачіпає питання негативного відношення працівників до нововведень, яке може створювати перешкоди співмірні з економічними, інвестиційними чи податковими перепонами. Інноваційна пасивність на рівні колективу призводить до втрати конкурентних переваг та може суттєво гальмувати впровадження передових технологій, тому слід звернути увагу на недостатність лише залучення інвестицій та оновлення основних фондів для зростання інноваційного розвитку підприємства. У більшості випадків застосування інновацій зумовлює достатньо чутливі зміни у сфері соціально-трудових відносин. Ці зміни зазвичай не впливають негативно на матеріальний стан працівників, але можуть створювати високу психологічну напругу, що пов'язана із зміною інтенсивності праці, відповідальності, необхідності додаткового навчання та перекваліфікації. Ці негативні фактори, що пов'язані з виходом з зони психологічно комфорту персоналу підприємства можна згладити через впровадження заходів прискореного цифрового розвитку, який повинен відбуватись за участі державних структур та бізнесу. Це передбачає реалізацію цілеспрямованої політики розвитку цифрових компетентностей громадян шляхом створення умов безперервного навчання та розвитку в послідовності загальноосвітня школа заклад вищої освіти підприємство. Це дасть змогу широко використовувати цифрові технології в громадянському суспільстві, покращить соціальну інтеграцію, допоможе в досягненні комерційних цілей загалом для суспільства. На мікроекономічному рівні ці заходи дозволять знівелювати негативне відношення частини працівників до нововведень, що пропонуються, та усуне протестну поведінку частини персоналу, яка розглядає інноваційний розвиток підприємства як загрозу власному добробуту. Підтримуючи ранній та безперервний розвиток цифрової компетентності можна розраховувати на суттєве зменшення пасивного опору новітнім, що сприятиме росту продуктивності праці та спрямовуватиме розвиток творчих здібностей та зростання інтелектуального потенціалу працівників у русло розвитку інноваційної культури.

1. Тенденції зовнішньої торгівлі товарами України з країнами Європи / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=69463442>

2. Федорова Юлія Володимирівна,. Перспективи інноваційного розвитку України: технологічні уклади. /Ю. В. Федорова// Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2016 р., Т. 1, С. 123-126.

3. Дубик В., Осідач О. Активізація участі України в новому технологічному укладі як шлях інноваційного прориву і нарощення прибутковості / В. Дубик, О. Осідач // Інноваційна економіка. – 2014. – № 2(51). – С. 31-39

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УКРАЇНІ

© Коліщук О. В., 2019

Невід'ємною складовою інноваційного розвитку економіки країни є її забезпеченість необхідною інфраструктурою. Основна функція інфраструктури полягає в ефективному використанні наявних наукових, промислових та фінансових ресурсів для впровадження інноваційних програм. На даний час в Україні основними організаційними формами впровадження інноваційних програм є: державні та недержавні науково-дослідницькі центри, технопарки, технополіси, венчурні підприємства, бізнес-інкубатори. На нашу думку, найбільш вдалою серед них є технологічні парки, які поєднують науковий потенціал та промислові можливості. Для них властива комплексна організація наукоємного виробництва шляхом максимального сприяння створенню та запровадженню нових технологій, стимулювання розвитку творчих можливостей фахівців. Концентруючи наукові, виробничі та фінансові ресурси технопарки забезпечують відтворення повного життєвого циклу інновацій: дослідження – розробка – упровадження – масовий промисловий випуск наукоємної високотехнологічної конкурентоспроможної продукції на світових ринках.

Незважаючи на те, що на даний час із 16 зареєстрованих на Україні технологічних парків, фактично проводять діяльність тільки половина – 8 [1, с. 201], проте вони вносять вагомий вклад до інноваційного розвитку національної економіки. Так, за даними Голови комітету Верховної Ради України з питань промислової політики та підприємництва В. Галасюка, за період свого існування вони реалізували 120 інноваційних проектів, створили 3,5 тис. робочих місць, виробили інноваційної продукції на 13 млрд. гривень [2].

Поряд з технопарками певного розвитку в українській економіці набули бізнес-інкубатори. Вони швидше і краще адаптуються до соціально-економічних умов регіону, враховують специфіку його промислових можливостей, кадрового потенціалу та фінансового забезпечення. Бізнес-інкубатор, як інноваційна інфраструктура, надає можливість навчати місцевих фахівців сучасним формам ведення бізнесу. Вони найчастіше створюються при університетах, інститутах тощо. На регіональному рівні їх розвиток забезпечується за рахунок фінансування місцевими органами виконавчої влади.

Для підтримки інноваційної продукції і технологій на регіональному рівні практикують проведення ярмарок і виставок. Так, 11 вересня 2018 року у м. Вінниця Департаментом міжнародного співробітництва та регіонального розвитку Вінницької облдержадміністрації проведено конкурс бізнес-планів для підприємців-початківців (стартапи). Більшість проектів було присвячено розробкам для сільського господарства та переробної промисловості. Серед них найбільший інтерес викликали проекти «Створення, виготовлення та впровадження обладнання для забезпечення ресурсоефективності технологічних процесів в сільському господарстві і переробній промисловості», «Побудова та обладнання холодильного приміщення для зберігання винограду, яблук та інших фруктів», «Створення виробництва корисних харчових сумішей/каш» тощо. Лауреатами конкурсу стали техніко – технологічні проекти: «Виробництво електричної енергії з енергії сонячного випромінювання» і «Організація виробництва целюлозного утеплювача» [3].

У травні 2018 року на базі Ужгородського національного університету відбувся конкурс інноваційних ідей «Стартап – УжНУ 2018». За його результатами було відзначено новітні технічні розробки: «Системи моніторингу з елементами доповненої реальності», «Композиції ефірних олій із широким спектром антимікробних властивостей», «Розробка елементів захисту інформації на халькогенідних плівках», «АІМП (Автономний ін'єкційний модульний пристрій)», «Безпілотні

пошукові системи для застосування в агресивних середовищах з використанням технології радіочастотної ідентифікації (RFID)»[4].

У вересні 2018 року на базі Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (м. Луцьк) проведено обласний конкурс – виставку молодіжних інноваційних проєктів «Майбутнє України», де зокрема були представлені проєкти з наступних номінацій: «Інформаційно-телекомунікаційні системи та технології», «Електроніка та приладобудування», «Матеріалознавство та перспективні технології», «Технічна творчість та винахідництво», «Екологія та ресурсозбереження» [5].

Розвиток інноваційної інфраструктури потребує значних фінансових вкладень. Одним з найбільш поширеним у світі напрямком залучення фінансових активів для інноваційних проєктів є венчурний бізнес. В Україні у 2017 році через венчурний бізнес стартапами було залучено 258,6 млн. дол., що майже втричі більше, ніж у 2016 році [6]. Доцільність співпраці малого бізнесу з венчурними фондами зумовлена здебільшого обмеженістю фінансових ресурсів та неможливістю або недоцільністю залучення банківських кредитів.

Заслужує уваги новітній інструмент для залучення коштів через Інтернет, що називається краудфандинг. Краудфандинг – «це співпраця людей, які добровільно об'єднують свої гроші чи інші ресурси разом, як правило через Інтернет, аби підтримати зусилля інших людей або організацій» [7]. Кошти залучені через краудфандинг збираються на різні проєкти, зокрема – інноваційні. До особливостей залучення коштів через краудфандинг можна віднести: необмеженість державними кордонами (перерахувати кошти на вподобаний проєкт може будь-яка людина незалежно від свого місцезнаходження); прозорість (в он-лайн режимі відображається сума перерахованих коштів); можливість фінансування інноваційних проєктів з високим ступенем невизначеності (для яких неможливо отримати банківські кредити).

Серед вітчизняних проєктів, що зібрали кошти через краудфандинг: Petscube – гаджет для дистанційного спостереження за домашніми тваринами; FORCEemotion – розумний браслет, що відслідковує фізичний стан; GreenNanny – пристрій, що забезпечує індивідуальний полив рослин; GearEye – система пошуку загублених речей тощо [7].

У підсумку, можемо констатувати, що в Україні одночасно використовуються різні організаційні форми інноваційної інфраструктури і кожна з них є важливим чинником розвитку економіки країни, базовим фундаментом її наукового забезпечення та надає можливість безпосередньо впроваджувати інноваційні розробки у промислове виробництво.

1. Інноваційна Україна 2020: національна доповідь / за заг. ред. В.М. Гейця та ін.; НАН України. – К., 2015. – 336 с. : табл., рис. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2015/07/Інноваційна-Україна-2020++.pdf>

2. Савенко С. Поможет ли новый закон реализовать потенциал технопарков в Украине? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://delo.ua/business/parlament-planiruet-prodlit-zhizn-tehnoparkov-339766/>

3. Спілка підприємців Стіна. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://stina.org.ua/novyny-spilky/vitayemo-peremozhtsiv-konkursu-biznes-planiv-dlya-pidpryyemstiv-pochatkivtsiv-startapy-2018-roku/>

4. Ужгородський національний університет. Відбувся другий етап конкурсу інноваційних ідей «Стартап – УжНУ 2018». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/news/drugij-etap-konkursy-innovatsijnih-idej-startap-uzhnu-2018.htm>

5. Обласний етап конкурсу-виставки молодіжних інноваційних проєктів «Майбутнє України». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: vman.lutsk.ua/news/2018/09/25/1353.html

6. Перспективи ринку венчурних і прямих інвестицій в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www2.deloitte.com/ua/uk/pages/press-room/press-release/2018/prospects-of-venture-capital-and-direct-investment.html>

7. Краудфандинг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Краудфандинг>

ОСОБЛИВОСТІ ПЛАНУВАННЯ ВИТРАТ НА ПОБУДОВУ СИСТЕМ АДМІНІСТРУВАННЯ В ПІДПРИЄМНИЦТВІ

© Коломієць О.Л., Овчарук В.В., 2019

Побудова систем адміністрування в підприємстві здійснюється, як правило, в умовах ресурсних і часових обмежень, що зумовлює необхідність залучення усього спектру інструментарію управління цими процесами. Наприклад, з огляду на складність прогнозування величини багатьох статей витрат у цьому контексті, у відповідних бюджетах слід виокремлювати окремі витрати укрупнено. Експерти акцентують увагу на доцільності формування такої системи обліку витрат та контролю бюджету під час побудови системи адміністрування, яка порівнюється з планом робіт за проектом у формі певної визначеної маршрутної карти.

Як відомо з теорії управління витратами, ця сфера є важливою складовою системи управління в підприємстві загалом і передбачає виконання усіх загальних функцій, що є характерними для будь-якого об'єкта управління. Відтак, важливо конкретизувати процеси планування, організування, мотивування, контролювання та регулювання відповідних витрат. Зокрема, наприклад, завдяки плануванню витрат в системах адміністрування в підприємстві суб'єкти господарювання мають можливість формувати планові рішення на майбутні періоди, виявляти потенційні резерви зниження витрат, здійснювати економічне оцінювання цих систем тощо. Таке планування дає можливість і чіткого розуміння складу кожної статті витрат та їхнього кількісного оцінювання. Плановий обсяг витрат на побудову систем адміністрування в підприємстві, очевидно, має розраховуватися з урахуванням очікуваної структури таких систем. Воно потрібне перш за все з огляду на необхідність виявлення найбільш економічно доцільних шляхів використання ресурсів.

Ефективна система планування витрат на побудову систем адміністрування в підприємстві сприяє можливості виявлення економічних наслідків відхилень факту від плану та ухвалення відповідних управлінських рішень. Загалом слід вказати на те, що таке планування може передбачати формування типового інструментарію, як-от:

- планової калькуляції витрат на функціонування системи адміністрування на звітний період;
- консолідований план витрат на функціонування системи адміністрування за елементами на звітний період;
- консолідований план витрат на функціонування системи адміністрування за статтями на звітний період тощо.

План-факт контроль витрат на побудову систем адміністрування в підприємстві дає змогу оперативно виявляти причини відхилень у цьому сегменті, забезпечуючи тим самим важливий та необхідний зворотній зв'язок. Для розв'язання цього завдання план витрат може бути ефективним як інструмент, що визначає межі відповідальності окремих посадових осіб підприємства щодо побудови і використання систем адміністрування в управлінні. Загалом зрозуміло, що відхилення план-факту витрат на побудову систем адміністрування в підприємстві може мати як позитивний, так і негативний характер. Причому, не слід забувати і те, що такі відхилення можуть набувати форми контрольованих і неконтрольованих (що, відповідно, задіюватиме різний інструментарій управління ними). За певних умов керівники чи інші фахівці підприємства можуть установлювати межі допустимих відхилень зазначених витрат.

Будь-які відхилення витрат на етапі побудови систем адміністрування в підприємстві повинні мати обґрунтовані пояснення з прогнозуванням відповідних наслідків. Наприклад, на практиці у цьому контексті доволі часто застосовують ретельні аналітичні таблиці, де відображаються заплановані та фактичні показники й прогнози.

ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ВІЗ, ЯК ІННОВАЦІЙНОГО ІНСТРУМЕНТУ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ КРАЇНИ

© Колосінська М.І., 2019

Незважаючи на великі успіхи, досягнуті в останні десятиліття у полегшенні туристичних подорожей у багатьох регіонах світу, є ще місце для значного прогресу, а саме, враховуючи можливості максимального використання інформаційно-комунікаційних технологій для покращення візових процедур. Останнім значним нововведенням у спрощенні візових формальностей стало запровадження електронних віз (e-Віза; e-Visa). Згідно даних ЮНВТО [4] починаючи з 2012 до 2018 рр. кількість людей, що скористалася e-Visa у світовому масштабі зросла з 2% до 10%, що свідчить про доцільність запровадження даного сервісу та актуальність дослідження.

Електронна віза стала однією з найбільш інноваційних послуг, реалізованих у сфері свободи пересування за останнє десятиліття у світовому масштабі. Сьогодні, вже близько половини країн світу використовують таку опцію з метою стимулювання в'їзного туристичного потоку, але з різною якістю послуг. До країн, які успішно впроваджують застосування електронних віз відносяться Австралія, Туреччина, Нова Зеландія, Грузія та у деяких аспектах Молдова.

Метою нашого дослідження є вивчення доцільності впровадження електронних віз у країнах з метою активізації в'їзду туристів.

Це явище є відносно нове для туристичної індустрії світу, тому аналіз доступної інформації дозволяє виокремити наступні переваги пропонування сервісу подачі віз у електронній формі для розвитку туристичної сфери країн:

1. Зручність. Процес подання електронних віз здійснюється повністю у віртуальному середовищі. Все робиться за допомогою Інтернету: подача заяви та підтверджуючих документів, оплата, а також рішення по заявці передається в режимі он-лайн. Це значно заощаджує час туристу та стимулює обрати саме той напрям для подорожі, де така опція є. Окрім того, постійно є можливість відслідковувати стан оформлення e-Візи.

2. Швидкість. Період розгляду та оформлення зазвичай є коротшим, ніж при звичайному поданні. До прикладу в Україні розгляд клопотань про оформлення e-Віз здійснюється до 9 робочих днів, натомість у звичайному порядку від 10 робочих днів з дня отримання необхідних документів до 30 робочих днів у разі необхідності проведення додаткових перевірок [1]. У Кенії, до прикладу, весь процес реєстрації та видачі e-Візи триває до 2 днів [2].

3. Економічність. Використання e-Віз знижує витрати, як з боку туристів (на поїздки в посольства, ксерокс документів), так і держави (придбання візових наклейок, додаткові доходи). До прикладу, у 2013 році 26 європейських країн мають більше 16 мільйонів короткострокових віз, що означає, що на візові наклейки було витрачено більше 10 мільйонів євро, а у випадку електронних віз цих витрат можна було б уникнути [3]. На прикладі, Республіки Молдови відстежуємо додаткове поповнення бюджету та зниження витрат іноземців на отримання візи. Посольства зібрали на 23% більше консульських зборів, оскільки законодавство дозволяє збирати додаткові збори за обробку електронних віз, що неможливо з традиційним процесом подання віз. Додаткові збори покривають річні витрати, пов'язані з підтримкою Візової інформаційної системи. У 2014 році заявники молдавської електронної візи заощадили близько 38 200 євро на транспортних витратах, оскільки іноземцям, які отримали електронні візи, не потрібно було їздити до молдавського посольства, розташованого в іншій країні [3].

4. Оптимізація роботи в державних установах, що задіяні в процесі видачі віз. До прикладу, узагальнюючи досвід Республіки Молдова доцільно відзначити, що з 1 серпня по 31 грудня 2014

року молдавські посольства заощаджували від 163 до 196 годин, або від 20 до 24 робочих днів, з адміністративних питань, пов'язаних з візовим процесом, таких як призначення на розгляд, отримання заявників у візовому офісі, введення даних із заяв на отримання візи у візову систему, сканування та збереження підтверджуючих документів, друк візових наклеюк та повернення паспортів заявникам. Останнє дозволить або збільшити продуктивність роботи працівників, або ж знизити витрати на заробітну плату.

Не зважаючи на велику кількість переваг при використанні електронних віз є ряд стримуючих факторів:

1. Крадіжки особистих даних. Уряди мають велике занепокоєння щодо ідентичності заявників, оскільки заява на візу подається в режимі он-лайн, а особисте побачення в візовому офісі не є обов'язковим. Однак, коли ви подаєте заяву на отримання електронної візи, ви повинні сплатити плату за допомогою кредитної або дебетової картки, зареєстрованої на ваше ім'я. При цьому банки можуть перевірити, чи є ви власником рахунку і за рахунок цього мінімізувати можливість недобросовісної поведінки.

2. Підробка документів. У випадку електронних віз, підтверджуючі документи – такі, як докази достатніх фінансових засобів, медичного страхування або запрошення подаються в цифровому форматі, що збільшує ризик фальсифікації документів. Але і подання в паперовому вигляді не дає 100% гарантії оригінальності документів.

3. Неможливість збирати біометричні дані. Хоча збір біометричних даних, таких як відбитки пальців і цифрові фотографії, можливий, коли заявники повинні особисто з'явитися в візовому офісі, використання послуги електронної візи не дозволяє використовувати цей варіант. Однак це не unikнути при перетині кордону, тому безпека будь-якої країни і далі під контролем.

Підсумовуючи переваги та недоліки використання такого інноваційного методу, як е-Віза для спрощення візових формальностей доходимо до однозначного висновку доцільності застосування такого інструменту, як з позиції уряду, так і мандрівників. Переходячи до запровадження сучасної системи надання е-Visa, уряди зможуть надавати мандрівникам швидкий та зручний спосіб подати заяву на отримання візи та розпочати поїздку до країни, забезпечуючи абсолютну безпеку конфіденційної інформації. Завдяки спрощенню процесу оформлення віз, уряди можуть розраховувати на збільшення обсягів візових заявок та відвідувачів, що збільшить доходи від туризму.

1. *Оформлення віз для в'їзду в Україну і транзитного проїзду через її територію. Міністерство закордонних справ України: веб-сайт. URL: <https://mfa.gov.ua/ua/consular-affairs/con/visa> (дата звернення :01.05.2019)*

2. *All 24 countries that offer e-visas: the ultimate guide. Nomad capitalist: веб-сайт. URL: <https://nomadcapitalist.com/2017/05/22/countries-that-offer-e-visas/> (дата звернення :01.05.2019)*

3. *The benefits of e-Visas, and how to overcome implementation challenges. The World Bank: веб-сайт. URL: <http://blogs.worldbank.org/ic4d/benefits-e-visas-and-how-overcome-implementation-challenges> (дата звернення :01.05.2019)*

4. *Visa openness report 2018. World Tourism Organization UNWTO : веб-сайт. URL: <http://cf.cdn.unwto.org/sites/all/files/docpdf/2018visaopennessreport.pdf> (дата звернення :01.05.2019)*

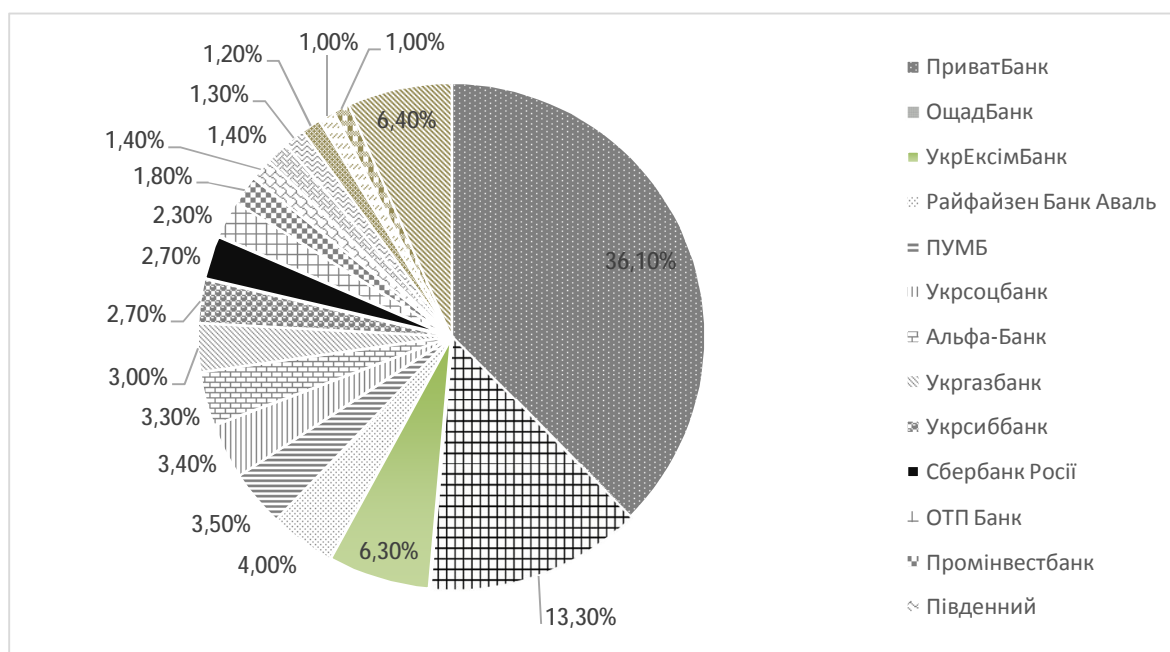
ДЕПОЗИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

© Корначук О. Ю., Курило О. Б., 2019

На сучасному етапі розвитку української економіки вагоме місце в діяльності банків займають операції з надання депозитних послуг. Завдяки відкриттю депозитних рахунків банки залучають фінансові ресурси для проведення активних та пасивних операцій. Характер депозитів впливає на розмір доходу, а також на ліквідність банків. Тому, для того, щоб зрозуміти фінансові можливості та потенціал банківської установи, необхідно проаналізувати розміри та тенденції залучення депозитних вкладів.

Варто зазначити, що серед суб'єктів які здійснюють депозитні операції, найбільш вагома частка припадає на фізичних осіб. Це можна пояснити тим, що в теперішніх умовах, коли рівень обізнаності людей в схемі функціонування банків зростає, а стан економіки дещо стабілізувався і довіра до банківської системи збільшується, фізичні особи готові надавати свої кошти в користування знаючи, що це принесе їм певний прибуток у вигляді відсотків. За різними оцінками, кошти від фізичних осіб складають від 74 до 89 % банківських депозитних ресурсів через їх відносну стійкість та меншу вартість порівняно з іншими джерелами.

Для більш чіткого розуміння показників депозитних вкладів, на рис. 1 зображено їх розподіл відповідно до обсягу в банках, що функціонують на території України.

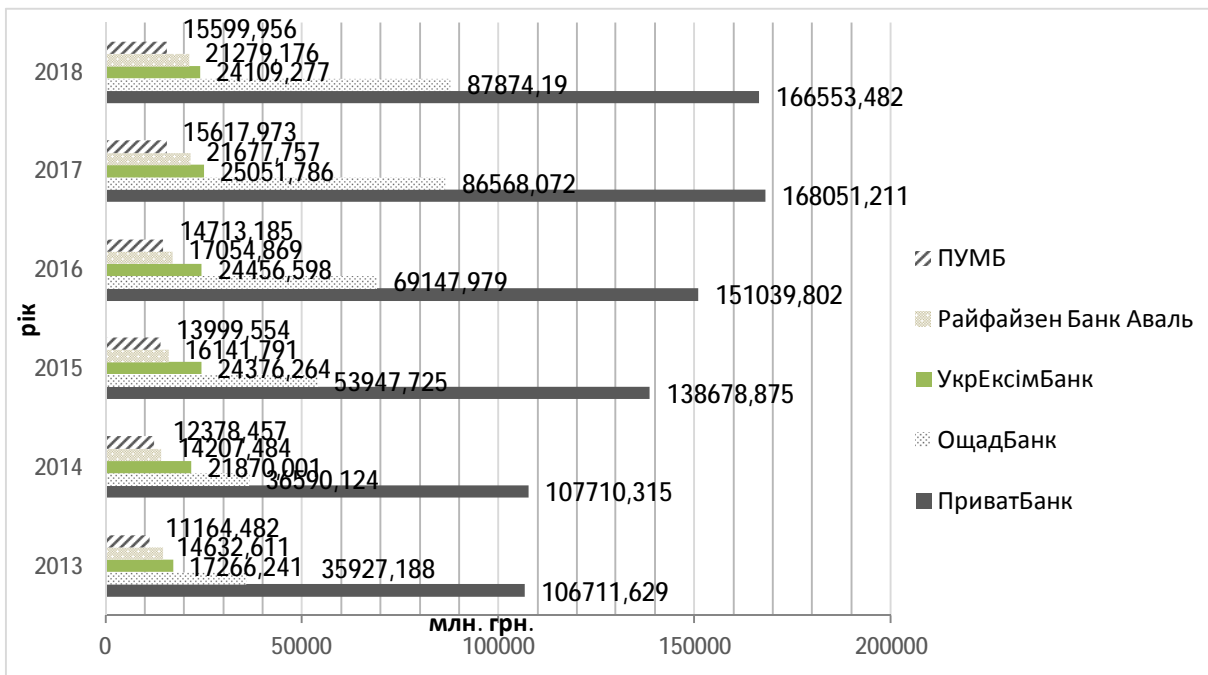

*Складено авторами на основі джерел [2]

Рис. 1. Банки-лідери за обсягом депозитів фізичних осіб, (%)

Як бачимо з рис.1, за відсотковим співвідношенням найбільшими банками за обсягом депозитів є: ПриватБанк, ОщадБанк, УкрЕксімБанк, Райфайзен Банк Аваль і ПУМБ. Це пояснюється тим, що ці банки є найбільш доступними для окремих споживачів, адже перші чотири з них є лідерами за кількістю відділень на території України. А, що стосується банку ПУМБ, то він проводить активну політику, щодо залучення онлайн-депозитів за допомогою спеціального додатку, що забезпечує легкий доступ вкладників до перевірки інформації щодо їх коштів та відсотків, які на них нараховуються.[1]

Для аналізу тенденцій зміни обсягів депозитів фізичних осіб на рис. 2 наочно представлено співвідношення грошових вкладів в п'яти найбільших банках України за останні 6 років.

*складено авторами на основі джерел [2]

Рис. 2. Динаміка зміни обсягу депозитних вкладів фізичних осіб, (млн. грн.)

В період з 2013 – 2018 роки спостерігається значна тенденція до зростання обсягів депозитів, особливо в ПриватБанку та ОщадБанку. Така ситуація пояснюється тим, що ПриватБанк та ОщадБанк є найбільшими в Україні за кількістю відділень. Відповідно, вони є найбільш доступними для населення, через що їх клієнтська база постійно зростає.

Варто зазначити, що на розмір депозитних вкладів впливає не тільки обізнаність населення в банківських послугах, а й рівень довіри споживачів до того чи іншого банку. У даному випадку рівень довіри до ПриватБанку та ОщадБанку є досить високим певною мірою через те, що вони є державними та найбільш доступними.

Та, якщо брати за основу два останні роки, то у всіх п'яти банках, які були вибрані для порівняння, спостерігається незначний спад у 2018 році. Скоріш за все, це спричинено інфляцією в країні та закриттям відділень банків по всіх регіонах України [2]. Але з кожним роком банки проводять модернізацію надання своїх послуг та знаходять нові можливості для зв'язку з населенням. Наприклад, впродовж 2016-2019 рр. були удосконалені спеціальні мобільні додатки, які тепер включають в себе послуги кредитування та депозитування. Ці додатки є досить зручними і користуються популярністю, особливо серед молоді. Єдиним вагомим мінусом в комп'ютеризації банків залишається те, що велика частка людей, особливо старшого віку, не довіряють таким операціям та схильні до спілкування з реальними консультантами банків, які можуть більш чітко та точно відповісти на їх запитання.

Підсумовуючи усе вищесказане, можна зробити висновок, що в Україні існує попит на послуги депозитування. Така ситуація існує завдяки популяризації даної послуги серед населення за допомогою засобів масової комунікації, що дає можливість потенційним споживачам банківських послуг зрозуміти, як їх гроші можуть працювати не тільки на них, а й на всю економіку країни загалом.

1. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>

2. Електронний ресурс : Аналіз банків України: огляди, графіки, факти; режим доступу : <http://bankografo.com>.

ЦИФРОВА ДЕМОКРАТІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

© Королюк Т. О., 2019

Комп'ютеризація, інтернетизація та інформатизація створили підґрунтя розвитку цифрових засобів інформації, що сприяють демократизації політичних комунікацій і процесів. Підвищення ефективності публічного управління неможливе без застосування сучасних інформаційно-технологічних досягнень, автоматизації та переведення публічних послуг в он-лайн. Інформаційно-комунікаційні технології сприяють доступності органів влади для громадян, інформаційній відкритості та зростанню довіри, зменшенню безпосереднього контакту із представниками влади та відповідно рівня корупції, зростанню відповідальності посадовців і покращенню якості надання адміністративних послуг, залученню громадян до вирішення державних і місцевих проблем, залученню молоді до політичних процесів в цілому та формуванню активної громадської позиції. В Україні е-демократія знаходиться на початковій стадії свого розвитку і залежить від низки чинників соціального, економічного, політичного характеру. Основними перешкодами на шляху розвитку е-демократії виступають: недосконалість та розпорошеність нормативно-правової бази щодо урегулювання е-участі громадян у формуванні державної політики; нестача коштів на закупівлю необхідних комп'ютерних програм та інструментів, недостатня обізнаність щодо наявних е-сервісів та е-інструментів, переваг та можливостей е-демократії, недостатній рівень комп'ютеризації та інтернетизації, соціальна інертність. До інструментів е-демократії відносяться: е-запити, е-звернення, е-реєстрація, е-петиції, ціна держави, е-консультації, е-форуми, е-замовлення та отримання адміністративних послуг, Smart City, е-референдум, е-вибори, е-голосування тощо. Спектр інструментів е-демократії досить широкий, однак в Україні працюють лише окремі із зазначених. Через необізнаність, недостатню комп'ютерну грамотність й інформаційну культуру, комп'ютеризацію та доступність Інтернет не всі українці можуть скористатися перевагами таких сучасних інструментів впливу на владні управлінські рішення як єдина система місцевих петицій, громадський бюджет, відкрите місто, електронні консультації з громадськістю та ін. Затребуваними серед населення є послуги електронного звернення, документообігу, електронної черги, он-лайн-реєстрації дітей до ДНЗ, он-лайн-трансляції засідань рад, відеонагляду. Електронна взаємодія органів влади та громадян може здійснюватися через електронні скриньки, веб-сайти органів влади, сторінки у соціальних мережах, системи відеоконференцзв'язку (наприклад, Skype), спеціально створені платформи [1]. Однак в Україні не всі органи місцевої влади мають веб-сайт в мережі Інтернет. У 2018 р. лише 87 % ОТГ мали офіційні веб-сайти [2]. Задля забезпечення розвитку е-демократії в Україні необхідно: удосконалити законодавчу базу щодо урегулювання відносин з надання електронних послуг; розвивати телекомунікаційну інфраструктуру та забезпечити належне технічне оснащення органів місцевої влади; забезпечити громадянам необхідний рівень доступу до Інтернет; надати можливість участі в публічному управлінні на різних рівнях всім категоріям населення, враховуючи віковий цифровий розрив; популяризувати сучасні національні е-сервіси та підвищити обізнаність громадян щодо їхніх можливостей; організувати навчання державних службовців з питань е-демократії; збільшити державне фінансування заходів по впровадженню е-демократії. Надання адміністративних послуг через Єдиний державний портал адміністративних послуг полегшить пошук необхідних сервісів, сприятиме їхній популяризації, а також економії коштів щодо обслуговування веб-ресурсів. Поряд з цим необхідна політична воля та зацікавленість державних і місцевих чиновників модернізувати систему публічного управління, що однозначно підвищить її ефективність.

1. Загальні рекомендації щодо застосування інформаційних технологій у діяльності органів місцевого самоврядування ОТГ та створених ними ЦНАП [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cnap.in.ua/wp-content/uploads/2017/08/11.-Рекомендації-по-ІТ-в-ОТГ-при-наданні-адмінпослуг-1.pdf>

2. Публічні послуги та електронні сервіси для жителів ОТГ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1EXJxswqbXtKnFEJ6ZRs91PHK7hFk5BBc/view>

РОЗВИТОК МАРКЕТИНГОВИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ НА ОСНОВІ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

© Косар Н. С., Кузьо Н. Є. 2019

Сучасний період характеризується активним розвитком в Україні Інтернету. Високий рівень його проникнення сьогодні характерний для населення майже усіх вікових категорій, проте лідерами є підлітки та молодь віком від 14 до 35 років, найменший рівень проникнення характерний для людей, які є старшими 56 років [1]. Останніми роками зростає користування Інтернетом і серед самих пасивних категорій людей, зокрема серед населення віком 46-55 років, частка користувачів Інтернету якого з 2017 р. по 2018 р. збільшилася на 13% та досягла 61%. Зростання кількості користувачів Інтернету обумовлено також збільшенням кількості осіб, які використовують мобільні пристрої. Зокрема такими є 54,5% українців віком 12-70 років. Охоплення Інтернетом різних категорій населення дозволяє підприємствам збирати репрезентативну інформацію з метою обґрунтування власних управлінських рішень.

Для підприємств у сфері збирання зовнішньої поточної маркетингової інформації спрощує процес її отримання активне використання різноманітних пошукових систем, зокрема «Google». Необхідну інформацію підприємство також може отримати з використанням спеціалізованих маркетингових агентств, які надають свої інформаційні послуги з використанням власних Інтернет-ресурсів, до них зокрема належить сайт групи компаній TNS, за допомогою якого можна отримати результати досліджень ринків різних товарів тощо [2].

З використанням цифрових технологій для підприємств спрощується і проведення маркетингових досліджень та збирання первинної маркетингової інформації. Проте у напрямі подальшої обробки інформації слід врахувати, що результати опитування з використанням Інтернету будуть зміщеними, оскільки вибірка не повністю буде характеризувати генеральну сукупність. Найбільш популярною формою проведення опитування через Інтернет є «online chat» сесії [3, с. 67]. При цьому респонденти, які залучені до фокус-груп, у визначений період часу заходять на певні сторінки в Інтернеті. Надалі модератори пишуть питання, а учасники відповідають на них. У наступний день можна отримати інформацію на основі групового обговорення. Даний метод є доцільним тоді, коли не треба, щоб існувала активна взаємодія модератора з учасниками групи, це характерне насамперед при оцінці іміджу підприємства чи його продуктів, дослідженні мотивів закупівлі товарів споживачами. До одних з найбільш поширених форм проведення фокус-груп, які базуються на використанні Інтернету, є фокус-форуми, аудіо- та відео конференції.

Таким чином, використання сучасних інформаційних технологій дає можливість одночасної централізації та децентралізації інформаційного забезпечення підприємства, обґрунтування рішень на різних ієрархічних рівнях та їх подальшого коригування, забезпечення інтерактивного контакту з ринковими партнерами та отримання і відправлення даних у будь-який час та місці.

1. Kantar TNS представила дослідження інтернет-аудиторії України URL : <https://tmginfo.net/2018/05/kantar-tns-predstavila-doslidzhennya-internet-a> (дата звернення: 18.04.2019).

2. Головань Х. Організація маркетингових досліджень у мережі Інтернет URL : <https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/2546/1/20160428> (дата звернення: 18.04.2019).

3. Ілляшенко С.М. Сучасні тенденції застосування інтернет-технологій у маркетингу / Маркетинг і менеджмент інновацій. 2011. №4, Т. II. С. 64-74.

МЕХАНІЗМИ СОЦІАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙ ЯК ЕЛЕМЕНТ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

© Ксенофонт М. М., Бакун Ю. О., 2019

Поточний етап економічного розвитку характеризується посиленням акцентів щодо забезпечення пропорційності розвитку, що знайшло відображення у багатьох теоретичних концепціях, одна з яких є концепція сталого розвитку. Відповідно цього теоретичного підходу на сучасному етапі суспільного розвитку важливим є перехід від суто технологічного підходу до економіки та господарського життя до збалансованого. Дана концепція тісною мірою пов'язана із концепцією побудування громадянського суспільства, один з акцентів якої полягає у передачі значної частини повноважень на місця з тим, щоб місцеві громади та органи влади підвищували свою роль у збалансованому вирішенні місцевих проблем. У цьому відношенні сукупність цих проблем не може обмежитись суто економічними та виробничими питаннями. До її переліку повинні входити питання екологічності життєвого простору та покращання якості життя, чого неможливо досягти без опрацювання питань ініціювання та впровадження соціальних інновацій.

Відносно даної роботи для нас інтерес складає спрямованість інновацій, викладена у п. 1.1. Закону України «Про інноваційну діяльність» [1], зокрема: «істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери». Тобто соціальна сфера визнається важливою щодо питань розробки та впровадження інновацій. В контексті зазначеного для нас важливим, у межах обсягу даної публікації, є окреслення змістовної суті соціальних інновацій.

Переважною мірою соціальні інновації розглядаються як елемент активізації людського фактора у забезпеченні базових технологічних інновацій та ефективності суб'єктів господарювання.

Організаційними формами соціальних інновацій є норми, положення, правила, нові групові спільноти. Суб'єктами соціальних інновацій можуть бути: державні органи влади, органи місцевого самоврядування, керівництво суб'єктів господарювання, організації громадянського суспільства, окремі громадяни. Переважною мірою вони мають регулюючий характер. Залежно від повноважень суб'єкта соціальні інновації можуть мати стимулюючу або каральну дію.

За життєвим етапом розгляду соціальні інновації мають наступні форми: механізм, процес та результат. Соціальна інновація стає результатом, коли знаходить широке визнання. Інновація як процес означає період пошуку покращання об'єкта інновації, до яких відносяться: персонал суб'єктів господарювання, умови їхньої господарської діяльності, внутрігосподарська культура, мешканці сільських громад, соціальна інфраструктура. Соціальна інновація стає результатом після використання певного механізму, вид якого залежить від суб'єкта інновацій. За суттю вони можуть нести інформаційний характер та можуть здійснюватись у межах соціальної системи або певного господарського суб'єкта. В цілому механізмами соціальних інновацій є державні та господарські системи освіти, охорони здоров'я, професійної підготовки, підвищення кваліфікації, професійне змагання, створення більш комфортних умов праці, матеріальне та моральне стимулювання персоналу. Механізми впроваджуються на основі: стратегічних та програмних документів, організаційних моделей. На практиці підтверджується факт застосування декількох механізмів соціальних інновацій. Тому, залежно від рівня прийняття управлінських рішень, важливим є їхнє комбінування як однієї з передумов підвищення ефективності всієї інноваційної інфраструктури.

1. Про інноваційну діяльність [Текст] : [Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV, поточна редакція від 5.12.2012 р., підстава 5460-17: офіц. текст станом на 15 березня 2019 р.] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

ВПЛИВ ПРОЦЕСІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

© Кулак А.С., 2019

У огляді взаємозв'язку між економічною глобалізацією та людським капіталом, класична школа мислення висловилася, що навички, набуті людиною, також є формою капіталу, а деякі економісти прийшли до висновку, що сама людина є його капіталом.

На сучасному етапі розвитку процеси глобалізації істотно впливають на зміст і темпи формування нових типів соціально-економічних відносин у суспільстві і розвитку людського капіталу, що залишається однією з найбільш складних соціально-економічних проблем. Найважливішим напрямком цього впливу є стан і розвиток людського капіталу. В ХХІ столітті домінянти довгострокової стратегії розвитку світової економіки є інтелектуалізація господарської діяльності та визнання людського капіталу основним фактором виробництва. Якість людського капіталу стає основою успішної діяльності сучасних фірм і перетворюється в провідні показники рівня розвитку країн і регіонів [1].

Процеси глобалізації в значній мірі детермінують універсалізацію вимог якості робочої сили. В умовах сучасного транснаціонального виробництва наукомісткої продукції від людини потрібна витривалість, висока швидкість обробки інформації і прийняття рішень, психологічна стійкість, вміння креативно мислити, швидкість реакції, готовність до аналізу, свідомого вибору альтернатив та безперервного навчання. У роботі Крістіана С. і Лаури Д. відзначено, що існує дві форми підвищення людського капіталу: 1) підвищення базового рівня для всіх працівників; 2) зменшення кількості висококваліфікованих робітників. Вони також підкреслили, що перша форма буде застосовуватися в країнах, що розвиваються, а друга – з метою інновацій. Крім того, особливості конкретної країни є одним з факторів, що визначають рівень людського капіталу в ній. Наприклад, можливості набуття нових здібностей і знань можуть залежати від організації освітньої системи та ефективності в реалізації освітньої політики в країні [2]. В умовах глобалізації підвищується значення людського інтелектуального капіталу. При цьому інтелектуальна складова людського капіталу має деякі специфічні риси. По-перше, це старіння знань; по-друге, співвідношення явного і неявного знання в структурі інтелектуальних ресурсів особистості.

Перетворення знань в найбільш цінний ресурс забезпечує на макрорівні інноваційний тип розвитку, це сприяло тому що в 1990 році сумарні витрати в освіті, охороні здоров'я, соціальному забезпеченню в США більш ніж в три рази перевищували виробничі капіталовкладення цієї країни, а в 2000 році в цілому вкладення в людину перевершили інвестиції в засоби виробництва в чотири рази. Такі американські корпорації як IBM, Digital Equipment Corporation та інші відводять на вдосконалення кожного свого фахівця від 25 до 40 днів в рік. Японські фірми через кожні 1,5–2 роки проводять ротацию кадрів кожного працівника, «вкладають» гроші, навчають новій професії та забезпечують його професійне зростання [3].

На жаль, об'єктивна реальність така, що забезпечити пріоритетне накопичення інтелектуального людського капіталу можуть лише розвинені країни, значна ж частина населення світу залишається за межами постіндустріального розвитку. Глобалізація загострює протиріччя між економічними інтересами суспільства в цілому і окремими суб'єктами світового господарства; вона підсилює взаємозалежність та ступінь диференціації між слабо і мало розвиненими країнами, з одного боку, і сильним з іншої.

1. Дьячкова А.В. Роль людського капіталу в умовах глобалізації постіндустріального суспільства. Соціально-економічні явища та процеси. 2007. №1 (005). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/rol-chelovecheskogo-kapitala-v-usloviyah-globalizatsii-postindustrialnogo-obshchestva> (дата звернення: 01.05.2019)

2. Cristian C., Laura D. The determinantsofhumancapitalinRomania / C.Cristian, D.Laura// EconomicScienceSeries. – 2008. –17(2). – P. 403-408.

3. Степченко Н.А. Розвиток людського капіталу в умовах глобалізації світової економіки. Інтелектуальний капітал. 2005. №35(203). URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/razvitie-chelovecheskogo-kapitala-v-usloviyah-globalizatsii-mirovoy-ekonomiki> (дата звернення: 01.05.2019)

ЦИФРОВА ЕКОНОМІКА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

© Кучінка Т.В., Попфалуші В. Я., 2019

В умовах третьої хвилі глобалізації важливу роль в розвитку країн відіграє цифрова економіка, віртуальне середовище, яке доповнює нашу реальність. Все частіше цифрова економіка переплітається з традиційною економікою, роблячи чітко розмежування все складнішим. Основними продуктами цифрової економіки є ті ж самі товари і послуги традиційної економіки, що надаються за допомогою комп'ютерного обладнання і цифрових систем на кшталт глобальної мережі Інтернет [1].

Цифрова економіка створює нові продукти, формує нові потреби, а швидкість і обсяг отримання інформації збільшуються з кожним днем. Всі ці процеси відкривають значні можливості для створення і розвитку бізнесу, заснованого на нових технологічних рішеннях або бізнес-моделях, які не застосовувалися раніше. На сучасному етапі розвитку світової економіки все більше уваги приділяється цифровим технологіям та електронному бізнесу.

Розвиток цифрових сфер, тобто мереж, що складається із взаємопов'язаних фізичних об'єктів або пристроїв, які мають вбудовані датчики та сенсори, а також програмне забезпечення, що дозволяє здійснювати взаємодію фізичних речей із комп'ютерними системами та мережами, у т.ч. Інтернет. Концепція таких мереж дозволяє підвищити якість життя та діяльності людини, ефективність виробництв, державних служб, комунальних сервісів і т. д. Приблизна оцінка кількості «розумних» приладів, підключених до Інтернету до 2020 року, складає близько 30 мільярдів пристроїв, а світовий об'єм інвестицій у цю сферу – 24 трильйони доларів США [2].

За даними спільного глобального дослідження Narrative Science і Національного інституту бізнес-досліджень США, лише протягом останнього року застосування штучного інтелекту в усьому світі зросло на 60%. При цьому, 61% підприємств різних напрямків діяльності повідомили, що почали процес впровадження технологій AI у 2017 році, і більше половини з них успішно завершили його у 2018-му. Найбільш широко використовуються рішення на основі AI у прогностичній аналітиці, машинному навчанні та обробці природної мови. Також, у 2018 році з майже 200 опитаних керівників різних компаній 71% заявили, що їх підприємство має «інноваційну стратегію» розвитку для залучення інвестицій у технології AI у найближчому майбутньому. 59% компаній заявили, що у них був сформований окремий бюджет для інвестицій в інновації, а 62% – що цей бюджет збільшився у минулому році [2].

З точки зору переваг, здобутих у результаті застосування AI, опитані керівники назвали такі можливості: комплексна автоматизація рутинних завдань, що потребують глобального людського контролю; більш поглиблена аналітика даних, що дозволяє формувати максимально точні прогнози ринку; формування більш дієвих кейсів можливостей для оптимізації бізнес-ресурсів; підвищення продуктивності праці; економія часу, фінансових засобів і технічних ресурсів для реалізації стандартних системних виробничих процесів; підвищення конкурентоспроможності на фоні загального застосування інноваційних технологій і їх розгортання в рамках компанії.

1. *Ефективність та конкурентоспроможність банківської системи України / (Г.Т. Карчева, Т.С. Смовженко, В.І. Міщенко та ін.); за заг. ред. д-ра екон. наук Г.Т. Карчевої. – Київ : ДВНЗ «Університет банківської справи», 2016. – 276 с.*

2. *Загальні підсумки застосування та розвитку AI у 2018 році в цифрах і фактах. 01. 2019 р. № 5. Режим доступу: <https://www.everest.ua/wp-content/uploads/2019/01/Everest-AI-Review-%E2%84%965.pdf>*

ЦЕНТРИ ПОСЛУГ ФІНАНСОВОГО АУТСОРСИНГУ В ІННОВАЦІЙНІЙ ІНФРАСТРУКТУРІ РЕГІОНІВ

© Лактіонова О.Ю., Омельченко Л.С. 2019

Підвищення конкурентоспроможності економіки регіонів, в тому числі Донецької та Луганської областей, можливо шляхом стимулювання інноваційної діяльності суб'єктів господарювання малого та середнього бізнесу (МСБ). Елементами інноваційної інфраструктури регіонів є: виробничо-технологічна, фінансова, інформаційна, консалтингова, кадрова і збудована діяльності.

Розгалужена мережа організацій, активізує інноваційну діяльність регіону повинна включати і центр послуг фінансового аутсорсингу, який надає: послуги з ведення обліку, складання звітності та здачі її в статистичну та податкову служби; пошук і залучення оптимальних джерел фінансування діяльності клієнтів послуг; інформаційні послуги, спрямовані на підвищення ефективності управління та конкурентоспроможності клієнтів і інші.

У сучасній практиці управління фінансовою діяльністю суб'єктів МСБ існує необхідність використання інструментів і додатків Business Intelligence для пошуку, аналізу, моделювання інформації. Рішення повинні бути своєчасними і оптимальними і прийматися керівниками суб'єктів з урахуванням консультацій фахівців аутсорсера.

Існує необхідність і використання Data Mining – алгоритмів розв'язання задач управління шляхом асоціації, кластеризації, класифікації, регресії. Інструментальною підтримкою процесу побудови моделей на основі інформаційного підходу виступають і сучасні технології аналізу даних KDD (Knowledge Discovery in Databases), а засобом побудови прикладних рішень в області аналізу аналітичні платформи.

Постачальники послуг фінансового аутсорсингу велику увагу приділяють сучасним економічним рішенням – хмарним реалізаціям, які знижують витрати на організацію отримання рішень в області фінансової діяльності клієнтів послуг – суб'єктів МСБ [1]. Особливу цінність такі послуги придбають в окремих регіонах, наприклад в Донецькій і Луганській областях, де частка єдиного податку в структурі доходів місцевих фінансів становить всього 4-5%, що не відповідає потенціалу регіонів.

В Україні невеликі компанії і організації середньої величини не в змозі освоювати хмарні технології так швидко, як в країнах ЄС, де в найближчі три роки перехід «в хмару» запланований у 44,6% невеликих, у 37,7% середніх і у 40, 4% великих організацій.

У розвинених країнах багато підприємств, у яких сьогодні рішення розгорнуті на своїй території переходять на нові системи, що надають кінцевим користувачам більш повний контроль і в сфері фінансової діяльності. З'являються нові платформи з перебудованої архітектурою, що знижують витрати на діяльність суб'єктів МСБ. Аутсорсер послуг використовуючи аналітичні інструменти здатний побудувати моделі не тільки на основі запропонованих даних, а й за межами зібраних даних, що практично неможливо і не раціонально самостійно суб'єктами МСБ, особливо в окремих регіонах таких як Донецька і Луганська області.

Висновок. Інноваційний розвиток регіональної економіки, в тому числі в Донецькій і Луганській областях, можна прискорити за умови формування ефективної інноваційної інфраструктури, що включає і сучасний центр послуг фінансового аутсорсингу.

1. Patrick Kanyi Wamuyu. Use of cloud computing services in micro and small enterprises: a fit perspective. Vol. 5, No. 2, 2017, 59-81. ISSN (print):2182-7796, ISSN (online):2182-7788, ISSN (cd-rom):2182-780X Available online at www.sciencesphere.org/ijispm International Journal of Information Systems and Project Management.

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКИХ РЕСУРСІВ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

© Лаптев В. І., 2019

Загальносвітовою тенденцією останніх років є трансформація суспільства під впливом процесів глобалізації, міжнародної інтеграції, розширення сфери послуг і нематеріального виробництва в умовах стрімкого науково-технічного прогресу і впровадження інформаційних технологій в усі сфери життєдіяльності людини, підприємств, суспільства і держав. При цьому тренд переносить акценти з нестабільних сировинних економік до інтелектуальних наукомістких [4]. Ці зміни стосуються всіх ресурсів, що формують конкурентоспроможність національної, регіональної економіки та вітчизняних підприємств, що провадять господарчу діяльність в умовах цифровізації економіки.

Досвід країн світу свідчить про створення умов для розвитку бізнесу в сфері ІКТ за рахунок запровадження спеціальних економічних зон, скасування регуляторних та інших бар'єрів розвитку підприємництва в цій сфері з метою отримання соціально-економічного ефекту. Окрім позитивного впливу на ВВП країн світу, розвиток цифрової економіки «забезпечує зростання і створення нових робочих місць в усіх галузях економіки, починаючи з найменших традиційних підприємств і закінчуючи новітніми високотехнологічними виробництвами, що з'являються сьогодні» [2].

Унікальним ресурсом який є виробником та споживачем товарів цифрової економіки є людина. За оцінками експертів Всесвітнього економічного форуму [5], до 2022 року в результаті впровадження нових технологій зникнуть 75 млн. робочих місць. Однак технологічні інновації створять додаткові 133 млн. робочих місць в інтелектуальних і високотехнологічних сферах, пов'язаних з новими технологіями.

Розвиток людських ресурсів в умовах цифрової економіки має специфічні риси.

По-перше, розвиток людських ресурсів має бути спрямований на формування компетентностей використання та впровадження продукції цифрової економіки у всі сфери життя. Це стосується і цифрової грамотності дітей, молоді та пенсіонерів, здатність впровадження знань та навичок використання ІКТ у виробничій діяльності та ін. Отже в даному випадку завданням держави є формування освітньої складової розвитку цифрової економіки:

розробка програм навчання, спрямованих на формування ІКТ компетентностей (всі рівні освіти, соціальні програми для пенсіонерів). В «Атласі нових професій» [1] прогнозується, що до 2030 року зникне 57 «традиційних» професій і з'явиться 186 нових. До 2025 року будуть затребувані такі професії, як дизайнери віртуального середовища, адвокати за технологічною етикою, інтерпретатори цифрової культури, біохаки на фрілансери, аналітики ІТ-даних;

розробка програм підвищення кваліфікації педагогічного складу ЗВО в сфері ІКТ;

розробка програм мотивації зайнятості фахівців в ІТ-компанії для стимулювання розвитку цифрової економіки та зниження рівня трудової міграції населення України.

За оцінками консалтингової компанії AT&Kearney, Найбільшу динаміку покаже сфера мас-медіа та технологій (43%), фінансові послуги (36%), автомобільна промисловість (35%) [8];

конструктивна співпраця з ІТ компаніями щодо формування конкурентоспроможних випускників – майбутніх спеціалістів з необхідним бізнесу переліком компетентностей. Реалії української освіти спеціалістів в сфері ІТ свідчить про необхідність поєднання теоретичних та практичних підходів до навчання, впровадження дуального навчання та ін.;

розробка регіональних програм підвищення кваліфікації та перекваліфікації людських ресурсів з метою підвищення в регіоні та на підприємствах ІТ грамотності з подальшим використанням ІКТ в житті та для підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств.

Так, деякі вітчизняні підприємств мають можливість придбання високоякісного автоматизованого устаткування, однак, нажалі не можуть забезпечити якісне та своєчасне навчання свого персоналу в межах його використання, що є бар'єром для створення нових конкурентних переваг.

По-друге, розвиток людських ресурсів має базуватися на зміні парадигми управління людськими ресурсами:

формування програм навчання, перенавчання та підвищення кваліфікації на вітчизняних підприємствах в напрямку формування фахівців з нових професій в умовах цифрової економіки. «В даний час частка фахівців у сфері ІКТ серед зайнятого населення в провідних країнах Європи становить 3,7%, в США – 3,8%» [6]. Згідно з даними PWC [7], дефіцит кваліфікованих фахівців з навичками і знаннями в ІТ-сфері вже зараз є серйозною проблемою в реалізації проектів цифрової трансформації компаній. Для більш 60% респондентів в світі відсутність фахівців необхідної кваліфікації є серйозним бар'єром [3];

- формування гнучкого робочого часу для працівників (збільшення відсотку працівників фрілансерів). Частина трудових завдань передається на аутсорсинг, особливо в сфері надання послуг, що призводить до розвитку нового виду трудової діяльності «on-demand-есопоту» (економіка на вимогу);
- формування системи мотивації для фахівців з ІТ компетентностями як конкретної переваги підприємства;
- розробка програм роботи з талантами;
- впровадження корпоративних тренінгів;
- формування програм безперервного навчання тощо.

Таким чином, на всіх рівнях управління людськими ресурсами стає важливе завдання розробки напрямів розвитку людських ресурсів з набуттям гнучких навичок, професійних навичок та цифрових навичок, що дає можливість вирішити наступні проблеми: забезпечити зайнятість, знизити безробіття, трудову міжнародну еміграцію з відтоком молоді та висококваліфікованих людських ресурсів.

Важливим в процесі розвитку людських ресурсів є врахування проблемно-орієнтованого підходу, що дозволяє визначити існуючі та можливі проблеми розвитку людських ресурсів: кількість, якість, напрями, необхідні компетентності, види економічної діяльності, в яких пріоритетно необхідно впроваджувати нові методи та підходи управління.

1. Атлас новых профессий — «Профессии-пенсионеры», 2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://atlas100.ru/future/articles/professii-pensionery/>

2. Джусов О.А. Цифрова економіка: структурні зрушення на міжнародному ринку капіталу / Джусов О.А., Апальков С.С. // Міжнародні відносини Серія "Економічні науки"

3. Налоги в цифровой экономике. Теория и методология: монография / [И.А. Майбуров и др.]; под ред. И.А. Майбурова, Ю.Б. Иванова. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2019. – 279 с.

4. Цифровые технологии налогового администрирования: / [И.А. Майбуров и др.]; под ред. И.А. Майбурова, Ю.Б. Иванова. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2019. – 263 с.

5. WEF. "The Future of Jobs", 2018. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs-report-2018>

6. McKinsey — «Цифровая экономика: новая реальность», 2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.slideshare.net/gridnev/mckinsey-digital-russiareport-1>

7. PWC — «Всемирное исследование Digital IQ за 2017 г.», 2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.pwc.ru/publications/global-digital-iq-survey-rus.pdf>

8. BCG, 2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://image-src.bcg.com/Images/BCG-Transforming-the-Client-Experience-June-2017_2_tcm9—161685.pdf

РОЛЬ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ У ФУНКЦІОНУВАННІ РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ РЕГІОНУ

© Лендел О.Д., 2019

Інноваційна інфраструктура є одним з основних елементів інфраструктури ринку і, одночасно, механізмом функціонування сучасної економіки. Саме з розвитком інноваційної інфраструктури пов'язують високий рівень економічного розвитку в багатьох країнах світу. Функціонування ринку туристичних послуг регіону також в значній мірі потребує розвиненої інноваційної інфраструктури. Інновації в сфері туризму більше не розглядаються як просто бажані, своєчасне реагування туристичних компаній на нові технологічні зміни в різних галузях діяльності, суміжних з туризмом, здатність до створення нових методів роботи і вдосконалення результатів діяльності, є необхідною умовою виживання на ринку.

Сучасний етап розвитку ринку туристичних послуг регіону пов'язаний з пошуком динамічних порівняльних переваг підприємств на локальних та регіональних ринках, науково-технічними досягненнями та інноваціями на всіх стадіях життєвого циклу продуктів і послуг, починаючи від створення послуги, через просування до її споживання. Нововведення в сфері туризму створюються переважно в процесі дифузії інновацій з інших сфер діяльності. Зокрема, сучасні досягнення в комп'ютерних технологіях та інформаційній сфері спонукають підприємства орієнтуватися на нові джерела конкурентних переваг та створювати їх. Серед таких нових тенденцій особливе місце займає підхід, який отримав назву шерингової економіки або економіки спільного споживання (з англ. sharing economy або share economy) [1, с. 71].

За своєю сутністю це економічна модель, в рамках якої люди спільно споживають, «ділять» товари, простір, послуги і грошові кошти та інші ресурси, при цьому відповідні транзакції проводяться через Інтернет і смартфони [Marshall, 2015]. У цих умовах шерингові платформи, такі як: Couchsurfing, Airbnb, Hospitality Club, HomeExchange, Easynest, Surfair, Jump on Flyaways, BlaBlaCar, GetAround, Antlos, Boatbound, EatWith та інші, створюють значну конкуренцію традиційним видам туристичного бізнесу, оскільки дозволяють туристам самостійно планувати свої подорожі, зупинятися в приватних будинках, зменшувати витрати, обмінюватися досвідом, дають можливість отримати набагато більш широкий спектр вражень за рахунок тіснішої взаємодії з місцевими жителями. Не менш значним є і вплив оцінювання та формування рейтингу туристичних підприємств, закладів та організацій туристичної інфраструктури, безпосередніх туристичних місць і регіонів самими туристами й поширення їх особистих вражень та досвіду взаємодії із суб'єктами ринку туристичних послуг через спеціальні Інтернет-портали, блоги чи соціальні мережі.

Така ситуація змушує підприємства сфери туризму швидко реагувати на ринкову ситуацію через розробку та впровадження інновацій за одним чи одночасно кількома напрямками – створення продуктивних (нові послуги, маршрути, унікальні туристичні продукти), технологічних (нові способи взаємодії з клієнтами, підвищення споживчої корисності послуг, підвищення безпеки) та організаційних нововведень (нові бізнес-моделі, маркетингові та управлінські інновації, створення нових сегментів ринку). Впровадження інновацій має на меті не тільки підвищити конкурентоспроможність підприємств на ринку туристичних послуг, а й зробити більш доступною і простою систему відносин з клієнтами, покращити якість сервісу, підвищити рівень безпеки.

Інновації, незалежно від місця їх застосування, чи в процесі розробки самого туристичного продукту, чи в способах і засобах розподілу, можуть робити істотний вплив на підвищення рівня конкурентоспроможності туристичного підприємства на ринку та в кінцевому підсумку призвести до збільшення доходу підприємства. З іншого боку, інноваційний розвиток можна охарактеризувати як процес структурного вдосконалення національної економіки, який досягається

переважно за рахунок практичного використання нових знань для зростання обсягів суспільного виробництва, підвищення якості суспільного продукту, зміцнення національної конкурентоспроможності та прискорення соціального прогресу в суспільстві. За такого підходу, необхідною є і трансформація складу суб'єктів інфраструктури ринку туристичних послуг з виокремленням в її складі суб'єктів інноваційної інфраструктури.

Важливу роль у процесі дифузії інновацій у туристичну сферу, а також безпосередня розробка інновацій в сфері туризму – одне з головних завдань суб'єктів інноваційної інфраструктури. Інноваційна інфраструктура складається із сукупності спеціальних підприємств, установ та організацій, які виконують завдання по створенню та комерціалізації інновацій, забезпечують підприємства сфери туризму всіма необхідними видами послуг по впровадженню інновацій, а також сприяють більш тісній взаємодії учасників інноваційного процесу. До інноваційної інфраструктури відносяться науково-дослідні установи, заклади вищої освіти, туристичні технопарки, консалтингові, маркетингові й інноваційні центри, бізнес-інкубатори а венчурні фонди тощо.

Однак, дослідження ринку туристичних послуг країн, які вивчили і успішно застосовують нові концепції в своїй діяльності, свідчать як про вдале здійснення нововведень, так і про наявність стримуючих факторів. По-перше, це небажання понизити опір інноваціям усередині самих організацій. По-друге, це непорушність комунікаційних бар'єрів між суб'єктами інноваційної інфраструктури ринку туристичних послуг, які беруть участь в процесі досліджень, результати яких можуть бути використані в туризмі, і туристичними підприємствами. Ґрунтуючись на їх досвіді, можна сформулювати наступні критерії успіху інновацій в туризмі:

- необхідність співпраці суб'єктів інноваційної інфраструктури і підприємств сфери туризму в процесі розробки і впровадження інновацій, об'єктивний відбір інноваційних програм;
- ефективна кадрова політика, розвиток інноваційної культури всередині туристичних підприємств;
- готовність до практичного використання інновацій.

Подальший успішний розвиток ринку туристичних послуг в регіонах України можливий за умови формування та подальшого розвитку інноваційної інфраструктури ринку, налагодження співпраці між суб'єктами інноваційної інфраструктури і підприємствами сфери туризму.

1. Кукса В. М. Економіка спільного споживання – нова система цінностей і довіри [Електронний ресурс] / В. М. Кукса // *Фінансовий простір*. – 2018. – № 2(30). – С. 71-77. – Режим доступу: <https://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1802/18kvmttd.pdf>.

2. Marshall P. *The sharing economy*. – SAGE Business Researcher, SAGE Publishing, Inc., 2015, 1-23.

ПОБУДОВА МОДЕЛІ ЗАЛЕЖНОСТІ СКОРИГОВАНОГО РОСТУ ВВП КРАЇНИ ВІД ІНШИХ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

© Лесюк О.Ю. Воробець С.Й., 2019

Дослідження проведено на основі даних, представлених ООН та іншими міжнародними організаціями у розрізі системи індикаторів, які визначені цими організаціями для моніторингу виконання стратегії досягнення цілей сталого світового розвитку. В якості досліджуваних країн вибрано 47 країн Європи.

Будується модель багатомірної залежності в рамках вибраної нами множини індикаторів, яку назвемо моделлю зв'язків <входи – виходи>. Зокрема в якості виходу такої моделі визначено індикатор <Скориговане значення росту ВВП>, який входить у восьму ціль сталого розвитку. А в якості входів вибрано підціль 9 цілі сталого розвитку – <Розвиток інфраструктури>(SDG92), яка включає наступні індикатори: якість загальної інфраструктури, індекс продуктивності логістики, підціль 9 цілі – <Розвиток науки>(SDG93): кількість науково-технічних статей журналу (на 1000 населення), рейтинги вищих навчальних закладів Times, середній бал 3 кращих університети, витрати на дослідження та розробки (% ВВП) і підціль 16 цілі – <Сильні державні інститути>(SDG162): Ефективність уряду, права власності, індекс сприйняття корупції[1]. Тобто будується модель залежності росту ВВП від розвитку інфраструктури, науки і ефективності функціонування владних інституцій.

В основу такої моделі покладено модель нечіткого логічного виводу Сугено. Нечіткий логічний вивід Сугено виконується за нечіткої базою знань[2]. Модель зв'язку індикатора <Скоригований ріст ВВП>, з підцілями SDG92, SDG93 і SDG162 реалізована в Fuzzy Logic на програмній платформі MatLab. Завдання побудови оптимальної моделі полягає у тому, щоб відхилення теоретичних значень від фактичних було мінімальним. Це було реалізовано з використанням ANFIS-алгоритму, оснований на навчанні попередньо побудованої в системі нейромережі. Загальний вид такої нейромережі і процес її навчання представлено на рис. 1-2.

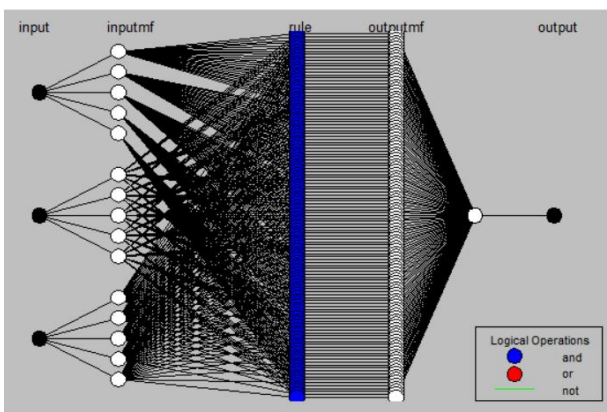

Рис. 1. Загальний вид нейромережі для знаходження оптимальних параметрів нечіткої бази знань Сугено

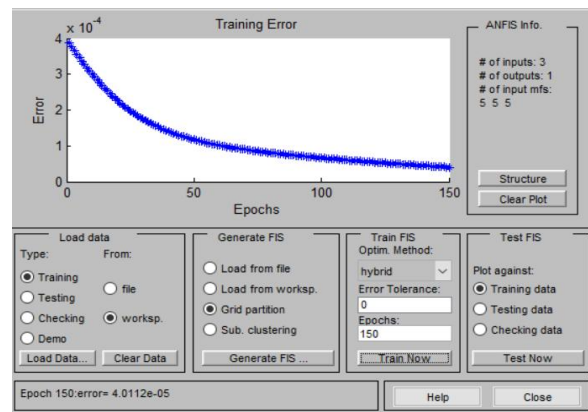

Рис. 2. Процес навчання нейромережі під час пошуку оптимальних параметрів нечіткої бази знань Сугено

Навчання нейромережі здійснювалось на тренувальній множині, яка включала 32 країни, а тестувальна – всі решта.

Використавши отриману модель, були розраховані індивідуальні теоретичні значення скоригованого приросту ВВП для кожної з досліджуваних країн, які представлені в табл.1.

Фактичні і теоретичні значення вихідної змінної (скориговане значення росту ВВП)

Назва країни	Скоригований ріст ВВП (%)	Теоретичні значення скоригованого росту ВВП	Відхилення фактичного від теоретичного значення	Квадрат відхилення фактичного від теоретичного значення	Назва країни	Скоригований ріст ВВП (%)	Теоретичні значення скоригованого росту ВВП	Відхилення фактичного від теоретичного значення	Квадрат відхилення фактичного від теоретичного значення
Литва	1,400	1,400	0,000	0,000	Молдова	-1,700	-1,700	0,000	0,000
Таджикистан	-1,500	-1,500	0,000	0,000	Грузія	0,600	0,600	0,000	0,000
Туркменістан	3,300	1,322	1,978	3,912	Вірменія	-1,200	0,245	-1,445	2,088
Узбекистан	1,200	1,200	0,000	0,000	Хорватія	-1,800	-1,800	0,000	0,000
Киргизстан	-3,200	-3,200	0,000	0,000	Греція	-3,500	-3,500	0,000	0,000
Естонія	-0,100	0,671	-0,771	0,594	Македонія	0,000	9,687	-9,687	93,837
Чехія	0,000	0,000	0,000	0,000	Албанія	-2,900	-2,900	0,000	0,000
Польща	-0,500	-0,500	0,000	0,000	Боснія і Герцеговина	-1,200	-1,200	0,000	0,000
Азербайджан	-2,900	-2,443	-0,457	0,209	Туреччина	0,800	2,832	-2,032	4,129
Угорщина	-1,000	-1,000	0,000	0,000	Австрія	-0,500	-0,500	0,000	0,000
Румунія	0,500	0,500	0,000	0,000	Бельгія	-0,900	-0,900	0,000	0,000
Болгарія	-0,500	-2,646	2,146	4,606	Велика Британія	-0,300	1,650	-1,950	3,803
Словаччина	-0,600	-0,600	0,000	0,000	Ірландія	6,500	6,500	0,000	0,000
Україна	-5,700	-5,700	0,000	0,000	Іспанія	-1,100	-1,100	0,000	0,000
Білорусь	-3,500	0,327	-3,827	14,649	Італія	-2,300	-1,068	-1,232	1,517
Росія	-3,700	-3,700	0,000	0,000	Кіпр	-3,900	-3,900	0,000	0,000
Казахстан	-0,700	-0,700	0,000	0,000	Люксембург	0,100	0,100	0,000	0,000
Латвія	0,900	1,465	-0,565	0,319	Мальта	2,000	2,272	-0,272	0,074
Швеція	-0,900	-0,900	0,000	0,000	Нідерланди	-1,200	-1,200	0,000	0,000
Данія	-1,100	-1,100	0,000	0,000	Португалія	-1,200	-1,200	0,000	0,000
Фінляндія	-2,000	-1,301	-0,699	0,488	Словенія	-1,200	-4,427	3,227	10,412
Німеччина	-0,500	-0,500	0,000	0,000	Швейцарія	-0,200	-0,200	0,000	0,000
Франція	-1,400	-1,400	0,000	0,000	Ізраїль	0,300	0,300	0,000	0,000
Норвегія	-3,700	-2,044	-1,656	2,743			Середнє значення помилки=	1,746	

Середнє значення помилки складає 1,74 %, що на перший погляд не є прийнятний. Але якщо, проаналізувати індивідуальні значення відхилень по кожній з країн, то тільки по небагатьох з них має місце недопустиме значення помилки. І це такі країни як Македонія, Білорусь, Болгарія, Туркменістан. Саме ці країни вносять суттєвий вплив в величину помилки, отриманої за розрахунками значень скоригованого валового продукту для досліджуваних країн, на основі побудованої моделі залежності економічного росту, який ідентифікується через значення ВВП і визначеної множини факторів впливу. Саме такі моделі можуть успішно використовуватись при розгляді різних сценаріїв стратегічного розвитку країни.

1. Sachs, J., Schmidt-Traub, G., Kroll, C., Lafortune, G., Fuller, G. (2018): *SDG Index and Dashboards Report 2018*. New York: Bertelsmann Stiftung and Sustainable Development Solutions Network (SDSN).

2. *Проектування нечітких систем засобами MATLAB/С.Д. Штовба – Москва, 2007.*

СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ЯК СКЛАДОВА ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ БУДІВНИЦТВА

© Литвиненко О.В., 2019

Передумовою ефективного впровадження інновацій у будівельний процес є достатньо розвинута інноваційна інфраструктура, під якою мається на увазі інтегрована в єдину систему сукупність взаємопов'язаних економічних підсистем (інформаційного забезпечення, експертизи, якості, фінансово-економічного забезпечення, матеріально-виробничої, кадрової тощо), які комплексно сприяють забезпеченню оперативного та ефективного функціонування інноваційних процесів.

Усі підсистеми інноваційної інфраструктури тісно пов'язані між собою і від їх злагодженої взаємодії залежить впровадження інновацій у виробництво та подальше використання інноваційної продукції для якісного поліпшення процесу будівництва.

При цьому одним із важливих трендів розвитку інноваційної системи України є входження країни у європейський економічний простір та приведення української системи забезпечення якості та стандартизації до європейських вимог. Це викликало потребу у гармонізації нормативної бази України з нормативними документами ЄС, вдосконаленні нормативної бази, правового і технічного нормування, стандартизації, сертифікації, оцінки відповідності, державного нагляду та контролю, що спрямовані на захист інтересів країни, у тому числі підвищення конкурентоспроможності підприємств будівельної галузі з метою забезпечення високої якості, безпеки об'єктів нерухомості та експортної орієнтації підприємств [2, С.25-26].

Головними суб'єктами, що забезпечують контроль якості будівельних процесів в Україні є органи державного і громадського контролю в будівництві, а саме: інспекції Державного архітектурно-будівельного контролю, технічний нагляд замовника (забудовника), авторський нагляд за якістю будівельних робіт, відомчий контроль – технічна інспекція будівельної організації, громадський контроль якості (може діяти у формі постійної громадської комісії або комітету по якості, постів якості, груп контролю якості, громадських контролерів, громадських інспекторів).

Інноваційна інфраструктура будівельного сектору економіки повинна забезпечувати комплексне впровадження нововведень і розробок у будівельний процес, збереження та розвиток науково-технічного потенціалу будівництва, забезпечення економічного зростання на новому якісному рівні.

У стратегічній перспективі адаптація до європейських вимог дозволить удосконалити систему якості будівництва, стандартизувати процедури оцінювання якості, створити умови для просування вітчизняних будівельних матеріалів на міжнародні ринки.

1. Про інноваційну діяльність : Закон України від 16.10.2012 URL:<http://zakon3.rada.gov.ua/Laws/show/1560-12> (дата звернення: 15.08.2018).

2. Беленкова О.Ю. Тенденції розвитку будівельної галузі як чинники формування стратегічної конкурентоспроможності будівельних підприємств. Будівельне виробництво. 2014. Вип. 57. С.24 – 30.

3. Евсеев О. С., Коновалова М.Е. Развитие инновационной инфраструктуры в условиях модернизации национальной экономики. Экономические науки. 2012. № 9. С. 221.

4. Козик В. В., Смелянов О. Ю., Мрихіна О. Б. та ін. Формування і розвиток взаємодії учасників інноваційної інфраструктури: теоретичні та прикладні аспекти: Монографія / За наук. ред. проф. В. В. Козика – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. 281 с.

ОСОБЛИВОСТІ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

© Лібенко Ю. С., Петришин Н. Я., 2019

Ведення бізнесу в сучасних умовах вимагає значних зусиль. Постійна зміна кон'юнктури ринку, коливання валютних курсів, обмеження (ліцензії, квоти) при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності, постійне оновлення нормативно-правової бази та інші чинники змушують керівників компаній та відділів приймати управлінські рішення щодо розвитку підприємства.

Рішення приймаються в трьох різних умовах: визначеність (коли вся інформація доступна і наявна), ризик (недостатньо повна інформація) та невизначеність (майже відсутня інформація). Кожна з цих умов вимагає різної кількості інформації та досліджень, а також різного рівня управлінських навичок, відповідальності та кваліфікації управлінців.

Невизначеність – ситуація, яка виникає при прийнятті рішень, коли менеджер не має всієї необхідної інформації, не може прорахувати наперед ймовірність впливу випадкових чинників та ймовірність досягнення очікуваного результату. Приймаючи рішення в умовах визначеності, основним завданням менеджера-управлінця є вивчення альтернатив та вибір найоптимальнішої з них. Невизначеність змушує управлінців покладатись на інтуїцію та досвід, вимагає прийняття унікальних та інноваційних рішень [1].

При прийнятті управлінських рішень виокремлюють такі види невизначеності [2]:

1. Особиста невизначеність, тобто ситуація, що супроводжує такий процес залежить, власне, від самої особи, яка приймає рішення. При об'єктивному підході рішення може прийматись в умовах визначеності, при цьому результати можуть бути передбачуваними. При суб'єктивному підході умови можуть бути невизначеними. Це пояснюється тим, що менеджери-управлінці неоднозначно сприймають одну і ту ж ситуацію, можуть мати недостатньо досвіду чи знань в певній галузі, нечітко оцінюють наслідки альтернатив тощо.

2. Цільова невизначеність визначається нечіткими цілями, недостатньою інформацією, невизначеністю економіки країни, валютними коливаннями, різного виду обмеженнями щодо здійснення діяльності підприємства, які неочікувано виникають, і результати їх впливу не завжди можна дослідити.

Під управлінським рішенням більшість науковців розглядає основний вид управлінської діяльності, що є сукупністю цілеспрямованих, взаємопов'язаних і логічно послідовних управлінських дій, що забезпечують реалізацію управлінських завдань [3].

Всі рішення, які приймаються в умовах невизначеності мають відповідати наступним вимогам:

- ефективність, яка передбачає досягнення поставлених цілей;
- економічність, тобто досягнення поставленої мети з меншими витратами;
- відповідність ситуації, що полягає у прийнятті управлінських рішень, які відповідають проблемній ситуації, що викликала необхідність їх прийняття;
- обґрунтованість, рішення, які приймаються мають ґрунтуватись на результатах досліджень, аналізуванні даних та фактів, попередньому досвіді тощо;
- реалістичність, тобто рішення, яке плануємо прийняти має відповідати наявним ресурсам компанії та рівню кваліфікаційної підготовки працівників.

Методи прийняття управлінських рішень в умовах невизначеності [2]:

1. Критерій «максиміну» (відомий як критерій песимізму) – використовують, коли менеджер, який приймає рішення песимістично оцінює результати. Такий метод передбачає максимізацію мінімального очікуваного результату. Тобто, до кожної можливої альтернативи визначається мінімальний результат і обирається те рішення, яке має найбільше мінімальне значення.

2. Критерій «максимакса» (критерій оптимізму) – використовують, коли менеджер, який приймає рішення в умовах невизначеності, оптимістично оцінює результати. Даний метод передбачає максимізацію максимального результату від прийняття рішення.

3. Критерій Гурвіца – передбачає, що управлінець, на якого покладено прийняття рішення в умовах невизначеності буде використовувати або критерій оптимізму, або критерій песимізму. Тобто, використання альтернативи з середнім результатом.

4. Критерій Лапласа – використовують за відсутності будь-якої інформації про ймовірність виникнення непередбачуваних ситуацій, впливу різних чинників. Виходом з такої ситуації є припущення про те, що всі чинники однаково ймовірні.

Іноді керівники, приймаючи управлінські рішення, викликають демотивацію у свої підлеглих, тим самим втрачаючи кваліфікованих фахівців. До таких управлінських рішень відносять [4]:

— ранжування і оцінювання менеджерів вищої ланки. Рішення прирівнювати їх один до одного, призводить до звільнення талановитих менеджерів з компанії. Оскільки, кожен має власний, особистий набір професійних навичок, різну креативність та стресостійкість, то порівнювати між собою таких управлінців некоректно;

— акцентування уваги на незначних невдачах, а не на перемогах. Це рішення призводить до демотивації працівників;

— заповнення посад зовнішніми співробітниками при наявності у команді компетентних гравців. Таке рішення також призводить до демотивації працівників, оскільки вони відчують себе непотрібними чи менш компетентними, через що змушені в подальшому змінити місце роботи;

— керування компанією «за книгою» замість того, щоб дослухатись до експертів, які були залучені до роботи;

— здійснення зворотного зв'язку, яке заохочує (або навіть змушує) співробітників надавати анонімні відгуки один про одного.

Таким чином, перш ніж приймати управлінські рішення, особливо в умовах невизначеності, необхідно ґрунтовно дослідити проблему, зібрати необхідну інформацію, зважити та ретельно проробити можливі альтернативи, і лише згодом ухвалювати рішення. Такий підхід хоч і є трудомістким і більш тривалим в часі, проте є і більш ефективним.

1. *Management decisions that destroy cultures and drive away talented people [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.forbes.com/sites/lizryan/2016/09/15/ten-management-decisions-that-drive-great-employees-away/#4bb60041f2df>*

2. *Прийняття рішень в умовах невизначеності ризику [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://stud.com.ua/45785/medzhment/priynyattya_rishen_umovah_neviznachenosti_riziku*

3. *Conditions that Influence Decision Making [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.cliffsnotes.com/study-guides/principles-of-management/decision-making-and-problem-solving/conditions-that-influence-decision-making>*

4. *Decision – making under uncertainty – quantitative techniques for management [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.wisdomjobs.com/e-university/quantitative-techniques-for-management-tutorial-297/decision-making-under-uncertainty-10067.html>*

ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА ЯК ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

© Маковоз О.С., Передерій Т.С., 2019

У сучасних умовах стрімкої цифровізації господарської діяльності та розповсюдження використання цифрових технологій у сферах економічної діяльності держави виникає гостра необхідність у додаткових фінансових ресурсах. На думку багатьох вчених для мобілізації коштів доцільно саме залучати іноземні інвестиції. Цифрова економіка активно застосовується у повсякденному житті громадянина, суспільства і країни під час здійснення будь-яких фінансових операцій, однак, як показує досвід, впровадження цифрових засобів змінює характер міжнародної інвестиційної політики, що негативно впливає на збільшення обсягу фінансування.

Більшість заходів інвестиційної політики, які приймалися в останні кілька років, були спрямовані на заохочення, спрощення та лібералізацію інвестицій. Багато країн регулюють транскордонні інвестиції на основі конкретних інвестиційних законів, в яких порушуються ті ж питання, що і в міжнародних інвестиційних угодах. Такі закони є не менше ніж в 108 країнах [1].

Впровадження цифрових технологій в глобальні виробничі ланцюжки різних галузей має безпосередній вплив на міжнародне виробництво. В залежності від конкретних галузей – це може призвести до скорочення великих інвестицій в централізовані виробничі проекти, які побудовані на великих обсягах даних, а також до розвитку більш гнучкого, децентралізованого виробництва. Крім того, можуть змінитися конфігурація відносин між постачальниками і відкритися нові можливості для партнерства [2, с. 149].

За цих умов зростає роль державної інвестиційної політики країн щодо стратегії цифрового розвитку, яка повинна відповідати сучасним викликам глобального мережевого суспільства. Стратегічні орієнтири мають бути набагато ширші, ніж нинішні стратегії розвитку інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), слід створити для розвитку технологій політико-економічні та інституціональні умови, що сприяють отриманню максимальної віддачі капіталу від цифрових перетворень, тобто необхідно закласти міцний аналоговий фундамент, який забезпечив би цифрові дивіденди всім і всюди [3].

Однією із форм співробітництва між державними та приватними партнерами, що реалізується в Україні, є державно-приватне партнерство. Станом на 01 липня 2018 року на засадах ДПП було укладено 192 договори, з яких реалізується 66 (41 договір концесії, 24 договори про спільну діяльність, 1 договір державно-приватного партнерства), 126 договорів не реалізується (4 договори – закінчено термін дії, 9 договорів – розірвано, 113 договорів – не виконується) [4].

Таким чином, проведений аналіз показав, що інвестиційна політика відіграє важливу роль у розбудові цифрової економіки. Саме обґрунтована інвестиційна політика визначає пріоритетні напрямки реалізації вищезазначеної стратегії розвитку та виступає у якості дієвого інструменту цифрової економіки.

1. Коваленко Б.Б. *Цифровая трансформация: пути создания конкурентных преимуществ бизнес-организаций* // Б.Б. Коваленко // *Наука и бизнес: пути развития.* – 2017. – № 9. – С. 49– 52

2. Парахина Л.В., Поповичева Н.Е., Базарнова О.А. *Цифровая трансформация экономических систем, продуцирующая международную инвестиционную активность бизнеса. Среднерусский вестник общественных наук.* – 2018. – Том 13. – №2. – С.142 – 160.

3. Доклад о мировом развитии : *Цифровые дивиденды*. -[Электронный ресурс] – Режим доступа:<http://documents.worldbank.org/curated/en/224721467988878739/pdf/102724-WDR-WDR2016Overview-RUSSIAN-WebRes-Box-394840B-OUO-9.pdf>.

4. *Інвестиційна діяльність в Україні.* Прес-центр Міністерства закордонних справ. 06.09.2018 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mfa.gov.ua/ua/article/open/id/6349>

ІННОВАЦІЙНА 5D-ОБЛІКОВА ПАРАДИГМА В КОНТЕКСТІ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

© Маначинська Ю.А., Лучик С.Д., Євдошак В.І., 2019

У відповідності до ст.3 Закону України «Про інноваційну діяльність» [1] основою метою інноваційної політики України є формування соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу держави, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів конкурентоздатної продукції. Безпосередньо сам процес виробництва інноваційних видів конкурентоздатної продукції суб'єктом господарювання знаходить відображення в системі бухгалтерського обліку, яка є «мовою бізнесу» та основою ефективного функціонування в умовах цифрової (електронної) економіки.

В свою чергу цифрова економіка для України виступає в якості досить інноваційної парадигми, що формує сприятливий ґрунт для подальшого динамічного розвитку процесу комплексної діджиталізації (від англ. «digitalization» – оцифровування; цифровізація) суспільства. В умовах масової діджиталізації бізнес-процесів в економіці традиційна система обліку не може залишатися осторонь всесвітньої цифровізації. Діджиталізація охопила більшість сфер суспільного життя в таких країнах лідерах з розвитку електронної економіки, як Сінгапур, Великобританія, Нова Зеландія, Об'єднані Арабські Емірати, Естонія, Японія, Ізраїль. Адже, у перелічених країнах бізнес-процеси набули електронного формату у таких сферах, як транспорт, освіта, електронні засоби та передові технології [3].

Н.С. Кузьо, Н.В. Фаєк акцентують увагу на тому, що інноваційна інфраструктура визначає темпи зростання економіки і покращення життя населення. Світовий досвід показує, що в умовах конкуренції кращу позицію посідає той, хто має розвиненішу інноваційну інфраструктуру. Її ядром є інфраструктура інноваційних інжинірингових фірм, які мають найкращі знання у сфері інновацій [4]. Всесвітній економічний форум (The World Economic Forum), який відбувся 22-25 січня 2019р. у Давосі (Швейцарія) визначив перелік цифрових технологій, до яких належать хмарні та мобільні технології, блокчейн, технології віртуалізації, ідентифікації, штучного інтелекту, біометричні технології, технології доповненої реальності, аддитивні (3D-друк) і т.д. Звісно, фундаментальна та прикладна наука, підприємці-інноватори, стартап-спільнота більше фокусуються на створенні технологій та продуктів, однак використання технологій бізнесом, індустріями, інфраструктурами, державою, громадянами – саме тут «живе» цифрова економіка та її безпосередні користувачі [5].

Оскільки традиційна облікова парадигма вже давно набула електронного формату узагальнення інформації (цифровізації) крізь призму сучасних інформаційних технологій, то новою інноваційною щаблюною для її розвитку в контексті масової діджиталізації та цифрової економіки повинна стати інноваційна 5D-інтерпретація просторового представлення узагальненої облікової інформації (від англ. dimension (D) – вимір). Адже, ми звикли застосовувати багатовимірний формат просторової інтерпретації для всіх сфер суспільного життя, окрім системи бухгалтерського обліку. Тому варто якомога швидше заповнити цю прогалину.

У відповідності до Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації [2] цифровізація – це насичення фізичного світу електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними, що фактично уможливорює інтегральну взаємодію віртуального та фізичного, тобто створює кіберфізичний простір.

Аналогічним чином бухгалтерський облік повинен набути формату «кіберфізичного простору», тобто багатовимірного формату щодо просторової інтерпретації його інформації за

допомогою електронно-цифрових облікових систем. Проте, задля практичної реалізації такого підходу, нагальної необхідності набуває обґрунтування теоретико-методичної інноваційної 5D-облікової парадигми. Першочергово, її фундамент слід створювання в рамках нового виду обліку – актуарного, який здатен підвищити ефективність взаємодії суб'єктів у межах інноваційних інфраструктур. 5D-актуарна облікова парадигми, базується на потрійній системі рахівництва (3D, або «трюхвіконній» системі обліку), яка застосовує діаметрально інші підходи на противагу традиційній системі бухгалтерського вчення. Зокрема, кардинально іншою є будова актуарних 3D-рахунків сили, що враховують силу змін, як внутрішнього, так і зовнішнього середовища, та підходи до комплексного застосування простого, дескриптивного та 3D-запису; в ній не залишається осторонь четвертий вимір – 3D+ «час». Окрім того, все це доповнюється узагальненим форматом інноваційно-нової 5D-актуарної фінансової звітності.

Згідно Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації [2] мета цифровізації досягається за умови цифрової трансформації існуючих та створенні нових галузей економіки, а також трансформації сфер життєдіяльності у нові більш ефективні та сучасні. Окрім того, будь-яка програма розвитку інноваційної інфраструктури потребує належного рівня капіталовкладень, це можуть бути як зовнішні, так і внутрішні інвестиції в інвестиційно-привабливу інноваційну інфраструктуру економіки. Процесу залучення інвестицій, передуює стадія представлення узагальненої облікової інформації про перспективи зміни економічного потенціалу бізнесу, як на короткотривалі, так і на довготривалі перспективи у форматі звітності, що не може забезпечити в силу інноваційних перетворень традиційна публічна фінансова звітність. Проте, таке інформаційне наповнення містить 5D-актуарна фінансова звітність, яка слугує основою вартісно-орієнтованого управління діяльністю суб'єкта господарювання.

Отже, в умовах цифрової економіки та формування інноваційної інфраструктури, вітчизняні суб'єкти господарювання потребують активного впровадження інноваційного виду бухгалтерського обліку – актуарного, у форматі 5D-актуарної облікової парадигми. Яка за своїм змістовим наповненням відповідає вимогам реальних та потенційних інвесторів. Курс в рамках такої стратегії успішного процвітання бізнесу сприятиме не лише активному руху в напрямі діджиталізації (цифровізації) суспільства, але й забезпечить інноваційну трансформацію традиційної системи бухгалтерського обліку в багатовимірний віртуально-перспективний формат. Останнє потребує належної підтримки, у контексті практичної реалізації крізь призму середовища сучасних інформаційних технологій обліку.

1. Про інноваційну діяльність [Текст]: [Закон України від 4.07.2002 р. № 40-IV, поточна редакція від 5.12.2012 р., підстава 5460-17: офіц. текст: станом на 29 квітня 2019 р.] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

2. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації [Текст]: [Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. №67-р, поточна редакція від 17.01.2018р.: станом на 29 квітня 2019 р.] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80>

3. Дубровик-Рахова А. Діджиталізація – це лише початок / А. Дубровик-Рахова // Газета «День» від 12 квітня 2018 р. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://m.day.kyiv.ua/uk/article/ekonomika/didzhytalizaciya-ce-lyshe-pochatok>

4. Кузьо Н.С. Інноваційна інфраструктура України: проблеми та перспективи розвитку / Н.С. Кузьо, Н.В. Фаск / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/18336/1/34-Kuzo-57-58.pdf>

5. Економічний форум у Давосі 2019: головне / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.rbc.ua/ukr/news/ekonomicheskij-forum-davose-2019-glavnoe-1548090888.html>

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНИХ ЕКОСИСТЕМ ХІМІЧНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

© Маслош О. В., Шевцова Г. З., 2019

Сьогодні цифрові трансформації є одним з визначальних чинників інноваційного розвитку економіки та суспільства. Найбільшу активність у цьому напрямі в Україні зараз проявляють фінансовий, енергетичний, транспортний сектори, ритейл та сфера державного управління. Є окремі кейси успішного впровадження цифрових рішень у металургійній, машинобудівній, харчовій галузях. Але в цілому процеси дигіталізації української промисловості відбуваються дуже повільно. Одна з причин – недостатнє опрацювання питань розвитку інноваційних екосистем в умовах цифрового порядку денного.

Зрозуміло, що специфіка промислових секторів вимагає розробки дорожніх карт цифрових трансформацій для кожної окремої галузі. Особливості розробки такої карти для хімічної промисловості впливають зі складу і специфіки хімічного бізнесу, його міжгалузевого значення, якостей інноваційної екосистеми та поточної готовності до цифровізації. Вивчення названих характеристик хімічного сектору та успішних бізнес-практик його світових лідерів дозволило виділити відповідні виміри його цифрових трансформацій та пріоритети розвитку вітчизняної секторальної інноваційної екосистеми.

Хімічне виробництво має багатонаменклатурний характер та значні відмінності у техніко-технологічному і ресурсному забезпеченні, тож потенціал та напрями цифрового розвитку окремих галузевих сегментів залежать від їх місця у глобальних ланцюгах доданої вартості хімічної промисловості та галузей-споживачів. Так, великотоннажні виробництва нафтохімії та базових хімікатів (ранні стадії ланцюгів) впроваджують цифрові рішення переважно для підвищення операційної ефективності (максимізації використання активів, оптимізації енергоспоживання, забезпечення якості продукції та безпеки виробничих процесів). Водночас потенціал ресурсно-технологічної моделі таких виробництв в Україні поступово вичерпується.

Зараз пріоритет варто віддавати розвитку малотоннажних виробництв диференційованої хімічної продукції (завершальні стадії ланцюгів), де цифрові технології застосовуються для поглиблення взаємодії кінцевих споживачів із цифровим середовищем та кастомізації виробництва. Отже, у короткостроковій перспективі інноваційні екосистеми сектору доцільно розвивати навколо виробничо-інноваційних структур середнього і малого підприємництва, які за окремими напрямками мають конкурентоспроможний портфель технологічних розробок і шукають можливості цифрового розвитку бізнесу. Реалізація цього вектору має відбуватися в рамках регіональних стратегій смарт-спеціалізації на основі розвитку та використання потенціалу наявних хімічних кластерів.

Стратегічні перспективи розвитку галузевої інноваційної екосистеми пов'язані з втіленням її платформної моделі. Сьогодні у Європі успішно функціонує провідна у хімічній індустрії технологічна платформа SusChem (European Technology Platform for Sustainable Chemistry), в рамках якої опрацьовуються як внутрішні аспекти цифровізації хімічного виробництва (застосування ІКТ уздовж всього ланцюжка вартості від моделювання до логістики постачання), так і зовнішні запити суміжних галузей стосовно нових смарт-матеріалів та технологічних рішень для цифрових інновацій.

Створення в Україні подібної національної платформи та приєднання до мережі SusChem дозволить залучити передовий європейський досвід організації інноваційних екосистем, цифровізації галузевих виробництв, партнерства у міжгалузевих інноваційних мережах і сприятиме подальшій інтеграції українського хімічного сектору в європейський економічний та інноваційний простір.

ІННОВАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА ДЛЯ УЧАСТІ МСБ В ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЛЯХ

© Меджибовська Н.С., 2019

Впровадження системи публічних закупівель ProZorro вважається однією з найбільш успішних реформ в нашій країні. Закон про публічні закупівлі та система ProZorro стали важливими кроками щодо докорінної зміни української економічної реальності і формування та розвитку інноваційної інфраструктури.

За результатами названої реформи величезний ринок державних закупівель обсягом 300 млрд. грн. в рік став відкритий для вільної конкуренції, зроблено величезний крок у справі боротьби з корупцією, щоденна економія державних коштів становить в середньому 60 млн. грн. [1]. З появою ProZorro в українського малого та середнього бізнесу (МСБ) вперше з'явився реальний шанс стати повноцінним учасником державних закупівель. Включення МСБ до державних закупівель не тільки відкрило широкі можливості для реалізації потенціалу МСБ, а й позитивно впливає на розвиток економіки країни в цілому. Активна участь МСБ в державних закупівлях істотно розширює потенційну базу постачальників і тим самим забезпечує більш високу конкуренцію, що в підсумку сприяє більшій економії бюджетних коштів.

Дане дослідження спрямоване на вивчення територіальної «прихильності» найменших представників МСБ – фізичних осіб підприємців (ФОП). Ми припустили, що ФОП більш активні на місцевому рівні, тобто приймають більшу участь в процедурах, що проводяться регіональними організаторами. Для досягнення цієї мети ми вивчили процедури, в яких брали участь ФОП, що зареєстровані в конкретній області, з точки зору регіону організаторів публічних закупівель.

Для перевірки сформульованої гіпотези були використані дані професійного модуля аналітики ProZorro [2]. Оцінка проводилася таким чином – наприклад, по Одеській області ми оцінювали участь ФОП, зареєстрованих в цій області, в державних закупівлях на ProZorro, і виділяли частку цих закупівель, організаторами яких були державні замовники з Одеської області. З метою порівнянності даних ми використовували відносні величини, тобто виділяли процедури, в яких брали участь ФОП, зареєстровані в цільовій області, і визначали ту їх частину, яка проходила в їх "рідних" областях.

Дане дослідження проводилося в рамках окремих процедур закупівлі за параметрами кількості тендерів, очікуваної вартості і економії. Аналіз проводився тільки по 3-м основним процедурам закупівлі (допорогових закупівлі, процедури звітування про укладений договір і відкриті торги), оскільки інші види процедур виявилися нечисленні і обмежені в територіальному поширенні, тому їх можна не брати до уваги в даному дослідженні.

Для оцінки економічної значущості регіону була використана регіональна статистика Державної служби статистики України. З метою широти дослідження були використані як відносні показники регіонів (частка в чисельності населення, X1 і валовому продукті, X2), так і абсолютні величини (валовий регіональний продукт у розрахунку на одну особу, X3). Необхідно відзначити, що зазначені показники мають досить тісну взаємозалежність між собою (коефіцієнт кореляції між масивами X1 і X2 – 0,79, між X1 і X3 – 0,59, між X2 і X3 – 0,91).

В результаті проведеного дослідження ми виявили кореляційну залежність помітного рівня (за шкалою Чеддока) тільки для процедур звітування про укладений договір. Більш того, кореляційний залежність була виявлена тільки для показників, пов'язаних з розміром регіонального внутрішнього продукту. Іншими словами, "прихильність" ФОП до рідного регіону спостерігається тільки для найпростіших процедур закупівлі, які характеризуються (1) неконкурентним характером; (2) укладаються на дуже незначні суми (для товарів та послуг – від 50 до 200 тис. грн., для робіт – до 1 млн. грн.); (3) не включають підготовку складної документації; (4) вимагають лише елементарного рівня комп'ютерної грамотності. Важливо, що в даному випадку спостерігається зворотна залежність – з ростом "потужності" регіону знижується частка операцій, які ФОП локалізують в рідному регіоні.

З нашої точки зору, відсутність залежності між рівнем регіону і активністю його підприємств в конкурентних процедурах свідчить про позитивну тенденцію в сфері державних закупівель в Україні, а саме: для участі в більш складних і / або великих закупівлях ФОП не обмежуються "рідним" регіоном, а сміливо виходять на ринки інших областей.

В якості практичних рекомендацій щодо підтримки та активізації участі МСБ в державних закупівлях пропонується здійснення ряду заходів:

1) для більш точного віднесення підприємства до відповідної групи за розміром (великі, середні, малі та мікропідприємства) ввести поле відповідної ідентифікації на етапі реєстрації підприємства в системі ProZorro і / або вчинення дії в системі (наприклад, подача пропозиції на торги, публікація звіту про укладені договори тощо). З нашої точки зору, оскільки віднесення підприємства до певної групи може змінюватися і визначається на базі показників його роботи за попередній календарний рік, розумно вказувати відповідний статус підприємства при першому за рік зверненні постачальника в систему;

2) на основі отриманої інформації стане можливим більш точний аналіз поведінки постачальників, що відносяться до різних за розміром груп, і на цій основі формувати комплекс відповідних заходів для активізації їх участі в державних закупівлях. Деякі з можливих інструментів сприяння МСБ в державних закупівлях представлені нижче.

- Як приклад можна привести діяльність по визначенню правильного розміру контрактів на державні закупівлі, таких як поділ контрактів на лоти, спільні торги шляхом об'єднання економічних операторів для участі в тендерах тощо. В Україні немає окремої стратегії участі МСБ в державних закупівлях, але вони згадуються в прийнятій Стратегії реформування державних закупівель [3], яка заохочує поділ закупівель на лоти з метою створення кращих умов для участі МСБ в державних закупівлях.
- З нашої точки зору, процедура участі в державних закупівлях в Україні досить зрозуміла і прозора, проводяться численні заходи щодо популяризації роботи з ProZorro. Однак існують інструменти, здатні принести допомогу постачальникам. Наприклад, одним із способів, яким уряд може допомогти економічним операторам, є стандартизація документації про закупівлі з використанням шаблонів.
- Важливим і постійно актуальним інструментом посилення участі МСБ в державних закупівлях є проведення різного роду навчальних програм, що стосуються раціоналізації державних закупівель, ознайомлення постачальників з інструментами ІКТ, використання інструментів електронних закупівель та вирішення юридичних і технічних питань підготовки тендерних пропозицій тощо.
- З приводу підвищення шансів МСБ на укладення державних контрактів за допомогою програм преференцій, таких як виділення певної частки контрактів на державні закупівлі для цільової категорії підприємств, вважаю, що це передчасна міра для української економіки, оскільки вона може створити можливості для різного роду протиправних дій. Думаю, такий захід можна використовувати вже після накопичення досвіду публічних закупівель в нашій країні.

1. ProZorro. Як мрія перетворилася на реальність [Електронний ресурс] // ТІ Україна, ЕБРР, Омідьяр Нетворк, ОСР. – 2017. – Режим доступу: https://issuu.com/remarkerua/docs/prozorro_ukr.

2. Професійний модуль аналітики [Електронний ресурс] // ProZorro. – 2016. – Режим доступу: <http://bipro.prozorro.org/qlikview/FormLogin.htm>.

3. Про Стратегію реформування системи публічних закупівель ("дорожню карту") [Електронний ресурс] // Кабінет міністрів України. – 2016. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/175-2016-%D1%80>.

ПРО ЦИФРОВІЗАЦІЮ СФЕРИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ МІСТА

© Мельникова М.В.,2019

Як визначено в Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства на 2018-2020 рр., схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України №67-р від 17 січня 2018 р., пріоритетним напрямом є впровадження цифрових технологій у сферу життєдіяльності міста, розбудова smart-сіті – «розумних» міст, які дозволяють не тільки раціонально використовувати наявні природні та виробничі ресурси для забезпечення комфортного життя населення, але й сприяти формуванню та розвитку людського потенціалу за допомогою відповідної інноваційної інфраструктури[1].

В Україні накопичено досвід впровадження цифрових технологій та «smart-city» проєктів, які реалізуються переважно в Києві, Дніпрі Львові, Одесі, Харкові, Сумах, Вінниці [2]. У перелічених містах достатньо розвинутою є також інноваційна інфраструктура. Розглянемо докладніше два взаємопов'язані завдання щодо створення умов розробки та впровадження цифрових технологій у сферу життєдіяльності міста та розвиток його інноваційної інфраструктури.

Вирішення першого завдання – впровадження цифрових технологій у сферу життєдіяльності міста багато в чому залежить від можливостей та зацікавленості виробників, надавачів та отримувачів житлових та комунальних послуг. Основою цифрової трансформації у житлово-комунальній сфері міста повинно стати:

створення єдиного інформаційного середовища контролю та нагляду;

формування інфраструктури збору та зберігання інформації;

впровадження цифрових робочих місць на комунальних підприємствах, керуючих компаніях та

ОСББ;

використання технології блокчейн, інтелектуальних робототехнічних комплексів, геоінформаційних систем.

Це у свою чергу потребує врахування інтересів виробників та надавачів послуг, органів державного управління та місцевого самоврядування, операторів зв'язку, системних інтеграторів, виробників інформаційно-комунікаційного обладнання та програмного забезпечення, підрозділів та засобів зв'язку, передачі інформації та інформаційної безпеки з суміжних галузей, консультантів та експертів. Саме необхідність залучення консультантів та експертів, розробка та впровадження програмного забезпечення, створення цифрових робочих місць та використання геоінформаційних технологій в житлово-комунальній сфері міста нерозривно пов'язана з виконанням другого завдання – розвитком міської інноваційної інфраструктури, яка повинна бути функціонально повною та володіти властивостями, що сприяють реалізації інжинірингових технологій по створенню й реалізації інновацій.

Міська інноваційна інфраструктура повинна формуватися та розвиватися за дотриманням таких принципів:

розподіл по всій території міста інноваційно-технологічних центрів або інжинірингових фірм, які на місцях вирішують завдання функціонально повного інноваційного циклу зі здачею об'єкта інноваційної діяльності в функціональне користування;

конструктивність, яка забезпечується орієнтацією на кінцевий результат, що дозволяє використовувати замкнуту систему управління інноваціями;

високий рівень науково-технічного потенціалу;

кадрова та фінансова забезпеченість;

ефективність функціонування за трьома критеріями (цілеспрямованість, економічність та своєчасність).

Дотриманням зазначених принципів сприятиме реалізація державної цільової економічної програми розвитку інноваційної інфраструктури, прийняття якої задекларовано у Розпорядженні КМУ №575 р від 04.06.2015 р. «Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції реформування державної політики в інноваційній сфері на 2015-2019 роки».

Слід зазначити, що впровадження технології блокчейн, інтелектуальних робототехнічних комплексів, геоінформаційних систем в житлово-комунальній сфері міст, а також потреби у розвитку відповідної інноваційної інфраструктури, передбачають наявність значних фінансових ресурсів, залучати які можливо переважно в мегаполісах та великих містах. Що стосується середніх та малих міст, то доцільним представляється створення геоінформаційних систем, які охоплюють декілька близько розташованих міст, як це запропоновано О. М.Лук'янчук [4]. Вона визначає, що ГІС в житлово-комунальній сфері регіону дозволяє уникнути дублювання та недостовірності інформації, в он-лайн режимі отримувати дані про стан об'єктів комунальної інфраструктури, їх зміни, систематизувати та аналізувати інформацію за конкретними запитами, вирішувати задачі, пов'язані з комунікаціями окремих мереж, ізоляцією аварійних ділянок, автоматизує роботу диспетчерських служб щодо проведення профілактичних та аварійних ремонтів, моделювати технологічні процеси у мережі та здійснювати проектування модернізації мереж.

Для використання технології блокчейн в житлово-комунальному комплексі міста слід погодитися з пропозиціями Н.К.Камайкіна [4], В.І.Ляшенко та О.С.Вишневського [5]. Так, Н.К.Камайкін пропонує використання блокчейн технології для контролінгу в сфері надання житлових та комунальних послуг, зокрема в роботі білінгової організації та керуючої компанії, що обслуговує багатоквартирний будинки. В результаті забезпечується прозорість взаємних зобов'язань між споживачем та виконавцем послуг. Це дозволяє досягти збалансованості та узгодження інтересів учасників ринку житлових й комунальних послуг та сприяє відкритості їх взаємодії. Запропонована В.І.Ляшенко та О.С.Вишневським методологія впровадження блокчейн технології враховує особливості сфери життєдіяльності українських міст.

Поєднання зусиль в процесах впровадження цифрових технологій в сфері життєзабезпечення міста та розвитку інноваційної інфраструктури також є важливим кроком до використання зарубіжного досвіду створення агенцій (лабораторій) з оцінки смарт-проектів розвитку «розумних» міст[6]. До складу зазначених агенцій входять автори проекту та його виконавці, експерти, представники органів місцевого самоврядування та громадськості. Це дозволяє за допомогою використання інформаційно-комунікаційних та експертних технологій приймати рішення, спрямовані на забезпечення комфортного життя на підставі комплексного використання природного та виробничого та людського потенціалу.

Подальших досліджень потребують питання фінансового забезпечення реалізації проектів цифровізації сфери життєдіяльності міста, включаючи використання механізмів публічно-приватного партнерства.

1. *Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р. URL: <https://uteka.ua/ua/publication/Koncepciya-razvitiya-cifrovojekonomiki-i-obshhestva-Ukrainy-na-2018-2020-gody> (дата звернення 24.04 2019)*

2. Мужанова Т. М. «Розумне місто» як інноваційна модель управління . *Економіка. Менеджмент. Бізнес.* 2017. №2 (20). С. 116-122.

3. Лук'янчук О. М. *Застосування геоінформаційних технологій в умовах реформування житлово-комунального господарства регіону. Економічна та соціальна географія.* 2014. Вип. 2(70). С.122-127

4. Кемайкін Н.К. *Технологія блокчейн в сфері жилищно-комунального господарства // Общество: политика, экономика, право.* 2017. № 11. С. 59-63

5. Ляшенко В. І., Вишневський О.С. *Цифрова модернізація економіки України як можливість проривного розвитку: монографія / НАН України, Ін-т економіки промисловості.* Київ, 2018. 252 с.

6. Глуценко Н. *Smart City Lab. Как создаются и тестируются «умные» города.* Портал AIN. URL: <https://ain.ua/special/smart-city-lab/> (дата звернення 24.04 2019)

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ У СФЕРІ ТУРИЗМУ

© Миронов Ю.Б., 2019

Актуальність вивчення проблем, що стосуються розвитку інноваційного потенціалу туристичної сфери нашої країни обумовлена тим, що на сучасному етапі для досягнення соціально-економічних цілей державного розвитку питання активізації інноваційної діяльності визначено одним із національних пріоритетів. В Україні спостерігається ситуація, за якої науково-технічна та інші сфери економіки виявилися не готовими до роботи в нових економічних умовах. Наукоємність валового внутрішнього продукту в країні перебуває на дуже низькому рівні та за останні роки не перевищує 1 %, у той час як в розвинених країнах цей показник становить 2-3 %. Саме інновації в туризмі слід розглядати як системні заходи, які мають якісну новизну і призводять до позитивних зрушень, що забезпечує стає функціонування і розвиток галузі. Тому вивчення інноваційної діяльності, інноваційних процесів, а також розробка напрямів розвитку інноваційного потенціалу становить за сучасних умов значний науковий і практичний інтерес.

Термін «потенціал» у своєму етимологічному значенні походить від латинського слова «*potentia*» і означає «приховані можливості», які в господарській практиці завдяки праці можуть стати реальністю. В економічній літературі цей термін у широкому розумінні трактують як можливості, наявні сили, запаси, засоби, які можуть бути використані, або як рівень, запас потужності в будь-якому сенсі [1, с. 30].

Інноваційний потенціал можна трактувати як ознаку соціально-економічної системи, що характеризує допустимість (здійсненність) і максимально можливий результат цілеспрямованої діяльності по зміні структурно-функціональних властивостей даної системи [2, с. 90].

При розгляді дефініції «інноваційний потенціал» потрібно мати на увазі, що він є ознакою, яка характеризує граничні можливості соціально-економічної системи до структурно-функціональних змін. Інноваційний потенціал як ознака є латентним і, отже, його неможливо безпосередньо спостерігати і вимірювати, а для оцінювання інноваційного потенціалу необхідно використовувати непрямі методи вимірювання [3]. Одиницями виміру інноваційного потенціалу, відповідно до запропонованого визначення, можуть бути одиниці виміру результатів цілеспрямованої діяльності по зміні структурно-функціональних властивостей соціально-економічної системи економічного суб'єкта. Такими одиницями можуть виступати показники сприйнятливості та схильності соціально-економічної системи до структурно-функціональних змін, вимірювані рівнем інноваційного потенціалу. Рівень інноваційного потенціалу – це нормалізована величина інноваційного потенціалу, що враховує кількісні та якісні схильності соціально-економічної системи до цілеспрямованих змін структурно-функціональних властивостей [2, с. 91].

Такий підхід до оцінки рівня інноваційного потенціалу дає можливість комплексно врахувати як історію виникнення і розвитку соціально-економічної системи, так і її поточний стан, а також спрогнозувати майбутню поведінку системи з точки зору її сприйнятливості до інновацій. Крім цього, даний підхід повністю відповідає вимогам трансдисциплінарності системної методології, а сам показник рівня інноваційного потенціалу є темпоральним показником системи, тобто показником, який відображає тимчасовий стан соціально-економічної системи.

Інноваційний процес в туризмі досить специфічний. Інновації в туризмі реалізуються зазвичай за допомогою серії дрібних кроків, які ведуть до поступового розвитку і є процесом зі зворотним зв'язком. Одна успішна інновація неминуче провокує появу інших. Інноваційна діяльність у сфері туризму розвивається за такими напрямками:

Рис. 1. Напрямки інноваційної діяльності у сфері туризму (авторська розробка)

Яскравим прикладом впровадження продуктових інновацій в туризмі є діяльність Національного природного парку «Сколівські Бескиди» на Львівщині, який сьогодні позиціонує себе не тільки як унікальний національний парк, але й інноваційна екотуристична дестинація, де можна побачити рідкісні об'єкти флори та фауни. Зокрема, українські туроператори, організовуючи тури в національний парк, пропонують «знайомство» із занесеними до Червоної книги зубрами.

Інноваційні зміни в туризмі створюють внутрішню енергію ефективного зростання. Ці зміни порушують збалансованість, але створюють при цьому основи подальшого розвитку, перехід системи в нову якість. Саме тому професійне впровадження інновацій в життя і є основою розвитку сфери туризму.

На розвиток інноваційного потенціалу в сфері туризму впливають такі чинники:

- економічні (достатність коштів для фінансування інноваційної діяльності);
- технологічні (матеріально-технічна база, технології);
- політико-правові (політична стабільність, криміногенний стан, законодавчі обмеження);
- організаційно-управлінські (централізація/децентралізація, стиль управління, узгодження інтересів учасників інноваційних процесів тощо);
- соціально-психологічні та культурні (опір нововведенням, боязнь невизначеності та ін.) [4].

Усі ці чинники залежать від стану зовнішнього і внутрішнього середовища кожного підприємства туристичної галузі, аналіз якого при організації інноваційної діяльності в туристичній компанії повинен бути постійно в центрі уваги.

Таким чином, всі компоненти туристичної індустрії повинні підпадати під вплив науково-технічного прогресу. Тільки така взаємодія елементів туристичної індустрії може привести до появи істотного синергетичного ефекту, вираженого в якісному та кількісному розвитку сфери туризму.

1. Святохо Н. В. Концептуальні основи дослідження туристичного потенціалу регіону / Н.В. Святохо // *Економіка і управління*. – 2007. – № 2. – С. 30-36.

2. Гуреев П. М. Інноваційний потенціал: проблеми визначення і оцінки / П. М. Гуреев, В. Н. Гришин // *Інновації*. – 2017. – № 4 (222). – С. 89-92.

3. Карапейчик І. Н. Економічна теорія потенціалів: об'єкт, предмет і понятійний апарат / І. Н. Карапейчик // *Бізнес Інформ*. – 2014. – № 3. – С. 71-76.

4. Зуєва М. М. Інноваційна діяльність як засіб зміцнення економічного потенціалу індустрії туризму / М. М. Зуєва // *Управління економічними системами*. – 2012. – № 5 (41). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://tourlib.net/statti_tourism/zueva2.htm (дата звернення 23.04.2019).

ВПЛИВ ЕКОНОМІЧНИХ ЦИКЛІВ НА ІННОВАЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ

© Моголівець А.А., 2019

Розвиток будь-якої економічної системи відбувається не поступально і прямолінійно, а циклічно. Для циклів є характерними підйоми і падіння, зупинки розвитку і поступове зростання. При цьому значний вплив на розвиток економіки мають інновації, які є основою розвитку економічних систем, їх впровадження визначає науково-технічний прогрес, розвиток суспільства, науки і техніки. Надзвичайно важливим є дослідження іноваційної активності українських підприємств, їх порівняння із іншими країнами світу.

Метою є дослідження є аналіз іноваційної активності українських підприємств в умовах циклічності економіки, виявлення економічних циклів та розробка рекомендацій щодо покращення іноваційної активності в Україні. Для здійснення аналізу обрано показник «питома вага іновацій у ВВП України»,% у 2000-2017 рр. [29] (табл. 1, рис.1).

Таблиця 1

Питома вага іновацій у ВВП України (ІНА) у 2000-2017 рр.

Рік	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
ІНА	1,14	1,13	1,11	1,24	1,19	1,13	1,00	0,90	0,90
Рік	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
ІНА	0,90	0,75	0,65	0,67	0,70	0,60	0,55	0,48	0,45

Для виявлення циклічності розвитку іноваційної активності, представимо іноваційний розвиток як суму еволюторної (тренд, тенденція), циклічної і випадкової величин [2].

У відповідності до методики, що докладно наведена у праці [3], визначимо тренд.

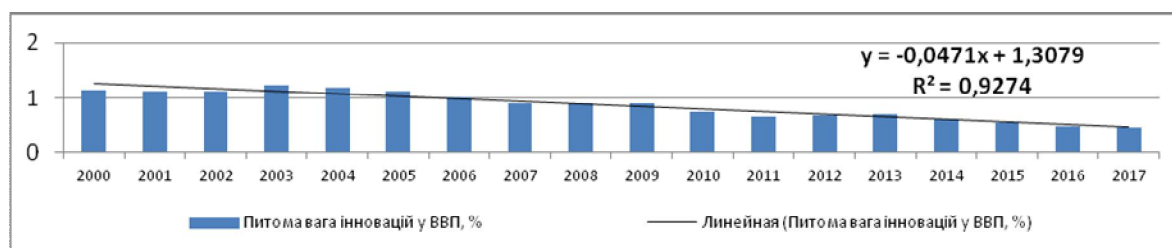

Рис.1 Виявлення тенденції розвитку ІНА

Циклічна складова визначається як різниця між теоретичною лінією регресії і фактичними даними (рис.2).

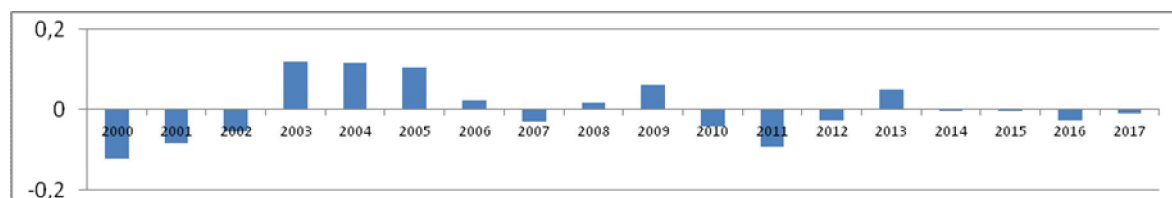

Рис.1 Циклічна складова ІНА

Можна побачити, що циклічність притаманна розвитку іноваційної активності в Україні.

1. Наукова та іноваційна діяльність України, Стат зб./ Держстат К. 2010-2017рр.
2. Беленкова О.Ю. Вплив сезонних коливань на оборотні активи будівельного підприємства. Інвестиції: практика та досвід. 2015. № 19. С.48 – 53.
3. Моголівець А.А. Вплив циклічності на розвиток будівництва. Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин. № 38. 2019. С.63-66.

АНАЛІЗ ЧИННИКІВ ВПЛИВУ СИЛЬНОГО БРЕНДУ І ПОЗИТИВНОГО СТАВЛЕННЯ В СУСПІЛЬСТВІ ТА ПРЕСІ НА УСПІХ ІННОВАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ

© Монтицька А.М., 2019

Здатність вибудувати змістовний діалог з суспільством (в найширшому сенсі) і його окремими шарами (бізнесом і академічним середовищем) є одним з ключових чинників сталого розвитку інноваційних центрів і наукових парків.

Питання ідентичності, позиціонування, вибору ефективної стратегії розвитку індивідуальних брендів стали особливо актуальними в останні роки, коли зростає число інноваційних центрів в світі, загострюється конкуренція між ними, і, що важливо відзначити, розвивається базовий бренд – «науковий парк».

Нагадаємо, що своїм народженням бренд «науковий парк» зобов'язаний Стенфордському університету, де перший науковий парк був створений на початку 1950-х років. За минулі з тих п'ятьдесят років на додаток до вихідного бренду з'явилося ціла серія похідних – бізнес-інкубатор, інноваційний центр, технопарк, дослідний парк. На жаль, процес брунькування призвів не до формування спільноти брендів, кожен з яких мав би унікальний власний зміст, а до розмиття, дроблення вихідного поняття. Крім того, додатковим негативним фактором стала компрометація бренду, пов'язана з його високою початковою привабливістю.

З точки зору еволюції брендів наукові парки та інноваційні центри можуть бути розділені на три групи.

1. Парки, чий бренд збудовані на основі репутацій базових академічних інститутів (Стенфорд, Бегбрукскій науковий парк, Дослідницький трикутник, Наукове місто Дедок і ін.). І для яких зв'язок з базовими інститутами залишається визначальною і головною для їх ідентичності і моделі розвитку бізнесу.

2. Парки, PR-капітал яких є похідним від брендів найбільших резидентів (Науково-технологічний парк Гонконгу, Науковий парк міста Сінчжу і ін.).

3. Змішані варіанти брендів, що виникли за рахунок синергії репутації базових наукових інститутів і найбільших або найбільш успішних резидентів (Технополіс Оулу, Идеон, TusPark тощо.).

Для кожної з цих груп набір інгредієнтів в рецепті сильного бренду буде різним. Однак, і в цьому сходяться більшість експертів, існує одна загальна умова, якій будь-який подібний рецепт повинен обов'язково задовольняти: щоб бути сильним, бренд повинен бути точним.

Розвиток будь-якого довгострокового високоризикового проекту, яким, по суті, є науковий парк або інноваційний центр, в значній мірі залежать від тих очікувань, які формуються в суспільстві щодо його результатів. Головним ризиком тут є виникнення негативного зворотного зв'язку, коли подібні очікування виявляються завищеними або просто помилковими. Найчастіше це відбувається при оцінці проміжних результатів або зіставленні досягнень з аналогічними проектами в інших країнах. Не потрапити в цю пастку допоможе тільки постійна роз'яснювальна робота

Доля наукового парку або інноваційного центру – це практично завжди похідна від успіхів і невдач його резидентів. Однак на початковій стадії розвитку стартапів, поки у них немає власного послужного списку, їх сприйняття банками, венчурними компаніями та іншими контрагентами в значній мірі визначається репутацією технопарку, резидентами якої вони є. Значимо також, що рівень довіри до стартапів – резидентів того чи іншого наукового парку або інкубатора залежить від умов доступу та процедури відбору резидентів. Чим вище вимоги до стартапів і рівень

кваліфікаційних органів, відповідальних за відбір, тим вагоміші репутаційні переваги отримують компанії, що стали резидентами даного наукового парку або інкубатора.

Важливо також наголосити наявність зворотного позитивного зв'язку: подальший успіх компаній, які пройшли жорстку процедуру відбору і реалізували переваги, пов'язані з репутацією наукового парку, позитивно впливає як на розвиток бренду самого технопарку, так і на сприйняття контрагентами інших резидентів даного парку.

Фактори, що формують сильний бренд інноваційного центру, можна розділити на дві групи. Перша включає фактори середовища, що знаходяться поза межами контролю самих наукових парків, до другої належать фактори, безпосередньо залежні від стратегії і політики розвитку, обраної конкретним науковим парком або інноваційним центром.

- Група 1. Фактори середовища: наукова репутація базового вузу, академічного інституту, університету; рівень технологічного та інфраструктурного розвитку регіону; рівень соціально-економічного розвитку регіону; рівень державної підтримки інноваційної економіки.

- Група 2. Керовані фактори: залучення великих міжнародних компаній; історія успішного розвитку резидентів; помітний позитивний вплив на регіональну, національну економіку (зайнятість, податки); якість процедур відбору резидентів; якість управління операційною діяльністю парку; якість і асортимент послуг, що надаються резидентам; наявність широких неформальних контактів з бізнесом; ефективна система просування бренду і поширення інформації про центр (публікації в ЗМІ, організація конференцій та інших заходів з обміну досвідом).

Підготовка та реалізація стратегії розвитку бренду наукового парку, як показує досвід найуспішніших з них, ґрунтується на наступних загальних принципах.

По-перше, така стратегія повинна забезпечувати залучення і підтримку ключових зацікавлених груп: держави, вузів, бізнесу і безпосередньо компаній-резидентів. Відповідно, при її формуванні необхідно відштовхуватися від ідентифікації їх запитів, стратегія також повинна містити пропозиції, яким чином науковий парк може сприяти їх задоволенню.

По-друге, бренд повинен сприяти позиціонуванню даного технопарку – як в національному, так і в глобальному масштабі. В умовах гострої конкуренції за ресурси розвитку (перспективні проекти, венчурне фінансування, кваліфікований персонал) науковому парку необхідно сформулювати унікальну пропозицію саме для тих потенційних резидентів і контрагентів, які можуть бути особливо корисні для досягнення його стратегічних цілей.

По-третє, стратегія розвитку бренду повинна бути динамічною і не тільки враховувати зміни в рівні розвитку самого наукового парку, його резидентів, а й гнучко реагувати на зміни в зовнішньому соціально-економічному середовищі.

Таким чином, базовими принципами формування сильного бренду інноваційного центру / наукового парку з метою формування позитивного ставлення в суспільстві і пресі, та в кінцевому результаті впливу на успіх інноваційних центрів можна визначити такі:

1. Щоб бути сильним, бренд повинен бути точним.
2. Необхідно забезпечувати залучення і підтримку ключових груп інтересів: держави, вузів, бізнесу і безпосередньо компаній-резидентів.
3. Слід акцентувати позиціонування інноваційного центру / наукового парку в глобальному і національному масштабі.

Оскільки головним ризиком при формуванні бренду інноваційного центру є виникнення розриву між його офіційним іміджем, думкою професіоналів і очікуваннями суспільства, ми вважаємо, що особливе значення має формування системи неформальних і професійних контактів, що дозволяє динамічно коригувати стратегію бренду інноваційного центру виходячи з реакції цільової аудиторії.

ЕФЕКТИ ВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ КОНЦЕПЦІЇ «РОЗУМНЕ МІСТО» У ТУРИСТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

©Музиченко-Козловська О.В., 2019 р.

У сьогоднішню інформаційну еру впровадження інноваційних інформаційних технологій відбувається у кожній сфері господарства, у тому числі у туристичній як пріоритетної у національній економіці держави та її міст. В умовах здійснення децентралізації та реформи місцевого самоврядування в Україні покращення розвитку туризму має стати одним із стратегічних напрямків розвитку міст та селищ. Цей процес можливо здійснювати лише на засадах інноваційних підходів, одним з яких може бути впровадження концепції «Розумне місто».

Серед глобальних цілей сталого розвитку, які ухвалили лідери 193-х країн на період 2015-2030 р. є інновації і якісна інфраструктура та екологічно чисті міста і спільноти [1]. У “Стратегії сталого розвитку “Україна-2020”” визначено основні напрями розвитку України: сталий розвиток країни; безпека держави, бізнесу та громадян; відповідальність і соціальна справедливість; гордість за Україну в Європі та світі [2]. Однак, у “Стратегії сталого розвитку “Україна-2020”” лише задекларовано цілі на шляху до сталого розвитку. Основні її напрями мають передбачати: узгодженість економічного, соціального та екологічного аспектів розвитку території; формування інфраструктури регіону; державна підтримка наукових розробок щодо сталого розвитку; здійснення екологічного моніторингу на всіх рівнях; міжнародна співпраця щодо сталого розвитку.

За “Концепцією сталого розвитку населених пунктів” сталий розвиток визначено як “соціально, економічно та екологічно збалансований розвиток міських та сільських поселень, спрямований на створення їхнього потенціалу, повноцінного життєвого середовища для сучасного та наступних поколінь” [3]. Інноваційним рішенням в туристичній діяльності є впровадження концепції «Розумне місто», яка передбачає використання різноманітних інформаційних технологій задля ефективного функціонування міста у відповідності до потреб його мешканців та туристів.

У туризмі використовують такі інформаційні технології в рамках концепції «Розумне місто»: мобільні додатки на зразок «туристична карта міста»; електронні квитки для відвідування туристичних об’єктів; туристичні термінали; електронний гід; QR-коди та відеокамери на туристичних пам’ятках тощо.

В результаті впровадження концепції «Розумне місто» у туристичній сфері очікуються такі результати: покращення доступності туристичних об’єктів для туристів, що дасть змогу збільшити їх кількість; можливість управляти туристичним маршрутом в режимі теперішнього часу; удосконалення співпраці органів влади, підприємців та туристів; спростити користування громадським транспортом, полегшити відвідування туристичних об’єктів, розширити можливості доступу до різних туристичних атракцій; покращити екологічну на особисту безпеку туристів тощо.

1. *Technical report by the Bureau of the United Nations Statistical Commission (UNSC) on the process of the development of an indicator framework for the goals and targets of the post-2015 development agenda – working draft, 2015.* – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/>.

2. Указ Президента України “Про Стратегію сталого розвитку “Україна-2020””. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/ru/5/2015>.

3. Постанова Верховної Ради України «Про Концепцію сталого розвитку населених пунктів» від 24.12 1999 р., №1359-XIV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1359-14>.

ІННОВАЦІЙНА МОДЕЛЬ РАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ПРОЦЕСІВ БУДІВНИЦТВА

© Новак Є.В., 2019

Особливостями сучасного будівництва України є прагнення поєднати класичні методи будівництва з сучасними, впровадження нових технологій, покращення вже існуючих, застосування нових організаційних та управлінських методів будівництва, які в свою чергу значно підвищують конкурентоспроможність та якість будівельних робіт.

У зв'язку з цим, виникає необхідність:

- розвитку нових інноваційних розробок, теорій та методів, які в подальшому можна практично застосувати для підвищення ефективної діяльності будівельних підприємств;
- проведення теоретичних досліджень з встановлення факторів, що впливають на вибір і ефективне використання організаційно-технологічних рішень та їх удосконалення;
- залучення висококваліфікованих фахівців, здатних впроваджувати та розробляти інноваційні продукти;
- застосування сучасних будівельних технологій;
- перехід на повну автоматизацію та комп'ютеризацію будівельних процесів, що значно збільшить продуктивність праці;
- зниження техногенного навантаження на природне середовище та забруднення його компонентів.

Будівельні підприємства потребують інноваційних змін як у технології так і в організації, Їх розвиток повинен також опиратися на інноваційні моделі і методи, такі як:

- впровадження енергозберігаючих технологій;
- покращення рівня стандартизації прямує до європейського;
- залучення функції кредитування об'єктів, для впровадження інновацій в практичну діяльність.

Будівельні підприємства України потребують ряду заходів, які б сприяли формуванню інноваційної діяльності, а саме:

- удосконалення організаційних форм з докорінними змінами в структурі управління;
- застосування нових організаційно-технологічних методів ведення будівництва та впровадження сучасних технологічних рішень;
- зниження собівартості на готову продукцію завдяки впровадженню інновацій;
- розширення використання вітчизняної сировини;
- широке використання відходів різних промислових проваджень;
- адаптування вітчизняної нормативної бази до європейських стандартів.

Саме такі заходи сприятимуть до отримання швидких результатів зі збалансування роботи підприємства, впровадження інновацій, підвищення продуктивності праці, і як результат виведення із занепаду існуючих підприємств.

Реалізація комплексних інноваційних проектів в будівельні підприємства повинна базуватись на вітчизняних знаннях та технологіях із поєднанням найкращих світових досягнень в автоматизації та комп'ютеризації процесів, розробці інноваційних проектів та залучення їх на практиці. Тільки в такому випадку сформується чітка структура, яка забезпечить організаційну ефективність на рівні з розвитком передових країн світу.

Сьогодні прийняття ефективних рішень з організації та управління будівництвом неможливе без використання спеціального програмного забезпечення, оскільки тільки за

допомогою програмних засобів є змога з достатньою точністю врахувати стохастичність будівельних процесів, обробляючи значні обсяги інформації щодо відхилень термінів виконання робіт та постачання ресурсів від проектних показників в ході будівництва.

Вирішення названого завдання на новому якісному рівні можливо за допомогою заміни традиційних процесів взаємодії учасників будівництва інноваційними, з одночасним використанням найсучасніших інформаційних технологій.

В основу програмних засобів організації та управління будівництвом покладені календарні моделі (сітьові або лінійні), що забезпечують можливість розрахунку термінів виконання окремих робіт або усього проекту за методом критичного шляху.

Пропонується удосконалення методів розрахунку тривалості будівництва шляхом доповнення їх «стохастичною компонентою», спрямованою на розрахунок тривалості будівництва з урахуванням впливу природно-кліматичних (так званих сезонних) факторів.

За методикою, наведеною у праці [2] для прогнозування потреби в оборотних активах, кожен рівень часового ряду можна уявити як результат еволюторної, річної, сезонної і випадкової величини:

$$y = f(t) + s(t) + \varepsilon t$$

де $f(t)$ – еволюторна складова (характеризує тренд); $s(t)$ – сезонна складова; εt – випадкова складова, яка відображає вплив непередбачуваних факторів, що не враховують у явному вигляді при складанні прогнозу, і може відображати помилку.

Створено інноваційну модель, яка враховує квартальні сезонні зміни:

- грудня-лютого: $y = 9,5765 + 0,3091 \cdot t$ (1)

- березня-травня: $y = 4,8535 + 0,3091 \cdot t$ (2)

- червня-серпня: $y = 8,2425 + 0,3091 \cdot t$ (3)

- вересня-листопада: $y = 7,0765 + 0,3091 \cdot t$ (4)

Найбільш прогресивним механізмом з оптимізації діяльності будівельних підприємств було б створення єдиного органу управління на державному рівні.

Існуючі на даний час методи прогнозування термінів будівництва [15, 16], що використовують в програмних комплексах Microsoft Project, OpenPlan, Spider Project, SureTrek Project Manager і Primavera Project Planner та інших, доцільно було б доповнити моделями, що призначені для прогнозування термінів виконання робіт з врахуванням стохастичності будівельного процесу, що допоможе якісно удосконалити процес прогнозування термінів будівництва.

1. Про інноваційну діяльність : Закон України від 16.10.2012 URL:<http://zakon3.rada.gov.ua/Laws/show/1560-12> (дата звернення: 15.08.2018).

2. Беленкова О.Ю. Вплив сезонних коливань на оборотні активи будівельного підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 19. С.48 – 53.

3. Зельцер Р.Я., Дубінін Д.В. Прикладний інструментарій формалізації процесів організації будівництва / Р.Я. Зельцер // *Нові технології в будівництві: науково-технічний збірник*. – К., ДП НДІБВ, 2017. – вип. 63/1, С.111-117.

4. Інноваційні моделі і методи організації, управління і економічної оцінки технологічних процесів будівельного виробництва: Монографія / Р.Я. Зельцер та ін. – К.: «МП Леся», 2018.- 209с.

5. Новак Є. В., Токарчук С. М. Методика прогнозування організаційно-технологічних параметрів будівництва в зимових умовах. зб. наукових праць “Сучасні технології та методи розрахунків у будівництві”. Вип. Луцьк: Луцький НТУ. 2018. С. 97-105.

ЕКОНОМІЧНА ЗЛОЧИННІСТЬ ЯК ФОРМА ЗАГРОЗИ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ КРАЇНИ НА ПРИКЛАДІ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ

© Новікова І.О., 2019

Сьогодні головною платформою вчинення економічних злочинів стала економіка України. В таких умовах вона опинилася через низку об'єктивних та суб'єктивних чинників. Тому, перед дослідниками різних галузей, постає важливе завдання всебічного аналізу злочинності у сфері економічної діяльності [1].

Хоча дане явище не є новим для нашого суспільства, воно продовжує бути актуальним вже багато років. Потреба в дослідженні даного явища набула гострого характеру, адже вона перетворилася у фактор, який не тільки дестабілізує життя суспільства, а й негативно впливає на всі його інститути, що є серйозною загрозою економічній безпеці держави.

Розглянемо дану ситуацію на прикладі ролі агропромислового комплексу в національній економіці та економічній безпеці країни. Агропромисловий комплекс України є складовою національного господарства та виступає єдиною цілісною виробничо-економічною системою, що об'єднує низку галузей, та визначає соціально-економічний розвиток країни, рівень життя населення, продовольчу та, насамперед, економічну безпеку.

Серед українських вчених до дослідження цього аспекту звертались такі вчені, як: Л. В. Бертовський, В. Т. Білоус, А. Ф. Волобуєв, З. Б. Живко, М. І. Керницька [3], Г. А. Матусовський, В. А. Образцов, П. С. Яні та ін.

Агропромисловий комплекс України належить до пріоритетних галузей економіки, від діяльності якого значною мірою залежать підвищення добробуту народу, становлення України як цивілізованої європейської держави, зміцнення політичної єдності української нації. У ньому зосереджено більше половини функціонуючих виробничих фондів, виробляється близько 50 % ВВП, дві третини товарів народного споживання, прямо або опосередковано формується 70 % зведеного бюджету, зайнято майже 40 % працюючого населення. Нині понад 80 % фонду споживання формується за рахунок сільського господарства, тому виробництво сільськогосподарської продукції є найпершою умовою існування людства [2]. Проте, агропромисловий комплекс України охопила хвиля тінізації, започаткована ще за радянської доби, що негативно впливає на економічну безпеку країни. Особливо загрозливим для суспільства є зростання протиправних дій у сфері реформування відносин власності: привласнення і нецільове використання бюджетних коштів, державного та колективного майна; незаконне видавання сертифікатів на право володіння земельними паями; порушення вимог чинного законодавства щодо підприємницької діяльності, переважна більшість сільськогосподарських підприємств розраховується зі своїми працівниками продукцією власного виробництва, і дуже часто податки взагалі не нараховуються [3]. Отже, рівень злочинності в агропромисловому комплексі України є реальною загрозою національній безпеці України, адже АПК – це потужна рушійна сила для становлення міцної економіки в країні [4]. Динаміка розвитку цієї злочинності виявляє з року в рік неухильну загальну тенденцію до зростання. Офіційна статистична картина даної економічної злочинності не відтворює загальних процесів, які в ній відбуваються, внаслідок її значної неповноти. Тому аналіз даної проблеми є невідкладним і надважливим.

1. *Поняття злочинності у сфері економіки / Б. М. Головкін // Форум права. – 2013. – № 3. – С. 128–133.*

2. *Методика розрахунку рівня економічної безпеки України // Офіційний сайт Міністерства економіки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=97980&cat.*

3. *Живко З. Б. Соціально-економічна безпека: навч. посіб. для самостійного вивч. дисципліни / З. Б. Живко, М. І. Керницька. – Львів: Ліга-Прес, 2014. – 345 с.*

4. *Стан та структура злочинності в Україні // Офіційний сайт Міністерства внутрішніх справ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.guds.gov.ua;*

АНАЛІЗ РИНКУ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В УКРАЇНІ

© Огорь Г.М., Надточій І.І., Смоляной Є.С., 2019

В сучасних умовах господарювання ринок електронної комерції розвивається та має великі перспективи в Україні. Електронна комерція з'явилася завдяки стрімкому розвитку технологій автоматизації продажів, впровадженню на підприємствах автоматизованих систем управління ресурсами, зростанню кількості активних Інтернет користувачів. У стані стрімкого розвитку інформаційних технологій та поширенню в Україні мережі Інтернет, питання електронної комерції стає дедалі актуальнішим, адже в сучасних реаліях її популярність зростає, все більше підприємців відкривають свій бізнес у режим «онлайн», та з кожним роком зростає число споживачів, які придбають товар через Інтернет. Поява та розвиток нових ринків, що породжуються Інтернет технологіями, привертає увагу міжнародних організацій, провідних фінансистів і банкірів світу, керівників держав та бізнесменів в першу чергу як стратегічну складову економіки майбутнього [1]. Особливо актуальні дослідження в галузі Інтернет-економіки для України в умовах трансформації та інтеграції в світову економіку.

Для здійснення аналізу ринку електронної комерції було виявлено кількість регулярних інтернет – користувачів в Україні. У 2007 році кількість інтернет споживачів складала 4,7 млн. осіб., на той час це дорівнювало 12 % від усього населення України. За 10 років цей показник зріс на 49 %, а саме користувачів інтернету стало 19,5 млн. осіб, а це вже є 61 % від усього населення України. Із 61 % регулярних інтернет – користувачів в Україні було виявлено 18 % інтернет – покупців. Цей показник виріс у 6 разів з 2010 по 2017 роки [2].

Це свідчить про розвинення ринку та впровадження нових технологій у буденне життя українських громадян. Близько 48 % онлайн-покупців здійснювали від 5 до 20 покупок в Інтернет за останній рік, а 17 % – навіть більше 20 покупок у рік (хоча частка останніх зменшилася в поточному періоді на 5 п.п.) [3]. Найбільш активними онлайн-покупцями є вікова група 26-35 років: мають більшу за інших частоту покупок та купують найбільшу кількість товарних категорій. Проаналізуємо розроблений топ категорій товарів, які купують в Інтернеті: Побутова техніка та електроніка (її купують 56% онлайн-покупців): при цьому найчастіше через Інтернет купують цифрову техніку та гаджети (наприклад, смартфони, планшети, ноутбуки), аксесуари та дрібну побутову техніку (міксери, фени, праски і т.д.); Одяг (49%); Косметика і парфумерія (36 %); Взуття (34 %); Аксесуари / подарунки (26 %). Кожну іншу категорію купує в Інтернеті менше 25 % онлайн-покупців. Це свідчить, що сайти побутової техніки та електроніки зроблені більш зручніше для споживачів, та представлені товари користуються більшим попитом у українського населення, ніж аксесуари та подарунки [4].

Проведення мережевого аналізу кількості онлайн-споживачів та онлайн-покупців надало можливість виявити причини покупок у інтернет-магазині: більш низьку ціну в Інтернет-магазині порівняно із звичайним магазином частіше називали при онлайн покупці одягу, взуття, автотоварів, будівельних матеріалів, спортивного одягу та взуття, товарів для вагітних; економія часу та можливість доставки додому; наявність необхідного товару лише в Інтернет-магазині.

1. Плескач В. Л. Електронна комерція / В. Л. Плескач, Т. Г. Затонацька. – К. : Знання, 2007. – 535 с.
2. Тардаскіна Т. М. Електронна комерція : навч. посіб. / Т. М. Тардаскіна, Є. М. Стрельчук, Ю. В. Терешко. – Одеса : ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2011. – С. 244.
3. Говорушко Т.А. Розвиток електронної комерції в Україні / Т.А. Говорушко, І.Л. Ситник, К.В. Соловей // Формування ринкових відносин в Україні. – 1 (176). – 2016. – С. 59-62.
4. Електронна комерція в Україні 2016: цифри і факти: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://webexpert.com.ua/ua/elektronna-komertsiya-v-ukrayini-2016>.

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВОГО МАРКЕТИНГУ В ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

© Огорь Г.М., Надточій І.І., Шульга А.В., 2019

Сучасний ринок стрімко просувається в онлайн, новітні технології та передові ІТ-рішення спонукають компанії а бренди змінювати свої звичні стратегії та перебудовувати виробничі процеси практично за всіма напрямками діяльності. Під ці новітні реалії підпадає і маркетинг. На сьогодні, класичні інструменти маркетингу для залучення клієнтів, що раніше були ефективними та допомагали займати компаніям лідируючі позиції вже не працюють. В умовах сучасного онлайн-ринку, набуває гострого питання застосування інструментів цифрових технологій у системі маркетингу.

На сучасному етапі розвитку суспільства та тих економічних умов, що склалися, звичайні маркетингові інструменти перестають приносити бажаний результат. Вони або не демонструють колишньої ефективності, або взагалі перестають функціонувати. Таким чином компанії та бренди повинні звертати свою увагу на нові форми та канали просування своєї продукції.

Наразі безпрецедентними можливостями в системі залучення споживачів є цифрової маркетинг, але не всі компанії, ще це розуміють. В наш час, люди багато часу проводять в цифровому світі, таким чином маркетологи повинні приділяти роботі в цієї площини більше уваги, ніж в традиційній.

В США, вже декілька років поспіль витрати на цифрову рекламу перевищують витрати на телевізійну. Згідно даним медійного агентства Magna, в деяких галузях компанії витрачають більше 40 % від свого рекламного медіа-бюджету на цифрові маркетингові технології [1].

Використання цифрових технологій у сучасному маркетингу є новою сферою в поширенні інформації про бренд, або продукцію. Для цього використовуються всі існуючі на даний момент інформаційні та електронні канали, що враховують в собі телебачення, Інтернет, соціальні мережі, радіо, а також інші медіа в Інтернеті. Особливий аспект в цьому питанні робиться на можливостях нових медіа ресурсів. Головною особливістю є те, що для привернення уваги використовується онлайн-середовище.

Цифрові технології являють собою цілий світ: це і розваги (онлайн-ігри, телевізійні шоу, фільми), і сервіси з пошуку інформації, онлайн-банкінг, чати, блоги, обмін поштовими повідомленнями, соціальні мережі, продаж та купівля онлайн, онлайн-опитування та ін. Все це поступово входить в наше життя, змінює наші звички та вподобання. На сьогодні, ми по іншому споживаємо інформацію, спілкуємось друг з другом та виражаємо наші емоції використовуючи онлайн-чати.

В останні роки взаємодія споживачів з засобами масової інформації кардинально змінюється – отже повинні змінюватись і маркетингові підходи.

Молодше покоління відмовляється від паперових газет та журналів, віддаючи свою перевагу цифровому медіа, телебачення також здає свої позиції. Це не говорить про те, що молоде покоління не приділяє уваги ЗМІ, навпаки, згідно даних зі статистичного порталу Statista в Європі загальний час перегляду одним користувачем ЗМІ зріс з 44 годин на тиждень до 48 годин, але перегляд традиційних мас-медіа знизився на 2,5 години, тоді як споживання цифрових зросло на 6,5 годин. За даними Facebook, мешканці США щоденно витрачають біля однієї години на активність в Facebook, Instagram або чат-месенджерах [2].

Однак, потрібно зауважити, що сучасний споживач вміє добре користуватися цифровими технологіями та менш терплячий до класичних методів маркетингового залучення, та не бажає отримувати нав'язливі повідомлення з неактуальним змістом.

Багато користувачів смартфонів встановили додатки, що блокують рекламні повідомлення. В процесі пошуку та вибору потрібних продуктів та послуг, споживачі наразі більш довіряють відгукам та рекомендаціям людей, яких вони знають та яким довіряють. Споживачі більш довіряють персональним рекомендаціям інших покупців, ніж офіційним рекламним кампаніям.

Однак змінюється не тільки підхід до вибору рекламної площини. Новатори у застосуванні цифрового маркетингу вже ідуть далі, широко використовуючи передові рекламні технології, вони роблять комунікації зі своїми споживачами більш точнішими та персоналізованими. Наразі є можливість налаштувати показ окремих оголошень для конкретної цільової аудиторії або типу споживачів.

Можна виокремити три основні фактори, що дозволять змінити підхід до маркетингу та стануть їх конкурентною перевагою (табл.1).

Таблиця 1

Основні фактори зміни підходів до маркетингу

Фактор	Характеристика
Доступ до великого обсягу даних	Маркетинг наразі може використовувати переваги доступу до великого об'єму даних у форматі реального часу. Раніше при проведенні аналізу ефективності діючої воронки продажів маркетологи орієнтувались на дані місячної давнини. Сьогодні є можливість отримати доступ до великого об'єму різноманітної споживчої інформації. У виробників є можливість краще розуміти свого споживача, дізнатись що він робить в кожній точці «клієнтського шляху», що та коли вони шукають, де знаходяться та як реагують на ті чи інші маркетингові пропозиції. У компанії сьогодні є можливість за допомогою відстеження поведінки та реакції споживача на рекламні повідомлення привести його до здійснення покупки.
Встановлення довготермінових відносин з клієнтами	Маркетинг поступово відходить від «одноразових» угод до довготермінових відносин з клієнтами. Використання цифрових інструментів дозволяє в різних «точках» взаємодії та по різних каналах відбудовувати двосторонні відносини покупця з продавцем, та утримувати набуту лояльність споживачів протягом всього циклу їх життя.
Гнучкість та висока швидкість циклів	Цифровий маркетинг володіє гнучкістю та високою швидкістю циклів. Раніше, маркетологи витрачали багато часу на підготовку та створення рекламних кампаній та знаходились в умовах невизначеності з приводу отримання зворотного зв'язку від ринку. Сучасний маркетинг за допомогою цифрових технологій дозволяє досягти масового охоплення аудиторій за допомогою персоналізованих пропозицій та дозволяє оптимізувати маркетингові акції у режимі реального часу, на відміну від класичних компаній, де між проведенням акції та аналізом результатів існує великий розрив в часі.

Таким чином, багато старих правил переписується, і у компаній є можливість оновити або додати в свій маркетинг нові аспекти. Динамічне управління брендом зажадає від компаній інших підходів до виникаючих можливостей, дій з позицій «проб та помилок». Фахівці будуть використовувати в якості основи для цифрового маркетингу напрацювання в області індивідуалізованого маркетингу, створені багато років тому. Ефективне застосування форм цифрових маркетингових комунікацій стає на сьогодні, одним з найважливіших елементів комплексу просування. Не дивлячись на недоліки, Інтернет – маркетинг здатен забезпечити конкурентні переваги фірмам, які його систематично використовують на ринку.

1. Соколенко В. А. *Сучасні тенденції розвитку маркетингу [Електронний ресурс]* / В. А. Соколенко, А. В. Поляк. – Режим доступу: http://www.kpi.kharkov.ua/archive/Наукова_періодика/. – Назва з екрана.

2. *Quarterly Digital Intelligence Briefing: 2016 Digital Trends [Electronic resource]*. – Mode of access: <https://econsultancy.com/reports/quarterly-digital-intelligence-briefings>. – Title from the screen.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ В УКРАЇНІ

© Олійник О. О., 2019

Під системою управління знаннями підприємства слід розуміти комплексну систему, метою якої є формування, розвиток й ефективне використання нематеріального капіталу підприємства для досягнення тривалих конкурентних переваг. При цьому технології є одним із трьох елементів цієї системи. Два інші – налагоджені бізнес-процеси та кваліфікований персонал підприємства. Лише за умови тісної взаємодії ці елементи забезпечують успішне функціонування системи [1, С. 176].

Для налагодження ефективної взаємодії між ключовими елементами системи управління знаннями та для їхньої інтеграції в єдиний комплекс, вітчизняні суб'єкти господарювання використовують ряд технологій, зокрема: традиційні системи автоматизації й інформаційно-пошукові системи; електронну пошту, корпоративні мережі і Інтернет-сервіси; бази і сховища даних (data warehouse); системи електронного документообігу; спеціалізовані програми обробки даних; експертні системи і бази знань [2].

Відтак основним інструментом інформаційного забезпечення управління знаннями в Україні є комп'ютерна техніка. Слід зазначити, що за даними Державної статистичної служби України, не всі підприємства використовують комп'ютер (95,4% в 2017 році) [3]. Водночас частка середньої кількості працівників, які використовували комп'ютер, у % до середньої кількості працівників підприємства, становила тільки 34,9% в 2017 році.

Програмне забезпечення є основою функціонування корпоративних порталів управління знаннями на підприємствах, який охоплює корпоративний інформаційний та експертний портали, корпоративний портал додатків і спільної роботи, призначений для забезпечення колективної роботи (автоматизація бізнес-процесів) із максимальним інформаційним забезпеченням [1]. Згідно даного підходу в системі управління знаннями доцільно використовувати такі програмні продукти, як: Microsoft Office SharePoint, IBM WebSphere Portal, Oracle WebCenter Suite, 1С-Битрикс: Корпоративний портал, WebEx Connect, SAP NetWeaver Portal, RedDot CMS, Drupal, PayDox, Salesforce Content.

Повсюдна інформатизації всіх сфер господарського життя вимагає розробки та впровадження корпоративного веб-сайту. Разом з тим, цей інструмент важливим в системі управління знаннями, адже містить ресурси для розвитку та комунікації працівників. Однак лише 9,8% підприємств використовувало власний веб-сайт для навчання та підвищення кваліфікації своїх працівників в 2017 році.

Результати проведеного дослідження дозволяють стверджувати, що рівень використання інформаційних технологій в системі управління знаннями в Україні залишається низьким. Водночас їхній розвиток та поширення є важливою складовою пошуку, обміну, розвитку та використання знань для прийняття ефективних управлінських рішень та забезпечення високої конкурентоспроможності підприємства.

1. *Стратегічне управління знаннями підприємства : монографія [А.П. Наливайко, О.М. Гребешкова, Л.П. Батенко та ін.]; за заг. ред. д.е.н. проф. А.П. Наливайка. – К.: КНЕУ, 2014. – 445 с.*

2. *Міхалевський В.Ц. Загальні завдання систем управління знаннями в організації / В.Ц. Міхалевський, В.В. Міхалевська-Жмуцька // Актуальні проблеми підготовки спеціалістів ІКТ (АППСІКТ-2013) : зб. наук. пр., 15-19 трав. 2013, м. Хмельницький. – Суми : СДУ, 2013. – Ч. 2. – С. 9-15.*

3. *Використання інформаційно-комунікаційних технологій на підприємствах за 2017 рік [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>*

ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА

© Петренко М. А., 2019

В умовах ринку успішна діяльність підприємств здебільшого залежить від його здатності до інноваційного розвитку. Формування і вибір стратегічних напрямків інноваційної діяльності базується на результатах всебічної оцінки як середовища, в якому працює підприємство, так і визначенні внутрішніх інноваційних можливостей суб'єкта господарювання, які характеризуються станом і рівнем використання інноваційного потенціалу. При цьому інноваційні можливості істотно розрізняються в залежності від конкретних особливостей господарюючих суб'єктів, його галузевої приналежності і стратегічної спрямованості. Тож, розуміння інноваційного потенціалу, його ролі в сучасних умовах стає об'єктивно необхідним елементом у процесі управління інноваційною діяльністю підприємства.

В науковій літературі багато праць зарубіжних і вітчизняних вчених присвячені розгляду інноваційного потенціалу підприємства. А саме, праці А.В. Гриньова, А.І. Архангельського, В.А. Вдесмкома, В. Бакія, В.А. Верба, В. Котлова, В.М. Гесця, Є.В. Попового, І. Асоффомова, І.В. Новикова, І.З. Должанського, І.М. Репіна, І.П. Дежкіна, І. Репінової, Л.І. Абалкіна, О. Арєф'євої, О. Бурлаки, О.І. Олесю, О. Коренкова, О. Мізіна, О.О. Удалих, О. Олексюкіна, О.С. Федоніна, О. та ін.

У загальному розумінні, інноваційний потенціал – це сукупність наявних інтелектуальних, технологічних, фінансово-економічних, науково-виробничих ресурсів з відповідним їх інфраструктурним забезпеченням, які здатні створювати нові знання та ефективний механізм комерціалізації та сприяти розвитку [1].

Для здійснення інноваційної діяльності виділяють базові складові, які є сукупністю елементів, необхідних для вирішення конкретних виробничих завдань та відображають готовність підприємства для їх рішення. Такими складовими є [1-4]:

1. Ринок – характеризує відповідність можливостей підприємства зовнішнім ринковим потребам інновацій, які формуються ринковим середовищем;
2. Ерудованість – визначає можливості до створення та прийняття ідей, задумів, новацій і доведення їх до рівня нових технологій, конструкцій, організаційних і управлінських рішень;
3. Працівники – визначається чисельністю персоналу, його розподілом за фаховою підготовкою на рівні, що відповідає сучасному розвитку науки та техніки;
4. Техніко-технологічна складова – показує гнучкість та оперативність реагування виробничих потужностей підприємства потребам ринку;
5. Інформаційно-довідкова – є показником інформаційної забезпечуваності підприємства, ступінь повноти і точності інформації, необхідної для прийняття ефективних інноваційних рішень;
6. Взаємодія – визначає можливості приведення у відповідність різноспрямованих інтересів суб'єктів інноваційного процесу;
7. Дослідження – характеризує наявність запасу результатів науково-дослідних робіт достатнього для утворення нових знань, можливість проведення досліджень з метою перевірки ідей інновацій і оцінки застосування інновацій у процесі виробництва нової продукції.

На рівень інноваційного потенціалу можуть впливати не лише наявні та перспективні ресурси, можливості та здатності, а й середовище господарювання. В цілому, вплив середовища господарювання на інноваційний потенціал розрізняють в розрізі ендогенних та екзогенних факторів.

Ендогенна складова інноваційного потенціалу – це фактор, що забезпечує дієздатність й ефективність функціонування інших його елементів. Ендогенні фактори прямо діють на

інноваційний потенціал та визначають його, тому вони потребують особливої уваги зі сторони керівництва.

До них можна віднести можна віднести [2-3]:

- історію та імідж суб'єктів господарської діяльності;
- стратегічні пріоритети;
- якість менеджменту;
- маркетинг;
- виробництво,
- фінансовий стан;
- економічний стан.

Господарюючі суб'єкти повинні концентрувати увагу не тільки на внутрішніх справах, але й виявляти та враховувати вплив зовнішнього середовища. При розкритті інноваційного потенціалу виникає проблема в подоланні зовнішніх бар'єрів, яким можна дати означення – інноваційний клімат.

Необхідно відзначити, що екзогенні фактори не мають такого сильного впливу, як ендегенні. Разом з тим, за відсутності реагування керівництва підприємства на певні зміни в зовнішньому середовищі, можна суттєво погіршити інноваційний потенціал. Таким чином, для успішного управління інноваційним потенціалом підприємства повинні постійно відслідковувати зміни інноваційного клімату, а також систематично працювати над покращенням внутрішнього середовища на підприємстві.

У сучасній економіці роль інноваційного потенціалу значно зросла і постійно зростає. Це викликано тим, що інновації є важливим елементом господарської діяльності, оскільки ведуть до зниження собівартості, до зниження цін, до зростання прибутку, до створення нових потреб, до притоку грошей, до підвищення іміджу виробника нових продуктів, до відкриття і захоплення нових ринків, зокрема зовнішніх [5].

Отже, інноваційний потенціал підприємства – це сукупність виробничих, наукових, фінансових, маркетингових, кадрових, організаційних ресурсів і можливостей, що забезпечують готовність і здатність підприємства здійснювати інноваційну діяльність при постійному удосконаленні системи управління нею з урахуванням факторів нестабільності ринкового середовища. Інноваційний потенціал підприємства залежить від ряду факторів, що визначають його формування, розвиток і рівень використання. На процес формування інноваційного потенціалу впливають в основному такі фактори, як: стан інноваційного клімату діяльності підприємства; особливості інноваційної діяльності підприємства; розвиненість і гнучкість оргструктури управління інноваційною діяльністю, системи мотивації; оптимізація комплексу маркетингу. Рівень використання інноваційного потенціалу, у свою чергу, залежить від якості прийнятих інноваційних і інвестиційних рішень на кожному етапі інноваційного процесу, а також від ступеня інформаційної забезпеченості цього процесу.

1. *Інноваційний потенціал підприємства: сутність та система захисту [Електронний ресурс] / В.В. Гурочкіна // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2015. – № 5 (21). – С. 51-57. – Режим доступу: <http://economics.opi.ua/files/archive/2015/No5/51.pdf>.*

2. *Володін С. А. Теоретичні засади формування і реалізації інноваційного потенціалу в розвитку економіки / С. А. Володін, О. І. Чекамова // Економіка АПК. – 2017. – № 5. – С. 65-72. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2017_5_12.*

3. *Глушенкова А.А. Структура інноваційного потенціалу підприємств сфери телекомунікацій та інформатизації / Глушенкова А.А. // Економіка. Менеджмент. Бізнес». – 2016. – № 4 (18). – С. 100-106.*

4. *Джеджула В. В. Інноваційна діяльність як чинник конкурентоспроможності підприємств // Джеджула В. В., Єніфанова І. Ю., Цвик О. Г. // Інвестиції: практика та досвід. – 2017. – № 4. – С. 5–8.*

5. *Джеджула В. В. Особливості формування інноваційної стратегії вітчизняними підприємствами / І. Ю. Єніфанова, В. В. Джеджула // Інноваційні, фінансові та технічні аспекти діяльності підприємств: колективна монографія / за заг. ред. Л.М. Савчук, Марія Фіс. – Дніпро: Пороги, 2017. – С. 33-42.*

СОЦІАЛЬНІ ВИКЛИКИ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

© Петрова І.Л., 2019

Стрімкий розвиток інформаційних та комп'ютерних технологій призвів до трансформації традиційної економічної системи у напрямі цифрової економіки, яка кардинально змінює технологічний, організаційно-економічний та соціо-культурний формат суспільства. Основними технологіями цифрової економіки є великі дані та методи їх обробки, кіберфізичні системи, біотехнології, 3D-друк, альтернативна енергетика, штучний інтелект, мережева економіка, доповнена реальність, циркулярна економіка, Інтернет речей, робототехніка, технологія блокчейн, хмарні обчислення, квантові технології. Відповідно створюється цифрова інфраструктура, яка включає два види: тверді та м'які інфраструктури. До твердих належать широкосмугова інфраструктура, цифрове телебачення, інфраструктура для "інтернету речей", кібербезпеки та хмарних технологій збереження даних. М'які види охоплюють інфраструктури довіри та ідентифікації, онлайн-розрахунки, блокчейн, публічні послуги та інфраструктуру життєзабезпечення у сфері освіти і медицини. Застосування подібних технологій зумовило цифровізацію реального сектору економіки, зміну звичних бізнес-моделей, розповсюдження роботи на платформах, поширення дистанційної зайнятості, появу "цифрового робочого місця", "смарт-працівників".

Цифрові технології здатні багатократно підвищити ефективність виробництва за рахунок економії часу (реально найціннішого ресурсу сьогодення), зниження собівартості, спрощення фінансових операцій, розвитку безпосередніх контактів між власниками, працівниками та клієнтами, відкритості і доступності ринку. Саме завдяки цифровізації стає можливою демократизація і децентралізація економіки, подолання надмірної бюрократії та корупції.

Разом з тим, зворотнім боком цифрового прогресу є наростання соціальних ризиків. Серед останніх слід зазначити закономірну руйнацію робочих місць, до 45% яких зникне у найближчі 20 років. Понад 35% теперішніх робочих навичок зникне безповоротно, проте процес їх заміщення відбувається з певним лагом, що може масштабувати безробіття та економічну неактивність населення. Утворюються нові моделі нестандартної зайнятості, тоді як стандартна організація ієрархічних трудових відносин перетворюється на історичну аномалію.

За репрезентативним дослідженням компанії Делойт, що охопило 11000 роботодавців та HR-менеджерів, серед ризиків нової економіки 42% респондентів зазначили ризик втрати конфіденційної інформації, 36% – репутаційний ризик внаслідок негативного сприйняття «нетрадиційних» категорій працівників, 38% – ризик нестабільності штатів, 39% – ризик порушення вимог або зміни державного регулювання щодо класифікації таких працівників та управління ними.

З огляду на зазначене стає нагальним стратегічний підхід до регулювання цифрової економіки і пом'якшення її наслідків для населення. Значну роль у цьому процесі повинна зіграти Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 рр., згідно з якою цілями цифрового розвитку України є прискорення економічного зростання та залучення інвестицій; трансформація секторів економіки в конкурентоспроможні та ефективні; технологічна та цифрова модернізація промисловості та створення високотехнологічних виробництв; доступність для громадян переваг та можливостей цифрового світу; реалізація людського ресурсу, розвиток цифрових індустрій та цифрового підприємництва. Реалізація таких стратегічних цілей потребує трансформації всієї системи та культури соціально-трудових відносин, впровадження нових моделей навчання, у тому числі е-навчання, створення ефективної мотивації роботодавців, працівників, всіх громадян до використання цифрових технологій у різних сферах життєдіяльності.

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В КОНТЕКСТІ ЗАКОНОПРОЕКТУ ПРО РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙ: ДО ОБГОВОРЕННЯ

© Плєтньов М.В., Кузьменко О.М., 2019

Законопроект про розвиток інновацій, який розроблено Міністерством економічного розвитку та торгівлі України визначає правові, організаційні та фінансові засади інноваційного розвитку України, створює умови для провадження інноваційної діяльності, визначає основні засади державної інноваційної політики та механізми державної підтримки інноваційної діяльності з метою розбудови національної інноваційної системи та конкурентного розвитку національної економіки. А також визначає, що інноваційна інфраструктура це комплекс суб'єктів господарювання будь-якої організаційно-правової форми, спрямований на забезпечення інноваційної діяльності шляхом надання послуг (фінансових, матеріально-технічних, маркетингових, інформаційних, консультаційних та інших) [1].

До суб'єктів господарювання будь-якої організаційно-правової форми, спрямованих на забезпечення інноваційної діяльності в Україні відносяться суб'єкти господарювання або негосподарюючі суб'єкти, а також їх об'єднання без створення юридичної особи, що сприяють провадженню та (або) провадять інноваційну діяльність. Інноваційні структури можуть функціонувати як технологічні парки, наукові парки, індустриальні (промислові) парки, інноваційні кластери, інноваційні центри, інноваційні бізнес-інкубатори, технополіси, інноваційні мережі, технологічні платформи тощо. Державне регулювання розвитку інновацій у межах своїх повноважень здійснюють: Кабінет Міністрів України; центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику економічного, соціального розвитку і торгівлі; центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері науково-технічної діяльності; інші центральні органи виконавчої влади.

Основними напрямками діяльності інноваційної інфраструктури є: створення та комерціалізація інноваційних продуктів; забезпечення інноваційного розвитку економіки; сприяння розвитку інноваційної інфраструктури регіону; реалізація прав та законних інтересів інноваційних структур у сфері інноваційної та іншої, не забороненої законом, господарської діяльності; захист та представництво прав та законних інтересів інноваційних структур, а також прав та законних інтересів їх засновників в органах державної влади та органах місцевого самоврядування, а також у відносинах з іншими суб'єктами господарювання; активізація інформаційного обміну між суб'єктами інновацій; розвиток міжнародного співробітництва у сфері розвитку інновацій, сприяння залученню іноземних інвестицій в економіку України [1].

Інформаційна державна підтримка суб'єктів інноваційної діяльності здійснюється шляхом: створення та забезпечення функціонування державних, регіональних і місцевих інформаційних систем, інформаційно-телекомунікаційних мереж, сприяння започаткуванню інноваційної діяльності суб'єктами підприємництва; надання інформації: про стан виконання державних, регіональних і місцевих програм розвитку інновацій та рівень ефективності державної підтримки розвитку інновацій; про стан розвитку інноваційної інфраструктури України; про об'єкти інноваційної інфраструктури; іншої інформації (економічної, правової, статистичної, виробничо-технологічної, з питань маркетингу), необхідної для забезпечення розвитку суб'єктів інноваційної діяльності.

1. Сайт Міністерством економічного розвитку та торгівлі України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://me.gov.ua/News/List?lang=uk-UA&tag=News>

ПЕРЕХІДНІ ВІДПУСКНІ: НЮАНСИ ПРО ЯКІ ПОТРІБНО ПАМ'ЯТАТИ

© Погрєда І.І., Рєдзюк Т.Ю., 2019

Бухгалтер у кожній секції – висококваліфікований працівник, який розуміється у тонкощах свого напрямку, але ніхто із інших напрямів не зможе зрівнятися з бухгалтером який займається нарахуванням заробітної плати. Обсяг знань нормативної бази, та вивчення різних нюансів потребує багато часу на розгляд та засвоєння такої інформації. Одним із важливих нюансів є відпускні: перехідні відпускні. Розрахунок розміру відпустки відрізняється від розрахунку зарплати тим, що відпустка може проводитися на два місяці – “Перехідними відпустки” а зарплата розраховується з першого по останнє число місяця.

Існує два способи нарахування відпускних у цьому випадку:

- Нарахування відразу всю суму відпускних за весь період (перший та другий місяць);
- Нарахування відпускних частинами за кожний місяць.

Хоча деякі бухгалтери використовують першу форму нарахування, але другий приклад відповідає вимогам інструкції «Інструкція зі статистики заробітної плати, затверджена наказом Держкомстату від 13.01.2004 р. № 5.»

Тому поруч з правильним варіантом нарахування відпускних виникають незрозумілі для бухгалтерів-початківців нюанси в нарахуванні та відображенні о бухгалтерському обліку відпускних[1].

Приміром одним із нюансів який потрібно вивчити та наслідувати є: якщо відпустка припадає на 2 місяці 10 днів у поточному місяці та 10 днів у наступному) то при утриманні ПДФО до відпускних поточного місяця податкова соціальна пільга не застосовується. Пов'язано це з тим, що дохід ще повністю не відомий за повний місяць, а податкова соціальна пільга застосовується саме до місячного доходу. Коли остаточно буде вирішена сума доходу за наступний місяць, тоді можна буде й перерахувати податок на доходи фізичних осіб, застосувавши по правильному податкову соціальну пільгу.

Також нюанс який потрібно засвоїти є те, що до фонду оплати праці звітного місяця відносять лише ту частину відпускних, яка припадає на дні відпустки в поточному місяці, суми, що припадають на дні відпустки в наступному за поточним місяцем, включаються до ФОП наступного місяця. Варто зазначити, що фактична виплата нарахованих перехідних відпускних, не важлива. Їх сума розподіляється залежно від часу, який припадає на дні відпустки у відповідні місяці[2].

Також важливим правилом є: необхідність сплатити усіх податків та внесків, нарахованих та утриманих, як на першу частину, так і на другу відпускних, при виплаті відпускних. Але, обрахунок утримань та нарахувань робиться без відображення в бухгалтерському обліку на другу частину відпускних. Проведення відображаються у наступному місяці, суми яких входять до ФОП наступного місяця.

Отже, як ми проаналізували, розрахунок відпускних містить ряд правил яких потрібно дотримуватися для правильності ведення бухгалтерського обліку.

1. Відпускні: як нарахувати та відобразити в обліку.-Бухгалтер 911.-Електронний ресурс.- Режим доступу: <https://i.factor.ua/ukr/journals/buh911/2016/may/issue-21/article-17347.html>

2. Перехідні відпускні: не забуваємо про нюанси.- Парус. Інтернет-консультант.-Електронний ресурс.- Режим доступу: <http://cons.parus.ua/d.asp?r=05NGV6fb372a8025f011e85676babd2c611f9>

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту Ю. В. Максимів,
ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”;
к.е.н., с.н.с. відділу регіональної економічної політики Н. М. Попадинець,
ДУ “Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України”

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ СКЛАДАННЯ ЗВІТУ ПРО УПРАВЛІННЯ

© Попадинець Н.М., Максимів Ю.В., 2019

В українському бізнес-середовищі спостерігається тенденція розуміння важливості розкриття нефінансової інформації про діяльність підприємства, проте практичні кроки в цьому напрямі робила незначна кількість суб'єктів господарювання, що пов'язано зі складністю організації процесу накопичення необхідних даних. За дослідженням Центру «Розвитку корпоративної соціальної відповідальності», у 2017 р. тільки 16 зі 100 найбільших українських компаній підготували і розмістили на корпоративних сайтах нефінансові звіти; середній рівень розкриття інформації з корпоративної соціальної відповідальності на сайтах українських компаній залишається досить низьким – 21,7% [1, с. 4]. Збільшенню кількості підприємств, що оприлюднюватимуть нефінансову складову своєї діяльності сприятиме імплементація вітчизняного бухгалтерського законодавства та законодавства Європейського Союзу з бухгалтерського обліку, зокрема Директиви 2013/34/ЄС [2] у частині запровадження Звіту про управління.

Поява у Законі України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” (далі – ЗУ) [3] поняття “звіт про управління” і законодавче регулювання обов'язку його подання та оприлюднення разом з річною фінансовою звітністю за 2018 р., зумовило низку проблемних питань у бухгалтерів і керівників підприємств, які відповідальні за організацію обліку на підприємстві.

Звіт про управління – документ, що містить фінансову та нефінансову інформацію, яка характеризує стан і перспективи розвитку підприємства та розкриває основні ризики і невизначеності його діяльності [3]. Попри лаконічність і, на перший погляд, зрозумілість наведеного визначення, проблемним питанням є організація процесу складання звіту про управління, що пов'язано з вимогою відображення нефінансової інформації за різними напрямками та неможливістю її генерування методами бухгалтерського обліку. Тобто постає питання: хто ж з фахівців має підготувати інформацію, яка б відповідала напрямкам, відображеним у Методичних рекомендаціях зі складання звіту про управління № 982 [4].

Особливо ця проблема торкається великих підприємств, які, на відміну від малих та середніх (згідно класифікації ЗУ), не можуть не наводити нефінансові показники діяльності, що містять інформацію щодо впливу його діяльності, зокрема на навколишнє середовище, довкілля, питання соціального захисту працівників підприємства, поваги прав людини, боротьби з корупцією та хабарництвом, а саме: стислий опис моделі діяльності підприємства; опис політики, яку проводить підприємство щодо зазначених питань; результат такої політики; основні ризики, пов'язані з зазначеними питаннями, що стосуються діяльності підприємства, зокрема (якщо доречно) ділові відносини, продукція або послуги, які можуть спричинити негативні наслідки у цих сферах, і яким чином підприємство здійснює управління цими ризиками; основні нефінансові показники, що характеризують діяльність підприємства [4].

Професор Л. М. Кіндрацька наголошує на існуванні значної кількості користувачів з різними інтересами, що дає підстави розглядати звітну інформацію як своєрідний бухгалтерсько-економічний товар, що виробляється задля забезпечення попиту на інформацію» [5, с. 176]. Щоб такий товар, як інформація, що має бути представлена у звіті про управління відповідала за якісними характеристиками потребам попиту на нього, його мають готувати

спільно бухгалтери, керівники різних рівнів управління й напрямів діяльності підприємства, попередньо вивчивши інформаційні потреби зацікавлених осіб. Водночас фінансову інформацію формують бухгалтери підприємства з використанням методів бухгалтерського обліку, інтерпретуючи до потреб зацікавлених осіб. А підготовка нефінансової інформації для відображення у Звіті про управління, за такими напрямками: організаційна структура й опис діяльності підприємства; результати діяльності; ліквідність і зобов'язання; екологічні аспекти; соціальні аспекти та кадрова політика; ризики; дослідження та інновації; фінансові інвестиції; перспективи розвитку; корпоративне управління [4], має бути спільним завданням усіх служб підприємства, виходячи з місії його існування.

Звіт про управління може бути інструментом, здатним суттєво підвищити ділову репутацію підприємства за умови його якісної підготовки; або ж не виконати такої ролі, а бути просто поглиначем часу працівників підприємства.

1. *Індекс прозорості сайтів українських компаній – 2017. Укладачі: Зінченко А., Резнік Н., Саприкіна М. – К.: Видавництво “Юстон”, 2018. – 28 с.*

2. *Directive on the annual financial statements, consolidated financial statements and related reports of certain types of undertakings of the European parliament and of the council of 26 June 2013 N 2013/34/EU [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eurlex.europa.eu>*

3. *Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16 липня 1999 р. № 996-XIV із змінами та доповненнями – [Електронний ресурс]: сайт Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>*

4 *Методичні рекомендації зі складання звіту про управління, затверджені Наказом Міністерства фінансів України від 07.12.2018 р. № 982 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0982201-18>*

5. *Кіндрацька Л. М. Звітність у загальній обліковій системі суб'єктів господарювання: розвиток та вдосконалення / Л.М. Кіндрацька // Вісник Львівської комерційної академії. – Львів: Вид-во Львівської комерційної академії, 2011. – Вип. 35. – С.175 – 178.*

ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ КОРДОНІВ ЄС

© Пунда О.О., 2019

Формування інформаційного суспільства в Україні потребує підвищення ефективності та конкурентоспроможності всіх сфер соціальної діяльності за рахунок прискорення процесів їх інформатизації. Сучасний етап інформаційної революції ставить за мету не тільки впровадження новітніх технологій взаємодії між суб'єктами соціально-економічних відносин, а й розробку єдиних рішень з організації економічних механізмів реалізації глобальних інформаційних бізнес-структур, які стали широко відомими під назвою «цифрова економіка».

Важливим є врахування новітніх тенденцій у сфері формування інноваційної інфраструктури в ЄС. У жовтні 2018 року Європейський Союз (ЄС) розпочав фінансування нової автоматизованої системи прикордонного контролю, яка буде вперше протестована в Угорщині, Греції та Латвії. iBorderCtrl (Інтелектуальна система контролю кордону) яка є інноваційним проектом, спрямованим на створення можливості швидшого і ретельного прикордонного контролю для громадян третіх країн, що перетинають наземні кордони країн-членів ЄС, за допомогою технологій, що враховують майбутній розвиток Управління Шенгенськими Кордонами. iBorderCtrl – це проект, який використовує систему штучного інтелекту (AI) і буде реалізований за допомогою віртуальної системи охорони, головною ціллю якої є виявлення будь-яких ознак неправдивих свідчень при перетині кордону. iBorderCtrl — це лише один з багатьох проектів, спрямованих на автоматизацію кордонів ЄС, завданням якого є протидія нелегальній міграції.

iBorderCtrl складається із програмно-апаратних технологій, інтегрованих у єдиний комплекс, починаючи від портативних зчитувачів та сканерів прикордонників, до різних підсистем невідкладної допомоги та новацій для автоматичного контролю, високочутливих бездротових мереж для мобільного контролю, засобів безпеки серверних сховищ та обробки даних. Однією із головних цілей проекту є розробка та впровадження складної системи, що робить можливою концепцію мобільності та складається із двоетапної процедури, розробленої для скорочення вартості й витрат часу подорожуючого у прикордонному пункті пропуску. iBorderCtrl також зосереджена на наземних пунктах перетину кордону: дорогах, автострадах, залізничних станціях. Вона спрямована на покращення сприяння необхідній ретельній перевірці громадян третіх країн, які прагнуть перетнути кордони ЄС.

Головною ціллю є створення можливості швидшого і ретельного прикордонного контролю для громадян третіх країн, що перетинають наземні кордони країн-членів ЄС, за допомогою технологій, що враховують майбутній розвиток Управління Шенгенськими Кордонами. iBorderCtrl забезпечує узгоджене досягнення цілі пришвидшення перетину зовнішніх кордонів ЄС та, у той же час, забезпечення безпеки та довіри до прикордонного контролю, що здійснюється за допомогою об'єднання багатьох сучасних технологій (програмних і апаратних), впорядкованих від біометричних верифікацій, автоматичного виявлення обману, перевірки на достовірність документів до оцінки ризиків. iBorderCtrl розроблена та упроваджена як складна система, що робить можливою концепцію мобільності та складається із двоетапної процедури, розробленої для скорочення вартості й витрат часу подорожуючого у прикордонному наземному пункті пропуску: дорогах, доріжках, залізничних станціях.

Продовження зростання трафіку у поєднанні зі зростанням загрози незаконної міграції сьогодні чинить на прикордонні агенції значний тиск. Повільний перетин кордону впливає на рівень задоволення подорожуючих, бізнес та торгівлю. Розрахунковий прибуток від скасування контролю на внутрішніх кордонах ЄС вже обумовив щорічний приріст ВВП країн-членів у розмірі

2,5%. Обчислюючи це у показниках 2011 р., можемо говорити про 232 млн євро щороку. Менший, але все ж значне зростання ВВП у ЄС може бути досягнуто шляхом кращого сприяння прикордонним перевіркам, у тому числі комерційного трафіку, на зовнішніх кордонах. У той час, як органи влади намагаються зробити процес прикордонного оформлення максимально спрощеним, існує потреба у забезпеченні діяльності пунктів пропуску, а також врахування обмеження, що обумовлюються людськими ресурсами прикордонної охорони та митного контролю. Прикордонні перевірки стануть все більш складними через зростання обсягів міжнародної торгівлі, складніший ланцюжок поставок і усе «витонченішу» злочинну діяльність. Органи влади також потребують здешевити усі свої процедури.

З огляду на це, особливими цілями iBorderCtrl є:

- Значно підвищити ефективність термінів ретельної прикордонної перевірки та безпеки подорожуючих, рівно як і значно скоротити рівень незаконного перетину кордону;
- Досягти більшого комфорту, скоротити час на кордоні шляхом використання портативних девайсів подорожуючих та портативних пристроїв працівників прикордонної охорони;
- Використовувати передреєстраційні кроки як засоби для кращого інформування подорожуючих про їхні права та процедури, котрі вони повинні пройти для подальшої подорожі, про збір даних та шляхи їх аналізу у ЄС та національні законні вимоги, а також для отримання від подорожуючого, якщо це необхідно, згоди на використання даних;
- Скоротити суб'єктивний контроль та навантаження на прикордонників, а також збільшити обсяги об'єктивного контролю за допомогою автоматизованих неінвазивних засобів, не збільшуючи час перебування подорожуючих на кордоні;
- Створити п'ятий рівень для чотирирівневої моделі контролю доступу Системи Інтегрованого Управління Кордонами із залученням сумлінних подорожуючих, особливо тих, що подорожують систематично у межах Шенгенської Співдружності, включаючи система винагороди, заснована на кількості успішних переходів і безперебійному перебуванні.

iBorderCtrl заплановано включити у Систему Європейської Інформаційної та Авторизованої Системи Подорожей, котрі запропоновані Європейської Комісії для посилення процедури прикордонного контролю. Крім того, iBorderCtrl прокладає шлях до інтерактивної системи безпеки ЄС, управління кордонами та міграцією, що передбачено ЄС. iBorderCtrl спрямована на посилення чотириступеневої концепції Системи Інтегрованого Управління Кордонами із залученням найбільш сумлінних та регулярних подорожуючих.

Практичне запровадження iBorderCtrl в даний час знаходиться в стадії лабораторного тестування. У даний період, актуальним є початок пілотного розгортання наземних компонентів, яке триватиме упродовж дев'яти місяців (і закінчиться у серпні 2019) на наземних кордонах Угорщини, Греції та Латвії. Для цієї цілі були відібрані ті прикордонні пункти пропуску, де запроваджено прототипи iBorderCtrl, й загалом платформа буде випробувана у реальному часі.

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ЯК ПЕРЕДУМОВА ПОБУДОВИ УСПІШНОГО НАЦІОНАЛЬНОГО БРЕНДУ

© П'ятницька Г.Т., 2019

В інтерактивному інформаційному суспільстві все більшої значущості набуває проблема диференціації брендів не тільки компаній, товарів і послуг, а і країн. Національний бренд, як важлива складова сучасного комунікативного простору, проектує національні характеристики країни/суму уявлень про націю у свідомості міжнародних зацікавлених сторін з метою формування та подальшого збагачення національного репутаційного капіталу. Реалізація ефективної політики національного брендингу, як свідчить міжнародний практичний досвід, у першу чергу передбачає створення реального позитивного підґрунтя для національного бренду та його результативного просування у світі. У наш час одним з ключових елементів такого підґрунтя є розвинена інноваційна інфраструктура країни, що передбачає отримання синергетичного ефекту від об'єднання зусиль держави, підприємницького та науково-освітнього середовища в процесі інноваційної діяльності.

Доведеним є факт, що «...інновації дуже рідко є результатом зусиль лише однієї компанії або установи» [1, с. 18]. Уряди багатьох країн світу, намагаючись стимулювати інноваційний розвиток і поширення прогресивних знань, спрямовують ресурси на створення і подальший розвиток кластерів, формування та зміцнення зв'язків між науково-дослідними установами, університетами та бізнес-структурами. Характерними ознаками цієї урядової політики є поява та діяльність в країні наукових та інноваційних центрів, бізнес-інкубаторів, технологічних парків, акселераторів, що є складовими інфраструктури, спрямованої на активізацію інноваційного розвитку. Останнє, у свою чергу, позитивно впливає на інноваційну ефективність країни та дає можливість зміцнювати конкурентні позиції країни та / або вартість національного бренду на міжнародній арені завдяки інноваційній інфраструктурі.

В Україні, на жаль, поки далеко не повною мірою використано потенціал внутрішніх можливостей розвитку інноваційної інфраструктури у процесі побудови національного бренду. Зокрема, це пов'язано з тим, що донині в країні все ще триває дискусія щодо необхідності розвитку технопарків. Тоді, як досвід різних країн, у т.ч. сусідніх, переконливо свідчить про те, що технопарки приносять економічний ефект та позитивно позначаються на вартості національного бренду. Наприклад, у Польщі, згідно з офіційними джерелами [2, с. 42; 3, с. 22; 4, с. 14], у 14 спеціальних економічних зонах (СЕЗ) нині функціонує 81 індустріальний та технологічний парк і за 10 років після створення першої СЕЗ (Mielec SEZ) у 1995 р. реальний ВВП країни зріс на 50 %, експорт – збільшився майже втричі, а вартість національного бренду протягом 2013–2018 рр. – на 31,6 % (з 497 млрд. дол. США до 654 млрд. дол. США). Крім того, польськими СЕЗ протягом останніх 20 років видано майже 2,7 тис. інвестиційних дозволів, що дозволило створити 300 тис. робочих місць. Для порівняння, за даними Мінекономрозвитку [5], зараз в Україні зареєстровано лише 16 технопарків та формально функціонує 11 СЕЗ. Спираючись на дані голови комітету Верховної Ради з питань промполітики та підприємництва [4] також констатуємо, що за весь час роботи технопарків в Україні було реалізовано 120 інноваційних проєктів, створено 3,5 тис. робочих місць, вироблено інноваційної продукції на 13 млрд. грн., перераховано до бюджету 1,3 млрд. грн. А тому не дивно, що і вартість національного бренду України протягом 2013–2018 рр. за обсягами була значно меншою, ніж у Польщі та коливалася в межах від 44 млрд. дол. США (у 2015 р.) до 126 млрд. дол. США (у 2013 р.), у т.ч. у 2018 р. була на рівні 84 млрд. дол. США [3, с. 23; 4, с. 15], тобто майже у 8 раз меншою порівняно з вартістю бренду Польщі.

1. *Інновації в Україні: європейський досвід та рекомендації для України.* – Том 3. *Інновації в Україні: пропозиції до політичних заходів. Остаточний варіант (проєкт від 19.10.2011).* – К. : Фенікс, 2011. – 76 с.

2. *Галасюк, В. В. Індустріальні парки: світовий досвід та перспективи створення в Україні / В.В. Галасюк // Економічний аналіз: зб. наук. праць.* – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного ун-ту «Економічна думка». – 2018. – Том 28. – № 1. – С. 40-50.

3. *Nation Brands 2014: The annual report on the world's most valuable nation brands.* – Brand Finance, Dec. 2014. – 30 p.

4. *Nation Brands 2018: The annual report on the world's most valuable nation brands.* – Brand Finance, Oct. 2018. – 20 p.

5. *Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України: [Електронний ресурс].* – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/>.

РИНОК ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В2С: ЕФЕКТ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО ВИТІСНЕННЯ ТА ПРИХОВАНІ РИЗИКИ

© П'ятницька Г.Т., Григоренко О.М., 2019

Поява та зростання ринку електронної комерції, як один із результатів формування глобальної інформаційної економіки, відіграє сьогодні важливу роль у розвитку торгівлі більшості країн світу, спричиняючи неминучі структурні зміни в економіці цих країн. Названі зміни, передусім, пов'язані з утворенням транснаціональних кластерів, в яких не тільки концентруються інтелектуальні та інноваційні ресурси, але і з'являються та поширюються різні форми електронної комерції.

Якщо в до інформаційну епоху конкурентоспроможність організацій залежали, передусім, від їх внутрішнього потенціалу (тобто ресурсів і організаційних здатностей) та різного роду технологічних розробок, то в епоху формування мережевої економіки вона все більше залежить від розвитку електронної комерції, у т.ч. у формі В2С. Інтернет з кожним роком все глибше «вростає» у бізнес і, як наслідок, на ринку збільшується влада тих, хто володіє мережевою інфраструктурою. На ринку постійно збільшується кількість підприємств-виробників, які достатньо легко та швидко отримують конкурентні переваги завдяки імітації досягнень своїх конкурентів та стає практично неважливо, де розміщені виробничі потужності або які саме технології використовуються для виробництва товарів. При цьому саме доступ до глобального ринку, пов'язаний з розвитком електронної комерції, відкриває перед цими виробникам нові можливості для зміцнення своїх конкурентних позицій на ринку. І саме тому у наш час традиційні сектори виробництва трансформуються в глобальні, в яких конкурентні позиції компаній на локальному місцевому та загальнонаціональному ринках визначаються їх глобальними позиціями.

Вищеописані зміни обумовили структурну трансформацію економічних відносин та стали причиною наступних глобальних зрушень у світовій економіці: 1) розшарування; 2) зростання економічного значення бізнес-мереж; 3) поділу інформаційних і товарних потоків; 4) підвищення пріоритетності розвитку економік з «зростаючими доходами» за рахунок глобального перерозподілу матеріальних й інформаційних потоків; 5) посилення тенденції до індивідуалізації продажів. Перелічені трансформації, з одного боку, стимулюють розвиток торгівлі, даючи їй новий інноваційний імпульс, а з іншого – у стратегічній перспективі призведуть до зменшення каналів традиційної оптово-роздрібної торгівлі, оскільки вже нині частина транзакційних витрат, пов'язаних з діяльністю роздрібних та оптових об'єктів, перерозподіляється між споживачами та логістичними провайдерами. На нашу думку, поширення практики такого перерозподілу особливо актуальна в умовах економічного спаду, коли, з одного боку, споживач, а з іншого – виробники шукають шляхи скорочення своїх витрат: перші з метою задоволення попиту, а другі з метою підвищення рівня ефективності діяльності та зміцнення своїх конкурентних позицій на ринку. Водночас охарактеризований перерозподіл є яскравим прикладом прояву так званого ефекту «інституціонального витіснення», коли, як писав С. Боулз [1], присутність одного інституту порушує функціонування іншого (у нашому випадку – розвиток електронної комерції порушує звичайні тенденції розвитку роздрібної та оптової торгівлі). Специфіка ведення електронної комерції обумовила формування у неї порівняно з традиційною торгівлею унікальних конкурентних переваг, а саме: більш широкі можливості залучення ресурсів глобальних ринків та скорочення ланцюга руху товару.

Встановлено, що відкриваючи нові можливості для споживачів та виробників з усього світу, розвиток електронної комерції містить у собі приховані ризики для тих країн, де не акумулюються (або до яких надходять дуже низькі) дивіденди від цього розвитку та водночас відбувається свого роду деградація (скорочується мережа) традиційних каналів роздрібної та оптової торгівлі, тобто паралельно утворюються збитки від зменшення обсягів товарного обігу всередині країни.

I. Bowles S. Microeconomics: Behavior, Institutions, and Evolution / Samuel Bowles. – Princeton University Press, 2003. – 599 p.

ІННОВАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА ІНВЕСТУВАННЯ СФЕРИ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ

© Рассадникова С. І., 2019

Формування інноваційної інфраструктури відноситься до головних задач активізації інвестування в сфері природокористування. Гострота і складність екологічної ситуації в Україні обумовлюють необхідність підвищення якості довкілля, підтримка екологічної рівноваги біосфери, розбудови інноваційної інфраструктури для залучення масштабних інвестицій щодо охорони довкілля, відтворення, збереження й примноження природних ресурсів, підтримання життєвого середовища у сприятливому стані. Важливою проблемою залишається покращення інвестиційного клімату для підвищення сприйняття інновацій та їх успішного впровадження, інвестиційної аттрактивності об'єктів сфери природокористування (природоексплуатуючі підприємства й організації, інфраструктура, що забезпечує їхнє функціонування, родовища корисних копалин, природні ресурси для залучення в господарський обіг, екологічні блага і послуги, на які спрямована інвестиційна діяльність). Об'єкт для інвестора служить задоволенню його цілей – одержанню прибутку від вкладення інвестицій і є привабливим з погляду співвідношення ризику і прибутковості [1].

Інноваційна інфраструктура інвестування природокористування виконують функції підтримки інноваційного оновлення природоохоронних, прироексплуатуючих об'єктів, підприємств та організацій, впровадження новітніх, природозберегаючих та високих технологій, обладнання, техніки на заміну зношених морально та фізично застарілих; розробці нових наукових знань на світовому рівні в екологічній сфері та природокористуванні; розвиток екологічного підприємництва, малого та середнього бізнесу; встановлення дієвих стійких зв'язків між наукою та виробництвом, новаторами та підприємцями; надання консалтингових, страхових, фінансово-кредитних послуг та інших; інформаційно-комунікаційна, законодавчо-правова, фінансова, кадрова підтримка, трансфер інноваційних технологій; функціонування організаційно-управлінських структур та систем, координація процесів та системи інноваційної діяльності в сфері природокористування та інше. Основне призначення інноваційної інфраструктури прискорення оновлення і впровадження новітніх технологій світового рівня, інноваційної системи інвестування, стимулювання інвестування на основі інновації.

Дія різноманітних зовнішніх та внутрішніх факторів розвитку інноваційної інфраструктури інвестування природокористування, сучасних глобальних, національних, регіональних викликів, становлення нового інформаційного постіндустріального суспільства приводять до появи потреби у подальших змінах, трансформаціях для формування адекватних відповідей на замови розвитку соціально-економічних систем, життєдіяльності суспільства.

Сутність поняття «трансформація» розкривається у аналізі його походження від латинського слова «transformatio», що означає зміна, перетворення виду, форми, істотних властивостей, чого-небудь [2, 3]. Таким чином, трансформувати в економіці з латини – перетворення, зміна змістовних характеристик, форми, властивостей, кількісного та якісного стану економічної системи, явища, процесу. Трансформація інноваційної інфраструктури інвестування є необхідною умовою здійснення інноваційної діяльності, поширення сучасних новацій, реалізації нововведень, досягнення сталого та еколого безпечного природокористування та національної економіки.

Поступовий перехід на світовому ринку до IV індустріальної революції новітні технології впроваджуються швидше та дають переваги при використанні ІТ-технологій, штучного інтелекту та створюють передумови для цифрової трансформації, яка також є складовою інноваційної інфраструктури, що створюється на основі вивчення світових практик та досвіду, інноваційних

напрямків інтеграції розрізаних каналів комунікації в єдину інформаційно-комунікативну та організаційно-управлінську системи. Приклад, це освоєння сучасних цифрових технологій банками, інтернет технології.

Трансформація інноваційної інфраструктури пов'язана із розвитком інфраструктури інвестування природокористування, зміною процесів, форм, методів, управління змінами, переходом від одного якісного стану до іншого стану. Такі зміни можуть бути як прогресивними, так і регресивними, нести як позитивні та негативні процеси, трансформації потреб, цінностей, норм, результатів інвестування, перетворення форм і змісту, інституційної сфери інвестування, норм та інших складових.

Радикальні глибокі та всебічні перетворення інноваційної інфраструктури інвестування в науковій літературі отримали назву «системна трансформація», яка означає комплексні зміни, при яких можуть співіснувати паралельно як старі, так і нові елементи. У системному аналізі виділяються

п'ять етапів функціонування будь-якої системи, на кожному з яких відбуваються певні зміни:

- взаємодія системи із зовнішнім середовищем;
- відпрацювання системою алгоритму взаємодії із зовнішнім середовищем;
- реорганізація (адаптація) внутрішньої структури системи завдяки її внутрішнім функціям до впливу факторів зовнішнього середовища;
- узгодження функціонування елементів системи як цілісного організму;
- перетворення (зміна) системою навколишнього середовища і себе самої [4, 5].

Важливою характеристикою з'ясування сутності інноваційної інфраструктури інвестування природокористування є відлення різних видів трансформації на основі революційних та еволюційних змін. Системні зміни на основі здійснення поступових та послідовних реформ, закономірного процесу розвитку системи під впливом навколишнього середовища можуть бути віднесені до еволюційних трансформацій. Революційні зміни пов'язано з якісним скачком у перетворенні інноваційної інфраструктури.

Для формування інноваційної інфраструктури інвестування природокористування є необхідним створення правових, фінансових та організаційних умов для розбудови сукупності видів інноваційної інфраструктури, розвитку партнерства держави, бізнесу, територіальних громад. Це дасть змогу розв'язати більшість екологічних проблем на інноваційних засадах, сприятиме швидкому подоланню технологічного відставання вітчизняної інфраструктури від світових економічних лідерів в умовах обмеженості бюджетних ресурсів. Задоволення потреб суспільства шляхом реалізації суспільно значущих проектів по розбудові інноваційної інфраструктури здатне забезпечити підґрунтя для еколого збалансованого природокористування та еколого безпечного соціально-економічного розвитку країни, певного регіону, екологічного благополуччя нації.

1. *Рассадинова С.І. Концептуальний підхід до систематизації об'єктів інвестиційної привабливості сфери природокористування // Актуальні проблеми економіки. Науковий економічний журнал. – 2008. – № 5(83). – С. 117 – 123.*

2. *Поченчук, Г. М. Закономірності трансформаційних процесів національної економіки [Текст] / Галина Михайлівна Поченчук // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. : В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2014. – Том 16. – № 1. – С. 123-129.*

3. *Словник української мови [Електронний ресурс] Академічний тлумачний словник (1970 – 1980). – Режим доступу: : <http://sum.in.ua>.*

4. *Чернышов В. Н. Теория систем и системный анализ [Текст] : учеб. пособ. / В. Н. Чернышов, А. В. Чернышов. — Тамбов : Изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2008. — 96 с.*

5. *Громико О. Зміст поняття «трансформація» як базової наукової категорії / О. Громико // Ефективність державного управління. – 2016. – Вип. 1/2 (46/47). Ч. 1. – С. 125-131.*

ІМПЕРАТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ СОЦІОГУМАНІТАРНОГО ПРОСТОРУ РЕГІОНУ

© Ревко А.М., 2019

Інфраструктура як економічна категорія не виникла сама по собі, причини її зародження та розвиток як повноцінного інституту економіки необхідно розглядати в взаємозв'язку з питаннями суспільного поділу праці й усунування виробництва, ґрунтуючись на теоретичних положеннях К. Маркса, який указував на наявність загального, приватного і одиничного поділу праці. Методологічно це положення доводить факт природного поділу виробництва в будь-якій економіці на окремі системи. Одна з них створює речовий продукт для суспільства у вигляді різноманітних товарів з метою кінцевого споживання; інша забезпечує комплекс необхідних умов для здійснення цього процесу [1, с. 12-14].

Поглиблення та розширення наукових досліджень з питань забезпечення не тільки виробництва, але й добробуту населення спричинили появу нових точок зору на природу та сутність інфраструктури. У широкому значенні інфраструктура є сукупністю сфер, які беруть участь у наданні послуг, результати діяльності цих сфер або сукупність їх заходів є необхідними для належного функціонування регіонів та держави в цілому.

Важливим етапом у розвитку поняття «інфраструктура» стали праці сучасних вітчизняних і зарубіжних науковців Бутка М., Іванової Н., Кочерги А., Куценко В., Лівшица В., Мазаракі А., Піскозуба А., Тараканової І., Хомелянського Б. та ін.

М. Бутко трактує поняття «інфраструктура» як поєднання створених на території регіону господарських об'єктів (основних фондів) та інженерно-технічних заходів, що проводяться для забезпечення матеріального виробництва та нормальних умов проживання населення. Аналізуючи проблеми розвитку інфраструктури, деякі дослідники наголошували на потребі створення умов для забезпечення тих чи інших видів суспільної діяльності на певній території [2, с. 51].

Інфраструктура полегшує і навіть визначає належне функціонування виробничих процесів. Крім того, вона впливає на можливості задоволення потреб населення. Польський економіст А. Піскозуб визначає інфраструктуру як створені людиною об'єкти громадського використання, які виступають основою соціально-економічного життя, з огляду на їх можливості переміщення людей і вантажів (транспорт), відомостей (зв'язок), електричної енергії (енергетика) і води (водне господарство) [3, с. 25].

З 1960-1970 рр. в науковій літературі з'являється думка про доцільність поділу інфраструктури на виробничу та соціальну. На думку Войновського Я., соціальна інфраструктура – це система закладів та послуг, які задовольняють людські потреби у сфері безпеки, освіти, культури, соціального забезпечення та охорони здоров'я. Науковець виділяє наступні заклади системи соціальної інфраструктури, як школи, лікарні, установи державного управління [4, с. 134].

Розвиток соціальної інфраструктури має відповідати соціальній політиці держави, яка спрямована на поліпшення добробуту, якості життя населення, формування та відтворення здорового, творчого, активного покоління [5, с. 30]. Оскільки саме соціальна інфраструктура дозволяє створювати фундамент для підтримки соціально-економічних прав і гарантій населення, допомагає забезпечити і зберегти доступність соціальних послуг та сприяти максимальному наближенню об'єктивних потреб до ресурсних можливостей регіону [6, с.13].

Однією з ключових проблем досягнення стійкості соціальної інфраструктури регіонів є модернізація соціогуманітарного простору України, створення умов для розвитку людського потенціалу через знання, етно-культурні, соціальні та духовні цінності. Соціогуманітарний простір – це гармонізоване суспільне середовище в сукупності з усіма сферами людської діяльності, для

яких характерна континуальність поширення і в той же час дискретність організації, що призводить до стабільного функціонування дистинацій різного таксономічного рангу [7, с. 32].

У модернізаційних умовах на державу покладається обов'язок розбудови соціальної інфраструктури за європейськими стандартами, яка створює можливості для надання широкого спектру побутових послуг населенню, покращує використання бюджету сім'ї, обумовлює економію суспільної праці, збільшує фонд вільного часу населення, забезпечує комфортність навколишнього середовища, узгоджує доходи з попитом населення.

Зусилля та кошти держави на всіх рівнях обов'язково мають бути спрямовані на створення умов для системної модернізації сфери освіти, науки, культури, охорони здоров'я, які необхідні для всебічного розвитку особистості, зміцнення духовного та фізичного стану всього суспільства.

Основними імперативами інноваційного розвитку соціальної інфраструктури соціогуманітарного простору регіону в умовах євроінтеграції мають бути:

- активізація дій органів всіх рівнів влади щодо розвитку соціогуманітарної сфери, створення необхідних умов для освітян, творчих працівників, митців, діячів культури;
- сприяння розвитку національної системи освіти з урахуванням змін у всіх сферах суспільного життя та специфіки регіонів;
- запровадження дієвих механізмів фінансової підтримки функціонування закладів культури: бібліотек, клубних закладів, театрів, концертних організацій, музеїв, мистецьких та спортивних шкіл, кінотеатрів;
- поєднання та узгодження дій усіх рівнів влади та інститутів громадянського суспільства на принципах синергійності задля відродження та розвитку мережі соціальної інфраструктури регіонів України;
- розвиток інноваційного підприємництва як базису формування конкурентоспроможності регіонів.

1. Філяр С.В. *Соціальна інфраструктура регіону: механізм ринкової трансформації [Текст] : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.07 / Філяр Світлана Володимирівна ; Донец. держ. ун-т упр. – Донецьк, 2010. – 200 с.*

2. Бутко М. П. *Транспортна компонента виробничої інфраструктури регіону: монограф. / М.П. Бутко, Н.В. Іванова. – Ніжин: ТОВ «Вид-во «Аспект-Поліграф», 2010. – 312 с.*

3. Piskozub A. *Funkcja przemieszczenia jako cecha wspólna infrastruktury // Problemy Ekonomiki Transportu, 1977, nr. 2, s. 25.*

4. Wojnowski J. (red.), 2002. *Wielka encyklopedia PWN T. 12. Warszawa.*

5. Revko A. *Problemy i infrastruktura społeczna na rynku pracy Ukrainy // Rynek pracy. – Warszawa. – nr. 4(163), 2017. – S. 30-36.*

6. Пена Т.В., Чернюк Л.Г. *Інфраструктурне забезпечення соціального розвитку регіонів України (методолого-організаційний аспект): монографія. – Вінниця, 2015. – 280 с.*

7. Бутко М.П., Ревко А.М. *Соціальна інфраструктура як каталізатор модернізації соціогуманітарного простору регіонів України // Регіональна економіка. – 2017. – №4 (86). – с. 28-37.*

РОЗРОБКА ПОЛІТИКИ З ЯКОСТІ ДЛЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ В УМОВАХ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ

© Рибалко-Рак Л.А., Гусаковська Т.О., Кужель Н.Л., 2019

Інноваційний розвиток підприємств на державному рівні характеризується переходом до нової економіки для якої характерним є продуктивне використання нових знань. Саме в таких умовах актуальним питанням є розробка та впровадження дієвих систем управління якістю відповідно до міжнародних стандартів, що потребує ефективного використання інтелектуального та людського капіталу, і є ресурсом зростання якості життя населення. Одним із напрямів вирішення цього питання є розробка політики із якості підприємства, оскільки саме ця категорія формує основу для побудови системи управління якістю і визначає ефективність цього процесу за рахунок того, що доводить прийняту на підприємстві філософію якості до всіх працівників та зацікавлених сторін – партнерів, постачальників, споживачів, органів влади.

Заява про Політику з якості передує власне політиці, і спрямована на визначення місії.

Місія підприємства полягає в забезпеченні якісними товарами та послугами споживачів, соціальному захисті працівників. Виконання місії можливо за умови надання споживачам виключного першочергового статусу, а задоволення їх вимог досягається пріоритетністю якості товарів та послуг. Пріоритетність якості – це напрямок діяльності, який забезпечить конкурентноздатність послуг і конкурентні переваги споживачам послуг.

Наведена нижче Політика визначає стратегічну мету щодо якості і напрями її реалізації.

Політика з якості трактується таким чином.

Мета діяльності щодо якості – забезпечення задоволення споживачів. Кожен споживач повинен бути задоволений якістю товарів та послуг.

Політика спрямована на формування умов, що гарантують забезпечення постійного підвищення якості послуг, зацікавленість кожного працівника у досягненні цілей якості.

Керівництво бере на себе відповідальність за реалізацію політики із якості, виступає гарантом її сприйняття і розуміння всім колективом як стратегії розвитку в умовах ринкової економіки, об'єднує зусилля для вирішення задач забезпечення високої якості товарів та послуг.

Інструмент підвищення якості товарів та послуг – удосконалення системи управління якістю відповідно до вимог державних і міжнародних стандартів.

Для досягнення поставленої мети керівництво та працівники зобов'язані діяти відповідно до таких принципів:

- рівень якості визначає споживач;
- кожен працівник своєчасно та якісно з першого разу виконує свою роботу, визнаючи наступну стадію своїм споживачем;
- безперервно здійснюється удосконалення процесів, методів роботи;
- робота спрямована на попередження можливих невідповідностей;
- постійний розвиток системи підготовки кадрів, мотивація якісної праці, оскільки персонал є ініціатором ідей і виконавцем поставлених завдань.

Здійснення такої політики передбачає розуміння всіма працівниками вимог і очікувань замовників і споживачів. При цьому необхідно постійно оцінювати та переглядати всі вимоги до послуг, щоб виправдати очікування замовників і споживачів у перспективі.

РАННЄ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА РЕАГУВАННЯ НА КРЕДИТНІ СТИМУЛИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

© Рогов В. Г., Єфімова Г. В., 2019

Підприємствам важливо вчасно реагувати на потенційні та фактичні зміни облікової ставки НБУ, середніх кредитних ставок банків України за довготерміновими та поточними кредитами, волатильності кредитних ставок, класу кредитоспроможності підприємства, стану державної компенсації за кредитами тощо. Для цього в структурі системи раннього попередження та реагування варто створити кредитну підсистему, метою якої є використання кредитних стимулів фінансового забезпечення реалізації стратегій розвитку підприємства та мінімізація негативного впливу на фінансові результати підприємства високої вартості позикового капіталу і ризику розбалансованості ринку кредитних ресурсів.

Своєчасне вжиття превентивних заходів на підприємстві має передбачати прогнозування змін кредитних ставок та механізму компенсації за кредитами з метою виявлення слабких сигналів – у поточній перспективі (протягом року) та в стратегічній перспективі (від трьох до п'яти років). Волатильність кредитних ставок вимірюється дисперсією або стандартним відхиленням змін кредитних ставок у річному виразі. Інформаційним забезпеченням для ідентифікації слабких сигналів є рівень інфляції і курсу гривні, закладені в державному бюджеті України, прогнозовані МВФ, НБУ, аналітичним центром CASE та іншими міжнародними й національними фінансовими інституціями, визначені на підставі експертних оцінок і шляхом комбінованого застосування прогнозних моделей.

Для ендогенних факторів першим індикатором раннього попередження при поточному прогнозуванні є значення інтегрального показника Z та фінансових показників, що використовуються для його розрахунку. Модель розрахунку інтегрального показника Z обирається з таблиці 1 Додатку 7 Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями [1] залежно від виду економічної діяльності підприємства. Другим індикатором раннього попередження при поточному прогнозуванні є наявність від'ємного значення капіталу на кінець року, що визначається для всіх підприємств групи. Третій індикатор – співвідношення короткострокових та довгострокових зобов'язань до чистого доходу від реалізованої продукції (визначається для всіх підприємств групи). Четвертий індикатор – співвідношення короткострокових та довгострокових зобов'язань до операційного прибутку (збитку) до відрахування амортизації (визначається для всіх підприємств групи). П'ятий індикатор – значення інтервального коефіцієнту покриття боргу за кредитами під інвестиційний проект (DSCR_i). Шостий індикатор – значення кумулятивного коефіцієнту покриття боргу за кредитами під інвестиційний проект (DSCR_c). Сьомий індикатор – значення кумулятивного коефіцієнту покриття боргу за нарахованими доходами за кредитом під інвестиційний проект (ICR_c). Восьмий індикатор – значення кумулятивного коефіцієнту покриття боргу за кредитом під інвестиційний проект (LLCR_c). Дев'ятий індикатор – частка кредитних коштів у фінансуванні інвестиційного проекту (Чкк). Десятий індикатор – відповідність умовам надання компенсації за кредитами (за наявності механізму компенсації).

Для екзогенних факторів першим індикатором раннього попередження при поточному прогнозуванні є співвідношення очікуваної вартості позикового та власного капіталу. Граничні значення визначаються границями діапазонів цього співвідношення для альтернативних фінансових стратегій розвитку підприємства. Другим індикатором є очікуваний ефект фінансового важеля. Граничне значення очікуваного ефекту фінансового важеля дорівнює 0. За негативного ефекту фінансового важеля аналізується варіант відмови від банківського кредитування за існуючих умов.

Поточне прогнозування може передбачати наступні види реагування: обґрунтування пріоритетності альтернативних стратегій розвитку підприємства з врахуванням даних прогнозу зміни

кредитних ставок; аналіз доцільності зміни структури капіталу; удосконалення програми заходів щодо забезпечення кредитоспроможності підприємства; перегляд підходів до формування умов кредитних договорів у частині зміни кредитних ставок; розробка заходів щодо забезпечення відповідності умовам надання компенсації за кредитами в разі запровадження механізму такої компенсації.

При стратегічному прогнозуванні індикаторами раннього попередження є співвідношення очікуваної вартості позикового і власного капіталу та очікуваний ефект фінансового важеля. Значення цих індикаторів являють є інформацією, необхідною для розробки альтернативних фінансових стратегій розвитку підприємства в частині визначення структури капіталу та джерел фінансування. Отже, потрібно врахування даних прогнозів у процесі розробки альтернативних стратегій розвитку підприємства через корегування структури капіталу, джерел фінансування та обсягів кредитування.

Сильним сигналом у кредитній підсистемі СРПР підприємства є зміна кредитних ставок та/або запровадження (скасування) механізму компенсації за кредитами. Для їхнього виявлення потрібно таке інформаційне забезпечення як рішення Національного банку України щодо зміни облікової ставки [2]; дані фінансових порталів [3], [4] тощо та офіційних сайтів банків щодо рівня та волатильності кредитних ставок; уточнена інформація, одержана в результаті безпосередніх звернень у кредитні підрозділи банків; дані бухгалтерського обліку підприємства для розрахунку зміни його кредитоспроможності; нормативно-правові акти, що регулюють запровадження, зміст та скасування механізму компенсації за кредитами.

Індикатори сильних сигналів дублюють вищезазначені індикатори слабких сигналів для екзогенних та ендогенних факторів. Проте є додаткові, які також потрібно враховувати: наявність простроченого боргу за кредитом; відхилення фактичних показників від планових (виконання графіка реалізації інвестиційного проекту, що фінансується за рахунок позикового капіталу, фактичні капітальні витрати, термін виходу на проектну потужність, фінансові показники тощо); відтермінування періоду, з якого інвестиційний проект, що фінансується за рахунок позикового капіталу, починає або почав генерувати грошові потоки.

У разі виявлення сильних сигналів підприємству варто здійснити такі види реагування: аналіз причин щодо невиконання програми підвищення кредитоспроможності підприємства та розробка і реалізація заходів щодо виправлення ситуації; аналіз доцільності застосування альтернативних стратегій розвитку підприємства; перегляд термінів кредитування; зміна банка-кредитора; зміна обсягів кредитування; забезпечення умов для пріоритетного використання альтернативних джерел тимчасового залучення коштів (застосування акредитивів з червоною смужкою (Red Close), резервних акредитивів (Stand-by Letter of Credit), тимчасового інвестування тощо); відмова від кредитування (за негативного ефекту фінансового важеля).

Систематизація індикаторів раннього попередження за термінами і за напрямками впливу факторів дозволяє своєчасно і комплексно оцінити вплив кредитних стимулів на опрацювання рішень у сфері фінансової діяльності підприємства. За наслідками прогнозування підприємство визначатиме конкретні заходи щодо реагування на слабкі та сильні сигнали.

1. Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями № 351 від 30.06.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16>

2. Облікова ставка Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=53647&cat_id=44580

3. Процентні ставки за кредитами в банках України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://tables.finance.ua/ua/credit_deposit/credit#app-tabloid/client=jur&sort=0.0

4. Кредити на розвиток бізнесу в банках України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bankchart.com.ua/business/credit>

НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

© Ромащенко К.М., 2019

Сучасний розвиток країни неможливий без впровадження та використання інновацій та технологічних рішень, рівень застосування яких впливає на загальний рівень конкурентоспроможності на внутрішньому і зовнішньому ринках. Сьогодні одним із проявів світових інноваційних процесів є розвиток сільського господарства, що спрямований забезпечити динамічність агровиробництва за рахунок використання передових технологій. В останні роки технології в сільському господарстві швидко змінюють галузь.

В ході останніх досліджень було визначено, що до 2030 року обсяги виробництва сільськогосподарської продукції повинні збільшитись на 60% для задоволення потреб населення у продуктах харчування. Для досягнення таких результатів виробництва продуктів харчування фермери повинні використовувати новітні технології цифрової трансформації у сільському господарстві. На наш погляд, до найбільш перспективних цифрових технологій слід віднести наступні:

1. Застосування системи Інтернету речей (Internet of Things/IoT) та сенсорів на полях. Існує величезний потенціал для використання системи IoT у агробізнесі. Система IoT спрощує та оптимізує збір інформації, контроль за застосуванням та розподілом сільськогосподарських ресурсів, використовуючи сенсори на обладнанні та матеріалах. Відповідні датчики, що розташовані навколо полів, а також технології розпізнавання зображень, дозволяють фермеру спостерігати за своїм врожаєм з будь-якої точки світу. Датчики надсилають інформацію в режимі реального часу, тому можна вносити актуальні для фермерів корективи. Наприклад, додаток може сповіщати, коли рослини потребують поливу або інших поживних речовин, що призводить до збільшення виробництва продуктів харчування з меншою кількістю втрат.

2. Застосування системи IoT та сенсорів в обладнанні. В цьому випадку сенсори розташовуються на сільськогосподарському обладнанні, щоб відстежувати стан машин, їх експлуатаційні характеристики тощо. Використовуючи термін “точне землеробство”, трактори та інше сільськогосподарське обладнання виробляється з навігаційними системами та різноманітними датчиками. Деякі з них розроблені з можливістю компенсації нерівної місцевості за допомогою GPS, інші – для картографування врожаю та документування зборів врожаю прямо з кабіни машини. Існують датчики для контролю якості та термінів технічного обслуговування тракторів тощо [1]. Застосування таких технологічних інновацій в агробізнесі дозволяють оптимізувати процес використання наявної техніки та скоротити час “простою” обладнання.

3. Безпілотні літальні апарати та моніторинг врожаю. Безпілотні літальні апарати (дрони) широко використовуються для моніторингу врожаю у США як засіб боротьби із посухою та іншими шкідливими факторами навколишнього середовища. Дрони, що здійснюють 3D візуалізацію, можуть використовуватися для прогнозування якості ґрунту та планування схем посадки насіння. Ці апарати також застосовуються для розпилювання хімікатів на посіви, дотримуючись обережності, щоб не забруднювати ґрунтові води. Нещодавні дослідження свідчать, що дрони можуть збільшувати швидкість розпилення у п'ять разів порівняно з іншими машинами. Використання зазначеної технології забезпечить отримання великих інвестицій, оскільки фермери можуть візуалізувати свій врожай, використовуючи повітряне джерело без застосування чартерних літаків.

4. Робототехніка. Вагомий потенціал демонструє застосування роботів та штучного інтелекту у сільському господарстві. Це дозволить суттєво збільшити продуктивність сільськогосподарської праці та врожайність. Наприклад, американська компанія John Deere розробила роботів для обприскування, прополювання, підгортання. Застосування цих роботів дозволить скоротити використання агрохімікатів на 90 % [1]. Інші сучасні компанії з розробки і використання робототехніки експериментують з пристроями для виявлення та видалення бур'янів без втручання людини. Автоматизовані системи також застосовуються для пересаджування рослин, збору фруктів та горіхів тощо. Використання робототехніки дозволить підвищити конкурентоспроможність сільського господарства та перевести його на новий рівень ефективності.

5. Радіочастотна ідентифікація (RFID) та відстеження. Радіочастотні датчики можна використовувати для відстеження продуктів з поля до магазину. Кінцевий споживач може відстежити шлях продукції з ферми до місця придбання. Ця технологія дозволить збільшити довіру до виробників та їх відповідальність за надання свіжих продуктів. Наприклад, при виникненні спалаху кишкової палички чи інших бактерій за умови використання радіочастотних датчиків можна було б легко відстежити продукт з тієї ферми, де він був вирощений. Зазначені системи відстеження можуть знизити побоювання відносно алергенів чи вмісту шкідливих речовин.

Переконані, майбутнє сільського господарства залежить від використання цих та інших цифрових технологій. Переваги від цифрової трансформації сільського господарства очевидні: окрім збільшення конкурентоспроможності та безпосереднього прибутку, фермери будуть позбавлені необхідності думати про захист навколишнього середовища, отримують врожайніші культури і можливість управляти агробізнесом новими ефективними методами, що сприятиме зміцненню економічної та технологічної безпеки. Сказане, у повній мірі стосується українських фермерів, для обробітку сільськогосподарських угідь котрих використання сучасних цифрових засобів бачиться невідкладним та виправданим.

1. Newman D. *Top six digital transformation trends in agriculture* / D. Newman // *Forbes*. – May 14, 2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.forbes.com/sites/danielnewman/2018/05/14/top-six-digital-transformation-trends-in-agriculture/#7bed2656ed2e>

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІНФРАСТРУКТУРНА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙ

© Самолюк Н.М., Міщук В.А., 2019

На даний час, інноваційний розвиток є чи не єдиною передумовою забезпечення економічної незалежності України, адже завдяки використанню інновацій можливо подолати разючий розрив з передовими конкурентоспроможними країнами. Саме тому значна роль у стратегічних планах розвитку країни має бути відведена регулюванню різних функціональних елементів інноваційної інфраструктури.

Відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність» інноваційною інфраструктурою визначено сукупність підприємств, організацій, установ, їх об'єднань, асоціацій будь-якої форми власності, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності (фінансові, консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні тощо) [1]. Кожен із перерахованих інфраструктурних елементів має своє функціональне призначення та сприяє як розвитку так і поширенню інновацій. Зокрема, сучасні інформаційно-комунікаційні технології (далі – ІКТ) генерують інновації, підвищують конкурентоспроможність підприємств, сприяють зростанню міжнародної торгівлі та міжнародному партнерству, вносять нову парадигму в конфігурацію економічної діяльності фірм.

Для кращого розуміння ролі ІКТ в економічному зростанні можна скористатися теорією конкурентної переваги, розробленою професором Гарвардської школи бізнесу М. Портером, котрий стверджує, що конкурентною перевагою для фірми є рівень ефективного використання наявних у неї всіх видів ресурсів, в т.ч. інформації. Тож, враховуючи, що саме ІКТ виступають механізмом використання інформаційних ресурсів, логічним виглядає припущення, що у наші дні ІКТ – основний чинник конкурентних переваг на різних рівнях [2]. А оскільки ІКТ сприяють науково-технічному прогресу та створюють необхідні умови для впровадження інновацій, що покращують якість продукції, фірми, котрі використовують ІКТ, отримують перевагу у якості своїх товарів над іншими, що забезпечує їм зовнішню конкурентну перевагу.

Існує багато рейтингових оцінок, що демонструють місце ІКТ-потенціалу України серед інших країн, в тому числі Індекс розвитку інформаційно-телекомунікаційних технологій (IDI). На жаль, за індексом розвитку ІКТ прослідковується негативна тенденція, а саме – у 2008 році Україна була на 59 місці, а у 2017 році – уже на 79 [3]. Такий стан речей характеризує Україну як технологічно відсталу країну і свідчить про недостатню доступність та поширеність використання ІКТ, а також недостатність практичних навичок користування ІКТ населенням України. Крім того, показник IDI вказує на виробництво країною продукції з високою часткою доданої вартості, про рівень інноваційної компоненти в структурі галузей країни. На жаль, показник IDI України за дослідний період демонструє технологічну відсталість вітчизняної економіки. Невпровадження сучасних інноваційних процесів та високотехнологічних складових, що базуються на ІКТ, перешкоджає автоматизації виробництва, уповільнює виробничий процес, призводить до неефективного використання ресурсів та часу, а відтак, й до подорожчання отриманої продукції та її не конкурентоспроможності на світовому ринку, що негативно відображається у структурі платіжного балансу України.

Однією із причин невисокого місця України в міжнародних рейтингах є нерівномірність доступу до ІКТ в регіонах, що підтверджують результати аналізу стану розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури та впровадження ІКТ в різні сфери життєдіяльності регіонів.

Використання методики Міжнародного союзу електров'язку щодо розрахунку індексів розвитку ІКТ дає змогу реально оцінити регіональні розбіжності в Україні. Вітчизняний вчений Корепанов О.С. у своїй роботі [4] адаптував міжнародну методику розрахунку територіальних індексів розвитку ІКТ до специфіки формування регіонального інформаційного середовища в Україні. У ході оцінювання рівня інформатизації ним було розраховано субіндекси та індекси розвитку ІКТ для регіонів України.

У 2016 році найвище значення Індексу розвитку ІКТ спостерігалось в Одеській області (7,22), а найнижче – у Хмельницькій області (3,93). При цьому, в Одеській області відмічено найвище значення всіх субіндексів: доступу до ІКТ, використання ІКТ і практичних навичок у сфері ІКТ. Друге та третє місця в рейтингу за значеннями Індексу розвитку ІКТ зайняли Харківська та Львівська області відповідно (рис. 1).

Оцінювання результативності дій і потенціалу окремих регіонів України щодо наявності мережевої інфраструктури та доступу до ІКТ, рівня використання ІКТ у суспільстві та можливостей майбутнього розвитку ІКТ, які вимірюються за допомогою адаптованих індексів, може озброїти аналітиків корисними даними задля розроблення та обґрунтування управлінських рішень відповідними органами місцевого самоврядування [4].

Отже, сьогодні за рівнем розвитку ІКТ Україна належить до країн, що розвиваються, а сам інфокомунікаційний ринок характеризується своєю відсталістю порівняно з розвинутими країнами. Однак, наявний в Україні потенціал в секторі ІКТ (трудові ресурси, освітній рівень населення, рівень розвитку фундаментальної науки і базових технологій, виробничої інфраструктури) дає можливість сформувати інноваційну модель економічного розвитку сфери ІКТ, наближену до європейської (сформована з підвищеною увагою з боку держави до розвитку базових умов поширення інновацій та створенню інформаційного суспільства) [5].

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» (від 04.07.2002 № 40-IV). [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

2. Porter M. *Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance* / M. Porter. – New York: Free Press, 1985. – 592 p.

3. *ICT Development Index 2017*. International Telecommunication Union, ITU. URL: <https://www.itu.int/net4/ITU-D/idi/2017/index.html>

4. Корепанов О. С. Адаптація методичного забезпечення до специфіки оцінювання територіального розвитку інформаційного суспільства в Україні // *Бізнес Інформ*. – 2018. – №4. – С. 364–370.

5. Олійник Д. І. Індекс глобальної інформаційної економіки як інструмент визначення економічної безпеки держави на основі технологічних можливостей підприємств / Д. І. Олійник // *Стратегічні пріоритети*. – 2015. – № 2. – С. 87-92.

КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ОСНОВА УДОСКОНАЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

© Caniga П.А., 2019

Перехід України на шлях сталого економічного розвитку, її інтеграція до європейського і світового співтовариства вимагають запровадження сучасних практик взаємодії держави та бізнесу, а також бізнесу і суспільства, які б дозволили посилити взаємну відповідальність усіх учасників громадського життя, створити умови для подальшого інноваційного розвитку держави і суспільства, заснованого на врахуванні якомога ширшого кола інтересів.

Для ефективного впровадження інновацій в практичну діяльність підприємств необхідним є створення розгалуженої інноваційної інфраструктури, здатної об'єднати суб'єктів як державної, так і приватної форм власності, необхідних для забезпечення розвитку і підтримки всіх стадій інноваційного процесу.

До інноваційної інфраструктури відносять [2, С.183]:

- об'єкти виробничо-технологічної структури (технопарки, інноваційно-технологічні центри, бізнес-інкубатори, інноваційно-технологічні, інжинірингові фірми та ін.);
- об'єкти інформаційної системи (аналітично-статистичні центри, інформаційні бази, мережі);
- організації з підготовки та перепідготовки кадрів, зокрема у сфері НДДКР;
- фінансові структури (бюджетні, позабюджетні, венчурні, банки, фінансово-промислові групи, орієнтовані на технологічну інноваційну діяльність та ін.);
- систему експертизи, сертифікації, стандартизації та акредитації;
- систему патентування, ліцензування і консалтингу з питань захисту, оцінки вартості і використання інтелектуальної власності, оцінки комерціалізації наукових результатів.

Кожен суб'єкт інноваційної інфраструктури виконує свої функції, сприяючи (або перешкоджаючи у разі невиконання своїх функцій) інноваційному розвитку.

Формування ефективної інноваційною інфраструктури потребує зусиль держави, підприємств, органів місцевого самоврядування, громад, та самих суб'єктів інноваційної інфраструктури. Не дивлячись на великий обсяг змін законодавства, нормативно-правової бази, спрямованих на стимулювання інноваційної діяльності, Україні потрібно пройти ще великий шлях до моменту, коли наша економіка стане інноваційною.

Інноваційна інфраструктура України, яка трансформується великими темпами та багато у чому формується заново, потребує надійної основи, здатної забезпечити інноваційну активність на роки вперед. На наш погляд, такою основою для формування інноваційної інфраструктури має стати орієнтація на людський розвиток. Адже людина, у якої забезпечені умови для творчості, інноваційної активності може розвивати творчу компоненту власної діяльності, забезпечуючи інноваційний розвиток власного підприємства, регіону, держави.

Тому пропонується доповнити склад суб'єктів інноваційної інфраструктури ще одним елементом – системою корпоративної соціальної відповідальності, оскільки на сьогодні у найбільш економічно розвинутих державах світу поширення набула концепція «корпоративної соціальної відповідальності» (КСВ), що розуміється як «концепція, згідно з якою компанії інтегрують соціальні та екологічні питання у свою комерційну діяльність та у їх взаємодію із зацікавленими сторонами на добровільній основі». Корпоративна соціально-економічна відповідальність є добровільною діяльністю компаній приватного та державного секторів, спрямованою на дотримання високих стандартів операційної та виробничої діяльності, соціальних стандартів та якості роботи з персоналом, мінімізацію шкідливого впливу на навколишнє середовище тощо, з

метою вирівнювання існуючих економічних і соціальних диспропорцій, створення довірливих взаємовідносин між бізнесом, суспільством та державою.

Тема корпоративної соціально-економічної відповідальності неодноразово ставала предметом дослідження у вітчизняній та закордонній практиці. Зокрема, вивчалось розуміння поняття соціальної відповідальності, пріоритети її впровадження, корпоративні практики із соціальної відповідальності, стимули, перешкоди та перспективи розвитку корпоративної соціально-економічної відповідальності в Україні.

Сучасними дослідниками вивчаються форми та інструменти корпоративного благодійництва та програм КСВ, аналізуються успішні практики КСВ провідних бізнес-структур, які розкривають сучасні підходи українських компаній до розв'язання проблем місцевих громад та спрямовані на місцевий розвиток.

Існує три найбільш популярні моделі корпоративної соціально-економічної відповідальності: американська, європейська й азійська.

В американській моделі навіть на сьогоднішньому етапі переважає підхід, що передбачає розподіл частини прибутку компанії для інвестування її суспільно-корисні ініціативи. Відповідно до європейської моделі КСВ, соціально-відповідальна діяльність компанії пов'язана з досягненням її бізнес-цілей і є частиною стратегії створення додаткової інвестиційної привабливості компанії.

Азійська модель передбачає соціальну згуртованість на рівні компанії і ділову згуртованість на рівні індустріальної групи. Для азійської моделі характерною є активна роль держави, яка впродовж тривалого часу брала участь у стратегічному плануванні бізнесу.

Корпоративна соціальна відповідальність на сьогодні є необхідною складовою діяльності бізнесових структур та організацій. Серед успішних практик є досвід таких провідних будівельних компаній, як Укрбуд, Київміськбуд, ТММ, Альтіс-Холдинг, Ліко-Холдинг та інших. Найактивнішими у цій сфері є, насамперед, представництва іноземних компаній, які переносять на українське підґрунтя сучасні світові практики, принципи і стандарти, а також найбільші українські підприємства.

Нами було проведено опитування працівників українських будівельних компаній щодо запровадження у них цільових програм з корпоративної соціально-економічної відповідальності. Всього у опитуванні взяли участь працівники 25 будівельних компаній, серед яких 8 є великими будівельними корпораціями, а 17 представниками середнього та малого бізнесу.

При вивченні перспектив розвитку соціальної відповідальності бізнесу в будівельній галузі було розроблено спеціальний інструментарій – анкету стандартизованого інтерв'ю. 64% опитаних вважають, що діяльність компаній не повинна обмежуватися отриманням прибутку, сплатою податків і забезпеченням населення робочими місцями. Насамперед, у ході опитування було встановлено, що до важливих ознак соціальної поведінки респонденти відносять соціальний захист співробітників і їх сімей, допомогу в рішенні соціальних проблем, дотримання законів, забезпечення робочих місць, забезпечення гідної заробітної плати. Корпоративну соціальну відповідальність як чинник інноваційного розвитку відмітили представники тільки 20% підприємств.

На шляху поширення принципів корпоративної соціальної відповідальності як складової інноваційної інфраструктури існує низка перешкод, що ускладнюють та сповільнюють цей процес, одна із яких це невизнання підприємствами важливості цієї складової для інноваційного розвитку.

1. Козик В. В., Ємельянов О. Ю., Мрихіна О. Б. та ін. *Формування і розвиток взаємодії учасників інноваційної інфраструктури: теоретичні та прикладні аспекти: Монографія / За наук. ред. проф. В. В. Козика – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. – 281 с.*

2. Кузьмін О.Є., Т.М. Шотік *Сутність та види інноваційної інфраструктури – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/2006/1/27.pdf>. 183*

3. Беленкова О. Ю. *Система методів управління розвитком будівельного підприємства. Економіка та держава. – 2007. – № 9. – С. 38–42.*

РОЗВИТОК ІНДУСТРІЇ 4.0 ЯК ГОЛОВНОЇ СКЛАДОВОЇ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

© Селюченко Н.С., Кічор В.П., 2019

Економічно розвинуті країни, вкладаючи кошти в цифрові технології, забезпечили створення нових робочих місць в усіх галузях економіки, досягли істотного підвищення продуктивності праці, отримали доступ до нових ринків. Досвід Естонії, Ірландії, Швеції та Ізраїлю свідчить, що безпосередній ефект від комплексного розвитку цифрової економіки становить 20 % ВВП протягом п'яти років. Показник прибутковості інвестицій у цифрову трансформацію сягає 500 % [1].

Аналіз тенденцій міжнародного ринку капіталів показує, що інвестиції в цифрові технології зміщуються на Схід. Ефективні компанії в країнах, що розвиваються, вкладають значні обсяги коштів у сучасні технології і таким чином істотно підвищують свій рівень конкурентоспроможності, формуючи виклики бізнесу в країнах з розвинутою економікою. Характерним є перехід до гіпершвидкісного темпу впровадження інновацій у більшості видів комерційної діяльності. Бізнес-аналітика та інтелектуальний аналіз у режимі реального часу сприяють більш швидкому прийняттю рішень, дають можливість ефективно управляти непередбачуваними ринковими ризиками, а також використати нові можливості [2].

В Україні цифрові технології вже частково використовуються. Найбільш яскравим прикладом є агропромислова сфера, де завдяки цифровим технологіям передові компанії збільшують прибутковість інвестицій від 30 % до 90 % [1]. Однак темпи розвитку цифрової економіки поки що невисокі. Фахівці наголошують, що для того, щоб Україна не відстала від провідних економік світу назавжди, слід якнайшвидше розпочати масштабну цифровізацію всіх галузей, максимально інвестуючи в розвиток цифрових інфраструктур, інновації та сучасні технології. Потенціал для цього Україна має, особливо в ІТ-сфері, де вона займає досить непогану позицію і вже сьогодні є одним із найбільших роботодавців в Україні та великим платником податків. Однак потрібно створювати сприятливі умови для її розвитку і насамперед податковий клімат [3].

У січні 2018 року Кабінетом міністрів України схвалено Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки і затверджено план заходів щодо її реалізації [4]. Названі документи уряд розробив спільно з Hi-Tech Office Ukraine та експертами ринку. Вони враховують наявні виклики, потреби та можливості і формують основу для реалізації прискореного сценарію цифрового розвитку України. План передбачає такі ключові заходи [1]:

1. Розвиток цифрової інфраструктури як основи цифрової економіки.
2. Цифровізація реального сектору, у тому числі через сприяння розвитку інфраструктури "Індустрія 4.0", "цифрові робочі місця", "розумні фабрики".
3. Цифровізація базових сфер життєдіяльності, у тому числі через цифрову трансформацію середньої школи та розвиток STEM-освіти, запровадження eHealth та e-безпеки, концепції "розумні міста".
4. Розвиток цифрової грамотності населення як окремого важливого напрямку.

Головною складовою частиною цифрової економіки та визначальним чинником зростання економіки України визначено цифровізацію реального сектору економіки. З цією метою виокремлено три напрями державної політики стимулювання розвитку Індустрії 4.0: створення інфраструктури Індустрії 4.0 (індустріальних парків, галузевих центрів технологій тощо); доступ до капіталу для створення нових інноваційних виробництв; розвиток цифрових навичок для підготовки персоналу, здатного працювати з технологіями Індустрії 4.0 [4].

Вперше про програму Industrie 4.0 мова зайшла в 2011 році на промисловій виставці у Ганновері, де уряд Німеччини поставив завдання розширити застосування інформаційних

технологій у виробництві з метою прискорення технологічних змін та утримання німецького лідерства у світовій конкуренції. Високопрофесійна команда, до якої увійшли представники бізнесу і держави, розробила стратегію перетворення виробничих підприємств країни у «розумні». Сьогодні платформа Industrie 4.0 охоплює декілька тисяч компаній, які об'єдналися навколо напрямів досліджень, інновацій, навчання тощо у сфері виробничих технологій. А термін «Індустрія 4.0» почали використовувати як синонім до 4-ої промислової революції. Проте фахівці пропонують розрізняти ці терміни: 4-та промислова революція стосується всіх сфер життя, куди проникають нові технології; Індустрія 4.0 – це нові технології та моделі виробництва в промисловості і найчастіше – платформи, що є аналогічними або подібними до німецької. Спільним для обох категорій є чотири ключові сфери революційних змін: Internet of Things, **Data Driven Decision** (аналітика Big Data), **Connected Machines**, **Artificial Intelligence** [5].

Індустрія 4.0 передбачає максимальну автоматизацію всіх процесів та етапів виробництва [6]: цифрове проектування виробу, створення його віртуальної копії, спільна робота інженерів та дизайнерів в одному цифровому конструкторському бюро, віддалене налаштування обладнання на заводі під технічні вимоги для виробництва цього конкретного «розумного» виробу, автоматичне замовлення необхідних компонентів у потрібній кількості, контроль їхньої поставки, моніторинг шляху готового виробу зі складу на заводі до магазину і до кінцевого споживача. У післяпродажному періоді виробник контролює умови використання виробу, може змінювати налаштування віддалено, оновлювати програмне забезпечення, попереджувати клієнта про можливі поломки, а під кінець циклу використання – приймати виріб на утилізацію. Окрім того, це дає можливість підприємствам-виробникам змінити свої бізнес-моделі. Вони можуть забезпечити індивідуальний підхід та персоналізувати замовлення відповідно до особистих переваг клієнтів, що різко підвищує їхню лояльність. Старі підприємства перетворюються у «розумні» і починають випускати унікальні вироби за індивідуальним замовленням, але за вартістю масового стандартизованого продукту.

Індустрія 4.0 змінює не лише бізнес окремих компаній, а й зумовлює зміни на глобальному рівні. Американська автомобільна компанія Tesla, що випускає електромобілі, завдяки роботизації розгорнула своє виробництво в Каліфорнії, і за 10 років обігнала за рівнем капіталізації лідера 2-ої промислової революції Ford Motors [6]. Компанія Adidas, яка в 1993 році повністю перенесла свої потужності у Китай та В'єтнам з метою зменшення витрат на заробітну платню, в 2017 році почала масове виробництво на німецькому заводі, де завдяки роботизації можна випускати більшу кількість моделей та знизити ціну [7].

Фахівці [3] рекомендують врахувати досвід цифровізації економік європейських країн, не наздоганяти їх, а перестрибнути і відразу перейти до більш інноваційних технологій. Саме такий підхід дасть можливість вітчизняному бізнесу бути конкурентоспроможним на світовому ринку.

1. Як цифрова економіка змінить Україну. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2018/01/16/633057/>
2. Джусов О.А., Апальков С.С. Цифрова економіка: структурні зрушення на міжнародному ринку капіталу. Міжнародні відносини. Серія «Економічні науки». 2016. №2. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/issue/view/174.
3. Цифрова економіка: глобальні бізнес-тренди. URL: <https://rating.zone/tsyfrova-ekonomika-hlobalni-biznes-trendy/> | РЕЙТИНГ. Бізнес в офіційних цифрах.
4. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-p>.
5. Юрчак О.В. Індустрія 4.0 – що це таке та навіщо це Україні. URL: <https://appau.org.ua/publications/industriya-4-0-shho-tse-take-ta-navishho-tse-ukrayini/>
6. Рагімова С. Цифровая Индустрия 4.0. Forbes. URL: <https://www.forbes.ru/brandvoice/sap/345779-chetyre-nol-v-nashu-polzu>.
7. Adidas переносят производство в Германию. URL: <https://www.buro247.ua/fashion/news/adidas-coming-back.html>.

ЕЛЕКТРОННІ ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ PROZORRO В УКРАЇНІ: ЕФЕКТ ВІДКРИТИХ ДАНИХ

© Синютка Н. Г., Василюк Т.В., 2019

Донедавна в економічній літературі превалювали дослідження насамперед у сфері державних доходів та оподаткування, а державним видаткам і послугам не надавали особливого значення. Практично немає наукових досліджень у сфері публічних і державних закупівель до початку XXI століття. Водночас згідно зі статистичними даними OECD, частка державних закупівель у валовому внутрішньому продукті розвинутих економік коливається в діапазоні від 8% (Швейцарія) до 21% (Нідерланди). В Україні цей показник складає 15%, у Польщі – 12%. Такі значні обсяги засвідчують, що державні закупівлі є важливим інструментом впливу на витрати та споживання суспільства, стимулом для інновації та нових технологій. Для окремих секторів економіки – сфери охорони здоров'я, освіти, оборонної промисловості – державні закупівлі є найважливішим або єдиною можливим джерелом продажів.

Реформа публічних закупівель в Україні розпочалася у 2015 році. Станом на травень 2019 року система охоплює закупівельний процес восьми типів закупівель, описаних у Законі України «Про публічні закупівлі» [1]. Електронна система ProZorro [2] з'єднує головний портал із мережею приватних торговельних майданчиків. Дані, отримані у процесі взаємодії з системою, зберігаються в центральній базі даних, є загальнодоступними і використовуються для здійснення моніторингу.

У відповідності до Закону України публічні закупівлі – це придбання замовником товарів, робіт, послуг у визначеному законом порядку. До цього часу в науковому дискурсі домінував термін державних видатків\закупівель. На наш погляд, поняття «публічних закупівель» є вагомішим в порівнянні з поняттям «державних закупівель», оскільки розширює коло учасників ринку, що через закупівельну діяльність забезпечують потреби не лише держави, але й локальних адміністративних одиниць, в тому числі новостворених територіальних громад. Публічні закупівлі включають закупівлю як товарів, так і робіт та послуг. Важливо, що застосування електронної системи відповідно до законодавства обов'язкове лише для так званих надпорогових закупівель (товари та послуги на суму зверх 200 тис грн, роботи – понад 1,5 млн грн). У разі здійснення закупівель товарів, робіт і послуг на суму, меншу від 50 тисяч гривень, звіт про укладені договори в системі електронних закупівель не підлягає обов'язковому оприлюдненню в системі ProZorro. В широкому розумінні здійснення державних видатків обумовлюється необхідністю надання державних послуг, а отже, визначається як забезпечення державою певних товарів та послуг своїм громадянам для сприяння економічній, соціальній та екологічній стабільності [3, с. 40-41; 4]. До таких товарів і послуг належать, зокрема, електро- і водопостачання, освіта, служби екстреної допомоги, охорона навколишнього середовища, фінансові послуги, охорона здоров'я, послуги поштового зв'язку, громадська безпека, транспорт та інфраструктура, соціальне забезпечення та ін.

Надання громадянам певного спектру публічних послуг переважно асоціюється із так званим суспільним консенсусом, за яким ці послуги повинні бути доступними для всіх членів спільноти, незалежно від рівня їхніх доходів. Ці послуги можуть бути надані безпосередньо державним сектором економіки або приватними постачальниками послуг, але за кошти бюджету. Навіть якщо публічні послуги безпосередньо не надаються та не фінансуються державою, вони підлягають контролю та регулюванню з боку державних інституцій [3, 4].

Основним ресурсом для одержання та аналізу інформації про публічні закупівлі є інформаційно-аналітична база електронної системи публічних торгів в Україні ProZorro [2].

Власне діджиталізація (або оцифрування) процедур державних видатків, створення для цього спеціальних торговельних майданчиків і платформ дає виключну можливість для зниження корупційних ризиків, транзакційних витрат внаслідок масштабування операцій, стимулювання чесної конкуренції за рахунок зростання кількості та якості учасників з обидвох сторін тощо. Використання стандарту відкритих даних забезпечує доступність інформації про торги для всіх учасників системи та громадян, створюючи ефект прозорості влади.

Доступність даних знижує асиметричність інформації, таким чином стимулюючи посилення конкуренції між підрядниками. Громадський контроль на основі відкритих даних усуває можливості для змов, шахрайства, нецільового використання бюджетних коштів.

Задекларованими принципами публічних тендерних процедур в Україні є: добросовісна конкуренція між учасниками, запобігання корупції, економія та ефективність, відкритість та транспарентність на усіх стадіях, недискримінація учасників, об'єктивні та неупереджені пропозиції.

Аналітичну оцінку публічних закупівель в Україні у системі ProZorro подано у таблиці 1.

Таблиця 1

Динаміка публічних закупівель ProZorro в Україні за період 2016- I кв. 2019 року

Показник	2016	2017	2018	I кв. 2019
Обсяги ринку публічних закупівель, млрд грн	273.31	777.9	1010	272.2
Динаміка (попередній період = 100)	117.0	284.6	129.8	119.8
Кількість тендерів, тис од	408.45	1030	1250	350.04
Динаміка (попередній період = 100)	411.1	252.2	121.4	112.6
Середній обсяг 1 закупівлі, тис грн	669.14	755.24	808.00	777.63
кількість організаторів, од	20120	27070	28340	22420

Джерело: сформовано авторами на основі даних [2].

За час роботи системи станом на 01.04.2019 р. проведено понад 3 мільйонів тендерів (2,55 млн – завершених) загальною очікуваною вартістю 2,35 трлн грн. [2]. За період дії електронної системи кількість організаторів тендерів зростає з 20,1 тис суб'єктів у 2016р до 28,3 тис од – у 2018 р., а кількість учасників торгів перевищила 221 тисячу одиниць. Різне зростання кількості тендерів упродовж 2016-2017 рр обумовлене обов'язковістю включення в систему допорогових закупівель з 01 серпня 2016 року та зростанням кількості надпорогових закупівель.

Сектор публічних закупівель динамічно зростає упродовж проаналізованого періоду і за об'ємами ринку, темпи росту складають від 117,0 до рекордних 284,62% у 2017 році. Якщо у 2015 році весь ринок публічних закупівель України складав 211, 2 млрд грн (8,8 млрд дол США), то вже у 2018 перевищив 1 трлн грн (близько 36,5 млрд дол США). Для порівняння: ринок закупівель Польщі у 2015 р за даними польського Офісу Публічних Закупівель оцінювався на рівні 116.3 млрд польських злотих, а у 2016 – 107.4 млрд польських злотих [4], що складає відповідно 29,08 та 26,85 млрд дол США.

Отже, електронна платформа системи публічних закупівель ProZorro має наступні переваги:

пришвидшення функціонування системи закупівель, зменшення паперового документообігу, збільшення конкурентності ринку, зміни структури ринку в бік зростання частки робіт та послуг, зменшення адміністративного тягаря.

Ризиками функціонування ProZorro є, зокрема, висока частка неконкурентних процедур, можливий прихований конфлікт інтересів учасників, безпідставне розтягування окремих процедур, сумнівне обґрунтування процедури закупівлі в одного учасника «нагальною потребою», необґрунтоване застосування процедури закупівлі в одного учасника через фальсифікацію умов або поділу предмету закупівлі, наявність дискримінаційних вимог у документації конкурсних торгів, неефективність механізму розгляду скарг тощо.

1. Про публічні закупівлі [Текст]: [Закон України від 25.12.2015 р. № 922-VIII, поточна редакція від 01.01.2019 р., підстава 2629-VIII: офіц. текст: станом на 10 травня 2019 р.] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19>.

2. Інформаційна система сайту ProZorro [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Режим доступу: <https://bi.prozorro.org/sense/app/>.

3. World Bank. 2005. Public Sector Governance and Accountability Series: Public Services Delivery / edited by Anwar Shah. Washington, DC. 220 p. DOI: 10.1596/978-0-8213-6140-5

4. World Bank Group. 2017. Benchmarking Public Procurement 2017: Assessing Public Procurement Regulatory Systems in 180 economies. URL: <http://bpp.worldbank.org/reports>.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

© Сиротюк Г. В., Янковська К. С., 2019

Стрімкий розвиток цифрових технологій на сучасному етапі сприяє їх інтеграції у всі сфери національної економіки. Саме завдяки цифровим технологіям формується новий економічний простір, що дозволяє виробляти і реалізовувати конкурентоспроможну продукцію і приймати ефективні управлінські рішення. Та частина економічної діяльності, яка спирається на використання цифрових технологій вважається цифровою економікою, яка нині є одним з найважливіших чинників формування нової якості життя та економічного зростання.

Міжнародна організація ОЕСД виділяє три основні компоненти цифрової економіки [1]: підтримуюча інфраструктура (апаратне та програмне забезпечення, телекомунікації, мережі та ін.); електронний бізнес або e-business бізнес (ведення господарської діяльності та будь-яких інших бізнес-процесів через комп'ютерні мережі); електронна комерція або e-commerce (дистрибуція товарів через Інтернет).

Для успішного формування цифрової економіки потрібні ефективно функціонуючі складові [2]:

- 1) нормативно-правова база, яка б сприяла конкуренції і виходу на ринок підприємствам, дозволяла фірмам повною мірою використовувати цифрові технології для конкуренції та інновацій;
- 2) навички, необхідні працівникам, бізнесменам, державним службовцям, для використання можливостей цифрових технологій;
- 3) ефективні і підзвітні інститути, що використовують інтернет для розширення прав і можливостей громадян.

Певні кроки у напрямку здійснення нормативного забезпечення переходу до цифрової економіки вже зроблено шляхом схвалення Кабміном у січні 2018 р. «Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 рр». Відповідно до цього документу цифрова економіка базується на інформаційно-комунікаційних та цифрових технологіях, стрімкий розвиток та поширення яких вже сьогодні впливають на традиційну економіку, трансформуючи її від такої, що споживає ресурси, до економіки, що створює ресурси [3]. Виходячи з цього основною метою національної цифрової економіки є створення нових можливостей для розвитку, модернізації та оптимізації усіх ланок господарської діяльності на основі цифрової інфраструктури.

Розвиток цифрової економіки в Україні насамперед залежить від людського капіталу країни, а саме від знань, досвіду та вмінь користуватися цифровими технологіями. Прискорений розвиток цифрової економіки має великий вплив на ринок праці: виникають нові вимоги до професійних компетенцій; змінюється структура зайнятості; зростає попит на фахівців, які мають навички роботи з інформацією із застосуванням сучасних засобів телекомунікацій. Концептуальні засади, першочергові сфери, ініціативи та проекти «цифризації» України до 2020 року висвітлено у «Цифровій адженді України – 2020» [4].

Варто зауважити, що рівень національної цифрової економіки суттєво залежить від галузей. Широко використовують досягнення інформаційних технологій такі сфери як фінансові послуги, логістика, послуги зв'язку, тоді як у гірничодобувній промисловості невисока інтенсивність використання цифрових технологій.

Цифрова економіка має велике значення для інновацій, зростання, робочих місць і конкурентоспроможності України на шляху євроінтеграції. Поширення цифрових технологій має великий вплив на ринок праці і тип навичок, необхідних в економіці й суспільстві.

Шлях до цифрової економіки України проходить через внутрішній ринок виробництва, через використання й споживання інформаційно-комунікаційних і цифрових технологій, формування у споживачів мотивацій та потреб у цифрових технологіях.

Рівень розвитку цифрової економіки і рейтинг країни вимірюють на основі різних композитних індексів, інтегруючих окремі субіндекси, які відповідають за цифрову трансформацію окремих секторів економіки і життя суспільства.

Проте Україна займає невітні позиції. Так, за Індексом глобальної конкурентоспроможності (The Global Competitiveness Index) у блоці підіндексів, які характеризують технологічну готовність, зокрема, за наявністю новітніх технологій Україна посідає 93-тє місце, освоєння технологій на рівні фірми – 74-тє місце, прямі зовнішні інвестиції та передача технологій – 115-тє місце. Крім того, Україна у рейтингу має відставання за складовими, що характеризують політичне і регуляторне середовище – 113-тє місце та низький рівень використання інформаційно-комунікаційних технологій урядом – 114-тє місце, низька ефективність українських законотворчих органів – 120-тє місце, судової системи – 131-тє місце за оцінкою незалежності судів та 123-тє – за легкістю оскарження дій уряду приватним бізнесом, проблеми із захистом інтелектуальної власності – 120-тє місце.

Згідно Концепції основними рейтинговими цілями реалізації є досягнення у 2020 році [3]:

- 30 місця в рейтингу Networked Readiness Index (WEF);
- 40 місця у рейтингу Global Innovation Index (INSEAD, WIPO);
- 50 місця у рейтингу ICT Development Index (ITU);
- 60 місця у рейтингу Global Competitiveness Index (WEF).

Тому нагальним завданням на сучасному етапі є усунення законодавчих, інституційних, фіскально-податкових та інших бар'єрів, що заважають розвитку цифрової економіки в Україні.

Цифрова економіка змінює підхід до ведення бізнесу і вимоги до інформаційних технологій, що використовуються: систем управління продажами, сервісом, маркетингом; системам документообігу та управління персоналом; облікових систем тощо.

Важливим напрямком цифрової трансформації є економічна культура, яка суттєво впливає на якість людського капіталу, стає чинником економічного зростання. Суть економічної культури полягає у вивченні загальних змін, що відбуваються у світі, в тому числі із розвитком цифрових технологій. Тобто економічна культура є результатом розвитку економічних знань.

Отже, нині в Україні в напрямку інформатизації залишається не задіяним величезний потенціал цифрової економіки. Вітчизняні підприємства не повною мірою застосовують новітні цифрові технології. Тому потрібне посилення інвестиційної активності в сфері цифрової економіки, стимульоване відповідною державною політикою.

У порівнянні з європейськими країнами Україна має досить скромні досягнення у напрямку розвитку цифрової економіки. В першу чергу це пов'язано з низькими темпами оновлення матеріально-технічної бази підприємств. Для більш активного розвитку цифрової економіки доцільно вивчати досвід європейських країн та впроваджувати його на державному рівні.

1. *The Concept of a 'Digital Economy'* URL: <http://odec.org.uk/the-concept-of-a-digital-economy> (дата звернення: 02.05.2019).

2. *Доклад о мировом развитии «Цифровые дивиденды»*. Группа Всемирного банка. 2016. URL: <http://documents.worldbank.org>. (дата звернення: 12.04.2019).

3. *Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації*. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р. URL: <https://uteka.ua/ua/publication/Koncepciya-razvitiya-cifrovojeekonomiki-i-obshhestva-Ukrainy-na-2018-2020-godu> (дата звернення: 18.04.2019).

4. *Цифрова адженда України – 2020 («цифровий порядок денний» – 2020)*. URL: <https://ucsi.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf> (дата звернення: 14.04.2019).

СУЧАСНІ НАУКОВІ ПОГЛЯДИ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

© Сілакова Г. В., Петухова О. М., 2019

В умовах посилення глобальної фінансово-економічної і політичної нестабільності проблеми забезпечення економічної безпеки інноваційної діяльності підприємств набувають особливої ваги. Актуальність вирішення цих проблем в Україні шляхом прискорення інноваційних процесів обумовлена зростаючим відставанням нашої країни за рівнем і темпами технологічного розвитку від країн світу, що енергійно формують високотехнологічний сектор. Дослідження умов генерування і впровадження інновацій, розвитку інноваційних процесів дозволяє встановити основну сутність проблеми економічної безпеки інноваційної діяльності підприємств, що полягає, з одного боку, в прогнозуванні, аналізі та попередженні можливих негативних наслідків впровадження наукоємних технологій і послуг, інноваційних проектів, а з іншого боку – в розробці і впровадженні організаційних, економічних, техніко-технологічних методів, спрямованих на зниження і усунення цих негативних наслідків. Водночас, всі напрями активізації інноваційної діяльності, очікувані результати інноваційних процесів мають піддаватися контролю з точки зору їх безпеки, експертизи, прогнозування та аналітичної оцінки можливих негативних наслідків від впровадження очікуваних інновацій. Така аналітико-експертна робота в галузі інноваційної діяльності є невід'ємною частиною розробки та підготовки до впровадження інновацій, що зумовлює необхідність посиленого розвитку інноваційної інфраструктури на підприємствах. На нашу думку, під економічною безпекою інноваційної діяльності підприємств доцільно розуміти стан захищеності інтересів усіх сфер діяльності підприємства, в основу функціонування якого покладено процес впровадження нових технологій та винаходів, від зовнішніх та внутрішніх загроз на всіх стадіях інноваційного процесу. Такий стан забезпечується, в першу чергу, завдяки створеній керівництвом та персоналом системи заходів правового, організаційного, соціально-економічного та інженерно-технічного характеру, а також відповідними структурними підрозділами, до компетенції яких належить забезпечення економічної безпеки. Основною метою економічної безпеки інноваційної діяльності підприємства є забезпечення його стійкого та максимально ефективного функціонування, високого рівня конкурентоспроможності. Досягнення даної мети забезпечується шляхом вирішення наступних задач щодо підвищення економічної безпеки, а саме: підтримка технологічної незалежності; формування високого техніко-технологічного потенціалу; забезпечення достатньої фінансової стійкості та незалежності інноваційно активного підприємства; оптимізація організаційної структури, постійне удосконалення менеджменту; обґрунтований правовий захист всіх видів діяльності підприємства; створення захисту інформаційного середовища підприємства, його комерційної таємниці; формування умов безпечної праці співробітників підприємства; технічне оснащення служби безпеки підприємства.

Таким чином, основною функцією забезпечення економічної безпеки інноваційної діяльності підприємства є дослідження факторів, що впливають на створення економічного середовища, яке сприяє позитивним тенденціям розвитку і певною мірою компенсує негативні наслідки. Систематизація проведених досліджень [1, 2] дозволила виділити основні фактори, що впливають на виникнення загроз економічній безпеці інноваційної діяльності підприємства, зокрема:

- політико-правові фактори (зміни в політичній системі країни, законодавстві, податковій сфері, політична нестабільність, неефективність системи державного регулювання, високий рівень корупції тощо);
- кадрові фактори (відтік кадрів, плінність кадрів, фізичне старіння кадрів, їх знань, кваліфікацій; праця за сумісництвом);
- ринкові фактори (частка ринку, конкурентні позиції);
- науково-технічні фактори (низький ступінь інноваційних розробок, складнощі з впровадженням інновацій у життя, відсутність підтримки інноваційно-активних підприємств тощо);

- економічні фактори (стан економіки, рівень інфляції, інвестиційний клімат у країні, розвиток інфраструктури, умови залучення кредитів та зміни в кредитній системі, конкуренція);
- соціально-культурні фактори (зміна рівня життя населення, соціальна нестабільність);
- природні фактори (доступність та наявність ресурсів).

Забезпечення економічної безпеки інноваційної діяльності підприємства передбачає формування системи страхування ризиків. З огляду на комплексний характер загроз економічній безпеці інноваційної діяльності, аналіз цих загроз повинен охоплювати різні сторони і аспекти їх впливу на об'єкт безпеки. У зв'язку з цим доцільно розглянути етапи інноваційного процесу і виявити відповідні кожному етапу загрози:

1) на етапі генерації ідей: відсутність стратегічних цілей розвитку підприємства; відсутність системи мотивації співробітників-новаторів;

2) на етапі відбору ідей: суб'єктивність топ-менеджменту; низький рівень системи захисту інтелектуальної власності;

3) на етапі економічної оцінки: помилкове прогнозування ситуації і отримання неправильних вихідних даних; нестабільність економічної та політичної ситуації в країні;

4) на етапі дослідно-конструкторської розробки: низький рівень технічного оснащення; недостатня фінансова стійкість; відтік кадрів; відсутність правового захисту всіх видів діяльності підприємства; недостатньо «щільний» патентний захист; поява патентно захищених конкурентів; розвідка з боку конкурентів;

5) на етапі ринкового тесту: неефективні інструменти комунікативної політики; помилкове визначення цільового сегменту і способу охоплення ринку;

б) на етапі виробництва можна виділити: залежність від постачальників і контрагентів; відсутність середовища інформаційного захисту підприємства; відсутність умов для безпечної роботи співробітників;

7) на етапі комерційної реалізації: нереалізація інноваційного товару; неотримання оплати за реалізовану інноваційну продукцію; відмови покупця від отриманої й оплаченої інноваційної продукції.

Комплексна оцінка рівня ризику економічної безпеки інноваційної діяльності підприємства буде складатися з суми ризикоутворюючих факторів з урахуванням коригуючих коефіцієнтів їх впливу на загальний рівень ризику.

Оцінка значень ризикоутворюючих параметрів – можливості виникнення ризикової події та розміру втрат – проводиться шляхом експертної оцінки.

Наступний етап управління ризиками характеризується розробкою та обґрунтуванням оптимальних варіантів зниження можливостей настання ризикових подій, пошуком шляхів зменшення розмірів очікуваних втрат і ослаблення впливу людського фактору як потенційного джерела маніпулювання.

З метою нейтралізації загроз економічній безпеці інноваційної діяльності підприємства доцільно здійснювати постійний моніторинг факторів, що обумовлюють внутрішні та зовнішні загрози. Моніторинг дозволяє порівнювати реальні та прогнозні показники з нормативними величинами, які приймають форму граничних значень.

Таким чином, забезпечення економічної безпеки інноваційної діяльності підприємств полягає у виборі оптимальних управлінських рішень, що дозволяють цілеспрямовано формувати інноваційну політику підприємства, створювати умови для реалізації інноваційних проектів у задані терміни при мінімально можливих затратах і, як наслідок – підвищення фінансових результатів діяльності підприємства.

1. Інноваційний розвиток та економічна безпека промислових підприємств: проблеми комплексного управління: монографія / Л. О. Волощук. – Одеса: Бондаренко М. О., 2015. – 396 с.

2. Дьяченко О. А. Економічна безпека інноваційно-орієнтованих підприємств в умовах євроінтеграції / О. А. Дьяченко, Л. П. Артеменко // Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». – 2015. – № 12. – С. 173-180. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evntukpi_2015_12_28

ІННОВАЦІЙНІ ІНСТРУМЕНТИ ІНДУСТРІЇ 4.0 У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

© Скоробогатова Н. Є., 2019

Найбільш поширеним та ґрунтовним показником міжнародної конкурентоспроможності країн виступає Індекс глобальної конкурентоспроможності, який визначається відповідно до методики Всесвітнього економічного форуму [1]. Як свідчить аналіз результатів рейтингування країн світу за даним індикатором, позиція України коливається від 73 серед 144 країн (за 2012-2013 рр.) до 81 серед 137 країн (2017-2018 рр.). Серед 12 складових, що визначають рівень глобальної конкурентоспроможності країни, найбільш проблемними для нашої країни є макроекономічна нестабільність, інституційне забезпечення, нерозвиненість фінансового ринку, недостатня ефективність товарного ринку тощо (рис. 1):

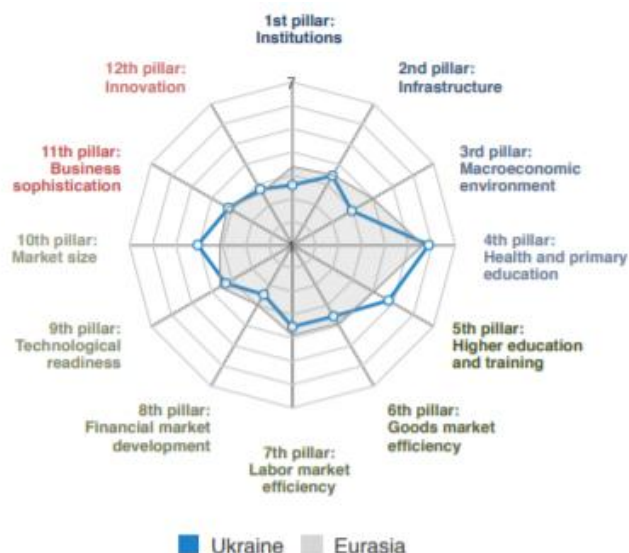

Рис. 1. Складові Індексу глобальної конкурентоспроможності України та Євразії [2]

Одним з головних суб'єктів, що формують міжнародну конкурентоспроможність країни, є підприємства. Безумовно, вплинути на більшість макроекономічних показників вони не мають змоги. Проте підвищити ефективність своєї діяльності та конкурентоспроможність продукції або послуг, які ними виробляються, є цілком реальним завданням.

Вважаємо, що ключовим напрямом результативного вирішення даного завдання має стати впровадження інноваційних інструментів Індустрії 4.0 у розробку стратегії сталого розвитку підприємства. Вперше концепція Індустрія 4.0 була застосована на промислових підприємствах Німеччини шляхом інтеграції машин та людської праці разом з їх підключенням до Інтернету. Це надало змогу створювати мережі машин і сервіс-центрів, збирати значні обсяги інформації про сам процес виробництва та особливості експлуатації виробу. Такий крок у автоматизації виробництва надав виробникам дані про весь життєвий цикл продукту, що призвело до зменшення кількості недоліків, похибок, браку, тощо. У загальному розумінні Індустрія 4.0 визначає принципово новий засіб підвищення рівня конкурентоспроможності промислових підприємств, який використовує

інтеграцію «Cyber-physical system» у виробничі процеси та у функціонування продукції. Основними інструментами Індустрії 4.0 є кіберфізичні системи (cyber-physical systems), інтернет речей (Internet of Things), великі дані (Big Data), розумне підприємство (Smart Factory), управління життєвим циклом товару (Product Lifecycle Management), хмарні обчислення (Clouding computing), «Розумні міста» (Smart City), адитивне виробництво тощо. Багато з цих інструментів окремо вже давно успішно застосовуються та функціонують на вітчизняних підприємствах. Проте саме об'єднання їх в самостійну цілісну систему дозволяє повною мірою реалізувати концепцію Індустрії 4.0 та підвищити ефективність виробництва. Вважаємо, що впровадження зазначених технологій дозволить підприємству підвищити рівень ефективності його діяльності та конкурентоспроможності за рахунок раціонального управління системами автоматизації виробництва і процесів, які функціонують як єдиний інформаційний простір. У свою чергу, заміна звичайних серверних технологій дозволить здешевити технічні рішення та обслуговування систем управління, сприятиме зростанню експортного потенціалу як підприємства, так і країни в цілому, збільшенню обсягів національного виробництва, підвищенню конкурентоспроможності національної економіки.

Водночас, слід відзначити, що ефективність впровадження інструментів Індустрії 4.0 на промисловому підприємстві багато в чому буде залежати від розробки стратегії розвитку підприємства та основі поєднання економічних, екологічних та соціальних важелів, на основі адаптації світового досвіду до реалій вітчизняного бізнесу [3]. Систематизація проблем та перспектив впровадження інструментів Індустрії 4.0 у практику діючих підприємств дозволила визначити наступне.

Позитивними наслідками впровадження аналізованих інноваційних рішень є зростання продуктивності, зокрема за рахунок зниження рівня браку, відходів, оптимізації виробничого циклу; підвищення продуктивності позначиться на зростанні доходів підприємства, що у свою чергу, сприятиме підвищенню рентабельності; забезпечення підприємства сучасним обладнанням та інформаційними технологіями сприятиме також підвищенню якісних характеристик продукції (послуг), а врахування відгуків та вподобань покупців надасть можливість удосконалити технологію виробництва та підвищить конкурентоспроможність продукції. Реалізація концепції Індустрії 4.0 сприятиме також вирішенню екологічних проблем за рахунок економії природних ресурсів, зменшенню шкідливих викидів, часткової заміни природних складових штучними. Що стосується соціальних наслідків в результаті запровадження інструментів Індустрії 4.0, то вважаємо їх неоднозначними, оскільки з одного боку відчутним буде скорочення працівників через заміну людської праці автоматизованою, проте це стосуватиметься лише низько кваліфікованої праці, а також тієї, що не потребує творчого мислення. Водночас, це призведе до переорієнтації у підготовці майбутніх фахівців для потреб бізнесу.

Отже, проведене дослідження дозволяє стверджувати, що підвищення рівня конкурентоспроможності національних підприємств за рахунок впровадження інструментів Індустрії 4.0 є цілком реальним завданням сучасного бізнесу та має бути покладено у розробку національної стратегії розвитку країни.

1. *Official website of The World Economic Forum [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.weforum.org/>*

2. *Ukraine: The Global Competitiveness Index 2017-2018 / International Monetary Fund; World Economic Outlook Database (April 2017) [Electronic resource]. – Access mode: http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/03CountryProfiles/Standalone2-pagerprofiles/WEF_GCI_2017_2018_Profile_Ukraine.pdf*

3. *Скоробогатова Н. Є. Конкурентоспроможність українських підприємств целюлозно-паперової промисловості в умовах Індустрії 4.0 / Н. Є. Скоробогатова, Д. В. Гурін // Ефективна економіка. – 2018. – 12. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2018/204.pdf*

ВИКОРИСТАННЯ ІНДИКАТОРІВ РЕЙТИНГУ DOING BUSINESS В ОЦІНЦІ ПРИВАБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

© Слюсарева Л.В., Сидорко Н.Л., 2019

На сьогоднішній день найбільш популярним міжнародним рейтингом, що дозволяє здійснити оцінку простоти ведення підприємницької діяльності в країнах світу є показник Doing Business, який характеризує країну в залежності від сприятливості умови ведення бізнесу. Основою рейтингу є аналіз ключових 10 індикаторів по 190 країнах світу (1 місце – найкращий результат) [1]. Зміст та сутність даних індикаторів наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

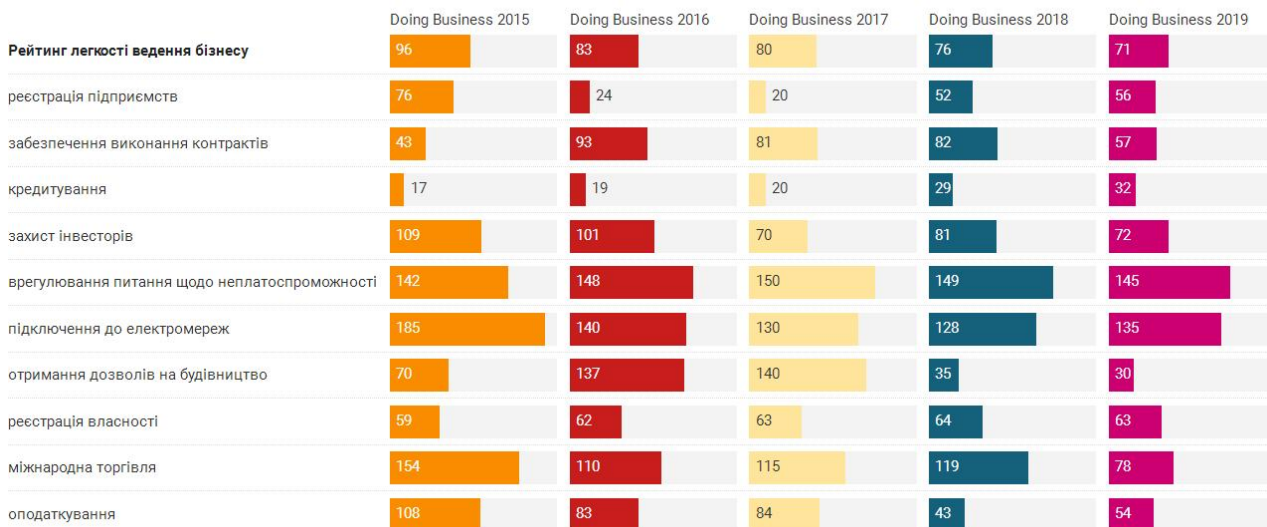
Сутність та зміст індикаторів рейтингу Doing Business

Індикатор	Зміст індикатора
Реєстрація підприємства	Дозволяє виявити бар'єри, які повинен подолати підприємець при створенні і реєстрації нової компанії. При цьому визначається загальна кількість процедур, їх вартість та терміни проведення, які необхідно пройти підприємцям для реєстрації товариства з обмеженою відповідальністю, від подачі документів і до початку діяльності.
Отримання дозволу на будівництво	Дозволяє відслідковувати процедури, часові та фінансові витрати, пов'язані з будівництвом складу, включаючи одержання необхідних ліцензій та дозволів, оформлення необхідних повідомлень і проведення обов'язкових інспекцій, а також підключення до комунальних послуг
Підключення до електромереж	Дозволяє відслідковувати процедури, часові та фінансові витрати, пов'язані з підключенням до електроенергії збудованого складу
Реєстрація власності	Дозволяє відслідковувати процедури, часові та фінансові витрати, пов'язані з набуттям права власності на майно, на комерційну нерухомість
Кредитування	Оцінюється рівень охоплення кредитними бюро фізичних та юридичних осіб, а також заставного майна. Тобто перевіряються чинники, які спрощують доступ бізнесу до кредитних коштів.
Захист інвесторів	Визначається рівень захисту акціонерів від неправомірних дій керуючих органів акціонерних компаній.
Оподаткування	Оцінюються податки і обов'язкові відрахування, які повинна сплачувати чи утримувати у відповідному році середня компанія. Визначається якість податкового адміністрування, а також рівень податкового навантаження на типові підприємство
Міжнародна торгівля	Оцінюються різні витрати (часові, грошові), які понесе підприємство при експорті або імпорті товарів (включаючи час підготовки необхідних документів).
Забезпечення виконання контрактів	Визначається кількість процедур, строк і витрати підприємства на судові стягнення заборгованості з недобросовісного покупця-юридичної особи, яке відмовилося оплачувати поставлений вантаж, мотивуючи тим, що товар неякісний (згодом експертиза визнає товар якісним)
Вирішення питань по неплатоспроможності	Дозволяє виявити бар'єри, які повинен подолати підприємець при ліквідації компанії шляхом її банкрутства, виявити недоліки чинного законодавства про неспроможність (банкрутство) та основні процедурні та адміністративні вузькі місця процедури банкрутства. При цьому оцінюється порядок дій підприємства (терміни, вартість, рівень повернення кредитних коштів) при проведенні процедури банкрутства

Розглянемо позицію України в рейтингу у 2014-2018 роках та визначимо основні чинники та фактори, що вплинули на її формування, на основі узагальнених даних, наведених на рис. 1.

Рейтинг легкості ведення бізнесу в Україні у 2014-2018 роках за індикаторами та показниками

Сукупний рейтинг сприятливості умов ведення бізнесу заснований на 10 індикаторах (1 місце - найкращий результат)

Source: узагальнено на основі рейтингу світового банку легкості ведення бізнесу за 2014-2018 роки. • [Get the data](#) • Created with [Datawrapper](#)

Рис. 1. Позиції України за показниками та індикаторами формування рейтингу Doing Business у 2014-2018 роках [1]

Наведені на рис.1 дані свідчать, що за 2014-2018 роки Україна піднялась в рейтингу Doing Business на 25 позицій і за результатами роботи в 2018 році займає 71 позицію, що на 5 рейтингових позицій краще значення показника попереднього року. Загальна кількість набраних балів Україною у 2018 році – 68,25 балів із 100 можливих.

Зазначимо, що на покращення загальної позиції України в рейтингу легкості ведення бізнесу, найбільше вплинули позитивні зрушення, які відбувалися, в основному, у трьох сферах, а саме: в міжнародній торгівлі – +76 позицій за 5 років; в отриманні дозволів на будівництво – +40 позицій та в питаннях, пов'язаних із захистом інвесторів – +37 позицій. Крім того, поліпшилась ситуація в сфері реєстрації підприємств та оподаткуванні на +20 та +54 позиції відповідно у 2014-2018 роках.

Таким чином, узагальнені на основі рейтингу світового банку привабливості ведення бізнесу показники, дозволяють визначити ключову проблему підприємств України – це захист компаній, що постраждали від діяльності своїх контрагентів. Серед найбільш тривожних індикаторів, що впливають на зазначений показник є: виконання контрактів та неефективне законодавство про банкрутство. Це ті показники, за якими країна більше всього втратила позицій (-14 та -3 позиції, відповідно) при формуванні рейтингу у 2014-2018 роках.

1. *Doing business-2019. Україна в рейтингу світового банку легкості ведення бізнесу.* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://russian.doingbusiness.org/~media/WBG/DoingBusiness/Documents/Annual-Reports/English/DB2018-Full-Report.pdf>.

2. *Слюсарєва Л. В. Підприємництво як складова забезпечення економічної безпеки держави* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ir.nusta.edu.ua/jspui/handle/doc/3385>

МОНІТОРИНГ ФІНАНСУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ПРОГРАМ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

© Смоленюк Р. П., 2019

Модернізація агропромислового комплексу потребує створення інноваційно-орієнтованих підприємств, а також оптимізації зовнішніх і внутрішніх джерел фінансування у процесі участі в реалізації перспективних програм (проектів). Актуалізується проблематика переорієнтування інвестицій в розвиток аграрного сектору економіки, що нині потребує якнайшвидшого відродження на новій технологічній основі [1, с. 54]. Варто визначити пріоритетні характеристики ресурсних моделей і активізувати моніторинг ефективного фінансування програм розвитку агропромислового комплексу для реалізації окремих програм і проектів розвитку підприємств та розрахунку ринкової привабливості перспективних напрямів їх діяльності. Відзначимо різноплановість регіональних програм розвитку агропромислового комплексу в Україні: Сприяння створенню та розвитку сімейних фермерських господарств (Херсонська область), Програма розвитку агропромислового комплексу Хмельницької області на 2017-2021 роки, Цільова регіональна програма «Сільське подвір'я» (Запорізька область), Програма підтримки розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів у Черкаській області на період до 2020 року та ін. В перспективі організаційно-економічний механізм управління системою фінансування програм розвитку агропромислового комплексу потребує перегляду принципів взаємодії учасників комплексу та задіяння наукових інноваційних центрів розвитку сільських територій [2, с. 19]. Фінансування програм розвитку агропромислового комплексу потребує прийняття мотиваційно-стимулюючих і коригувальних управлінських рішень. У процесі моніторингу фінансування програм повинен бути забезпечений повний його цикл з метою отримання достовірної моніторингової інформації для прийняття ефективних управлінських рішень. Доцільно використовувати методику розрахунку потоку вхідних і вихідних фінансових ресурсів при реалізації державної програми для покриття інвестиційних та фінансових потреб, яка дає змогу приймати як оперативні, так і стратегічні управлінські рішення, контролювати достатність фінансових ресурсів для забезпечення поетапності виконання програми. Завдання бюджетної програми полягають у визначенні результатів, яких має досягти суб'єкт господарювання у процесі реалізації цієї програми. Мета програми має бути узгодженою з головною метою діяльності суб'єкта господарювання та наявними фінансовими ресурсами. Сучасні бюджетні програми повинні мати визначені цілі, що відповідають стратегічним напрямам соціально-економічного розвитку держави; визначення конкретних заходів; терміни використання бюджетних ресурсів. В умовах реалізації відповідальної політики розвитку Мінагрополітики визнає важливість розробки на п'ять років Плану заходів з реалізації основних засад розвитку державної аграрної політики та політики сільського розвитку [3]. Це сприятиме запровадженню системи моніторингу стану продовольчої безпеки в Україні; гарантуванню і захисту прав та інтересів землевласників та землекористувачів; підвищенню рівня зайнятості сільського населення у сільській місцевості. Поділяємо точку зору акад. П. Т. Саблука про доцільність врегулювання функцій ринкових і державних інститутів [4, с. 28]. Вважаємо, що для реалізації окремих програм і проектів розвитку підприємств та розрахунку ринкової привабливості перспективних напрямів їх діяльності доцільно розробити алгоритм прийняття, реалізації та моніторингу національних пріоритетних економічних реформ. Для представництва та захисту інтересів виробників сільськогосподарської продукції за кордоном важливим є створення Офісу аграрного аташе.

1. Соколик С. Ю. Сучасне інноваційне середовище розвитку підприємств аграрного сектору економіки / С. Ю. Соколик // *Агросвіт*. – 2019. – Вип. 6. – С. 49–54.

2. Саблук П. Т. Наукові агроекономічні дослідження в інтересах активізації росту АПВ і сільських територій / П. Т. Саблук // *Економіка АПК*. – 2017. – № 5. – С. 19–23.

3. Комітет ВРУ з питань аграрної політики та земельних відносин підтримав важливі для АПК законопроекти. 09.04.2019. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://minagro.gov.ua/uk/support_apk?nid=26751

4. Саблук П. Т. Засади трансформаційних процесів в аграрній сфері / П. Т. Саблук // *Інтелект XXI*. – 2014. – № 4. – С. 25–36.

ЦИФРОВА ЕКОНОМІКА ТА ПРОЕКТНО-ОРІЄНТОВАНІ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ДРАЙВЕРИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

© Старченко Г. В., 2019

Сьогодні лідерів ринку визначає не багаторічна історія успіху, не вартість активів, а здатність змінюватись та адаптувати свій бізнес до нових умов. Сучасні цифрові технології допомагають знайти джерела розвитку ефективності підприємств національної економіки. Водночас, ці технології вимагають змінити існуючі моделі управління підприємствами національної економіки на основі нових цінностей, пріоритетів та орієнтирів, що ґрунтуються на використанні інформаційних технологій, проектного підходу, інноваційного розвитку.

Пріоритетною метою державної політики в галузі науки й технологій є перехід до інноваційного шляху розвитку України. Найважливішим завданням державної політики в Україні стає формування інституціональних механізмів та інфраструктури інноваційної моделі економіки в умовах глобалізації на усіх рівнях – національному, регіональному, локальному.

Інноваційний тип економічного розвитку визначає економічну міць країни та її перспективи на світовому ринку. Незважаючи на це, на цей час немає чіткого визначення нормативно-правовими актами України всіх елементів інноваційної інфраструктури, що можуть бути за призначенням віднесені до групи об'єктів підтримки інноваційної діяльності [1].

Інноваційна інфраструктура – сукупність підприємств, організацій, установ, їх об'єднань, асоціацій будь-якої форми власності, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності (фінансові, консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні тощо) [2].

До інноваційної інфраструктури можна віднести наступні основні складові й драйвери розвитку [1]:

- Ефективні державні інститути, які забезпечують високу якість життя.
- Високоякісна освіта.
- Ефективна фундаментальна наука.
- Ефективний науково-технічний венчурний бізнес.
- Високоякісний людський капітал.
- Виробництво знань і високих технологій.
- Цифрова економіка, що базується на сучасних цифрових комп'ютерних технологіях.
- Інформаційне суспільство або суспільство знань.
- Інфраструктура реалізації й трансферу ідей, винаходів і відкриттів від фундаментальної науки до інноваційних виробництв і далі – до споживачів.
- Проектно-орієнтовані підприємства.

Проектне управління як нова організаційна культура і технологія дозволяє перейти від окремих проектів і програм через проектно-орієнтовані підприємства та організації до проектно-орієнтованої економіки. Універсальні можливості проектно-орієнтованої діяльності, дозволяють визнати проектне управління перспективним інструментом не лише вирішення актуальних економічних проблем, а й інструментом управління соціально-економічним розвитком національної економіки.

Проектне управління – це управління важливими видами діяльності в організації, які вимагають постійного керівництва в умовах суворих обмежень за витратами, термінами і якістю робіт з використанням методів проектного менеджменту.

Проектно-орієнтоване підприємство – це підприємство, яке включає поряд з широким використанням методів проектного управління, організацію ведення бізнесу на основі інноваційних

розробок. Відмінною ознакою таких підприємств є більш інтенсивне використання знань як джерела конкурентних переваг [3].

Управління інноваційною інфраструктурою повинно включати наступні класи задач інноваційного розвитку національної економіки:

- інституційні основи інновацій і державне управління інноваційною діяльністю;
- механізми цифрової трансформації управління інноваційним розвитком та проектами;
- механізми розвитку системи управління проектно-орієнтованим підприємством;
- управління взаємодією з учасниками проектів;
- управління та розвиток персоналу проектно-орієнтованого підприємства.

Становище, яке спостерігається в інноваційній сфері України, засвідчує існування суттєвих системних перешкод формуванню інноваційної моделі розвитку національної економіки, які консервують розрив між розвитком виробництва, з одного боку, та динамікою процесів в науково-технічній сфері, з іншого, стають на заваді концентрації централізованого та децентралізованого фінансування на завданнях інноваційного розвитку національної економіки.

Виходом із цієї ситуації може стати цифрова трансформація організаційних механізмів управління інноваційним розвитком на рівні проектно-орієнтованих підприємств із втіленням довгострокових програм розвитку економіки на інноваційних та проектно-орієнтованих засадах, що передбачає активізацію інноваційного розвитку та перехід звичайних управлінських процесів на якісно новий рівень.

1. Старченко Г.В., Ткаленко Н.В., Мовчан О.П. *Організаційний розвиток інноваційної інфраструктури в умовах глобалізації // Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції. Том 1. – Херсон: Херсонський національний технічний університет, 2015. – №17(6). – С. 135-142.*

2. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 № 40-IV // *Відомості Верховної Ради України (ВВР). ; Оф. вид. від 2002 р., N№ 36, ст. 266, станом на 05.12.2012. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.*

3. Павлова С.І. *Проектно-орієнтовані організації як розвиток методів управління підприємством // Вісник ЖДТУ Серія: Економічні науки. 2016. № 4 (78) – С. 170-1176.*

К.ю.н., с.н.с. А.В. Стріжкова,
керівник фундаментальної теми «Правове забезпечення віртуалізації інфраструктури
національної економіки України»,
НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України

ТРЕНД ЦИФРОВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

© Стріжкова А.В., 2019

В Україні зараз посилюється суспільний та державний інтерес до розвитку інноваційної інфраструктури. Так, тільки навесні 2019 року відкрилися ЕО-бізнес-інкубатор за підтримки USAID (інкубаційна програма для забезпечення менторської підтримки стартапам) на базі НТУ «Харківський політехнічний інститут», Стартап-центр при Харківській міській раді, який діятиме з метою надання площ, консультаційної допомоги та менторської підтримки стартапам та молодим підприємцям Харкова.

Інноваційна інфраструктура, яку найчастіше розуміють як систему суб'єктів господарської діяльності, що не займається безпосередньо інноваційною діяльністю, не реалізує інноваційні проекти та не ставить за мету створення інновацій, але здійснюючи виробничо-технологічну, інформаційно-посередницьку, фінансову та політико-правову підтримку суб'єктів інноваційної діяльності, створює усі необхідні умови для здійснення інноваційної діяльності стартапами та іншими інноваційними підприємствами відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність». На жаль, на законодавчому рівні увага розвитку саме інноваційної інфраструктури не приділялася належним чином, проте небайдужі суб'єкти публічного і приватного сектору продовжують практичну діяльність з розбудови інноваційної інфраструктури України.

В наш час заради спрощення діяльності інфраструктури та розповсюдження свого впливу на більшу кількість потенційних клієнтів складається тренд цифровізації інноваційної інфраструктури, а саме – перенесення консультативної частини або усієї своєї діяльності різними суб'єктами інноваційної інфраструктури в онлайн-площину за допомогою технологій Інтернету речей, хмарних обчислень, навіть Big Data. Особливо сприяти реалізації такого тренду цифровізації інноваційної інфраструктури здатен комплекс інформаційних технологій у вигляді так званих Smart Home та Smart City. Навіть нова стратегія розвитку міста Харкова 2020 – 2030, до робочої групи з підготовки якої включена авторка, розробляється під егідою побудови Харкова як Smart City.

З'являються цілі інформаційні платформи, віртуальні технопарки, онлайн центри консультування підприємців, бізнес-інкубатори та акселератори тощо. Проте через недостатньо високу в українському суспільстві культуру розуміння інновацій та ролі інноваційної інфраструктури, поверхове ознайомлення без відрізнення різних функцій різноманітних суб'єктів інноваційної інфраструктури (інкубаторів, акселераторів, консультаційних центрів, хабів тощо) склалася ситуація, коли прості послуги онлайн-консультування називають і інкубатором, і акселератором тощо, коли фактично бізнес-інкубатор, акселератор не може бути віртуальним, оскільки повинен надавати на спрощених умовах стартап-компаніям приміщення з необхідним обладнанням та підтримку консультантів і менторів. А «відсутність функцій оренди приміщень на пільгових умовах de facto перетворює бізнес-інкубатор у інший суб'єкт інноваційної інфраструктури – інформаційно-консультативний центр» [1, с. 223]. Прикладів таких викривлень сутності цифровізації можна знаходити ще багато, проте вони не перекреслюють її цінності та тих переваг, які вона здатна принести українській економіці та суспільству загалом, просто ми ще не навчилися її проводити послідовно та методологічно правильно.

Але для реалізації цього тренду повинна здійснитися і трансформація технологічного аспекту – створення сучасної цифрової інфраструктури, яку розглядають не як коло суб'єктів, а як швидко і ефективно діючу систему апаратних засобів на основі широкосмугового доступу до Інтернету, що здатна значно спростити процес усебічної цифровізації різних країн.

Останнім часом і європейським, і світовим трендом стала цифровізація (віртуалізація чи діджиталізація) інфраструктури економіки, що глибоко проникає в більшість галузей економіки, наскрізь їх пронизуючи та певним чином модернізуючи. Крім того, і в Горизонті-2020, і надалі ЄС бачить одним із головних напрямків розвитку науки та інновацій саме цифровізацію, принаймні, до кінця 2027 року, доки діятиме нова Рамкова програма досліджень та інновацій «Горизонт Європа 2021 – 2027» та програма Європейського Парламенту і Ради Європейського Союзу «Цифрова Європа». Звісно, можна зробити висновок, що для Європейського Союзу цифрові технології, Інтернет наступного покоління, високопродуктивні обчислення та великі дані (англ. “high performance computing and Big Data”), штучний інтелект і робототехніка як найбільш вагомими та популярними цифрові технології становлять напрямки особливого інтересу не лише сьогодні, а й у стратегічній перспективі.

Деякі європейські держави ще й слугують прикладом глобального лідерства у практиці просування загального тренду цифровізації, у тому числі інноваційної інфраструктури. Зокрема, беззаперечно позитивним і вже широко відомим є приклад активної діяльності Естонії у цьому напрямі. Як зазначає Т. Керікмяе, «Естонія – це не тільки країна з відмінною ІТ-інфраструктурою, де послідовні уряди активно й успішно просували порядок денний цифрового зростання; вона також придумала унікальне рішення для відкриття цієї інфраструктури для всього світу» [2, р. vi]. Тобто, Естонія подає реальний приклад іншим країнам, як у відносно короткий строк можна запозичити перевірений на практиці успішний досвід цифровізації, що уже продемонстрував здатність позитивно впливати на розвиток економіки різних країн.

В Україні зі схваленням Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки почалося втілення Плану її реалізації, хоча і не зовсім вдале та послідовне. Першим напрямом цифрового розвитку України, що одразу підкреслює його важливість, є «подолання цифрового розриву шляхом розвитку цифрових інфраструктур» [3]. Відповідно, Україна теж ставить пріоритетним завданням для себе розбудову нових та розвиток існуючих цифрових інфраструктур за прикладом розвинених країн. Але для успішної реалізації цього завдання потрібне сплановане науково обґрунтоване законодавче забезпечення. В цьому напрямі Хай-Тек Офіс Україна сформував ряд робочих груп із підготовки спеціального законодавства.

Науково-дослідний інститут правового забезпечення інноваційного розвитку проводить фундаментальне дослідження на тему «Правове забезпечення віртуалізації інфраструктури національної економіки України» та планує відкриття теми «Правове забезпечення розвитку технологій цифрової економіки та суспільства», в рамках яких проводиться та планується здійснювати розробку та брати участь у обговоренні ряду нормативно-правових актів, покликаних регулювати сучасні відносини, пов'язані з процесом цифровізації, наприклад, законопроектів «Про розвиток цифрової економіки», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з метою удосконалення трансферу технологій» та ін.

1. Стріжкова А.В. Місцева інноваційна інфраструктура в умовах цифровізації. Актуальні правові та гуманітарно-економічні проблеми України в період євроінтеграції: збірник тез VII Всеукраїнської науково-практичної конференції (30 листопада 2018 р.). Кропивницький: ПВНЗ КІДМУ, 2018. С. 222 – 224.

2. Tanel Kerikmae, Addi Rull. The Future of Law and eTechnologies. Springer International Publishing Switzerland, 2016. 233 p.

3. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р. Урядовий кур'єр від 11.05.2018. № 88.

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ АГРАРНОЇ СФЕРИ

© Східницька Г. В., 2019

Інноваційно-інвестиційна модель розвитку сільськогосподарських підприємств повинна тісно пов'язуватися з удосконаленням управління витратами, оскільки лише їх скорочення з розрахунку на одиницю продукції призведе до нарощування прибутків та підвищення рентабельності виробництва [1]. Регулювання економічних відносин сільськогосподарських підприємств повинно ґрунтуватися на використанні таких категорій як витрати і собівартість, оскільки вони становлять найбільшу питому вагу в ціні сільськогосподарської продукції. Переконані, що основними шляхами недопущення зростання цін на сільськогосподарську продукцію в разі зростання собівартості можуть стати часткове відшкодування витрат на виробництво за рахунок держави та обґрунтована і виважена політика уряду країни.

Безсумнівні економічні переваги має великомасштабне виробництво, зокрема в сільському господарстві. Пропонується врегулювання інтеграційних процесів таким чином, щоб нові інтеграційні утворення не перевищували певних меж з економічної, соціальної та екологічної точок зору. Синергетичний ефект, який досягається при цьому, повинен перевищувати збільшення трансакційних витрат, а також зростання соціального та екологічного навантаження на сільських територіях.

Такими структурними одиницями, які бачать своє майбутнє в довготривалій роботі аграрного бізнесу і зможуть сприяти його відродженню, можуть бути вертикально інтегровані структури, створені існуючими суб'єктами господарювання.

Постійні зміни в зовнішньому соціально-економічному середовищі розвитку сільськогосподарських підприємств, особливо в умовах фінансової кризи та нестабільності інституційного середовища, вимагають від їх власників та управлінського персоналу швидкої адаптації до цих змін.

Кризи не тільки створюють нові ризики у веденні бізнесу, а й нові можливості. Це потребує зміни внутрішньої структури підприємств, системи управління, зокрема управління витратами. Суб'єкт управління витратами повинен концентрувати увагу на підвищенні рівня конкурентоспроможності підприємства, кращому врахуванні потреб споживачів та економічних інтересів постачальників матеріально-технічних ресурсів, умілому використанні здібностей працівників до підвищення продуктивності праці та раціоналізації робочих місць.

Система управління витратами повинна виконувати наступні завдання: зниження споживання ресурсів на одиницю продукції; зниження матеріаломісткості та трудомісткості продукції; максимально швидкий збір урожаю сільськогосподарської продукції; ліквідація браку та невинуватених втрат. Інтегроване вирішення цих задач є складовою частиною загальної концепції управління витратами сільськогосподарського підприємства з метою зниження собівартості продукції. Загальна концепція зниження собівартості продукції сільськогосподарських підприємств базується на двох підходах: зниження основних (прямих) витрат; зниження непрямих витрат.

В ході аналізу системи управління витратами, що склалася в сільськогосподарських підприємствах було виявлено, що вона характеризується заплутаною структурою управління з великою кількістю інформаційних потоків, відсутністю логіки побудови та організації чіткої ієрархії, централізацією прийняття рішень (навіть оперативних) і іншими ознаками. Її вдосконалення вимагає чіткого розуміння закономірностей взаємодії елементів системи (рис. 1).

У ринковій економіці підприємства повинні гнучко реагувати на зміну параметрів зовнішнього середовища. Тому для збереження конкурентоспроможності підприємства його структура в цілому і структура системи управління витратами зокрема має бути такою, щоб вся робота була сфокусована на конкретній продукції і на конкретному кінцевому споживачі. Також в

такій системі повинні забезпечуватися підзвітність керівників і їх відповідальність за результати роботи. За таких умов успіху досягає тільки те сільськогосподарське підприємство, яке адаптує свої внутрішні резерви і елементи системи управління витратами з врахуванням параметрів зовнішнього середовища.

Рис. 1 Вдосконалення системи управління витратами сільськогосподарського підприємства

Підсумовуючи вищесказане, слід відзначити, що для суб'єктів господарювання аграрної сфери систематичне зростання цін на матеріально-технічні ресурси, нестабільність цін на сільськогосподарську продукцію та проблеми з її реалізацією об'єктивно вимагають від керівників сільськогосподарських підприємств вдосконалення процесу управління витратами. Вважаємо, що саме на цій основі основними елементами такого процесу повинні стати впровадження та контроль дотримання витрат матеріально-технічних ресурсів, раціоналізація робочих місць, удосконалення підзвітності та відповідальності керівників виробничих підрозділів і спеціалістів за кінцеві результати роботи.

1. Про інноваційну діяльність [Текст]: [Закон України від 4.07.2002 р. № 40-IV, поточна редакція від 5.12.2012 р., підстава 5460-17: офіц. текст: станом на 15 березня 2019 р.] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

ІННОВАЦІЙНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ ЯК СКЛАДОВОЇ ЧАСТИНИ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

© Татарин Н.Б., 2019

Вплив фінансів на економічний і соціальний розвиток суспільства не можна зрозуміти без вивчення фінансової політики. Політика як узагальнююче поняття охоплює всі напрямки діяльності держави. Залежно від сфери суспільних відносин, яка є об'єктом політичного впливу, виділяють економічну, бюджетну, кредитну, внутрішню і зовнішню політику. Фінансова політика має самостійне значення і водночас є важливим засобом реалізації політики держави у будь-якій сфері, військовій реформі, в міжнародних відносинах. Більш структурованим є визначення фінансової політики як сукупності заходів, спрямованих на мобілізацію ресурсів і використання, які держава здійснює через фінансову політику.

Фінансова політика відображає суб'єктивну сторону функціонування фінансів. Самі по собі фінанси і фінансова система є об'єктивними явищами. Вони існують незалежно від окремих суб'єктів фінансових відносин і загалом відбивають об'єктивні закономірності розвитку. Але механізм функціонування фінансів, організація фінансових відносин і рух грошових потоків, хоча і підпорядковані цим об'єктивним закономірностям, не спрацьовують самі по собі. Їх організують конкретні суб'єкти, які керуються багатьма чинниками політичного, економічного і гуманітарного характеру, поєднуючи при цьому як загальносуспільні, так і власні інтереси.

Тому, фінансова політика завжди є переплетінням широкої гами різноманітних інтересів окремих політичних партій і владних структур, центральних і місцевих органів влади та управління, різних верств населення тощо. Незважаючи на це, фінансова політика повинна враховувати потреби суспільного розвитку, реальні економічні і фінансові можливості держави, тому вона залежить від конкретних історичних умов і завдань, які стоять перед суспільством [2].

Вивчаючи вимоги, які теорія і практика господарювання ставлять до фінансової політики, слід усвідомити дуже важливий висновок – фінансова політика має бути адекватною закономірностям суспільного розвитку. Порушення цієї важливої вимоги призводить до значних втрат у народному господарстві. Фінансова політика – спосіб впливу фінансових відносин на економічний і соціальний розвиток суспільства; знаходиться в попередній залежності від характеру виробництва і сутності фінансових відносин; проявляється в системі форм і методів мобілізації фінансових ресурсів та їх розподілу.

Головне завдання фінансової політики – забезпечення відповідними фінансовими ресурсами для реалізації тої чи іншої державної програми економічного і соціального розвитку, тобто збереження в даній державі системи суспільних відносин. Дія фінансової політики на економіку і соціальний розвиток суспільства потребує, щоб фінансова політика здійснювалась на основі науково-обґрунтованої теорії.

Досвід економічного розвитку показав, що відрив фінансової політики від економіки стримує реалізацію тих задач, які необхідно вирішувати для розвитку і підвищення добробуту нашого суспільства. Основний напрямок фінансової політики повинен орієнтуватися на підвищення економічної ефективності і мати своєю метою ріст обсягу та ефективності використання фінансових ресурсів. Ріст показника фінансовіддачі свідчить про дієвість фінансової політики. При виробці фінансової політики враховуються умови і заходи, які проводились із врахуванням специфіки кожного конкретного етапу розвитку економіки країни.

Основний напрямок фінансової політики повинен орієнтуватися на підвищення економічної ефективності і мати своєю метою ріст обсягу та ефективності використання фінансових ресурсів. Ріст показника фінансовіддачі свідчить про дієвість фінансової політики. При виробці фінансової

політики враховуються умови і заходи, які проводились із врахуванням специфіки кожного конкретного етапу розвитку економіки країни.

Адміністративне регламентування передбачає надання прав регулювання фінансових відносин органам державного управління. За результатами аналізу видно, що банківська діяльність в порівнянні з іншими суб'єктами господарювання мають значні переваги, а також можливості [1].

При розробці фінансової політики необхідно враховувати досвід і використовувати умови конкретні для даної ситуації, оскільки копіювання чужого досвіду не дає дієвих результатів в кожній конкретній ситуації.

З огляду на це конкретні форми та методи реалізації бюджетної й податкової політик, що є основними складовими фінансової, передбачають:

- знаходження і використання науково обгрунтованої величини перерозподілу фінансових ресурсів через бюджетну систему відповідного рівня економічного розвитку держави, використання методів державного регулювання економічного і соціального розвитку;

- удосконалення бюджетного процесу, запровадження його чіткої регламентації на стадіях розробки проекту бюджету, його виконання й контролю за витрачанням коштів, створення науково обгрунтованої системи прогнозування показників бюджету, поступовий перехід до фінансового і бюджетного планування;

- скорочення обсягу окремих видів дотацій та субсидій, які надаються з бюджету, з одночасним посиленням соціального захисту малозабезпечених верств населення;

- постійне здійснення фінансового контролю за діяльністю державних підприємств, організацій та установ з метою запобігання безгосподарності та марнотратству, ефективне використання бюджетних коштів і державного майна;

- вдосконалення міжбюджетних відносин, забезпечення їх стабільності, посилення зацікавленості місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у збільшенні власних доходів і своєчасному справлянні податків;

- досягнення стабільності податкової системи та її спрощення, зниження податкового навантаження, справедливий підхід до всіх платників податків, скасування чисельних пільг, що негативно позначається на формуванні вартісних показників в економіці держави;

- при оподаткуванні юридичних осіб необхідно поступово зменшувати нарахування на фонд оплати праці, які впливають на рівень цін, їхню структуру, конкурентоспроможність українських товарів [3].

Сучасна фінансова політика враховує багатофакторність, багатокомпонентність і багатоваріантність управління фінансами для досягнення намічених цілей і виконання поставлених завдань. Таким чином, довгострокова фінансова політика встановлює директиви для змін і зростання підприємства на перспективу, без детального вивчення окремих фінансових компонентів. Короткострокова фінансова політика пов'язана, головним чином, з аналізом питань, що впливають на поточні активи і поточні зобов'язання.

Успішне проведення фінансової політики на державному і місцевому рівнях можливе тільки на основі найповнішого обліку потреб держави та регіонів, а також проведення глибокого аналізу економічного й соціального розвитку країни. Ігнорування такого підходу може призвести до відриву фінансової політики від економічних процесів і, як наслідок, до зниження темпів економічного й соціального розвитку держави в цілому і кожного регіону зокрема.

1. Парасій-Вергуненко І.М. Концептуальні засади стратегічного аналізу в банках // *Фінанси України*. – 2015. – № 8. – С. 111-117.

2. Черняк О., Небукін В. Моделювання динаміки процентних ставок за кредитами комерційних банків України // *Банківська справа*. – 2014. – № 5.-6 – С. 67-73.

3. Файєр Д.А. Банківська система України і тіньовий капітал // *Фінанси України*. – 2014. – № 1. – С. 123-127.

КЛЮЧОВІ НАПРЯМИ ІНЖЕНЕРІЇ ЦІННОСТІ У ЖИТЛОВОМУ БУДІВНИЦТВІ

© Тимчишин І.Є., Мельник В.М., 2019

Формування засадничих принципів інженерії цінності (Value Engineering, VE) було започатковано в 50-х роках минулого століття і нині VE – це система знань та кращих практик, потужний методичний інструментарій, спеціальні програмні продукти, стандарти професійної діяльності, спільнота сертифікованих спеціалістів (об'єднаних у міжнародні та національні асоціації), які працюють у різних сферах та галузях економіки.

Особливої популярності інженерія цінності набула в будівельній індустрії. Оптимізація проектних, організаційних та управлінських рішень, впровадження сучасних технологій, застосування ефективних матеріально-технічних і трудових ресурсів мають на меті підвищити якість будівельної продукції, мінімізувати її можливий негативний вплив на довкілля, знизити загальні витрати на спорудження і утримання об'єктів нерухомості впродовж життєвого циклу останніх, а отже – підвищити цінність будівельного бізнесу для всіх груп заінтересованих осіб (громадянського суспільства, держави, споживачів) [1].

Драйвером VE у житловому будівництві є створення додаткових вигод (як фінансового, так і немонетарного характеру) для майбутнього власника житла, раціональне інвестиційне рішення якого ґрунтується на критерії максимізації доданої вартості у споживанні ($ДВ_{cn}$) у розрахунку на одиницю витрат на придбання об'єкту нерухомості ($Ц$):

$$\frac{ДВ_{cn}}{Ц} \rightarrow \max \quad (1).$$

Розуміння економічних мотивів поведінки інвестора дає можливість забудовнику впроваджувати удосконалення, які гарантуватимуть додаткові вигоди на момент придбання житла або ж відносні переваги у процесі його експлуатації (рис. 1).

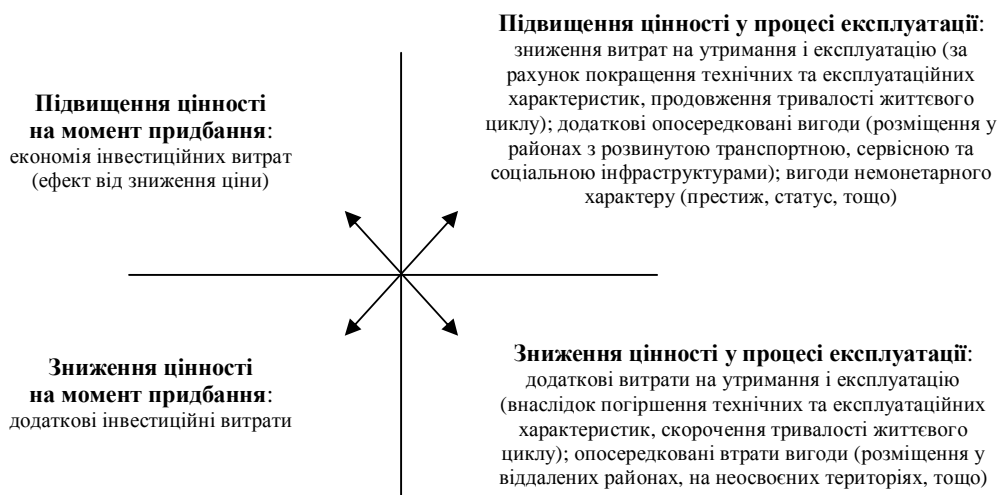

Рис. 1. Напрями інженерії цінності у житловому будівництві

Відносне здешевлення об'єкту (за умови незмінності кон'юнктури ринку) може супроводжуватися погіршенням технічних та/чи експлуатаційних характеристик, скороченням тривалості його життєвого циклу. Отримуючи економію за рахунок нижчої ціни, власник житла змушений

буде здійснювати додаткові витрати на поточні ремонти та інженерне забезпечення, крім того, швидше виникне необхідність його повного заміщення. Вигоди будуть визнані інвестором лише у випадку, якщо економія на момент придбання перевищуватиме суму дисконтованих додаткових витрат на утримання і експлуатацію об'єкта житлової нерухомості:

$$E_n \geq \sum_{t=0}^T \frac{ДВУЕ_t}{(1+r_c)^t} \quad (2),$$

де E_n – економія на момент придбання (відносно зниження ціни об'єкта житлової нерухомості); $ДВУЕ_t$ – додаткові витрати на утримання та експлуатацію у кожному періоді впродовж життєвого циклу об'єкта; T – тривалість життєвого циклу об'єкта; r_c – соціальна ставка дисконтування вигод і витрат, яку можна розрахувати за моделлю оцінки соціальних міжчасових переваг (social rate of time preference – SRTP), в основі якої є припущення, що суспільство згодне відмовитися від частини споживання у теперішній час заради зростання добробуту майбутніх поколінь [3].

Підвищення інвестиційної вартості житла є економічно виправданим лише у випадку:

$$ДП_n \leq \sum_{t=0}^T \frac{E_t}{(1+r_c)^t} \quad (3),$$

де $ДП_n$ – додаткові витрати на момент придбання об'єкта житлової нерухомості; E_n – економія у процесі експлуатації у рамках кожного періоду впродовж життєвого циклу об'єкта.

У випадку, якщо придбання житлової нерухомості має на меті отримання комерційних результатів (оренда, продаж за умови сприятливої кон'юнктури ринку вторинного житла), суми вигод інвестора слід скоректувати:

$$E_n + \sum_{t=0}^T \frac{ДО_t}{(1+r_k)^t} + \frac{ДП_t}{(1+r_k)^t} \geq \sum_{t=0}^T \frac{ДВУЕ_t}{(1+r_k)^t} \quad (4),$$

$$ДП_n \leq \sum_{t=0}^T \frac{E_t}{(1+r_k)^t} + \sum_{t=0}^T \frac{ДО_t}{(1+r_k)^t} + \frac{ДП_t}{(1+r_k)^t} \quad (5),$$

де $ДО_t$ – доходи від оренди житла; $ДП_t$ – дохід від продажу житлового об'єкта; r_k – ставка дисконтування, прийнята на рівні середньозваженої дохідності довгострокових депозитів.

Орієнтуючись на дотримання економічних інтересів інвестора, забудовник повинен впроваджувати такі рішення за напрямками інженерії цінності, які забезпечуватимуть максимальну вигоду для майбутнього власника житлової нерухомості.

1. *Value Management of Construction Projects, 2nd Edition by John Kelly, Steven Male, Drummond Graham. Wiley, 2014.*

2. *National Institute of Building Sciences (USA) The WBDG Whole Building Design Guide® Електронний ресурс: Режим доступу: <https://www.wbdg.org/about-wbdg-whole-building-design-guide>.*

3. Сенча І.А. Оцінка ставки дисконтування соціальних проектів за методом міжчасових переваг / І.А. Сенча // *Актуальні проблеми державного управління: збірник наукових праць. – Випуск 1(53). – Одеса.: ОРІДУ НАДУ, 2013. – С. 137-140.*

Д. е. н., доц. С. А. Ткаченко

Вищий навчальний заклад «Міжнародний технологічний університет «Миколаївська політехніка»

Д. е. н., доц. О. М. Потішняк

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНА РІГОРИЗАЦІЯ ПІДСИСТЕМИ ОБЛІКУ

© Ткаченко С. А., Потішняк О. М., 2019

Одним із головних напрямків виробничо-господарського розвитку нашої країни виступає підвищення економічної ефективності усіх галузей національної економічної доктрини (системи) та усебічне підвищення продуктивності праці. Усього цього можливо досягнути у результаті удосконалення системи управління економікою країни шляхом використання досягнень науково-технічного прогресу (революції), широкого впровадження економіко-математичних методів, моделей і машин електронних цифрових у національну економічну систему, а також шляхом створення функціонально розвинених метод стратегічного менеджменту спеціального призначення. У даний час у нашій країні роботи стосовно удосконалення системи стратегічного управління на основі економіко-математичних методів, моделей та машин електронних цифрових отримують усе більш широкого розмаху. До кінця чергового господарсько-економічного циклу було розроблено і впроваджено значну кількість функціонально розвинених систем стратегічного управління спеціального призначення виробничими підприємствами (науковими об'єднаннями), організаціями промисловості, сільського господарства, торгівлі, транспорту, зв'язку та будівництва.

Найважливішим фактором впливу на підвищення економічної ефективності системи управління підприємством виступає функціональний розвиток обліково-економічних й аналітичних робіт. Широке функціональне розвинення обліково-економічних і аналітичних робіт може забезпечити у найкоротший термін великий обсяг інформації, так необхідний для планомірного керівництва сучасною ринковою економікою. Наявність достовірної та своєчасної інформації – одна із головних умов успішної діяльності підприємства. Системи підготовки інформації кустарно і із застосуванням засобів малого функціонального розвитку не вільні від недоліків. Трудомістка й стомлива сама процедура підготовки обліково-економічної та аналітичної інформації. Необхідність подання інформаційних даних у передбачені терміни звітного періоду змушує виконавців готувати ці інформаційні дані у поспіху, що не може не відбитися на якісних характеристиках і технічних параметрах підсумкових результатів. Функціональний розвиток обробки обліково-економічної та аналітичної інформації (даних) змінює структуру руху документального потоку у плані її спрощення і удосконалення, пов'язаний із уніфікацією форм первинної та звітної документації, підвищує точність і достовірність інформації, а також створює реальні основи вивільнення працівників бухгалтерського обліку від некваліфікованої та трудомісткої роботи. Перехід до функціонально розвинутої підготовки інформаційних даних дозволяє усунути суб'єктивні оцінки, надає більш точну картину діяльності підприємства(об'єднання) на конкретний(ясний) момент часу. Обліково-економічна й аналітична інформація на підприємстві промисловості складається із бухгалтерської фінансової і податкової, внутрішньогосподарської (управлінської) оперативно-технічної та статистичної інформації, об'єднаної у єдину систему управління у рамках функції бухгалтерського виробничо-господарського обліку. У сучасних умовах управління виробничо-господарською одиницею (виробничо-господарськими одиницями виступають об'єднання, підприємство, організація, фірма тощо) бухгалтерський виробничо-господарський облік набуває особливого значення, це обумовлюється тим, що дієвість управління виробничо-господарською одиницею у значній мірі залежить від підсистеми (функції) бухгалтерського виробничо-господарського обліку, яка не тільки забезпечує необхідною інформацією, але і стає одним із інструментів самого процесу системи стратегічного управління. На сучасному етапі напрямку розвитку до підсистеми(функції) бухгалтерського виробничо-господарського обліку пред'являється складний комплекс нових вимог. Поява цих вимог ще раз свідчить про підвищення її ролі та значення. Сучасний бухгалтерський виробничо-господарський облік – це засіб контролю і управління власним капіталом у

державному масштабі. У рішеннях президента та уряду містяться вимоги до удосконалення обліку й аналізу, оцінки на майбутні роки. І це зовсім не випадково. Незважаючи на дедалі більший функціональний розвиток обліково-економічних та аналітичних робіт, організація і ведення підсистеми (функції) бухгалтерського виробничо-господарського обліку продовжують залишатися досить трудомісткими. Серйозними недоліками у організації підсистеми (функції) бухгалтерського виробничо-господарського обліку виступають неможливість оперативного отримання обліково-економічної та аналітичної інформації, дорога система її обробки, відсутність зразкових (стандартних) проектних рішень комплексного функціонального розвитку й інші. Досягнення сучасної науково-технічної революції (прогресу) по-новому поставили перед наукою ряд проблем про бухгалтерський виробничо-господарський облік. Це – проблеми подальшого підвищення якісних характеристик і технічних параметрів, аналітичності місії бухгалтерського виробничо-господарського обліку, його оперативності, посилення його контрольних функцій, уніфікації, типізації, проблеми його концентрації, функціонального розвитку. Господарська (економічна) ефективність (продуктивність) застосування машин електронних цифрових для обробки обліково-економічної та аналітичної інформації (даних) передбачає розробку єдиної методики її функціонального розвитку, яка складається із наступного комплексу робіт: побудова (розробка) методики змістовного опису і економіко-математичної офіціалізації (формалізації) обліково-економічних й аналітичних задач; створення (розробка) методики побудови алгорифмів (алгоритмів), вироблення алгорифмічної стратегії із урахуванням специфіки і характеру обліково-економічної, аналітичної інформації (даних); підготовка методичного забезпечення та загальної схеми реалізації економіко-математичних моделей, алгоритмів; фундування, альтернатива технічних засобів реалізації економіко-математичних моделей і методів, алгоритмів та програм й ін. Найважливішою умовою економічної ефективності управління підприємством виступає всебічність, оперативність і достовірність одержуваної інформації. Вимоги до наукової організації аналітичної інформаційної роботи висувають на порядок денний широке упровадження у процес обробки обліково-економічної та аналітичної інформації економіко-математичних методів і машин електронних цифрових. Настала нагальна потреба у критичному перегляді теоретико-методологічних основ підсистеми бухгалтерського обліку із позицій сучасних вимог, у розробці єдиної теорії, методології та методики обробки обліково-економічної і аналітичної інформації на машинах електронних цифрових. Проведене дослідження показує принципову можливість такої постановки питання конкретним вирішенням окремих класів задач у цьому напрямку розвитку тощо. Необхідність у запропонованій методиці побудови алгоритмів обумовлюється потребою у розробці досить загальних теорій й методів для побудови та експлуатації алгоритмів різних типів, які могли б використовуватися для обробки різноманітного матеріалу. Такі розробки дозволяють істотно зекономити час із побудови алгоритмів, так як надають можливість застосовувати єдині методи для досягнення різних цілей. Алгоритмічні методи такого універсального характеру не повинні істотно залежати від конкретного матеріалу. Змістова сторона оброблюваних інформаційних даних не повинна впливати на структуру програми їх обробки: алгоритми такого типу повинні допускати можливість роботи із будь-якими даними, які представлені у певному, офіційному (формальному) вигляді. Алгоритм будується у розрахунку на завдану форму представлення інформаційних даних, а не на їх зміст. Це забезпечує більшу універсальність системи, зокрема робить її гнучкою і такою, яка легко пристосовується до нових за змістом завдань того ж формального характеру. Зміна конкретних інформаційних даних не відбивається на алгоритмі та тому вимагає мінімальних витрат і зусиль у постановці нових завдань, у функціональному розвитку й при експлуатації діючих систем. Це особливо важливо у тих прикладних областях, де завдання мають різноманітний характер та оброблювані інформаційні дані за самою своєю природою повинні часто змінюватися і доповнюватися. Обліково-економічні та аналітичні завдання мають цю особливість і вимагають зазначеного підходу до їх вирішення й інше. Дане науково-практичне дослідження присвячене питанням (цілям) економіко-математичної офіціалізації підсистеми бухгалтерського виробничо-господарського обліку, розробки методичного забезпечення побудови економіко-математичних моделей, алгорифмів та опису конкретних систем функціонального розвитку обробки різних класів обліково-економічної і аналітичної інформації, ін.

ВИКОРИСТАННЯ ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНИХ МЕТОДІВ ДЛЯ ОЦІНКИ І ПРОГНОЗУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

© Ткачова О.К., 2019

Вирішення проблем активізації інноваційної діяльності підприємств – головна запорука забезпечення економічної стабільності та зростання країни. Для більшості виробничих установ інновації є головним фактором розвитку. Національна інноваційна інфраструктура – це сукупність економічних і технологічних суб'єктів у їх взаємозв'язку, що забезпечує перетворення результатів наукових досліджень і нових знань в наукомісткий товар і послуги, сприяючи підвищенню конкурентоспроможності вітчизняних виробників на світових ринках [1]. Для сучасного етапу становлення інноваційної системи України характерним є відсутність систематизованої кількісної оцінки стану її інноваційної інфраструктури. Метою дослідження є застосування окремих математичних методів для оцінки та прогнозування функціонування інфраструктури інноваційної системи через систематизацію показників ефективності. Існують різні підходи до оцінки ефективності інноваційної інфраструктури. Автором обрана систематизація показників (факторів) оцінки ефективності на основі принципу комплексної характеристики всіх її складових – функціональних підсистем інфраструктури інноваційної системи: фінансова (забезпечує доступ суб'єктів інноваційного процесу до фінансових ресурсів), інформаційно-консалтингова (забезпечує доступ суб'єктів інноваційного процесу до професійних консалтингових структур), інформаційно-комунікаційна (забезпечує трансфер інновацій на всіх стадіях інноваційного процесу), кадрова (забезпечує належний рівень підготовки наукових кадрів відповідно до тенденцій загальносвітового інноваційного розвитку), виробничо-технологічна (створює умови для доступу малих та середніх підприємств до виробничих потужностей). Дані Держкомстату [2] у період з 2008-2018 роки були систематизовані за відповідними групами. По кожній групі виділених показників проведено кореляційно-регресійний аналіз і розраховані парні і загальні коефіцієнти кореляції. Розрахунок показників кореляції можна здійснити за допомогою аналітичного пакета Microsoft Excel або Statgraphics. Серед отриманих показників проведено відбір груп визначальних факторів на основі принципу найбільшої кореляції з результуючим показником – обсягом інноваційної продукції та мінімальної кореляції між собою (багатофакторний аналіз). Найбільш значущими за результатами оцінки визначено фактори: обсяг фінансування інноваційної діяльності в промисловості (F2); кількість створених та використаних нових технологій та об'єктів (I1); обсяг експортної інноваційної продукції (I2); кількість промислових підприємств, що впроваджували інновації (V2); внутрішні витрати на обладнання (V4). На основі обраних найбільш вагомих факторів проведено регресійний аналіз та визначено коефіцієнти рівняння регресії. Таким чином, найбільший ступінь впливу на результат (обсяг реалізованої інноваційної продукції) має показник обсягу фінансування інноваційної діяльності. Тобто, при збільшенні обсягу фінансування на 1 млн. грн., обсяг інноваційної продукції в середньому збільшиться на 10,62 млн. грн. Побудована модель дозволяє спрогнозувати стан розвитку інноваційної сфери. Для цього виявлено тренди розвитку її факторів (трендовий аналіз) та визначено прогнозні значення обсягу інноваційної продукції. Застосовані методи математичного моделювання вказують на суттєві недоліки та необхідність реформування та підвищення ефективності інноваційної інфраструктури України.

1. Швець Г. О. Сутність формування інноваційної інфраструктури у складі національної інноваційної системи / Г. О. Швець // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2013. – Т. 3, № 1. – С. 177–180.

2. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

СТАРТАП ЯК НОВА ФОРМА ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

© Товт Т.Й., 2019

В умовах безперервних і динамічних змін функціонування ринків масово почали виникати нові форми ведення бізнесу з точки зору втілення інноваційних ідей – стартапи. Проте, за даними статистики щодо успішності стартапів, близько 90% із них завершує свою діяльність вже в перший рік після виходу на ринок, що є результатом як недосконалості самого продукту, так і відсутності послідовності для маркетингових дій на кожному із етапів стартап-проектів.

У вітчизняному бізнес-середовищі й досі немає чіткого розуміння, що таке стартап і чим він відрізняється від традиційного підприємництва. У перекладі з англ. «start up» дослівно означає «запускати». На практиці стартап дуже часто ототожнюють з початком будь-якого бізнесу, спрямованого на впровадження певної інновації. Стартап – це процес розробки «проривної» технології; бізнес-проект, побудований виключно на нововведенні, яке покращує будь-які реальні обставини життя людей. Саме тому основна відмінність стартапу від інших бізнес-моделей це інноваційна ідея.

Найпоширенішим класичним трактуванням поняття «стартап» вважається визначення відомого американського інноватора Стіва Бланка: «Стартап – це тимчасова організація, створена для пошуку повторюваної, масштабованої і стійкої бізнес-моделі» [1, С.43]. На його думку, коли компанія знаходить свої ринки, можливість на них заробляти та починає рости, то вона перестає бути стартапом.

Щороку в Україні зростає кількість інноваційних ідей та прогресивних людей, які готові втілювати ці ідеї. Згідно з рейтингом країн за кількістю стартапів, складеним сервісом Startup Ranking [2], у 2018 році Україна посіла 42 місце (215 стартапів) серед 137 країн світу. Країнами-лідерами даного рейтингу є США з кількістю представлених 45 004 стартапів, Індія – 5203 стартапів і Великобританія із 4702 стартапами. Для оцінювання стартапів сервіс використовує показник SR Score – це число від 0 до 100 000, яке розраховується як інтегральний показник, що відображає важливість стартапу в мережі Internet та його вплив у соціальних мережах.

Серед представлених українських стартапів найбільший рейтинг має «SendPulse», що займає 238 позицію із 83 313 SR Score. SendPulse – це багатоканальна платформа, яка дозволяє здійснювати обмін повідомленнями з клієнтами за допомогою різних маркетингових каналів або їх поєднання, здебільшого через email, SMS, web push повідомлення, Viber і Facebook розсилки. Також в першу 1000 рейтингу входять ще 4 вітчизняні стартапи. Переважна більшість стартапів в Україні належить до IT-сфери.

На сьогоднішній день стартапи є новою формою інноваційного підприємництва. Саме вони є найбільш динамічними організаціями, що забезпечують оперативну трансформацію результатів наукових досліджень і розробок в інноваційні продукти та створення робочих місць. З метою підвищення конкурентних переваг України на світовій арені в сфері інновацій, необхідно активізувати можливості та механізми державної підтримки креативних людей та їх стартап-проектів. Також для створення і представлення успішного інноваційного проекту необхідно мати, по-перше, конкурентну стратегію виходу на ринок; по-друге, розуміти, як працюватиме інноваційна бізнес-модель; по-третє, правильно підібрати команду, яка здатна втілити цю бізнес-ідею у життя.

1. Бланк С. *Стартап: Настольная книга основателя* / Стив Бланк, Боб Дорф; Пер. с англ. – Москва: Альпина Паблишер, 2013. – 485 с.

2. *Startup Ranking. Countries Ranking* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.startupranking.com/countries>

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

© Трушкіна Н. В., 2019

На даний час ключовими пріоритетами розвитку європейської транспортно-логістичної системи визнано просування цифрових та інноваційних технологій. У зв'язку з тим, що Україну включено до Транс'європейської транспортної мережі TEN-T, вказані стратегічні напрями актуалізуються у сучасних умовах національної економіки. Особливої актуальності вони набувають у контексті її модернізації та цифрової трансформації. Це відповідає Угоді про Асоціацію між Україною та ЄС і Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», у якій передбачено реалізацію реформи транспортної інфраструктури. Як стверджують вітчизняні провідні вчені, «...Вирішальну роль у процесі реформування транспортної системи України повинна мати активізація інноваційної діяльності для забезпечення втілення новітніх науково-технологічних досягнень у роботу даної системи...» [1, с. 48].

Однак, як показують дослідження [2-3], успішному функціонуванню національної транспортно-логістичної системи перешкоджає недостатній рівень інноваційного розвитку транспортної сфери. Все це підтверджує й статистичний аналіз. За даними Державної служби статистики України, кількість підприємств транспортної сфери, що займалися інноваційною діяльністю, скоротилася за 2010-2017 рр. на 37% або з 81 до 51. Кількість підприємств, що реалізували інноваційну продукцію, зменшилася на 38,5% або з 65 до 40. Кількість підприємств у сфері транспорту, що впроваджували інноваційні процеси, знизилася на 23,3% (з 43 до 33); які впроваджували інноваційні види продукції, – на 29,6% (з 54 до 38). Як показує аналіз, у 2017 р. фінансування інноваційної діяльності підприємств транспортної сфери відбувалося лише за рахунок власних коштів, питома вага яких становила 89% загального обсягу фінансування. Хоча у 2010 р. питома вага власних коштів підприємств становила 81,1% загального обсягу фінансування інноваційної діяльності; коштів іноземних інвесторів – 6,6%, вітчизняних інвесторів – 1%. У 2013 р. частка власних коштів складала 58,9% загального обсягу фінансування; коштів іноземних інвесторів – 28,8%; кредитів – 2,3%; коштів державного й місцевого бюджетів – по 0,6%.

Разом з тим, за досліджуваний період спостерігалася й позитивна динаміка інноваційного розвитку транспортно-логістичної системи України. Так, питома вага обсягу фінансування інноваційної діяльності підприємств транспортної сфери зросла на 2,5 відсоткових пункти або з 11,5 до 14% загальноукраїнського обсягу. При цьому частка обсягу витрат на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення збільшилася за 2010-2017 рр. на 50,6 відсоткових пункти (з 20,6 до 71,2%); зовнішні науково-дослідні роботи – на 6,2 в.п. (з 1,6 до 7,8%); внутрішні науково-дослідні роботи – на 5 в.п. (з 11,5 до 16,5%). Питома вага обсягу реалізованої інноваційної продукції в транспортній сфері зросла на 3,4 відсоткових пункти або з 11 до 14,4% загальнодержавного обсягу [4, с. 87, 93, 96, 101].

З метою підвищення ефективності інноваційного розвитку транспортно-логістичної системи в Україні вже розпочато роботу в цьому напрямі. Наприклад, розроблено ряд інфраструктурних проектів у транспортній сфері, які мають національне й регіональне значення [5]. Серед них: будівництво чотирьохсмужової транспортної автомагістралі, яка поєднає два порти – Одесу й польський Гданськ (GO Highway, термін реалізації 2017-2021 рр., вартість 82,8 млрд грн); автомобільна дорога Н-31 Дніпро–Царичанка–Кобеляки–Решетіловка (2017-2021 рр., вартість 17,7 млрд грн); продовження третьої лінії метрополітену в Харкові (2019-2022 рр., вартість 12 млрд грн); завершення будівництва метрополітену в Дніпрі (2017-2023 рр., вартість 9,48 млрд грн);

електрифікація залізничного напрямку Долинська–Миколаїв–Колосовка (2019-2023 рр., вартість 9,45 млрд грн); міжнародний аеропорт Одеса (2017-2022 рр., вартість 3,6 млрд грн); реконструкція та капітальний ремонт ділянки дороги Н-08 Запоріжжя–Маріуполь (2018-2022 рр., вартість 2,8 млрд грн); міжнародний аеропорт Біла Церква (2019-2023 рр., вартість 1,5 млрд грн).

Перспективним, з точки зору вчених НАН України, є впровадження технології «Транспорт п'ятого покоління», а саме розробка проекту «Високошвидкісний транспорт Hyperloop на короткостроковий період в Україні». Задля реалізації проекту підписано Меморандум про співпрацю між Агентством розвитку Дніпра, Платформою розвитку інновацій, Інноваційним парком UNIT.City, ДП ВО «Південмаш» та іншими організаціями. Наступним кроком має стати реалізація проекту на базі Центру транспортних інновацій – Transport Tech Hub, головна мета якого полягає в об'єднанні всіх технологій партнерів для отримання найефективніших інноваційних рішень у транспортній сфері.

На думку фахівців Міністерства інфраструктури України, стратегічне значення мають 39 інфраструктурних проектів, які передбачено Національною транспортною стратегією Drive Ukraine 2030 та включено в індикативний план будівництва Транс'європейської транспортної мережі TEN-T. Обсяг фінансування цих проектів становить понад 4,5 млрд євро. План підготовлено ЄС і Всесвітнім банком з метою розвитку транспортного сполучення в рамках програми «Східне партнерство». Реалізація 39 проектів дозволить значно посилити інфраструктурну інтеграцію України в ЄС.

Виходячи з вищевикладеного, можна зробити висновок. Для активізації інноваційного розвитку транспортно-логістичної системи в Україні, по-перше, необхідно розробити й запровадити механізм інвестиційно-фінансового забезпечення, який полягає у застосуванні таких інструментів фінансування, як венчурне інвестування, краудінвестинг, факторинг, публічно-приватне партнерство на основі залучення приватних інвестицій, коштів кредитних установ, іноземних інвестиційних ресурсів, грантів міжнародних фінансових організацій тощо.

По-друге, доцільно використовувати передовий європейський досвід щодо впровадження інноваційних транспортних технологій. Це дозволяє підвищити ефективність транспортно-логістичної системи в ЄС і зменшити шкідливий вплив вантажного автотранспорту за рахунок використання електродвигунів та альтернативних видів палива. Крім цього, в ЄС апробуються інноваційні логістичні концепції, включаючи застосування електронних документів, наприклад, електронних накладних e-CMR. Одночасно реалізуються програми автоматизації транспортних систем ІТС і налагодження обміну повідомленнями між транспортними засобами й засобами забезпечення дорожнього регулювання і безпеки з метою своєчасного інформування про дорожні порушення й небезпечні умови.

Отже, впровадження сучасних цифрових технологій для інноваційного розвитку транспортно-логістичної системи в Україні дозволить скоротити транспортні витрати на 20-40%, збільшити обсяги вантажоперевезень і вантажообігу, оптимізувати переміщення логістичних потоків, підвищити якість і рівень наданих логістичних послуг, створити належну транспортну інфраструктуру, яка відповідатиме сучасним вимогам господарювання.

1. Іванов С. В., Харазішвілі Ю. М. Інноваційні фактори розвитку транспортної системи України. *Вісник економічної науки України*. 2017. № 2. С. 47-55.

2. Залознава Ю. С., Трушкіна Н. В. Транспортно-логістична система України: проблеми та перспективи розвитку. *Економічний вісник Донбасу*. 2018. № 3. С. 113-119.

3. Трушкіна Н. В. Сучасний стан і тенденції інвестування розвитку транспортно-логістичної системи України в умовах перманентної кризи. *Теорія та методологія формування інвестиційно-фінансової стратегії розвитку суб'єктів національного господарства: монографія / За ред. Л. М. Савчук, А. В. Череп; Нац. металургійна академія України, Запорізький нац. ун-т. Дніпро: Журфонд, 2019. С. 382-391.*

4. *Наукова та інноваційна діяльність України за 2017 рік: стат. збірник*. Київ: Державна служба статистики України, 2018. 178 с.

5. *Главные стройки страны: НВ определило топ-10 инфраструктурных проектов Украины*. URL: <https://biz.nv.ua?economics>.

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ЯК РУШІЙНА СИЛА РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

© Усата Н.В., 2019

Державне управління – це діяльність пов’язана з реалізацією цілей та функцій держави. Дієвим інструментом для вироблення управлінських рішень є діджиталізація процесів менеджменту. Із розвитком та освоєнням цифрових технологій пов’язуються можливості досягнення ключових цілей соціально-економічного розвитку країни. Для їх реалізації принципове значення відіграє цифровізація державного управління. Електронні платформи служб державного управління дозволяють публічним установам надавати громадськості адміністративні послуги через електронні засоби комунікації. Сучасний стан забезпечення цифровими технологіями органів влади в Україні не відповідає суспільним потребам та європейським стандартам належного управління. Так, на сьогодні лише 76% органів виконавчої влади розміщують дані на Єдиному державному веб-порталі відкритих даних data.gov.ua. Водночас Україна увійшла в ТОП-30 країн із 115 в загальному рейтингу з відкритих даних Open Data Barometer за 2017 рік [1].

Нагальною потребою підвищення ефективності державного управління є впровадження сучасних цифрових технологій для прийняття оперативних управлінських рішень. Саме тому, в січні 2018 року Урядом було прийнято Концепцію розвитку цифрової економіки і суспільства України на 2018-2020 роки і затверджено план дій по її реалізації.

Діджиталізація економіки сприяє залученню нових інвестицій як у виробництво, так і у сферу робіт і послуг, що на думку експертів, може забезпечити 5% росту ВВП України до 2021 року. В усьому світі частка традиційної економіки зменшується, а цифрової – збільшується. За даними Всесвітнього економічного форуму, у 2015 році частка цифрової економіки у загальносвітовій економіці перевищила 20% і продовжує стрімко зростати [2]. Отже, цифрова економіка відкриває нові можливості для держави та громадян. Впровадження нових інформаційно-цифрових технологій сприятиме розбудові сильних державних інститутів, підготовці та прийняттю ефективних управлінських рішень, запровадженню електронного врядування та якісному наданню адміністративних послуг громадянам.

Саме діджиталізація державного управління є потужним інструментом подолання корупції. На сьогоднішній день вже 120 онлайн-послуг дають можливість отримання якісного сервісу без втручання чиновника [1]. „Електронний уряд“ – це та інфраструктура, яка створюється державними органами для зміни способу виконання покладених на них завдань. Сучасні цифрові технології дають доступ більш широким верствам населення до послуг державних органів, забезпечують прозорість їх діяльності, сприяють залученню громадян до формування та реалізації державних політик.

Інтернет змінює спосіб організації людей і речей у господарській діяльності, при спілкуванні, значно прискорює процеси створення та обміну інформацією. Тому масштаби трансформацій, викликаних діджиталізацією у всьому світі, потребують подальшого вивчення та оцінок.

1. Діджиталізація державного управління та інноваційні технології – найпотужніші інструменти подолання корупції: веб-сайт. URL: www.kmu.gov.ua/ua/news/oleksandr-sayenko-didzhitalizaciya- (дата звернення: 29.11.2018).

2. Как цифровая экономика изменит Украину: веб-сайт. URL: www.epravda.com.ua/rus/columns (дата звернення: 16.01.2018).

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ ДЛЯ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ.

© Федоров Г.О., 2019

Отже, за результатами аналізу надходжень інвестицій можна дійти висновку про необхідність втілювання інструментів цифрової економіки для розвитку залучення інвестицій. Передусім удосконалення потребує нормативно-правове забезпечення, тобто правовий аспект механізму розвитку цифрової економіки для залучення інвестицій. Також є доцільним удосконалення за напрямом розвитку взаємодії засобів масової комунікації з органами публічного управління, що має на меті формування позитивного іміджу України.

Спираючися на проведений аналіз, можна говорити про взаємозалежність та взаємовплив трьох факторів ефективного розвитку:

- уже наявного рівня економічного розвитку, що виступає одночасно і вихідною основою для залучення інвестицій, і їхнім результатом;
- обсягу залучення інвестицій;
- інвестиційної привабливості, що як впливає на рівень економічного розвитку та обсяг залучення інвестицій, так і є залежною від цих двох чинників.

Завдання залучення іноземних інвестицій до територіальної громади полягає в наданні гарантій та страхуванні ризиків, що існують під час інвестування в нестабільну економіку держави. Кожен інвестор вимагає механізмів захисту власних капіталовкладень з боку держави або місцевих органів влади. Головна складність під час реалізації інвестиційного проекту полягає у відсутності єдиних критеріїв оцінювання макроекономічних факторів ризику та параметрів нестабільності. Як уже зазначалося в роботі раніше, до таких факторів зараховують:

- відсутність умов розвитку бізнесу;
- політичну нестабільність та корупцію чиновників;
- невизначеність грошово-кредитної державної політики;
- великі обсяги зовнішніх боргів;
- недосконалість податкового законодавства тощо.

Але на місцевому рівні є відповідні свої проблеми та негативні фактори, що стають на заваді залученню інвестицій та реалізації проектів інвесторами та органами місцевого самоврядування. До них можна віднести:

- відсутність маркетингових досліджень інвестиційних проектів;
- брак інформації про інвесторів та об'єкти інвестування;
- відсутність інструментів цифрової економіки для реалізації інвестиційної політики розвитку території.

Але існує зворотний бік залучення іноземних інвестицій, і це пов'язано з убезпеченням територіальної громади від неякісних інвестицій. Під час розроблення інвестиційної політики на місцевому та державному рівні необхідно враховувати якість іноземних інвестицій, їхню корисність для державної економіки. І тут варто зауважити, що доцільно проводити оцінювання якості іноземних інвестицій до моменту залучення їх в економіку відповідної територіальної громади.

Тут ми пропонуємо застосовувати поетапний підхід – двоетапне оцінювання якості іноземних інвестицій.

Зокрема, на першому етапі варто провести оцінювання інвестора. Це означає, що необхідно оцінювати мету та цілі його інвестиційної діяльності а також його інвестиційну, ділову та економічну

репутацію. На першому етапі для оцінювання цих вимог треба застосовувати великий обсяг інструментів цифрової комунікації, як частину цифрової економіки.

Робити оцінювання репутації та фінансовий стан інвесторів за допомогою доступу до електронних реєстрів усіх державних установ та створювання фінансово-аналітичної оцінки усіх показників, які потребують місцеві територіальні громади. Також на мою думку, як інноваційний інструмент цифрової комунікації для оцінювання ділової, етичної та соціальної репутації треба залучати інформацію, яка розташована інвесторами на їх сторінках в соціальних мережах, наприклад: Facebook, Instagram, Twiter та інші. Також треба зазначити, що не менш важливу роль в оцінюванні інвесторів можуть відігравати месенджери, як надсучасний інструмент цифрової економіки. Наприклад в Telegram застосовують чат-боти, це цифровий електронний помічник, зроблений з застосуванням штучного інтелекту. Дуже яскравий приклад це чат-бот OpenDataUA.

Другий етап починається з оцінювання інвестиційного проекту, пріоритетності для економічного розвитку територіальної громади, рівня інноваційності, екологічності, термінів окупності, величини інвестицій. Для цього етапу оцінювання треба теж залучати інструменти цифрової комунікації та економіки, наприклад моніторинг громадської думки за допомогою соціальних мереж, оцінювання екологічної складової вбудовування кінцевого результату інвестпроекта в соціальну інфраструктуру територіальної громади за допомогою новітніх програмних розробок у сфері віртуального конструювання .

1. Дегтярьова І. О. *Фактори підвищення конкурентоспроможності сучасного регіону.* [Електронний ресурс] .URL : http://academy.gov.ua/ej/ej9/doc_pdf/Degtyareva_IO.pdf.

2. *Державна служба статистики України.* [Електронний ресурс]. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

ВИКЛИКИ ЦИФРОФОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ БІЗНЕСУ УКРАЇНИ

© Федулова І. В., 2019

Цифрова трансформація – це впровадження сучасних цифрових технологій в бізнес-процеси підприємства. Цей підхід має на увазі не тільки встановлення сучасного обладнання або програмного забезпечення, але й фундаментальні зміни в підходах до управління, формування корпоративної культури і зовнішніх комунікацій. В результаті підвищуються продуктивність кожного співробітника і рівень задоволеності клієнтів, а компанія підвищує ефективність та цінність і здобуває репутацію прогресивної і сучасної організації.

За даними Всесвітнього економічного форуму, у 2015 році частка цифрової економіки у загальносвітовій економіці перевищила 20% і стрімко зростає [1]. Успішний досвід Естонії, Ірландії, Швеції та Ізраїлю свідчить, що безпосередній ефект від комплексного розвитку цифрової економіки становить 20% ВВП протягом п'яти років, а ROI інвестиції в цифрову трансформацію сягає 500% [1].

Дослідження Digital Transformation Index за участю 4600 керівників вищої ланки з більш ніж сорока країн показало, що країни, що розвиваються, мають найвищий рівень цифрової зрілості. Це Індія, Бразилія і Таїланд, які досягли найвищого рівня цифрової зрілості [2]. Результати цього ж дослідження показали, що 78% респондентів вважають, що їх організації повинні більшою мірою бути охоплені цифровою трансформацією; 51% респондентів вважають, що в найближчі п'ять років їх компанія зіткнеться з труднощами щодо задоволення мінливих потреб замовників; 91% респондентів стикаються з різними перешкодами на шляху до цифрової трансформації, головними з яких є: питання безпеки і конфіденційності даних, нестача ресурсів і бюджету і відсутність необхідних знань і навичок у персоналу [2].

Цифрова трансформація бізнес-процесів актуальна не тільки на рівні окремих підприємств: цілі галузі вибирають для себе цей шлях розвитку як єдину можливість відповідати мінливим умовам навколишнього світу. Завдяки цьому цифрова трансформація промисловості, роздрібною торгівлі, освіти, державного сектора і інших сфер вже сьогодні змінює життя кожної людини і кожної компанії.

Умовно цифрову трансформацію розділяють на три напрямки: взаємодія з клієнтами, оптимізація операційних процесів і зміна бізнес-моделі [3]. Але в дійсності це набагато більше і різноманітніше, кожного дня з'являються нові можливості цифрової трансформації підприємства, які швидко стають очевидними і незамінними.

Клієнти – це один з основних драйверів цифрової трансформації. Кожен день вони взаємодіють з комерційними і державними компаніями, багато з яких вже почали трансформувати свою діяльність. У таких випадках клієнт бачить, що сучасні технології роблять процеси швидшими і простими, тому очікує таких змін і від інших підприємств. Технології цифрової трансформації також дозволяють організувати максимально персоналізовану взаємодію з клієнтом, якій віддають перевагу більшість підприємств. Цифрові канали зв'язку, омніканальність, штучний інтелект, роботизація – з усім цим ми вже стикаємося в нашому повсякденному житті. Наприклад, цифрова трансформація банків не могла обійтися без чат-ботів, а фармацевтика активно використовує в роботі сучасні мобільні пристрої.

Під клієнтським досвідом розуміють не тільки взаємодію компанії із зовнішніми замовниками, але також і з внутрішніми співробітниками. Оптимізація роботи співробітників підприємства сприяє зростанню продуктивності кожного окремого члена команди. Наприклад, автоматизація рутинних операцій надає більше часу для вирішення дійсно важливих і складних завдань.

Підприємство, яке не використовує можливості сучасних технологій, не адаптується до темпу і особливостей ведення бізнесу, не зможе конкурувати з тими, хто вже так працює. Щоб бути успішним, потрібно бути швидким і гнучким: мінятися не тоді, коли є можливість, а тоді, коли є потреба. Цифрова трансформація бізнес-процесів спрямована на те, щоб компанії оперативно приймали рішення, швидко адаптували роботу до сучасних вимог і задовольняли потреби клієнтів.

Запустити власний бізнес і розвивати його стало простіше завдяки величезній кількості інструментів, які надає цифровізація галузей і підприємств. Хмарні технології дозволяють працювати над одним проектом кільком командам одночасно і ефективно використовувати ресурси компанії. Використовуючи стратегію Mobile First, компанії отримують і монетизують мобільний трафік, який за своїми показниками вже наздогнав трафік зі стаціонарних пристроїв. Готові рішення дозволяють економити час на вирішення завдань. Різні програми, розширення та конектори оптимізують роботу компанії і вимагають мінімальних витрат часу на їх впровадження та адаптацію.

Інформація – це ключовий ресурс в сучасному світі. Людство генерує величезні масиви цифрових даних, які не тільки займають місце в сховищах, але й допомагають компаніям вести бізнес. Щоб скористатися всіма можливостями доступної інформації, необхідно її акумулювати, структурувати і аналізувати. Цифрова трансформація підприємства сприяє цьому завдяки прогресивним технологіям, наприклад, Big Data (великі дані) або Artificial Intelligence (AI, штучний інтелект). Вони спрямовані на обробку потоків інформації, на підставі якої можна приймати рішення, адаптувати пропозиції під конкретних клієнтів і прогнозувати їхню поведінку.

Цифрова трансформація відкриває нові можливості для співпраці з партнерами і іншими компаніями. Наприклад, завдяки сучасним технологіям географія вже не є перешкодою в роботі: вести бізнес і шукати партнерів можна в будь-якій точці земної кулі. А відкритий API робить співпрацю ще більш простою і зручною. Наприклад, в цифровій трансформації фінансів, в тому числі в банківській сфері, програмні інтерфейси використовуються вже кілька років.

Узагальнюючи розглянуті тренди цифрової трансформації були визначені бар'єри для розвитку тренду в Україні, зокрема це [4]: відсутність національних (державних) систем та інфраструктури підтримки, стимулювання та розвитку інноваційного бізнесу та підприємництва; відсутність у країні бачення, стратегії та ініціатив цифрової трансформації економіки та сфер життєдіяльності суспільства та країни в цілому; відсутність сталої системи культивування навичок інноваційного підприємництва на рівні середньої та вищої освіти, в секторах економіки та в суспільстві взагалі.

Можливостями, які створює цифрова трансформація для України, є: підвищення конкурентоздатності секторів економіки; розвиток цифрової економіки, ринку праці і інше; поява нових індустрій (кросплатформових із цифровою індустрією); поширення інноваційного підприємництва.

Провідні компанії вже зараз впроваджують стратегії цифровий трансформації в життя і хочуть співпрацювати з тими, хто відповідає їх рівню розвитку і розділяє їх цінності.

1. Как цифровая экономика изменит Украину. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2018/01/16/633057/>

2. Серьезное отставание в цифровой трансформации – мировая практика. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://privod.news/EN/news/dlya-spetsialistov/tsifrovizatsiya/sereznoe-otstavanie-v-tsifrovoy-transformatsii-mirovaya-praktika/>

3. Чернев Є. Цифрова трансформація. Що робити бізнесу? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/cifrovaya-transformatsiya-chto-delat-biznesu-50005679.html> Как цифровая трансформация поможет развитию вашей организации? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.terrasoft.ua/digital-transformation>

4. Цифрова адженда України – 2020. («Цифровий порядок денний» – 2020) Концептуальні засади (версія 1.0). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uccr.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>

УКРАЇНА І ЦИФРОВА ЕКОНОМІКА

© Феєр О.В., 2019

Глобальні економічні зміни, що відбуваються сьогодні передбачають впровадження цифрової економіки та використання її переваг. Саме цифрова економіка є акселератором соціально-економічного життя суспільства у сучасному світі, саме вона здатна стрімко підвищити ВВП країни [1].

За визначенням Д. Тапскотта цифрова економіка – це економічна діяльність, яка, визначається мережевою свідомістю (networked intelligence) та залежністю від віртуальних технологій. Для успішного формування цифрової економіки потрібні ефективно функціонуючі три компоненти [2]: нормативно-правова база, яка б сприяла конкуренції і виходу на ринок підприємствам, дозволяла фірмам повною мірою використовувати цифрові технології для конкуренції та інновацій; навички, необхідні працівникам, бізнесменам, державним службовцям, для використання можливостей цифрових технологій; ефективні і підзвітні інститути, що використовують інтернет для розширення прав і можливостей громадян.

Цифрова економіка для підприємств є новою конкурентною перевагою, яка здатна забезпечити з одного боку швидке надання послугу (товар), зниження вартості, спростити вихід на нові ринки і як наслідок підвищити ефективність господарської діяльності. Саме тому українська влада і бізнес повинні активно працювати в напрямку цифровізації економіки (діяльності). Що стосується влади, то перші кроки вже зроблено, а саме схвалено Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки. Дана концепція [3] передбачає здійснення заходів щодо впровадження відповідних стимулів для цифровізації економіки, суспільної та соціальної сфер, усвідомлення наявних викликів та інструментів розвитку цифрових інфраструктур, набуття громадянами цифрових компетенцій, а також визначає критичні сфери та проекти цифровізації, стимулювання внутрішнього ринку виробництва, використання та споживання цифрових технологій. Український малий і середній бізнес досить активно використовує, поряд з традиційною діяльністю, елементи цифрової економіки а саме e-business і e-commerce. Складніша ситуація з промисловими підприємствами, які здебільшого зорієнтовані на виготовлення продукції без інноваційного наповнення та які слабо впроваджують технологічні новації. Їм в першу ергу необхідно переорієнтуватись на «розумне» виробництво, тобто ширше використовувати інформаційні технології і як наслідок переходити до Індустрії 4.0. (четверта промислова революція), яка побудована на наступних принципах:

1. сумісність
2. прозорість
3. технічна підтримка
4. деталізація управлінських рішень

Що стосується споживача, то він найлегше пристосувався до переваг цифрової економіки саме через електронні гроші, оплата комунальних послуг, купівля квитків, он-лайн курси (платформи), запис в електронну чергу до лікаря, отримання закордонного паспорта, електронна торгівля на українському ринку та світових торгових площадках тощо.

1. Риженко О. Як цифрова економіка змінить Україну / О.Риженко, В. Фіцук // Українська правда [Електронний ресурс].-Режим доступу <https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2018/01/16/633057/>

2. Доклад о мировом развитии «Цифровые дивиденды». Группа Всемирного банка. – 2016 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://documents.worldbank.org/>

3. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації [Текст]: [Розпорядження КМУ від 17 січня 2018 р. № 67-р] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennya-koncepciyi-rozvitku-cifrovoyi-ekonomiki-ta-suspilstva-ukrayini-na-20182020-roki-ta-zatverdzhennya-planu-zahodiv-shodo-yiyi-realizaciyi>

РОЛЬ ВИРОБНИЧО-ТЕХНОЛОГІЧНИХ СТРУКТУР У РЕГУЛЮВАННІ ПРОСТОРОВОГО ОРІЄНТУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

© Франів І.А., 2019

Державне регулювання розміщення підприємств в Україні за період незалежності здійснювалось, передусім, опосередковано – шляхом економічного стимулювання бажаної просторової орієнтації підприємств. Основним інструментом економічного стимулювання бажаної просторової орієнтації підприємств в Україні стала організація СЕЗ. Загальні обґрунтування доцільності створення СЕЗ у Донецькій області, Закарпатті, Криму, Одесі були зроблені ще в 1991-1992 рр. З 1992 р. в Україні послідовно формувалася необхідна нормативно-правова база щодо створення й функціонування СЕЗ. Закон України "Про загальні засади створення й функціонування спеціальних (вільних) економічних зон" передбачав, що статус і територія СЕЗ, а також строк, на який вона створюється, визначаються Верховною Радою України шляхом прийняття окремого закону для кожної СЕЗ. Варто звернути увагу на те, що, не зважаючи на існування з 1992 р. закону, СЕЗ практично не створювалися аж до 1996 р. За період з 1996 р. до 2000 р. відповідними актами законодавства в Україні було утворено 11 СЕЗ.

Поряд із СЕЗ українське законодавство передбачало й так звані території пріоритетного розвитку (ТПР). В Україні спеціальний режим ТПР запроваджено в 9 регіонах. Спеціальний режим інвестиційної діяльності в ТПР України, як правило, передбачав звільнення суб'єктів підприємницької діяльності, які реалізують інвестиційні проекти, від: сплати ввізного мита на період до 5 років при ввезенні на митну територію України для потреб власного виробництва матеріали й сировину, устаткування, обладнання та комплектуючі до них; оподаткування податком на додану вартість на період до 5 років операції з увезення на митну територію України для потреб власного виробництва устаткування, обладнання та комплектуючих до них; оподаткування прибутку (на 3 роки).

У СЕЗ і на ТПР споруджено близько 500 підприємств, а величина інвестицій досягла понад 2 млрд. дол. [1]. У 2001 р. вичерпався строк дії СЕЗ "Сиваш", діяльність якої була визнана фахівцями ефективною [2]. Однак, жоден проект СЕЗ не запрацював на повну потужність. В Україні у 2005 рівні на урядовому рівні ставилися серйозні претензії до функціонуючих СЕЗ і ТПР [3]. Мінекономіки України виступило з ініціативою заміни усіх СЕЗ і ТПР промисловими парками, що відповідає стандартам ВТО та ЄС. Варто підкреслити, що створення СЕЗ і ТПР в економічно слабких регіонах також не виправдало себе: рівень інвестицій у межах цих територій був надзвичайно низьким.

Спеціальний режим інвестиційної діяльності передбачений і щодо технологічних парків [4]. Технологічні парки не перераховують до бюджету, а зараховують на спеціальні рахунки та використовують виключно на наукову та науково-технічну діяльність, розвиток власних науково – технологічних і дослідно – експериментальних баз суми податку на додану вартість, нараховані за операціями із продажу товарів, пов'язаних із виконанням інвестиційних та інноваційних проектів за пріоритетними напрямками діяльності технологічних парків, і суми податку із прибутку, одержаного від виконання зазначених проектів. Товари, які не виробляються в Україні, при ввезенні в Україну для використання технологічними парками звільняються від сплати ввізного мита та податку на додану вартість.

До інструментів державного регулювання розміщення підприємств слід віднести й Закони України "Про статус гірських населених пунктів в Україні" та "Про стимулювання розвитку регіонів". Закон "Про статус гірських населених пунктів в Україні" установлює критерії, за якими населені пункти набувають статусу гірських, визначає основні засади державної політики щодо розвитку гірських населених пунктів та гарантії соціального захисту громадян, що в них проживають, працюють або навчаються [5]. До положень цього Закону, практичне втілення яких може стимулюючи вплинути на

просторову орієнтацію там підприємств, однозначно відносяться державні гарантії щодо: 1) розвитку інфраструктури за рахунок коштів державного бюджету; 2) закупівлі державою за підвищеними цінами сільськогосподарської продукції, виробленої у регіоні.

Однак, зазначимо, що вплив на просторову орієнтацію підприємств у межах гірських територій України матимуть не лише заходи, які чітко спрямовані на стимулювання там господарського розвитку, але й заходи, які призначені поліпшити соціальну ситуацію й прямо стосуються місцевого населення.

Закон України "Про стимулювання розвитку регіонів" націлений на активізацію розвитку регіонів, особливо, депресивних [6]. Таким чином, Президент України та Верховна Рада погодилися з необхідністю втручання держави в процеси економічного розвитку, втручання, яке б із системного погляду оптимізувало використання потенціалу регіонів в інтересах їхніх жителів та держави в цілому.

До основних принципів державного стимулювання розвитку депресивних територій, зокрема, належать: одночасна концентрація зусиль і коштів на відносно невеликій кількості територій; неприпустимість використання цільової державної підтримки для фінансування поточних потреб територій; максимальне використання можливостей самих територій у розробці й реалізації системи заходів із подолання депресивності.

Серед наведених принципів класичними в науковій теорії стимулювання розвитку регіонів вважаються принципи одночасної концентрації зусиль і коштів на відносно невеликій кількості територій та максимального використання можливостей самих територій, які описуються термінами відповідно "концентрування" та "розкривання".

Аналіз передбачених у законі заходів для стимулювання розвитку депресивних територій дає змогу вказати на такі їхні особливості: по-перше, у законі здійснюється класичний наголос на розвиток інфраструктури: виробничої, комунікаційної, соціальної, ринкової. по-друге, закон передбачає можливість міжнародної технічної допомоги, що є досить нетиповим для країн із високим науково-технічним потенціалом. по-третє, суттєве місце серед заходів для стимулювання розвитку депресивних територій займають заходи, які стосуються трудових ресурсів.

Суттєвий вплив на просторову орієнтацію підприємств в Україні має Закон "Про планування й забудову територій", який установлює правові та організаційні основи планування, забудови та іншого використання територій і спрямований на забезпечення сталого розвитку населених пунктів.

Цей Закон із погляду державного регулювання просторової орієнтації підприємств відіграє переважно обмежувальну роль, оскільки регулює правила землекористування в межах відповідних територій.

Таким чином, з погляду державного регулювання просторової орієнтації підприємств стратегію розвитку регіону слід трактувати як концептуальний документ, де формулюються цілі державного регулювання просторової орієнтації підприємницької діяльності, а програму розвитку регіону як систему інструментів державного регулювання щодо досягнення поставленої цілі.

1. *Долішній М. Розвиток регіонів України / М. Долішній // Вісник НАН України. – 2001. – № 3. С. 3-9.*

2. *Чмир О.С. Спеціальні (вільні) економічні зони і території пріоритетного розвитку (науково-методичні аспекти) / О.С. Чмир. – К.: НДЕІ Міністерства економіки України, Східний видавничий дім, 2001. – 276 с.*

3. *Рожен О. 20 днів, які можуть відродити українську електроніку / О. Рожен // Дзеркало тижня. – 2005. – 16 липня.*

4. *ЗУ "Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків". [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=991-14>*

5. *ЗУ "Про статус гірських населених пунктів в Україні". [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=56%2F95-%E2%F0>*

6. *ЗУ "Про стимулювання розвитку регіонів". [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2850-15>*

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІННОВАЦІЙНІ ТРЕНДИ СУЧАСНОГО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА

© Халабова О.О., 2019

Технологічні зміни, що характерні для XXI століття в частині “зрощування” телекомунікаційних, інформаційно-комунікаційних технологій та інновацій, зумовили введення в науковий обіг понять “цифрові технології”, “цифрова адженда”, “цифрова економіка”. Остання є типом економіки, що характеризується активним впровадженням і використанням цифрових технологій зберігання, обробки й передавання інформації в усіх сферах людської діяльності.

Повноцінне функціонування сучасної економіки неможливе без активного використання цифрових технологій на всіх стадіях економічного циклу, що є прямим наслідком науково-технологічного процесу. Роль цифрових технологій у розвитку міжнародних економічних відносин проявляється у значному зростанні продуктивності праці, диверсифікації форм міжнародного обміну товарами, послугами та капіталами, підвищенні рівня інтеграції компаній на міжнародні ринки інформаційно-комунікаційних технологій.

Важливо зауважити, що фундаментом цифрової економіки є інноваційні технології, які продукуються, перш за все, електронною промисловістю. В сучасній економіці компанії цифрового сектору є джерелом інноваційних ресурсів та відправними точками у її зростанні. Якщо на початку двадцятого століття головними локомотивами світової економіки були підприємства нафтовидобувної, металургійної, машинобудівної галузей, то на сьогодні найбільшими гравцями світового ринку є компанії-представники цифрової економіки. Так, найбільші компанії володіють надзвичайною ринковою силою. Зокрема Apple, Google, Microsoft, Amazon та інші входять до переліку найприбутковіших компаній світу за показниками ринкової капіталізації.

Швидкий успіх таких корпорацій можна пояснити мережевим ефектом, ефектом масштабу та домінуючою позицією на ринку товарів і послуг. Ці компанії в повній мірі забезпечені всіма необхідними ресурсами для ефективного виробництва та впровадження інноваційних рішень, та є впливовими гравцями на світовому ринку цифрових технологій, що здатні відчутно впливати на їх розвиток та розповсюдження. Використовуючи різні способи автоматизації виробництва, значні обсяги даних та штучний інтелект, використання яких стало можливим за рахунок цифрових технологій, представники з корпорацій цього сектору здатні стати творцями новітніх тенденцій розвитку світової економіки. Більшість дослідників говорять про неминуче зростання цифрового, нематеріального, виробництва на основі автоматизації різних видів робіт, що може призвести водночас до різних наслідків — від нових горизонтів використання людського капіталу до поглиблення рівня соціальної нерівності [1, с.212].

Цифрова епоха змінює підхід до ведення бізнесу, а також вимоги до використовуваних інформаційних технологій: систем управління маркетингом, продажами і сервісом; телефонії і месенджерів; систем документообігу і управління персоналом; облікових систем і безлічі інших корпоративних додатків. Охарактеризуємо найпоширеніші цифрові технології, продукти і послуги, які сьогодні вважаються інноваційними трендами сучасного соціально-економічного середовища.

1) BioTech (від грец. “bios” – “життя”, “techne” – “мистецтво, майстерність”) – використання живих організмів і біологічних процесів у виробництві, сільському господарстві та медицині з застосуванням високих технологій. Біотехнологічні процеси з використанням мікроорганізмів і ферментів на сучасному технічному рівні широко застосовуються у харчовій промисловості.

2) NanoTech – являють собою високотехнологічні центри, підприємства, що займаються розробкою, корпусуванням, тестуванням мікроелектронної продукції, а саме напівпровідних пластин, кремнієвих кристалів, інтегральних мікросхем з високими стандартами контролю

якості. Нанотехнології – це технологія колоїдних систем, це колоїдна хімія, колоїдна фізика, молекулярна біологія, вся мікроелектроніка.

3) RetailTech – від англ. “retail” – “роздрібний, в роздріб”, “tech” – “технологія”. RetailTech – це технології, які розроблені startup для застосування в сфері торгівлі. До цих технологій відносяться: 3D сканування тіла, відстеження споживачів асистентами з підтримкою AI, які допомагають роздрібним торговцям і споживачам. (AI (Adobe Illustrator) – формат файлу, розроблений Adobe Systems для зберігання векторних зображень. Adobe Illustrator для зберігання файлів AI використовує розширення імен файлів .ai. AI підтримують практично всі програми, пов’язані з векторною графікою. Цей формат є найкращим посередником при передаванні зображень з однієї програми в іншу. У цілому, поступаючись CorelDRAW у ілюстративних можливостях, він відрізняється найбільшою стабільністю і сумісністю з мовою PostScript, на яку орієнтуються практично всі видавничо-поліграфічні додатки.

4) FinTech – технологічні проекти в сфері фінансових сервісів, що вважаються одними з найперспективніших (а тому затребуваних) напрямків для стартапів, незважаючи на складності держрегулювання, з якими доводиться зіштовхуватись, працюючи за цим напрямком. Існує два основних види продуктів на базі FinTech. Перший, досить давно представлений на ринку, забезпечує софт і послуги фінансових сервісів, тобто використовує модель B2B. Другий, активно розвивається останнім часом, орієнтований на кінцевого споживача, тобто охоплює ринок B2C, і прагне виконати вкрай амбітне завдання – скласти конкуренцію традиційним постачальникам фінансових послуг в боротьбі за масового клієнта.

5) LegalTech – цифрові технології в юридичній сфері бізнесу, що спеціалізується на інформаційно-технологічному обслуговуванні професійної юридичної діяльності, а з кінця 2000-х років – і на наданні споживачам юридичних послуг з використанням інформаційних технологій. В останньому випадку може мати місце on-line-посередництво між замовником та юридичною фірмою або надання інструментів для юридичного самообслуговування, що виключає необхідність звернення до професійних юристів. Крім того, можна говорити про рух legal tech, метою якого є перегляд традиційних поглядів на вирішення юридичних питань шляхом впровадження сучасних інформаційних технологій в сфері правових послуг [2, с.683].

6) InsurTech – сфера новітніх страхових технологій, якій відведено велике місце на фінансово-технологічній арені. Insurtech – це впровадження інноваційних рішень, покликаних максимізувати ефективність використання нових технологій на страховому ринку. Insurtech – це з’єднання і взаємопроникнення традиційного поняття страхування з новітніми технологіями за аналогією з поняттям Fintech. InsurTech дає можливість змінити “правила гри” для страховиків, дозволяючи впроваджувати інновації, підвищувати актуальність пропозицій і зростати. InsurTech отримує фінансування поряд з інвестиціями в FinTech-сектор. Великі можливості InsurTech полягають не в тому, щоб надати існуючим страховим продуктам цифрову форму, а в тому, щоб докорінно змінити продукт або процес укладання договору з кінцевою метою – на порядок поліпшити якість обслуговування клієнта.

Таким чином, цифрові технології необхідні для зростання ефективності української промисловості, а в деяких секторах вони стають основою продуктових та виробничих стратегій. Їх перетворююча сила змінює традиційні моделі бізнесу, виробничі ланцюжки та обумовлює появу нових продуктів та інновацій.

1. Айзексон В. Інноватори: як група хакерів, геніїв та тіків здійснила цифрову революцію. – Київ. – Видавництво “Наш формат”. – 2017. – 488 с.

2. Криворучко О. С. Імперативи формування та доміанти розвитку цифрової економіки у сучасному парадигмальному контексті / О. С. Криворучко, Н. М. Краус // Парадигмальні зрушення в економічній теорії XIX ст.: зб. наук. пр. за матеріалами III Міжнар. наук.-практ. конф., 2–3 лист. 2017 р. – Київ : КНУ ім. Т. Шевченка, 2017. – С. 681–685.

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ З ПИТАНЬ УНИКНЕННЯ ПОДВІЙНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

© Ходзицька В.В., 2019

Збалансованість державного бюджету на 2019 рік була ключовою умовою старту нової програми співпраці з МВФ. Ухвалений у листопаді бюджет вийшов реалістичним. Закладені в його основу макроекономічні параметри більш помірковані, ніж у попередні роки та переважно консистентні з прогнозом НБУ. Це істотно знижує ризики того, що протягом року бюджет необхідно буде коригувати або що виникатимуть розриви ліквідності, як це спостерігалось декілька разів протягом 2018 року. Щоб уникати подібних ситуацій в майбутньому, урядові слід перейняти досвід розвинених країн та сформувати буфери ліквідності у гривні та іноземній валюті. Це підвищить стійкість державних фінансів та знизить суверенні ризики. Ризики для дохідної частини бюджету можуть створювати майбутня динаміка експорту та імпорту (за цими статтями існує певне розходження оцінок НБУ та уряду) та перерахування частини прибутку Національного банку за 2018 рік (парламент затвердив 47.6 млрд грн, але остаточна сума стане відомою лише за підсумками року й може бути іншою). Ризики видаткової частини бюджету – розмір субвенції місцевим бюджетам для надання пільг і житлових субсидій населенню (ціни на газ для побутових користувачів зросли, а затверджена сума зменшилася з 71 млрд грн в 2018 році до 55 млрд грн в 2019 році) та можливі додаткові потреби Пенсійного фонду. Дефіцит бюджету в розмірі 2.3% досяжний і помірний. Проте, імовірно, за підсумками 2019 року бюджет буде зведено з ще меншим дефіцитом, якщо виникнуть труднощі із залученням фінансування.

Розмивання бази оподаткування та переміщення прибутку (BEPS) – проблема глобального характеру, рішення якої є викликом для більшості країн світу. Глибока економічна криза зумовила формування нових вимог до ведення бізнесу, що розробляються ключовими міжнародними інститутами. Два зазначені чинники зумовили необхідність об'єднання зусиль двох інститутів – ОЕСР і «Групи двадцяти» – для вироблення дієвих рішень щодо BEPS. Такий формат роботи дозволив залучити до неї як розвинені, так і країни, що розвиваються, які є членами даних інститутів, а також значне число держав-партнерів. В результаті загальне число країн, які підтвердили відданість рішенням проблеми BEPS, перевищує 100.

Основним документом проекту ОЕСР і «Групи двадцяти» за рішенням зазначеної проблеми є План BEPS. П'ятнадцять Заходів даного Плану передбачають здійснення комплексу заходів, які дають змогу країнам-учасникам боротися з розмиванням оподаткованої бази і переміщенням прибутку. Реалізація заходів вимагає ретельного опрацювання, оскільки поспішність і зайве посилення вимог можуть призвести до негативних наслідків для умов ведення бізнесу в країнах.

Підсумками роботи «Групи двадцяти» і ОЕСР були опубліковані 13 підсумкових доповідей і коментарі до них, що відображають консенсус, досягнутий за Заходами Плану BEPS. Результат подальших національних дій по кожному з Заходів повинен сформувати всеосяжний і узгоджений підхід до вирішення проблеми. П'ятнадцять заходів Плану BEPS розрізняються за ступенем узгодженості конкретних дій, спрямованих на вирішення проблеми розмивання бази оподаткування.

Рис. 1 Особливості Багатосторонньої конвенції

Заходи передбачають (в порядку зниження ступеня узгодженості між країнами) впровадження «мінімальних вимог», які будуть виконуватися країнами шляхом внесення змін до відповідного національного законодавства; розробку інструкцій з загальні напрями виправлення ситуації проведеної політики («загальних підходів»), які передбачають певну гнучкість національних заходів, а також виявлення «найкращих практик» по тих чи інших напрямках роботи та рекомендації по їх реалізації на національному рівні. При цьому, по крайній мірі в деяких беруть участь в Проекті BEPS країнах, реалізація заходів відповідно до встановленої передовим досвідом не є обов'язковою.

Крім того, частина Заходів Плану BEPS передбачає зміну вже існуючих підходів ОЕСР, раніше схвалених країнами, або створення нових інструментів, таким чином, не вимагаючи реалізації заходів на національному рівні, принаймні на поточному етапі.

1. CBEC (Central Board of Excise and Customs of India) (2016) Finance Act 2016. Режим доступу: <http://www.cbec.gov.in/resources/htdocs-cbec/fin-act2016.pdf>

2. Deloitte (2017a) BEPS Actions Implementation by Country. Brazil. Режим доступу: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Tax/dttl-tax-beps-actions-implementation-brazil.pdf>

3. Deloitte (2017f) BEPS Actions Implementation by Country. South Africa. Режим доступу: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Tax/dttl-tax-beps-actions-implementation-southafrica.pdf>

ВИКЛИКИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ ДО СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

© Холявко Н. І., 2019

Протягом останніх років потужні виклики системі вищої освіти формуються інформаційною економікою. Систематизовано до найбільш важливих із них можемо віднести такі (рис. 1):

– динамізм соціально-економічних процесів – спричинює необхідність досягнення університетами оптимуму між фундаментальними знаннями і постійно поновлюваними інформаційними ресурсами; недопущення надмірного інформаційного навантаження здобувачів вищої освіти; гарантування якісного змістовного, а не кількісного інформаційного наповнення навчальних курсів. Складність для університетів полягає в необхідності висококваліфікованої аналітики сучасних трендів, ідентифікація рушіїв розвитку національної економіки і забезпечення їх логічного вбудовування в навчальний процес;

– перетворення знань та інформації на товар і безпосередню продуктивну силу суспільного розвитку – обумовлює необхідність постійного підвищення якості освітніх послуг відповідно до зростаючих вимог роботодавців до освітньо-кваліфікаційного рівня випускників університетів;

– поширення інформаційно-комунікаційних технологій – необхідність впровадження сучасних інформаційних технологій в навчальний процес, розвиток дистанційної освіти та онлайн-курсів; стимулювання університетських досліджень, пов'язаних з розробкою інноваційних технологій;

– формування глобального інформаційного поля – розвиток університетами інформаційної мобільності молоді; пошук університетами дієвих інструментів конкуренції в умовах полегшення можливостей і доступу абітурієнтів до вступу та навчання в закладах вищої освіти завдяки мережі Інтернет (у тому числі, за кордоном);

– віртуалізація робочих місць – орієнтованість університетів на підготовку студентів до професійної самореалізації в умовах віртуалізації спілкування, виникнення віртуальних підприємств, поширення дистанційної (віддаленої) роботи, цифровізації бізнесу;

– загострення проблем інформаційної безпеки – розвиток університетами критичного мислення у молоді; розробка технічних засобів, інструментів інформаційної безпеки користувачів комп'ютерних пристроїв; впровадження профільних спеціалізацій у закладах вищої освіти;

– підвищена ймовірність порушення авторських прав – формування в академічному середовищі атмосфери доброчесності; недопущення і протидія фактам порушення патентного законодавства.

Надання адекватної відповіді на окреслені виклики інформатизації, оптимальне їх врахування в діяльності університетів вимагає формування резильєнтності національної системи вищої освіти загалом. Причому ми наголошуємо на дуалістичному характері резильєнтності: резильєнтності системи вищої освіти в цілому і закладів вищої освіти зокрема. Це сприймаємо як співвідношення цілого і часткового. Резильєнтність освітньої системи в значній мірі залежить від розвиненості резильєнтності у її суб'єктів – університетів, інститутів, академій. Поряд із цим, вищій освіті як цілісній системі притаманна ознака емерджентності. А відповідно, сума характеристик складових елементів не рівна сумі властивостей системи, оскільки її потенції є значно більшими. Різні заклади вищої освіти по-різному реагують на зовнішні збурення; університет може бути резильєнтним до певних форм

шоків, проте неспроможним адекватно реагувати на інші; відмінності в структурі чи потужностях університетів призводять до різних ступенів їх резильентності до викликів інформаційної економіки. Тому маємо констатувати, що взаємозв'язок між резильентністю університетів і системи вищої освіти присутній, проте він не є абсолютним. Висока резильентність будь-якого окремого, навіть найпотужнішого, університету країни не може розцінюватись як запорука достатньої резильентності національної системи вищої освіти.

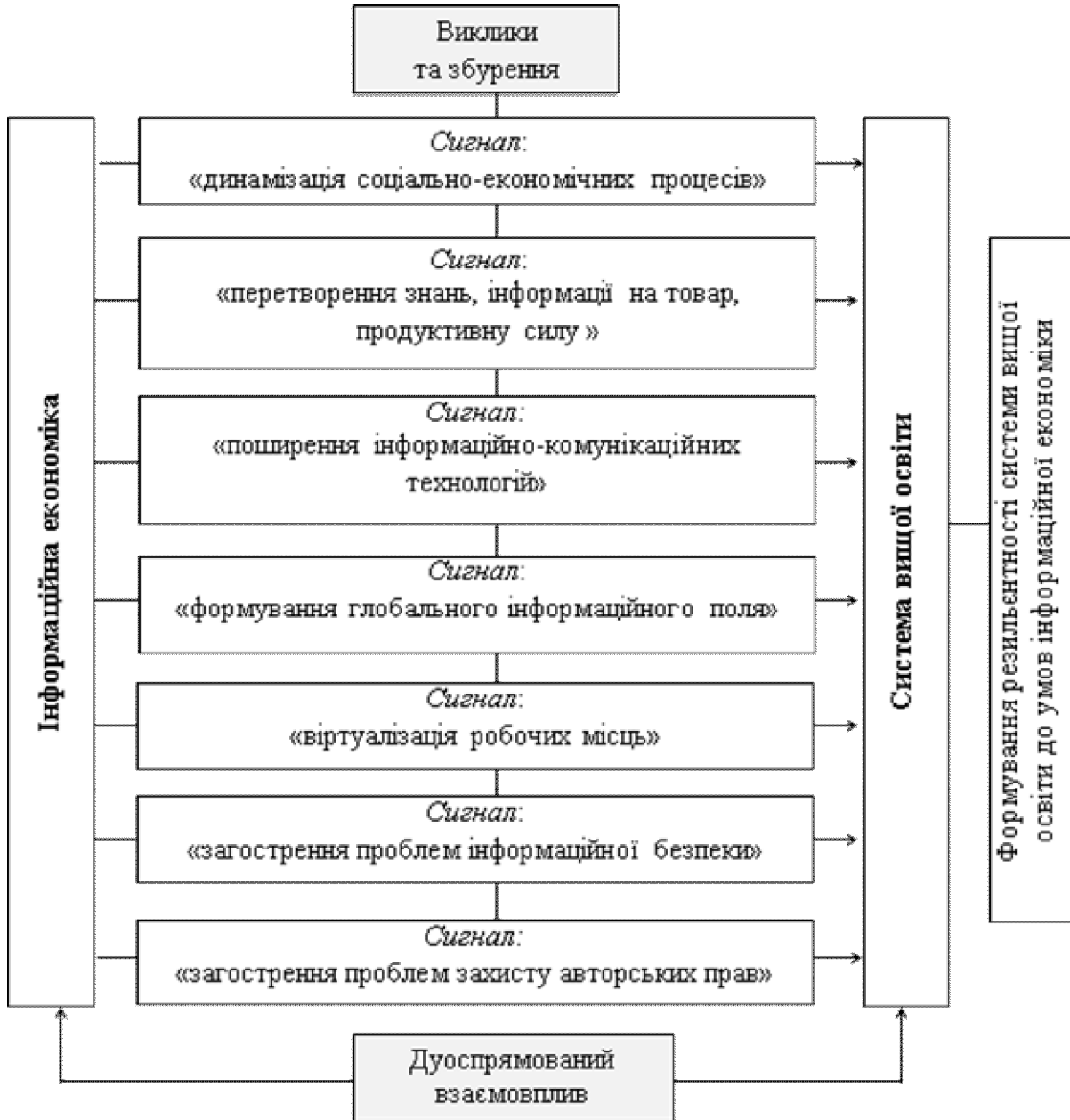

Рис. 1. Основні виклики, що формує інформаційна економіка до системи вищої освіти
Джерело: побудовано автором

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ ІЗ ВПРОВАДЖЕННЯМ ВИМОГ SOLVENCY II В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

© Хома І.Б., Гориславець П.А., Громиш Р.В., 2019

Стратегічна орієнтація України в Європейський Союз (далі – ЄС) вимагає від національної страхової системи кардинального реформування державного нагляду та законодавчих основ регулювання страхових відносин, де все більшу роль відіграють директиви ЄС в галузі страхування та міждержавні інтеграційні угоди. Так, Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (далі – Нацкомфінпослуг), було підготовлено проект закону України «Про страхування» з урахуванням вимог Директиви 2009/138/ЄС Європейського Парламенту та Ради (далі – Solvency II) щодо започаткування та ведення діяльності зі страхування та перестраховування. Solvency II містить принципово нову концепцію регулювання діяльності страхових організацій, яка ґрунтується на принципах пруденційності та врахування ризиків діяльності фінансової установи. У зв'язку з очікуваним введенням на страховому ринку окремих елементів Solvency II питання готовності українських страховиків до нових вимог, а також їх вплив на страховий ринок України набули особливої актуальності. Зокрема, ці питання стосуються забезпечення фінансової стійкості і платоспроможності окремих страхових компаній в умовах євроінтеграції [1, с.81]. Загалом, питання запровадження вимог до достатності капіталу відповідно до Solvency II на страховому ринку України наразі є достатньо складним, оскільки залишаються невирішеними проблеми практичної реалізації методичного підходу до оцінювання достатності капіталу. При цьому впровадження Solvency II з метою вирішення проблем фінансової стійкості та підвищення ефективності управління страховими компаніями призведе до виникнення низки інших труднощів. Проведений SWOT-аналіз (табл. 1) впровадження вимог Solvency II на страховому ринку України засвідчив, що існує велика кількість проблем, які на початкових етапах імплементації гальмуватимуть розвиток вітчизняного ринку.

Таблиця 1

SWOT-аналіз впровадження Solvency II на ринку страхування України

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none">– Оцінка платоспроможності з врахуванням ризиків.– Підвищення рівня захисту прав страхувальників– Удосконалення наявних форм електронної звітності для ефективного здійснення пруденційного нагляду.	<ul style="list-style-type: none">– Недостатній обсяг статутного капіталу страховиків.– Необхідність внесення змін в архітектуру баз даних та систему програмного забезпечення.– Небажання страховиків розкривати реальний фінансовий стан.– Нестача наявних фінансових ресурсів у регулятора.– Низький рівень розвиненості ринку.
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none">– Забезпечення високого рівня капіталізації страховиків.– Забезпечення умов для здорового конкурентоспроможного середовища.– Очищення ринку від «псевдострахування».– Прозорість діяльності страховиків.– Підвищення довіри населення.	<ul style="list-style-type: none">– Зниження кількості страховиків та розвиток олігополії.– Непрозора організаційна структура, без чіткого розподілу і ефективної системи передачі інформації.– Недостатність кваліфікованих кадрів, які можуть здійснювати пруденційний нагляд.– У разі невдачі запровадження, зниження чи повної втрати довіри до страховиків з боку населення зменшаться операційні надходження страховиків.

Джерело: сформовано автором на основі [3, с.95] та [4, с.193].

Так, з імплементацією нового підходу до оцінювання достатності капіталу зросте величина вимог до розміру власного капіталу. У зв'язку з цим страхові компанії з невисоким рівнем капіталізації та обмеженим доступом до джерел фінансових ресурсів можуть припинити свою діяльність. Для інших компаній збільшення власного капіталу призведе до зниження його рентабельності, що зменшить привабливість страхового ринку для інвесторів. З метою виконання регуляторних вимог страхові компанії будуть відмовлятися від ризикових страхових продуктів або зменшувати обсяг страхового покриття, що негативно вплине на якість страхового захисту в країні [2, с.28]. Страховикам для виконання вимог Solvency II необхідна значна докапіталізація. Такий процес зазвичай супроводжується зниженням чисельності гравців у результаті виходу з ринку страховиків, які не зможуть відповідати новим критеріям, а проведення «шокової терапії» щодо страховиків призведе до розкрадання активів, у результаті чого постраждають пересічні страхувальники. А це, своєю чергою, збільшить безробіття, навантаження на державний бюджет і зменшить податкові надходження. Тому збільшення вимог до капіталу повинно мати місце, але тільки тоді, коли буде забезпечено бездоганну якість активів, які покривають резерви.

Крім того, впровадження методики Solvency II пов'язане зі значними організаційними витратами як для країни загалом, так і для кожної конкретної страхової компанії. В таких умовах страховики для забезпечення прибутковості діяльності змушені будуть підвищувати страхові тарифи, що негативно впливатиме на попит споживачів на страхові послуги.

Пріоритетність забезпечення фінансової стійкості страхових компаній як одного з основних чинників досягнення європейського рівня розвитку ринку фінансових послуг за умови відсутності у більшості з них досить потужного потенціалу та фінансових можливостей для адекватної євроінтеграції викликала необхідність використання перестрахових операцій. Застосовуючи перестраховування (в т.ч., договори ексцеденту збитків на облігаторній і факультативній основі), страхові компанії зменшують розмір технічного ризику, тобто імовірності відхилення фактичного рівня сукупних страхових виплат від прогнозованого. По суті, перестраховик збільшує ємкість страховика стосовно можливості підписання ризиків, забезпечуючи виконання таких необхідних умов євроінтеграційних процесів, як підвищення рівня конкуренції, досягнення достатнього рівня платоспроможності та підвищення капіталізації. Таким чином, подальша інтеграція вітчизняного страхового ринку в європейський фінансовий простір повинна відбуватись в розрізі розвитку перестрахових операцій, які виступають міжнародним механізмом забезпечення сталого розвитку економічних процесів в кожній державі [1, с.82].

Враховуючи вищевикладене, питання якісних вимог Solvency II до системи ризик-менеджменту є найменш опрацьованими та потребують подальшого впровадження і вдосконалення. Зокрема, нині відсутні законодавчі вимоги до управління ризиками страхових організацій та обов'язкового формування системи ризик-менеджменту. Управління ризиками страховиками здійснюється засобами, достатніми для досягнення поставлених бізнес-завдань. До таких засобів можна віднести і договори перестраховування, які грають ключову роль у справі забезпечення фінансової стійкості страховика, необхідної для продовження його діяльності як на вітчизняному фінансовому ринку, так і у напрямку євроінтеграції.

1. Кравчук, Г.В. Залучення страхових компаній до євроінтеграційних процесів за допомогою перестрахових операцій / Г.В. Кравчук, О.О. Кругловенко // Управління фінансами в умовах вступу до СОТ: зб. тез Всеукр. наук.-практ. конф. – Х.: ХНЕУ, 2017. – С. 81-82.

2. Опешко Н.С. Достатність капіталу страхових компаній в умовах євроінтеграції / Н.С. Опешко // Наукові дослідження молоді з проблем євроінтеграції: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. мол. уч. та студ. – Харків: ХННІ ДВНЗ «УБС». – 2016. – С. 28-31.

3. Попова Ю. М. Вплив європейської інтеграції на розвиток ринку страхових послуг в Україні / Ю. М. Попова, А. С. Пістряк // Економіка і регіон. – 2016. – № 2. – С. 95-100.

4. Юхименко В.М. Solvency II в Україні: проблеми впровадження вимог до платоспроможності страхових організацій / В. М. Юхименко // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2015. – вип. 12, част. 3. – С. 191-195.

ПРОБЛЕМИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

О Ципліцька О.О., 2019

Невід'мною умовою модернізації економіки у цифрову еру є діджиталізація бізнесу. Жодна сучасна фірма не може функціонувати, ігноруючи цифрові тренди. Віртуальне розширення ринків, діджиталізація бізнес-процесів, смарт-спеціалізація стають нагальними задачами не лише бізнесу, але й державного сектору.

Втім, за переконанням підприємців, цифровізація є суто ринковим процесом, запорукою забезпечення конкурентоспроможності компаній у сучасних умовах та необхідністю, без якої вони втратять свої конкурентні позиції. Роль держави в цьому процесі – не заважати і всіяко сприяти, проводячи відповідну цифрову модернізацію або трансформацію державних сервісів.

Цифровізація виробничих, збутових та сервісних процесів для промислових підприємств, по суті, має стати якісним стрибком у технологічній модернізації промислового виробництва. Переробна промисловість обіймає друге місце серед видів економічної діяльності за зношеністю основних фондів, яка у 2016 році становила 76,4%, а у добувній промисловості – 54,6% [1]. Капітальні інвестиції здійснюються в недостатньому обсязі: незважаючи на їх досить швидке зростання у 2017-2018 роках (індекси капітальних інвестицій становили відповідно 123,4 та 122,2%), їх реальне значення у 2018 році лише досягло рівня 2013 року. Крім того, збільшення обсягу транзакцій, які стають все менш прибутковими, ніж раніше, вимагає більших обчислювальних ресурсів інтегрованих систем керування виробництвом для обробки даних.

Перехід до цифрових технологій в промисловості передбачає діджиталізацію аналітичних систем – для вивчення продуктових портфелів, попиту, збору даних тощо, впровадження електронного документообігу, автоматизацію логістичних та технологічних процесів, запровадження цифрових систем комунікації із клієнтами та бізнес-партнерами. Окрема увага має бути приділена смарт-технологіям, які оптимізують використання усіх видів ресурсів на підприємстві. Найбільш популярними серед вітчизняних та зарубіжних промислових підприємств стали технології розумного навколишнього середовища, технологічної підготовки виробництва, самокерованих транспортних засобів, автоматично налагоджуваного обладнання, розумного технічного обслуговування та ремонту, розумного контролю якості продукції, смарт логістики, розумного моніторингу та контролю над здоров'ям та безпекою працівників, діджиталізації їх робочих місць, розумного управління електромережами, розумних будівель.

Аналіз процесів цифровізації у промисловості доводить, що вони відбуваються неоднаковими темпами в різних галузях, що обумовлено рядом причин.

Серед галузей переробної промисловості найбільш діджиталізованими сьогодні вважається фармацевтичний сектор [2], причому як у сфері ритейлу, так і виробництва. Такі підприємства як ПАТ «Фармак», ТОВ «Байер», ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця», ТОВ «Юрія-Фарм» вже розробили дорожні карти цифровізації та тривалий час використовують системи ERP, системи керування ланцюгами поставок та виробництва, впровадили хмарні технології для вирішення різних задач управління бізнесом. Значним потенціалом володіють аналітичні системи, такі як BI (Business Intelligence), використання технологій DW (data warehouse) та AI (artificial intelligence), їх запровадження є лише питанням часу.

У секторі машинобудування створюється значна частка валової доданої вартості, яка у великих обсягах спрямовується на експорт (питома вага у промисловому експорті становила 15,3% у 2017 році). Запровадження цифрових технологій в цій сфері стає гострою необхідністю для запобігання технологічному відставанню від провідних країн. Але, як показало у 2018 році

опитування АППАУ, незважаючи на те, що 92% опитаних вважає, що конкурентоздатність їх підприємств залежить від цифрових технологій, 44,4% не розглядає впровадження сучасних технологій автоматизації систем управління першочерговим пріоритетом підприємства [3]. Ключовими перешкодами для цього є недостатні знання та навички персоналу, прихований супротив керівників середньої ланки, а також незацікавленість власників бізнесу, нестача бюджету, високі бар'єри між підрозділами, недостатня мотивація інженерів. Орієнтованість на короткострокові задачі бізнесу, часто – виживання, значно стримує вирішення цієї важливої стратегічної задачі технологічної модернізації. Найбільш активними компаніями виступають «IT Enterprise»(предикативна аналітика, управління життєвим циклом товару), ДП «Зоря-Машпроект» (предикативна аналітика, що базується на обробці даних), ТОВ «Аркада» (управління життєвим циклом продукту), ПАТ «ФЕД» (система управління виробництвом MES), ТОВ «Новатек-Електро» (хмарні платформи та сервіси). Деякі технології – симуляція, віртуалізація та цифрові близнюки, додана та віртуальна реальність тощо, – є принципово новими і поки не знайшла свого попиту серед українських машинобудівників.

Харчова промисловість знаходиться на узбіччі «цифрової воронки» в Україні. Вважається, що діджиталізація продуктової сфери є складною, оскільки процес споживання носить біохімічний характер, який неможливо цифровізувати. Але в цій сфері автоматизації та смарт-управлінню піддаються бізнес-процеси: управління ланцюгами поставок та виробництво, взаємодія з клієнтами, автоматизація систем контролю якості тощо. Активно використовуються хмарні технології, big data, CRM-системи. На сьогоднішній день харчова промисловість є однією з 7 галузей, для яких розробляються дорожні карти цифровізації. Сам процес натикається на ряд перешкод економічного та організаційного характеру. До перших відносяться залежність від кон'юнктури ринків та споживчих переваг, велика кількість операційних транзакцій, пов'язаних із збором даних, високі вимоги до стандартів якості та безпеки продукції. Другі пов'язані із значною кількістю рішень, які пропонуються на ринку та складністю вибору дійсно інноваційних, недостатність кваліфікації, знань та навичок працівників галузі, залежність від рішень, які використані при автоматизації імпортованого обладнання.

Цифрова трансформація промисловості вимагає розгляду бізнесу через цілісний об'єкт з урахуванням всіх змінних, так званих 4P – людей, процесів, політики та платформ. Вона вимагає поширення нової цифрової культури в бізнесі – створення нового набору цінностей та розробка стратегічної дорожньої карти. Найлегше долучити до цих процесів колективи, що складаються з молодих спеціалістів, це гарантує полегшення старту будь-яких змін та сприйняття цифрових інновацій.

На думку П. Нантерма, генерального директора компанії Accenture, «цифровізація є основною причиною поступового зникнення більше половини компаній, що входили в 2000 році в список Forbes 500» [4]. Тому прискорення та забезпечення синхронізації процесів цифровізації промислових підприємств є важливим чинником забезпечення їх конкурентоспроможності. Поряд із новими викликами – зміна бізнес-моделі підприємства, зміна корпоративної культури, цифрова модернізація та трансформація забезпечує значні переваги – збереження або розширення ринкового сегменту в умовах загострення конкурентної боротьби, збільшення експорту, економію виробничих та транзакційних витрат.

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

2. Шимків Дмитрій: Українська фарма – одна из самых диджитализированных индустрий [Електронний ресурс] // *delo.ua*. Режим доступу: <https://delo.ua/special/dmitrij-shimkiv-ukrainskaja-farma-odna-iz-samyh-352492/>

3. Індустрія 4.0 в машинобудуванні. Стан в Україні та перспективи розвитку: Аналітичний звіт. Вип. №1, 2018. Київ: АППАУ. 37 с.

4. Трансформація 4.0 [Електронний ресурс]. Сіменс Україна. Режим доступу: https://w5.siemens.com/web/ua/uk/news_press/news/2018/pages/transformatsiya-4-0.aspx

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

© Черномаз К. Г., 2019

У контексті стратегічного розвитку аграрного сектору економіки України на період до 2020 року [1] проголошено, що державна аграрна політика повинна спрямовуватися на створення організаційно-економічних умов для ефективного розвитку аграрного сектору на основі єдності економічних, соціальних та екологічних інтересів суспільства з метою забезпечення населення країни якісним, безпечним, доступним продовольством та промисловості сільськогосподарською сировиною. Серед найпотужніших аграрних холдингів (за обсягом земельного банку в оперативному управлінні) слід виділити: «Укрлендфармінг», НСН, «КернелГруп», «Миронівський Хлібопродукт», «Українські аграрні інвестиції», «Астарта-Київ», «Мрія Агрохолдинг», «HarvEast», «Агротон». Аграрні холдинги концентрують значні фінансові ресурси під своїм контролем, мають вихід на експортні ринки, доступ до технологій та політичний вплив на місцевому та національному рівнях. Крім того, досить часто серед акціонерів таких підприємств представлені потужні міжнародні компанії, що надає їм додаткових переваг у лобюванні на міжнародному рівні. Усе це у кінцевому підсумку знижує конкурентоспроможність національного аграрного сектору економіки на світовому ринку та створює додатковий інфляційний тиск на гривню. Важливо зазначити, що аграрні компанії, земельний фонд яких подекуди перевищував 500 тисяч гектарів, становить певну проблему для розвитку аграрного сектора України.

Тому сьогодні в контексті складної світової екологічної ситуації необхідно використовувати принципи управління у напрямку екологічного самоврядування. Оскільки екологічна орієнтованість управління аграрним сектором регіону створює умови і підтримку екологічно збалансованому соціально-економічному розвитку всіх територій країни відповідно до принципів сталого розвитку. Тому одним з головних стратегічних завдань сталого розвитку в аграрному секторі залишається екологізація виробництва сільськогосподарської продукції. Ще однією особливістю аграрного сектора у контексті – є специфіка ринку праці, що пов'язано з особливостями трудових ресурсів, тобто людей. За прогнозними даними на селі очікується поступове зменшення чисельності сільського населення та трудових ресурсів. Сільськогосподарські працівники недоотримають винагороду за працю. Це зменшує їхні доходи та стимулює від'їзд сільських жителів, особливо молоді, у міста. Погіршується і без того несприятлива соціально-економічна та демографічна ситуація на селі. З іншого боку, неконтрольований приток сільських жителів у міста посилює напругу на ринку праці, погіршує соціально-економічну та криміногенну ситуацію у містах. Загальновідомо, що процеси урбанізації є характерними лише для країн так званого третього світу. В Україні ці процеси лише посилюються [2, с.83].

Кардинально змінити ситуацію та надати нового потужного імпульсу розвитку аграрного сектору економіки на якісно новій основі, підняти село можна лише за активної та цілеспрямованої державної політики, спрямованої на стимулювання здорової конкуренції в галузі та підтримку розвитку малого та середнього бізнесу (фермерських господарств). Крім цього аграрний сектор має й низку інших проблем таких, як: низькі темпи техніко-технологічного оновлення виробництва, значні втрати продукції через недосконалість інфраструктури аграрного ринку, відсутність мотивації виробників до дотримання агроекологічних вимог виробництва, непоінформованість значної частини сільськогосподарських виробників про кон'юнктуру ринків та умови ведення бізнесу в галузі, незавершеність земельної реформи [1]. Разом з тим аграрний сектор займає визначне місце в економіці України. За даними Держстатслужби його частка у формуванні ВВП в 2017 році становила 12%, у 2018 році – 17,1%. Також зростає частка продукції АПК в структурі експорту: в 2016 році становила 30,1%, у 2015 році – 31,5%, у 2017 році – 40,1% [3]. Динаміка даних показників є сталою і мало залежною від коливань економічної кон'юнктури. Крім того сільськогосподарський сектор забезпечує близько 19% валової доданої вартості (2018 рік), тут зайнято понад 3,5 млн населення (21% зайнятих в Україні) [3]. За даними світової організації торгівлі попит на продовольство та сільськогосподарську продукцію загалом буде зростати.

Оскільки площі земель у світі, придатних для сільськогосподарського виробництва майже не мають потенціалу для розширення. Площа сільськогосподарських земель України – найбільша в Європі – 41,5 млн га (70% території країни), з них – 32,5 млн га використовуються для вирощування сільськогосподарських культур [4, с.89]. А чисельність населення та споживання продовольства у розрахунку на одну особу збільшується. Необхідно також відмітити, що сільськогосподарська продукція на відміну від продукції того ж металургійного комплексу є більш технологічно завершеною, а попит на неї є менш еластичним, що позитивно впливає на пропозицію. Із вищезазначеного слідує, що аграрний сектор економіки України має сприятливі умови для суттєвого зростання та стабільного збуту продукції на світовому ринку. На сучасному етапі в аграрному секторі економіки України створюються нові моделі та впроваджуються сучасні технології виробництва і техніки, здійснюються заходи щодо розвитку продовольчого ринку та сприяння експорту сільськогосподарської продукції й продовольчих товарів, розвивається інфраструктура аграрного ринку та реалізація сільськогосподарської продукції на засадах біржової торгівлі; впроваджуються екологічно чисті та ресурсозберігаючі технології вирощування і переробки сільськогосподарської сировини [5, с.113].

Сучасний розвиток світового агровиробництва вимагає перегляду низки методів та технологій виробництва для задоволення міжнародних вимог до якості та безпеки продуктів харчування, адже саме покращення агроєкосистеми та розвиток органічного сільськогосподарського виробництва є ключовими пріоритетами у більшості країн світу, у т.ч. європейських. Базуючись на програмні документи стратегії розвитку держави [1] та праці вчених з цього питання, існує необхідність створення організаційно-економічного механізму формування аграрного ринку України. Основною метою цього механізму є стабілізація агропромислового виробництва, забезпечення продовольством населення, підвищення його купівельної спроможності. Його освоєння повинно здійснюватись на основі розроблення і реалізації відповідних регіональних комплексних програм, які враховують наявний агроресурсний потенціал (землю, техніку, робочу силу), оптимізаційні баланси в галузі агропромислового комплексу та з іншими галузями-партнерами в усіх сферах діяльності [6, с. 70]. Інноваційні підходи до розвитку аграрної сфери є вагомим стимулятором зростання національної економіки в цілому та засобом вирішення різноманітних соціально-економічних та глобальних викликів як у розвинених країнах, так і країнах, що розвиваються. Особлива потреба в них виникає у період, коли економіка країни перебуває на етапі подолання економічного спаду. У галузі АПК в Україні зроблено чимало, проте результативність дій в цьому напрямку поки що не відповідає усім принципам сталого розвитку. Пріоритетними стратегічними цілями в аграрному секторі повинні стати гарантування продовольчої безпеки держави, сприяння розвитку сільських територій та формування середнього класу на селі шляхом забезпечення зайнятості та рівня життя сільського населення, підвищення інвестиційної привабливості галузей аграрного сектору та фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств. При проведенні державної політики в аграрному секторі доцільно враховувати значну кількість особливостей цієї сфери. Український аграрний сектор повинен формувати засади збереження суверенності держави – продовольчу та у визначених межах економічну, екологічну та енергетичну безпеку, забезпечувати розвиток технологічно пов'язаних галузей національної економіки та створювати соціально-економічні основи розвитку сільських територій.

1. *Стратегія розвитку аграрного сектору економіки України на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/node/7644>*

2. Білецька Н. В. *Актуальні проблеми трансформаційних процесів в аграрному секторі економіки України / Н. В. Білецька // Інвестиції: практика та досвід. – 2015. – № 2. – С. 80-83.*

3. *Сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>*

4. Корнієнко І. П. *Український аграрний сектор: тенденції та альтернативи розвитку / І. П. Корнієнко // Економіка України : політико-економічний журнал. – 04/2012. – №4. – С. 88-95.*

5. Ярмоленко Ю. О. *Особливості сталого розвитку аграрного сектору економіки України / Ю. О. Ярмоленко // Економіка та держава. – 2015. – № 11. – С. 112-115.*

6. Сіренко О. *Шляхом інтеграції: сільськогосподарська продукція / О. Сіренко // Пропозиція. – 2012. – № 11. – С. 70-71.*

ІНКЛЮЗИВНА МОДЕЛЬ ЦИФРОВОЇ ЕКОСИСТЕМИ НАУКИ, ОСВІТИ ТА ІННОВАЦІЙ

© Чмир О.С., 2019

«Інформація – це нова нафта» проголосив CEO Intel на конференції Automobility у Лос-Анжелесі у листопаді 2016 р. Така метафора доволі влучна, адже у світі відбувається четверта промислова революція, у рамках якої в економічну та соціальну сферу впроваджуються кіберфізичні системи. Якщо четвертий технологічний уклад (XX ст.) базувався на масовому використанні двигуна внутрішнього згоряння, основою діяльності якого є продукти переробки нафти, то базу п'ятого (кінець XX – початок XXI ст.) складають інформаційно-комунікаційні технології. Створення технічних можливостей для збирання, збереження та передачі інформації щодо явищ навколишнього світу і життєдіяльності людей призвело до лавиноподібного зростання обсягів даних, доступних для використання. Їх продукують соціальні медіа, засоби масової комунікації, обладнання з відповідними датчиками (у т.ч. під'єднаними до всесвітньої мережі), інтернет-платформи тощо. Кількість таких джерел надзвичайно велика та постійно зростає. Згідно з експертними оцінками, у наступному році кожна людина у середньому буде генерувати щоденно 1,5 GB даних або 547 GB на рік. Це з урахуванням наявного населення планети означає продукування інформації в неймовірних обсягах понад 11,3 EB/добу або 4,1 ZB/рік. І це стосується виключно людської діяльності. Додавання у систему пристроїв, що відносяться до інтернету речей, збільшує зазначені обсяги на порядки. Лише один автономний автомобіль генерує 4 TB даних на добу або 1,5 PB щорічно. Це – надзвичайні масштаби інформаційних ресурсів, які лише починають формувати нові риси сучасного та майбутнього світу. І людство має навчитись ефективно з ними працювати, розуміючи виклики, які з цим пов'язані. Сказане повною мірою стосується таких сфер діяльності, як наукова та освітня.

Перші відкриті цифрові архіви наукових даних почали створюватись ще на початку 90-х років минулого сторіччя, а зараз їх кількість сягає декількох тисяч. Зокрема, згідно рейтингу репозитаріїв від Cybermetrics Lab, у світі налічується 2790 усіх видів сховищ, основу яких складають інституційні репозитарії (2708), OpenDOAR охоплює 3903 репозитарії, DOAJ містить 12 686 журналів із 128 країн [1]. Міжнародні наукометричні бази працюють з відфільтрованим за кількісними та якісними характеристиками контентом, що охоплює публікації майже з усіх країн світу за основними галузями знань (Web of Science, Scopus). Існують мультидисциплінарні міжнародні та національні бази (EBSCO, e-library), тематичні архіви (Medline, Arxiv, Statista) тощо. Зібрання наукової інформації, створені у цифровому середовищі та доступні користувачам онлайн, спростили доступ до академічних даних і практично знизили кордони, які заважали науковій комунікації. Вони вирішують завдання збереження та систематизації інформації, забезпечують видимість наукових розробок, прямо або опосередковано сприяють формуванню мереж науковців за галузевою належністю або характером вирішуваних наукових завдань. Щоб підвищити ефективність роботи користувачів з різними електронними архівами використовуються харвестри, які по суті є хабами даних або інструментами, що забезпечують пошук необхідної інформації різних джерел, представлених у мережі інтернет, – у єдиній точці доступу. Окрему нішу займають платформи, що поєднують функції соціальної мережі, цифрового архіву, площадки для обговорення та рецензування наукових досліджень, формування творчих колективів, пошуку вакансій і мережевого спілкування (Researchgate, Academia).

В Україні функціонує більше сотні наукових електронних архівів, які підтримуються закладами вищої освіти, науковими установами та видавництвами [1]. Вони по-різному організовані, мають нетотожну структуру і глибину даних, різні пошукові системи, політики поводження з даними, використовують різні програмні продукти тощо. Існує усталена практика надання обов'язкового примірника [2], передачі на збереження електронних версій наукових періодичних фахових видань [3], державної реєстрації та обліку відкритих науково-дослідних, дослідно-конструкторських робіт і дисертацій [4], а також реєстрації технологій та їх складових [5].

Це – розрізнені системи, у яких накопичено цінну інформацію про вітчизняну науку та освіту, а також інноваційну діяльність. Їх активно використовують у своїй роботі науковці та практики. Тим не менш, синергетичний ефект від поєднання у єдиному архіві цих та інших даних може бути досягнутий лише у Національній репозитарії академічних текстів (НРАТ), рішення про створення якого прийнято Кабінетом Міністрів України у 2016 р.

Ми вважаємо, що Національній репозитарій не є у буквальному розумінні лише проектом формування електронного архіву вітчизняних академічних текстів з відповідним реєстром та електронними примірниками, доступними для ознайомлення всім користувачам у режимі 24/7 та постійним оновленням контенту. НРАТ має стати основою вітчизняної цифрової екосистеми науки, освіти та інновацій, побудованої на принципах інклюзії у широкому її тлумаченні. Йдеться про всеохоплюючий процес, в рамках якого надаються широкі можливості усім зацікавленим сторонам задля суспільного прогресу. Ознаками та принципами інклюзії є доступність, рівні можливості, сталість, стабільність, розвиток. Зараз недостатньо просто зберігати дані. Потрібно забезпечити їх максимально повне залучення у обіг, – практичне використання у науковій, освітній та інноваційній діяльності. Для цього слід створити середовище, в якому академічні тексти будуть аналізуватись за допомогою спеціально налаштованих інструментів, де можна буде пов'язувати їх з джерелами інформації, посиланнями на розробки інших авторів, відслідковувати впровадження та розвиток ідей, спостерігати за діяльністю творчих колективів, динамікою змін у різних галузях знань, народженням та відмиранням концепцій, продукуванням нових розробок, формуванням нових дисциплін на основі нетривіальних міжгалузевих об'єднань. Для цього архів академічних текстів має бути доповнений масивами даних, зібраних під час проведення спостережень, наукових експериментів та соціологічних опитувань, методиками та протоколами досліджень, відомостями про використані математичні моделі та програмні продукти, описами принципів та способів аналітичної обробки даних (включаючи прийняті допущення, цілі та критерії оцінювання), інформацією про отримані результати та їх інтерпретацію авторами досліджень. Крім того, усі юридичні та фізичні особи, що володіють великими даними (Dig Data) й зацікавлені у їх обробленні задля вирішення певних завдань, повинні мати можливість розміщувати їх у НРАТ за умови дотримання певних правил. Контент НРАТ також має включати відомості про розроблені технології та патенти. Наскрізний зв'язок наукових розробок, авторів академічних текстів, наукових та освітніх інституцій, наукових колективів і шкіл, об'єктів практичного впровадження результатів НДДКР, сформований на різнопланових даних НРАТ, забезпечить ефективне використання наукового, освітнього, лабораторного та виробничого потенціалу країни.

1. Чмир О.С. *Проект створення національного репозитарію академічних текстів: стан і перспективи розвитку / Презентація доповіді.* – URL: http://www.ukrintei.ua/sites/default/files/chmyr_0.pdf

2. Закон України «Про обов'язковий примірник документів» від 9 квітня 1999 року № 595-ХІV (поточна редакція від 13.01.2016). – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-14>

3. Спільний наказ ВАК України та НАН України «Про затвердження Порядку передавання електронних копій періодичних друкованих наукових фахових видань на зберігання до Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського» від 07.07.2008 N 436/311. – URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0020-09>

4. Наказ МОН України «Про затвердження Порядку державної реєстрації та обліку відкритих науково-дослідних, дослідно-конструкторських робіт і дисертацій» від 27.10.2008 N 977 (поточна редакція – від 20.01.2017). – URL: <https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0312-09>

5. Наказ МОН України «Про затвердження форми Реєстраційної картки технології та її складових та інструкції з її оформлення» від 09.11.2015 № 1156 (поточна редакція – від 29.01.2019). – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1501-15>

ІНСТРУМЕНТИ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

© Чухраєва Н.М., Бедрій І.І., 2019

Здійснення інноваційної діяльності підприємств висуває нові вимоги до її організації, яка являє собою систему заходів, спрямованих на раціональне поєднання всіх його елементів в єдиному процесі управління інноваціями.

Впровадження інноваційного менеджменту на підприємстві означає перехід на новий, більш досконалий спосіб організації діяльності, що забезпечує зростання можливостей підприємства. При цьому факти впровадження інновацій на підприємстві свідчать про перехід до більш високого рівня виробничих можливостей, тобто є показником інноваційного розвитку підприємства.

Для ефективного здійснення інноваційної діяльності підприємства її основні елементи необхідно скоординувати в часі і просторі, тобто розумно організувати. Це можливо тільки тоді, коли працівники компанії ефективно займаються науково-дослідними розробками, спілкуються та активно просувають новітні концепції, ідеї та погляди. Будь-яка організація, яка процвітає в умовах постійного розвитку інноваційної інфраструктури, швидко змінюється, в неї добре розвинута здатність вчитися і застосовувати придбані знання та навички для пристосування до змін у зовнішньому середовищі.

Безумовно, навчання та інновації дуже тісно пов'язані, і, зрозуміло, що швидкість має ключове значення. Чим швидше персонал компанії здатен навчатися, тим швидше він може відтворювати набуті знання для створення інноваційного продукту, послуги чи бізнес-моделі.

Вибудовуючи позитивний і самозмцнюючий контур зворотного зв'язку прискореного навчання для створення інновацій, компанії отримують конкурентні переваги, які в свою чергу були забезпечені високими темпами розробок інноваційної продукції.

Вміння швидко навчатись і отримувати нові знання для впровадження в свою діяльність передових сучасних технологій, та активне продукування інновацій не можливе без правильного формування інноваційної інфраструктури з застосуванням відповідних інфраструктурних інструментів. Виділяють чотири ключові інструменти інноваційної інфраструктури: відкриті інновації, ефективна співпраця, віртуальне робоче місце та дизайн фізичного робочого місця [2].

1. Відкриті інновації.

Раніше підхід до інноваційної діяльності більшості компаній був таким, що використовуючи тільки внутрішні джерела організації, створювані інновації були виключно внутрішньою таємницею. Нині підхід до інновацій кардинально змінився. Тепер компанії віддають перевагу залученню не лише своїх внутрішніх джерел, а й зовнішніх також. Застосування принципів відкритої інновації може значно прискорити темпи інноваційного розвитку компанії, а також її ефективність. Суть в тому, що не всі найрозумніші та найталановитіші люди працюють на одну компанію, тому для покращення кінцевого продукту організації доцільним є залучення фахівців із зовнішнього середовища з метою привнесення і продукування нових ідей, навчання і координації дій персоналу та внесення своїх корективів. Відкриті інновації передбачають процес дослідження і розробок як відкриту систему, доступ до якої можуть мати постачальники, потенційні споживачі, партнери тощо. Потрібно брати до уваги їх думки, ідеї та пропозиції, адже вони можуть бути цікавими, незвичайними, а інколи навіть і проривними.

2. Співпраця.

Найбільш вдалі інновації виникають тоді, коли люди з різних областей – бізнес-одиниць, підрозділів, відділів, лабораторій – збираються разом і генерують нові ідеї в процесі взаємодії і займаються розвитком продуктів спільно. Економічна логіка полягає в об'єднанні ресурсів –

продуктів, знань, технологій, брендів, ідей – з метою створення чогось нового з уже наявного. Така практика веде до збільшення інновацій з оптимізацією витрат.

3. Віртуальне робоче місце.

Інфраструктура віртуальних робочих місць є одним з ключових факторів трансформації робочих місць для більшості організацій. Адже технології принципово змінили спосіб взаємодії між людьми на робочому місці. Нині все більше сучасних співробітників очікують від свого роботодавця тісної інтеграції новітніх технологій в повсякденні робочі процеси. Співробітники раніше інших дізнаються, як нові технології здатні допомогти їм в роботі та підвищити продуктивність. Тому впровадження сучасних технологій грає одну з ключових ролей для досягнення успіху компанії.

За останні роки один із розповсюджених видів віртуального робочого міста, дистанційна робота, розцінюється як підвищення життєвого комфорту і одного з способів збільшення продуктивності праці. Можливість працювати в дистанційному режимі дозволяє працівникам змінити спосіб життя, що, в свою чергу, впливає на робочий процес. З цих причин роботодавці дозволяють своїм співробітникам більше свободи в плані вибору місця, звідки вони могли б працювати. Ті компанії, що не впроваджують такі зміни, ризикують втратити прихильність своїх співробітників, знизити їх продуктивність і задоволеність роботою, що в свою чергу, матиме негативний вплив на інноваційну діяльність компанії.

4. Фізичне робоче місце.

Фізичне робоче місце в першу чергу має характеризуватись прагненням до інновацій. Дизайн робочого місця має передавати дух індивідуалізації. І хоча продуктивність і використання знань та креативу мають вирішальне значення для створення інновацій, але дизайн робочого місця має сприяти спільній роботі для кращої і більш якісної інноваційної діяльності.

Фізичний робочий простір має значний вплив на те, яким чином відбуваються всі взаємодії людей в організації та на характер цих взаємодій. Робоче місце повинно забезпечувати таке середовище, що дозволяє працівникам залучати ресурси, технології та критичну людську взаємодію, що є необхідним для стимулювання інновацій.

Доведено, що деякі елементи дизайну будівель чи приміщень можуть навіть перешкоджати створенню інновацій. Саме тому організація фізичного робочого простору є дуже важливим елементом формування інноваційної інфраструктури компанії [3].

Отже, виокремлені інструменти – відкриті інновації, співпраця, віртуальне робоче місце та фізичне робоче місце – є найважливішими у формуванні інноваційної інфраструктури. І саме завдяки їх поєднанню на підприємстві новаторами можна забезпечити стійкий інноваційний розвиток компанії у довгостроковій перспективі, забезпечивши майбутнє процвітання компанії.

1. Жданова А. А. Роль інновацій в сучасній економіці // *Економіка, управління, фінанси: матеріали міжнарод. науч. конф.* – Пермь: Меркурій, 2011. – С. 38-40.

2. Morris L. *Where We Innovate: The Innovation Infrastructure* // [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://www.innovationmanagement.se/2011/10/12/where-we-innovate-the-innovation-infrastructure/>

3. Соловійов В.П. *Інноваційний розвиток регіонів: питання теорії та практики: Монографія* / Соловійов В.П., Кореняко Г.І., Головатюк В.М. – К.: Фенікс, 2008. – 224 с.

ПЕРВИННЕ ПУБЛІЧНЕ РОЗМІЩЕННЯ АКЦІЙ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ УКРАЇНСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

© Шелест М. О. Кондрат І. Ю., , 2019

Прибуткова діяльність вітчизняних компаній є рушієм розвитку національної економіки та підвищення її інвестиційної привабливості. З огляду на фінансову кризу останнім часом залучення фінансових ресурсів для розвитку підприємницької діяльності стає першочерговою проблемою. Однією із найпопулярніших форм її вирішення у світовій практиці є первинне публічне розміщення акцій (ІРО). Впровадження цієї форма фінансування вітчизняних компаній є необхідним, адже на міжнародному ринку можна залучити великий обсяг довгострокових коштів для розширення виробництва та збуту, зміцнення конкурентоспроможності.

ІРО – це інструмент залучення фінансових інвестицій завдяки випуску та розміщенню акцій, який має суттєві переваги перед залученням позикового капіталу, що поширене в Україні, а саме:

- безстроковість залучення цих коштів;
- необмеженість сум залучення коштів, але потреба в чіткій обґрунтованості цих сум;
- необов'язковість виплати дивідендів;
- відсутність забезпечення під емісію акцій;
- відсутність зобов'язань емітента щодо погашення вартості акцій;
- збільшення вартості капіталізації такого акціонерного товариства [1].

Проте для застосування ІРО потрібно докладати чималих зусиль. Це трудомісткий та витратний процес, який потребує реструктуризації підприємства, залучення незалежних топ-менеджерів, впровадження міжнародних стандартів ведення фінансової звітності [1], оскільки на одну зі світових бірж може вийти тільки той суб'єкт господарювання, який повністю відповідає усім стандартам щодо прозорості структури власності і зрозумілості ведення бізнесу.

ІРО є одним із перспективних інструментів залучення інвестиційних ресурсів підприємствами, з точки зору як вартості фінансових ресурсів, так і якісного розвитку корпоративного управління та бізнес-процесів. Для прикладу, у 2018 році на світових ринках загальний обсяг коштів, залучених у ході ІРО, склав \$204,8 млрд., що виявилось на 6% більше результату 2017 року.

При цьому у галузевому розрізі лідерами виявилися технологічних сектор – 64 ІРО обсягом \$4,3 млрд., сектор охорони здоров'я – 61 ІРО обсягом \$5,1 млрд. та промисловість – 49 ІРО обсягом \$9,4 млрд. Найбільшими ІРО в ІV кварталі 2018 року стали первинні публічні розміщення компаній SoftBank Corp. (Японія) – на суму \$21,1 млрд., Knorr-Bremse AG (Німеччина) – на суму \$4,4 млрд. та Tencent Music Entertainment Group (Китай) – на суму \$1,4 млрд. [2].

В Україні лише невелика кількість компаній вивела свої акції на світовий фінансовий ринок. Серед них вийшли на Варшавську фондову біржу (WSE): Coal Energy SA, KSG Agro, Агроліга, Ovostar Union, WESTA ISIC и Milk Company. У результаті публічного розміщення акцій агропромхолдинг «Астарта-Київ» зумів підвищити обсяги виробництва, що дозволило збільшити свою частку на вітчизняному ринку за рік з 4,6 % до 6 % [3, с. 107].

Для того аби збільшилась кількість вітчизняних підприємств, які використовують IPO, їм необхідно зацікавити потенційних інвесторів стабільною прибутковістю, інвестиційними планами в перспективі. Впевнена позиція на ринку, наявність чіткої стратегії розвитку, ефективної системи менеджменту і корпоративного управління є запорукою успішного здійснення IPO акцій емітентами, яке зрештою призведе до припливу капіталу в галузі української [1].

Отже, для українських компаній IPO є перспективним методом залучення коштів на розвиток та розширення діяльності. Крім того, вихід на міжнародний ринок акцій сприяє якісним змінам у компанії, підвищенню прозорості, наближенню звітності до міжнародних стандартів та активному діалогу з інвесторами. Успіх цієї форми фінансування може стати поштовхом економічного зростання країни і позначитися на результатах діяльності всієї економіки.

1. Шелехов К. В. Переваги первинного публічного розміщення акцій (іро) як інвестиційного інструменту залучення капіталу виробничим підприємством [Електронний ресурс] / К. В. Шелехов, А. О. Тарасенко // Ефективна економіка. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1019>.

2. Тренди світового ринку IPO у 2018 році [Електронний ресурс] FinPost. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://finpost.com.ua/news/11217>.

3. Макалюк І. В. IPO компаній як фактор зростання національної економіки / І. В. Макалюк, В. П. Потапова. // Сучасні проблеми економіки і підприємництва. – 2018. – №21. – С. 102–110.

ЦИФРОВА ЕКОНОМІКА. РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

© Шелефонтьок В.Р., 2019

Постіндустріальна епоха характеризується розвитком електронного середовища та переходом до інформаційної цивілізації. У зв'язку з цим розвинуті країни світу значну увагу приділяють розвитку цифрової економіки.

У класичному розумінні поняття «цифрова економіка» означає діяльність, в якій ключовими факторами (засобами) виробництва є цифрові дані та їх використання, що дозволяє суттєво збільшити ефективність у різних видах економічної діяльності. Під цифровою економікою розуміють виробництво, продажі і постачання продуктів через комп'ютерні мережі.

Основними продуктами цифрової економіки є ті ж самі товари і послуги традиційної економіки, що надаються за допомогою комп'ютерного обладнання і цифрових систем на кшталт глобальної мережі Інтернет. Це має свої переваги, головною з яких є підвищення доступності звичайних користувачів до певних ринків (товарних чи послуг), а не лише великих компаній, зниження трансакційних витрат, підвищення ефективності і конкурентоспроможності [1].

Рушійною силою цифрової економіки є людський капітал – знання, таланти, навички, вміння, досвід, інтелект. Стрімке розповсюдження цифрових технологій робить цифрові компетенції громадян ключовими серед інших навичок. Так, цифровізація та кросплатформовість у цей час є головними трендами на загальному ринку праці [2].

Вважається, що технологічні зміни мають значний вплив на економічний розвиток країни. За даними Світового банку цифрові дивіденди (або результати від цифрових трансформацій) – це динамічне зростання економіки, бізнесдіяльності, а отже і податкові надходження, притік нових інвестицій тощо.

За оцінками науковців світова цифрова економіка досягає повноліття. Інтернет викликав третю хвилю капіталізму, що проявляється у переході від поведінки споживачів до нових бізнес-моделей на глобальному ринку. Мобільність, хмарні обчислення, бізнес-аналітика та соціальні медіа утворюють підґрунтя цього зсуву, який відбувається як в розвинених країнах, так і в країнах, що розвиваються. Інвестиційні можливості глобальних ІТ-компаній зростають більш швидкими темпами ніж ТНК орієнтованих на традиційні сектори економіки. Рівень доходності акцій таких компаній як Facebook, GOOGLE, AMZN и EXPE у 2017 р. склав 19 відсотків [3].

На сьогодні цифрова економіка виступає ефективною основою розвитку системи державного управління, економіки, бізнесу, соціальної сфери і всього суспільства. Формування цифрової економіки – це також питання національної безпеки і незалежності України, конкуренції вітчизняних компаній, позиції країни на світовій арені на довгострокову перспективу.

Україна належить до числа країн, у яких на законодавчому рівні розвиток цифрової економіки визначено одним із пріоритетних напрямів державної політики, як окреслено у проекті закону «Про цифровий порядок денний України» [4]. Зауважимо, що Україна лише за деякими напрямками відповідає середньому значенню країн Східного партнерства, тоді як цифровізація країни сприятиме зростанню економіки та її трансформації з сировинної у цифрову, викоріненню корупції завдяки прозорості роботи електронних систем, а також інтеграції України у Єдиний цифровий ринок ЄС.

Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 рр. (далі – Концепція) була схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р [5]. Згідно з Концепцією, розвиток цифрової економіки України полягає у створенні ринкових стимулів, мотивацій, попиту та формуванні потреб щодо використання цифрових технологій,

продуктів та послуг серед українських секторів промисловості, сфер життєдіяльності, бізнесу та суспільства для їх ефективності, конкурентоздатності та національного розвитку.

Після посилення уваги державних органів до проблеми цифровізації і запуску програми сприяння цифровізації в Україні створена й успішно функціонує низка інформаційних цифрових платформ, спрямованих на надання державних послуг онлайн.

Водночас поки що наша країна явно відстає за низкою показників від найбільших країн-лідерів. Ефект поширення цифрових технологій для економіки країни двоякий. З одного боку, воно сприяє ефективності роботи державного управління й економічної системи, покращує і прискорює суспільну взаємодію. З іншого боку, воно тягне за собою цілий перелік системних проблем: збільшення безробіття, зникнення цілих галузей. У цілому ж можна констатувати, що цифровізація економіки вже стала складовою частиною економічного життя.

Ключовою стратегією щодо «цифровізації» України має стати робота з внутрішнім ринком, а ключовими ініціативами – формування у споживачів (бізнес, держава, громадяни) мотивацій та потреб у «цифрових технологіях». Але не менш важливим є формування професійних навичок, базової ІКТ (Інформаційно-комунікаційні технології) грамотності, тому що для того, щоб максимально використати потенціал цифрових технологій потрібні нові фахівці, що володіють сучасними знаннями, цифровими навиками, здатні до самонавчання, вирішення складних завдань в постійно змінюваному середовищі [6, с. 320- 322].

Отже, цифрова економіка, виражена в технологіях і технологічних трендах, – це і є «земні» питання. Бізнес-моделі, посилені за рахунок даних, створять нові джерела доходу. Для роботи на глобальному цифровому ігровому полі нові конкуренти з країн, що розвиваються, не обтяжені жорсткою політикою і мисленням традиційних західних фірм, відходять від ієрархічної моделі побудови компанії до мережевої структури, яка є більш ринковою і органічною.

1. *Ефективність та конкурентоспроможність банківської системи України / (Г.Т. Карчева, Т.С. Смовженко, В.І. Міщенко та ін.) ; за заг. ред. д-ра екон. наук Г.Т. Карчевої. – Київ : ДВНЗ «Університет банківської справи», 2016. – 276 с.*

2. *Цифрова трансформація економіки в Україні – [Електронний ресурс] – 2018. – URL: <https://www2.deloitte.com/ua/uk/pages/press-room/press-release/2018/digital-transformation-of-ukrainian-economics.html#>.*

3. *Головне на ринку акцій. – [Електронний ресурс] – URL: <http://www.invest-rating.ru/financial-forecasts/?id=6898>*

4. *Проект закону України «Про цифровий порядок денний України» від 03.09.2017. – [Електронний ресурс] – URL: <https://www.rada.gov.ua/uploads/documents/40009.pdf>*

5. *Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р. – [Електронний ресурс] – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-p>*

6. *Карчева Г.Т. Удосконалення освіти в умовах цифрової економіки / Г.Т. Карчева, І.Я. Карчева // Проблеми забезпечення ефективного функціонування та стабільного розвитку банківської системи та економіки. Матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Київ. – 19 травня 2017. – С. 320-322.*

7. *Апалькова В.В. Концепція розвитку цифрової економіки в Євросоюзі та перспективи України / В.В. Апалькова // Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Менеджмент інновацій», 2015. Випуск 4. – С. 9-18*

СВІТОВИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ СЕКТОРУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

© Штець Т. Ф., 2019

В сучасному світі розвиток цифрової економіки та формування інформаційного суспільства є провідними глобальними процесами, що значною мірою змінюють та прискорюють економічний розвиток та трансформацію галузей та загалом змінюють структуру економіки. Водночас, ключовими факторами розбудови цифрової економіки виступають інтелектуальні ресурси, технології та нематеріальне виробництво, вони забезпечують еволюціонування, перехід на наступний рівень розвитку економічних систем, й формують нову економічну парадигму. Загалом, цифровізація економіки змінює світ та відкриває нові можливості його всебічного розвитку. Проте впровадження процесів формування та розбудови сектору цифрової економіки пов'язано із впливом, дією численних зовнішніх та внутрішніх факторів, що здійснюють стимулюючий чи навпаки деструктивний вплив на процеси цифровізації, формують, створюють механізми управління здатні забезпечити цілеспрямоване впровадження цифрового розвитку. При цьому, головну роль в реалізації процесів розбудови цифрової економіки відіграє впровадження цілеспрямованої державної політики та реалізація механізмів і інструментів державного управління здатних забезпечити ефективне впровадження процесів цифровізації та досягнення окресленої мети.

Процеси державного регулювання цифровізації економіки та суспільного життя країн зосереджені на формуванні та впровадженні нових інструментів. Так відзначається вагоме значення такого інструменту як координація дій між регуляторними органами та державними установами. Відзначається, що його застосування має вирішальне значення для реалізації процесу подолання цифрового розриву та швидкого переходу до моделі розвитку цифрової економіки.

Процеси державного регулювання цифровізації економіки та суспільного життя країн зосереджені на формуванні та впровадженні нових інструментів. Так відзначається вагоме значення такого інструменту як координація дій між регуляторними органами та державними установами [1,с.120]. Відзначається, що його застосування має вирішальне значення для реалізації процесу подолання цифрового розриву та швидкого переходу до моделі розвитку цифрової економіки.

Як свідчить досвід країн Європейського Союзу новими та ефективними інструментами державного регулювання розвитку цифрової економіки виступають такі інструменти як активування інвестиційних процесів та розвиток інститутів спільного інвестування, що разом забезпечують процеси інкорпорування фінансової інфраструктури із приватним капіталом, водночас, держава через законодавчі акти та механізми державного регулювання забезпечує адаптацію інвестиційної політики до потреб суспільства та пристосуванням нових інвестиційних правил та механізмів для нових умов цифрової економіки.

Серед інструментів державного регулювання в США активного використання набуває зростання венчурних інвестицій у регтехнологічні компанії, у створення яких в 2016р. в США було вкладено 994 млн. дол. [2,с.59]. Діяльність цих компаній зосереджена на регуляторних технологіях або «регтех», що із застосуванням інформаційних технологій забезпечують, спрощують та значно пришвидшують виконання регуляторних вимог до учасників на фінансовому ринку країни. Внаслідок підтримки та стимулювання глобальних венчурних інвестицій в розвиток регтехкомпаній забезпечується розбудова необхідної підтримуючої інфраструктури, що значно пришвидшує процеси впровадження процесів цифровізації на фінансовому ринку і оскільки фінансові операції є невід'ємною складовою функціонування загальної економічної системи то і в інших її складових.

Як свідчать результати дослідження 31 країни світу, що були проведені експертами ОЕСР основними інструментами подолання «цифрового розриву» протягом 2018-2023 рр. стали: активізація приватного інвестування; розвиток програм цифрової трансформації державних фінансів, активне використання електронних платіжних систем, розробка впровадження та регулювання державних програм із розвитку цифрової економіки. Таким чином, зазначені інструменти спрямовані як на пришвидшення розвитку сектору цифрової економіки та процесів цифровізації економіки країни, так і на підвищення публічності, відкритості операцій, що здійснюють уряди, зростання прозорості та ефективності здійснення інвестицій та реалізації державних програм фінансування і стимулювання в секторі цифрових технологій, що сприятиме покращенню інвестиційного клімату в країни та стимулюватиме зростання внутрішніх та зовнішніх інвестицій в розвиток цифрової економіки.

Оскільки розвиток цифрової економіки має значний вплив на ринок праці Європейська Комісія виступила із ініціативами в сфері впровадження «Європейської рамки кваліфікацій» дієвим інструментарієм якої слід зазначити: сприяння зростанню цифрових компетенцій робітників: модернізацію освітньої системи освіти в країнах Євросоюзу; впровадження цифрових технологій для навчання та перевірки знань [3,с.77]. Так, застосування відповідного інструментарію стимулює формування необхідних цифрових знань та навичок, призводить до зростання рівня кваліфікації та цифрової компетенції, таким чином формуються когнітивні та практичні навички, що визначаються як нова якість кадрового ресурсу цифрової економіки і водночас, формується новий рівень споживачів здатних застосовувати цифрові техніко-технологічні інновації в повсякденному житті і таким чином сучасні засоби комунікацій набувають іще більшого поширення та застосування.

Одним із важливих інструментів державного регулювання є здійснення державних закупівель, інвестування, адміністрування на сучасних цифрових платформах як впровадження моделі багатостороннього ринкового майданчика, що розбудовується у всіх країнах світу як базис здійснення цифрових комунікацій, за участю трьох основних сторін: державних органів та інститутів, корпоративного сектору-бізнесу та приватних споживачів – користувачів, населення [4,с.41]. Насамперед, цифрові платформи розбудовуються на інформаційно-технологічній інфраструктурі стимулюючи її розвиток і водночас вони самі виступають основою формування та розвитку бізнес процесів в управлінні виробництвом та реалізації продукції та виступають базою здійснення електронної комерції; їх впровадження та розбудова розширює не тільки техніко-технологічні можливості та цифрову інфраструктуру але й виступає невід'ємною частиною розвитку сектору цифрової економіки.

Загалом, узагальнюючи досвід провідних розвинених країн світу щодо методів, механізмів та інструментарію впровадження процесів цифровізації економіки слід зазначити, що основними методами які застосовуються є правові методи дія яких пов'язана із змінами в законодавстві спрямованими на створення правових, інституціональних рамок цифровізації економіки; адміністративними методами – зі зняттям адміністративних бар'єрів та створенням передумов для широкого доступу населення держави, бізнесу та загалом суспільства до цифрових технологій; та застосуванням економічних, переважно непрямих методів, дія яких спрямована на стимулювання та ефективне зростання цифрової економіки.

1. Корнєєва Ю. В. Роль держави у сприянні інвестиціям у розвиток цифрової економіки, *Економіка прогнозування*. 2018. № 1. 120-134 с.

2. Васильців Т.Г. Обґрунтування стратегічних завдань державної політики розвитку малого підприємництва в малих містах України. *Міжнародний науковий журнал "Економічний дискурс"*. №. 3, 2016. 58-6 с.

3. Данніков О. В., Січкаренко К. О. Концептуальні засади цифровізації економіки України, *Економіка та управління національним господарством*. 2018. № 17. С. 73-79

4. Ляшенко В. І., Вишневський О. С., *Цифрова модернізація економіки України як можливість проривного розвитку: монографія*, НАН України, Інститут економіки промисловості. Київ, 2017. 252 с.

ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА УСПІШНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

© Яригіна Т.О., Петришин Н. Я., 2019

Час – це один з тих ресурсів, яких постійно не вистарчає, саме тому так важливо правильно ним управляти.

Згідно досліджень міжнародної консультативної організації «Chipin & Partner», люди більше третини часу витрачають на марно. Це близько 78 днів на рік. Зрозуміло, що марно витрачається і робочий час також. Ефективність кожного працівника залежить від того, як побудовані процеси управління часом в окремому структурному підрозділі та на підприємстві загалом. Саме тому, використання тайм-менеджменту для підприємства має важливе значення, оскільки дозволяє збільшити продуктивність працівників та підвищити ефективність діяльності підприємства.

Тайм-менеджмент – це набір методів, способів і технологій, які дають можливість розподіляти особистий час задля підвищення ефективності його використання.

На даний момент, існує багато методик реалізації тайм-менеджменту на підприємстві. Розглянемо деякі з них (табл.1).

Таблиця 1

Методи тайм менеджменту [2; 3; 4; 5]

Методи 1	Сутність 2	Особливості 3
Правило «6П»	Правило полягає у правильному попередньому плануванні, яке попереджає отримання незадовільних значень показників	Перелік справ, який складається, дає можливість чітко зрозуміти обсяг робіт, що підлягають виконанню, і дозволяє визначити кінцевий результат.
Getting Things Done	Робить наголос на поточних і майбутніх справах, які підлягають письмовому відображенню, а також фільтруванні щоденної інформації, яка вносить зміни в особистий календар	Зазначаються не тільки найголовніші справи, а й дрібні поточні з такою метою, щоб не перевантажувати мозок зайвою інформацією, яку потрібно завжди прокручувати в голові.
Метод ALPEN	Передбачає 5 послідовних етапів: запис переліку справ на завтра, виділення часу для реалізації кожного завдання, співвідношення 60/40 (план, складений лише на 60% робочого часу), розподіл пріоритетів та делегування, оцінювання.	Метод є дуже простим та дозволяє контролювати робочий час.
Методика «Швейцарський сир»	Існують ситуації коли вирішити з чого почати виконувати справу складно. Тоді варто виконати лише невелику частину завдання. Це буде першою «дірочкою» в сирі, а згодом їх буде все більше.	Використовуються, якщо завдання не підлягає поділу на менші частини. Таким чином шляхом візуалізації можна побачити просування у виконанні роботи.
100 блоків	В середньому людина витрачає приблизно 7 год. на сон. У неї залишається ще 17 год. для роботи. Це близько 1000 хв. в день. Для зручності їх потрібно поділити на 100 блоків. Далі необхідно заповнити блоки тим, на що планується витратити свій день. Така ж схема складається із блоків справ, якими людина займалася вчора. При порівнянні двох схем можна визначити, що заповнює час. Відтак, через розуміння обмеженості часу виникає бажання його раціонального використання.	При порівнянні складених графіків виявляються недоліки організації часу і з'ясовуються чинники, які перешкоджають будувати розпорядок дня.

Окрім цього, широкого використовуються такі комп'ютерні програми, які є допоміжними при впровадженні тайм-менеджменту такі як: Act, Microsoft Outlook, Day-Runner, Leader Task, Day-Timer, Lotus Organizer тощо.

При впровадженні тайм-менеджменту менеджери дуже часто зустрічаються з перешкодами. До них відносять:

- відсутність термінів. Працівник не знайде час для виконання завдання, якщо буде вважати, що він робить його у вільний час. Вільний час завжди є чимось зайнятим, тому, коли необхідно зробити щось, що є насправді важливим, потрібно виділяти спеціальний інтервал;

- невідповідність цілей. Нереальні цілі демотивують працівників;

- прокрастинація, тобто відкладання виконання справ «на потім», не зважаючи на те, що це може призвести до негативних наслідків;

- «мультизадачність». При нестачі часу на виконання двох чи більше завдань водночас може видатись хорошою ідеєю, проте це зовсім не так. Неможливо поєднати два завдання, кожне з яких потребує зосередженості. В такому випадку людина лише переключасться з однієї справи на іншу і при цьому виконує їх недостатньо ефективно;

- «поглиначі часу» – тобто те, на що працівник дарма витрачає свій час (соціальні мережі, телефонні дзвінки тощо).

Шляхами вирішення таких проблем є:

- встановлення термінів виконання роботи. Реалізація завдання буде займати весь час, який на нього виділений, тому немає потреби його розтягувати, а дійсно оцінювати свої можливості, мінімізуючи часові витрати;

- якщо є якась глобальна ціль, потрібно розписати шлях до її досягнення у дрібницях, тоді їх виконання заохочуватиме рух в даному напрямку. Менеджер має оцінювати реальний стан справ і ставити перед собою такі цілі, які він в змозі досягнути;

- рекомендується під час складання переліку справ виділяти найбільш важливі та термінові задачі, які слід виконувати в першу чергу;

- креативно підходити до роботи, формувати певні ритуали, які налаштовують на робочу атмосферу;

- зосереджувати свою увагу на чомусь конкретному, виконувати свої обов'язки поступово;

- задля уникнення марнування часу, слід проаналізувати свій робочий процес і організувати його так, аби мінімізувати вплив чинників, що відволікають від визначеної роботи чи не дають на ній зосередитись.

Таким чином, було з'ясовано, що важливою передумовою ефективної діяльності підприємства є використання його керівництвом інструментів тайм-менеджменту. Впровадження інструментів тайм-менеджменту на підприємствах сприятиме максимізації можливостей працівників, дасть швидкий ефект при незначних витратах та підвищить ефективність інших методів менеджменту.

1. Журавльова Х. К. *підвищення ефективності використання робочого часу керівника за допомогою таймменеджменту* / Х. К. Журавльова // *Управління розвитком*. – 2013. – № 20. – С. 96–98.

2. Крукевич Н. М. *Проблеми становлення поняття тайм-менеджмент* / Н. М. Крукевич // *Торгівля, комерція, підприємництво*. – 2014. – Вип. 17. – С. 119–122. 13. Лазоренко Т. В. *Правила успішного використання тайм-менеджменту* / Т. В. Лазоренко, Ю. О. Дідченко // «Молодий вчений». – 2017. – № 1(41). – С. 632–635.

3. Prysach, N. D. and Lesko, A. Y. (2016), *Psykhohohiia upravlinnia v orhanizatsii [Psychology of management in the organization]*, VNTU, Vinnytsia, Ukraine.

4. Liubchenko, N. V. (2016), «*Time management technologies in the administrative activity of the head of education institution*», *Bulletin of Postgraduate education: collection of scientific papers. Series «Management and administration»*, vol. 1(30), pp. 82–97.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СЕКТОРА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ

© Яненко І.Г., 2019

Проведений аналіз обсягів експорту ІТ-послуг та розробки програмного забезпечення засвідчив, що Україна – найбільший експортер ІТ-послуг у Європі. У 2014-2017 рр. зростання було близько 10%, а за останні два роки ІТ-індустрія зростала в Україні приблизно на 20% щорічно. За відсутності великих зовнішніх та внутрішніх криз цей темп збережеться у найближчі роки.

До основних проблем розвитку ІТ-сектора в Україні належать: – нестача кваліфікованих фахівців, особливо спеціалістів рівня middle-senior та спеціалістів, що володіють визначеними технологіями (наприклад, технологіями JavaScript, .Net); – недостатня співпраця представників ІТ-індустрії та влади у напрямку створення середнього класу та налагодження механізму для створення можливостей молоді реалізовувати свій потенціал в Україні, а також підтримки держави у вигляді стабільних регуляторних умов ведення бізнесу; – відсутність інноваційної екосистеми, для формування якої потрібні комплексні сприятливі умови. Продуктові компанії потребують привабливого інвестклімату: стимулююче оподаткування, дешевші кредити, грантова підтримка від держави, доступна інженерна інфраструктура, надійний захист власності, державні замовлення, прозорі і стабільні регуляторні правила; – ризиками, які відлякують інвесторів, залишаються конфлікт на Сході та регулярні спроби зміни ФОП 3-ї групи, якою користуються 90% індустрії. Основні тренди в ІТ-галузі України: – Поява і розвиток продуктивних команд та створення продуктів, які успішно конкурують на світовому ринку. – Посилення конкуренції за ресурси, таланти, технології, нові ідеї — як всередині країни, так і на глобальній арені. – На ринку корпоративного ПЗ, відбувається сполучення бізнесу та ІТ. Тому зростає попит на корпоративне ПЗ та розроблюються абсолютно нові технології для бізнесу. – Зростання зацікавленості до ІТ-компаній з боку enterprise-сегменту вже не просто як співробітництво за моделлю ІТ consulting, а більшою мірою як партнерство. – Зростання зацікавленості до послуг у галузі кібер-безпеки та відповідності новим вимогам щодо захисту персональних даних (GDPR), які потребують високого рівня підготовки спеціалістів із безпеки та юристів.

Найважливішою особливістю розвитку ІТ-сектора у 2017-2018 рр. в Україні стало інтегрування ІТ-екосистеми. Різноманітні елементи цієї системи не знецінюють один одного, а починають бачити, визнавати цінність, взаємодіяти та доповнювати один одного.

Серед інших особливостей розвитку галузі варто виділити наступні: – Lviv IT Arena підвищує стандарти якості спікерів, стає яскравим заходом, що є помітним на міжнародній арені; – українські 20 ІТ-кластерів починають активніше взаємодіяти та ділитися досвідом, що дуже важливо для інтеграції навчальних закладів та ІТ-компаній на локальному рівні; – зростає кількість даних та аналітичних матеріалів про ІТ. Лідером та одним з основних джерел в Україні залишається портал DOU; у 2017 році вийшла Зелена Книга BRDO, дослідження щодо ІТ-освіти та інфографіка асоціації «ІТ України», дослідження UVCA та ін. матеріали. – з'являються та зростають нові живі спільноти — Ukrainians at Tech Events, Data Science, HUB 4.0, АСУ в Україні, Всеукраїнська кластерна спільнота та інші. Розв'язання проблем, які стримують зростання сектору інформаційних технологій, серед яких – оновлення освітніх програм, нестача фахівців, захист інвестицій та інтелектуальної власності, формування іміджу країни як надійного партнера, потребує спільних зусиль держави, бізнесу, наукових та освітніх закладів та значного часу. Разом з тим, будь-які різкі зміни економічної ситуації, законодавчого регулювання галузі можуть призвести до значних змін показників ефективності ІТ-індустрії. Тому головна увага держави має бути спрямована на створення сприятливих умов для розвитку інженерного та інноваційного потенціалу країни, формування позитивного іміджу ІТ-галузі в країні та поза її межами, а також залучення нових клієнтів та нових вертикалей бізнесу. Важливе значення при цьому мають науково-освітні ініціативи зі створення ефективної екосистеми: наука-держава-підприємство-освітні заклади.

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНО ПІДГОТОВЛЕНИМИ ФАХІВЦЯМИ

© Яскал І.В., Яскал О.О., 2019

Протягом останніх років спостерігається криза організації суспільства та економіки, яка проявляється у збільшенні проблем різного характеру. Сучасність ставить на порядок денний питання нової парадигми економічного розвитку, а відтак і системи підготовки таких фахівців, які орієнтовані на пошук інноваційних рішень та здатні комерціалізувати результати НДДКР. Саме підготовка таких фахівців є одним із напрямів формування інноваційної інфраструктури.

Як свідчить відомий вираз родоначальника англійського матеріалізму Френсіса Бекона (1561-1626) “Знання – сила” за теперішніх умов інтенсифікації розбудови економіки знань набув ще більш знакового значення та розширення, як-то: “Знання – сила та багатство”. Якщо ще в період середньовіччя до суспільства дійшло усвідомлення сили знання як рушія розвитку особистості та прогресу суспільства, то в ХХІ ст. знання становить уже його багатство, стає базовою передумовою якісного прогресивного розширеного відтворення економіки в її вимірах від мікрорівня окремого підприємства до макрорівня держави. Саме це надало підстави А.Тоффлеру перефразувати зазначену тезу Френсіса Бекона в тезу “Знання – пальне прогресу” [1, с. 27].

Проблема підготовки людей і команд, здатних проектувати нові види діяльності та забезпечувати трансформацію вже існуючих корпорацій, галузей і територій відповідно до викликів часу є актуальною. Зниження ролі вітчизняних закладів освіти у суспільному та економічному прогресі відбувається протягом останніх десятиліть і цьому «сприяє» ціла низка факторів: відсутність неперманентної співпраці бізнесу і науки; низька мотивація до інновацій у сфері освіти і науки; надмірна бюрократизація процесу створення та супроводження проектів тощо. Незважаючи на певні успіхи у реформуванні галузі освіти і науки, суттєвих зрушень у напрямку підготовки фахівців «нового покоління» не спостерігається.

Проілюструємо вищенаведену тезу на прикладі реформи вступу на основі ЗНО, яка визнана однією із найбільш прогресивних в цій галузі. Відповідно до постанови “Про державне замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, та підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів у 2018 році”, найбільше місць держзамовлення отримали такі 10 спеціальностей: “Середня освіта” (за усіма предметними спеціальностями); “Медицина”; Комп’ютерні науки”; “Правознавство”; “Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка”; “Будівництво та цивільна інженерія”; “Філологія” (усі мовні напрями); “Галузеве машинобудування”; “Комп’ютерна інженерія”; “Правоохоронна діяльність”(табл. 1).

З наведених нижче даних можна зробити ряд висновків. По-перше, серед 10 спеціальностей, на які виділено найбільше місць державного замовлення, є шість, які є потенційно є більш інноваційно місткими (“Медицина”; Комп’ютерні науки”; “Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка”; “Будівництво та цивільна інженерія”; “Галузеве машинобудування”; “Комп’ютерна інженерія”). По-друге, на три із шести потенційно інноваційних спеціальностей неприпустимо низький прохідний бал – “Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка” (111); “Будівництво та цивільна інженерія” (105); “Галузеве машинобудування” (101). Це свідчить про популярність цих спеціальностей серед абітурієнтів лише через значну кількість державних місць, і викликає сумніви щодо можливості підготовки значної кількості фахівців, які здатні знайти інноваційні рішення у своїй галузі. По-третє, на спеціальностях “Комп’ютерна інженерія” та “Комп’ютерні науки” спостерігається значно вищий прохідний бал, ніж на інших «технічних» спеціальностях (167 та 170 відповідно). На нашу думку, цьому значною мірою сприяють як зв’язок

науки і практики, так і тісна кореляція між професійними особистими досягненнями та рівнем оплати праці у ІТ-секторі.

Таблиця 1

ТОП-10 спеціальностей, на які виділено найбільше місць державного замовлення та їх прохідний бал [2]

№з/п	Назва спеціальності	Кількість місць державного замовлення	Прохідний бал на державне замовлення
1.	1. “Середня освіта” (за усіма предметними спеціальностями)	7 475	113-163
2.	2. “Медицина”	4 507	155
3.	3. “Комп’ютерні науки”	3 216	170
4.	4. “Правознавство”	3 090	182
5.	5. “Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка”	2 736	111
6.	6. “Будівництво та цивільна інженерія”	2 650	105
7.	7. “Філологія” (усі мовні напрями)	2 210	167-194
8.	“Галузеве машинобудування”	2 025	101
9.	“Комп’ютерна інженерія”	1 951	167
10.	“Правоохоронна діяльність”	1 910	-

Не менш важливою для розвитку інноваційної інфраструктури у частині підготовки інноваційних фахівців є аналіз найбільш популярних спеціальностей серед абітурієнтів із найвищими балами за результатами ЗНО. У ТОП-спеціальності з найбільшим прохідним балом потрапили «Стоматологія» (189-193), «Міжнародне право» (194), «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» (192), «Міжнародні економічні відносини» (187), «Журналістика» (186), «Політологія» (186), «Менеджмент соціокультурної діяльності» (189), «Історія та археологія» (185) [3]. Можна зробити висновок, що у державному управлінні галузю освіти спостерігається не лише відсутність тісного зв’язку із бізнесовими структурами, але й із ринком праці, і самими споживачами освітніх послуг – абітурієнтами.

Вищенаведені дані, звісно, не дозволяють зробити фундаментальні висновки, проте дозволяють намітити окремі бажані напрями розвитку такого блоку інноваційної інфраструктури як підготовка професійних фахівців:

1. Встановлення мінімального порогового балу (на рівні 140-160) для вступу за державним замовленням на спеціальності, які є потенційно є більш інноваційно місткими. Забезпечення реальної ринкової підтримки цих секторів в економіці створить стимули для приваблення потенційних абітурієнтів на ці спеціальності, а не можливість отримання диплому з мінімальними зусиллями.

2. Закріплення на законодавчому рівні дієвої системи перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців (оскільки знання потребують суттєвого оновлення протягом 5-7 років) на основі консолідацію навколо університетів різноманітних інноваційних форм співпраці із бізнесом.

3. Заснування стратегічного прогнозування потреб ринку, і на основі цього планування обсягів державного замовлення з метою уникнення дисбалансу, декларативності підтримки інноваційного розвитку.

1. Тоффлер А. Футурошок. Санкт-Петербург: Лань, 1997. 464 с.

2. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/top-10-specialnostej-na-yaki-vidileno-najbilshe-misc-derzhavnogo-byudzhetu>.

3. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/top-10-specialnostej-iz-najbilshim-prohidnim-balom-cogo-roku>.

СМАРТ-ПІДПРИЄМСТВО ЯК СКЛАДНИК ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

© Яцишина І.В., 2019

XXI століття у сучасному глобалізованому світі характеризується активним переходом багатьох країн до нової якості економічного зростання на основі новітніх технологій і так званої 4-ї промислової революції, широкого розвитку інноваційно-інформаційної економіки, визнанням інновацій основним джерелом соціально-економічних зрушень. Найбільш значимою на сьогодні концепцією розвитку економіки та суспільства є «INDASTRY 4.0», яка була репрезентована широкому загалу на 46-му Всесвітньому економічному форумі в Давосі в січні 2016 р. Реалізація цієї концепції суттєво впливатиме на інноваційні процеси.

Якщо «під інноваційною інфраструктурою розуміють сукупність взаємопов'язаних та взаємодіючих організацій, систем, необхідних і достатніх для ефективного здійснення інноваційної діяльності та реалізації нововведень» [1], то в умовах розвитку інноваційно-інформаційної економіки та реалізації концепції «INDASTRY 4.0» сама інфраструктура зазнаватиме суттєвих змін. Одним із проявів таких змін, що очевидні вже зараз є поява та досить швидке розповсюдження смарт-підприємств.

Поняття «смарт-підприємства» є достатньо маловивченим в сучасній економічній науці, однак певні підходи до його трактування вже сформувались (див. табл. 1).

Таблиця 1

Трактування поняття «смарт-підприємство»

Автори	Тлумачення
Вишневский В.П. Князев С.І. [2]	гнучке кіберфізичне виробництво, що забезпечує точне налаштування на споживача і засноване на використанні великих даних
Lucke D., Constantinescu C., Westkaemper E. [3]	виробнича система, яка, будучи обізнаною про контекст, допомагає співробітникам і обладнанню у виконанні своїх завдань; підприємство, здатне справлятися з турбулентністю виробничого процесу в режимі реального часу за допомогою використання децентралізованої інформаційно-комунікаційної структури для управління виробничим процесом
Тереско J. [4]	роботизована система виробництва
Масютин С.А. [5]	засноване на між машинних взаємовідносинах і передбачає обмін даними між учасниками виробничого процесу, що дозволяє створювати одиничний продукт за ціною масового (продуманий завод)
Головков В.Г., Пашко С.А. [6]	максимально інтенсивне і всеосяжне використання мережевих інформаційних технологій і кіберфізичних систем на всіх етапах виробництва продукції та її постачання
Літвинов П. [7]	інноваційне гнучке промислове виробництво, основними ознаками якого є: 1) модульність (на противагу теперішньому єдиному неподільному виробництву); 2) розподіленість або децентралізована самоорганізація (на противагу сьогоднішній жорсткій ієрархічній структурі виробництва); 3) бездротова система комунікації між усім, що задіяне та використовується у виробництві (сировина, деталі, обладнання, устаткування тощо), в тому числі й працівниками

Складено за джерелами [2-7]

У загальному значенні під «смарт-підприємством» (від англ. smart factory, «розумне виробництво») мають на увазі концепцією «цифровізації» промислових та інфраструктурних виробництв з метою покращення їх операційної та бізнес-ефективності. «Розумні» виробництва,

«розумні» заводи, «розумні» підприємства (smart factory) як термін використовується в різних сенсах в залежності від контексту. Іноді під цим розуміється будь-яка роботизована система виробництва; виробники обладнання схильні додавати прикметник «розумний» (intelligent, smart) в опис своїх верстатів, коли мова йде лише про виняткові характеристики швидкості роботи, точності або продуктивності [4]. Більш фундаментальне визначення дають дослідники з Штутгартського університету, які розуміють під «розумним» підприємством таку виробничу систему, яка, будучи обізнаною про контекст, допомагає співробітникам і обладнання у виконанні своїх завдань [5]. Ця точка зору опирається на уявлення про «розумне» підприємство як про середовище виробництва, здатне справлятися з турбулентністю виробничого процесу в режимі реального часу за допомогою використання децентралізованої інформаційно-комунікаційної структури для управління виробничим процесом.

На думку дослідників та аналітиків [8, с. 3] смарт-виробництво є складником концепції Індустрії 4.0 і базується на використанні дев'яти вагомих результатів науково-технологічного прогресу кінця ХХ – початку ХХІ ст.: 1) великі дані та їх аналіз (Big Data and Analytics); 2) автономні роботи (Autonomous Robots); 3) моделювання (Simulation); 4) горизонтальна та Вертикальна Системна Інтеграція (Horizontal and Vertical System Integration); 5) промисловий інтернет речей (The Industrial Internet of Things); 6) кібербезпека (Cybersecurity); 7) хмари (The Cloud); 8) адитивне (додаткове) виробництво (Additive Manufacturing); 9) розширена (або віртуальна) реальність (Augmented Reality).

Основними перевагами «розумного виробництва» можна визначити:

1) можливість масового виробництва продукції з індивідуальними характеристиками; 2) більша швидкість і гнучкість усіх виробничих і логістичних процесів; 3) підвищення безпеки в небезпечних виробничих умовах; 4) підвищення якості виготовлених товарів і послуг.

Отже на початку ХХІ ст. формується новий елемент інноваційної інфраструктури – смарт-підприємства, що ґрунтуються на впровадженні концепції цифровізації для оптимізації бізнес-процесів і підвищення економічної ефективності. Враховуючи переваги розумних підприємств, їх швидкий розвиток у глобальному та національному масштабах бачиться досить оптимістичним.

1. Краснокутська Н.В. *Інноваційний менеджмент : Навч. посібник.* – К.: КНЕУ, 2003. – С.50.

2. Вишневський В.П., Князев С.І. *Смарт промисловість: перспективи і проблеми // Економіка України.* – 2017. – № 7. – С. 22-37.

3. Lucke D., Constantinescu C., Westkaemper E. *Smart Factory – A Step towards the Next Generation of Manufacturing. Manufacturing Systems and Technologies for the New Frontier.* London : Springer, 2008. – P. 115–118.

4. Teresko J. *Reaching for a smarter factory // Industry Week.* – 2007. – Vol. 256. – P. 29–33.

5. Масютин С.А. *Базовая стратегия предприятия в условиях перехода к концепции «Индустрия4.0».* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ruselprom.ru/upload/iblock/3c5/elmash_2018_masutin.pdf.

6. Головков В.Г., Пашко С.А. *Умное производство.* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.scienceforum.ru/2018/3209/3758>.

7. Жемлиханов Т. «Индустрия 4.0»: революция без потерь? *Электротехнический рынок.* – 2015. – №5-6. – С. 32-36.

8. Рюссманн М., Лоренц М., Герберт Ф., Вальднер М., Юстус Я., Энгель П., Харниш М. *«Индустрия 4.0» Будущее производительности и роста в промышленности.* The Boston Consulting Group, 2015. – 24 с.

СЕКЦІЯ 2

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ НА ЗАСАДАХ ЛАНЦЮГІВ ПЕРЕТВОРЕННЯ ЗНАНЬ І ТЕХНОЛОГІЙ

Ph.D., Assoc. L.P. Pavlova
Belarusian Institute of Law

TECHNOLOGY TRANSFER AS AN INSTRUMENT OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE COUNTRY

© Pavlova L.P., 2019

The relevance of the research topic is due to the fact that the Republic of Belarus is faced with the task of creating an innovation-type economy and integrating into the world economy based on the intensive use and reproduction of the country's scientific and technological potential, increasing its competitiveness from the standpoint of long-term technical and economic development.

It should be emphasized that up to now, the problems of technology transfer have not been thoroughly studied by domestic scientists, and these issues have been considered to a small extent in the domestic literature. At the same time, the role of technology transfer in the global market is constantly increasing.

The effectiveness of the implementation of the innovation process to a large extent depends on the use of its tool — technology transfer, i.e. from the transfer of scientific and technical knowledge and experience in the provision of scientific and technical services, the application of technological processes, production.

In the Republic of Belarus, the interest in technology transfer has increased in the last decade. This is connected both with the improvement of market relations in the economy and with the upcoming entry of the country into the World Trade Organization. The development of the national economy is directly dependent on the growth rate of the transfer of unique and progressive technologies, attracting financial resources to enhance innovation. Moreover, the introduction of innovations in enterprises and firms should be systemic in nature, which will contribute to the development of an efficient infrastructure for technology transfer.

The transfer of technologies at the present stage of development of society is the goal of research organizations and includes a number of organizational, informational and behavioral decisions aimed at promoting technology from a research organization to the intellectual property market.

Technology transfer is literally translated into Russian as “technology transfer in the direction of knowledge application”.

The concept of "transfer" comes from the English verb to transfer ("transfer, move"). In the scientific literature there is no single agreed definition of technology transfer.

Technology transfer is understood as:

- transfer of scientific and technical knowledge and experience for the provision of scientific and technical services, the application of technological processes, production;
- the main form of promoting innovation;
- commercialization of innovation in one or another scientific and technical development;
- the spread of technology through information channels of different types: from person to person, from group to group, from organization to organization, since technology in this context is essentially information;

“This is the process by which knowledge, mechanisms, and equipment derived from research activities, funded by the federal budget, are used to provide for private and public needs.” This is what determines the transfer of technology to the USA Federal Laboratory Consortium (Consortium of US Federal Laboratories).

I.V. Sadovsky and A.A. Puzyrevskaya understand under the transfer of innovations (technologies) “legislative permission for the transfer of ownership of innovation between subjects of innovation activity, which is carried out through a legal act: a license, an agreement on know-how, etc.” [1, p. 305].

Thus, technology transfer is a process of acquiring knowledge and competencies, consisting of various stages, having a start and end date, limited in the budget, which allows to treat technology transfer as a project, to apply in its implementation known methods of project management.

We understand by technology transfer the process of transferring the results of individual stages of innovation activity. Moreover, each stage of the innovation cycle has its own result, which is passed to the next stage, resulting in the sales of the final product.

The process of technology transfer should not be understood as a simple supply of equipment, since it also involves the transfer of knowledge, production methods and management, marketing models.

The implementation of the technology transfer is carried out by sequentially performing the following seven steps:

1. Identification technology.
2. Search technology.
3. Choosing a technology provider.
4. Negotiations.
5. Signing a contract.
6. Implementation of transfer.
7. Launch and adaptation of technology.

All planned stages of technology transfer must be completed within the prescribed period and be approved by the buyer and the technology supplier.

Each business entity must develop its own approach to technology transfer in relation to the organization of production and innovation policy, taking into account its potential.

The purpose of technology transfer is the transfer of knowledge and competencies. In this regard, technology transfer assumes as one of the most important stages of training.

Of the many existing forms of technology transfer, there are three main approaches to the organization of technology transfer:

- development – production – market
- development – transfer of rights to an object of intellectual property (for example, if the inventor does not have his own resources to develop his idea;
- development – the creation of a joint production (enterprise).

In the Republic of Belarus, the Republican Center for Technology Transfer (RCTT) is engaged in the transfer of innovations.

The following mechanisms are used to implement technology transfer, such as:

- information exchange at conferences, individual meetings, exhibitions, company visits, on the Internet;
- personnel exchange, which gives organizations the opportunity to learn from each other;
- provision of technical support services;
- providing its own often unique equipment, leasing facilities;
- sale of licenses and know-how;
- the conclusion of various agreements on the joint work of research departments;
- contract job;
- the formation of consortia.

Successful technology transfer (TT) up to the stage of product commercialization implies a constant multi-level information exchange. The use of modern information and telecommunication technologies simplifies and makes possible the process of exchange and perception of ideas.

Technology transfer is relatively new for many participants in the innovation process in the Republic of Belarus, a complex and multidimensional process.

It is necessary to consider the transfer of technologies within the framework of interaction and interchange of information between people over a long period of time.

I. Sadovsky, I.V., Puzyrevskaya A.A. Directions of innovation transfer in the Republic of Belarus // Proceedings of BSTU. Series 5: Economics and Management. – 2017. – № 1. – P. 305–309.

PROBLEMS AND PROSPECTS OF COMMERCIALIZATION OF ECOPROJECTS IN UKRAINE

© Zagoretska O.Ya, Pashkevitch V.Z., Lesyk L.I., 2019

In Ukraine today, the need to recycle various types of waste and to prove the rates of such processing to the average level in Europe is very acute. There are many alternative ways of solving various types of waste disposal. In the United States and Europe, technologies are being developed that allow the most efficient use of secondary raw materials. Despite some experience in waste recycling, Ukraine is lagging behind in this area. Generation of a large number of different kinds of garbage requires the formation of organized recycling and increases its efficiency by introducing a closed cycle of recycling and reuse. The circular economy ensures the maximum efficiency of each process in the life cycle of a product or service, and the multiple use of waste. Therefore, organized recycling is one of its priority areas. The maximum use of environmental materials in the production is quite promising. In this direction, many Ukrainian entrepreneurs and young innovators who have business ideas, develop their prototypes of different products and try to monetize them. In particular, the company Hanftek has developed and adjusted production of footwear, clothes and linen made from hemp grown on its own field. Senior pupil V.Frechka invented a way to redeem leaves fall on paper. On such sheets you can write, print, and also produce packaging products. The young artist created a plastic jewelry manufacture and established her own RE-BEAU brand. The best raw materials are colored plastic jars of shampoo creams, etc.

Scientists of the Sumy NAU have invented a material (polysaccharide solution) for making a disposable eco-dishes (FoodBIOPack – a startup) and multiple eco-packages for products. This material is unique because it decomposes in 1 month and can be a fertilizer for plants. The development of SolarGaps is solar-powered jalousie, which not only protect the room from the sun, but also generate electricity. Jalousie are capable of generating up to hundreds of kilowatts of solar energy and operating at temperatures from -10 to 60 degrees. Besides that the jalousie are environmentally friendly, the house is financially profitable – 1 square meter blinds can save up to 500 watts of energy per hour. Ukrainian manufacturer Effa has developed and produced environmental disposable brushes. Paper made from sugar cane and coated with a laminated layer made from corn starch was used for the corps. The bristles are made partly of castor oil and partly of innovative nylon 4, minimizing environmental damage. The set comes with a toothpaste, in the form of a pill to be chewed. It is suitable for travelers and hotel business. Stock-Factory is a platform on which the goods are sold from official manufacturers, but with certain defects (damaged packaging, goods from past collections, with appropriate expiration date or raw material residues after production). The fashion industry today produces a significant amount of waste, which is an excellent opportunity to properly allocate resources, reduce waste generation and give every thing to life. The social project Recycle Map was created by Ukrainians to promote and promote the sorting and recycling of waste. Recycle Map is an interactive map that shows the items for receiving various types of waste – from plastic to aluminum. To select a sort item, you need to enter the city and select the type of waste you want to dispose of.

The aforementioned projects and business ideas in Ukraine are a lot of. The problem is their commercialization and the ability to create a prototype. As a rule, such projects are interested in foreign potential investors and enterprises that under certain conditions help to realize them. At the moment, we have very few well-equipped educational science and technology centers with a modern material and technical base, which are accessible simultaneously for different groups and age groups of the population and on the basis of which it is possible to implement practically progressive and actual projects. Therefore, there is a need for the creation and development in Ukraine of sites, platforms, technology parks, start-up schools, laboratories network of FabLab, which could provide technical and technological conditions and legal protection for the creation of prototypes of new products on the most up-to-date equipment. They would help prepare business proposals for implementing business ideas and bringing new products to the market.

БАНКИ У ФОРМУВАННІ ЕКОЛОГІЧНО СПРЯМОВАНИХ ПРОЕКТІВ

© Алексєєв І.В., Мазур А.В., Побережник Н.В., 2019

Екологічні проблеми визначили особливий вплив на характер розвитку світової та української економіки, як у макроекономічному, так і мікроекономічному аспекті. Поєднання вимог екологічності з потребами економічного розвитку визначили зміст сталого розвитку. Вже не перше десятиліття науково-технологічні проекти розглядають з позиції не лише їх конструктивно-технічної досконалості, але й з точки зору дотримання вимог охорони довкілля. Загальновизнано, що гарантії світовій громадськості щодо дотримання національною економікою вимог екологічності надає саме держава. Україна у тому числі з іншими країнами підписала міжнародні договори, згідно з якими має дотримуватися визначених вимог, зокрема Кіотського протоколу [1]. Відповідно, до прийнятих на себе зобов'язань, в Україні було прийнято Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» [2]. Очевидно, що держава лише окреслює рамки, в яких має розвиватися економіка. Безпосередній розвиток національної економіки забезпечують бізнес-кола. Підприємства, які виробляють продукцію, надають промислові послуги, визначають вибір певних технологічних схем і процесів, устаткування й обладнання, сировини і матеріалів, що мають забезпечувати виконання вимог охорони навколишнього середовища і, відповідно дотримання вимог екологічності.

Беззаперечною умовою інноваційного розвитку, а звідси й сталого розвитку, є наявність необхідних ресурсів. При цьому ми ставимо акцент саме на фінансових ресурсах. Сучасна економіка, як у світі, так і в Україні, не може обійтися без кредитних ресурсів. Якими б потужними не були транснаціональні корпорації, навіть вони змушені використовувати банківські кредити для забезпечення потреб свого інноваційного поступу. Коли мова йде про українські підприємства, то вони тим паче потребують кредитної підтримки, оскільки власними коштами неспроможні забезпечити придбання сучасного устаткування та обладнання. Закупівля цілих технологічних комплексів, навіть підприємств з усіма ліцензованими технологічними процесами, патентозахищеними конструкціями майбутньої своєї продукції вимагають кредитних ресурсів, причому не тільки вітчизняних, але й закордонних банків. Такий перебіг розвитку підприємств призводить до появи в Україні іноземних банків, які мають більший досвід щодо роботи в умовах екологічних вимог.

Водночас, питання щодо відповідності роботи вітчизняних банків з екологічно орієнтованими технологічними проектами постає гостріше. Конкуренція між товаровиробниками екологічно чистої продукції, користувачами екологічних технологій переходить і на їхніх кредиторів. Про екологічну безпеку та відповідальність банків за її забезпечення пишуть вітчизняні науковці [3; 4; 5; 6]. На практиці вже достатньо багато банків сповідують так звану «зелену ідеологію», згідно з якою вони «починають з себе», намагаючись скоротити енерговитрати, витрати інших ресурсів задля збереження довкілля, природних ресурсів. У подальшому в їхній стратегії проголошується необхідність дотримуватися екологічних підходів при наданні кредитів підприємцям. Такі банки отримали назву «зелених». Так, ПроКредит Банк виконує «зелене фінансування», яке передбачає інвестування у проекти, що мають чистий позитивний вплив на довкілля [7]. Група Світового банку дала \$ 20,5 млрд. на «зелені» проекти в Україні [8].

Проте, не всі банківські установи ще включилися у цей рух за чисте довкілля. Найменше, що можна зробити, це економія ресурсів на банківських робочих місцях, але значно більший ефект має дати кредитний вплив на підприємства – позичальники коштів. У такий спосіб банківська система може стимулювати підприємців до залучення чистих технологій, до випуску продукції, яка не лише не забруднює довкілля, а через свої фізико-хімічні властивості буде сприяти ефективнішій утилізації відходів, які неодмінно з'являться внаслідок використання або споживання продукції підприємств.

Одним з найбільших банків України є Ощадбанк. Проте, не дивлячись на його соціально спрямовану діяльність, він ще недостатньо задіяний в екологічно значущих проєктах. Проведення SWOT-аналізу Ощадбанку дозволяє виявити сильні і слабкі сторони діяльності цієї фінансово-кредитної установи. Сильними сторонами діяльності ПАТ Ощадбанк завжди вважалися: 1. Робота з клієнтами, досвід масового обслуговування клієнтів, велика клієнтська база. 2. Персонал високого професійного рівня, традиційна корпоративна культура. 3. Позитивна репутація банку, високий рівень довіри з боку клієнтів, імідж надійного державного банку, популярність торгової марки. 4. Прибуткова діяльність протягом останніх п'яти років, незважаючи на кризові явища в національній економіці (щорічне одержання чистого прибутку). 5. Фізичне оточення надання послуг: розгалужена мережа філій і відділень, статус системного банку.

Слабкими сторонами в діяльності ПАТ Ощадбанк у сучасних ринкових умовах визнаються: 1. Консерватизм системи управління, високий рівень бюрократизації. 2. Масштабність і в той же час громіздкість організаційної структури, проблеми з прийняттям оперативних рішень у філіях. 3. Плинність кадрів на нижчих посадах. 4. Відставання комплексу маркетингу від лідера банківського ринку – Приватбанку. Он-лайн банкінг для фізичних осіб у стадії впровадження і виведення на ринок, а у Приватбанку – на стадії зрілості (інтенсивного збуту). 5. Фізичне оточення надання послуг: недостатній рівень комфортності приміщень окремих відділень банку.

Звичайно, Ощадбанк має можливості брати участь у кредитуванні екологічно спрямованих проєктів. Це в тому числі можливо при обслуговуванні фізичних осіб за рахунок розширення споживчого кредитування, надання супутніх онлайн послуг, зокрема з ремонту тощо. Також слід наголосити на можливості збільшення кредитування юридичних осіб, фінансуванні інвестиційних проєктів підприємств, розробленні й просуванні інноваційних банківських продуктів.

Загрозами для ПАТ Ощадбанк в умовах сталого розвитку, коли більше уваги слід приділяти кредитуванню екологічно спрямованих проєктів можна вважати: по-перше, посилення конкуренції з боку інших банків, зокрема відставання від лідерів вітчизняного банківського ринку, які вже тривалий час працюють з клієнтами на засадах вимог екологічності, сталого розвитку. По-друге, ризик зниження платоспроможності і погіршення фінансового стану клієнтів, зниження споживчого та інвестиційного попиту, погіршення якості кредитного портфелю.

1. *Kyoto Protocol [Електронний ресурс] // The United Nations Framework Convention on Climate Change. – Доступний з : http://unfccc.int/kyoto_protocol/items/3145.php.*

2. *Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ президента України від 12.01.2015 № 5/2015 // Урядовий кур'єр. – 2015. – № 6*

3. *Єрмошкіна О.В. Фінансові аспекти екологічної безпеки регіонів у контексті інституціональної трансформації / О.В. Єрмошкіна // Економічний вісник / Національний гірничий університет. – 2011, № 1 (33). – С. 90-94.*

4. *Башинський Т.В. Соціальна відповідальність банківського сектору України / Т.В. Башинський // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2014. – Вип. 25. – С. 104-110.*

5. *Лебедевич С.І., Новак У.П. Екологічний аудит як невід'ємний елемент надання банківських кредитів / С.І. Лебедевич, У.П. Новак // Інноваційна економіка. Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2012. – № 11 (37). – С. 222-226.*

6. *Мозговий Я. І. Реалізація концепції соціально відповідального бізнесу в банківському секторі України / Я. І. Мозговий, Д. А. Рябіченко // Вісник університету банківської справи Національного банку України. – 2012. – № 3(15). – С. 122–125.*

7. <https://www.procreditbank.com.ua/business-clients/loans/green-finance/>

8. <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2517395-grupa-svitovogo-banku-dala-rekordni-205-milarda-na-zeleni-proekti-v-ukraini.html>

РОЗВИТОК СТАРТАПІВ НА ЗАСАДАХ МЕНТОРСТВА ТА ВЗАЄМОДІЇ УЧАСНИКІВ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

© Андрійчук Ю.А., Легкобит І.С., 2019

Ключем до успішного розвитку держави є наявність інновацій, які здатні спростити і полегшити життя як окремої особистості, так і суспільства в цілому. Як і будь-який бізнес, стартап потребує постійних капіталовкладень, особливо на початковій стадії, отже, проблема пошуку джерел фінансування є актуальною. Питання, пов'язані з пошуком і залученням фінансових ресурсів для підтримки та розвитку мають особливе значення з огляду на стрімке зростання кількості українських стартапів. Головними інвесторами в Україні виступають бізнес-інкубатори, бізнесакселератори, бізнес-янгели, венчурні фонди та краудфандингові компанії [1].

Варто зазначити, що згідно з рейтингом країн за кількістю стартапів, що ввійшли до міжнародного рейтингу, складеним сервісом Startup Ranking, Україна займає 34 місце у світі (зі 151-го), і з показником в 160 стартапи обігнала Японію, Австрію, Швецію, Південну Корею, Литву та Естонію. Прикладами успішних українських стартапів є Depositphotos, Terrasoft, TemplateMonster, Coursmos, Clickky, Augmented Pixels, GitLab, Petcube, Grammarly та інші [2].

Велику роль у формуванні та роботі бізнес-інкубаторів відіграє менторський рух. На заході головним двигуном менторства виступає особисте бажання людей робити добро для суспільства, тому люди готові допомагати іншим. Всі інші мотивації менторів більш умовні. Є досить поширена практика, коли вже досвідчені люди з певною кількістю запущених стартапів за плечима або просто фахівці в якійсь темі перетворюються на менторів. Найчастіше це не лише підприємці. Корисно, коли ментором стартапу стає людина з великої корпорації, тому що вона приносить дуже цінний досвід. Отже, ментори можуть робити кілька речей. По-перше, давати зворотний зв'язок по роботі команди, обговорювати стратегічні речі та проблеми, або допомагати порадою. По-друге, ментори, як правило, люди з досвідом і з великою кількістю ділових зв'язків. Наприклад, згаданий керівник одним дзвінком може організувати зустріч з потенційним клієнтом, що представляє керівництво великої компанії [3].

Як свідчить світовий досвід, одним із найефективніших інструментів підтримки підприємництва є бізнес-інкубатори. Суть їх діяльності полягає у наданні необхідних для функціонування бізнесу послуг. Наприклад, допомога в юридичному оформленні діяльності або веденні бухгалтерського обліку. Всі ці заходи проводяться з метою полегшення та прискорення інкубування. Підприємці отримують необхідну підтримку, яка допомагає їм «вижити» на першому етапі їх діяльності та стабільно розвиватися в майбутньому. За статистикою лише близько 30% підприємців продовжують свою діяльність після першого року функціонування, а серед клієнтів бізнес-інкубаторів цей показник становить понад 80 %, що говорить про доцільність участі в інкубації. Однією з переваг бізнес-інкубаторів є те, що всередині панує специфічна атмосфера, яка допомагає підприємцям ефективно працювати, а також знайти однодумців, що в подальшому можуть стати їх партнерами [4].

Слід зазначити, що подальший розвиток бізнес-інкубаторів є ефективним засобом для створення дієздатних нових підприємств, які можуть набувати інших форм підприємництва як технопарки, технополіси, ділові мережі, кластери, франчайзингові схеми, стратегічні альянси, вільні економічні зони, території пріоритетного розвитку, євро регіони тощо. Тому майбутні наукові дослідження доцільно зосередити саме на створенні інноваційних форм ведення бізнесу, як одного з головних чинників підвищення економічного потенціалу малого та середнього підприємництва в регіонах та в країні в цілому [5].

Як ми можемо переконалися, ринок стартапів у розрізі країн надзвичайно концентрований. Адже, наприклад, лише на США припадає понад 29% ринку. Для 10 найбільших країн світу індекс Герфіндаля-Гіршмана становить 0,53. Тобто він характеризується меншим рівнем конкуренції та більшою кількістю

ризиків для клієнтів. Якщо розглядати ринок стартапів у розрізі десяти найбільших компаній, то тут теж США на провідних позиціях (табл. 1) [6].

Таблиця 1

ТОП 10 найбільших стартапів у світі у 2018 році [6]

Позиція	Стартап	Оцінка стартапів, бали	Країна
1	Airbnb	89,562	США
2	Uber	89,126	США
3	Medium	88,882	США
4	Giphy	88,353	США
5	500px	88,310	Канада
6	Quora	88,285	США
7	Canva	88,038	Австралія
8	Slack	88,030	США
9	Prezi	87,881	Угорщина
10	WeTransfer	87,653	Нідерланди

Історії успіхів стартаперів найрізноманітніші. Двоє людей, які намагалися сплатити орендну плату після переїзду в інше місто, побачили можливість запропонувати ліжко та сніданок за мінімальну ціну та отримали свого першого клієнта Airbnb, 30-річного індійця. Засновникам довелося продавати ящики для зернових протягом принаймні півроку, щоб отримати компанію на плаву, але після кількох відмов вони отримали перше фінансування у розмірі 112 мільйонів доларів США. Uber народився з ситуації, коли його засновник Тревіс Каланик не міг знайти таксі в Парижі, щоб дістатися на конференцію. Тут і виникла ідея можливості замовити авто одним натисканням кнопки в телефоні. Після двох попередніх невдалих проєктів, Каланику було важко переконати інвесторів повірити в нього, але як тільки Ubercab запустив в Сан-Франциско, він став величезним хітом [7].

Звичайно, історії успіху потрібні для підняття «бойового підприємницького духу», особливо, якщо почалася «чорна смуга» і здається, що все зовсім погано. Це як казки на ніч: коли руки опускаються, потрібно повірити, що успіх буде, адже інші його досягли. Однак важливо пам'ятати про одну важливу обмовку: ми не можемо відтворити успіх, про який читаємо. І цей успіх не дає нам розуміння того, що саме робили не так ті, хто його не досяг [8].

1. Ситник Н. І. Сучасний стан фінансування стартап проєктів в Україні / Н. І. Ситник, О. О. Бринь. // Збірник наукових праць "Сучасні підходи до управління підприємством". – 2017. – №2. – 14 с.

2. Startup Ranking. Countries Ranking [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.startupranking.com/countries>.

3. Степаненко В. В. Значення менторства та бізнес-інкубування для стимулювання підприємництва / В. В. Степаненко. // Сталий розвиток економіки. – 2015. – №3. – С. 246–251.

4. Савченко В. Ф. Бізнес-інкубатори як інструмент державної підтримки розвитку малого підприємництва / В. Ф. Савченко, М. Г. Долгополов. // Науковий вісник Полісся. – 2016. – №4. – С. 202–207.

5. Завадяк Р. І. Теоретичні основи функціонування та види бізнес-інкубаторів в Україні / Р. І. Завадяк, Я. Ф. Копусяк. // Науковий вісник Ужгородського університету. – 2014. – №2. – С. 78–81.

6. Хромова Д. Д. Сучасні світові тенденції розвитку стартапів на світовій арені / Д. Д. Хромова, К. В. Антоненко. // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2018. – №19. – С. 123–127.

7. 5 unbelievable success stories of big companies that were once a startup [Електронний ресурс] // India TODAY. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.indiatoday.in/education-today/featurephilia/story/5-unbelievable-success-stories-of-big-companies-that-were-once-a-startup-1208828-2018-04-10>.

8. Ошибка выжившего. Забудьте об историях успеха [Електронний ресурс] // НВ Мнения. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://nv.ua/opinion/oshibka-vyzhivshego-zabudte-ob-istorijah-uspeha-78497.html>.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УСТАНОВ БЮДЖЕТНОЇ СФЕРИ

© Астапенко К.І., 2019

Сьогодні дуже актуальним є одне з визначень суспільства, що говорить про його розвиток, це інформаційне суспільство, в якому інформація відіграє роль одного з основних економічних ресурсів, під впливом якого змінюються форми економічної діяльності, види й типи підприємств та установ, соціальні стосунки. І, як результат, інформація стає таким же важливим ресурсом, як інші ресурси держави. Збереження, розвиток та раціональне використання цього стратегічного ресурсу майбутнього є важливим завданням для будь-якого суспільства. Потужність, сила та соціально – економічний розвиток сучасних суспільств визначається об'ємом і інтенсивністю використання інформаційних ресурсів. В сучасному світі однією з основних цінностей для суспільства, держави та населення стали інформаційні ресурси.

На сучасному етапі розвитку інформаційного суспільства у всіх провідних державах світу ступінь використання інформаційного простору та інформаційних технологій органами державної влади стає безпосереднім чинником економічного зростання, соціально-політичної стабільності та розвитку демократичних засад в управлінні державою.

В даному контексті особливої актуальності набуває інформаційне забезпечення установ бюджетної сфери, шляхом використання інформаційних ресурсів. Інформаційне забезпечення – це динамічна система одержання, оцінки, зберігання та переробки даних, створена з метою вироблення управлінських рішень [1]. Його можна розглядати і як процес забезпечення інформацією, і як сукупність форм документів, нормативної бази та реалізованих рішень щодо обсягів, розміщення та форм існування інформації, яка використовується в інформаційній системі у процесі її функціонування.

Ефективність діяльності установ бюджетної сфери забезпечується шляхом інноваційних перетворень в сфері інформаційного забезпечення. Що передбачає: 1. налагодження інформаційних комунікацій; 2. створення централізованих баз даних з використанням технологій та методів обробки даних для забезпечення електронного документообігу в усіх державних органах та установах; 3. забезпечення надання повного спектру інформаційних послуг електронними засобами у доступній та зручній формі (якщо в цьому є необхідність); 3. сприяння розвитку електронного ринку товарів і послуг для забезпечення державних замовлень, організації тендерів, ефективності управління виробництвом та реалізацією товарів і послуг з метою підвищення конкурентоспроможності вітчизняних виробників на міжнародному ринку; 4. впровадження електронної демократії як форми забезпечення прозорості, довіри у відносинах між державою і громадянами, приватним бізнесом, громадськими організаціями та інституціями; 5. відкритість діяльності установ бюджетної сфери; 6. підвищення якості життя громадян через удосконалення надання соціальних послуг, системи охорони здоров'я, забезпечення гарантій правової, екологічної та особистої безпеки, розширення можливостей для освіти [2].

Інформаційне забезпечення діяльності установ бюджетної сфери має бути спрямоване на створення, організацію функціонування та вдосконалення інформаційних систем, які служать успішному виконанню функцій ними при тісному взаємозв'язку влади і суспільства. Недосконалість системи інформаційного забезпечення бюджетної сфери на всіх рівнях: державному, галузевому, регіональному, міжнародному на ін., ускладнює та сповільнює обґрунтування й вибір конкретних напрямів суспільного розвитку, збільшує ймовірність помилок у прийнятті управлінських рішень, ускладнює та знижує ефективність діяльності установ бюджетної сфери [3].

Серйозний внесок в розвиток інформаційного забезпечення роблять політична, економічна й соціальна системи, що існують на певній території. Упродовж останніх років в Україні здійснюються цілеспрямовані заходи щодо побудови дієвої системи інформаційного забезпечення установ бюджетної сфери як на державному, так і на місцевому рівнях.

В умовах сталого розвитку ринку інформаційних технологій у регіонах відбувається активне впровадження сучасних технологічних рішень електронного урядування, систем електронного документообігу, різноманітних елементів інформаційно-комунікаційної інфраструктури, як основи для створення електронної демократії в державному управлінні, забезпечення споживачів, бізнесу, державних інституцій якісними та доступними послугами. Однак недостатнє фінансове забезпечення значно сповільнює цей процес [4].

Формування системи інформаційного забезпечення бюджетної сфери для України на даному етапі її розвитку є важливим напрямком і потребує вирішення ряду проблем. Однією з важливих є розвиток інформаційної інфраструктури, спроможність інформаційного забезпечення та інформаційного простору взагалі.

Проблеми інформаційного забезпечення функціонування установ бюджетної сфери можуть бути вирішені шляхом концептуального підходу, що буде сприяти переходу від технологічного характеру інформатизації ("оснащеність" комп'ютерами) до політичних, економічних і соціальних пріоритетів (прозорість, безпека й підзвітність громадянам і суспільству держави, підвищення ефективності діяльності) [4]. Ефективне забезпечення інформаційними ресурсами можливе за умов: достатнього фінансового забезпечення; централізованого поширення інформаційних ресурсів; дієвого впровадження інформаційних технологій; використання програмних рішень вітчизняних розробників; зацікавленість державної влади в поширенні інформаційних ресурсів.

Для ефективного вирішення завдань державної інформаційної політики, зокрема, в сфері інформаційного забезпечення бюджетної сфери, необхідне удосконалення її правового забезпечення, приведення вітчизняного законодавства у відповідність із сучасними вимогами, його адаптації до норм і стандартів законодавства ЄС, що буде базуватися на принципах свободи створення, отримання, використання та розповсюдження інформації [4].

1. Сенченко О.П. *Стратегія побудови та розвитку інформаційного суспільства [Текст] / О.П.Сенченко // Перспективи. Серія: філософія, історія, соціологія, політологія.* – 2008. – №2. – С.8-19.

2. Пархоменко В.Д. *Наукові і організаційні проблеми управління інформаційними ресурсами [Текст] / В.Д.Пархоменко // Науково-технічна інформація.* – 2007. – №3.

3. Чубенко Л.М. *Аналіз підходів до побудови інформаційного забезпечення [Електронний ресурс].* – Режим доступу: <http://khnu.km.ua/root/kaf/ksm/Chubenko.doc>.

4. *Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.12.2010 № 2250-р [Електронний ресурс].* – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2250-2010-p>.

ПОСИЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ІНТЕГРАЦІЇ ТРАНСПОРТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ДО ЗАГАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКОЇ ТРАНСПОРТНОЇ МЕРЕЖІ

© Баранівський О. А., 2019

1. Розробити організаційні, нормативно-правові, технічні, логістичні засади для підвищення обсягів міжнародних перевезень автомобільним, залізничним та морським транспортом із застосуванням поромних переправ до морських транспортних вузлів Болгарії, Грузії, Румунії, Туреччини. Важливим кроком до реалізації зазначених умов є прийняття відповідного Закону України «Про змішані (комбіновані) перевезення», де повинні чітко визначатись положення про відповідальність сторін у процесі здійснення комбінованих перевезень; порядок відшкодування у разі незбереження вантажу чи рухомого складу; алгоритм взаєморозрахунків, правила оформлення перевізних документів, прав та обов'язків суб'єктів змішаних перевезень тощо [1, с.60].

2. Створити умови для підвищення пропускної спроможності портів, як морських, так і річкових.

3. Розгорнути транспортно-логістичну мережу як у східному, так й у західному напрямках (зокрема, поблизу пункту Чоп-Захонь), відтворити проект зі створення економічної зони «Інтерпорт Ковель», що передбачав створення у м. Ковель транспортно-логістичного центру великої потужності, завдяки якому здійснювалися б необхідні митні процедури та інші процедури контролю.

4. Підготувати відповідну організаційну, правову, технічну та технологічну базу для реалізації принципу «єдиного вікна», що зробить можливим електронний документообіг у митному оформленні вантажів, перетинаючих державний кордон [2].

5. Налаштовувати зв'язок нашої держави з країнами ЄС по розвиненню транс'європейської мережі транспорту (TEN-T), а також – створення нових транспортних коридорів на території України. Тому виникає необхідність проаналізувати законодавство України на відповідність європейським стандартам щодо питань реалізації механізму спрощення та гармонізації митних процедур, а також здійснити узгодження у митному законодавстві відповідно до вимог Кіотської конвенції – Конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур і Конвенції про спільну транзитну процедуру.

6. Розв'язати проблемні питання стосовно доступу автоперевізників із України до європейських ринків завдяки покращенню технічного забезпечення українських автоперевізників, збільшенню показників екологічності транспортних засобів, висуванню ідентичних до європейських вимог стосовно кваліфікації водіїв із України.

7. Розробити на основі попередньої версії Програми розвитку національної мережі міжнародних транспортних коридорів в Україні актуальний варіант Програми, у якій обов'язково має висвітлюватись процес формування в Україні логістичної мережі із сучасними центрами, а також створення та порядок функціонування операторів мультимедійних перевезень із зазначенням правової відповідальності усіх учасників логістичних процесів.

1. Данільєва Ю.Г. Інтеграція України до ринку транспортних послуг країн ЄС. Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – № 3 (233). – 2017. С. 60-61. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://VSNU_2017_3_12.pdf

2. Захарова О. В. Особливості процесу інтеграції національних транспортних систем до світового господарства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/prvs/2007_3/12_94.pdf

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СХОВИЩ ДАНИХ ІТ-КОМПАНІЇ ДЛЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ АГЕНТІВ

© Белей О.І., 2019

В роботі фінансово-економічних агентів (ФЕА) з'явилося багато нових видів інформації, що дозволяють підвищити ефективність вирішення завдань і забезпечити конкурентні переваги ФЕА на ринку фінансових послуг. Відбувається дедалі більша інтеграція фінансової діяльності клієнтів і партнерів ФЕА в автоматизовану інформаційну інфраструктуру суспільства, і ФЕА повинні враховувати цю тенденцію. Інфраструктура сховищ даних (СД) в даний час знаходиться в стадії становлення, але вже зараз з їх допомогою можливе вирішення різних призначених для користувача і аналітичних задач.

На рис. 1 представлено СД для аналізу продажів із зазначенням на ній можливих підключень зовнішніх джерел даних різних типів. На схемі є таблиця фактів – продажу, а також кілька основних вимірів: продукти, клієнти, момент продажу і канали продажів. На схемі зображено можливі зв'язки визначених залежностей із зовнішніми даними інформаційного середовища.

Рис. 1. Структура сховища даних фінансово-економічних агентів, доповнена зовнішніми джерелами даних.

Зв'язок 1 товарів зі СД дозволяє отримувати відомості про властивості товару, уніфікованим способом ідентифікувати товар і, як наслідок, пов'язати інформацію про товар з відомостями про нього в мережі Інтернет – зв'язок 2. Додаткова інформація про клієнтів може бути отримана як з використанням СД (зв'язок 3), так і безпосередньо з мережі Інтернет (зв'язок 4) і використовуватися в процесі аналізу. Для ідентифікації клієнтів в рамках нормативних обмежень може застосовуватися єдина система ідентифікації та аутентифікації (зв'язок 5), а при наявності обмежень продажу товару (зв'язок 6). Інформація, отримана з цих систем, також може використовуватися в аналітичних цілях. Слід зазначити, що в разі спільного використання інформації СД і відомостей, одержуваних динамічно з зовнішніх автоматизованих систем, результат аналізу виявляється неоднозначним, оскільки зміна зовнішніх даних не завжди регламентовано. Однак це обмеження для багатьох аналітичних задач є недопустимим. Вплив зовнішньої інформації на структуру сховища даних представлено на рис. 2, який відображає функціонування СД в ФЕА. Дані, що знаходяться в оперативних системах, групуються за смисловим зв'язкам і агрегуються в області попередньої обробки, а потім трансформуються в СД.

Зовнішні метадані можуть бути доступні оперативним системам (зв'язок 1 на рис. 2) і таким чином в міру можливостей брати участь у формуванні джерел даних сховища. Якщо в різних оперативних системах деякий продукт описаний за єдиними правилами, то інтеграція даних про нього в СД істотно полегшується.

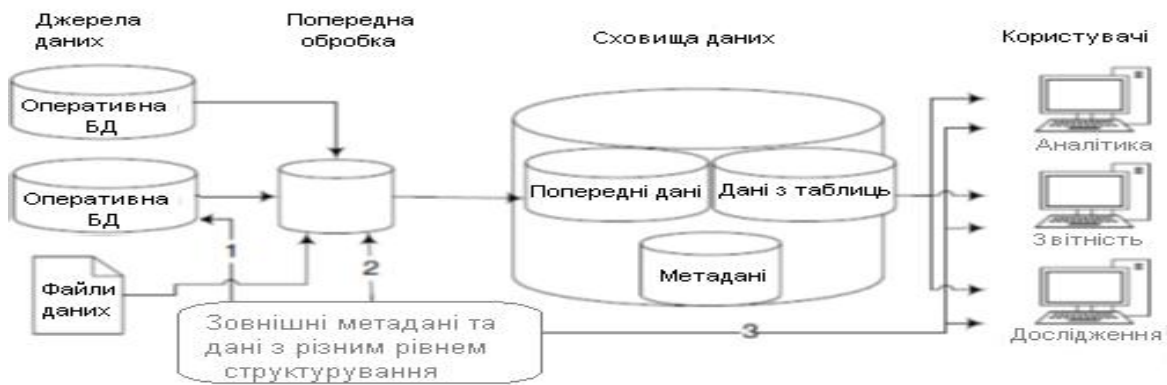

Рис. 2. Вплив зовнішніх інформаційних ресурсів на базову структуру сховища даних фінансово-економічних агентів

Сервісні ІТ-компанії проєктують систему обробки інформації ФЕА, а також здійснюють консалтинг по її ефективному використанню та розвитку. Такі сервісні структури можуть виступати в якості постачальника рішень для інформаційної інтеграції в обслуговуваних ФЕА всіх використовуваних ними ІТ-систем. Якщо окремі прикладні завдання, бізнес-моделі роботи, що виконуються ФЕА, які не формалізуються і не піддаються повної автоматизації, сервісна компанія пропонує ФЕА людино-машинні підходи до їх вирішення, що забезпечують найбільш ефективне рішення задачі.

Рис. 4. Сервісна взаємодія ІТ-компанії з фінансово-економічними агентами.

У ФЕА зростає частка не цілком формалізованою інформації, одержуваної в реальному часі і вимагає оперативного аналізу та врахування в роботі. Тому виникають нові вимоги до рівня підготовки і регламентації діяльності персоналу організації.

Для створення і розвитку засобів автоматизації ФЕА необхідне використання сучасних технологій, своєчасне використання можливостей, пов'язаних з появою нових інформаційних джерел для вирішення фінансових завдань. Для цього доцільно використовувати ФЕА досвіду сервісних ІТ-компаній в області консалтингу, розробки, технічної підтримки і розвитку автоматизованих систем. Взаємодія ФЕА і сервісної ІТ-компанії являє собою регулярний процес, який вимагає активного включення розробника інформаційної системи в діяльність самого замовника. Для організації внутрішньої діяльності сервісної ІТ-компанії і рішення задач обслуговування ФЕА необхідне використання процесного підходу, що дозволяє відображати необхідні зміни в бізнес-процесах, пов'язаних з обробкою інформації. Інтеграція діяльності ІТ-компанії і ФЕА в області обробки даних дозволяє ФЕА своєчасно впроваджувати нові аналітичні методи і ефективно використовувати всю доступну інформацію.

ІННОВАЦІЇ В ЛОГІСТИЦІ БУДІВЕЛЬНИХ ПРОЕКТІВ

© Білега О. В., Липченко Т. О., 2019

На даний момент вітчизняні підприємства гостро потребують удосконалення своєї діяльності через скорочення часових інтервалів і витрат у постачанні, виробництві та збуті. В умовах загострення конкурентної боротьби та необхідності своєчасно адаптуватися до складної економічної ситуації це можна здійснити за допомогою впровадження інновацій і проектного менеджменту у логістичну діяльність. Тенденція підвищення ефективності управління процесами розробки будівельних проектів вказує на значущість логістики – галузі знань, що присвячена застосуванню нових концепцій управління потоками матеріалів, послуг, інформації і фінансів між постачальниками і замовниками. У області планування і виконання закупівель (замовлення, прийом, транспортування і зберігання) у будівництві домінують логістичні процеси. Наслідуючи приклад інших галузей промисловості, робляться спроби інтегрувати логістику будівництва в логістичні ланцюги постачальників і покупців, починаючи від закупівель сировини, будівельного виробництва, дистриб'юторів до кінцевих користувачів.

Сучасна логістика – відносно молода наука, що стрімко розвивається. У своєму розвитку вона пережила вже декілька трансформацій: від функціональної до інноваційної. У початковій парадигмі, коли логістика була уперше застосована до діяльності підприємств, ця наука розглядала окремі функціональні області, такі як закупівля, доставка, відвантаження, вивантаження, зберігання. У поточній парадигмі логістикою розглядаються вже не окремі підприємства, а їх сукупності – проектні організації, що беруть участь у виготовленні кінцевого продукту на різних стадіях. До таких підприємств можуть бути віднесені здобувачі і переробники сировини, виробники проміжних виробів, виробники кінцевого продукту, транспортні компанії тощо [1, с. 247].

Логістична система поставки для будівельного проекту істотно впливає на його час і вартість. Вибір логістичної системи залежить від економічних, фізичних та організаційних умов проекту, наприклад, обсягу проекту, місця розташування і системи постачання. Будь-які домовленості відносно проекту системи постачання призначені для того, щоб бути найбільш економічно вигідними для власника і такими, що дозволяють йому бути залученим в які-небудь рішення, на які він хоче впливати. Найбільш розповсюдженими системами постачання у будівництві є: – система проектування побудови торгів; – система «Дизайн і будівництво», або система «Під ключ»; – система професійного управління будівництвом, що вимагає від власника управляти процесом планування фаз проекту, найняти архітектора і потім вибирати і наймати підрядників або генерального підрядника для виконання робіт, що проектуються.

Сучасні системи управління виробництвом можна поділити на стандартні і нові. До традиційних систем управління виробництвом відносяться управління запасами за точкою перезамовлення і система планування необхідних матеріалів (MRP), назвемо їх стандартними, та дві відносно нові – це концепція ошадливого виробництва (lean production–LP) та теорія обмежень (Theory of Constraints –ТОС). Особливості інноваційних систем управління логістичними операціями полягають у стратегічному фокусуванні на реалізації першої стратегії за найкоротший час, з мінімальною собівартістю і в точній відповідності очікуванням клієнтів [2, с. 174].

1. Чорнописька Н.В., Шандрівська О.Є. Тенденції та перспективи ринку логістичних послуг України // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – Серія: Логістика. – 2012. – №735. – С. 244–249.

2. Колодізева Т. О. Інноваційні технології в логістиці: навчальний посібник / Т. О. Колодізева, Г. Р. Руденко. –Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 268с.

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

© Бобко Л.О., 2019

Аналіз результатів діяльності сучасних зарубіжних та вітчизняних підприємств доводить, що інноваційний шлях розвитку сьогодні є найбільш перспективний, адже саме він забезпечує ефективність їх функціонування, створює можливості довготривалого виживання та розвитку на ринку. Одним із основних факторів, що забезпечує результативність інноваційної діяльності, є активізація людського потенціалу, яка можлива лише за умов формування в колективі працівників суб'єкта господарювання певного сприятливого мікроклімату – інноваційної корпоративної культури.

Корпоративна культура за своєю природою є соціальною інновацією, оскільки сприяє здійсненню соціальних змін відповідно до вимог інноваційного розвитку підприємства, а також формує у працівників певну мотивацію до ефективної реалізації запланованих змін. За умови, коли підприємство має чітко сформульовану інноваційну стратегію і неухильно дотримується її, менеджери можуть скорегувати ситуацію, причому так, щоб вона стала виграною для більшості працівників. Відповідно, основним допоміжним важелем впливу на окремих співробітників та їх неформальні групи є корпоративна культура. Корпоративна культура інноваційної організації орієнтує персонал на швидше впровадження змін, а інженерно-технічних працівників – на генерацію ідей [1, с. 174].

Як свідчать наукові дослідження, формування інноваційної корпоративної культури – це тривалий і складний процес. Першочерговим його етапом є визначення місії підприємства та встановлення пріоритетів життєдіяльності, а відтак, і формування стандартів поведінки персоналу, запровадження традицій та становлення провідних норм та цінностей.

Поділяємо думку науковців, які зазначають, що важливим пріоритетом в управлінні персоналом стає заохочення інноваційної активності, зростання професійної компетенції, розвиток освітньо-професійних здібностей, підвищення конкурентоспроможності кадрів, у інтересах зростання конкурентоспроможності підприємств і країни в цілому [2, с.14].

З метою ефективного управління корпоративною культурою організації необхідно вміти встановити і оцінити основні чинники впливу на неї. Це дозволить виявити недоліки у розвитку та розробити рекомендації для їх усунення. Чинники умовно поділяють на зовнішні та внутрішні.

До зовнішніх належать: рівень НТП держави; політика в сфері інновацій та загальна економічна політика; управління вітчизняною освітою, яка є другою, невід'ємною складовою інноваційного трикутника знань («наука – освіта – високотехнологічне виробництво») [3, с.8]; управління засобами масової інформації; система сім'ї, соціалізації, політична, релігійна, здоров'я та відпочинку [4, с.128].

Внутрішні чинники охоплюють: індивідуальний рівень освіти та культури працівників, їх творчі здібності; керівництво підприємства, стратегію та стиль управління, способи контролю; інноваційну мотивацію працівників; інформованість; рівень кадрової політики та лояльність працівників; умови праці; імідж; інтернаціональність організації; історію розвитку організації(позитивна/негативна); рівень централізації тощо [4, с.128].

Нарешті, слід назвати найважливіші напрями розвитку інноваційної культури на окремому підприємстві. Їх умовно поділяють на п'ять послідовних етапів, представлених в таблиці 1.

Програма розвитку інноваційної корпоративної культури підприємства

Етап	Зміст заходів
Збір та аналіз інформації	Проведення анкетування. Аналіз даних. Виявлення відхилень від бажаного рівня інноваційної корпоративної культури. Формування основних проблем і завдань інноваційного розвитку підприємства.
Розробка програми дій	Розробка програми навчання і перенавчання персоналу організації. Проведення роз'яснювальної роботи з персоналом для створення в колективі переконання у необхідності змін. Визначення джерел ймовірного опору змінам. Розробка системи мотивації персоналу сучасної організації.
Створення передумов формування інноваційної корпоративної культури	Створення цільових груп для формування системи інформування персоналу. Документальне оформлення вимог до інноваційної корпоративної культури підприємства.
Реалізація програми формування інноваційної корпоративної культури організації	Навчання персоналу. Коригування кадрової політики підприємства. Реалізація нової системи стимулювання. Проведення змін організаційної структури підприємства.
Контроль за формуванням інноваційної корпоративної культури	Виділення контрольних показників, за якими будуть визначатися зміни інноваційної культури підприємства. Контроль за реалізацією змін інноваційної корпоративної культури.

Джерело: [4, с.132]

Отже, зміни, які відбуваються останнім часом у діловому середовищі, свідчать про необхідність побудови не просто потужних корпоративних зв'язків, але й водночас гнучких, адаптивних, здатних у короткий термін пристосовуватися до зовнішніх умов інноваційних виробничих відносин. Міцна корпоративна культура повинна стати тією основою, що допоможе не лише зберегти колектив підприємства в складні часи, але й набути особливих конкурентних переваг.

1. Кицак Т. Г. *Інноваційні напрями розвитку корпоративної культури на вітчизняних підприємствах* / Т.Г., Кицак, І.Ф. Коваленко / *Соціально-трудова відносина: теорія і практика*. – 2014. – №1. – С.171-177.

2. Реутов В. Є. *Організаційна культура як важіль інноваційної мотивації на підприємствах* / В. Є. Реутов // *Інвестиції: практика та досвід*. – 2009. – № 23. – С. 13-15.

3. Згуровський М. З. *Основні проблеми та шляхи державної підтримки інноваційних процесів в Україні* / М. З. Згуровський, М. Ю. Ільченко // *Інвестиції та інноваційний розвиток*. – 2008. – №1. – С. 7-11.

4. Ларичева Е. А. *Развитие инновационной культуры на предприятии* / Е. А. Ларичева // *Вестник Брянского государственного технического университета*. – 2009. – № 2. – С. 128-133.

РОЛЬ ТА ФУНКЦІЇ УНІВЕРСИТЕТІВ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙ ТА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ НА ОСНОВІ ЗНАНЬ

О Богашко О. Л., 2019

Актуальність ролі та функцій університетів в умовах розвитку інновацій та економічного зростання на основі знань обумовлена системним, інтеграційним підходом до взаємозв'язків між науковою, освітньою та інноваційною діяльністю.

Інститути вищої освіти можна класифікувати за двома основними категоріями:

- дослідницькі університети, які реалізують «науково орієнтовану» освіту;
- університети прикладних наук або університетські коледжі, які відповідають за професійну підготовку (у багатьох випадках за спеціальністю) і виконують прикладні дослідження, як правило, в обмеженому обсязі [3].

Різні види інститутів відіграють не однакову роль в тих чи інших країнах. Університети, на відміну від інших інститутів вищої освіти, розвивають як мінімум дві складові – освітню і наукову, інтегруючи їх за допомогою моделі «науково орієнтованої» освіти. Зміна їх ролі й розширення спектра діяльності визначаються кількома ключовими трендами:

- внаслідок децентралізації управління, посилення інституційної незалежності, університети знаходять більше повноважень для самостійного розподілу ресурсів, встановлення стратегічних цілей і формування унікального наукового й освітнього профілю;
- інтеграція в міжнародне співтовариство полегшує обмін знаннями та досвідом в науковій та освітній діяльності, але одночасно посилює конкуренцію за студентів і наукові кадри;
- розширення видів університетської діяльності веде до появи інноваційних стратегій, нових схем фінансування та відповідних заходів політики.

Виходячи з курсу на автономію і підвищення відповідальності університетів, багато держав цілеспрямовано працюють над зміцненням їх іміджу як соціально значущих інститутів, що беруть участь в передачі знань.

Завдання університетів переосмислюються в контексті економіки знань. Їх підприємницькі стратегії реалізуються за двома основними напрямками:

- підприємницька освіта розвиває підприємницький дух у студентів і випускників через організацію спеціальних курсів, створення лабораторій та платформ для співтворчості спільно з компаніями, реалізації внутрішньогалузевих програм обміну;
- підприємницька діяльність полягає в створенні університетських об'єктів інтелектуальної власності, реалізації спільних наукових проєктів.

Університети забезпечують підтримку економіки знань, розвиваючи інфраструктуру комерціалізації (центри трансферу технологій, відділи зв'язків з промисловістю). Концепція «підприємницького університету» служить основою для партнерства між державою, бізнесом і академічною сферою. Підприємництво повинно стати основним принципом організації університетів. Дотримання цієї моделі веде до зміни організаційних та управлінських механізмів, закріплюючи університети в статусі автономних і стратегічних інфраструктурних об'єктів інноваційної системи [1]. Подібну інституційну трансформацію визначають три ключові складові:

- регулятивна – встановлення правових рамок, механізмів управління та системи моніторингу;
- нормативна – реалізація функціоналу університетів відповідно до покладених на них очікувань, домінуючих соціальних цінностей, зовнішнього контексту, встановлених угодами та стандартами;

- культурно-когнітивна – укорінення підприємницької рольової моделі в менталітеті дослідників і викладачів.

Посилення підприємницької компоненти в діяльності університетів залежить від ступеня інституційної автономії, розподілу фінансових потоків, механізмів управління та навколишньої підприємницької економічної системи. Трансформація університетів в підприємницькі структури визначається екзогенними (впливають ззовні) і ендogenousними (мають внутрішнє походження) факторами. Різноманіття екзогенних і ендogenousних факторів зумовлює різні характеристики «підприємницьких університетів», які класифікуються згідно з їхніми структурними особливостями (місією, стратегією, організаційними й управлінськими моделями, кадровою політикою, фінансовими ресурсами, інфраструктурою, місцем розташування і середовищем діяльності).

Інший важливий аспект стосується розширення соціальної ролі університетів, що дозволяє характеризувати їх як «соціально орієнтованих» або «залучених в суспільне життя». Університети сприймаються як постачальники громадського блага, тому результати їх наукової та освітньої діяльності повинні оцінюватися з точки зору не тільки обсягу і якості, але і значущості для суспільства. Особливо це стосується створення знань для відповідей на такі соціальні виклики, як старіння населення, забезпечення сталого виробництва енергії, розробка рішень для «розумної» мобільності і т. д. «Соціально-орієнтовані» університети також виконують інклюзивну функцію, надаючи рівні освітні можливості всім соціальним групам.

Концепції «підприємницького» і «соціально-орієнтованого» університетів ґрунтуються на розширеному розумінні ролі університетів, що виходить за рамки наукової та освітньої діяльності, припускаючи відповідні організаційні перетворення. Проте між цими моделями існують протиріччя, оскільки орієнтація на підприємництво, модернізацію, прагматичний розподіл активів з точки зору комерційного результату може йти врозрід з громадськими цілями, які часто не реалізуються в короткостроковій перспективі. Однак при інноваційному і гнучкому підході університет здатний поєднати «підприємницьку» і «соціально орієнтовану» моделі, здобуваючи додаткові переваги за рахунок використання креативних ресурсів для вироблення нових рішень.

В останні два десятиліття в багатьох країнах спостерігається ряд тенденцій, які безпосередньо впливають на активність університетів в умовах розвитку економіки знань. Змінюються інструменти управління і механізми державного фінансування. Зокрема [2; 3]:

- університети стають більш самостійними в розподілі фінансових коштів, виборі партнерів, підборі кадрів і їх розвитку, розробці навчальних програм і т. д.;
- нові моделі державного фінансування виходять з принципу «оплата за результатами», включаючи контракти, угоди, схеми, засновані на формулах і індикаторах;
- збільшується зовнішня (конкурсна) підтримка з державних і приватних джерел;
- розширюється кооперація між інститутами, спостерігається їх злиття.

Не зважаючи на це, університетам доводиться шукати певний баланс між фокусуванням на «локальному вимірі» і завданнями підвищення ефективності освітньої та наукової діяльності, комерціалізації розробок.

1. *Богашко О. Л. Модернізація освітньої системи як відповідь на нові запити світового ринку інтелектуальної праці / О. Л. Богашко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство». Випуск 18. Частина 1. – Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2018. – С. 53 – 57.*

2. *Богашко О. Л. Підготовка конкурентоспроможних фахівців в умовах глобалізації світового ринку праці / О. Л. Богашко // Сучасна освіта – доступність, якість, визнання: збірник наукових праць міжнародної науково-методичної конференції, 14 – 15 листопада 2018 року, м. Краматорськ / під заг. ред. д-ра техн. наук., проф. С. В. Ковалевського. – Краматорськ: ДДМА, 2018. – С. 27 – 30.*

3. *Unger M., Polt W. (2017) The Knowledge Triangle between Research, Education and Innovation – A Conceptual Discussion. Foresight and STI Governance, vol. 11, no 2, pp. 10 – 26. DOI: 10.17323/2500-2597.2017.2.10.26*

КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

© Бойко Г.С., 2019

Найбільш поширеними та обґрунтованими концептуальними засадами розвитку інноваційних підприємницьких закладів вищої освіти (ЗВО), орієнтованих на економіку знань є концепція Г. Іцковица та концепція Б. Кларка.

Концепція інноваційного розвитку суспільства Г. Іцковица за моделлю «потрійної спіралі», яка доводить, що однією з ефективних схем розвитку університетської і академічної науки, промисловості, економіки є гармонійна співпраця ЗВО, академічних і галузевих НДІ, бізнесу з владою. Це підтверджено багатьма країнами світу на прикладі використання запропонованої Г. Іцковицем моделі «потрійної спіралі»: «університети – промисловість – уряд», яка продукує економічні, науково-технічні та соціальні ефекти в державах [1].

Основна ідея теорії «потрійної спіралі» Г. Іцковица полягає в тому, що в заснованому на знаннях суспільстві, в умовах економіки знань, ЗВО відіграє вирішальну роль. У індустріальному суспільстві зазвичай ЗВО готує висококваліфікованих працівників і займається фундаментальними і прикладними науковими дослідженнями, але дуже рідко бере участь у трансфері технологій у промисловість. В заснованому на знаннях суспільстві ЗВО стають центрами, що генерують технології і нові форми підприємництва, залишаючи за собою право і на наукові дослідження. Навчання в таких підприємницьких ЗВО стимулює разом із академічною діяльністю випускників і підприємницьку [2].

У моделі «потрійної спіралі» дві інші складові – промислові підприємства і державні структури, продовжуючи виконувати свої традиційні функції, набувають також нові ролі в співпраці з ЗВО. Уряд забезпечує ЗВО необхідними ресурсами для стимулювання науково-дослідної і інноваційної діяльності [2].

Концепція Б. Кларка трансформаційного перетворення звичайних ЗВО у інноваційні, орієнтовані на внутрішню підприємницьку діяльність («підприємницькі університети») передбачає не лише орієнтацію на отримання прибутку, а перетворення їх структур, підходів, методів і засобів діяльності на засадах креативності, творчості, постійного пошуку ефективних схем реалізації місій навчання, наукових досліджень і розробок, інноваційної діяльності [3]. У дослідженнях Б. Кларка створення малих фірм при ЗВО і підготовка підприємців розглядаються у контексті всебічного реформування діяльності закладів на засадах підприємництва. Автор концепції, вважає, що основною ознакою підприємницького ЗВО є відсутність побоювань та упереджень щодо комерціалізації генерації і поширення знань, члени такого ЗВО не повинні вбачати у комерціалізації небезпеки для академічних традицій і якості освіти [3].

Найголовнішим завданням ЗВО у моделі «потрійної спіралі» є продукування нового знання, виконання фундаментальних і прикладних наукових досліджень.

1. *Ицковиц Г. Тройная спираль. Университеты – предприятия – государство. Инновации в действии: монография / Г. Ицковиц; пер. с англ. под ред. А.Ф.Уварова. – Томск: изд-во Том. гос. ун-та систем упр. и радиоэлектроники, 2010. – 237 с.*

2. *Романовський О.О. Феномен підприємництва в університетах світу: [монографія] / О.О. Романовський – Вінниця: Нова книга, 2012. – 503 с.*

3. *Clark, Burton R. Sustaining Change in Universities. Continuities in Case Studies and Concepts. The Society for Research into Higher Education & Open University Press / England: McGraw-Hill, 2004. – 212 p.*

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГЛОБАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ У 21 ст.

© Бонецький, О.О., 2019

Світ не стоїть на місці, він кудись рухається, а фантасти і футурологи намагаються передбачити куди саме. На сьогоднішній момент очевидними є декілька тенденцій, які докорінно змінять цей світ.

Основні тенденції передбачив Мічіо Кайку у своїй знаменитій праці "Фізика майбутнього". Звичайно, що там є багато спірних моментів, але можна погодитися основною ідеєю – наша цивілізація прямує до статусу "Цивілізації першого типу" за шкалою М. Кардашова (вчений розробив класифікацію у період виходу і активного освоєння Космосу людством у 1960-х рр. і заклав в її основу критерій використання енергії для власних потреб). На даний момент людство вже не можна назвати доіндустріальною цивілізацією (це цивілізація типу 0), але існуючі технології ще не дозволяють повною мірою використовувати всю, або майже енергію, яку отримує Земля від Сонця (такі технології має цивілізація першого типу) і тим більше в нас нема технологій, які дозволяють використовувати для власних потреб всю енергію Сонця (це цивілізація другого типу). Мічіо Кайку прогнозує перехід людства до "Цивілізації типу 1" вкінці 21 ст. і наводить такі аргументи: стрімкий розвиток науки й техніки, виокремлення англійської мови як основної планетарної, виокремлення долара США як основної планетарної валюти, створення і поширення на планеті Інтернету та інші аргументи в рамках глобалізації.

Отже, основна тенденція – це перехід людства до цивілізації типу 1, яка включає низку інших тенденцій:

а) активне залучення штучного інтелекту у всі сфери людської діяльності, навіть у побут. Взаємодія людського і штучного інтелектів створить множину конфліктів, в першу чергу в питаннях праці, врегулювання яких буде основним викликом 21 ст.;

б) створення і впровадження нових видів транспорту – в першу чергу "Гіперлуп" і використання перельотів через безповітряний простір (це дешевше, бо нема сили тертя об повітря) для міжконтинентальних перельотів (ракети багаторазового використання вже наближають цей момент);

в) створення нової економіки й економічної думки, адже протягом останніх трьохсот років основну додану вартість створювала промисловість, а зараз завершується перехід на користь сфери послуг. Це означає, що індустріальний (промисловий) період закінчився і наступив новий – постіндустріальний, або інформаційний. Футуролог Елвін Тоффлер влучно передбачив основні конфлікти індустріального (це конфлікт між власниками капіталу, тобто працедавцями і власниками праці, які є найнятими працівниками) і постіндустріального (це конфлікт між тими, хто реально знає і вміє – з однієї сторони і популістами та псевдоекспертами з іншої);

г) зниження ролі держави у житті суспільства, а саме – деякі функції доцільно буде передати на міжнаціональний наддержавний рівень. Зменшиться роль митниці як такої – адже існуватиме конфлікт між бізнесом, який використовуватиме надшвидкісний транспорт і бюрократами, які сповільнюють швидкість цього бізнесу;

Отож, з погляду інновацій, інфраструктура у 21 ст. розвиватиметься за двома напрямками – традиційний (це оновлення і розвиток вже відомих нам автодоріг, залізниць, трубопровідного транспорту, інфраструктури для морських та авіап перевезень, розвиток інфраструктури для роботи штучного інтелекту) та інноваційний (це розробка, випробування і впровадження "Гіперлупу" і міжконтинентальних пасажирських перевезень через безповітряний простір, для чого у великих містах збудують космопорти).

І. Кайку М. Фізика майбутнього / Мічіо Кайку / переклад з англ. А. Кам'янець. – Львів, Літопис. – 2013. – 432 с.

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ПІДТРИМКИ СОЦІАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

© Буй Ю. В., 2019

Одна із основних ідеологій (*Сталий розвиток (Sustainable development)*) сучасності спрямована на переосмислення потреб суспільства та його функціонування загалом. Неперервний економічний розвиток та екологічно-ощадливе задоволення потреб нинішнього покоління в поєднанні з соціальною справедливістю захищатиме інтереси майбутніх поколінь та забезпечить їх можливість задовольняти свої власні потреби для повноцінного життя.

Україна приєдналася до глобального процесу впровадження концепції сталого розвитку про що свідчила підтримка ряду міжнародних рішень, щодо нової парадигми розвитку суспільства. Необхідність підтримання Стратегії сталого розвитку «Україна 2020» нашою державою зумовлено своєчасністю запобігання виникненню потенційних загроз як на екзогенному так і на ендогенному рівні. В Національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна» задекларовано основні орієнтири ЦСР, які були затверджені на Самміті ООН [1].

Актуальність створення інституціональної інфраструктури для підтримки інноваційної діяльності та соціальних інновацій зокрема підкреслюється сутністю дев'ятої та шістнадцятої цілей, зокрема створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та інноваціям та сприяння побудові миролюбного та відкритого суспільства в інтересах сталого розвитку, забезпечення доступу до правосуддя для всіх і створення ефективних, підзвітних та заснованих на широкій участі інституцій [1]. Щодо пріоритетності соціальної та територіальної згуртованості суспільства, «інклюзивні, інноваційні та свідомі суспільства» то вони є загальноєвропейськими цінностями, які визначені в «Стратегії розумного, стійкого і всеосяжного зростання «Європа 2020» та «FP8» Євросоюзу.

Аналіз наукових джерел свідчить, що дослідження інституціональної інфраструктури інноваційної діяльності для підтримки генерування, продукування та поширення соціальних інновацій на мікро-, мезо-, макро- та мега- рівнях зводився, як правило, до дослідження інфраструктури соціально-економічних систем в контексті інноваційного спрямування розвитку людського капіталу. Однак якісний суспільний розвиток не окреслюється лише соціальною інфраструктурою та людським капіталом. Впровадження соціальних інновацій потребує ініціювання соціально спрямованих програм, проектів, платформ, стартапів, суспільна користь яких проявлятиметься як на регіональному і національному, але й на міжнародному рівнях. Зміна світогляду суспільства з позиції соціальних інновацій на рівні регіонів зумовлюватиме зміну парадигми соціальних відносин на рівні держави.

Істотною проблемою інституціональної підтримки соціальних інновацій є відсутність реальної фінансової підтримки наукової діяльності, соціальних ініціатив та впровадження результатів досліджень в економіку України. Інституціональний дисбаланс у стимулюванні інноваційної діяльності підтверджується не тільки неузгодженістю ухвалених програм, законодавчих актів та можливостей їх конкретного впровадження, але й зростанням міжрегіональних диспропорцій у розміщенні об'єктів інституціональної інфраструктури інноваційної діяльності. Необхідним є також забезпечення узгодженості між законодавчими актами на державному, регіональному та місцевому рівнях, оскільки якісна трансформація

соціально-економічних систем є можливою лише за координованого використання кожної складової інноваційного процесу.

Слід відмітити, процеси поширення соціальних інновацій у Європі та в Україні в основному відбуваються за рахунок соціального підприємництва та недержавних (НДО) (неурядових (НУО)) організацій. Однак можливості для генерування, продукування та поширення соціальних інновацій в Україні значно розширяться за умови розвитку інституційної інфраструктури для підтримки соціальних інновацій в регіонах. Консолідована співпраця бізнесу, наукових установ, організацій громадянського суспільства за наявності державної підтримки при створенні регіональних соціальних інкубаторів, стартап інкубаторів та акселераторів, соціальних парків, центрів соціального консалтингу, регіональних хабів забезпечить розвиток стійкої інфраструктури для розвитку соціальних інновацій.

Важливим є вивчення досвіду вирішення певних соціальних проблем на основі реалізації успішних соціальних ініціатив, а також адаптація кращих світових практик до українських реалій. Така діяльність потребує державної підтримки, залучення інформаційних, медіа платформ і порталів (наприклад, Ресурсний центр розвитку громадських організацій «Гурт», платформа «Маркетплейс»), співробітництва з науковим та підприємницьким сектором для підвищення соціально-інноваційної активності регіонів України.

Основними заходами, щодо формування інституціональної інфраструктури інноваційної діяльності для підтримки соціальних інновацій «зверху-вниз» в Україні на регіональному рівні мають стати перш за все комплексний аналіз соціальних проблем та соціальної напруги окремих регіонів України поряд з системним дослідженням економічної «спроможності» регіонів задля можливості вирішення соціальних потреб конкретного регіону. Оскільки кожен регіон характеризується певними особливостями соціально-економічного розвитку наступним важливим етапом можливості впровадження якісних соціальних перетворень є створення профілю регіону (громади) задля врахування інтересів громади у впровадженні соціальних ініціатив, врахування (культури та ідеології) думки громади, дослідження, ідентифікація цільових орієнтирів громади. На основі проведених розвідок логічним є формування соціальної стратегії, яка враховуватиме пропорційне співвідношення між темпами економічного, технічного, виробничого і соціального розвитку потенціалів досліджуваних регіонів.

1. Цілі сталого розвитку: Україна. Національна доповідь. 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf

ВІТАГЕННІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У ВИЩОМУ ТЕХНІЧНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

© Вандинський В. Ю., Єрмакова С. С., 2019

Атмосфера актуалізації й переосмислення життя в Україні вимагає нового педагогічного бачення та зміни парадигми у напрямі виховання й самовиховання творчої конкурентоздатності особистості. Компетентнісно зорієнтоване навчання потребує інноваційних педагогічних і дидактичних підходів. Аналіз світового досвіду дозволяє визначити продуктивні компетентнісно зорієнтовані технології: інтерактивні, проектні, дослідницькі, проблемні, розв'язання ситуативних завдань тощо. Однак, однією з головних освітніх проблем сучасності є невміння студентів самостійно навчатись. На наш погляд, результативними у такому випадку є вітагенні технології навчання.

Вітагенне навчання засноване на актуалізації життєвого досвіду особистості, її інтелектуально-психологічного потенціалу в освітніх цілях. Відтак, життєвий досвід – це інформація, що стала надбанням особистості, налагоджена в резервах довгострокової пам'яті, що знаходиться у стані постійної готовності до актуалізації в адекватних ситуаціях. Вона являє собою сплав думок, почуттів, учинків, прожитих людиною, які являють для неї самодостатню цінність. Випереджальна проєкція навчання «запускає» когнітивно-діяльнісну функцію, яка має пропедевтичний характер і спонукає студентів до прогнозування результатів навчального процесу. Цей прийом активує увагу студентів, оскільки при цьому освітня проєкція накладається на вітагенну внаслідок того, що визначаються шляхи подальшого пізнання, усвідомлюються професійні перспективи і напрями професійного самовдосконалення.

Принагідно зауважимо, що перехід вітагенної інформації у вітагенний досвід відбувається через кілька стадій на різних рівнях: 1) первинне сприйняття вітагенної інформації; 2) оціночна фільтрація інформації; 3) осмислення та запам'ятовування. Так, перший рівень – операційний (установка на слабе запам'ятовування – інформація має найменше значення для самореалізації в освітньому процесі), другий – функціональний (установка на більш тривалі терміни збереження інформації, використовується в ситуаціях вибору, третій – базовий (установка на тривале запам'ятовування, найбільша значущість для самореалізації в освітньому процесі).

Додаткове конструювання незавершеної освітньої моделі особливо продуктивно впливає на активізацію творчого потенціалу особистості завдяки суспільно-соціальної функції процесу формування професійної ідентичності майбутніх фахівців, оскільки саме ця функція забезпечує його потребу у самореалізації. В таких умовах актуальним питанням стає розвиток у студентів, особливо технічних інженерних спеціальностей, креативних здібностей, вмінь всебічно оцінити ситуації, не лише виконувати поставлену роботу, але й обирати при цьому найбільш вигідний варіант. У вищих технічних навчальних закладах світу проблему творчої реалізації вирішують у тому числі за допомогою введення у програму навчальних закладів дисциплін на зразок ТРВЗ – теорії розв'язання винахідницьких задач. Додамо, що дану систему було розроблено Г. С. Альтшуллером [1] та його колегами у 1946 р, однак перші публікації про неї з'явилися у 1956 р. Можна з впевненістю говорити про доцільність застосування цієї методики саме для майбутніх інженерів, оскільки першочергово всі розробки Г. С. Альтшуллера були спрямовані на інженерну творчість.

Основною метою введення дисциплін ТРВЗ у вищих технічних навчальних закладах має бути підвищення креативних здібностей студентів та їх професійного рівня за рахунок [2]: вивчення систем методів та прийомів розв'язку технічних проблем; формування та розвиток культури творчого мислення; передача знань у систематизованому компактному вигляді.

У вивченні ТРВЗ головну увагу варто приділяти не власне самим об'єктам, а процесу їхнього створення, етапам, що передували, наприклад, винаходу [3, 4]. Таким чином, у майбутніх фахівців формується розуміння того, що вирішення поставленої технологічної задачі можливе на різних етапах створення продукту, а, отже, результат має зводитись не просто до пошуку способів вдосконалення якоїсь з характеристик (економічної чи технічної) об'єкта досліджень, а до виявлення найбільш вдалого із них [5]. Так, ТРВЗ оперує, здавалось би, загальновідомими усім системами та методами, проте, об'єднавши їх у єдиний інструмент, надає власнику суттєвих переваг у сфері його креативної діяльності.

Використовуючи нові здобутки науки та інженерії можна з часом перетворити гарну ідею в якісний продукт. Типова складна інженерна задача є, насправді, відкритою і, принаймні теоретично, може мати цілу низку прийнятних рішень. Ці рішення можуть використовувати різні принципи функціонування. Отож, для розв'язку задачі інженер повинен володіти не лише глибокими знаннями у своїй дисципліні, але й поза нею. Важливим в такому випадку є володіння навичками розв'язку інженерних задач, сукупністю прийомів що дозволять використовувати свої знання на високому рівні.

Таким чином, змістова синхронізація освітніх процесів та застосування вітагенних технологій навчання передбачає націленість освітнього процесу на підтримку індивідуального творчого розвитку майбутніх фахівців, створення умов для професійного саморозвитку й самореалізації та формування конкурентоспроможності на ринку праці.

1. Альтишуллер Г.С., Злотин Б.Л., Зусман А.В., Филатов В.И. *Поиск новых идей: от озарения к технологии (Теория и практика решения изобретательских задач)* – Кишинев: "Карта Молдовеняскэ", 1989.

2. *Активізація творчого мислення студентів за допомогою нових педагогічних технологій [Електронний ресурс] / О. Гур'янова // Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Сер. : Педагогічні науки. – 2013. – Вип. 120. – С. 117–127.*

3. E. Rivin and V. Fey, «Use of the Theory of Inventive Problem Solving (TRIZ) In Design Curriculum,» in *Innovations in Engineering Education, 1996 ABET Annual Meeting Proceedings, 1996*, pp. 161-164.

I. Belski, «Improvement of Thinking and Problem Solving Skills of Engineering Students as a result of a Formal Course on TRIZ Thinking Tools,» in *Proceedings of the 13th International Conference on Thinking, Norrköping, Sweden, 2007*, pp. 11-17.

4. Гин А. А. *Триз-педагогика*. – М.: Вута-пресс, 2016 – 96 с.

ІННОВАЦІЙНА СТРАТЕГІЯ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ДЖЕРЕЛО ЙОГО КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ В УМОВАХ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

©Вербицька Г.Л., 2019

В умовах міжнародних економічних відносин здійснення підприємствами інноваційної діяльності є запорукою їх конкурентоспроможності на ринку. Економічний розвиток підприємств безпосередньо залежить від їх здатності задовольняти сучасні потреби споживачів товарами, які є кращими за якістю та технічними характеристиками, ніж в конкурентів, або, принаймні, дешевшими. Проте процес впровадження інновацій на підприємстві тісно пов'язаний з невизначеністю та ризиком, адже неможливо передбачити наперед, як сприйме дану новинку споживач, чи користуватиметься вона попитом. Недала реалізація вартісного інноваційного проекту може призвести до значних втрат та навіть банкрутства підприємства. Тому особливої актуальності набуває проблема побудови ефективної інноваційної стратегії на підприємстві в умовах міжнародних економічних відносин.

Інноваційна проблема в Україні – це не лише традиційна проблема грошей та інституцій, але і проблема ефективного менеджменту (насамперед стратегічного) на рівні підприємства, який повинен задавати вектор і визначати загальну програму дій щодо інвестицій в інновації на підприємстві у всіх ланках формування споживної вартості продуктів кожного виду бізнесу підприємства. Результатами реалізації інноваційних стратегій на підприємствах мають стати їх високі науково-технічні досягнення, зростання ефективності виробництва, а отже і бізнесу, якісно кращі ресурсозбереження та екологізація діяльності [1, с. 46].

Інноваційна стратегія є засобом досягнення перспективних цілей організації на основі визначення пріоритетів інноваційного розвитку. Результатом впровадження інноваційної стратегії має бути нова якість виробництва та управління. Інноваційна стратегія як ефективний засіб управління розвитком підприємства не тільки дає змогу підприємству враховувати зміни в оточуючому середовищі, а й сприяє генеруванню змін (техніко-технологічного та організаційно-управлінського характеру) в середині підприємства та забезпечує управління цими змінами з метою підвищення рівня кінцевих результатів діяльності підприємства. Під час вибору стратегій в бізнесі, який має справу з інноваціями, важливо в певний момент зупинитись на найкращій можливій стратегії, а вже у процесі її реалізації та постійного перегляду визначити, якими мають бути стандарти [2, с. 116].

При формуванні інноваційної стратегії в умовах міжнародних економічних відносин потрібно враховувати дві складові: ринкову та ресурсну. Ринкова складова передбачає усестороннє аналізування зовнішнього середовища з метою виявлення незадоволених конкурентами потреб споживачів. Ресурсна складова полягає в ефективному використанні наявних на підприємстві ресурсів в процесі реалізації обраної інноваційної стратегії. Стратегію необхідно будувати таким чином, щоб мати можливість реалізувати якомога більше можливостей, особливо тих, які пов'язані із стабільними конкурентними перевагами і прибутковістю підприємств. Стратегія повинна бути також спрямована на захист підприємства від зовнішніх загроз сьогодні і у майбутньому.

1. Ковтун О.І. *Інноваційні стратегії підприємств: теоретико-методологічні засади* / О.І. Ковтун // *Економіка України*. – 2013. – №4. – С. 44-56.

2. Кузьмак О.І. *Інноваційна стратегія як засіб стабілізації розвитку промислового підприємства* / О.І. Кузьмак // *Інноваційна економіка*. – 2016. – №1-2. – С. 114-118.

ОСОБЛИВОСТІ ПЛАНУВАННЯ ТА РЕГУЛЮВАННЯ ЗБУТУ ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНОЇ МАШИНОБУДІВНОЇ ПРОДУКЦІЇ

© Висоцький А. Л., Соколенко В. В., 2019

На теперішній час багато вітчизняних машинобудівних підприємств, які виготовляють високотехнологічну продукцію, стикаються з проблемою її збуту. Тому важливого значення набуває пошук механізмів активізації такого збуту на засадах оцінювання інвестиційного потенціалу споживачів машинобудівної продукції, встановлення обґрунтованих цін на неї та пошуку нових ринків збуту [1, с. 154-156; 2, с. 67-70 та ін.].

Планування збуту машинобудівної продукції потребує наявності значного обсягу інформації, а саме – інформації, що характеризує технічний стан та рівень використання парку устаткування кожного з підприємств, що є потенційними споживачами певної машинобудівної продукції; інформації, що характеризує їх витрати на виробництво та збут товарів, які виготовляються з використанням відповідної машинобудівної продукції; інформації про параметри ринків збуту товарів цих підприємств; інформації, що характеризує умови продажу машинобудівної продукції їх потенційним споживачам. Отже, організування збуту машинобудівної продукції потребує тісного взаємозв'язку між її виробником та споживачами. З цією метою пропонується при відділах збуту машинобудівних підприємств створювати групи взаємодії з підприємствами-споживачами їх продукції. Таку взаємодію доцільно здійснювати шляхом обміну інформацією між підприємствами та споживачами їх продукції на підставі попередньо укладених угод. За таких умов відділ збуту машинобудівного підприємства у співпраці з іншими економічними службами зможе оцінити доцільність придбання потенційними споживачами певних видів машинобудівної продукції і через групу взаємодії повідомити їх про результати такого оцінювання.

У процесі управління збутовим потенціалом машинобудівного підприємства необхідно базуватися на положенні про те, що споживча вартість машинобудівної продукції визначається, насамперед, тим економічним зиском, який отримають покупці у процесі її виробничого використання. Цей принцип доцільно покласти в основу механізму регулювання збуту продукції машинобудівних підприємств. Зокрема, важливим напрямом реалізації такого механізму є розширення обсягів збутової діяльності підприємств за рахунок впровадження у виробництво прогресивних моделей устаткування. За таких умов вирішення завдання знаходження найкращої моделі певного устаткування, що відрізняються показниками поточних витрат у машинобудівного підприємства та підприємств-споживачів його продукції, потребує такої послідовності дій: 1) розрахунок показників собівартості одиниці продукції у покупців та виробника кожної моделі устаткування; 2) обчислення оптимальної питомої капіталомісткості продукції за кожною моделлю устаткування та відповідної максимально можливої величини операційного прибутку машинобудівного підприємства; 3) вибір найкращої моделі устаткування, за якою максимальна величина операційного прибутку машинобудівного підприємства є найбільшою порівняно з усіма іншими моделями. Використовуючи описану послідовність дій, з'являється можливість збалансувати інтереси виробників та споживачів високотехнологічної машинобудівної продукції.

1. Гришко В. А. *Моделювання процесу формування цін на інноваційну продукції машинобудівних підприємств* / В. А. Гришко, О. Ю. Ємельянов, І. З. Крет // *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Логістика»*. – 2008. – № 633. – С. 153-157.

2. Ємельянов О. Ю. *Інформаційне забезпечення аналізу інвестиційного потенціалу галузей економіки* / О. Ю. Ємельянов, І. З. Крет, О. М. Сегедій // *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми економіки та управління»*. – 2003. – № 484. – С. 66-71.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ТА СТИМУЛЮВАННЯ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТИВАННЯ В УКРАЇНІ

© Віблій П.І., Лащик І.І., Карпів О.В., 2019

Процес залучення іноземних інвестицій в економіку країни відіграє значну роль в економічному розвитку будь-якої держави незалежно від рівня її економічного розвитку та сприяють економічному зростанню приймаючої економіки на основі ефективнішого використання національних ресурсів. Обсяг іноземних інвестицій є одним з показників, які характеризують ступінь інтеграції країни у світове співтовариство і залежить від привабливості об'єкта інвестування. Залучення іноземних інвестицій впродовж багатьох років є пріоритетним напрямом розвитку економіки України, який в умовах економічної кризи потребує особливої уваги. Проблематика іноземного інвестування належить до актуальних питань, що дискутуються у світовій економічній літературі і вимагають практичного рішення.

Обсяги залучення іноземного капіталу в Україну відстають від інших країн світу. Інвестиції, залучені в Україну, на сучасному етапі розвитку переважно орієнтовані на внутрішнього споживача і майже не сприяють входженню України до переліку країн з гідним становищем у міжнародному поділі праці [3].

Необхідно поглянути на теперішню ситуацію в Україні для того, щоб зрозуміти всю ситуацію [2].

Рис. 1. Надходження прямих інвестицій в Україну 2010-2018 рр.

В Україні звучить багато оптимістичних заяв щодо припливу інвестицій, в травні 2018 року був ухвалений законопроект, спрямований на залучення іноземних вкладень в українську

економіку. Однак війна на Донбасі, повільне просування реформ, складність ведення бізнесу в країні відлякують потенційних фінансових донорів.

У 2010 році в економіку країни влили 5 млрд 851 млн дол. іноземних коштів. Пік прямих інвестицій припав на 2011 рік, коли сума вкладень перевищила позначку в 6 млрд дол. Провальним для інвесторів став 2014 рік, коли суми прямих надходжень впали більш ніж удвічі. Такі дані надає Держстат України.

Щоправда, наступного року інвестори вклали в Україну 3 млрд 764 млн дол., а в 2016-му приплив прямих вкладень зріс на 17%. У 2017 році прямі інвестиції скоротилися на 57,5%, до 1 млрд 817,2 млн грн із 4 млрд 405,8 млн грн у 2016 році. Падіння можна співвіднести з провалом 2014 року. За дев'ять місяців 2018 року в Україну надійшов 1 млрд 710 млн прямих інвестицій. Не виключено, що до кінця календарного року ці показники зрівняються з торішніми.

Як бачимо, що інвестування в Україні падає і це негативно відображається на економіці України. Варто зазначити, щоб потрібно робити, щоб збільшити ці інвестиції.

Можна зробити висновок, що є необхідність подальшого збільшення обсягів залучення іноземних інвестицій в економіку України. Ця необхідність зумовлена: продовженням процесу структурної перебудови промислового комплексу; сприяння досягненню сучасного технічного рівня розвитку на основі впровадження інноваційних технологій; прагнення збільшення обсягів експортного потенціалу країни; реалізацією стратегії подолання залежності економіки від імпорту енергоносіїв; створення спільних виробництв з використанням місцевих природних ресурсів, сировини та комплектуючих; активізацією розвитку приватного сектора тощо [1].

Таким чином, іноземні інвестиції відіграють важливу роль в розвитку будь-якої країни та сприяють зростанню рівня її економіки на основі ефективного використання її національних ресурсів. В Україні останнім часом темпи зростання іноземного інвестування мають тенденцію до зниження. Вітчизняний інвестиційний клімат усе ще залишається несприятливим для інвесторів. Складний процес входження іноземних інвестицій в країну, невисока довіра до стабільності урядових рішень, відсутність стійких змін в економіці, втручання уряду в роботу приватного бізнесу, відсутність боротьби з корупцією, невпевненість у політичній стабільності, і, нарешті, нинішня світова економічна криза є основною перешкодою для надходження та зростання капіталовкладень в Україні. З огляду на це, на державному рівні необхідно вжити систему заходів для активізації процесу інвестування, яка сприятиме формуванню необхідних матеріальних, політичних і соціальних передумов усесторонньої трансформації українського суспільства до загальноєвропейських стандартів.

1. Крупка І. М. *Особливості та перспективи іноземного інвестування в економіку України* [Електронний ресурс] / І. М. Крупка // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка – Режим доступу до ресурсу: http://papers.univ.kiev.ua/1/ekonomika/articles/krupka-i-m-features-and-prospects-of-foreign-investing-in-economy-of-ukraine_14358.pdf.

2. *Скільки прямих інвестицій та з яких країн надійшло в Україну за останні вісім років* [Електронний ресурс] // Аналітичний портал Слово і діло. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.slovoidilo.ua/2018/12/11/infografika/finansy/skilky-pryamyx-investycij-ta-yakux-krayin-nadijshlo-ukrayinu-ostanni-visim-rokiv>.

3. Чернішова Л. О. *Особливості залучення та стимулювання іноземного інвестування в Україні* [Електронний ресурс] / Л. О. Чернішова, В. В. Сазонова // Бізнесінформ – Режим доступу до ресурсу: file:///C:/Users/%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D1%81%D1%8F/Downloads/binf_2013_2_19.pdf.

ФУНКЦІЇ МЕРЕЖЕВИХ ПІДПРИЄМСТВ: СКЛАД ТА ХАРАКТЕРИСТИКА

© Вікторів Б.В., 2019

Дослідження складу та характеристик функцій мережеских підприємств дозволить встановити функціональну природу цих суб'єктів на сучасному етапі розвитку.

Функції управління підприємницькими мережами визначають стан вертикальних та горизонтальних зв'язків та взаємовідносин в рамках мережеских підприємницьких структур, обумовлюють ефективність розвитку останніх. За твердженням С. Горбунова [1], мережескі структури, побудовані на умовах підпорядкування учасників єдиному центру (у разі об'єднання підприємств в єдину структурну одиницю, що передбачає втрату юридичної, економічної автономії) можуть характеризуватись бюрократизацією управлінських функцій. І, навпаки, коли створення мережескої структури не вплинуло на юридичне, організаційно-економічне поглинання, управлінські функції мають ринковий характер, вся система управління формується з огляду на партнерські домовленості, розуміння необхідності виконання кожним власних завдань в контексті компетенцій. С. Горбунов зауважує, що бюрократизація управлінських функцій обумовлює відсутність гнучкості, динамічності мережеского об'єднання, нездатність адекватно та швидко реагувати на зміни та виклики зовнішнього середовища. На нашу думку, вказівка автора на те, що в мережеских підприємницьких структурах з єдиним центром управління використовується виключно бюрократичні управлінські функції, є достатньо дискусійною. Це пояснюється тим, що не всі мережескі підприємства з виділеним управлінським центром є вертикально орієнтованими. Зокрема, може бути організовано гнучкий механізм горизонтальних зв'язків, у разі ефективного стратегічного планування та впровадження планових заходів на стратегічному, оперативному рівнях з відповідною системою адаптації до змін середовища такі підприємницькі мережі можуть успішно функціонувати. Хоча, безумовно, можлива бюрократизація управління, якщо менш потужні партнери-учасники не мають вагомим впливу на загальну систему прийняття управлінських рішень, лише виконують визначені завдання. У такому разі можливе допущення помилок в різних сферах, які часто спричиняють збитковість, втрату ринкових позицій, вихід з ринку тощо.

А. Асаул, Є. Скуматов, Г. Локтева [2] в складі основних управлінських функцій мережеских підприємницьких структур виокремлюють такі, а саме:

- функції координування функціонування учасників мережеского об'єднання. Посилання на ці функції є обґрунтованим, воно повною мірою, на наш погляд, враховує сутнісну ознаку досліджуваного поняття, пов'язану з існуванням або відсутністю координаційного центру діяльності мережескої підприємницької структури;

- функції співробітництва та взаємодії між учасниками. Така функція також актуальна та відбивається в змісті сутнісної ознаки, обумовленої партнерством у взаємовідносинах;

- функції підтримання та забезпечення конкурентних позицій учасників та підприємницької мережі в цілому. Зазначена функція може також мати назву ринкової функції, вона пов'язана з сутнісною ознакою спільних цілей учасників мережеского підприємства;

- функції створення та підтримання стабільних, довгострокових партнерських відносин. Певним чином вказана функція дублює змін зазначеної авторами функції співробітництва та взаємодії між учасниками, але може мати місце в управлінні мережескою структурою.

Підхід до класифікації управлінських функцій мережескої підприємницької структури, викладений в науковому підході Г. Лісіна [3] створений в рамках традиційного підходу до

вказаного питання. Автор виділяє та характеризує основні функції управління, які притаманні всім видам підприємств. А саме, за твердженням автора, до складу ключових управлінських функцій мережових підприємницьких структур відносяться наступні:

- функція управління ресурсною базою. Ця функція, за твердженням дослідника пов'язана з визначенням, оцінкою параметрів ресурсів мережевого об'єднання і націлена на підвищення ефективності їх використання, пошук додаткових джерел, підвищення якості наявних ресурсів тощо. Автор не вказує на те, що мережеві підприємства використовують спільну ресурсну базу, що потребує особливих, гібридних підходів до цього напрямку;

- функція управління інструментами. Г. Лісін зауважує, що ця функція характеризується необхідністю покращення механізмів, методів забезпечення підвищення ефективності функціонування мережевого підприємства;

- функція управління ризиками. Автор відмічає, дана функція включає визначення, вирішення проблем функціонування мережевого об'єднання в цілях підвищення ефективності його функціонування. Це достатньо спрощене пояснення даної функції, оскільки ризики мережевої підприємницької структури мають свою специфіку, яку потрібно враховувати при створенні, діяльності таких об'єднань. Окрім стандартного переліку ризиків у всіх сферах діяльності на мережеві об'єднання очікують також загрози та негативні сторони, пов'язані із особливостями функціонування в рамках формату мережі. Зокрема, ризик неочікуваного виходу учасника, ризик втрати учасником існуючого потенціалу, ризик втрати взаєморозуміння між учасниками, ризик зради, переходу учасника до конкурентів тощо;

- функція управління оцінкою ефективності. На думку автора така функція націлена на забезпечення системи обліку в підприємницькій мережі. Дане пояснення не достатньо комплексно характеризує зазначену функцію, яка, на нашу думку, передбачає, перш за все системну, безперервну оцінку всіх аспектів діяльності для виявлення проблемних, загрозливих аспектів, їх усунення. Також слід враховувати те, що управління оцінкою ефективності діяльності мережевого підприємства потребує використання гібридних, адаптивних підходів, які б враховували особливості всіх напрямків розвитку таких структур;

- функція управління конфігурацією. Вона пов'язана, за твердженням автора, з управлінням адаптації мережевої структури у відповідності до вимог ринку;

- функція оптимізації управління діяльністю. Вказану функцію автор розглядає з позицій удосконалення бізнес-процесів, яке сприятиме, за його твердженням, загальній ефективності.

Окреслений вище перелік функцій управління мережевими підприємницькими структурами може бути розширений, склад та характеристики функцій можуть змінюватись залежно від появи нових наукових розвідок, змін в функціонуванні вказаних категорій підприємств.

1. Горбунов С. *Ресторан: от одного до сети. Опыт построения и управления*. М.: *Ресторанные ведомости*, 2012. 184 с.

2. Асаул А.Н., Скуматов Е.Г., Локтева Г.Е. *Методологические аспекты формирования и развития предпринимательских сетей*. СПб.: «Гуманистика», 2004. 256 с.

3. Лисин Г.И. *Механизм управления динамично развивающейся предпринимательской сетью*. Дата оновлення: 12.04.2019. <https://sibac.info/conf/econom/iv/55670> (дата звернення: 12.04.2019)

«КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА», ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ПІДПРИЄМСТВА

© Вітязь А.Ю., 2019

Останні три десятиліття характеризуються значною практичною та науковою зацікавленістю у феномені поняття корпоративної культури. У сучасній науковій літературі і сьогодні немає однозначного значення, остаточного осмислення того наскільки важливою є роль корпоративної культури, як явища на котре може впливати керівництво організації та яким саме інструментарієм.

Поняття “корпоративний” походить від латинського слова “corporatio” – колектив осіб, об’єднання, спільнота, а не від терміну “корпорація” як форма організаційно-правового підприємства [1].

Перед тим, як розкрити значення термінів корпоративної культури, вже відомих її моделей, варто звернути увагу на те, що корпоративна культура є частиною загальної культури. Бачення культури як цінності складались та розвивались від часів античної культури і до сучасності.

Вагомий внесок до розвитку поняття корпоративної культури належить вченим минулого, так і науковцям, що працюють у наші дні:

- мислителі доби античності – Арістотель, Цицерон, Вергілій, Сенека;
- вчені Середньовіччя – Аврелій, Августин;
- представники часів Відродження – Ф. Петрарка, Лоренцо Валла;
- вчені-філософи Нового часу – А. Сміт, Ф. Бекон, Т. Гобб, Дж. Б. Віко;
- представники науки близького минулого – Ф. Гегель, І. Кант, О. Шпенглер, З. Фрейд, Л. Уайт, Е. Тейлор, А. Кребер;
- науковці минулого століття – А. Арнольдс, Е. Баллер, Н. Злобін, В. Давидович, З. Файнбург;
- представники сучасності, спеціалісти, дослідники, аналітики, управлінці, зарубіжні – П. Бурдє, Д. Гібсон, Д. Грей, К. Камерон, Г. Мінцберг, Ф. Лютенс, М. Тевене, Р. Уотермен, Р.Л. Ансофф, Е.Г. Шейн, Г.Л. Хаєт та інші; вітчизняні – Н. Ануфрієва, Т. Башук, М.Р. Богатирьов, О. Віханський, О. Грішнова, М. Дмитренко, О. Дяків, А. Іванченко, І. Качан, В. Маслов, О. Мозгова, Г. Назарова, І. Петрова, Л. Савчук, М. Семікіна, Л. Шаульська, Л. та інші [2].

Культуру у житті людини можна ототожнити з іншими сферами діяльності, що відрізняють людину від інших біологічних видів. Дане поняття містить у собі саме аспекти людської життєдіяльності, поведінки, свідомості, мови. Тобто культура, сформована на підприємстві, робить його унікальним живим організмом, не схожим на жодну іншу організацію, тобто і методика розвитку фірми мусить бути автентичною.

Провівши аналіз наукових джерел, можна із впевненістю сказати, що корпоративну культуру варто розглядати з позицій різних наукових дисциплін, адже у кожній з них наявні її прояви.

Вивчення терміну та сутності корпоративної культури почалось відносно нещодавно, це стало своєрідним комплексним цементам у системі поглядів та думок на усвідомлення ваги людини-професіонала, людини-управлінця у сучасному розвитку компанії. Кожен автор, коли дає визначення поняттю та сутності корпоративної культури намагається показати своє бачення та внести свою лепту у розвиток даної науки, таким чином збагачуючи скарбницю знань та роблячи можливим зробити розвиток корпоративної культури ключем до розвитку та максимізації прибутковості кожного підприємства.

Загальновідомими є такі підходи до вивчення поняття “корпоративна культура”:

1. Символічний підхід – метод, що ґрунтується на сприйнятті компанії, як комплексного механізму, для внутрішнього середовища, якого характерним є високий рівень соціальної невизначеності. За такої ситуації символ, котрий працівники організації сприймають однаково, є головним орієнтиром та допомагає колективу впорядковувати службові відносини. За умови виявлення неузгодженості в ланках організації необхідним стає впровадження процесу оптимізації культурної системи. Таким чином керівництво досягає створення у свідомості персоналу переліку “правдивих” символів-вказівок, що здійснюють вплив на весь апарат управління підприємством.

2. Когнітивний підхід – метод за якого корпоративна культура сприймається як індивідуальна матриця нормативів, знань, принципів, вірувань, що були набуті працівниками організації у процесі функціонування соціальних зовнішніх та службових контактів. Норми поведінки у компанії при когнітивному підході базуються на сумісній праці персоналу. Процес керування корпоративною культурою здійснюється через проведення різноманітних тренінгів, навчальних заходів та інформування персоналу тощо.

3. Систематичний підхід – метод, що ґрунтується на показнику організаційного клімату, як базового культурного індикатора, котрий формується за рахунок об'єктивних характеристик компанії (місія компанії, стиль управління і т.д.) та залежить від психологічного стану середовища організації, тобто фіксації системи особистісних думок та вражень у персоналу компанії. У даній ситуації ключова культура виділяється шляхом прикладу службової поведінки, контактів та співвідношення до фінансових засобів членів організації або ж на базі існуючих переконань, вірувань, котрі і створюють колектив із групи людей [3].

Корпоративна культура являє собою відношення колективу до якісно виконаної роботи, а також і те, що дає змогу обладнанню та колективу співпрацювати ефективно та комфортно разом.

Корпоративна культура – цемент, що утримує, крем, що пом'якшує. Це великий оркестр, де кожен учасник виконує свою партію, без якої неможлива одна спільна мелодія. Це бачення колективом компанії кожного працівника і роботи, котру він виконує та моделі поведінки, яку обирає для себе кожен підрозділ за результатами даного бачення. Вона може бути відкритою та сатиричною, проявляти через неформальне спілкування та жарти, а може бути закритою та секретною та розголошуватись лише обмеженому колу осіб. Це загальновідома усьому колективу інформація, невідомою вона може бути лише для управлінського сектору [4].

У даному дослідженні дотримуватимемось поняття, що “корпоративна культура” – це сукупність морально-етичних норм та правил, цінностей, конкретних прикладів поведінки, традицій, ритуалів, котрі мають підтримку з боку усіх членів компанії та здатні віддзеркалюватись у цій організації через формальних та неформальних лідерів.

На сьогодні широкого вжитку набули визначення корпоративної культури, що по суті відрізняються лише розміром компанії, у якій вона була створена, тому, на нашу думку, їх можна вважати тотожними.

Отже, підсумовуючи усе вище написане, можна дійти висновку, що корпоративна культура являє собою систему правил поведінки та норм по відношенню до партнерів та клієнтів, що були прийняті керівництвом та персоналом підприємства на конкретному етапі розвитку, а також внутрішні стосунки між працівниками на підприємстві. Це – уособлення “душі компанії”, коли кожен працівник, від рядового виконавця до керівника чітко розуміють цілі фірми та докладають титанічних сил для їх реалізації у житті. І найголовніше, корпоративна культура є важливим фактором, що сприяє розвитку інноваційної інфраструктури підприємства.

1. *Калініченко Т. І. Теоретичні підходи до тлумачення корпоративної культури / Т. І. Калініченко // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2010. – № 3. – С. 62–67.*

2. *Eldridge J. A sociology of organization [Electronic resource] / J. Eldridge, A. Crombie. – London : Allen&Unwin, 1974. – Mode of access: <http://www.hrportal.ru/pages/okk/ook.php>.*

3. *Бикова М. Дослідження матричних методів оцінки конкурентоспроможності підприємства / М. Бикова // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. – 2014. – № 11(219). – С. 31–43.*

4. *Бала О. І. Принципи корпоративної культури підприємства: сутність та види / О. І. Бала, О. В. Муқан, Р. Д. Бала // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2010. – № 682. – С. 11–15.*

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОГО ВИРОБНИЦТВА – ШЛЯХ ПОДОЛАННЯ БІДНОСТІ

© *Владимир О. М., 2019*

Дедалі гострішою проблемою розвитку українського суспільства постають питання соціального плану та виводу національної економіки на якісно новий рівень розвитку. Аналіз економічних показників, зокрема ВВП, структури платіжного балансу, динаміки валютного курсу національної грошової одиниці, галузевої структури національної економіки, рівня розвитку та обсягів інвестування в науку та інноваційну діяльність, демографічної ситуація та показників міграції робочої сили, свідчить про рівень економічного розвитку нашої країни, який порівняно з провідними країнами світу дедалі погіршується. В той час, як розвинені країни світу освоюють нові технології, розвивають виробництво з високою доданою вартістю, економіка України спеціалізується на розвитку сировинних галузей, характеризується дешевою робочою силою та поглибленням фінансової залежності від зовнішніх кредиторів.

Дослідження історичного шляху розвитку сучасних провідних країн світу дозволяють виявити певні повторювані закономірності, а також часту невідповідність між риторикою економічних теорій та практикою їх втілення у реальне життя. Наприклад, раніше розвинені країни накидали бідним політику вільної торгівлі, а тепер відстоюються ідеї глобалізації та неолібералізації. Але як в давні часи, так і тепер відстежується практика подвійних підходів у застосування пропагованих моделей поведінки. Історія свідчить як багаті країни розбагатіли завдяки методам, які відповідно до «умов» Вашингтонського конгресу тепер опинились поза законом. Вашингтонський конгрес вимагав лібералізації торгівлі, лібералізації припливу прямих іноземних інституцій, дерегуляції і приватизації.

Класичною економічною теорією пропагувався розвиток національної економіки на засадах спеціалізації відповідно до наявного матеріального забезпечення, передусім сировинного, а також природно-кліматичних умов та географічного розташування країни. Але для багатих країн характерною була недосконала конкуренція та види економічної діяльності зі збільшуваною прибутковістю. І усі вони досягли багатства одним способом: завдяки політиці, яка відвертала економіку від сировинної орієнтації і видів діяльності зі зменшуваною прибутковістю та спрямовувала до обробної промисловості. Саме культ обробної промисловості, започаткований англ. економістом Джоном Кері (1649-1720) заклав основи багатства Європи. Термін «обробна промисловість» був синонімічний поєднанню інноваційно-технологічних змін, збільшуваної продуктивності та недосконалої конкуренції. Розвиток обробних галузей послужив моделлю успіху Англії, ще з часів Генріха VII, сприяв індустріалізації континентальної Європи і США, недавніх успіхів Кореї і Тайваню. Економіст Антоні Серра (XVII ст.) розробив теорію нерівномірного економічного розвитку. За основу дослідження йому послужило рідне місто Неаполь, яке залишалось бідним, незважаючи на щедрі природні ресурси, тоді як Венеція, збудована на болоті, перебувала в самому центрі світової економіки. Венеціанці, позбавлені, на відміну від неаполітанців, змоги обробляти землю, були змушені покладатися на свою винахідливість та промисловість, щоб заробляти на життя, й використовували збільшуваний ефект масштабу, який забезпечували обробні галузі. Парадоксальна річ – бідність на природні ресурси може послужити ключем до мистецтва збагачення [1].

Основною стратегією, яка зробила Європу такою рівномірно багатою, було прагнення дорівнятися, або бути на рівні чи стати вище. Сучасна економічна теорія рекомендує стратегію порівняльної переваги, основу на теорії торгівлі Д. Рікардо, тобто певна країна повинна спеціалізуватися в тому виді економічної діяльності де вона відносно найменш неефективна (проблема цієї теорії полягає в тому, що вона не припускає можливості, що після спеціалізації виробництва країна може потрапити у спіраль зменшуваної прибутковості і зростання виробничих витрат). Теорія Рікардо

не розглядає можливості, що виробничий процес однієї країни потенційно може поглинати багато знань і капіталу (скажімо, продукти компанії «Microsoft»), натомість виробничий процес іншої країни може лишатися вкрай трудомістким, тому там годі розраховувати на вигідне використання капіталу. Зрештою, головною рушійною силою людського економічного розвитку суспільства є те, що Фрідріх Ніцше називає «капіталом духу і волі»: нові знання, підприємництво і організаційні здібності – приватні і державні. Йоганн Бекман (1739-1811) писав про виробництво, технологію і знання як основу створення багатства. Від 1840 до початку першої світової війни – багаті країни ставали дедалі більш індустріалізованими, натомість третій світ лишався технологічно нерозвиненим. Саме ця перша хвиля глобалізації прорила глибокий рів між багатими і бідними країнами в процесі, в якому колоніям, і така практика тривала впродовж століть – не дозволяли індустріалізуватися [1]. Континентальну Європу не одурили спроби Англії лишитися єдиною індустріалізованою країною світу в XIX ст. і її бачення глобальної економічної гармонії, коли решта світу вироблятиме сировину в обмін на англійські промислові товари. Решта країн Європи разом з США, Канадою, Австралією, Новою Зеландією теж дотримувалися політики, якої сама Англія дотримувалася ще з кінця XV ст.: розвитку обробної промисловості та відносно високого тарифного протекціонізму. Нині слабку промисловість третього світу душить та сама вільна торгівля, від якої, наприклад, Норвегія була захищена впродовж століття. Якщо Норвегія потребує вільної торгівлі сьогодні, це не означає що вона потребувала її і 150 років тому, ані того, що бідні країни потребують її тепер. Ризик глобалізації полягає в тому, що виробничі ланцюги вартості розвиваються так, що багаті країни освоюють усі висококваліфіковані роботи, натомість низько кваліфіковані зосереджені у бідних країнах. Бідні країни мають тенденцію спеціалізуватися у видах економічної діяльності, що їх багаті країни вже не здатні механізувати далі та запровадити в них ще якісь інновації; здебільшого ці види діяльності критикують, кажучи, що вони не досить інноваційні. Технології ж і збільшувана прибутковість є головними джерелами економічної могутності.

Нині чиказькі економісти, представники хвилі глобалізації, заявляють решті світу, що державні та муніципальні уряди не повинні втручатися в економіку. Насправді чиказький мер Дейлі витрачає мільярди доларів державних грошей, створюючи інкубатори для високотехнологічних галузей промисловості. У Вашингтоні Управління у справах дрібних фірм щороку виділяють значні суми федеральних коштів для позик і субсидування приватних американських компаній, а за кілька кварталів від нього Світовий банк і МВФ – далі пропагують свою традиційну політику накидання бідним країнам «умов», які перешкоджають їм створювати такі самі інституції в «третьому світі».

В минулому період протекціоністського захисту обробної промисловості був обов'язковим для всіх тепер багатих країн. Загальнопоширена економічна думка стверджує, що Англія розбагатіла завдяки Смітській політиці «невидимої руки» та вільній торгівлі, але історики дійшли іншого висновку. Протягом перших сто років після публікації книги А. Сміта «Багатство народів» (1776 р), в якій він пояснював чому англійці повинні відкритися вільній торгівлі, в Англії збирали більше мит, ніж у Франції, яку начебто вважають bastionом протекціонізму. Шлях англійської індустріалізації визначався інституційною структурою, породженою акцизом (податком) і тарифним муром. Як показала історія, досконалі ринки існують для бідних, а багаті країни мають тенденцію накидати бідним країнам теорії, яких вони не дотримуються.

Виходячи з цього, Україна повинна брати приклад з багатих країн: застосовувати протекційні заходи з метою підтримки національного виробника; розвивати національну промисловість на інноваційних засадах; дотримуватися принципу «дорівнятися» у провадженні завершеного виробництва, а не принципу спеціалізації; з метою збагачення країни, перетворення її рівноправного партнера міжнародних відносин, а не у сировинну територію з шкідливими виробничими процесами незавершеного циклу.

1. Райнерт Ерік С. Як багаті країни забагатіли... і чому бідні країни лишаються бідними / Ерік С. Райнерт. – К.: Темпора, 2015. – 444 с.

НЕОБХІДНІСТЬ НОРМАТИВНИХ ЗМІН У ВИЗНАЧЕННІ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

© Внукова Н.М., 2019

Серед основних проблем, які стримують інноваційну діяльність, підкреслюють недосконале нормативно-правове забезпечення. Інноваційному законодавству України притаманна певна фрагментарність та нелогічність, тому ЩЕ 2011 року розроблений проект Інноваційного кодексу України [1], який має системний характер і сприяв би об'єднанню нормативного регулювання інноваційної діяльності з різних джерел для формування напрямів підтримки та стимулювання розвитку інновацій на основі ланцюгів перетворення знань і технологій.

Діючий Закон України «Про інноваційну діяльність» [3] визначає інноваційну інфраструктуру як сукупність підприємств, організацій, установ, їх об'єднань, асоціацій будь-якої форми власності, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності (фінансові, консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні тощо). Основними принципами державної інноваційної політики є: сприяння розвитку інноваційної інфраструктури, але не встановлено, як це буде відбуватися, тому що саме визначення інноваційної інфраструктури є дуже узагальненим, тому що будь-які перераховані її елементи можуть доводити те, що вони забезпечують інноваційну діяльність своїх клієнтів.

У проекті Закону України «Про підтримку і розвиток інноваційної діяльності» [2], який обговорювався на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Правове забезпечення розвитку національної інноваційної системи в умовах глобалізації», визначено, що об'єктами державної підтримки інноваційної діяльності є інноваційні проекти та проекти розвитку інноваційної інфраструктури, що відповідають пріоритетним напрямам, отже, з'являється нове поняття проект розвитку інноваційної інфраструктури як комплекс взаємопов'язаних заходів, які спрямовані на створення та підтримку розвитку суб'єктів інноваційної інфраструктури та оформлені у вигляді документів, необхідних для реалізації проекту. В цьому визначенні наголос зроблено на склад суб'єктів інноваційної інфраструктури, до яких відповідно до цього проекту належать технологічні та наукові парки; бізнес-інкубатори, науково-технологічні центри, що здійснюють підтримку інноваційної діяльності; Фонд розвитку інновацій; венчурний фонд фінансування інноваційних проектів; центри трансферу технологій, центри колективного доступу до наукового обладнання, інжинірингові центри; технологічні платформи; інноваційні кластери; інші підприємства, установи та організації, основним завданням яких є підтримка і сприяння розвитку інноваційної діяльності. Такий широкий перелік можливо є перспективним, він суттєво конкретизує склад учасників інноваційної діяльності, але чи є це суб'єкти інноваційної інфраструктури, тому що це основні базисні елементи системи інноваційної діяльності. Крім того, це не враховує необхідність змін у нормативному регулюванні дієвості ланцюгів перетворення знань та технологій.

Все це підкреслює необхідність повернення до розгляду проекту Інноваційного кодексу [1], де буде визначено, що є національною інноваційною системою, і як в ній представлено місце інноваційної інфраструктури як підсистемної складової, що обслуговує і забезпечує діяльність підприємств, що продукують інновації. Окремою статтю визначаються відносини, які виникають при взаємодії суб'єктів інноваційної діяльності з суб'єктами інфраструктури національної інноваційної системи, а також формується ринок інновацій, що посилить системність розвитку.

1. Проект Інноваційного кодексу України. – Х.: Право, 2011.- 136 с.

2. Про підтримку та розвиток інноваційної діяльності: Проект Закону України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2015/12/proekt_ZU_Pro.pdf

3. Про інноваційну діяльність [Текст]: [Закон України від 4.07.2002 р. № 40-IV, поточна редакція від 5.12.2012 р., підстава 5460-17: офіц. текст: станом на 15 березня 2019 р.] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

О. Я. Волинець
Державна навчально-наукова установа «Академія фінансового управління»
Д. В. Бондаренко
Державна навчально-наукова установа «Академія фінансового управління»

ЕВОЛЮЦІОНУВАННЯ АГРООРІЄНТОВАНИХ ТНК НА ЗАСАДАХ ЛАНЦЮГІВ ПЕРЕТВОРЕННЯ ЗНАНЬ І ТЕХНОЛОГІЙ

© Волинець О. Я., Бондаренко Д. В., 2019

Розвиток біотехнологій і початок «генної революції» заклали фундамент для формування ряду тенденцій, які визначили сучасну структуру світового агробізнесу. Укрупнення компаній, концентрація капіталу в руках невеликої кількості агропромислових компаній, інтернаціоналізація виробництва, вертикальна і горизонтальна інтеграція – всі ці фактори свідчать про те, що транснаціональні корпорації диктують «правила гри» не тільки на агропродовольчих ринках, а й визначають вектор подальшого розвитку наукових досліджень галузі, формування та розвитку відповідної інноваційної інфраструктури в т.ч. й на засадах ланцюгів перетворення агрознань і агротехнологій. На кожному етапі агропродовольчого ланцюга виділяються найбільш великі ТНК, які здійснюють свою діяльність по всьому світу, та які можна згрупувати наступним чином [1]: постачальники ресурсів для ведення сільського господарства (Syngenta, Monsanto, DuPont, Bayer, Dow Agrochemicals, BASF; John Deere, Case New Holland (CNH), AGCO Corporation, Claas, Same-Deutz-Fahr); сільськогосподарські компанії переробного, або третього сектора (ADM, Louis Dreyfus, Bunge, Cargill); переробні компанії (Nestle, Kraft Foods, Unilever, PepsiCo); компанії роздрібної торгівлі, супермаркети, які займаються продажем бренданих продуктів харчування споживачам по всьому світу (Wal-Mart, Carrefour, Metro).

Діяльність ТНК охоплює всі сфери агробізнесу: від виробництва до реалізації. Найбільша фірмова концентрація спостерігається в ресурсному секторі, зокрема на світовому ринку насіння, де ринок розподілений між шістьма найбільшими компаніями. У Доповіді про світові інвестиції [2], до найбільших ТНК, або так званої «Великої шістки», відносяться виробники насіння, біотехнологічні та агрохімічні компанії, а саме: Monsanto (США), DuPont (Pioneer) (США), Syngenta AG (Швейцарія), BASF (Німеччина), Bayer (Німеччина), Dow Agrosiences (США). Цікаво відзначити, що штаб-квартири вказаних ТНК розташовуються в розвинених країнах, причому три з них знаходяться в США, а три – в Європі.

Продукцію «Великої шістки» можна умовно поділити на два ємних сегменти. До першого сегменту відносяться насіння і біотехнологічний посівний матеріал, а до другої – агрохімічна продукція (добрива, пестициди). За даними [3], в 2018 р. загальний обсяг продажів в ресурсному секторі склав біля 95 млрд дол. США, а обсяг ринку генно модифікованих культур – 15,7 млрд дол. США (в 2016 р. – 15,8 млрд дол. США). Причому на частку продажів «Великої шістки» припало понад 55 млрд дол. США (58 %). В 2018 р. обсяг глобального ринку насіння і біотехнологій в галузі сільського господарства склав 40 млрд дол. США, а агрохімічної продукції – 54,2 млрд дол. США. Цікаво відзначити, що обсяг продажів шести найбільших ТНК склав 79 % і 46 % відповідно [4].

Треба відзначити, що саме ресурсний сектор агробізнесу є найбільш наукомістким. За даними консалтингової компанії KPMG в 2017 р. всі компанії даного сектора витратили на науково-дослідні розробки від 1 до 10 % доходів від продажу, водночас аграрії, фермери – 0 %, трейдери та підприємства роздрібної торгівлі – □ 1 % [5]. Але зауважимо, що процес розробки та впровадження товару на ринок є капіталомістким і тривалим. Вартість запуску однієї біотехнологічної культури становить близько 136 млн дол. США і триває 13 років. Організація CropLife International A.I.S.V.L. підрахувала, що обсяг інвестицій в дослідження для розробки однієї біотехнологічної культури потрібно 3,8 млрд дол. США, а одного засоби захисту рослин – 3,4 млрд дол. США. Для запуску нового засобу захисту рослин на ринок необхідні інвестиції в розмірі 256 млн дол. США, а період

від початку розробки до впровадження на ринок триває 10 років. А для комерціалізації нової генно модифікованої культури – 136 млн дол. США та 13 р. [4–5].

З 1995 р., було виведено 68 нових біотехнологічних культур і вироблено 191 засіб захисту рослин [6]. Але не лише висока вартість розробок і довгостроковий характер інвестицій сприяють концентрації виробництва в руках найбільших аграрних компаній. Причина криється в необхідності вести пошук способів комерціалізації деяких ГМО-культур. Компанії прагнуть придбати необхідні технологічні можливості, забезпечити більшу кількість ринків для розподілу величезних постійних витрат, зокрема, пов'язаних з отриманням дозволів на використання біотехнологічних інновацій. Рушійними силами консолідації і концентрації є також придбання супутніх технологій і ринкових активів, економія на масштабі виробництва науково-дослідних розробок у сфері агробіотехнології.

З огляду на специфіку аграрних технологій, а саме відмінності клімату, ґрунту і економічних умов, ТНК розміщують свої науково-дослідні інститути по всьому світу. Присутність ТНК в різних країнах дозволяє їм не лише розвивати і адаптувати нові технології до місцевих кліматичних умов, але і приводити розробки у відповідність з місцевим законодавством. Так компанії досягають економії на витратах виробництва. Наприклад, ТНК проводять певні дослідження в тих країнах, де є висококваліфікований персонал або спеціалізовані компанії, які виконують роботу за мінімальними цінами.

Цікаво відзначити, що кожна ТНК з «Великої шістки» за останні чотири роки відкрила науково-дослідний інститут або дочірню компанію в Індії. Наприклад, в червні 2015 р. компанія Bayer Crop Sciences оголосила про підписання угоди про придбання індійської компанії SeedWorks India, що спеціалізується на розведенні, виробництві і просуванні на ринки гібридного насіння [4].

В арсеналі ТНК є кілька типів науково-дослідних інститутів, а саме центральні науково-дослідницькі потужності в країні походження ТНК, а також дослідні станції і виробничі потужності, в тому числі, в країнах базування. Як і в діяльності багатьох компаній, інформаційні технології відіграють досить важливу роль в діяльності аграрних ТНК ресурсного сектора. Найбільш значущими є нові інноваційні платформи, які використовуються в біоінформатиці або точному землеробстві. Також частина інноваційних платформ розробляється спеціально для аграріїв, і в епоху поширення мобільних гаджетів, надають їм важливу інформацію. Забезпечується доступ до ринкової і агрономічної інформації про ціни на сировину, прогноз погоди або надається зведення фінансової інформації, такої як, наприклад, умови кредитування або страхування. Це особливо важливо для дрібних фермерів, які страждають від інформаційної асиметрії.

Отже, світовий ресурсний ринок характеризується високим ступенем концентрації видатків на науково-дослідні роботи (більше 80 %). Наявність чималих доходів від реалізації продукції по всьому світу дозволяють аграрним ТНК інвестувати в дорогі проекти з тривалим терміном окупності. Також інтернаціоналізація наукової діяльності ТНК по всьому світу дозволяє говорити про те, що сформована структура ринку буде посилювати вплив ТНК на розвиток не лише сільського господарства, а й на напрямок НТП в цілому, який повністю ґрунтується і буде ґрунтуватися на високих технологіях і технологічних інноваціях.

1. Корогодова О. О. Теоретичні засади створення і функціонування транснаціональних компаній / О. О. Корогодова, А. А. Кугій // *Бізнес Інформ*. – 2017. – №3. – С. 71–77.

2. Доклад о мировых инвестициях, 2018 год. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2018_overview_ru.pdf.

3. Food and Agriculture Organisation of the United Nations. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.fao.org>.

4. Офіційний сайт Українського клубу аграрного бізнесу. [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://ucab.ua/ua>.

5. Офіційний сайт KPMG Україна. [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <https://home.kpmg/ua/uk/home.html>.

6. GMOs and Global Food Security [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.geneticliteracyproject.org/2014/12/18/gmosandglobalfoodsecurity>.

ІННОВАЦІЙНИЙ ВИБУХ – ШЛЯХ ЛІДЕРСТВА

© Волкова Л.О., 2019

Сталий економічний розвиток у довгостроковому періоді насамперед обумовлений інноваційною діяльністю, дією чинників, що спрямовані на підтримку освоєння передових досягнень техніки і науки, технології. Інноваційні чинники є визначальними в системі підвищення конкурентоспроможності економіки країни і забезпечують прискорення, перманентності інноваційного процесу та розвитку, ефективності функціонування інноваційної системи.

Пошук нових рушійних сил прискорення економічної динаміки, адекватних сучасному стану розвитку світової економіки, постало перманентним завданням сьогодення, що пов'язано, насамперед, із вичерпання чинників екстенсивного економічного розвитку. Прояв негативних тенденцій розвитку економіки України свідчить про відсутність системного підходу до управління інноваційним розвитком та процесами. Така ситуація ініціює питання формування інноваційної стратегії на всіх рівнях управління, в тому числі інноваційної активності персоналу, що постане ефективним інструментом розроблення та втілення системи підвищення конкурентоспроможності підприємства, для стимулювання інноваційного та соціально-економічного розвитку. Це обґрунтовує актуальність розроблення теоретичних і методологічних основ формування інноваційних стратегій, врахування чинників, важелів та інструментів підвищення інноваційної активності персоналу.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у формуванні теоретико-методологічних положень до комплексного вирішення проблем створення стратегій інноваційної активності персоналу, зокрема:

запропоновано наукову гіпотезу «інноваційного вибуху», відповідно до якої основою для економічного зростання національної економіки має стати впровадження інноваційних процесів системи економічних суб'єктів та формування інноваційних стратегій за системною методологією, яка враховує внутрішню будову економічних систем і рівні стратегічного управління інноваційним розвитком; застосовано метод моделювання інноваційних процесів на основі мультиагентного підходу для інформаційно-аналітичного забезпечення формування інноваційних стратегій; розроблено науково-методичні положення щодо формування оптимальної стратегії інноваційної активності персоналу;

удосконалено:

процес ідентифікації та вибору чинників оцінки інноваційної активності персоналу для виявлення їхнього впливу на інтенсивність переходу суб'єкта господарювання на інноваційний шлях розвитку;

теоретичні основи щодо встановлення показників оцінки інноваційної активності персоналу, структуризації основних чинників та використання для оцінки; визначення поняття стратегії інноваційної активності персоналу у формі: стратегія інноваційної активності персоналу – це інтегрований план дій з реалізації інноваційного потенціалу підприємства і з мобілізації найважливішого інноваційного ресурсу – людського капіталу, його творчої здатності генерувати і втілювати творчі ідеї; організаційно-методологічний підхід щодо формування та вибору стратегії інноваційної активності персоналу суб'єктів господарювання, у якому, на відміну від наявних, запропоновано 1) процес класифікації суб'єктів господарювання за інноваційною компонентою з використанням матриці позиціонування; 2) інструментарій для комплексного дослідження суб'єктів господарювання на основі сформованої системи оціночних показників, що забезпечує вирішення практичних проблем.

1. Волкова Л. О. Методика вибору стратегії підвищення інноваційної активності персоналу. Управління розвитком. 2018. №2 (192). С. 132-138.

ІННОВАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА В ФЕСТИВАЛЬНОМУ ТУРИЗМІ УКРАЇНИ

© Гавей А.С., 2019

Фестивальний туризм (тематичний туризм, подієвий туризм) — різновид туризму, основна мета якого присвячена якій-небудь події.

Фестивальний туризм – це відносно молодий і перспективний напрямок розвитку туристичної галузі. Унікальність і привабливість фестивального туру в поєднанні традиційним відпочинком і участю в найбільш видовищних заходах планети дозволяють зробити його популярним. Головна особливість фестивального туризму – безліч яскравих неповторних моментів. Такі поїздки залишаються в пам'яті як одні з найяскравіших спогадів в житті. Фестивальний туризм вносить значний внесок у соціальне, культурне та економічне життя того регіону, де вони проводяться, тому важливо якісно організувати подію та врахувати особливості цільової аудиторії.

При плануванні фестивалів важливо все – від вдало обраної дати проведення до внесення інновацій в інфраструктуру, тому тут проводиться спільна робота і ентузіазму, і креативності, і підприємницького таланту.

В основі організації фестивалю лежить всебічний моніторинг і вміння помічати всі деталі. І тут на перший план виходить забезпечення безпеки та зручності для всіх учасників фестивального заходу. Фестивалі збільшують масштаби, розширюють аудиторію і разом з цим виникає потреба вносити інновації в інфраструктуру фестивалів.

Розглянемо елементи інноваційної інфраструктури на прикладі фестивалю «Файне місто», який щорічно проводиться поблизу Тернополя і по праву носить статус міжнародного.

«Файне місто» є одним з небагатьох українських фестивалів, в якому пересікаються практично всі сучасні напрямки музики. Рок, альтернатива, фолк, поп, денс музику на п'яти сценах фестивалю виконують тільки кращі музичні виконавці та запрошені іноземні артисти, які складають музичну частину фестивальної програми. Фестиваль «Файне Місто» традиційно проходить під лозунгом «Файне Місто» – територія вільних людей», адже головна мета організаторів – побудувати місто, в якому кожен з відвідувачів хоч і на кілька днів, але зможе, залишивши щоденні проблеми, відчути енергію свободи, шалений драйв життя та зробити свій відпочинок незабутнім. [1]

Фестиваль в 2018 році зробив великий крок в бік покращення інфраструктури для людей з обмеженими можливостями і чи не вперше в Україні, організатори скористалися практикою розвинених країн – створили територію для інклюзивних відвідувачів По всій території проведення, а це 16га(!) Тернопільського іподрому, облаштували спеціальні прорезинені доріжки для полегшення пересування інвалідних візків, змонтували оглядовий майданчик біля головної сцени для комфортного перегляду концертів, встановили туалети для інклюзивних відвідувачів, працював штат волонтерів, що допомагав фестивалю, та була організована «Територія можливостей» – щоб привернути увагу до проблем і толерантного ставлення до людей з особливими потребами. Проект доступності та екологічності фестивалю «Файне Місто» реалізовується у партнерстві з благодійним фондом «Карітас Тернопіль», Файне.UA за підтримки «Програми сприяння громадській активності «Долучайся!», що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) та здійснюється Раєт в Україні.[1]

«Файне місто» – фестиваль, який вже став багаторічною традицією для багатьох туристів, але дорослішає фестиваль – дорослішають відвідувачі. Події таких масштабів здається просто нереально відвідувати молодим сім'ям з малими дітками, але і тут організатори все врахували.

Особливо в захваті батьки від нової локації «Kids Party» – своєрідний дитсадок на фестивалі. Тут можна на деякий час без переживань залишити свою дитину на поруки професійних вихователів, викладачів та аніматорів. Кожен маленький відвідувач знайде заняття відповідно власним інтересам –

м'які та розвиваючі іграшки, лялькові будиночки, іграшковий автопарк, конструктор Lego, пазли, малювання, квести, настільні ігри, спілкування з однолітками та незабутні враження. Діток, за бажанням, частують печивом та напоями. «Kids Party» – ідеальне рішення для того, щоб відпочили і батьки, і діти.

Ще одна інновація в фестивальному туризмі в Україні – віртуальний тур по території фестивалю. Це величезний плюс для тих, хто їде вперше. Цей здавалось б не значний момент істотно полегшує життя фестивалювальників, адже не треба по приїзду на територію з важкими речами і наплічниками блукати в пошуках наметового містечка, а потім – потрібних локацій. Проте, кожен відвідувач, при вході отримує паспорт фестивалю, який є вірним інформаційним помічником протягом 4-ох фестивальних днів. Тут міститься вся необхідна та корисна інформація для відпочинку на Файному Місті: розклад виступу артистів, розміщення всіх вулиць та районів фестивалю, інформація про розваги, конкурси, свята Файного Міста, цікавий квест, пройшовши який можна отримати приємні бонуси від фестивалю, та ще багато інших приємностей та цікавинок.

«Файне місто» – єдиний в Україні фестиваль, який позиціонує себе як повноцінне місто та містить багато елементів інфраструктури, які перегукуються з інфраструктурою справжніх міст. Це справді новинка для українського фестивального туризму.

Як і кожне місто, Файне Місто, має свої вулиці, площі та поділене на окремі мікрорайони. Особлива увага приділяється інфраструктурі фестивалю, а кожен мешканець зможе запропонувати свої побажання та внести зауваження в організації міста. Маючи будь-які ідеї, Файні Люди зможуть звернутись у міську Ратушу – головний керуючий орган в центрі фестивалю, звідки здійснюється управління містом. Головним законодавчим органом є Міністерство Файних Справ, в якому обговорюються всі міські справи. Усі Файні Люди стануть Файними Міністрами фестивалю, а щоб вирішення справ не стало рутинною, на території Міністерства працюватиме Трибют Сцена. До кожної запропонованої поради та рішення міська Ратуша буде прислухатися та реалізовувати для покращення якості життя у місті. Єдиним законом, що залишатиметься незмінним на Території Вільних Людей є Конституція Файного Міста (правила перебування на фестивалі), за дотриманням якої буде слідкувати Патруль Файного Настрою. При вході на фестиваль кожен мешканець міста отримує паспорт Файної Людини, який зможе зареєструвати, звернувшись у місцевий РАГС на фестивалі. Також тут можна легалізувати свій сімейний стан незалежно від громадянства, раси, віросповідання, статі, освіти та кольору волосся. [2]

Ще одним інноваційним моментом в на фестивалі «Файне місто» є така буденна річ, як душ. Завжди душі на фестивалях лякали найбільше – не важливо, яка погода, а вода там крижана. Але організатори змогли здивувати. В Україні такого ще не бачили і не чули – перший оупен-ейр, на якому буде гаряча вона в душах! Правда таке задоволення буде за окрему плату, але це цілком виправдано тим, що підігрів – справа дуже затратна.

Отже, за шість років існування Файне Місто перетворилось із маленького селища на 800 осіб у великий мегаполіс відпочинку, розваг і дозвілля зі своєю новітньою фестивальною інфраструктурою, яка здається такою простою, але такою продуманою до дрібниць. Організатори роблять все, щоб кожен відчував себе як вдома, придумують нові атракції, зручності та локації. Можна сміливо сказати, що «Файне місто» за якістю організації та інноваційністю інфраструктури досягнув рівня європейських фестивалів і може похизуватись тим, що саме завдяки кропіткій праці фестиваль має статус міжнародного, щорічно збирає десятки тисяч відвідувачів і займає перші місця в рейтингах найцікавіших подій України. На прикладі цього фестивалю ми бачимо, що Україна впевнено йде вперед в розвитку фестивального туризму, не обходить стороною новинки, розвиває фестивальну інфраструктуру та ще має чим дивувати.[2]

1. *Файне місто*[Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://fainemisto.com.ua>
2. *Файне місто*[Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://www.facebook.com/fainemisto/>

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК КРАЇНИ В СУЧАСНИХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

© Глізнуца М.Ю., 2019

Механізм управління інтелектуальним розвитком є структурною складовою системи управління країни зі своєю специфікою призначення, сутність якої полягає в інтеграції освіти, науки та інноваційного виробництва для ефективного використання наявного інтелектуального капіталу та його примноження. В основі цього механізму – нові технології накопичення знань та трансформації їх в інноваційну продукцію, освоєння передового досвіду, стимулювання підприємницької активності, захист прав інтелектуальної власності. Специфіка такого механізму і в інструментарії, що в ньому застосовується, а це – тренінги, проектні розробки, експертні оцінки, нові інституційні моделі, розвинута система інформаційних технологій та бенчмаркінгові методи управління. Інтелектуальний розвиток розглядається не тільки в економічному значенні, де його роль в підвищенні конкурентоздатності економіки країни не підлягає сумніву, а і в світоглядно – гуманітарному аспекті, де інтелект формує нові норми устрою громадського суспільства та міждержавні відношення.

Потенціал інтелекту, якщо його перевести в інтелектуальний ресурс, виконує в суспільстві ряд важливих функцій і головна з них забезпечення комплексного розвитку (технологічного, економічно-соціального, людського) країни, регіонів, підприємств. Інтелект, поєднуючи в собі функції пізнання, креативу і діяльності. Він продукує інновації. Інновація як результат інтелектуальної діяльності є ринковим товаром і розвиває споживчі потреби суспільства. Але сама «інновація» в науковому значенні є складною категорією. Це підкреслює в монографії «Трансфер технологій» професор П.Г. Перерва[1].

Сучасний період Української економіки потребує активної участі всієї національної системи інтелектуальних ресурсів [2]. Ці ресурси необхідно визначити, оцінити і розкрити, щоб в практичній економічній діяльності ефективно використати їх потенціальні можливості.

Досягнення науково-технічного прогресу виявляються перш за все в тому, що основною рушійною силою економічного і соціального розвитку стає інтелектуальний потенціал [3].

Сучасна економіка розвинених країн – це економіка, заснована на знаннях, інноваційних рішеннях, джерелом та механізмом розвитку якого є інтелектуальна діяльність, що забезпечує в кінцевому підсумку створення матеріальних цінностей [4]. В умовах глобалізації та стрімкого розвитку економіки знань інтелектуальна власність стає основним ресурсом, який здатен забезпечити конкурентоспроможність підприємств [4]. Основу інноваційного потенціалу складають наукові кадри. Їх досвід і розробки забезпечують сам процес інноваційного розвитку підприємств, регіонів, країни в цілому[5].

1. Перерва, П. Г. *Трансфер технологій [Текст]: монографія / П. Г. Перерва, Д. Коциски, Д. Сакай, М. Верешине, Шомоши. – Х.: Віровець А. П. «Апостроф», 2012. – 668 с.*

2. Мазур О.А. *Наука України: цифри, факти, проблеми / О.А. Мазур // Вісн. НАН України. – 2013. – № 3. – С. 88-100.*

3. Глізнуца М.Ю. *Бенчмаркінг як оцінювання інтелектуального потенціалу / П.Г.Перерва, М.Ю.Глізнуца / Маркетинг і менеджмент іновацій, Науковий журнал, Суми -2015- С.11-19.*

4. Перерва П. Г., Глізнуца М. Ю. *Дослідження зарубіжного досвіду оцінки інтелектуального потенціалу організацій //Бізнес Інформ. – 2016. – №1. – С. 49–55.*

5. Глізнуца М.Ю. *Вплив інтелектуального капіталу на інноваційний розвиток регіонів [Електронний ресурс] /М.Ю.Глізнуца// Економіка та суспільство. – 2017.-№9.- Режим доступу до журналу:<http://economyandsociety.in.ua>*

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ

© Горбаль Н.І., Томашевський В.Т., 2019

Процес глобалізації вимагає активізації взаємопов'язаних техніко-технологічних, організаційно-економічних та управлінських чинників ефективного освоєння у виробництві науково-технічних досягнень. Інноваційний фактор стає основоположним для виходу національної економіки з кризового стану, знижуючи залежність держави від імпорту, підвищують конкурентоспроможність вітчизняних виробників і активізуючи експортну діяльність.

Ринок України не має належних умов для розроблення та втілення інноваційних продуктів, зокрема через недосконалість правової бази. За щорічним Глобальним інноваційним індексом Україна в 2018 р. посіла 43 місце [1] (проти 50го в 2017 р.), при чому найнижчі оцінки – за субіндексом «інфраструктура» (107 місце), найкращі за «знаннями і технологіями» (27 місце).

Розглянувши державну політику, бачимо, що фінансування здійснюється не у інноваційні сфери, а закладені у бюджет програми інноваційного спрямування повністю не фінансуються. До основних стримуючих факторів можна віднести і низьку конкурентоспроможність інноваційної екосистеми, слабкий розвиток інституцій розвитку інновацій, низький попит на продукти інноваційного характеру, правової бази захисту інтелектуальної власності, не сформованість державної інноваційної системи та брак інтеграції інновацій у вітчизняні виробництва.

Для створення інноваційної моделі розвитку України, потрібно модернізувати вітчизняні виробництва передовими світовими технологіями, стимулювати сталі економічне зростання та зміцнення реальних секторів економіки через політику економічного надолуження. Позиціонування держави має полягати не у продажі сировини, а у створенні та впровадженні інноваційних продуктів, що стане передумовою динамічного зростання та виходу на міжнародні ринки у глобальному конкурентному середовищі, про що свідчать світові економічні тренди.

Необхідним є формування та розвиток інноваційної інфраструктури, зокрема такої її складової як створення фондів для фінансування придбання дослідницького обладнання із компенсацією кредитної ставки. Важливим є і створення платформи, що зможе об'єднати бізнес із навчально-дослідницькими центрами, забезпечить взаємодію ринків праці та освітніх послуг. Хоч об'єктів новітньої інфраструктури у країні сьогодні є багато, вони існують номінально, їх ефективність – невисока, тоді як кількість інноваційних підприємств не зростає. Це можна пояснити створенням цих об'єктів загалом для одержання бюджетних коштів, тоді як контроль за їх цільовим використанням держава не здійснює.

Функціонування інноваційної структури в Україні на сьогодні є неефективним, – сформовані лише базові її елементи, практично не діють венчурні фонди і центри трансферу технологій [2]. Належно не підтримується діяльність науковців, винахідників, раціоналізаторів; відсутній центр трансферу технологій. Лише частково реалізуються науково-освітній потенціал, насамперед вищих навчальних закладів, у сфері високих інформаційно-комунікаційних технологій, інформаційні ресурси системи науково-технічної та економічної інформації.

Важливі й чіткі алгоритми захисту інтелектуальної власності, необхідні для видання патентів, моніторингу ринку, прозорості та доступності інформації про розробки та можливість їх придбання.

Держава має надавати підтримку малому та середньому бізнесу щодо інновацій за прикладом ЄС. Так, у Німеччині є спеціалізовані держустанови, які вирішують проблеми бізнесу у процесі створення та запровадження інновацій. Також держава надає гарантії за кредитами для бізнесу [3].

Щоб розвивати інновації потрібна чітка інноваційна політика з вибором основного вектору руху, що дозволить виділити пріоритетні напрями поширення наукових-технічних знань та освоїти новітні технології за рахунок вдосконалення інноваційної інфраструктури.

1. *Global Innovation Index 2018*. – Режим доступу: <https://www.globalinnovationindex.org/gii-2018-report>.

2. Калетнік Г.М., Гунько І.В. *Інноваційні платформи організації науководискусійних молодіжних майданчиків у контексті євроінтеграційного розвитку аграрної економіки / Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики, 2017. – №4. – С. 7-18.*

3. *Інноваційний розвиток України: що заважає і до чого готуватись*. – Режим доступу: <https://ckp.in.ua/events/184664>.

ІННОВАЦІЙНІ ОРІЄНТИРИ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ

© Гострик А.М., Єрмакова С.С., Уваров Д.Ю., 2019

В новому тисячолітті проблеми освіти стають пріоритетними у всьому світі, оскільки вони визначають майбутнє кожної країни окремо і планети в цілому. Так, підготовка конкурентоспроможного інженера є однією з головних цілей інженерно-технічної освіти.

Професійна інженерна діяльність охоплює практично всі сфери виробництва та управління. Словники визначають інженера як фахівця з вищою технічною освітою, що професійно займається інженерією на засадах поєднання прикладних наукових знань, математики та винахідництва знаходить нові рішення технічних проблем [1]. У свою чергу професійне самовизначення інженера починається з моменту вибору професії [2]. У період навчання у вищому технічному навчальному закладі відбуваються розвиток особистості студента як майбутнього інженера: змінюється його відношення до себе, створюються передумови для подальшого професійного самовизначення [3]. Саме тому, для вищої технічної освіти назріла стратегічна задача виховання освіченої і відповідальної особи, здатної забезпечити не тільки власну життєтворчість, але і розумну життєдіяльність інших людей [4]. Прийшов час, коли кожному майбутньому фахівцеві необхідно отримати комплекс екологічних, економічних і юридичних та ін. знань в системі глобальної освіти і раціонально використати набутий науковий багаж як інструмент безперервної самоосвіти.

Проте, умови професійної підготовки майбутнього інженера нерідко суттєво відрізняються від умов подальшої реальної професійної діяльності: під час навчання майбутні фахівці майже не стикаються з вимогами і особливостями виробництва, навчальна діяльність студента значно відрізняється від діяльності сучасного інженера. Застарілі стандарти вітчизняної вищої технічної освіти не встигають за технологічним прогресом, інноваціями та щораз більшим попитом у релевантних фахівцях в індустрії. Освітня система продовжує фокусуватися на лекціях та іспитах, не приділяючи достатньої уваги реаліям практичного професійного життя. Відтак, ні успішне оволодіння знаннями, вміннями і навичками під час підготовки в вищому технічному навчальному закладі, ні якісне виконання курсових чи дипломних проєктів неможливі без розвитку професійної самосвідомості, предметно-рефлексивних відносин у науковій і предметній діяльності, адже розвиток самосвідомості і рефлексії відтворюється через призму пізнання і розкриття своєї індивідуальності, внутрішнього потенціалу, творчих можливостей.

Саме тому, диверсифікація професійної освіти є процесом розширення асортименту освітніх послуг щодо реалізації принципів альтернативності і варіативності, забезпечення якості освіти, що мають задовольняти зростаючий попит споживачів залежно від кон'юнктури ринку. Інноваційна діяльність для багатьох вищих технічних навчальних закладів в умовах сьогодення повинна проявлятися у розширенні асортименту «освітньої продукції». Результатом диверсифікації системи безперервної освіти є гуманістична особистість підготовлена до професійної діяльності, яка має сформовані пізнавальні потреби, спроможна самостійно їх задовольняти. Особливе місце в загальнодержавній системі освіти України займають вищі технічні навчальні заклади.

У зв'язку із зазначеним *диверсифікація системи вищої технічної освіти* – це розширена сумативна, ієрархічна система лін-освіти, пов'язана з формуванням нової

парадигми освітньої функції «освітньо-науково-виробничої» діяльності, що забезпечує конкурентні переваги професійної, спроможної до адекватної відповіді особистості на світоглядні запити суспільства [4]. Відповідно, основними *напрямами диверсифікації вищої технічної освіти* в Україні доцільно вважати такі: розвиток індивідуальних траєкторій в освіті; формування міжнародних альянсів та спільних освітніх програм; посилення практичної спрямованості вищої технічної освіти; підвищення ролі особистих втрат при формуванні освітньої стратегії індивіда; формування у вищому технічному навчальному закладі лін-освіти у відповідності до динамізму потреб.

Не підлягає сумніву і той факт, що продуктивні кроки у цьому напрямку провідними вітчизняними вищими технічними навчальними закладами вже робляться, однак неправомірно вони позбавленні значущості. Диверсифікація професійної освіти на засадах лін-освіти, актуалізується у розвитку системи безперервної професійної освіти, формує нову педагогічну систему професійної освіти. Відтак [5], *стратегічними орієнтирами диверсифікації професійної підготовки майбутнього інженера* є такі як-от: відповідність — задоволення потреби в кваліфікованих кадрах, здатних вирішувати комплексні задачі сучасного виробництва; якісність вищої технічної освіти — необхідність підвищення якості загальноосвітньої і професійної підготовки в освітніх установах, і рівня вимог до кваліфікації професійних кадрів; особистісна спрямованість — задоволення потреби особи в різноманітні освітніх послуг; свобода вибору — розширення свободи щодо освітньої, наукової та виробничої діяльності.

Таким чином, для успішного функціонування диверсифікованої системи формування готовності конкурентоспроможного інженера необхідне дотримання ряду педагогічних вимог, що пред'являються до процесу навчання у вищого технічного навчального закладу, а саме: різноманіття і доцільність; відповідність змісту професійної підготовки і педагогічних технологій стандартам рівнів вищої технічної освіти; завершеність кожного етапу навчання в структурі лін-освіти; відповідність педагогічних кадрів рівню фахової кваліфікації; відповідальність за якість підготовки фахівців; соціальна і психологічна підтримка майбутніх фахівців.

1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/інженер>

2. Кирсанов, А. *Інженерна освіта, инженерная педагогика, инженерная деятельность* / А. Кирсанов, В. Иванов, В. Кондратьев, Л. Гурье // *Высшее образование в России*. – 2008. – № 6. – С. 37-40.

3. Ватлин А.А. *Формирование ценностных ориентаций специалиста в области техники и технологии* / А.А. Ватлин // *Аналитика культурологи*. – 2012. – № 2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://wciom.ru/novosti/reitingi/reiting-gosudarstvennykh-institutov.html>

4. Єрмакова С. С. *Теоретико-методичні засади моніторингу професійної підготовки майбутніх викладачів вищих технічних навчальних закладів*[Текст]: монографія / С. С. Єрмакова. – Одеса: «ВМВ», 2011. – 358 с.

5. Єрмакова С. С. *Інтеграція моніторингових технологій як передумова розвитку вищої технічної освіти*[Текст] / С. С. Єрмакова // *Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки*. – 2011. – № 199. – С. 29 – 37.

ЧОТИРИ СКЛАДОВІ МЕХАНІЗМУ АДАПТАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ ДО ЗМІН

©Грінченко Р.В., 2019

Існує значна кількість наукових шкіл та теоретичних підходів до визначення поняття «адаптація». Під «адаптацією» слід розуміти безперервний процес дослідження зовнішнього та внутрішнього середовища діяльності підприємства, розробка та впровадження змін в управлінні організаційно-економічними, правовими, технологічними та соціальними складовими діяльності підприємств для досягнення цільових показників діяльності та підвищення конкурентоспроможності підприємств, а також вчасного реагування на циклічні та сезонні чинники у діяльності підприємств.

- Провівши дослідження теоретичних аспектів управління діяльністю підприємств [1, с. 145], було виявлено, що механізм управління діяльністю підприємства повинен складатись із чотирьох основних компонент: правового механізму; організаційно-економічного механізму; технологічного механізму; соціального механізму.

Таким чином, пропонується управління адаптацією підприємств до змін проводити за чотирма основними компонентами такого механізму:

- Організаційно-економічним механізмом адаптації – динамічна систему дослідження економічних та організаційних процесів діяльності підприємства, що має на меті розробку та впровадження організаційно-економічних заходів впливу на процеси діяльності підприємства з метою підвищення його конкурентоспроможності.

- Основою правового механізму адаптації підприємства до змін виступає нормативно-правове забезпечення діяльності підприємства.

- Технологічний механізм адаптації діяльності підприємства до змін базується на розумінні засад розвитку людства, що переходить до умов четвертої промислової революції.

- Соціальний механізм адаптації підприємства до змін останнім часом також потребує підсиленої уваги з точки зору управління підприємством, виходячи із таких головних передумов:

- зростання чисельності населення у світі;
- нерівність розподілу населення за країнами світу;
- соціальна та матеріальна нерівність забезпечення населення;
- підвищення трудової міграції у країнах, що розвиваються;
- зростаюча механізація та автоматизація праці;
- заміна окремих видів діяльності людини на штучний інтелект, роботів та програмне забезпечення.

Також слід зазначити, що управління адаптаційними змінами підприємства необхідно розпочинати також із чіткого розуміння сутності, видів, основних компонент та чинників середовища, що впливають на функціонування підприємства. Тобто необхідно дослідити та систематизувати сутнісні характеристики середовища функціонування підприємства. Формування механізму управління адаптаційними змінами підприємств повинно базуватись на досконалому аналізі можливих варіантів поведінки системи та основних її компонентів з їх взаємозв'язками.

1. Теоретичні, методологічні та практичні аспекти конкурентоспроможності підприємств: монографія / за загальною редакцією професора О.Г. Янкового. – Одеса: Атлант, 2017. – 514 с.

ДИЛЕРСЬКА УГОДА ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙ НА ВІТЧИЗНЯНОМУ АВТОМОБІЛЬНОМУ РИНКУ

© Гудзь О.І., Дорожинська М.О., 2019

На сучасному етапі розвитку української економіки особливого значення набувають питання розвитку, фінансування та управління інноваційною діяльністю. В Україні за період від 2010 року до 2017 року значно зменшилась кількість підприємств, які займались інноваційною діяльністю – із 1426 до 759. Також спостерігається зниження витрат на інноваційну діяльність – із 13813,7 млн. грн. у 2010 році до 9117 млн. грн. у 2017 році, при чому 84,5% цих витрат фінансувались із власних коштів підприємств. На кінець 2017 року встановлено, що 4699 підприємств реалізують інноваційну продукцію в Україні (у т. ч. імпортовану продукцію) [1, с.86-101]. Не зважаючи на це, попит на інноваційну продукцію існує та має тенденцію до зростання, особливо на інноваційні рішення в автомобільній промисловості.

На сьогодні автомобільний ринок є одним із найбільш розвинених товарних ринків у світі. Він характеризується жорсткою конкуренцією між виробниками, особливо у сегменті легкових автомобілів. На українському ринку представлено близько 40 різновидів торгових марок автомобілів. Спостерігається тенденція до зниження обсягів і, відповідно, часток на ринку автомобілів вітчизняного виробництва – із 11,8% у 2012 році до 3,5% у 2017 році [2]. Натомість щороку зростають продажі автомобілів іноземних виробників – із 65562 авто у 2016 році до 79907 авто у 2018 році [2]. Реалізація іноземних автомобілів відбувається на підставі укладання дилерської угоди, які є формою посередництва. Згідно такої угоди право власності на товар переходить до дилера, який зобов'язується його реалізувати. Дилерська угода, зокрема, містить положення про використання фірмового найменування постачальника [3, с.25].

Наприклад, одним із 22 офіційних дилерів бренду Peugeot в Україні є ТзОВ «Ілта Львів» [4]. Дане підприємство є складовою частиною каналу розподілу, що перебуває між виробником (Концерн «PSA Peugeot Citroën», Франція) та споживачем (фізичні та юридичні особи). Діяльність ТзОВ «Ілта Львів», як автодилера, містить в собі концепцію обслуговування повного циклу 3S: sales (продаж), service (сервіс), spare parts (запасні частини). Концепція, яка стосується продажів, включає у себе: додаткову комплектацію автомобіля, яка стосується стилю, захисту, транспортування, комфорту, програму для корпоративних клієнтів, програму trade-in, реалізацію автомобілів із пробігом, послуги кредитування, лізингу, фінансування, заходи, які підсилюють збут (реклама, тест-драйв, акції). Концепція, яка стосується сервісу, містить передпродажний сервіс, гарантійне обслуговування, сервісні договори (після закінчення гарантії), мобільний додаток My Peugeot. Концепція, яка стосується запасних частин, передбачає замовлення оригінальних запасних частин у виробника.

1. Наукова та інноваційна діяльність України у 2017 році. Статистичний збірник. Державна служба статистики України. Київ, 2018 р. URL: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/2018/zb/09/zb_nauka_2017.pdf (дата звернення: 02.05.2019).

2. Укравтопром: асоціація автовиробників України. Офіційний сайт. URL: <http://ukrautoprom.com.ua/statistika/> (дата звернення: 02.05.2019).

3. Бутрин-Бока Н. С. Щодо питання про дилерський договір: правовий аналіз і деякі особливості. Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. 2017. № 1. С. 22-29. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_Jur_2017_1_5 (дата звернення: 02.05.2019).

4. Офіційний сайт Peugeot. URL: <http://peugeot-lviv.com/> (дата звернення: 02.05.2019).

ЕФЕКТИВНІСТЬ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ

© Даниш Н.І., Максименко Д.В., 2019

На етапі переходу до ринкових відносин багато підприємств, втративши державну підтримку, стали самостійними суб'єктами економічного життя. Питання вибору виду діяльності, організації виробничого процесу, випуску і збуту готової продукції стали прерогативою самих підприємств. В умовах самофінансування основним завданням для підприємств стало завдання отримання прибутку в розмірі, достатньому для відтворювального процесу. Основною умовою збільшення прибутку підприємства є зниження витрат виробництва і збуту продукції, зокрема собівартості продукції, що випускається.

Ефективне використання ресурсів підприємства неможливе без цілеспрямованого впливу на формування витрат, контролю за їх рівнем та економічного стимулювання їх зниження, що є суттю управління витратами. Вміння ефективно управляти витратами та отримувати від них максимальний результат є вирішальним чинником стабільності функціонування підприємства в ринкових умовах господарювання.

Тому питання управління витратами є вельми актуальними для сучасних підприємств.

Управління витратами та калькулювання собівартості продукції — є чи не найважливішими інструментами управління підприємством та розділом управлінського обліку. Саме собівартість виробництва одиниці продукції є основою для прийняття управлінських рішень.

В міру того, як ускладнюються умови господарської діяльності й зростають попити до росту рентабельності продажів, в свою чергу зростає і необхідність обліку витрат на виробництво. Кожне підприємство має чітку уяву про склад витрат на виробництво готової продукції та їх окупність. При функціонуванні ринкових механізмів виникає необхідність удосконалення та створення чіткої системи аналізу та контролю витрат на виробництво та калькулювання собівартості продукції.

Процес господарської діяльності — це поєднання трьох «вічних» елементів: цілеспрямованої діяльності людей як робочої сили, предметів праці — сировини, матеріалів та засобів праці — основних засобів. Два останніх елементи є матеріальною основою господарювання — засобами виробництва, створеними раніше затраченою працею.

Існує три основних складових витрат в процесі господарювання на підприємстві: витрати — матеріальна складова — вартість використаних виробничих запасів (сировини, матеріалів, робіт, послуг), оплати праці основних виробничих працівників, проведених відрахувань на соціальні заходи, зносу необоротних матеріальних і нематеріальних активів та ін.. В такому складі витрати виробництва однаково притаманні всім видам виробництва та надання послуг.

Ефективність системи управління витратами багато в чому залежить від організації їхнього аналізу. Об'єктами аналізу собівартості продукції є такі показники: абсолютна сума операційних витрат у цілому і за елементами; витрати на гривню продукції; собівартість окремих виробів; окремі статті витрат; витрати в центрах відповідальності.

Національний бухгалтерський стандарт П(С)БО 16 «Витрати» визначає витрати підприємства як зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення власного капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками). Витрати підприємства на рівні виробничих структурних підрозділів виступають у формі виробничої собівартості продукції (робіт, послуг).

У собівартості продукції (робіт, послуг) знаходять відображення усі сторони роботи підприємства: рівень організації виробничого процесу, його технічна оснащеність, ступінь

ефективності використання необоротних та оборотних активів, продуктивність праці, рівень організації матеріально-технічного постачання.

Собівартість як показник використовують для оцінки рівня господарювання підприємства (за видами та об'єктами діяльності) та його структурних підрозділів:

- контролю за ефективністю витрачання природних, матеріальних, трудових і фінансових ресурсів;

- визначення економічної ефективності інвестиційної та Інноваційної діяльності, впровадження заходів щодо забезпечення більш ефективного технологічного процесу господарювання;

- розробки і встановлення цін на продукцію (роботи, товари і послуги);

- визначення економічної доцільності та вигідності здійснення підприємницької діяльності за різними об'єктами господарювання. Операційні витрати класифікуються за ознаками.

Конкурентна перевага – це становище фірми на ринку, яке дозволяє їй долати сили конкуренції та приваблювати покупців. Конкурентні переваги створюються унікальними матеріальними та нематеріальними активами, котрими володіє підприємство, тими стратегічно важливими для даного бізнесу сферами діяльності, котрі дозволяють перемагати в конкурентній боротьбі.

Для забезпечення конкурентних переваг кожне підприємство має прагнути досягти лідерства по витратах, що передбачає:

1. високий рівень точності планування та контролю витрат;
2. використання прогресивних методів управління витратами;
3. оптимізацію процесу виробництва;
4. мінімізацію непрямих і постійних витрат;

5. оцінювання ефективності менеджменту всіх рівнів за результатами аналізу відхилень по затратах та виконання бюджету затрат.

Ефективність управління витратами є одним з вирішальних факторів успішності функціонування підприємств в умовах ринкової економіки.

Витрати, як керована категорія мають досить широку класифікацію, мають різне спрямування, але найбільш загальним і принциповим є поділ їх на інвестиційні та поточні.

Управління витратами – це комплексний процес, який полягає в цілеспрямованому формуванні витрат щодо їхніх видів, місць та носіїв за постійного контролю рівня витрат і стимулювання їхнього зниження. Воно є важливою функцією економічного механізму будь-якого підприємства. Система управління витратами має функціональний та організаційний аспекти. Вона включає такі організаційні підсистеми: пошук і виявлення чинників економії ресурсів; нормування витрат ресурсів, планування витрат за їхніми видами; облік і аналіз витрат; нормування витрат ресурсів; планування витрат за їхніми видами; стимулювання економії ресурсів і зниження витрат.

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» N 627 від 27.06.2013. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>.

2. Бойчик І.М. «Економіка підприємства», /І.М.Бойчик// – К.: Атіка, 2002. – 532 с.

3. Дерій В.А., Організація бухгалтерського обліку на підприємстві. Курс лекцій./В.А.Дерій. – Тернопіль: Джура, 2004 – 92 с.

НЕВИЧЕРПНЕ ДЖЕРЕЛО ПАЛИВА ДЛЯ УКРАЇНИ

© Демченко А. М., Козачук В. Л., 2019

Перелік поновлюваних джерел енергії всім добре відомий. При їх перелічуванні насамперед, звісно, називають енергію сонця, вітру, приливів тощо. Але є ще один, майже невичерпний, який буде існувати до тих пір, поки існує людство.

Усім відомо, що внаслідок життєдіяльності з людини щодоби (іноді і частіше) виходять фекалії. У кінці кінців фекалії потрапляють на очисні споруди міст. На цих спорудах до фекальних мас додають біологічний мул. Для біологічного мулу фекалії — це живильне середовище, мул перероблює фекалії та розростається. Потім суспензію мулу перекачують на мулові карти, на яких на протязі трьох – чотирьох років здійснюється процес бродіння мулу. При цьому вуглець, що міститься в мулі, у вигляді вуглекислого газу випаровується, наносячи, як відомо, шкоди навколишньому середовищу. Але проблема на цьому не вичерпана, немає відповіді на питання: куди дівати мул — результати процесу бродіння, що являє собою велику екологічну небезпеку.

На очисних спорудах міста Чернігів нами проведено чотири промислових випробування з інтенсивного зневоднення водної суспензії мулу. Під час перекачування водної суспензії мулу до неї додавався спеціально розроблений нами прискорювач коагуляції (ТУ У 20.1-НК466211-001:2014). У результаті за 14 діб з 12842 куб. м водної суспензії «відійшло» 7432 куб. м. води, сухий залишок становив 5410 тон. Оскільки зневоднення протікає дуже швидко, то мул у водній суспензії не встигає перебродити, а вуглець у вигляді вуглекислого газу не встигає випаровуватися. У результаті утворюється сухий залишок, який своїм зовнішнім виглядом нагадує торф або буре вугілля, але горючі властивості цього нового палива значно перевищують перелічені відомі матеріали. Так, тепломісткість горіння цього нового палива складає 4004 кКал/кг. Для порівняння: для торфу – 2900 кКал/кг, бурого вугілля – 3200 кКал/кг, кам'яного вугілля – 5400 кКал/кг.

Місто Чернігів, населення якого становить 294 тис. чоловік, «виробляє» не менш ніж 1 тис. тонн такого палива на протязі доби. Такої кількості цілком достатньо, щоб місто повністю відмовилось від вугілля та газу для опалення.

У подальшому проект передбачає генерацію електричної енергії шляхом спалення зневодненого осаду каналізаційних стоків населених пунктів. Під час переробці 100 тис. тонн каналізаційних стоків можна забезпечити роботу генератора електричної енергії потужністю 6 МВт і 1 МВт теплової енергії.

Таким чином, розроблена технологія, доцільність і можливість впровадження якої в промислових масштабах показали проведені випробування, дозволяє вирішити дві великі проблеми:

- екологічну – зменшити площу, зайняту муловими картами, та нарешті утилізувати залишки після бродіння;
- паливно-енергетичну.

Впровадження цієї технології хоча б в частині країн Європи дозволить вирішити не тільки їхні екологічні проблеми, суттєво зменшити викиди парникового вуглекислого газу в атмосферу, але й значно скоротити закупівлю газу та нафти з Росії – тобто, значно фінансово обмежити країну-агресор можливості вести гібридну війну проти України.

ИНФОРМАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ И ЭКОЛОГИЧЕСКАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

© Денисюк А. А., Жуковский О. А., 2019

Приход промышленной революции в Европу привел к существенным изменениям во взаимоотношениях человека и природы. Использование машин и прочих результатов научно-технического процесса привело к массовому производству, которое в последствии сказалось на экологии в целом и вызвало ряд следующих негативных факторов: истощение природных ресурсов, глобальное потепление, проблемы мирового океана, загрязнение окружающей среды, разрушение озонового слоя, загрязнение атмосферы и др.

Для оценки многообразия экологических проблем и характерных особенностей их проявления существует целый ряд международных индексов. Каждый из них имеет различную размерность и значимость, что в конечном итоге затрудняет проведение оценки экологического состояния.

Каждые два года центр экологической политики и права при Йельском университете совместно с группой независимых международных экспертов проводит глобальное исследование стран по уровню экологической эффективности, включающий в себя 180 стран. После окончания исследования и подведения итогов все достижения страны с точки зрения экологии и управления ресурсами объединяются в один общий показатель-индекс экологической эффективности (The Environmental Performance Index).

EPI индекс рассматривает состояние окружающей среды через два основных направления:

1. жизнеспособность экосистемы (управление природными ресурсами);
2. экологическое здоровье (влияние окружающей среды на здоровье человека).

“Жизнеспособность экосистемы” оценивается с точки зрения рационального управления природными ресурсами и защиты окружающей среды. Направление “Экологическое здоровье” оценивается с точки зрения защиты здоровья человека при постоянно меняющихся состояниях.

Методика формирования индекса EPI в области этих двух направлений позволяет измерить достижения страны на основе 22 показателей в 10 категориях.

Структура индекса EPI.

Экологическое здоровье:

- воздействие на здоровье человека (детская смертность);
- качество воздуха (качество воздуха в зданиях, загрязнение воздуха твердыми частицами, загрязнение воздуха в помещениях);
- качество воды (доступ к питьевой воде, доступ к санитарии).

Жизнеспособность экосистемы:

- воздух (эффект SO_2 на душу населения, отношение SO_2 к ВВП);
- сельское хозяйство (сельскохозяйственные субсидии, регулирование пестицидов);
- водные ресурсы (изменение качества воды);
- лес (запас леса на корню, изменение площади лесов, потеря лесного покрова);
- рыбная ловля (рыболовство на прибрежном шельфе, эксплуатация рыбных ресурсов);
- биоразнообразии (охрана среды обитания, защита биома, морские охраняемые районы);
- изменение климата и энергетика (CO_2 на душу населения, отношение CO_2 к ВВП, количество выбросов CO_2 на кВт-ч, процент возобновляемого электричества в общем выработанном электричестве).

Уникальность индекса заключается в том, что он не только включает в себя оценку состояния экологии, но и учитывает влияние факторов современной цивилизации на здоровье

человека. То есть он показывает насколько благополучно состояние окружающей среды в регионе, как расходуются и поддерживаются на необходимом для экологической безопасности ресурсы, как все эти факторы влияют на здоровье человека. [1]

Значение индекса EPI в Беларуси за 2018 год составляет 64,98 единиц, он говорит о том, что уровень состояния окружающей среды и эффективности использования природных ресурсов выше среднего. Самый высокий показатель в индексе – это «Водные ресурсы» (97,54%, свидетельствует об эффективной очистке сточных вод). Самые низкие показатели у фактора «Лес» (15,34%, тем самым демонстрирует плохой контроль сохранности и поддержания на должном уровне этого вида ресурса) и «Сельское хозяйство» (28,1%, что отражает низкую эффективность использования природных ресурсов при довольно высоком уровне загрязнения окружающей среды)

В 2016 году Беларусь была на 35 месте и индекс составлял 82,3 пунктов. В 2018 году индекс понизился до 64,98 пунктов, тем самым Беларусь оказалась на 44 месте, опустившись почти на десять единиц. Наибольшие индексы показали Швейцария, Франция и Дания, а самые низкие – Демократическая Республика Конго, Бангладеш и Бурунди.

Причиной падения Беларуси в мировом рейтинге EPI стало: уменьшение возобновляемых источников энергии, а также сложность их развития; использование торфа как топлива, в связи с чем образуется много выбросов; медленная реализация программ по энергоэффективности; осушение болот; деятельность завода беленой целлюлозы около Светлогорска и строительство аккумуляторного завода в Бресте; использование химических веществ в сельском хозяйстве. [3]

Есть предпосылки повышения данного показателя, так как в Беларуси продвинулись технологии в промышленности, которая со временем все больше уделяет внимание использованию очистных сооружений по мировым стандартам, и производстве сельхозпродукции. Также утепляются общественные здания, школы, детские сады. Переводятся котельные с ископаемого топлива (газ) на дружественное топливо (щепа).

По мнению авторов, основными направлениями экологической стратегии для повышения нашей страны в рейтинге EPI являются: рациональное использование природно-ресурсного потенциала; сохранение биологического и ландшафтного разнообразия; эффективное использование отходов.

В сфере эффективного обращения с отходами необходимо отдать приоритет повторному использованию продуктов над рециклингом материалов, эффективной переработке накопленных отходов производства; внедрению малоотходных технологий; максимальному извлечению ценных компонентов из накопленных отходов; сокращению объемов образования опасных отходов.

Возможным способом решения проблем изменения климата может стать широкое использование электрического транспорта. Его глобальное внедрение вызывает сложности даже у высокотехнологических стран. Но электрических автомобилей становится все больше, и они набирают актуальность. Поэтому у белорусского предприятия “Белкомунмаш”, при введении в эксплуатацию АЭС, есть возможность увеличить рост выпускаемой продукции.

1. Структура индекса EPI [Электронный ресурс] // Режим доступа: <http://e.120-bal.ru/ekonomika/44980/index.html?page=5>

2. Environmental Performance Index [Электронный ресурс] // Официальный сайт индекса экологической эффективности Режим доступа: <https://epi.envirocenter.yale.edu/>

3. Беларусь опустилась в рейтинге стараний государств по охране окружающей среды [Электронный ресурс] // Режим доступа: <https://belsat.eu/rw/in-focus/belarus-opustilas-v-rejtinge-staranij-gosudarstv-po-ohrane-okruzhayushhej-sredy/>

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ АПК

© Денисенко В.О., 2019

Інноваційний розвиток агропродовольчого сектору економіки пов'язують з комплексним використанням наукоємних факторів виробництва, що визначають техніко-технологічну, фінансово-економічну та організаційно-управлінську діяльність з метою забезпечення конкурентоспроможності кінцевої продукції агропродовольчого сектору, як на внутрішніх, так і на зовнішніх споживчих ринках.

Агропромисловий комплекс в Україні поки що не відноситься до одних з найбільш інноваційних галузей, проте він вже починає видозмінюватися під впливом різних біо- і нанотехнологій. Про це свідчить різке зростання попиту на інновації в українському агросекторі за останні чотири роки.

Аналізуючи існуючу інфраструктуру ринку АПК можна встановити, що проблеми розвитку інноваційної інфраструктури АПК носять системний, міжгалузевий та соціально-економічний характер.

Можливості використання інновацій аграрними підприємствами в значній мірі низькі внаслідок впливу багатьох чинників: дефіциту фінансових ресурсів та важкості отримання кредитів; різкого підвищення цін на нові засоби виробництва; відсутності регулятивних механізмів, які б сприяли поширенню застосування інновацій в сільському господарстві, відсутності венчурних фондів та мотивації працівників, котрі займаються впровадженням інновацій. Процес масового поширення інноваційних розробок може здійснюватися системно, безперервно й ефективно лише у тому випадку, якщо буде здійснюватися формування інноваційної інфраструктури.

Побудова розвинутої інноваційної інфраструктури в першу чергу передбачає швидку передачу результатів наукових досліджень, що володіють комерційним потенціалом, у сферу агробізнесу. Одним із напрямів активізації інноваційної діяльності суб'єктів АПК є формування інноваційних центрів при органах управління АПК, оскільки в кризових умовах та через обмеженість державного бюджету стимулювання процесів створення та розвитку інноваційних центрів є дещо проблематичним [1, 67].

Для формування дієвої інноваційної інфраструктури потрібне впровадження такої низки заходів: розвиток експертних систем (створення та підтримка діяльності експертно-дослідницьких центрів, надання експертних висновків для виробників, інвесторів, страхових служб тощо); розвиток інформаційних систем (створення та підтримка діяльності аналітичних і статистичних центрів, інформаційних баз і мереж); створення консультаційних мереж, що можливе за рахунок залучення кадрового потенціалу ЗВО; створення сприятливого середовища для розвитку інноваційних процесів; реалізації замкненого інноваційного циклу (від ідеї до виробництва і продажу (впровадження) високотехнологічних продуктів і технологій); також аграріям потрібно вибудовувати систему, яка буде виробляти інновації всередині себе [2, 36].

Здійснення зазначених заходів сприятиме розвитку ринку інновацій, інтелектуалізації аграрного сектору, що дозволяє з одного боку скоротити обсяги зайвого використання зовнішніх ресурсів (агрохімікати, неорганічні добрива, паливо та ін.), а з іншого – максимізувати залучення виробничих факторів локального характеру (органічні добрива, біопаливо, поновлювані джерела енергії та ін.).

1. Кириченко В.В., Тимчук В.М. Ринкові моделі реалізації селекційних інновацій / В.В. Кириченко., В.М. Тимчук // Вісник аграрної науки. – 2008. – №8. – С. 62-64.

2. Кот О.В. Теоретичні аспекти інноваційного розвитку аграрного сектору економіки та його організаційно – економічне забезпечення / О.В. Кот // Проблеми науки. – 2008. – №9. – С. 30-37.

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ТНК В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

© Діденко М.В., 2019

Сучасний розвиток світового економічного простору засвідчує тенденцію формування нових критеріїв конкурентних переваг в умовах науково-технічного прогресу. Пріоритетним і визначальним за цього постає спроможність суб'єктів міжнародних економічних відносин генерувати відповідні стратегії розвитку в контексті здійснення інноваційної інтеграції.

Водночас, ефективність здійснення ТНК інноваційної інтеграції забезпечується стійкими функціональними зв'язками в структурі світогосподарської системи, що представлена ядром, напівпериферією та суб'єктами глобальної взаємодії. Ядро – ТНК, виконує функцію створення інновацій (нових видів товарів, послуг, способів організації виробництва та методів управління) та розробки новітніх систем технологічного продукування. Інновації та новітні технології дозволяють ТНК зберігати монополізацію в найбільш ефективних і рентабельних галузях виробництва. Напівпериферія за рахунок діючих на ній філіалів ТНК забезпечує масове виробництво продукції за технологіями, що передаються їм від материнських ТНК [1].

Визначення лідируючих позицій країн-власників технологій на світовому ринку залежить, насамперед, від складності та унікальності товарів. За цього найбільшої цінності набувають метатехнології та гіпертехнології, які характеризуються високою продуктивністю інформатизації, використанням комп'ютерних мереж, впровадженням технологій супутникового зв'язку, розвитком організаційних технологій тощо. Саме тому специфіка та динаміка глобальної конкуренції визначається залежно від рівнів «технологічної піраміди», що передбачає ранжування технологій за силою зростання впливу на ринки інноваційної продукції [2]:

1) нульовий рівень – застосування метатехнологій робить неможливим реальну конкуренцію з її розробниками; в обмін на право доступу до метатехнологій суб'єкти ринку надають можливість оперативного контролю за своєю діяльністю відсутність глобальних конкурентів;

2) перший рівень – створення нових технологічних принципів на основі НДДКР; їхні власники контролюють і самостійно формують ринки інноваційної продукції з урахуванням пріоритетних напрямів їх реалізації; технології передаються переважно в межах ТНК, які фінансують чи контролюють дослідження відсутність зовнішньої конкуренції;

3) другий рівень – реалізація нових технологічних принципів відбувається через ноу-хау; товаровиробники цієї групи безпосередньо контролюють процес реалізації своїх виробів; ноу-хау регулярно надходить на світові ринки технологій; їх продаж передбачає використання ліцензій 4 існує конкуренція на світовому ринку технологій;

4) третій, четвертий та п'ятий рівень – товаровиробники використовують ноу-хау, які реалізовувались на другому рівні; якщо товари характеризуються високою складністю, то це дає змогу виробникам контролювати ринки; на четвертому і п'ятому рівнях товари менш унікальні та наукомісткі, контролюються споживачами сильна зовнішня і внутрішня конкуренція.

Як свідчать дослідження, понад 80% материнських компаній і близько 33% афільованих знаходяться на території промислово розвинених держав, у країнах, що розвиваються, – відповідно 19,5% і майже 50%, у колишніх соціалістичних державах – приблизно 0,5% і 17%.

Fast Company представив рейтинг найбільш інноваційних компаній на 2019 рік. У топ-3 увійшла тільки одна американська компанія, а Apple втратила в списку 16 позицій.

Топ-10 найбільш інноваційних компаній світу за версією Fast Company»

Позиція	Назва компанії	Діяльність компанії
1.	Meituan Dianping	китайська платформа, яка дозволяє замовляти їжу, бронювати готелі та квитки
2.	Grab	південноазійський сервіс таксі
3.	NBA	національна баскетбольна асоціація
4.	Walt Disney Company	на думку Fast Company, Disney заслужив місце в рейтингу завдяки роботі над власними відеосервісами
5.	Stitch Fix	сервіс для шопінгу за підпискою, який використовує ШІ, щоб підбирати одяг для клієнтів. Ці речі й аксесуари відправляються потенційному покупцеві – він може залишити вподобане і повернути те, що не підійшло
6.	Sweetgreen	мережа ресторанів і сервіс доставки їжі від фермерів
7.	Apeel Sciences	компанія створює їстівні покриття для фруктів і овочів, які допомагають їм довше зберігатися свіжими
8.	Square	розробник рішень для прийому та обробки електронних платежів
9.	Oatly	шведський виробник продуктів харчування, який зробив популярним один з найбільш «модних» напоїв 2018 року – вівсяне молоко
10.	Twitch	стрімінговий відеосервіс від Amazon

На 13 місце рейтингу потрапила компанія-розробник VPN-сервісу HotSpot Shield. Alibaba посіла 15 сходинку, Apple – 17 місце, Mozilla – 49 позицію.

Автори дослідження впевнені, що найважливішу роль у впровадженні інновацій зараз відіграє вміння знаходити і отримувати технології або ідеї для розвитку у сторонніх осіб (за рахунок стратегічного партнерства, поглинань та ліцензійних угод) і конкурентів (завдяки аналізу їх діяльності). Так, згідно з доповіддю, 65% нових ідей активним новаторам вдається знайти завдяки соціальним мережам та аналізу великих даних (порівняно лише з 14% у неактивних новаторів). Для утримання лідерства ТНК необхідно постійно нарощувати і вдосконалювати інноваційні можливості [3].

Як індикатори визначення конкурентоспроможності підприємства зазвичай виступають такі показники та характеристики, як конкурентоспроможність продукції, якість та надійність продукції, відмінні властивості товарів, імідж підприємства, відносна частка ринку, рівень витрат, методи продажу, рентабельність реалізації, темп зростання виручки від реалізації, фінансові коефіцієнти, ефективність використання ресурсного потенціалу (фондовіддача, продуктивність праці, енергоємність, ефективність технології, ефективність інформаційних ресурсів, ефективність заходів для підвищення творчої активності персоналу тощо), темпи зростання вартості підприємства, ефективність реклами і способів стимулювання збуту, компетенція та досвід персоналу, показники екологічності виробництва, ефективність обслуговування тощо [4, с.70-71].

Підводячи підсумки, варто зазначити, що глобалізація створює принципово нове зовнішнє середовище для інноваційної діяльності, вплив якого не враховувати неможливо. Розширення таким чином функціонування ТНК в сфері інновацій має неабияке значення для розвитку та зростання світової економіки, що перетворює інноваційну діяльність компаній з методів нарощення конкурентоспроможності в дещо більше – спосіб забезпечення довгострокового та стійкого розвитку світової економіки.

1. Зуйков Р. *Миросистемность: критерии и трансформация* / Р. Зуйков // *Мировая экономика и международные отношения*. – 2009. – № 8. – С. 57.

2. *Управління міжнародною конкурентоспроможністю в умовах глобалізації економічного розвитку: Монографія: У 2 т. – Т. 1* / Д.Г. Лук'яненко, А.М. Поручник, Л.Л. Антонюк та ін.; За заг. ред. Д.Г. Лук'яненка, А.М. Поручника. – К.: КНТЕУ, 2006. – С. 768-769.

3. <https://news.finance.ua/ua/news/-/444491/fast-company-predstavyyv-rejtyng-najbilsh-innovatsijnyh-kompanij-na-2019-rik>

4. Варналій З.С. *Конкуренція і підприємництво: монографія* / З.С.Варналій. – К.: Знання України, 2015. – 463 с.

РОЗВИТОК ЕКОСИСТЕМИ ІННОВАЦІЙ У КРЕАТИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

© Довбенко В.І., 2019

Інноваційна діяльність є процесом трансформації нових ідей та знань у конкретні проекти, реалізація яких має забезпечити досягнення поставлених цілей у вигляді комерціалізації результатів наукових розробок і виведенні нових продуктів на ринок. Метою інноваційного розвитку є підвищення рівня конкурентоспроможності економіки, національної безпеки, нарощування і підвищення якості людського капіталу та покращення соціально-економічного стану суспільства. і довкілля.

Нинішній етап розвитку характеризується нестабільним, швидко змінюваним економічним конкурентним середовищем, де все більшу роль відіграють інновації та новітні технології. Сучасну економіку порівнюють з пірамідою знань, яка вимагає все зростаючих інвестицій в інновації. За умов прийняття швидких, обґрунтованих рішень щодо підтримки нових ідей, здійснення вкладень в їх умілу, своєчасну і повномасштабну реалізацію забезпечує високу окупність даних інвестицій і одночасно формує нове середовище сприйняття оновлених знань і технологій.

Учасники інноваційного процесу все в більшій мірі усвідомлюють необхідність спільного вирішення проблем розвитку в дусі партнерства на основі нових підходів, які дозволяють залучати у процес творчості велике коло зацікавлених сторін. Це вимагає зміцнення наукового потенціалу і його розширення за рахунок кола потенційних партнерів на основі взаємовигідної участі. Дані процеси відбуваються шляхом створення ефективних мережевих інноваційних структур, які взаємодіють як між собою, так і зі споживачами інноваційних продуктів. Дані структури мають бути гнучкими і швидко налаштовуватися на нові запити щодо розробки нових продуктів. Процеси обміну ідеями та розробками передбачають взаємну вигоду учасників і їх бажання спільно розробляти і реалізовувати перспективні інноваційні проекти, наприклад, у ході краудсорсингу.

Отже для формування ефективного інноваційного середовища в економіці важливо творчо підійти до вирішення завдань активізації інноваційної діяльності на базі вивільнення ініціативи потенційних учасників і спрямування її на вирішення проблем розвитку на базі активізації трансферу знань і технологій та комерціалізації результатів наукових розробок.

Важливий внесок у дослідження креативності вніс Дж.Гілфорд. Він виділив інтелектуальні здібності, що характеризують креативність, серед яких швидкість (кількість ідей, що виникають за певний проміжок часу), гнучкість (здатність перемикатися з однієї ідеї на іншу), оригінальність (здатність продукувати нові ідеї), допитливість (високий інтерес до проблем) і нерелевантність (незалежність реакцій від стимулів). Пізніше Гілфорд об'єднав ці фактори у поняття дивергентного мислення, яке відображає пізнавальний бік креативності, тобто відмову від стереотипів у мисленні при генеруванні ідей [1]. Е. Торренсом було сформульовано модель співвідношення креативності та інтелекту: при IQ до 120 балів інтелект і креативність утворюють єдиний фактор, при IQ понад 120 балів креативність стає незалежним від інтелекту чинником [2]. Результатом креативності виступає інноваторство як навичка, якої можна навчитися, розвивати її та удосконалювати у майбутньому.

Відбір комерційно значущих ідей із величезної кількості схожих є важким і відповідальним завданням. На цьому етапі важливо подолати міф про унікальність і цінність розробки. Важливо навчитися проводити відбір кращих ідей, який здійснюється за наперед визначеними процедурами в усталеному порядку.

Так фірмою 3M було розроблено порядок відбору ідей на основі кривої відсіювання ідей, за методикою компанії OXFORD INNOVATIONS. На практичному прикладі було здійснено відбір кращих ідей. Так, після відсіювання на першому етапі з 540 вихідних ідей лишилося 92, які, як виявилось, мали шанси на успіх у комерціалізації. На другому етапі відібрані ідеї перевірили на предмет

їхньої конкурентоспроможності на ринку. Якість восьми ідей, які залишилися після другого етапу, перевірили на дослідних зразках, після чого було відібрано дві ідеї. Надалі вони пройшли випробування ринком. Результати показали, що ринком була сприйнята одна ідея. Витрати з відсіювання ідей на першому етапі склали 3–5 % від загальної вартості робіт, а на заключному — 60–70 %. Тому відбір ідей на першому етапі необхідно проводити дуже ретельно, оскільки невелика економія грошей на цьому етапі призводить до втрати значно більших сум на наступних етапах. Крім того, процес відбору сам по собі створює дорожчий і привабливіший продукт для потенційних інвесторів. Відбір ідей на першому етапі проводять експерти [3, с.168].

Звичайно у практиці відбору ідей часто трапляються значно кращі результати, коли все ж не одна із запропонованих, а ряд ідей доходять до етапу їх комерційного використання. Ще однією відомою моделлю процесу нововведення є ланцюгова модель Клайна-Розенберга, яка розподіляє інноваційний процес на п'ять стадій включно із стадією виведення інновації на ринок. Сфера НДДКР і нові потреби служать головними джерелами інноваційних ідей. Особливостями останніх моделей інноваційного процесу є інтеграція НДДКР з виробництвом (наприклад гнучкі виробничі системи), більш тісна співпраця з постачальниками і споживачами, горизонтальне співробітництво (спільні підприємства, стратегічні альянси), міжфункціональні робочі групи, які об'єднують різногалузевих спеціалістів.

Процес відбору і перетворення ідей в кінцевий продукт може бути також проілюстровано моделлю типу «Воронка», розробленої С. Уілрайтом та К. Кларком, яка фокусує увагу на процесі відбору інноваційних ідей. Дана модель дозволяє здійснювати відбір тих ідей, які найбільш відповідають технологічним і фінансовим ресурсам і стратегічним цілям розвитку. При відборі інноваційних ідей часто використовують також модель «Ворота» К.Купера, де основна увага зосереджується на процесі прийняття рішення

Нові технології, бізнес-процеси та організаційні життєві форми проникли в бізнес. Кращим чином дозволяють використовувати ресурси зовнішнього середовища відкриті інновації. У результаті формується сучасна глобальна бізнес-модель компанії та формується стратегія інноваційних процесів. У формуванні екосистеми відкритих інновацій беруть участь, окрім компаній, наукові заклади та університети, що має сприяти успішній комерціалізації результатів їхньої науково-технічної діяльності.

Сучасна інноваційна креативна екосистема мала б включати науку, венчурні компанії, інкубаційні та сервісні структури і відповідне законодавство, що сприяє як генерації, так і подальшій реалізації ідей та розробок. З метою активізації процесів інноваційного розвитку важливо стимулювати учасників інноваційних процесів до взаємовигідної співпраці на принципах довіри і партнерства та гармонійного поєднання зусиль науки, бізнесу і держави, що дозволить успішно вирішувати завдання трансферу технологій і своєчасної комерціалізації результатів наукових розробок. Для цього важливо сконцентрувати увагу на стимулюванні наукомістких виробництв, запровадженні дієвих механізмів залучення інвестицій в НДДКР та комерціалізації кращих розробок. Для створення сприятливих умов для формування сучасного середовища активної генерації та застосування інноваційних знань і технологій важливо підвищити роль університетів у науковій та дослідницькій діяльності. Це передбачає формування підприємницьких університетів, здатних комплексно вирішувати завдання формування наукових ідей, а також розв'язувати проблеми, що виникають у ході розробки і реалізації відповідних інноваційних проектів, спрямованих на комерціалізацію результатів розробок та виведення на ринок нових перспективних продуктів.

1. Guilford, J. P. (1967). *Creativity: Yesterday, today, and tomorrow. The Journal of Creative Behavior*, 1(1), 3-14.

2. Torrance, E. P. (1980). *Growing Up Creatively Gifted: The 22-Year Longitudinal Study. The Creative Child and Adult Quarterly*, 3, 148-158.

3. *Інноваційне підприємництво: креативність, комерціалізація, екосистема: навч. посіб. / Авт. кол. : Ю. М. Бажал, І. В. Бакушевич, У. Венесаар ін. К. : Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2015.- 278 с.*

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ЯК СКЛADOVA ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ

© Дріль Н.В., Тараруєв Ю.О., 2019

В умовах посилення конкуренції між підприємствами спостерігається зростання уваги наукової спільноти до проблем забезпечення їх інноваційного розвитку. Актуальність цих проблем серед іншого пояснюється тим, що саме від забезпечення належного функціонування та розвитку окремих підприємств, залежить економічне зростання як окремих галузей так і національної економіки в цілому. Традиційно, найбільш поширеним способом забезпечення розвитку підприємств є нарощення обсягів інвестицій, що серед іншого обумовило поширення терміну «інвестиційна привабливість підприємства», що в узагальненому вигляді відображає переваги підприємства як об'єкту вкладання коштів конкретного інвестора (або інвесторів). Таким чином, можна стверджувати, що набуття і зростання інвестиційної привабливості є найважливішою умовою забезпечення розвитку підприємства в умовах ринкової економіки. Разом з тим, результати аналізу наукових публікацій вітчизняних авторів свідчать про те, що серед дослідників немає узгодженості щодо визначення змісту категорії «інвестиційна привабливість», що значно ускладнює оцінку інвестиційної привабливості як узагальнюючого критерію обґрунтування рішень щодо вкладання коштів у розвиток конкретного підприємства.

З огляду на викладене вище, метою цієї публікації є обґрунтування тези про те, що інвестиційна привабливість підприємства є складовою частиною ділової репутації підприємства.

Серед досліджень, що присвячені проблемам ідентифікації інвестиційної привабливості підприємств варто відзначити роботи таких дослідників як: Андраш О.А. Гаврилюк В.К. Красношапка В.В. Мельник О.Г. та ін.

Визнаючи внесок перелічених науковців у вирішення проблем формування та зростання інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання, варто зазначити що ці проблеми сьогодні потребують більш ретельного дослідження.

Перш ніж формулювати власне бачення сутності інвестиційної привабливості, розглянемо деякі визначення цього терміну. Наприклад, у законодавстві України інвестиційна привабливість підприємства визначається як рівень задоволення фінансових, виробничих, організаційних та інших вимог чи інтересів інвестора щодо конкретного підприємства, яке може визначатися чи оцінюватися значеннями відповідних показників, зокрема інтегрального оцінювання [1]. Характеризуючи наведене визначення варто відзначити, що для встановлення рівня відповідності вимогам інвестора, ці вимоги обов'язково мають бути виражені кількісно (навіть якщо йдеться про експертну оцінку та застосування системи балів). Досить цікаве визначення надає О.Г. Мельник [2], характеризуючи інвестиційну привабливість як сукупність фінансово-економічних, соціальних, логістичних, технологічно-майнових, адміністративно-правових, партнерських, іміджево-брендових, товарних характеристик підприємства, які забезпечують його пріоритетне становище у конкурентній боротьбі за інвестиційні ресурси [5, с. 246]. Автор наголошує на тому, що між підприємствами є конкуренція в сфері залучення інвестиційних ресурсів, що є досить потужним мотиватором підвищення їх інвестиційної привабливості. Оригінальний підхід щодо визначення інвестиційної привабливості має О.А. Андраш, описуючи інвестиційну привабливість як відносне поняття, що відображає думку певної групи інвесторів відносно співвідношення рівня ризику, рівня прибутковості і вартості фінансових ресурсів в тій або іншій державі, регіоні, галузі, підприємстві [2, с.4]. З приводу даного підходу у авторів цієї публікації склалася неоднозначна позиція: з одного боку, ми підтримуємо тезу про те, що інвестиційна привабливість відображає думку, уявлення інвесторів про доцільність інвестування; а з іншого – вживання у даному контексті

словосполучення «відносно поняття» є дещо суперечливим, бо у переважній більшості випадків відносними або абсолютними вважаються показники а не поняття.

Далі наведемо декілька визначень ділової репутації підприємства. Так, В.В. Красношарпа та С.С. Богдан виділяють імідж, гудвіл, організаційну культуру, соціальну відповідальність та якість товарів та послуг як складові ділової репутації [4, с. 213]. Таке визначення є комплексним, але варто враховувати, що імідж та гудвіл вважаються синонімами терміну «репутація». Крім того, у даному випадку йдеться скоріше про фактори формування репутації, а не її складові. В.К. Гаврилюк стверджує що «ділова репутація фірми багато в чому визначає її можливості в залученні коштів, пошуку стратегічних інвесторів та партнерів, оперативності управління, яке може забезпечити побудова відносин із владою, формуванні попиту й лояльності споживачів» [3, 43].

Викладене вище дає підстави для формулювання наступних положень, що визначають інвестиційну привабливість як складову ділової репутації підприємства:

1. Інвестиційна привабливість підприємства визначається як сукупність характеристик підприємства, що відображають рівень задоволення потреб інвестора і дають можливість йому обґрунтувати необхідність вкладення коштів. Але разом з тим ми вважаємо, що за своєю суттю інвестиційна привабливість є комплексним уявленням інвестора щодо доцільності інвестування, а визначення та узагальнення показників є лише інструментами, що дозволяють отримати це уявлення. Тобто для етапи обґрунтування рішення щодо вкладення коштів виглядають таким чином: а) вибір потенційних підприємств-об'єктів інвестування; б) визначення і порівняння їх кількісних характеристик; в) формулювання висновків щодо інвестиційної привабливості.

2. Ділова репутація підприємства також є комплексним уявленням про підприємство, що формується поступово, з урахуванням його взаємодії з групами зацікавлених осіб, що репрезентують його зовнішнє оточення. Для оцінки ділової репутації також розроблені певні експрес методи (наприклад так званий «метод надлишкових прибутків»), але їх застосування передбачає не оцінку ділової репутації як такої, а визначення економічних вигод від наявності такої репутації (такі економічні вигоди вимірюються, наприклад, додатковими грошовими потоками порівняно із їх середньогалузевим рівнем).

3. Таким чином, інвестиційна привабливість підприємства може розглядатися як комплекс позитивних уявлень потенційних інвесторів про підприємство як об'єкт вкладення коштів і через це вважається авторами цієї публікації одним з елементів ділової репутації підприємства.

Варто відзначити, що уявлення таких груп із зовнішнього оточення підприємства як: реальні та потенційні клієнти, споживачі продукції, робіт та послуг, конкуренти, представники ринкової інфраструктури та ін. також формують ділову репутацію підприємства, але кількісна оцінка ділової репутації досить ускладнена через її суб'єктивність.

1. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій, затверджена Наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 23.02.1998 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>

2. Андраш О. А. Оцінка інвестиційної привабливості підприємств туристичної галузі / О. А. Андраш // Вісник НТУ «ХПІ». Тематичний випуск: «Технічний прогрес і ефективність виробництва». – 2010. – № 8. – С. 3–12.

3. Гаврилюк В. К. Вплив ділової репутації на конкурентоздатність та вартість компанії / В. К. Гаврилюк // Молодий вчений. – 2015. – № 11. – С. 43–46. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2015_11_11

4. Красношарпа В. В. Ділова репутація як один з найважливіших стратегічних активів підприємства / В. В. Красношарпа, С. С. Богдан // Сучасні проблеми економіки і підприємництва : збірник наукових праць. – 2012. – Вип. 9. – С. 210–215.

5. Мельник О. Г. Системи діагностики діяльності машинобудівних підприємств: полікритеріальна концепція та інструментарій: [монографія] / О. Г. Мельник. – Львів: Видавництво «Львівська політехніка», 2010. – 344 с.

ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ ПРОЕКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В ОСВІТІ

© Дудка О.М., Власій О.О., Грибель О.Б., 2019

Проектний менеджмент виступає в реальній практиці, з одного боку, як сучасний ефективний інструмент управління створенням і розвитком великих систем, а з другого боку, він представляється як область нових знань, умінь і навичок для тих, хто покликаний створювати і розвивати великі системи, а також навчати цьому [1].

Застосування проектного підходу в освіті, методології та інструментів управління проектами дозволить сприяти підняттю рівня системи освіти України до сучасних міжнародних стандартів, створенню умов для розвитку особистості педагога та учня, формуванню конкурентно спроможних фахівців.

Численні дослідження вказують на те, що після успішного впровадження проектної методики в учнів покращується мотивація до навчання та підвищується рівень досягнень. Також така форма роботи допомагає реалізувати програму ранньої профорієнтації учнів, щоб майбутні випускники свідомо обирали професію і навчальний заклад [2].

Теоретико-прикладні підходи до проектної діяльності досліджуються в роботах вітчизняних та зарубіжних учених (Єрмаков І., Підласий І., Воропаєв В., Поздняков В., Шапіро В. та ін.), проте управління освітніми проектами залишається малодослідженою проблемою, оскільки проектний менеджмент був прерогативою тих галузей наукового і практичного знання, що належали до системи матеріального виробництва [3].

В основу методу проектів покладена ідея, що відображає сутність поняття "проект", його прагматичну спрямованість на результат, який отримано при вирішенні тієї чи іншої практично чи теоретично значущої проблеми. Головним є те, що цей результат можна побачити, осмислити, застосувати в реальній практичній діяльності [4].

Особливої уваги потребує управління освітніми проектами, адже якість продукту цього різновиду проектів визначає успішність реалізації подальшої проектної діяльності у різних галузях і сферах життєдіяльності. Управління проектом – це діяльність, спрямована на реалізацію проекту з максимально можливою ефективністю при заданих обмеженнях за часом, коштами (і ресурсами), а також якості кінцевих результатів проекту.

Авторами розроблено методичні рекомендації вчителю для організації проектної діяльності учнів/студентів у цифровому класі для ознайомлення та вивчення перспектив сучасної освіти.

Тема проекту: "Освіта майбутнього: якою вона буде?". Мета: сформувати поняття онлайн-освіти; актуалізувати знання про безпеку в Інтернеті та ознайомитись з поняттям медіаграмотності; виховувати інформаційну культуру та дбайливе ставлення до комп'ютерної техніки; ознайомити з інструментами розробки сайтів; розвивати креативне мислення. Проект розрахований на студентів коледжів та старшокласників, які вивчають можливості сучасної освіти.

Для організації проектної діяльності рекомендується використання цифрового класу Google Classroom як ефективного інструменту керування різними формами навчання, зокрема змішаного та дистанційного. Google Classroom – це інструмент, що зв'язує Google Docs, Google Drive і Gmail, допомагає створювати і впорядковувати завдання, виставляти оцінки, коментувати і організовувати ефективне спілкування з учнями в режимі реального часу або в режимі дистанційного навчання.

Як альтернативний варіант, для організації проектної діяльності учнів/студентів можна використовувати багатоплатформну систему управління проектами Trello. Дослідження в цьому напрямку продовжуються.

В рекомендаціях сформульовано чіткі критерії оцінювання результатів роботи над проектом кожного учасника на кожному з етапів діяльності, оскільки критерії оцінювання виступають як основа забезпечення якісної реалізації цілей проекту.

Проект "Освіта майбутнього: якою вона буде?" включає в себе кілька складових, які є незалежними і рівноправними. До кожної складової проекту підібрано теоретичний матеріал і

розроблено практичні завдання. Всі завдання рівномірно розділено на 5 тижнів і є обов'язковими для виконання. Розподіл завдань по тижнях зображено на рис 1.

ТИЖДЕНЬ 1	ТИЖДЕНЬ 2	ТИЖДЕНЬ 3	
<ul style="list-style-type: none"> • Будьмо знайомі • Генератор ідей • Ви знайомі з Duolingo? • Перші кроки з Duolingo • Duolingo&MobilePhone • Мій прогрес у Duolingo 	<ul style="list-style-type: none"> • Тестування з теми “Безпека в інтернеті” • Безпека дітей в інтернеті • Online course «Мережевий етикет та безпека» • Легенда Інтернету • Принципи комунікації. Самопросування. • Продовжуйте навчатись у Duolingo 	<ul style="list-style-type: none"> • Чи може інтернет зробити освіту доступнішою? • Online vs Offline learning? • Online-курс на Prometheus • Складання резюме та візитки • Створення портфоліо • Продовжуйте навчатись у Duolingo • Робота з Google сайтами 	
	<th>ТИЖДЕНЬ 4</th> <th>ТИЖДЕНЬ 5</th>	ТИЖДЕНЬ 4	ТИЖДЕНЬ 5
	<ul style="list-style-type: none"> • Медіаграмотність • Світ фейків • Real vs Fake • Online-курс на Prometheus • Створення буклету • Створення флаєра • Продовжуйте навчатись у Duolingo 	<ul style="list-style-type: none"> • Соціальні мережі • Welcome to Telegram • True Or False • Step by Step in Duolingo • Завершальний тиждень Online-курсу • Сертифікат про завершення Online-курсу • Удосконалення сайту 	

Рис. 1. Структура проекту

Даний проект апробовано в Івано-Франківському коледжі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника в межах вивчення дисципліни “Англійська термінологія в інформатиці”. Результати апробації показали підвищення мотивації студентів до отримання знань, зацікавленість у різних формах здобуття освіти, формуванні вміння співпрацювати з однолітками у колективі, виробленні власного погляду на проблеми і готовності відстоювати його.

Таким чином, для організації проектної діяльності сучасний педагог має потужні цифрові інструменти, використання яких забезпечує підвищення ефективності роботи над проектами. В результаті такої діяльності учні/студенти набувають практичних навичок, які відповідають потребам сучасного ринку праці. Використання ідей проектного менеджменту сприяє осучасненню освітнього процесу та наближенню освіти до міжнародних стандартів.

1. Биков, В.Ю. *Інтеграції системи освіти України у світовий освітній простір і проектний підхід, як ефективний інструмент її реалізації* Професійна освіта: педагогіка і психологія. 2001 . с. 65-73.

2. *Проектне навчання: коротко про головне.* 2018. URL: <https://bit.ly/2Vt6InH>

3. Ващенко. Л. *Управління освітніми проектами.* 2005. URL: <https://bit.ly/2LC4TAK>

4. Сторожук С. Д. *Проектні технології в професійній освіті // Вісник Чернігівського національного університету.* – 2007. – №148. – С. 158–160.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНЮВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ РЕСУРСОЗБЕРІГАЮЧИХ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ЗМІН НА ПІДПРИЄМСТВАХ

© Ємельянов О. Ю., 2019

Одним з головних чинників, які обумовлюють низьку ефективність діяльності багатьох підприємств України, є високі витрати виробничих ресурсів, особливо трудових та енергетичних, на виготовлення продукції. Зниження рівня витрат виробничих ресурсів потребує реалізації на підприємствах комплексу організаційних, економічних та технічних заходів, серед яких центральне місце займає технологічне оновлення виробництва [1; 2, с. 48-51]. Потреба у такому оновленні та необхідні його масштаби будуть різними на різних підприємств. Тому важливо провести оцінювання потенціалу ресурсозберігаючих технологічних змін на підприємствах, зокрема виявивши ті технологічні процеси, які потребують заміщення на нові ресурсозберігаючі технології.

Слід відзначити, що потенціал ресурсозберігаючих технологічних змін на підприємстві являє собою окрему складову потенціалу ресурсозбереження, оскільки, окрім технологічних змін, ресурсозбереження може відбуватися завдяки реалізації інших заходів, зокрема, організаційних та соціальних. З іншого боку, потенціал ресурсозбереження справляє вплив на економічний потенціал підприємства, тобто на його здатність отримувати певну величину фінансово-економічних результатів, через такі два різновиди потенціалу підприємства, як потенціал зниження відносного рівня операційних витрат підприємства та потенціал нарощування обсягів виготовлення та збуту підприємством продукції. При цьому потенціал ресурсозбереження на підприємстві визначається трьома основними видами його потенціалу: інформаційним потенціалом (здатністю збирати, обробляти та узагальнювати інформацію, необхідну для ухвалення управлінських рішень, спрямованих на впровадження заходів з ресурсозбереження), управлінським потенціалом (здатністю розробляти, ухвалювати та реалізовувати управлінські рішення, спрямовані на впровадження заходів з ресурсозбереження) та фінансовим потенціалом.

Не дивлячись на те, що різні різновиди ресурсозберігаючих технологічних змін мають свою специфіку, можливо представити загальну послідовність оцінювання потенціалу ресурсозберігаючих технологічних змін на підприємстві, яка буде містити такі основні етапи: 1) збір вхідної інформації про внутрішнє та зовнішнє середовище підприємства; 2) аналізування ризикованості різних варіантів заміни тих чи інших видів устаткування; 3) визначення для кожної одиниці устаткування (або групи устаткування) найкращого варіанту її заміни; 4) обґрунтування доцільності реалізації кожного заходу із зміни відповідної одиниці устаткування (або групи устаткування) з урахуванням необхідних обсягів інвестицій у таку заміну; 5) складання загального переліку одиниць устаткування (або груп устаткування), які доцільно замінити на нове та визначення загальної потреби підприємства в інвестиційних ресурсах для такої заміни. При цьому може постати необхідність у коригуванні програми заходів із заміни устаткування з урахуванням фактичних можливостей підприємства щодо залученням ним інвестиційних ресурсів.

1. Yemelyanov O. Evaluation of adaptability of Ukrainian economy to changes in prices for energy carriers and to energy market risks / O. Yemelyanov, A. Symak, T. Petrushka, R. Lesyk, L. Lesyk // *Energies*. – 2018. – Vol. 11 (12), 3529. DOI: <https://dx.doi.org/10.3390/en11123529>.

2. Петрушка Т. О. Визначення чинників, які стримують процес ресурсозберігаючих технологічних змін на підприємствах / Т. О. Петрушка, О. Ю. Ємельянов, А. В. Симак // *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*. – 2018. – № 12 (20). – С. 47–53. DOI: 10.25313 / 2520-2294-2018-12-4374.

КРЕАТИВНІСТЬ У ІТ-БІЗНЕСІ

© Задорожнюк Н. О., 2019

Реалії сучасного життя характеризується активним використанням різноманітних інноваційних технологій, розробка та впровадження яких потребують креативного підходу. У зв'язку з цим, для забезпечення розвитку сучасного бізнесу, особливо у ІТ-сфері, найціннішими стають фахівці, які здатні гармонійно поєднати знання, компетентність і креативність у процесі прийняття технічних, управлінських та інноваційних рішень. Тобто креативність відіграє важливу роль не тільки у професійному розвитку ІТ-фахівців, а й відкриває нові можливості для розвитку ІТ-бізнесу.

Таким чином, креативність – багатогранне поняття, при розкритті сутності якого повинно враховуватися сфера діяльності. Тобто креативність пов'язана з практичною (підприємницькою або трудовою) діяльністю людини і оцінюється в залежності від ступеню її впливу на цю діяльність.

Основними складовими креативності у ІТ-бізнесі є [1]:

1. Креативність особистості передбачає взаємодію суб'єктивних факторів особистості з об'єктивними факторами навколишнього середовища, вимагає врахування та використання особистісного фактору у творчих процесах. Креативна особистість – особистість, яка має внутрішні передумови (креативні здібності, нейрофізичні задатки, специфіку когнітивної сфери), що забезпечують її творчу активність.

2. Креативне середовище (внутрішнє та зовнішнє). Внутрішнє відображає прийняття креативності оточенням і мотивацію щодо генерації та впровадження нових ідей. У цьому аспекті перед керівництвом ІТ-компанії постає головне завдання – забезпечення гармонійності креативного оточення та раціональної мотивації ІТ-фахівців [2]. Зовнішнє відображає сучасні потреби та вимоги споживачів, які є креативними, а також тенденції та інноваційні тренди у бізнесі конкурентів.

3. Креативний процес – це творчий процес, спрямований на створення нового програмного продукту, ІТ-послуги, ідеї, способів дії тощо.

4. Креативний продукт – результат креативного процесу, який надає позитивний економічний, технічний та/або екологічний ефект ІТ-компанії в цілому або її структурному підрозділу.

Креативність ІТ-фахівців є найважливішою в організації та реалізації креативного процесу. Для оцінювання креативних здібностей працівників і здійснення аналізу результативність їх діяльності, розробляються та впроваджуються різноманітні психологічні тести, моделюються певні ситуації, форми поведінки тощо, які доцільно використовувати у ІТ-бізнесі.

На основі результатів дослідження [2] до ключових рис ІТ-фахівців, які формують креативний тип мислення та креативність можна віднести: аналітико-дослідницькі здібності, стратегічне мислення, саморозвинення та готовність до підвищення рівня знань; стресостійкість; лідерство та готовність роботи в команді; інноваційність та відкритість до нового; гнучкість в різноманітних прийнятті рішень та самоорганізованість.

Таким чином, можна зробити висновки про важливу роль креативності у бізнесі, особливо у ІТ-сфері, яка стрімко розвивається та штовхає уперед інші сфери діяльності. Власникам і керівникам ІТ-бізнесу слід приділяти особливу увагу розкриттю та розвиненню креативності у ІТ-фахівців, забезпечувати сприятливі умови та психологічний клімат у колективі для формування креативного середовища. Стимулювання креативності та впровадження креативних ідей дозволять ІТ-компаніям підвищити конкурентоспроможність та відкриє нові можливості для міжнародної співпраці.

1. Задорожнюк Н.О. Креативність як підґрунтя розвитку підприємництва (на прикладі ІТ-сфери України) / Н.О. Задорожнюк // European Journal of Economics and Management: міжнародний науковий журнал, 2019. – Volume 5, Issue 1 – С. 148-153.

2. Задорожнюк Н.О. Застосування основ креативного менеджменту у мотивації ІТ-фахівців / Н.О. Задорожнюк // Інтелект XXI. – Київ, 2018. – Вип. 6. – С. 149-152.

СТАНДАРТИЗАЦІЯ ТА СЕРТИФІКАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТИ ВИХОДУ ПІДПРИЄМСТВА НА МІЖНАРОДНИЙ РИНОК

© Змітрович Д.Д., 2019

На сьогоднішній день все більша кількість вітчизняних промислових підприємств ставить перед собою ціль виходу на міжнародний ринок. Загалом це робота на ринку Європи та ближнього зарубіжжя. Міжнародні підприємства-замовники у свою чергу мають жорсткий відбір постачальників та власні системи управління якістю продукції. Система управління якістю продукції передбачає чіткі вимоги та контроль. Підприємство-замовник перевіряє не лише фізичні властивості продукту що надходить, а й повний цикл його виробництва на заводі постачальника задля впевненості, що внутрішній контроль якості виключає брак, а також забезпечує безпеку кінцевого продукту для споживача. Для ринку України на державному рівні існують ДСТУ, що корегують діяльність підприємств у сфері стандартизації. Проте задля виходу на міжнародний ринок, компанії необхідно мати стандарти ISO та стандарт GMP для лікарських засобів або продукції харчової промисловості.

Стандарт – це документ, що встановлює вимоги, специфікації, керівні принципи або характеристики, відповідно до яких можуть вживатися матеріали, продукти, процеси та послуги, які підходять для цих цілей [1]. Згідно ст. 1 Закону України «Про підтвердження відповідності», сертифікація – це підтвердження відповідності третьою стороною (особою, яка є незалежною від особи, що надає об'єкт оцінки відповідності, та від особи, що заінтересована в такому об'єкті як споживач чи користувач), яке стосується продукції, процесів, послуг, систем або персоналу [2]. ISO – це міжнародна організація, що була заснована у 1946 році та займається розробкою стандартів якості у різних сферах. Загальна кількість стандартів ISO налічує більше ніж 21000. GMP (англ. – good manufacturing practice) – це сукупність правил, що встановлює вимоги контролю якості виробництва лікарських засобів та продуктів харчової промисловості.

Стандарт ISO 9001 передбачає побудову системи якості та організацію контролю якості продукції. Це базовий стандарт котрий має отримати підприємство. Система, що її вимагає міжнародна організація зі стандартизації, базується на побудові схеми процесів підприємства, що задовольнятимуть вимоги стандарту. Окрім цього, створюються внутрішні документи, котрі регламентують процедуру перевірки правильності роботи процесу і передбачають запобіжні та корегувальні дії по ньому.

Аналізуючи статистичні дані, які наведено на рис. 2, можна зробити висновки, що в період з 2011 року кількість стандартизованих підприємств в Україні змінювалася помірно.

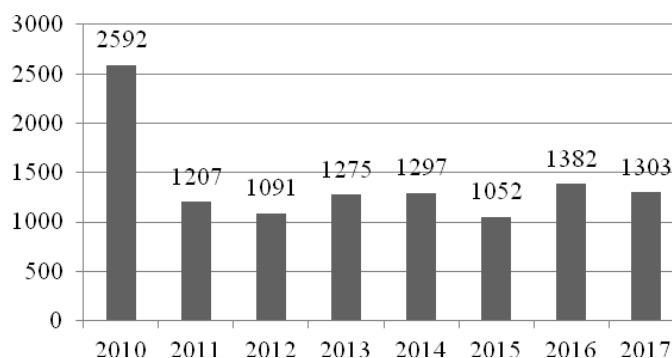

Рис. 2. Кількість стандартизованих за ISO підприємств України, од.
Джерело: складено автором за даними [4]

Втрата більшої кількості стандартів підприємствами після 2010 року пов'язана перш за все зі змінами у стандартах ISO 9001 у 2008 році (ресертифікація підприємств відбувається раз на 3 роки). Згідно даних [5], загальна кількість підприємств в Україні станом на кінець 2018 року складає 666986 од. З них на непідконтрольній Україні території – 44730 од. Отже, із загальної кількості, лише 1303 підприємства, що складає 0.1%, мають базовий стандарт ISO 9001. Для порівняння, у Польщі кількість стандартизованих підприємств складає 11846 од. Лідер серед європейських країн за кількістю підприємств, що мають міжнародний стандарт ISO 9001, станом на 2017 рік є Великобританія (37478 підприємств).

У ході дослідницької та професійної практики автора у галузі стандартизації та сертифікації сформульовано висновок, що всі міжнародні та вітчизняні підприємства, котрі мають ISO, проводять оцінювання постачальників за такими критеріями: організація документообігу на підприємстві; організація навчання персоналу; організація складування та відвантаження готової продукції; дотримання санітарних норм виробництва. На рис. 1 зображена класична схема роботи системи якості, що забезпечує її постійне поліпшення.

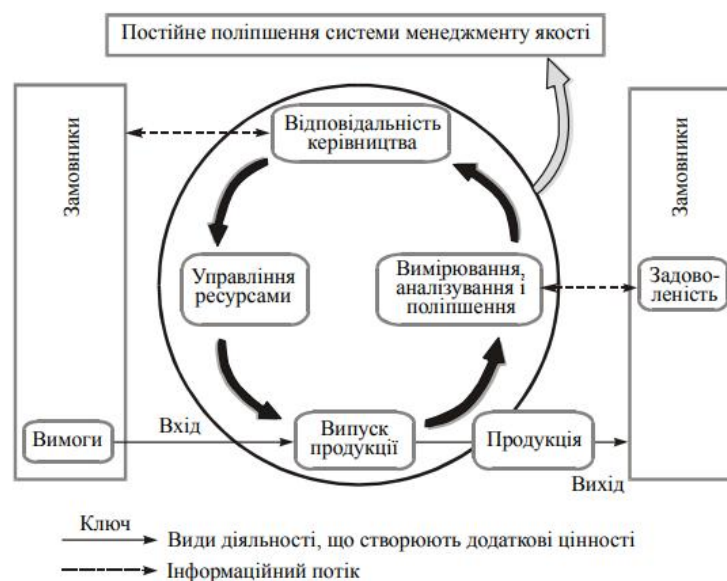

Рис. 1. Модель системи менеджменту якості, в основу якої покладено процес Джерело: [3, с. 472]

Підприємство, що проходить стандартизацію ISO, будує систему якості, яка має врахувати необхідність реалізації перелічених вище критеріїв та процесів з рис. 1, а також відображення їх у керівних документах за кожним процесом підприємства. Це надасть можливість значно спростити проходження процедури оцінки з боку замовника та сприятиме посиленню загальної конкурентної позиції, оскільки стандартизоване підприємство має переваги над рештою постачальників.

1. International Organization for Standardization: site. URL: <https://www.iso.org/ru/about-us.html>
2. Закон України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності»: за станом на 15 січ. 2015 р. Відомості Верховної Ради. 2015. № 14. 96 с.
3. Клименко С. М. Управління конкурентоспроможністю підприємства / С. М. Клименко, Т. В. Омеляненко, Д. О. Барабась, О. С. Дуброва, А. В. Вакуленко. К.: КНЕУ, 2008. 520 с.
4. ISO Survey of certifications to management system standards – Full results: data. Open Text Content Server. URL: <https://isotc.iso.org/livelink/livelink?func=ll&objId=18808772&objAction=browse&viewType=1>.
5. Кількість активних підприємств за регіонами України та видами економічної діяльності: статистичні дані. Державна служба статистики України: сайт. https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2014/kap/kap_u/kap_u18.htm.

РОЛЬ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ В ІННОВАЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

© Кармінська-Бєлоброва М.В., 2019

На даний момент туризм це одна з найбільш швидко розвинута галузь економіки. Вона не втрачає своєї актуальності, незважаючи на політичну та соціальну ситуацію в країні і світі. Бізнес в сфері туризму безперервно розвивається і вимагає своєчасних нововведень і змін в наданні туристичних послуг, щоб мати можливість залишатися на належному рівні і забезпечувати стабільне зростання. Освоєння передових технологій і впровадження інновацій в дану галузь створює конкурентну боротьбу на ринку і сприяє підвищенню якості надання послуг [1]. Причини і мотиви виникнення інновацій можуть бути абсолютно різними, але є ряд рис, характерних для всіх країн: постійні потреби населення в пізнанні особливостей і культури різних регіонів; перенасичення багатьох, що стали вже класичними, напрямків подорожей; технологічна революція і експансія послуг в економіці; ймовірність втрати частини ринку у в'їзному туризмі; необхідність задовольняти бажання самих вибагливих туристів в необхідних умовах відпочинку. Діяльність більшості туристичних компаній орієнтована на розробку нової продукції відповідно до потреб своїх клієнтів і вдосконалення вже наявних послуг, що користуються широким попитом [2]. Проаналізувавши особливості всього спектра пропонованих можливостей на ринку в даний момент, можна відзначити зростання інноваційної діяльності, спрямованої на вдосконалення транспортних, готельних та інших послуг, відкриття нових ринків, використання передових інформаційних технологій і сучасних форм комунікації і організації.

Таким чином, інноваційна активність в туристичній галузі є під впливом людського розвитку і науково-технічного прогресу. Вона продовжує активно розвиватися, незважаючи на проблеми економічного і політичного характеру. Туристичний бізнес найчастіше є ініціатором і експериментатором в вивченні та впровадженні сучасних передових технологій, постійно змінює форми і способи пропозиції і надання послуг, розширює межі можливостей. Тому інноваційний туризм, розвиток нововведень і розробка методів їх впровадження викликають науковий інтерес і надають широке поле для постійних досліджень.

Можна виділити наступні основні напрямки інноваційної діяльності в сфері в регіонах України:

- випуск нових видів туристського продукту, ресторанного продукту, готельних послуг;
- використання нової техніки і технологій у виробництві традиційних продуктів;
- використання нових туристських ресурсів, що раніше не використовувалися;
- зміни в організації виробництва і споживання традиційного туристського, ресторанного продукту, готельних послуг. [3].

Таким чином, інноваційна діяльність в сфері туризму повинна бути пов'язана з вирішенням наступних завдань: створення сучасної туристичної інфраструктури, поліпшення іміджу і організація активного просування туристичного потенціалу; підвищення транспортної доступності перспективних туристичних центрів; забезпечення високого рівня безпеки для туристів.

1. Любіцева О.О. Ринки туристичних послуг (геопросторові аспекти) / О.О. Любіцева. – К.: Альтерпрес, 2007. – 436 с

2. Бондаренко М.П. Теоретичні засади розвитку індустрії туризму. Економічний часопис — XXI. 2012. № 3—4. С. 19—22

3. Концепція розвитку туризму до 2022 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.

КОРПОРАТИВНІ НЕДЕРЖАВНІ ПЕНСІЙНІ ФОНДИ ПРАЦЕДАВЦІВ, ЯК ЕЛЕМЕНТ ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ

© Клапків Ю. М., 2019

Страхова справа – це окремий вид фінансових послуг. Однією із проблем до якої долучається страхова справа є забезпечення суспільства у старшому віці. Адже, система соціального забезпечення, безсумнівно, є проблемою для багатьох європейських країн, не оминула ця проблематика і Україну. Уряди держав побоюються фіскальних наслідків, які тягне за собою старіння населення. Спроба, утримання хоча б наближеного до колишнього стандарту життя через розмір одержуваної пенсії, створює надзвичайне фіскальне навантаження на суспільство. Та система солідарної пенсії є важливим елементом інституційної структури [1], в якій функціонує суспільство.

Однією із провідних функцій солідарного пенсійного страхування є забезпечення достатньої кількості коштів на фінансування споживання поколінь пенсіонерів із як найменшим опором професійно активних громадян[2]. Діяльність інституції, що забезпечує солідарну систему пенсійного забезпечення, суттєво обтяжують державний бюджет та супроводжується загостренням негативних настроїв з боку платників податків. Розміри фінансових ресурсів якими оперують пенсійні фонди настільки вагомими, що їх витрачання має бути дуже добре сплановано, оскільки наслідки, які несе в собі факт старіння суспільства стають все більш очевидними. В основі, ефективної пенсійної системи країни, є чітке визначення цільової аудиторії. Не менш важливим елементом, є реалізація мети в масштабах всього суспільства, що вимагає універсальності, а також пов'язано з обов'язковим зобов'язанням участі всіх громадян. Крім того, нові моделі пенсійного страхування повинні збігалися зі існуючими фінансовими послугами. В сучасному світі, функціонує величезна різноманітність організаційно-правових форм, що працюють в масштабах окремих країн чи світу[3; 4].

Оптимальною, моделлю вважається трирівнева система пенсійного забезпечення. Найбільш важливим її елементом є так звана репаративна модель. Забезпечує пенсію, розмір якої пов'язаний із попередніми доходами. Репаративна система – це одна із перших та переважно обов'язкова державна пенсійна система у країнах ЄС та Україні. Репаративна система, фінансується з обов'язкових внесків, а розмір пенсії, яка в майбутньому буде надано в значній мірі залежить від перебігу кар'єри чи обраної професії, року народження застрахованої особи, та сплачених платежів. У зв'язку з цим можна виділити пенсію, базовану на стажі роботи та розмірі заробітної плати.

Історія корпоративних (професійних) пенсійних фондів починається із другої половини XIX століття, із зачатків заводських чи фабричних пенсій. У цьому періоді мало місце прогресуюче економічне зростання, що супроводжувалось розвитком соціальної активності власників заводів та фабрикантів. Варто підкреслити той факт, що спочатку ці пенсійні схеми були створені згідно з правилами, які самостійно формувались на самих підприємствах. Адже, трудові права аж до початку XX століття не були законодавчо захищені, а кількість таких пенсійних фондів залишалася відносно незначною. Відновлення, такої системи пенсійного забезпечення мало місце, наприклад в Німеччині в 2002 році через запровадження пільг для компаній, що фінансують майбутні пенсії від роботодавців. Відповідно регулятивних норм, було введено дуже широке визначення, що трактує ці пенсійні системи на майбутній так званий "період старості". Його розмір і тип залежить як і раніше в значній мірі від роботодавця. З другої сторони, добровільність формування такого капіталу не має прав на існування при

фінансуванні його, в основному, з коштів працівників. Основним одержувачем і бенефіціаром такого виду пенсійного страхування у німецькій пенсійній системі є роботодавець, незалежно від форми трудових відносин. Більш того, роботодавець має право змінити форму існуючої системи в залежності від поточної ринкової ситуації.

Пенсійне забезпечення, є важливим елементом будь-якої розвиненої економіки. Протягом багатьох років воно модифікувалось і еволюціонувало, щоб найкращим чином задовольнити вимоги суспільства [5]. Факт, обмеження ролі держави в пенсіях, змушує шукати виходи у призабутих фінансових продуктах, таких як корпоративні недержавні пенсійні фонди створенні при підприємствах, значних працедавцях. Чи популяризації та заохоченні громадян до самостійної економії на майбутні пенсії. Все більший вплив на пенсійну систему та громадян має, без сумніву, явище глобалізації фінансових ринків, які дозволяють використовувати пенсійні продукти, що функціонують чи функціонували в інших країнах світу.

1. *Клапків Ю.М. Аналіз інституціонального розвитку ринку страхування життя в Україні // Юрій Клапків/ Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. – №25.- Частина 2. – Херсон, 2017.- с. 131-134.*

2. *Клапків Ю.М. Концептуалізація поняття інститут ринку страхових послуг на основі неокласичної економіки // Юрій Клапків/ Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. – №13. – Частина 2. – Івано-Франківськ, 2017.- с. 16-20.*

3. *Kaigorodova G., Investment Activity of Insurers and the State Economic Growth/ G. Kaigorodova, D. Alyakina, G. Pyrkova, A. Mustafina // Montenegrin Journal of Economics. – 2018. – С.109-123.*

4. *Кучеренко В. Форми інтеграції банківського і страхового капіталу: монографія /В Кучеренко, Р Данкевич, В Тринчук. – 2018.- с.284.*

5. *Клапків Ю.М. Спрямування інституціонального розвитку ринку страхування життя в Україні // Юрій Клапків / Світ фінансів. – THEU. – 2016. – Випуск 1 .– С.206-215.*

РОЛЬ ІННОВАЦІЙ У РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

© Кліперт О.В., Фіщенко О.М., 2019

Сучасні тенденції глобалізації економіки набувають все більшої необхідності забезпечення сталого розвитку економічних систем, які характеризуються високим ступенем постійних змін, великою кількістю економічної інформації та орієнтацією бізнесу на задоволення потреб клієнтів. Підприємства постійно мають шукати нові способи досягнення конкурентних переваг задля забезпечення ефективної діяльності підприємства. Тому активізація інноваційних процесів є дуже важливим елементом будь-якої успішної діяльності тієї чи іншої організації.

Проблема дослідження питань ролі інновацій у розвитку діяльності підприємства розглянута в наукових працях таких авторів як: І. Бланка, Л. Водачека, П. Водачкової, В.Грибова, П. Друкер, К. Маркхема, Дж. Чампі та ін.[1]. Проте в зазначених працях не в повній мірі висвітлено роль інноваційних процесів в розвитку підприємства. Тому метою статті є дослідження сутності та ролі інноваційних процесів у розвитку суб'єктів господарювання.

Інноваційний розвиток є одним із визначальних критеріїв успішного функціонування підприємства, який ґрунтується на залученні та реалізації інновацій, які дозволяють поліпшити його діяльність, забезпечують зміцнення його ринкових позицій та створюють сприятливі умови для подальшого розвитку підприємства.

Деякі дослідники трактують поняття інновацій як прибуткове використання новацій у вигляді створення нових технологій, видів продукції, організаційно-технічних і соціально економічних рішень виробничого, фінансового, або іншого характеру.

На думку Б. Твіюса, інновація – це такий процес, в якому винахід або ідея набувають економічного змісту [2]. Б. Санто вважає, що інновація – це такий суспільно-техніко-економічний процес, який через практичне використання ідей та нових виробів призводить до створення кращих за своїми характеристиками товарів, техніки й технологій, і у випадку, коли інновація має за мету отримання економічної вигоди, її поява на ринку може принести додатковий дохід [3].

Термін «інновація» було введено у 1912 р. австрійським економістом Й. Шумпетером [4, 220]. Він визначає поняття інновації «як нового науково-організаційного поєднання та використання виробничих факторів, що мотивовані підприємницьким духом». Отже, інноваціями, на його думку, є нові продукти, нова організація виробництва та управління ним. Саме інновації є провідною ланкою розвитку підприємства, модернізації його внутрішніх процесів, впровадження нових ресурсів і виробничих факторів. Інновація не завжди має технічні чи матеріальні характеристики. Під інновацією може розумітися і нова цінність продукту для покупця, яка відповідає його потребам та інтересам. Якісними характеристиками інновації обов'язково повинні бути новизна, виробнича доцільність, економічна раціоналізація і, відповідно, – задовольняти запитам споживача. В ринкових економічних відносинах конкуренція та можливість банкрутства підштовхують підприємства до вдосконалення виробництва, підвищення якості товарів та послуг, що надає підприємство та, відповідно, зниження собівартості. Одним із вирішальних факторів зростання конкурентоспроможності підприємства є впровадження інновацій. Саме вони є основою розробки сучасних технологій, нових підходів до організації виробництва, управління та контролю якості продукції, що зумовлюють успішну діяльність підприємства. Конкуренція є лише певним підґрунтям, що зумовлює необхідність пошуку конкурентних переваг підприємства і конкурентоспроможності продукції, тобто лише спонукає вдосконалювати увесь процес: від виробництва до збуту і споживання. А самі конкурентні переваги забезпечує реалізація підприємством інновацій [5, 185]. Джон А. Гобсон казав: «Дієва конкурентна перевага підприємств полягає у здібності знаходити нові ринки, виготовляти нові товари та винаходити нові способи виробництва». Коли дві та більше компаній, які діють в одній чи аналогічних сферах ринку, є власниками інновацій, вони вступають у конкурентноспроможну боротьбу, не допускають створення єдиної монополії, перед усім розробкою нових інноваційних ідей. Є очевидним, що конкуренція зростає, чим позитивно позначається на кон'юктурі ринку в цілому.

Функції, які виконують інновації в рамках розвитку економіки та суспільства багаточисельні, неможливо охопити весь спектр їх дії. Інновації сприяють економічному розвитку країни в довгостроковому періоді. Інновації вийшли на перший план, ще в рамках індустріального суспільства. До початку епохи після індустріального і інформаційного суспільства інновації твердо зайняли місце основного генератора економічного росту всіх країн світу. Вони впливають майже на всі сторони життєдіяльності людства, і звичайно на економічну її складову. Інновації впливають на створення нових галузей економіки. Від сили їх впливу, інновації можна поділити на радикальні та спрямовані на покращення. Для розвитку нових галузей сприяють радикальні інновації, в довгостроковому періоді призводять до того, що нові галузі не тільки з'являються, але й поступово стають домінуючими.

Аналіз діяльності стабільних підприємств дозволяє виділити ряд напрямків, пов'язаних з інноваційною діяльністю та спрямованих на забезпечення підприємству максимального прибутку:

- по-перше, це розширення номенклатури продукції (послуг). Для функціонуючого підприємства воно можливе лише в двох напрямках: 1) випуск абсолютно нової продукції, що не вироблялась раніше; 2) модернізація продукції чи послуги, яка вже виробляється. Обидва напрямки розробки, освоєння чи вдосконалення технологій продукції, яка вже виробляється за своєю суттю є інноваційною діяльністю.

- по-друге, максимізація ціни, за якою реалізується продукція або надається послуга. Зрозуміло, що можливість підвищення ціни реалізації продукту або послуги прямопропорційно залежать від попиту і пропозиції продукції підприємства на ринку.

- по-третє, мінімізація витрат на виготовлення і реалізацію одиниці продукції. Цього можна досягнути за рахунок мобілізації резервів технології, що вже використовується, або за рахунок освоєння нової технологічної ланки або впровадження нових елементів у стару технологічну лінію.

- по-четверте, максимізація обсягів реалізації продукції або послуги.

Інноваційна діяльність охоплює не лише процес модернізації науково-технічного прогресу при створенні нової техніки та технології на базі використання досягнень фундаментальної науки а й також практично усі сфери життєдіяльності підприємства, включаючи найрізноманітніші інноваційні процеси, що відбуваються у виробничій і невиробничій системах. Багато авторів до інноваційної діяльності відносять: маркетинговий аналіз щодо виявлення потреб споживачів, аналіз попиту, ринки збуту, інформаційне забезпечення та пошук новаторських ідей та рішень.

Отже, інноваційний розвиток підприємства- це процес спрямований на вдосконалення стану підприємства, що багато у чому залежить від інноваційного потенціалу самого підприємства та джерелом якого є інновації, що створюють нові можливості для подальшого розвитку діяльності підприємства на ринку за допомогою вміння знаходити нові шляхи та способи вдосконалення виробництва, нові ідеї, що допомагають підприємству вийти на новий рівень та залишатися конкурентоспроможним на ринку економічних відносин. Залучення інноваційних процесів у розвиток малого підприємництва є перспективним і необхідним заходом у контексті сучасної ситуації щодо стану та розвитку малого підприємництва в Україні

1. Грибов В.Д. *Економіка: Учеб. пособие.* – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 336 с.; Водачек Л., Водачкова О. *Стратегия управления инновации на предприятии.* – М.: Экономика, 1989. – 325 с; Бланк И.А. *Основы инвестиционного менеджмента.* – К.: Эльга-Н, Ника-центр, 2001. – Т. 2. – 512 с

2. Твисс Б. *Управление научно-техническими нововведениями.* – М.: Экономика, 1999. – 316 с.

3. Санто Б. *Инновация как средство экономического развития: Пер. с венг. / под ред. Б.В. Сазонова.* – М.: Прогресс, 2007. – 214 с.

4. Шумпетер Й.А. *Теория экономического развития.* – М.: Директ-Медиа, 2007. – 400 с.

5. Грибов В.Д. *Економіка: Учеб. пособие.* – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 336 с

ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТИНГУ ПОСЛУГ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ

© Кобелєва Т.О., Косенко А.В., Долина І.В., 2019

Вадливість маркетингових досліджень обумовлена тим, що в процесі інтенсивного розвитку туристичної індустрії і постійно зростаючій ролі цього виду бізнесу в практиці роботи туристичних фірм виникає необхідність узагальнення різних за тематикою наукових розробок в галузі туризму, досвіду та методів роботи західних та українських підприємців в сфері послуг. Маркетингова діяльність ресторану, готелю або туристської фірми в даний час полягає не тільки в наданні якісних послуг клієнтам, високому рівні сервісу, гнучкій системі оплати і системі знижок на послуги. Вона полягає в тому, щоб безперервно підтримувати контакт з споживачами як тими, хто вже користувався послугами фірми, так і потенційними. Успіх ресторанного, готельного та туристичного бізнесу багато в чому визначається рівнем ефективності маркетингових програм і маркетингових комунікацій [1-16].

Наприклад, туристські компанії пропонують різні види послуг. Це автобусні тури, морські круїзи, гірськолижні та екскурсійні тури, тури вихідного дня, новорічні тури, також в пропозицію входить сімейний відпочинок і гарячі тури. Так як в туристичній діяльності багато конкурентів, компаніям доводиться постійно пропонувати нові послуги, щоб зацікавити клієнтів. Крім акцій, які націлені на зниження ціни поїздки в певні періоди часу, багато зацікавлюють нововведеннями в місцях відпочинку (відкриття ресторану або аквапарку на території готелю). Також деякі турфірми пропонують такі послуги як подарункові сертифікати, страхування (наприклад, страхівка від невиїзду, страхівка від нещасного випадку, страхування багажу), прокат автомобіля в місці відпочинку (в даному випадку пропонують бронювання оренди автомобіля) і оплата через Інтернет. Для просування послуг туристичні фірми використовують стандартні на даний момент види реклами. Кожна компанія обов'язково має сайт, де представлені всі пропоновані послуги, їх приблизна вартість, опис додаткових витрат, місця вильотів, телефони для зв'язку з менеджерами. Там же запропоновано залишити заявку, на основі якої будуть підібрані тури [1, 5, 7, 8, 10]. Багато компаній використовують рекламу на телебаченні, радіорекламу, банери.

Як справедливо вказує Е.В.Хмелевская [1], при проведенні рекламної кампанії, особливе значення при просуванні ресторанних, готельних і туристичних послуг мають соціальні мережі. У цьому полягає одна з особливостей сучасних маркетингових комунікацій у сфері В даний час ще не все туристські фірми вибрали цей додатковий метод комунікацій з клієнтами. Створення груп або сторінок в соціальних мережах по просуванню послуг є мало витратним способом реклами. Він дозволяє охопити основний сегмент цільової аудиторії, тобто молодь і людей, які працюють від 20 до 35 років. А в зв'язку з тим, що поступово збільшується вік тих, хто реєструється в соціальних мережах, то вікові рамки цільового сегмента теж поступово розширюються. Даний варіант поширення туристських послуг дає можливість взяти участь в обговоренні, обміні думками людей, які вже користувалися послугами компанії. Якщо фірма робить свою роботу добре, то через соціальні мережі вона набуде популярності швидше, ніж це можна отримати від інших видів реклами, тому що, тільки поспілкувавшись з іншими клієнтами, люди стануть більше довіряти цій турфірмі. Через соціальні мережі клієнти можуть швидше зв'язатися з менеджерами фірм і дізнатися всі їхні запитання. Отже, перевага соціальних мереж в тому, що комунікації з користувачами здійснюється через зручні, зрозумілі і звичні всім інтерфейси соціальних мереж. Реклама в соціальних мережах розміщується для залучення відвідувачів з соціальних мереж на свої сайти. Тому туристські фірми повинні робити таку

рекламу своїх послуг, яка дозволить звернути на себе увагу не тільки існуючих клієнтів, а й потенційних. Вважається, що соціальний поступ – це досить легкий і швидкий спосіб заявити про себе в Інтернеті. Але без постійного нагадування про себе цей вид реклами буде марним.

У сфері малого підприємництва, в тому числі і в сфері туристичного, ресторанного чи готельного бізнесу, впровадження на ринок і утримання своїх позицій вимагає створення будь-якого конкурентної переваги. Якщо раніше ресторану було досить спеціалізуватися на якійсь конкретній кухні, тим самим висловлюючи свою індивідуальність, то зараз ресторатори в одному закладі можуть об'єднувати всі і відразу, розраховуючи на те, що це розширить охоплення і зацікавить великих споживачів. Ми можемо спостерігати, як в одному і тому ж закладі нам пропонують відмінну італійську кухню, розбавляючи це європейським і російським меню, будучи впевненими в тому, що їх японська кухня нітрохи не гірше, ніж кухня кращого ресторану Токіо. В один і той же ресторан ми можемо прийти з дітьми, і нам запропонують добірку дитячих страв і напоїв, можемо прийти і відзначити день народження і навіть весілля, тут же побувати на гастрономічному вечорі і послухати живий виступ якоїсь музичної групи. На які хитрощі тільки не йдуть ресторатори, щоб роздобути свого споживача [5]. Аналогічні підходи можуть бути використані для формування маркетингової програми і в готельному або туристичному бізнесі.

В умовах жорсткої конкуренції маркетингова стратегія підприємств, що працюють на ринку послуг, повинна бути спрямована в першу чергу на формування довгострокових відносин з клієнтом [5]. Цього можна досягти за рахунок встановлення і розвитку клієнтського підходу. У цьому підході є ще одна особливість маркетингу в туристичному бізнесі. На нашу думку, створення індивідуальної концепції, якої строго дотримується туристична організація в усіх напрямках діяльності, є відмінною рисою і можливістю виділитися серед безлічі туристичних підприємств.

На закінчення відзначимо, що в умовах розвитку сучасного суспільства зростає ринок послуг, причому найбільшою мірою це стосується ринку туристського, ресторанного і готельного бізнесу.

1. Хмелевская Е.В. Анализ предложения туристических услуг и современные средства коммуникации с клиентами // *Стратегия развития индустрии гостеприимства и туризма*. – Орёл: УНПК, 2015.- С.19-20.

2. Формування управлінської, маркетингової та інноваційної політики на підприємствах туристичної індустрії / П.Г.Перерва [та ін.] // *Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки): зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 47 (1323). – С. 114-120.*

3. Перерва П.Г. Интеллектуальный потенциал как экономическая категория / П.Г.Перерва, Л.С.Марчук // *Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 15 (1291). – С. 53-63.*

4. Марчук Л.С. Методики розрахунку інтелектуального потенціалу підприємства // *Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 20 (1296). – С. 95-101.*

5. Иванченко О.В. К вопросу о совершенствовании маркетинговой деятельности концептуального ресторана // *Научно-методический электронный журнал «Концепт»*. – 2016. – Т. 2. – С. 606–610.

6. Перерва П.Г. Економіко-організаційні засади інноваційної та інвестиційної діяльності підприємства / П.Г.Перерва // *Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – № 45 (1266). – С. 51-55.*

7. Перерва П.Г. Інформаційна діяльність підприємства: управлінська, цінова та маркетингова складові / П.Г.Перерва // *Вісник Національного технічного універси-*

тету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки). – Х.: НТУ „ХПІ”. – 2018. – № 37(1313).- С. 27-32 .

8. Кобелева Т.О. Розробка рекомендацій по формуванню інтегрального показника комплаєнс-безпеки промислового підприємства / Т.О.Кобелева // Вісник Національного технічного університету "ХПІ" (економічні науки): зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 48 (1324). – С. 46-52.

9. Перерва П. Г. Системний підхід до дослідження цінових, маркетингових, інвестиційних та інноваційних характеристик трансферу технологій промислової продукції / П. Г. Перерва, А.В.Косенко, Т.О.Кобелева, М.В.Маслак // Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 19 (1295). – С. 121-126.

10. Романчик Т.В. Деякі аспекти економічної безпеки промислових підприємств / Т.В.Романчик // Тези доп. 24-ї Міжнар. наук.-практ. конф. "Інформаційні технології : наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я" (MicroCAD–2016), 18-20 травня 2016 р. / ред. Є. І. Сокол. – Харків : НТУ "ХПІ", 2016. – С. 283.

11. Перерва П. Г. Ефективність як економічна категорія / П.Г.Перерва, А.В.Кравчук // Вісник НТУ "ХПІ" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 15 (1291). – С. 137-143.

12. Розвиток організаційно-економічного механізму управління розвитком індустрії туризму та гостинності / П.Г.Перерва [та ін.] // Вісник Національного технічного університету "ХПІ" (економічні науки): зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 48 (1324). – С. 121-127.

13. Kobieliava T.O. The formation of anti-crisis program of the industrial enterprise based on innovative monitoring / P.G.Pererva, T.O.Kobieliava // Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПІ" : зб. наук. пр. Сер. : Економічні науки. – Харків : НТУ "ХПІ", 2016. – № 48 (1220). – С. 41-44

14. Кобелева Т.О. Організаційна структура комплаєнс на промисловому підприємстві / Т.О.Кобелева // Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 47 (1323). – С. 121-127.

15. Романчик Т.В. Аналіз стану інноваційної активності економіки України [Текст] / Т.В. Романчик // Бізнес-інформ. – 2014. – №5. – С. 111-115/

16. Перерва П.Г. Якість інноваційної продукції як складова маркетингової політики та конкурентоспроможності підприємства / П.Г.Перерва, Т.О.Кобелева // Вісник НТУ «ХПІ» (економічні науки). Збірник наукових праць – Х. : НТУ «ХПІ», 2016. – № 28 (1200). – С. 70-74.

ВИКОРИСТАННЯ МОДЕЛІ ДІЛОВИХ ЗВ'ЯЗКІВ КОНКУРЕНТА ЯК ОДНОГО З ІНСТРУМЕНТІВ КОНКУРЕНТНОЇ РОЗВІДКИ

© Ковтуненко Ю.В., Філіппова С.В., 2019

Ділові зв'язки – це відносини між людьми, які складаються в процесі ділового спілкування. І зачіпають ці відносини дуже багато, практично всі можливі сфери життєдіяльності. Одночасно ці відносини з міжособистісних перетворюються на правовідносини [1].

Ділові зв'язки з іншими людьми дозволяють користуватися всім ділових партнерів – їх діловими зв'язками, інформацією, знаннями, діловою репутацією, фінансовими можливостями, допомогою у вирішенні найрізноманітніших проблем, їх навичками, вміннями, можливістю отримання нової роботи і виконанням багатьох інших завдань. Створюючи ділові зв'язки, ми створюємо свою мережу людей, які зацікавлені в нас в тій самій мірі, що і ми в них. Одна з нових форм ділових зв'язків, ефективно використовуваних сьогодні в Інтернеті, – здача в оренду адрес ділових партнерів, які мають ті чи інші власники сайтів, з повідомленням напередодні їх власників про те, що до них звернуться зі своїми пропозиціями люди, яким власник їх адрес довіряє і рекомендує мати з ними справу.

Бази даних потенційних партнерів, з якими можна зав'язати ділові зв'язки, сьогодні оцінюються дуже високо. І їх цінність і ціна стрімко зростають.

У багатьох вітчизняних і зарубіжних компаніях створені спеціальні структурні підрозділи з налагодження зв'язків з громадськістю, органами державної влади та керування і формування інших ділових зв'язків організацій з різними громадськими органами освіти.

Вміле використання ділових зв'язків – це експорт нових форм і методів керування в свій бізнес, свого роду «інтелектуальний франчайзинг».

Головна перевага ділових зв'язків – блискавичне розширення числа потенційних клієнтів, партнерів, підрядників, замовників завдяки можливостям щомиті сповіщати про свої пропозиції десятки та сотні адресатів. Одним з найбільш складних правових питань, що виникають при використанні ділових зв'язків в комерційній діяльності, є питання про методику їх грошової оцінки та правове забезпечення процесу їх регламентації [2].

Виходячи з господарської практики, видається, що критерії оцінки ділових зв'язків можуть бути найрізноманітнішими. Наприклад, одним з основних критеріїв оцінки ділових зв'язків може бути кількість людей, включених до списку ділових зв'язків, що надає той, хто вносить ці зв'язки. Іншим кількісним критерієм може бути тривалість (термін), протягом якого можуть використовуватися внесені в спільну діяльність ділові зв'язки. Ще один критерій, який міг би бути оцінкою ступеня ефективності ділових зв'язків, – порівнянність ділових зв'язків різних партнерів за результатами використання цих ділових зв'язків один з одним. Якщо використовується тільки один внесок однієї людини у вигляді ділових зв'язків, то їх ефективність можна порівняти з іншими видами вкладів – грошима, майном, знаннями, діловою репутацією, навичками, вміннями, іншими видами нематеріальних активів. Одним з критеріїв, що характеризують ефективність ділових зв'язків, можуть бути ділові можливості людей, ділові зв'язки яких використовувати [1].

Критерієм, що характеризує ступінь ефективності ділових зв'язків, може бути користь, вигода, одержувана від використання (експлуатації) ділових зв'язків. Ділові зв'язки можна класифікувати, зокрема, за такими критеріями, як ступінь ефективності, спрямованість, сфера застосування і використання тощо, залежно від цілей їх використання. В основі визначення критеріїв можуть перебувати домовленість сторін ділових партнерів. Їх слово і є ціна питання.

Щоб уникнути можливих непорозумінь і виникнення обставин негативного характеру, як і у випадках використання інших об'єктів цивільного права, доцільно укласти договір про порядок і умови передачі ділових зв'язків як внесок в спільну діяльність, також як при здачі майна в оренду або при передачі для використання обладнання або бізнесу за договором комерційної концесії (франчайзингу), або ліцензійного продукту за ліцензійним договором. До того часу поки їх власник не «матеріалізував» їх у вигляді конкретних списків або не «упредметнив» іншим чином, вони ніяк

не проявляються та існують у вигляді інформації, якою володіє конкретна людина. Однак далі, оскільки ділові зв'язки передаються фізичними особами та перетворюються з міжособистісних відносин у відносини між господарюючими суб'єктом і конкретним адресатом, конкретною юридичною особою, вони можуть стати власністю або об'єктом використання як фізичної, так і юридичної особи [3].

Ділові зв'язки, належним чином оформлені та введені в господарський оборот, стають його об'єктом і, відповідно, являють собою категорію власності.

З точки зору кваліфікації та віднесення їх до конкретного виду об'єктів видається, що оскільки ділові зв'язки є нарівні з інформацією та іншими об'єктами цивільного права об'єктами господарського обороту, вони можуть бути віднесені до об'єктів нематеріального характеру, нематеріальних благ. Але власністю можуть стати, лише коли приймуть матеріалізовану форму.

Ділові зв'язки поряд з іншими нематеріальними активами з плином часу стають все більш вагомою силою в діловому світі та вимагають більш глибокого дослідження і вивчення порядку і умов їх оцінки, формалізації та вивчення можливостей їх використання як учасниками договорів про спільну діяльність, так і потенційними кредиторами простого товариства.

Ділові зв'язки конкурента повинні бути об'єктом постійної пильної уваги. Взагалі кажучи, на підставі наявної про конкурента інформації треба скласти модель його ділових зв'язків і постійно її коригувати відповідно до даних, що будуть надходити далі, – важливо, щоб це здійснювалося на постійній основі.

Доповідь підготовлена у межах виконання НДР «Конкурентна розвідка в безпекоорієнтованому управлінні інноваційно-інвестиційним розвитком підприємств стратегічного значення для національної економіки і безпеки держави» (№ДР 0119U002005).

1. Лукаш Ю.А. *Бизнес-разведка как составляющая обеспечения безопасности и развития бизнеса: уч. пособие* / Ю. А. Лукаш. – М.: Флинта, 2012. – 37 с.

2. Кравец Л.Г. *Конкурентоспособность предпринимательства и конкурентная разведка* / Л.Г. Кравец, С.А. Обрезанов. – М.: «Права человека», 2002. –184 с.

3. *Економічна безпека та конкурентна розвідка: конспект лекцій: пер. з рос.* / В. І. Захарченко, М. М. Меркулов, Л. В. Ширяєва [та ін.]; за ред. В. І. Захарченка. – О.: Бахва, 2018. – 520 с.

ІННОВАЦІЇ В ТРАНСПОРТНІЙ ЛОГІСТИЦІ: ДЖЕРЕЛА ВИНИКНЕННЯ ТА ШЛЯХИ ПОШИРЕННЯ

© Комчатних О.В., 2019

Тривалий час науковці зосереджували свої зусилля лише на дослідженні інновацій промислових підприємств, ігноруючи питання інновацій в сфері послуг. В українській і зарубіжній практиці інновації в сфері послуг розглядалися лише як діяльність, що доповнює виробничі процеси промисловості. Однак з розвитком сфери обслуговування по всьому світу і збільшенням потреб суспільства в продуктах цієї сфери, все більше дослідників починає приділяти увагу цьому питанню.

З точки зору інновацій в сфері послуг, особливо цікавою для розгляду є сфера діяльності транспортно-логістичних підприємств. Перебуваючи всередині ланцюга постачання, вони виконують роль сполучної ланки між промисловістю і сферою послуг. Динамічний розвиток цієї сфери змушує підприємства до постійного пошуку нових рішень задля підвищення якості послуг, адаптації до потреб споживачів, зниження експлуатаційних витрат, впровадження екологічного транспорту, підвищення ефективності діяльності, створення доданої вартості, збільшення ринкової частки, поліпшення умов праці; поліпшення іміджу, підвищення гнучкості діяльності, удосконалення системи управління тощо. По суті, підприємства транспортної логістики мають значний інноваційний потенціал. Однак це, в основному, великі міжнародні компанії, які шукають нові можливості та інноваційні рішення. Більшість же підприємств цієї сфери має низьку інноваційну активність і частіше за все такі підприємства не створюють нові технології, а займаються адаптацією рішень, що виникли в інших сферах діяльності.

В залежності від складності логістичних послуг в міжнародній термінології прийнята їх наступна класифікація, відома ще як рівні аутсорсингу [1, с.402]:

- логістика першого рівня (1PL) передбачає виконання всіх логістичних послуг вантажовласником в рамках логістичного самообслуговування;
- логістика другого рівня (2PL) – це надання досить простого спектру логістичних послуг ззовні. По суті 2PL-оператори – це підрядні підприємства, які надають вантажовласнику послуги з транспортування та складування вантажів на певній ділянці ланцюга постачання;
- логістика третього рівня (3PL) – це комплексні логістичні послуги за контрактом. 3PL-оператори задовольняють більшість логістичних потреб клієнта, виконуючи широкий спектр логістичних послуг: зберігання, складання, пакування, транспортування, використання послуг субпідрядників;
- логістика четвертого рівня (4PL) поєднує ресурси, можливості, власні технології та тісну співпрацю (наприклад, з операторами 2PL і 3PL) для розробки та впровадження комплексних рішень в рамках всього ланцюга постачання. 4PL-оператори виконують весь спектр послуг 3PL-операторів, а також функції планування логістичних операцій, найм та координацію роботи субпідрядників, пов'язані фінансові транзакції, ведення документації тощо;
- логістика п'ятого рівня (5PL) окрім всіх функцій 4PL-операторів пропонує своїм клієнтам послуги ведення мережевого бізнесу. Яскравими прикладами 5PL-операторів є «Amazon.com» та «Alibaba.com».

Еволюція логістичних операторів відіграє важливу роль не лише для інноваційного розвитку транспортної галузі, а й інших сфер діяльності. Сьогодні неможливо уявити функціонування підприємств транспортної логістики без таких сучасних технологій як штрих-коди, GPS-навігатори, RFID-мітки, системи відслідковування, телематичні технології, інформаційні системи для автоматизації бізнесу (WMS, CRM, ERP та ін.), технології розпізнання голосу,

електронні підписи тощо. Всі ці технології спочатку були результатом інноваційної діяльності підприємств та організацій інших сфер діяльності – їх продуктовими інноваціями. Після передачі цих технологій для практичного використання підприємствам транспортної логістики вони починають виконувати роль процесних інновацій, поліпшуючи різні аспекти діяльності цих підприємств. Придбання і впровадження сучасних технологій підприємствами транспортної логістики відіграє важливу роль у їх розповсюдженні та доступності на ринку.

Зазвичай інтерес до аутсорсингу з'являється у підприємства як відповідь на нові виклики зовнішнього середовища. Стрімкий розвиток технологій та їх постійне старіння призводять до знецінення капіталу та інвестицій в ноу-хау, а логістичний аутсорсинг крім інших переваг може забезпечити своїм клієнтами доступ до нових ресурсів, навичок, досвіду та технологій. На практиці існують різні принципи функціонування логістичних операторів, а отже і процес обміну технологіями між логістичними операторами і клієнтами може відбуватися у різних формах. З точки зору інноваційного розвитку особливо важливим моментом використання аутсорсингу є саме розгляд його в якості потенційного джерела інновацій – як засобу передачі технологій від логістичного оператора до клієнта.

Значну роль в інноваційному розвитку будь-якого підприємства відіграє наявність науково-дослідних відділів. Вони стимулюють появу нових продуктів і виробничих процесів, збільшують досвід підприємства в інноваційній діяльності, тісно співпрацюють зі сферами виробництва і маркетингу. Однак, більшість транспортних підприємств, в т.ч. транспортно-логістичних, не мають власних науково-дослідних відділів, тому пошук інноваційних рішень тут відбувається завдяки взаємодії з іншими організаціями (науково-дослідними інститутами, закладами вищої освіти, постачальниками, конкурентами, клієнтами тощо) шляхом передачі знань. Відкритість підприємства до інновацій може проявлятися в укладанні договорів про співпрацю, консорціуми та кластери з іншими організаціями, що створюють нові джерела інновацій.

Потенційні джерела інновацій для транспортно-логістичних підприємств можна класифікувати на зовнішні, внутрішні і змішані. Такий поділ пов'язаний з тим, що деякі інноваційні рішення не можна чітко ідентифікувати як зовнішні чи внутрішні, а деякі з них є результатом співпраці транспортно-експедиторських та логістичних підприємств з іншими організаціями. Зовнішні джерела інновацій виникають в зовнішньому середовищі підприємства, постачальниками інновацій тут виступає оточення підприємства – науково-дослідні установи, заклади вищої освіти, дизайнерські та конструкторські бюро, промисловість, постачальники, конкуренти, клієнти, тематичні виставки та конференції тощо. Внутрішні джерела інновацій виникають всередині підприємства під час його функціонування шляхом пошуку нових ефективних рішень керівництвом та персоналом підприємства, внаслідок найму висококваліфікованих фахівців, підвищення кваліфікації персоналу, чи як побічний ефект від реалізації інших інноваційних проектів. Змішані джерела інновацій формуються в результаті тісної співпраці підприємства з його оточенням з метою пошуку нових інноваційних рішень.

Структура ланцюга постачання вимагає, щоб всі її ланки діяли як єдине ціле, замість того, щоб впроваджувати поодиночі нові технології. Це також підтримує інтерактивний характер інновацій в транспортній сфері. Інновації на транспорті складаються як з впроваджених інновацій промисловості так і з власних інновацій-процесів. Більш того, той факт, що промисловий сектор має справу з логістичною діяльністю, робить інновації в транспортній сфері значним фактором конкурентоспроможності промислових підприємств. Розвиток інновацій на транспорті відбувається паралельно з розвитком інновацій в промисловості. Тому створення вузлів загальної цінності всередині ланцюгів постачання може створити ефект синергії для розвитку інноваційної діяльності всіх його учасників.

1. Przybylska E. Zagadnienie transferu technologii w odniesieniu do przedsiębiorstw usług logistycznych //Zeszyty Naukowe. Organizacja i Zarządzanie/Politechnika Śląska. – 2014. – N70. – S. 397-408.

ІННОВАЦІЙНА КУЛЬТУРА ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ

© Коновалова М.В., 2019

Макроекономічні показники, прогресуюча бідність та рівень базових соціальних стандартів в Україні вимагає ефективних рішень з боку як держави, так і приватного сектору. Глобальна діджиталізація та прискорення економічних процесів передбачають переорієнтацію держави та бізнесу на нові форми управління, в основі яких лежить парадигма інноваційної культури як фактору розвитку потужної національної інноваційної системи.

Інноваційна культура досліджується вітчизняними і зарубіжними науковцями з різних точок зору: розвитку теорії економіки та менеджменту (І. Ансофф, О. Богорощ, Е. Шейн); постеконімічних і постіндустріальних тенденцій розвитку сучасного суспільства (О. Антипіна, Д. Белл, В. Іноземцев, А. Чухно, А. Мазур, І. Гагауз); соціологічних та психологічних аспектів інноватики (В. Носков, А. Кальянов, О. Єфросініна) тощо

Ключовим фактором економічного зростання та підвищення рівня життя населення країни виступає не її забезпеченість природними ресурсами, а наявність конкурентоспроможних наукомістких секторів промисловості та людський капітал країни, що знижує потенційний ризик виникнення зовнішньополітичної залежності держави по мірі вичерпання її ресурсів.

Взаємозв'язок інноваційного розвитку та людського капіталу показує високі показники на прикладі європейських країн, де інноваційний розвиток став поштовхом до соціального добробуту країн, зменшення безробіття, підвищення рівня освіти та підвищення рівня соціального забезпечення, в той час як сам людський капітал став ресурсом для інноваційного розвитку держав [1].

Так, приклад Південної Кореї вказує на основну роль людського ресурсу в формуванні економіки країни в післявоєнний період та синергію інновацій та креативного мислення суспільства на сучасному етапі розвитку. Стрімкий ріст соціально-економічних показників цієї країни (11-а економіка в світі по об'єму ВВП) дає підстави звернути увагу на основні тренди в політиці країни. План по реалізації креативної економіки з 2013 року передбачав основні 3 цілі: формування нових робочих місць і ринків за рахунок розвитку інновацій; становлення Республіки як світового лідера з розвитку інновацій; створення суспільства, в якому творче мислення стоїть в пріоритеті [2].

Звичайно, така політика передбачає системний підхід з боку держави: правову та інституційну підтримку; чітку фінансову та інвестиційну програму щодо підтримки інноваційного бізнесу, а також сприяння розвитку креативного мислення молодого покоління шляхом реформування системи освіти в країні.

Звідси бачимо перший пріоритет для України – формування інноваційної культури особистості шляхом модернізації освіти. По суті, формування інноваційної культури особистості шляхом отримання необхідних знань, навичок та цінностей в процесі навчання, підвищення кваліфікації чи перекваліфікації. Тобто в освітньому процесі, де базову роль відіграють трансверсальні компетенції [3].

Другим пріоритетом є інноваційний бізнес. Якщо перший пріоритет вимагає ефективного державного втручання, то другий – лише підтримки та стимуляції у вигляді інвестицій.

З точки зору підприємств, на нашу думку, першим кроком в сторону інноваційного розвитку є формування інноваційної культури в межах організацій. Одночасно із вибором сучасних ефективних форм управління (Result Based Management, Agile) варто звертати увагу на культуру організації, що може як посилити нові управлінські методи, так і забезпечити повне фіаско.

Конкретні кроки мають включати наступне:

1. Діагностика організаційної культури та визначення існуючої та бажаної культури організації (інструмент OCAI)

2. Поступова переорієнтація/посилення інноваційної культури організації

Основним фактором формування культури організації є пріоритети та цінності лідера/керівника організації, а далі формування чіткої стратегії організації з виокремленням пріоритетності інноваційного розвитку.

Можна виділити такі основні принципи формування інноваційної культури:

- заохочення ініціативи і творчого пошуку співробітників; – заохочення до розвитку і набуття нових знань і навичок;- націленість на результат;- співробітництво між працівниками;- вільний обмін ідеями та інформацією між співробітниками;- толерантне сприйняття керівництвом і співробітниками ідей, висловлених іншими працівниками;- толерантне сприйняття можливих помилок і невдач;- делегування повноважень членам команди;- участь кожного члена команди у процесі досягнення цілей інноваційного проекту, усвідомлення своєї значущості;- свобода творчості й висловлювань; – недопустимість нав'язування ідей керівника співробітникам;- захист прав кожного співробітника на інноваційні рішення [4]

Вважаємо, що для реалізації кінцевої мети – потужної національної інноваційної системи варто сконцентруватися на людському ресурсі – формуванні креативного мислення як всього суспільства, так і реалізації принципів інноваційної культури в кожній окремій організації.

Отже, для сучасної економіки характерним є посилення ролі людського фактору в реалізації та розвитку інноваційного потенціалу країни (організації). Формування середовища, сприятливого до інноваційної діяльності, є однією з головних умов її ефективної реалізації. Інноваційна культура є базовим елементом такого середовища, вона забезпечує сприйняття людьми інновацій, їх готовність та здатність підтримувати інновації у всіх сферах. Формування інноваційної культури в умовах становлення НІС потребує системного підходу: формування інноваційної культури молоді (освіта, в основі якої лежить формування трансверсальних компетенцій), переорієнтація на інноваційну культуру економічно активного населення (ЗМІ, стандарти роботодавців, навчання протягом життя) та розвиток інноваційної культури підприємств (лідер, стратегія, цінності).

1. Яцишина І.В. *Євроспільнота: взаємозв'язок інноваційного та соціального розвитку*/ І.В.Яцишина, М.В.Коновалова// *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Економічні науки. Випуск 12, у 2 т. – 2017. – №12. – С. 286-291.*

2. Care, E. *Assessment of transversal competencies: policy and practice in the Asia-Pacific region [Text]*/E.Care, R.Luo// *UNESCO Office Bangkok and Regional Bureau for Education in Asia and the Pacific. – 2016. – p.56 <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000246590>*

3. Sean Connell. *Building a Creative Economy in South Korea: Analyzing the Plans and Possibilities for New Economic Growth. Korea Economic Institute of America, 2013*

4. Koch, P. *On innovation in public sector [Text]*/ P. Koch, J. Hauknes//*Publin report. – 2005. – P.34*

ВПЛИВ РІЗНИХ РІВНІВ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ НА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ КРАЇНИ

© Костецький В.В., 2019

Ринкові перетворення і процес інтеграції України у світову економіку обумовили потребу запровадження інновацій у всіх сферах діяльності. Перед суб'єктами господарювання стоїть проблема переформатування систем, способів, методів і економічних механізмів управління стійкістю розвитку з точки зору інноваційного підходу. Активна інноваційна діяльність забезпечує стратегічну стійкість підприємства. Впровадження інноваційних технологій на підприємствах призводить до оновлення номенклатури товарів, що випускаються, поліпшення якості продукції для задоволення попиту споживачів і максимізації прибутку, а отже, відбувається підвищення ефективності роботи суб'єкта господарювання. Тому вирішення економічних, соціальних та управлінських проблем у сучасному суспільстві передбачає специфічний новаторський стиль господарювання, в основі якого лежить орієнтація на нововведення, новації, систематичну інноваційну діяльність.

Основою для розвитку національного виробництва є досягнення конкурентоздатності суб'єктів господарювання як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Конкуренція зумовлює появу на ринку підприємств, які активно займаються інноваційною діяльністю. За умов ринкових відносин в Україні розвиток малого та середнього бізнесу є пріоритетним напрямом розвитку національної економіки, її рушійною силою.

Ефективність використання сучасних науково-технічних досліджень (досягнень) визначається насамперед якістю виробничих, технічних, організаційних, маркетингових та фінансових операцій, які й формують інноваційний процес і є його невід'ємною частинкою.

Інноваційний процес зумовлює створення та освоєння інновацій, а інновації є результатом впровадження інноваційних процесів. Слід зазначити, що інноваційний процес не завершується тільки доведенням до проектної потужності нової технології, впровадженням нової техніки у виробництво. Інноваційний процес має безперервний характер, оскільки, поширюючись, інновація вдосконалюється та стає ефективнішою. Це дає інновації можливість нового використання, відкриття нових ринків збуту і, відповідно, пошуку нових споживачів, яким потрібен цей новий продукт, технологія або послуга. «Інноваційний процес не може бути перманентним. Він має здійснюватися у тісному взаємозв'язку із середовищем господарювання, стан та динаміка якого визначатимуть швидкість інноваційних перетворень на підприємстві і, відповідно, потребу в інвестиціях. Це дозволить обрати правильну стратегію інноваційного розвитку, яка залежатиме від основного типу інновацій та має бути збалансованою за всіма складовими: від розвитку технологічних можливостей і до розвитку людського капіталу, без якого інноваційні зміни не можливі. Тобто інноваційний розвиток має охоплювати різні за змістом інновації» [1, с. 129].

В умовах побудови нового типу економіки, відповідальність за реалізацію інноваційної політики, управління інноваційними проектами лягає на суб'єктів інноваційної діяльності в залежності від рівня управління, яке може здійснюється на рівні: підприємства; регіону та країни.

Всю відповідальність за реалізацію інвестиційно-інноваційних проектів на рівні підприємства несе керівництво підприємства. Тому, важливо організувати інноваційну діяльність так, щоб якість управління відображалася у основних показниках: інноваційна активність, виробництво, випуск і реалізація інноваційної продукції, затребуваність виробленої продукції, подальше зростання, розвиток, конкурентоспроможність підприємства.

В даному випадку об'єктом управління виступає проект в рамках реалізації інноваційної діяльності. Основними завданнями для керівництва є: організація інноваційної діяльності; створення умов для реалізації проекту та його реалізація; отримання бажаних позитивних результатів інноваційної діяльності.

На рівні регіону управління проектами мають займатися інститути в особі уповноважених органів. Об'єктом управління тут виступають регіональна інноваційна система та підприємства регіону. Основними завданнями є: створення сприятливих умов для інноваційного розвитку регіону, для розвитку пріоритетних секторів економіки, нових конкурентоспроможних виробництв; підтримка ефективного впровадження інновацій та розвитку високотехнологічних виробництв; підвищення інвестиційної привабливості та експортного потенціалу суб'єктів інноваційної діяльності. До основних функцій управління інноваційними процесами на регіональному рівні можна віднести: участь у реалізації державної інноваційної політики; формування та реалізація регіональної інноваційної політики; надання методичної, консультаційної, практичної та іншої допомоги елементам інноваційної інфраструктури, суб'єктам інноваційної системи, що здійснюють державну підтримку інноваційної діяльності; збір, аналіз, моніторинг і надання до уповноваженого органу інформації з інноваційного розвитку, інноваційної діяльності, про реалізацію заходів державної підтримки.

На рівні країни управлінням інноваційним розвитком займаються державні органи. Об'єктом управління є національна інноваційна система. Основними завданнями управлінням інноваційним розвитком є: формування та реалізація державної інноваційної політики; формування національної інноваційної системи; створення умов для функціонування і розвитку її елементів; активізація інноваційної діяльності; забезпечення виробництва, випуску і реалізації вітчизняної інноваційної продукції; створення умов для розвитку високотехнологічних конкурентоспроможних виробництв; забезпечення інноваційного розвитку країни, створення сприятливого середовища для інноваційного розвитку.

Основними функціями уповноважених органів у сфері інноваційного розвитку на рівні країни є: участь у формуванні та реалізації державної політики у сфері державної підтримки інноваційної діяльності, науково-технічного розвитку країни; планування, моніторинг, стимулювання, формування і розвиток інноваційної системи; створення сприятливого інвестиційного та інноваційного клімату для розвитку і зростання економіки; розробка, узгодження і виконання нормативно-правових документів, що стосуються інноваційного розвитку; стимулювання інноваційної діяльності суб'єктів господарювання.

Розглянувши всі рівні управлінням інноваційним розвитком, бачимо, що всіх об'єднують об'єкт управління, завдання та функції, а відмінністю є лише масштабність.

Результативність інноваційної діяльності можна оцінити через такі показники:

– на рівні підприємства: інноваційна активність підприємства; виробництво і випуск інноваційної продукції; забезпечення конкурентоспроможності продукції. Тут факторами, що сприяють отриманню результативності служать: створення сприятливого інвестиційного клімату на підприємстві; відповідність внутрішньої інноваційної політики підприємства регіональній та державній інноваційній політиці; інноваційний менеджмент; наявність стратегії інноваційного розвитку; наявність інтелектуального потенціалу;

– на рівні регіону: інноваційна активність підприємств регіону; питома вага виробленої та реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі виробництва; розвиток високотехнологічних експорто-орієнтованих виробництв. Факторами, що сприяють отриманню позитивного результату є: формування і розвиток регіональної інвестиційної системи, створення сприятливих умов для підприємств регіону в здійсненні інноваційної діяльності; наявність регіональної інноваційної політики; грамотне управління інноваційним розвитком регіону; формування кластерного підходу до інноваційного розвитку регіону з використанням конкурентних переваг;

– на рівні країни: інноваційна активність регіонів; обсяг виробленої та реалізованої інноваційної продукції; питома вага виробленої інноваційної продукції в загальному обсязі

ВВП; розвиток високотехнологічних видів виробництва; поява нових галузей; вихід на світові ринки з вітчизняною інноваційною продукцією; заняття певної ніші на внутрішньому і світовому ринках; заняття високого рейтингу серед країн з інноваційно орієнтованою економікою. Факторами, що сприяють отриманню бажаного позитивного результату є: формування національної інноваційної системи, забезпечення взаємодії між її елементами; створення сприятливого інвестиційного клімату для всіх суб'єктів інноваційної діяльності; наявність державної інноваційної політики та створення умов для її успішної реалізації.

Виходячи з вищесказаного, доходимо висновку, що всі рівні управління інноваційним розвитком взаємопов'язані. Це стосується і внутрішнього змісту складових кожного рівня.

Одним із ключових інститутів інноваційної економіки є держава. Вона не повинна прямо втручатися в інноваційні процеси. Але в її функції входить створення такого інституційного середовища, яке спроможне забезпечити належне фінансування організаційних структур, що генерують інновації, мінімізацію опортуністичної поведінки суб'єктів господарювання на стадії комерціалізації інновацій та надання фінансової підтримки інноваторам, що є стратегічно важливими для економічної безпеки та конкурентоспроможності національної економіки [2, с. 17].

Основними складовими інноваційної політики держави є: законодавче забезпечення; формування й підтримка розвитку інноваційної інфраструктури; прогнозування і планування інноваційного розвитку; захист інтелектуальної власності; підтримка розвитку науки та освіти; пільгове оподаткування суб'єктів господарювання, що здійснюють інноваційну діяльність; державна фінансова підтримка науково-дослідної діяльності та інноваційної господарської діяльності; формування сприятливого організаційного середовища.

Держава може відігравати різну роль на різних етапах створення інноваційної системи. Й. Парк вважає, що на початковій стадії зародження національних інноваційних систем роль держави у фінансуванні наукових досліджень переважає. На наступній стадії розвитку досягається баланс між участю держави (або суспільного сектора) у фінансуванні інновацій та приватних інвестицій (або бізнес-сектора), що створює можливості вибору альтернатив подальшого розвитку. На третьому етапі, коли національна інноваційна система стає достатньо розвиненою, провідну роль у фінансуванні інновацій відіграє бізнес-сектор [2, с. 18].

Проте українська інноваційна система ще не досягла третього рівня.

Економічне регулювання інноваційної діяльності в державі має на меті розвиток ринкової економіки, підвищення підприємницької активності суб'єктів господарювання, стимулювання конкуренції, а також використання інструментів податкової та амортизаційної політики для створення сприятливих умов ведення бізнесу [3, с. 71]. Державне фінансування та надання державних гарантій інноваційним програмам та розробкам дозволить підвищити інвестиційну привабливість та інноваційну активність суб'єктів господарювання.

Фінансова підтримка державою інноваційної діяльності має здійснюватися за такими напрямками:

1. Підтримка інноваційної сфери (стимулювання інвесторів, що вкладають кошти в наукомістке високотехнологічне виробництво, про підтримку організацій різних форм власності в період освоєння ними інновацій шляхом надання кредитів і державних гарантій).

2. Формування раціональної податкової політики, яка передбачає відповідні пільги і преференції, що надаються підприємствам, які створюють та впроваджують нову техніку і технології (введення податкового кредиту у вигляді права підприємств, зайнятих інноваційною діяльністю, віднімати з податку на прибуток частину приросту витрат на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи, спрямовані на розробку інновацій; вилучення з оподаткованої бази частини отриманого доходу, яка спрямовується на інвестиції у власний технологічний розвиток, інноваційної продукції протягом трьох років з моменту її освоєння і випуску).

3. Забезпечення державної підтримки системи венчурного інвестування та страхування інноваційних ризиків для залучення інвестицій приватного сектору та банківських установ у

інноваційний бізнес (формування спеціалізованих банків інноваційного розвитку та страхових компаній, що страхують кредитні ризики, пов'язані з освоєнням інноваційної продукції).

4. Участь держави у розвитку інфраструктури інформаційного ринку (створення електронних бірж, активне проведення венчурних ярмарок тощо).

Перелічені заходи рекомендується реалізовувати комплексно, що в підсумку підвищить їхню сукупну ефективність.

Отже, питання розробки методів управління інноваційною діяльністю суб'єктів господарювання заснованих на принципах інтеграції управління інноваційним процесом має важливе значення. Здатність до здійснення стратегії інноваційного зростання і фактичного застосування інновацій стане невід'ємною умовою досягнення якісного економічного зростання, науково-технічного прогресу і виходу діяльності суб'єктів господарювання на якісно новий рівень.

1. Стадник В. В., Михальчик Т. В., Йохна В. М. Проблеми управління інвестиційним забезпеченням інноваційного розвитку вітчизняних виробничих підприємств. Вісник Хмельницького національного університету. Сер.: Економічні науки. 2011. Т. 1. № 2. С. 128-132.

2. Інноваційна Україна 2020 : національна доповідь / за заг. ред. В. М. Гейця та ін. Київ: НАН України, 2015. 336 с.

3. Удалих О. О., Бондаренко Н. М. Державна підтримка як фактор підвищення інноваційної активності промислових підприємств. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2011. № 3. С. 68-72.

ТУРИЗМ ЯК ЧИННИК ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

© Коць О. О., Шелест М. О., 2019

Туристична індустрія сьогодні є динамічною сферою як внутрішньої, так і зовнішньоекономічної діяльності. Туризм істотно впливає на розвиток багатьох галузей економіки, сприяє підвищенню зайнятості населення, міжнародному співробітництву та розвитку ринкових відносин. Тому вважаємо, що туристична галузь може стати одним із вагомих стимулюючих чинників для розвитку економіки України.

Туризм – це процес пересування людей до різних туристичних пунктів призначення і їх зупинка там з метою задоволення потреб в розміщенні, харчуванні, розвагах [1, с. 192].

Туристична галузь підвищує рівень зайнятості населення, адже проживання, екскурсії, туристичні послуги тощо, забезпечують велику кількість можливостей для працевлаштування місцевого населення. Ці господарські операції незмінно генерують значні доходи країни. Також вони відіграють важливу роль у підвищенні рівня життя місцевих жителів через вдосконалення інфраструктурних об'єктів та послуг громади, адже така інфраструктура та об'єкти будуть вигідні для місцевих жителів та покращать їхній рівень життя. Також туризм дає можливість захистити місцеву культуру та спадщину. Уряд готовий витратити кошти на реконструкцію історичних об'єктів, щоб залучити більше туристів до популярних туристичних районів [2, с. 286]. Зазначимо, що Україна має потенціал розвитку внутрішнього (національного) та зовнішнього (іноземного) туризму: особливості географічного положення та рельєфу, сприятливий клімат, цінність природного, історично-культурного та рекреаційного середовища.

За даними Державної фіскальної служби України обсяги надходжень від сплати туристичного збору лише за 2018 р. зросли на 29,2% та становили 90,7 млн. грн. (рис. 1), а за 2014-2018 рр. – у 4,9 рази [3]. Кількість осіб, що відвідали Україну за 2014-2018 рр. зросла орієнтовно на 12% [3]. Базою такого збору є загальна кількість днів тимчасового розміщення у місцях проживання (ночівлі). Ставка збору встановлюється у розмірі від 0,5% до 1% до бази справляння збору. Зростання вартості проживання за 2014-2018 рр. є одним із основних чинників зростання надходжень туристичного збору за аналізований період. Так, за даними про індекс споживчих цін у готелях, вартість 1 доби за 2014-2018 рр. зросла в середньому по Україні на 78,6% [3].

Однак, на сьогодні існує і ряд проблем, які перешкоджають розвитку туризму в Україні: – нестабільна політична ситуація; – воєнні дії на території східних регіонів держави; – проблеми екології; – недостатня туристична інфраструктура; – низька якість обслуговування туристів [4].

Отже, туристична галузь відіграє важливе економічне та соціальне значення для України. Розвиток туризму сприятиме створенню нових робочих місць та отриманню додаткових надходжень до бюджету, що сприятиме як зростанню добробуту населення, так і покращанню рівня життя в країні загалом.

1. Трегубов О. С. *Особливості туристичної індустрії та її роль в економіці* / О. С. Трегубов. // *Економіка і організація управління*. – 2016. – №1. – С. 190–200.

2. Папп В. В. *Особливості формування та розвитку туристичної системи країни* / В. В. Папп, Н. В. Бошота. // *Освіта і наука*. – 2018. – №24. – С. 285–289.

3. *Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]* // Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

4. Беспала О. А. *Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку туристичного бізнесу в Україні* / О. А. Беспала // *Економіка*. – 2017. – №6. – С. 9–17.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОЇ СПРАВИ У СВІТІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ВІТЧИЗНЯНИЙ РИНОК

© Кошова Б.Р., Терехух А.А., 2019

Останні десятиліття готельний бізнес зазнає значних змін викликаних загостренням конкуренції. На відміну від Європейського ринку, котрий перенасичений готельними мережами стрімко розвивається регіональний ринок Близького Сходу та Азії (див. табл.1) [1]. У Франції сьогодні 21% всіх доходів отримують різного роду готельні мережі, у Великій Британії сконцентровано – 8,6% доходів, у Німеччині – 9,7%, Італії – 4,8%. У Китайській Народній Республіці діє лише два готельні оператори, котрі розділяють ринок між собою.

Таблиця 1

Топ – 10 готельних мереж у світі та їх доходи за 2017 рік

№ п/п	Готельний ланцюг	Дохід млрд. дол. США	Представлення у країнах світу	Кількість готелів
1	Mariott International Inc., Bethesda, Maryland (USA)	17,07	110	6080
2	Hilton, Tysons Corner, Virginia (USA)	11,66	103	5000
3	Accorhotels, Paris (F)	6,6	96	4000
4	Wyndham Hotel Group, Parsippany-Troy Hills, New Jersey (USA)	5,6	77	7400
5	Hyatt Hotels Corporation, Chicago, Illinois (USA)	4,43	54	679
6	Jin Jiang Int. Hotel Management Co. Ltd., Shanghai (CHN)	2,25	67	5977
7	Shangri-La Hotels and Resorts, Hongkong (CHN)	2,2	95	99
8	Melià Hotels International, Palma de Mallorca (ESP)	2,1	40	374
9	Intercontinental Hotels Group PLC (IHG), Denham (UK)	1,75	Близько 100	6028
10	NH Hotel Group, Madrid (ESP)	1,6	30	400

Глобальні процеси не залишають осторонь Україну, адже поступова експансія великого бізнесу неминуха. Привабливість вітчизняного ринку зумовлено відносною дешевизною входження, динамічністю зростання та наявністю значного туристичного потенціалу. Зрозуміло, що конкурувати із потужними операторами приватні готелі чи навіть національні мережі будуть не в змозі. Із одної сторони це призведе до втрати автентичності, колоритності та регіональних особливостей надання послуг. Із другої – входження у готельний ланцюг гарантує високий стабільний дохід за рахунок відкритого доступу до іноземного споживача, купівельна спроможність котрого є на порядок вища за вітчизняного.

Перевагами входження є не лише доступність до капіталу, а й значна економія на виробничо-господарських витратах. Гуртова закупівля товарів та послуг, єдина база бронювання із продуманою системою лояльності для фізичних та юридичних осіб, мінімальні витрати при підготовці кадрів, стандартизація та уніфікація послуг у мережі з можливістю повномасштабної маркетингової підтримки центральним управлінням, робить готельну мережу менш вразливою до глобальних економічних змін.

Сьогодні відомо три метод входження у готельний ланцюг: 1) франчайзинг, котрий можна розглядати у двох варіантах: перший передбачає будівництво нового готелю із підписанням документації погодженої із франчайзером; другий – входження франчайзі в мережу із власним готелем на умовах виплати дивідендів франчайзеру; 2) утворення готельних консорціумів викликано захопленням ринку інтегрованими готельними мережами, котрі присутні на всіх континентах світу. Об'єднання незалежних готелів приваблює відносно малими витратами на

входження, де передбачається виплата членських внесків та пізніше 1% від виручки від реалізації. Найвідомішим серед них є “Best Western International”, котрий об’єднує понад 3500 готелів по всьому світі із номерним фондом у понад 300 тис. номерів [2]; 3) об’єднання у «родинні мережі» стає все популярнішим у вітчизняному бізнесі. Ходження у “Relais and Chateaus”, “Preferred Hotels and Resorts Worldwide”, “Leading Hotels of the World” чи “Small Luxury Hotels of the World” гарантує збільшення прибутку до 7 раз із збереженням ідентичності готелю. Претендувати можуть лише неповторні у світі заклади, котрі мають переваги – культурну, історичну цінність, унікальне місце знаходження і т.п.

Сьогодні в Україні нараховується 3198 готельних закладів різного типу із середньорічним темпом приросту ринку у 10-15% [3]. Лідерами є Львівська та Одеська області, де завантаженість номерного фонду сягає більше 65%. Значний попит викликає бум у сфері будівництва. Так станом на 2018 – 2019 роки у Львові будують 11 нових готелів і 26 спеціальних ділянок чекають інвесторів [4]. У Одесі минулого року в експлуатацію здано 22 нових заклади розміщення [5]. У столиці на фоні перенасичення ринку відбувається спад, котрий призвів до закриття 18 підприємств за останні два роки [6].

Вітчизняні готельні мережі, такі як “Premier Hotel”, “Reikartz”, “Royal Hospitality Group” у склад котрих входить більше тридцяти готелів, не маючи багаторічної історії розвитку, сформованої корпоративної культури та якісного розуміння подальшого свого становлення не матимуть змоги достойно конкурувати із світовими брендами. Регіональна приналежність робить їх вразливими на фоні динамічно зростаючого ринку, котрий все більше захоплюють провідні оператори. Низька фінансова стабільність, невідповідність якісно – цінової пропозиції на ринку, відсутність загальної стратегії розвитку на рівні бізнесу й держави робить вітчизняний готельний ринок більш ніж привабливим для іноземних інвесторів. А уніфікація законодавчої та нормативно – правової бази в Україні до світових стандартів тільки посилить експансію міжнародних готельних мереж, що призведе до загострення конкурентної боротьби та виведення сервісу на якісно інший рівень. Клієнтська довіра до провідних всесвітньовідомих готельних ланцюгів формувалась впродовж XX століття, цінова та якісна характеристика котрих уже сьогодні підтвердження не потребує.

1. *Die grössten Hotelketten der Welt* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.vinaria.at/News_Detail.aspx?id=2222 23
2. *Best Western Timeline and Story* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bestwestern.com
3. *Державна служба статистики України* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. *Під прицілом. «Львів будує готелі»* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pr.com.ua/news/376/>;
5. *Туристична діяльність в Одеській області, Статистичний бюлетень за 2017 р. // Головне управління статистики в Одеській області. – Одеса. 2017. – 51 с.;*
6. *Укрінформ. «За останні два роки у Києві закрилися 18 готелів»* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/1984251-za-ostanni-2-roki-v-kievi-zakrilosa-18-goteliv.html>.

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДАМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я НА ЗАСАДАХ БЕНЧМАРКІНГУ, ЯК СКЛАДОВОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

© Крамарчук С.П.

На сучасному етапі в українському суспільстві все більшої актуальності набувають проблеми управління в галузі охорони здоров'я. За останні роки суттєво підвищився рівень незадоволеності населення тією якістю послуг, яка надається вітчизняними закладами охорони здоров'я. Це пояснюється рядом об'єктивних причин, зокрема недостатнє матеріальне забезпечення закладів охорони здоров'я (на охорону здоров'я в нашій країні витрачається всього 3-4% ВВП, що вдвічі менше ніж у розвинутих країнах), низька зарплата медичних працівників. В результаті на ринку медичних послуг почали активно відкриватися приватні заклади охорони здоров'я. Це породило необхідність напрацювання певних уніфікованих рекомендацій стосовно управління закладами охорони здоров'я, як державної, так і приватної форми власності.

Одним із сучасних дієвих інструментів підвищення рівня управління діяльністю закладами охорони здоров'я є бенчмаркінг. Ця методика являє собою управлінську технологію дослідження та впровадження інноваційного досвіду із метою підвищення ефективності діяльності організації [1].

Авторитетні школи бізнесу дослідили, що найбільш ефективним джерелом отримання цінних ідей, керівники успішних компаній вважають саме ознайомлення із досвідом роботи та спілкування із колегами інших аналогічних чи частково подібних підприємств.

Загалом бенчмаркінг являє собою стратегічну орієнтацію на кращі досягнення у певній галузі діяльності через порівняння власних результатів із методами роботи та результатами еталонних зразків. Він охоплює «процеси дослідження технології, організацію виробництва і збуту, методів менеджменту і маркетингу на еталонному об'єкті для виявлення інноваційного досвіду і його реалізації в конкретному бізнесі»[2].

Стосовно ж ефективного управління вітчизняними закладами охорони здоров'я, то з нашої точки зору, в Україні доцільно було б створити бенчмаркінговий банк даних стосовно функціонування та управління у кращих клініках, нашої та зарубіжних країн. Такий банк був би дієвою складовою інноваційної інфраструктури для обслуговування вітчизняних закладів охорони здоров'я.

Вітчизняні підприємства поки що дуже обмежено використовують метод бенчмаркінгу як дієвий інноваційний інструмент підвищення ефективності власного менеджменту. Керівники вітчизняних підприємств здебільшого вважають дану методику просто промисловим шпіонажем. Проте, така точка зору, особливо стосовно функціонування закладів охорони здоров'я, є цілком недоречною. Підвищення рівня та якості надання медичних послуг населенню є справою першочергової важливості. Вважаємо, що державні органи мали б долучитися до фінансування цього проекту.

Потенціал бенчмаркінгу як складової інноваційної інфраструктури бізнесу може реально вивести як медичну галузь так і підприємництво України на новий якісний рівень розвитку.

Тому дослідження використання даного методу у розвинутих країнах та адаптація його до вітчизняних реалій є актуальним питанням, а також таким, розв'язання якого б сприяло зростанню ефективності діяльності вітчизняних закладів охорони здоров'я.

1. Горностаева Ж.В. Бенчмаркінг в сфері услуг: монографія Ж.В. Горностаева [и др.]; ГОУ ВПО «Южно-Рос. гос. ун-т экономики и сервиса». – Шахты : ГОУ ВПО «ЮРГУЭС», 2009. – 97 с.

2. Дубодєлова А. В., Юринець О. В. Особливості та технологія внутрішнього бенчмаркінгу на підприємстві // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2013. – №2.

ОЦІНЮВАННЯ ТРАНСФЕРНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

© Красілич І. О., Князь С. В., 2019

Узагальнення наукових праць, присвячених проблемам оцінювання потенціалу розвитку організацій [1-2], дозволяє стверджувати, що на сьогодні відсутні науково-обґрунтовані методичні розробки з оцінювання рівня трансферного потенціалу інноваційної інфраструктури (ТПІ). Загальну сукупність показників, які характеризують ТПІ, за ознакою їхнього цільового призначення доцільно поділяти на кілька груп: 1) показники для оцінювання рівня ТПІ; 2) показники, необхідні для обґрунтування кредитоспроможності та інвестиційної привабливості компонентів інноваційної інфраструктури (КІ); 3) формування стратегії розвитку КІ; 4) визначення ефективності регулювання рівня прибутковості і ризиковості використання трансферного потенціалу; 5) аналізування рівня активності і раціональності використання трансферного потенціалу.

Параметризацію ТПІ запропоновано здійснювати у розрізі кількох ознак: об'єктів трансферу; комунікацій між суб'єктами трансферних відносин; права інтелектуальної власності на об'єкт трансферу; способів і умов трансферу.

У формалізованому вигляді множину цих параметрів можна записати так:

$$\mathbf{U}P_t^n = \bigcup_{i=1}^4 x_i \cup \bigcup_{j=1}^6 y_j, \quad (1)$$

де $\mathbf{U}P_t^n$ – множина коефіцієнтів, які характеризують ТПІ, частки одиниці; n – загальна кількість коефіцієнтів, які характеризують ТПІ; $\bigcup_{i=1}^4 x_i$ – множина коефіцієнтів, що характеризують трансферні можливості внутрішнього середовища КІ, частки одиниці; i – ознака, за якою оцінюються трансферні можливості внутрішнього середовища КІ; $\bigcup_{j=1}^6 y_j$ – множина коефіцієнтів, що характеризують трансферні можливості зовнішнього середовища КІ, частки одиниці; i – ознака, за якою оцінюються трансферні можливості зовнішнього середовища КІ;

Внутрішні трансферні можливості КІ відображає коефіцієнт як:

1) диверсифікованість об'єктів трансферу

$$x_1 = \frac{a_1}{a_2} \cdot k_1 + \frac{a_3}{a_4} \cdot k_2, \quad (2)$$

де a_1 – кількість об'єктів, трансфер яких КІ має можливість здійснити; a_2 – кількість об'єктів трансферу, на які КІ виявлено попит на ринку; a_3 – кількість об'єктів, які КІ здатна отримати на умовах трансферу; a_4 – кількість об'єктів, на які має попит КІ; k_1 – вагомість співвідношення a_1/a_2 у коефіцієнті x_1 ; k_2 – вагомість співвідношення a_3/a_4 у коефіцієнті x_1 ;

2) коефіцієнт комунікаційного забезпечення трансферу

$$x_2 = \frac{b_1}{b_2} \cdot k_3 + \frac{b_3}{b_4} \cdot k_4, \quad (3)$$

де b_1 – кількість фактично створених і використовуваних комунікаційних каналів у системі інформаційного забезпечення управління інноваційним розвитком КП; b_2 – кількість комунікаційних каналів у середовищі КП, які б мали бути створені у відповідності до впроваджуваної системи інформаційного забезпечення управління інноваційним розвитком КП; b_3 – кількість комунікаційних каналів, якими КП пов'язана із споживачами і бізнес-партнерами; b_4 – кількість комунікаційних каналів із споживачами і бізнес-партнерами, які КП мало б налагодити у відповідності до впроваджуваної системи інформаційного забезпечення управління інноваційним розвитком; k_3 – вагомість співвідношення b_1/b_2 у коефіцієнті x_2 ; k_4 – вагомість співвідношення b_3/b_4 у коефіцієнті x_2 ;

Виконані дослідження дозволили також параметризувати трансферні можливості зовнішнього середовища КП. Указаний об'єкт доцільно оцінювати за такими параметрами:

1) коефіцієнт трансферної активності венчурних фінансових організацій (частка участі венчурних фондів і банків у фінансуванні інноваційних проектів, які реалізуються в країні або конкретному регіоні)

$$y_1 = \frac{e_1}{e_2}, \quad (4)$$

де e_1 – обсяг фінансування венчурними фондами і банками програм інноваційного розвитку в країні або конкретному регіоні; e_2 – обсяг фінансування, який необхідний для реалізації програм інноваційного розвитку в країні або конкретному регіоні;

2) коефіцієнт трансферної активності локальних інноваційних структур (частка кількості інноваційних продуктів і технологій, створених у межах локальних інноваційних структур, на які видано охоронні документи, в загальній кількості виданих охоронних документів у країні або конкретному регіоні)

$$y_2 = \frac{f_1}{f_2}, \quad (5)$$

де f_1 – кількість інноваційних продуктів і технологій, створених у межах локальних інноваційних структур, на які видано охоронні документи; f_2 – загальна кількість виданих охоронних документів у країні або конкретному регіоні.

На основі вищевказаного інструментарію, ТПП можна обчислювати на основі ідентифікування внутрішніх і зовнішніх трансферних можливостей об'єктів інфраструктури.

Як бачимо, ТПП запропоновано обчислювати на основі ідентифікування внутрішніх і зовнішніх трансферних можливостей. Внутрішні трансферні можливості КП відображають такі коефіцієнти:

1) диверсифікованість об'єктів трансферу

$$x_1 = \frac{a_1}{a_2} \cdot k_1 + \frac{a_3}{a_4} \cdot k_2, \quad (6)$$

де a_1 – кількість об'єктів, трансфер яких КП має можливість здійснити; a_2 – кількість об'єктів трансферу, на які КП виявлено попит на ринку; a_3 – кількість об'єктів, які КП здатна отримати на умовах трансферу; a_4 – кількість об'єктів, на які має попит КП; k_1 – вагомість співвідношення a_1/a_2 у коефіцієнті x_1 ; k_2 – вагомість співвідношення a_3/a_4 у коефіцієнті x_1 ;

2) коефіцієнт комунікаційного забезпечення трансферу

$$x_2 = \frac{b_1}{b_2} \cdot k_3 + \frac{b_3}{b_4} \cdot k_4, \quad (7)$$

де b_1 – кількість фактично створених і використовуваних комунікаційних каналів у системі інформаційного забезпечення управління інноваційним розвитком КП; b_2 – кількість комунікаційних каналів у середовищі КП, які б мали бути створені у відповідності до

впроваджуваної системи інформаційного забезпечення управління інноваційним розвитком КІІ; b_3 – кількість комунікаційних каналів, якими КІІ пов'язана із споживачами і бізнес-партнерами; b_4 – кількість комунікаційних каналів із споживачами і бізнес-партнерами, які КІІ мало б налагодити у відповідності до впроваджуваної системи інформаційного забезпечення управління інноваційним розвитком; k_3 – вагомість співвідношення b_1/b_2 у коефіцієнті x_2 ; k_4 – вагомість співвідношення b_3/b_4 у коефіцієнті x_2 ;

3) коефіцієнт залежності комерціалізації інновацій від трансферу прав інтелектуальної власності (частка комерціалізованих інноваційних продуктів і технологій до загальної кількості продуктів і технологій, на які отримано охоронні документи)

$$y_3 = \frac{g_1}{g_2}, \quad (8)$$

де g_1 – кількість комерціалізованих інноваційних продуктів і технологій у країні або конкретному регіоні; g_2 – загальна кількість розроблених інноваційних продуктів і технологій у країні або конкретному регіоні.

1. Андросова О.Ф. *Трансфер технологій як інструмент реалізації інноваційної діяльності: Монографія / Андросова О.Ф., Череп А.В. – К. : Кондор, 2007. – 356с.*

2. *Трансферний потенціал інноваційного розвитку машинобудівних підприємств: [монографія] / С.В. Князь. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2010. – 332 с.*

ВПРОВАДЖЕННЯ КОЛОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ В ГОТЕЛЬНІЙ ГАЛУЗІ

© Красномоєць В. А., 2019

Тенденції глобалізації й інтернаціоналізації змушують все більше компаній рухатися шляхом нарощування конкурентоспроможності з урахуванням екологічних параметрів, впливаючи тим самим на решту суб'єктів господарювання.

Індустрія гостинності є однією з найбільших галузей, що залежать від якості навколишнього середовища для забезпечення свого існування. Найчастіше усі заклади розміщення сконцентровані у «важливих» екосистемах. Втім, водночас, їх діяльність часто пов'язана з надмірним споживання енергії, негативним впливом на водні та земельні ресурси, забрудненням повітря, продукуванням великої кількості твердих побутових відходів. Відтак, необхідність пошуку нових шляхів розвитку та удосконалення вже використовуваних підходів організації управління підприємством готельної сфери неодмінно повинні ґрунтуватися на урахуванні екологічної складової. З огляду на означене, особливої ваги і значення набувають екологічні інновації.

Екологічні інновації – це нові продукти, технології, а також способи організації виробництва і соціальні програми, що складаються з нових або змінених процесів, методів, систем, при використанні яких в різних областях і сферах діяльності сприяють поліпшенню стану навколишнього середовища, зниження екологічних ризиків, забруднень або інших негативних екологічних наслідків [1, с. 50].

Завдяки інноваціям бізнес стає більш ефективним і соціально активним. Так, інновації в готелі можуть сприяти: залученню додаткових доходів; виявленню конкурентних переваг на ринку; збільшенню частки ринку; зниженню витрат; удосконаленню процесу обслуговування, а також підвищенню ефективності роботи готелю. Якщо присутній хоча б один з перерахованих вище факторів, то екологічні інновації доцільні і необхідні. Завдяки впровадженню екологічних інновацій готель може помітно знизити негативний вплив на здоров'я людини і навколишнє середовище.

Одним з найпростіших і, водночас, найлогічніших кроків у впровадженні на практиці екологічних інновацій – є система обслуговування. Основними напрямками варто виокремити: додаткові послуги – коли, наприклад трансфер до та від готелю забезпечується електромобілями; екологічно-відповідальне водо- та енергоспоживання, утилізації відходів – може здійснюватися в ручному режимі або з використанням різних спеціальних програм. Ці дані також можуть бути використані для визначення екологічних цілей компанії, і часто застосовуються, коли готель хоче продемонструвати клієнтам рівень свого впливу на навколишнє середовище. Останнім часом значно зросло розуміння важливості економічної витрати енергії. Сьогодні багато готелів розміщують в своїх номерах невеликі картки із закликом до клієнтів використовувати постільну білизну та рушники повторно, а не віддавати текстиль в прання відразу ж після першого застосування. Експерти вважають, що повсюдне використання подібних карток здатне істотно зменшити витрати води і скоротити кількість відходів. За підрахунками фахівців, готель з номерним фондом в 150 одиниць зможе щомісяця заощадити 72 тис. л води [1, с. 53].

З-поміж інших важливих напрямів впровадження екологічних інновацій варто відзначити закупівлю екологічних матеріалів (пакувальних, витратних, миючих і т. д.). Для поліпшення екологічної обстановки слід також впровадження екологічних інновацій, спрямованих на прибирання і обслуговування номерного фонду, а також коридорів і холів готелю. Це допоможе звести до мінімуму вплив шкідливих хімічних речовин на гостей і персонал, зменшити кількість відходів, а також скоротить витрати електроенергії і води.

1. Печерица Е. В. Зарубежный опыт применения экологических инноваций в средствах размещения. Национальные интересы: приоритеты и безопасность. 2013. 34 (223). С. 49-60.

РОЛЬ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ У ФУНКЦІОНУВАННІ БІОЕНЕРГЕТИЧНОГО КЛАСТЕРУ

© Крицун Н.В., Гаврилюк В.М., 2019

Вектор сталого розвитку, який обрала Україна, визначає важливість і пріоритетність розбудови біоенергетичної галузі і доведення за деякими джерелами [1] частки енергії з відновлювальних джерел до 13,2% у загальному кінцевому споживанні. Разом з тим, як зазначає Зелінська А.М., «Україна, маючи значний біоенергетичний потенціал, будучи енергетично залежною країною, має інтенсифікувати і концентрувати зусилля на перспективних для українського аграрного сектора напрямках розвитку, ширше використовувати на практиці досягнення науко-технічного прогресу, що в кінцевому підсумку дасть змогу використати конкурентні переваги українських виробників і вирішити проблеми розвитку сільських територій» [2].

Талавиря М.П. наголошує, що найбільш ефективний розвиток біоенергетичного потенціалу матиме місце за умови, коли компанії та постачальники біоенергетичного сектору об'єднані у кластери і географічно перебувають у відносній близькості одне до одного. Подібна кластеризація сприяє збільшенню можливостей для впровадження технологічних інновацій і зменшує кількість наявних перешкод для розвитку біоенергетичного сектору та біоорієнтованої економіки [3, с. 227].

Застосування кластерного підходу є одним з найбільш ефективних механізмів структурного розвитку економіки [4]. Практика зарубіжних країн доводить, що на сучасному етапі ринкових перетворень кластери, як форма організації діяльності, заслуговують на увагу. Ринейська Л.С. [5], Музичук М.М. [6], Бондарчук Н.В. [7] досить широко розглянули досвід формування кластерних стратегій економічного розвитку розвинутих країн. Так, наприклад, економічна система Нідерландів розділена на 20 кластерів; у Данії майже 40% підприємств, які забезпечують 60% експорту, функціонують у складі кластерів; в Австрії діють спільні транскордонні кластерні утворення з Італією, Швейцарією, Німеччиною, Угорщиною; у США діє близько 380 кластерів; Китай та Тайвань проводять кластерну політику, пов'язану з технопарками та інкубаторами; Японія використовує кластери для здійснення підтримки інновацій у досить широких масштабах; успіхами у кластеризації економіки можуть пишатися також Індія, Бразилія, Чилі.

Найбільш вдало, на нашу думку «кластер», як категорію, розглядає вітчизняний науковець Войнаренко М.П. і приводить наступне визначення «кластер – це територіально-галузеве добровільне об'єднання підприємств, що тісно співпрацюють із науковими установами та органами місцевої влади з метою підвищення конкурентоспроможності власної продукції та економічного розвитку регіону» [8, с. 31]. Із запропонованого підходу до розуміння кластеру одразу слід виділити такі принципи його організації: територіальність, тобто визначення географічних меж функціонування кластерного утворення; спеціалізація – галузеве спрямування; інноваційність – орієнтованість на постійне удосконалення і впровадження новітніх технологій; єдність, тобто сукупність компонентів (елементів); зв'язність, що характеризує зв'язки між учасниками кластеру.

У реаліях сьогодення ефективно функціонування кластеру у довгостроковій перспективі неможливе без уміння і здатності вчасно реагувати на динамічні процеси, які відбуваються у макро- та мікросередовищі, адаптуватися до змін, уміти передбачати ризики, підвищувати конкурентоспроможність і при цьому досягати поставлених цілей, отримуючи максимальну вигоду від своєї діяльності. Усі ці завдання вирішуються шляхом належної

організації діяльності та дотримання принципів інноваційності у процесі життєдіяльності елементів економічної системи.

Враховуючи те, що в сучасних умовах розвиток біоенергетики нерозривно пов'язаний із розробкою та впровадженням, науковим супроводом та удосконаленням нових технологій, організація інноваційної інфраструктури з метою підвищення ефективності функціонування біоенергетичного кластеру є об'єктивною необхідністю.

Як зазначають Кузьмін О.Є. та Шотік Т.М., «достатньо розвинена інноваційна інфраструктура зумовлює темпи розвитку економіки країни і зростання добробуту її населення. Досвід розвинених країн світу показує, що в умовах глобальної конкуренції на світовому ринку неминуче виграє той, хто має розвинену інфраструктуру створення і реалізації інновацій, хто володіє найефективнішим механізмом інноваційної діяльності» [9].

Разом з тим, характерна для кластерів інноваційна спрямованість діяльності викликає необхідність включення у загальну мережу кластера організацій, що створюють допоміжну інфраструктурну оболонку навколо виробничого центру. У порівнянні з іншими видами підприємницьких мереж, кластери об'єднують більш широке коло учасників інноваційної діяльності. До інноваційної інфраструктури кластера можуть входити науково-дослідні та проектні інститути, університети, вищі учбові заклади, інформаційні агентства, центри стандартизації, торгові асоціації, агентства, які забезпечують освіту і спеціалізоване навчання та перекваліфікацію кадрів. Інфраструктурна оболонка кластера забезпечує підбір, розробку і реалізацію інноваційних проектів [10].

Як зазначають Князевич А.О та Брітченко І.Г., активізації інноваційної діяльності в сільському господарстві на етапах розробки, апробації та відтворенню новацій сприятиме створення технопарків та інших інноваційних структур на регіональному рівні. Створення нових науково-технологічних структур технопаркового типу може стати важливим фактором розвитку інноваційної інфраструктури аграрної сфери [10].

Роль будь-якого елемента у системі визначається тими функціями, які він виконує. Отже, означимо основні функції, які має виконувати інноваційна інфраструктура у процесі функціонування біоенергетичного кластера: інформаційна – передбачає забезпечення інформацією та доступ до консультаційних послуг; захисна – захист прав інтелектуальної власності; інтегруюча – виникнення між учасниками біоенергетичного кластеру нових зв'язків завдяки реалізації спільних інноваційних проектів; координаційна – забезпечення досягнення поставлених інноваційних цілей, шляхом контролю і оперативної зміни тактичних заходів у ході реалізації проектів; забезпечуюча; посередницька; зберігання.

Останні три функції мають широкий спектр проявів, тому зупинимось на них детальніше. Так, Канаєва М. [11] зазначає, що забезпечуючу функцію виконують інфраструктурні елементи, що спеціалізуються на безпосередньому забезпеченні функціонування суб'єктів інноваційної діяльності (фінансово-кредитні установи, страхові компанії, консалтингові фірми), які надають послуги або ресурси, необхідні для організації та реалізації ними своїх функцій. Окремим елементом забезпечення є системи підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації учасників інноваційного процесу.

Будь-які зв'язки і потоки, що стосуються інформації, фінансів, матеріального та технічного забезпечення формуються за рахунок посередницької функції. Діяльність посередницьких структур, як елементів інноваційної інфраструктури полягає у забезпеченні постачання інноваційних продуктів на зовнішні ринки, а також забезпечення контактів між учасниками кластерного біоенергетичного утворення.

Канаєва М. функцію зберігання розглядає через призму створення або зберігання специфічних ресурсів, необхідних для здійснення інноваційної діяльності, а також надання певних послуг, які стосуються результату науково-технічної діяльності (патентування, ліцензування, експертиза). Залежно від ресурсу, це можуть бути інформаційні бази даних, освітні програми підготовки фахівців у сфері інноваційного менеджменту. Зазначена функція більшою мірою стосується науково-технічної сфери, оскільки обслуговує не саму інноваційну фірму, а об'єкт її діяльності [11].

Отже, в умовах енергозалежності, Україна потребує створення економічних умов для розвитку біоенергетичної галузі. У свою чергу, світовий досвід переконує в ефективності функціонування кластерів, як територіально-галузевих добровільних об'єднань підприємств. Створення біоенергетичних кластерів дозволить більш ефективно реалізувати біоенергетичний потенціал України. Однак, це неможливо без забезпечення належного рівня готовності та реалізації інноваційних ініціатив. В свою слід розвивати ефективну інноваційну інфраструктуру, яка б виконувала інноваційну, захисну, інтегруючу, координаційну, забезпечуючу, посередницьку функції та функцію зберігання по відношенню до суб'єктів інноваційної діяльності у межах біоенергетичного кластеру.

1. *REMAP–2030. Перспективи розвитку відновлюваної енергетики в Україні до 2030 року* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://sae.gov.ua/sites/default/files/UKR%20IRENA%20REMAP%20_%202015.pdf.
2. *Зелінська А.М. Технологічні платформи як ефективний інструмент інноваційного розвитку біоенергетики* [Електронний ресурс] / А.М. Зелінська // *Всеукраїнський науково-виробничий журнал*. – 2012. – № 4. – С. 36-41. – Режим доступу: http://ir.znau.edu.ua/bitstream/123456789/3147/5/IE_2012_4_36-41.pdf.
3. *Талавиря М.П. Розвиток біоорієнтованої економіки на науковій основі* / М.П. Талавиря // *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економічні Науки*. – 2015. – № 1. – С. 225-229.
4. *Тютюшев А. П. Кластеры как инновационные экономические структуры сетевого типа* / А. П. Тютюшев, М. А. Гасанов, Д. Ю. Васечко // *Вестник Томского государственного педагогического университета*. – № 12(114). – 2011. – С. 121-127.
5. *Ринейська Л.С. Кластери у сучасній глобальній економіці* [Електронний ресурс] / Л.С.Ринейська // *Ефективна економіка*. – 2016. – № 5. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4971>.
6. *Музичук М.М. Роль кластерних утворень у розвитку вітчизняної аграрної економіки* [Електронний ресурс] / М.М. Музичук // *Економіка АПК*. – 2014. – №1. – С. 142-145. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2014_1_25.
7. *Бондарчук Н.В. Функціонування кластерів: світовий і вітчизняний досвід* / Н.В. Бондарчук // *Економіка та держава*. – 2010. – № 9. – С. 107 – 109.
8. *Войнаренко М.П. Концепція кластерів – шлях до відродження виробництва на регіональному рівні* / М.П.Войнаренко // *Економіст*. – 2000. – № 1. – С. 29-33.
9. *Кузьмін О. Є. Сутність та види інноваційної інфраструктури* / О. Є. Кузьмін, Т. М. Шотік // *Вісн. НУ «Львів. Політехніка»*. Пробл. економіки та упр. – 2008. – №628. – С. 183–184.
10. *Князевич А.О. Кластерний підхід до створення інноваційної інфраструктури країни* [Електронний ресурс] / А.О. Князевич, І.Г. Брітченко // *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Сер. : Економіка*. – 2015. – Вип. 2(1). – С. 24-29. – Режим доступу: <https://msu.edu.ua/visn/wp-content/uploads/2015/11/2-4-1-2015-4.pdf>.
11. *Канаєва М. Класифікація складових елементів інноваційної інфраструктури* [Електронний ресурс] / М. Канаєва // *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Секція: Економіка*. – 2008. – Вип. 99-100. – С. 35-38. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Ekon_2008_99-100_13.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ АГРАРНИХ ФОРМУВАНЬ

© Крушельницький М. В., 2019

В аграрній сфері вітчизняної економіки сільськогосподарську діяльність, крім особистих селянських господарств сільських жителів, діяльність яких спрямована на самозабезпечення сільськогосподарською продукцією та самозайнятість, здійснюють три основні групи суб'єктів господарювання: фермерські господарства; юридично самостійні сільськогосподарські підприємства; дочірні сільськогосподарські підприємства аграрних холдингів.

Важливим для економіки нашої держави є функціонування такої форми господарювання сільського населення як особисті селянські господарства. Ця форма господарювання значно покращує соціально-економічне становище українського села, адже в більшості випадків саме завдяки особистим селянським господарствам частина сільського населення «заробляє на життя».

Фермерські господарства є найбільш розповсюдженою та ефективною формою господарювання в сільській місцевості серед суб'єктів господарювання аграрної сфери. Фермерство зменшує рівень соціального навантаження та збільшує зайнятість місцевого населення.

В час, коли панує гнучка економічна політика, фермерські господарства створюють можливість ефективно об'єднувати підприємницькі бажання й господарсько-економічні можливості сільського населення з державними інтересами, соціальною відповідальністю [1].

Фермерські господарства виконують важливі завдання, а саме: забезпечують роботою населення сільської місцевості у сфері виробництва, переробки і реалізації продукції аграрного сектора, підтримка та розвиток соціальної інфраструктури на місцях, раціональне використання сільськогосподарських земель [2].

Юридично самостійне сільськогосподарське підприємство – це юридична особа, що має у власному володінні землю та/або орендує її, інше майно й займається виробництвом продукції рослинництва та тваринництва, здійснює процес обслуговування виробництва сільськогосподарської продукції [3].

Існують такі організаційно-правові форми сільськогосподарських підприємств: виробничі кооперативи; приватні підприємства; господарські товариств; державні підприємства.

Рівень соціально-економічної відповідальності в даних формах сільськогосподарських підприємств буде різний, це в першу чергу пов'язане з кількістю осіб які є засновниками, а економічна вигода від діяльності розподіляється між ними.

Діяльність сільськогосподарських підприємств є соціально важливою та пріоритетною для розвитку економіки нашої держави, від функціонування яких залежить розвиток сільських територій.

Зростання попиту на продовольчу продукцію на світових ринках в результаті спричинила до створення в нашій державі великої кількості аграрних холдингів, об'єднань інсорсингового типу, які почали поглинати інші сільськогосподарські підприємства.

Якщо тенденція до збільшення кількості аграрних холдингів та поглиблення ними інших сільськогосподарських підприємств різних організаційно-правових форм буде продовжуватися, то це поставить під загрозу функціонування малих та середніх форм сільського господарства. А саме ці форми хоч якимось чином здійснюють вплив на покращення соціально-економічного становища українського села та населення що там проживає. Якщо не ввести конкретні обмеження стосовно розмірів землі яка знаходиться в користуванні одного аграрного холдингу та його дочірніх сільськогосподарських підприємств, це може призвести до монополізації землекористування [4].

Дочірні сільськогосподарські підприємства аграрних холдингів сплачують податки до бюджету в місцях реєстрації материнської компанії, а сільські громади в таких випадках недотримують грошові кошти, які можна було б спрямувати на розвиток села, хоча свій дохід ці підприємства отримують від

господарської діяльності саме на землях цих сільських територій. В результаті недоотримання коштів селищні ради не можуть в повному обсязі профінансувати соціальні програми, адже в більшість бюджетів сільських громад надходження поступають від сільськогосподарської діяльності підприємств, які функціонують на території, що відноситься до цього села.

На рівень соціально-економічної відповідальності суб'єктів господарювання впливає як обрана організаційно – правова форма господарювання (табл. 1), так і ініціативність їх менеджменту з огляду на вплив факторів зовнішнього і внутрішнього середовища їх функціонування.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика показників аграрних підприємств, що характеризують рівень соціально-економічної відповідальності залежно від організаційно-правової форми господарювання (за 2012-2016 р.р.)

Показники	Фермерські господарства	у тому числі		С.г. підприємства до 10000 га	у тому числі			Великі с.-г. підприємства (понад 10000 га)
		малі	середні та великі		господарські товариства	приватні підприємства	виробничі кооперативи	
Кількість підприємств у групі	33553	32722	831	7255	4760	2124	371	175
Кількість працівників на 100 га с.-г. угідь, осіб	2,21	2,61	1,54	2,66	2,75	2,17	3,56	1,86
Середньомісячна оплата праці, грн	1827	1767	1908	2172	2285	1900	1732	2606
Орендна плата 1 га орендованої землі, грн		626	593	649	681	624	548	743

Джерело: розраховано на основі даних Державної служби статистики України.

Як видно із таблиці, політика агрохолдингів, під контролем яких знаходиться діяльність великих сільгоспідприємств (понад 10000 га), спрямована не на підвищення рівня зайнятості, а на зменшення витрат виробництва, в тому числі й на персонал, через запровадження сучасних технологій. Відтак соціально спрямована діяльність останніх має не системний, а швидше показовий характер.

Політика сільськогосподарських підприємств (виробничих кооперативів, приватних підприємств, господарських товариств) різниться, що пов'язане з цілями засновників.

Мале фермерство (до 100 га), як найрозповсюдженіша за чисельністю форма господарювання у сільській місцевості, зменшує рівень соціального навантаження на інші господарські структури та збільшує зайнятість.

Проте питання соціальної відповідальності сільськогосподарських підприємств перед сільськими громадами залишається невирішеним і в більшій їх частині ситуація тільки загострюється.

1. Гнатишин Л. Фермерські господарства в організаційній системі сільськогосподарського виробництва. *Аграрна економіка*. 2012. Т. 5, № 1-2. С. 26-31. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ae_2012_5_1-2_7

2. Гуцаленко Л. В., Здирко Н. Г. Обліково-контрольне забезпечення прямої державної підтримки фермерських господарств: монографія. Вінниця: ПП«ТД«Едельвейс і К», 2014. 234 с.

3. Большой бухгалтерский словарь. М.: Институт новой экономики. Под редакцией А. Н. Азрилияна. 1999. 574 с.

4. Лупенко Ю. О., Кропивко М. Ф. Агрохолдинги в Україні та посилення соціальної спрямованості їх діяльності. *Економіка АПК*. 2013. № 7. С. 5-21. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2013_7_3

Нікітін Ю.О.
д.т.н., проф., ДУІТ, пров. н.с. ІНМ НАН України
Кульчицький І.І.
Президент ГО «Агенція Європейських Інновацій»
Мельник М.В.
аспірантка ДУІТ, м.н.с. ІНМ НАН України
Кульчицький О.І.
аспірант ДУІТ, менеджер ГО «Агенція Європейських Інновацій»

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОЇ СФЕРИ В УКРАЇНІ: КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПІДХІД ТА ПЕРШОЧЕРГОВІ ЗАХОДИ*

© Кульчицький І.І., Нікітін Ю.О., Мельник М.В., Кульчицький О.І.

Покращення ефективності заходів розвитку інноваційної сфери в Україні у контексті Угоди про асоціацію з ЄС є одним із ключових засобів інтеграції України до економічного простору Європейського Союзу. Представлено результати дослідження та аналізу бачення фокус груп представників бізнесу, науково-дослідних інститутів, університетів та державних установ, щодо концептуального підходу та першочергових заходів переходу до застосування моделі інноваційного розвитку України.

У 1991 році – 27 галузей народного господарства України були представлені одним підприємством із самостійним балансом, 21 галузь – по два підприємства, 25 – були сконцентровані на трьох підприємствах, 9 – на чотирьох, 6 – на п'яти. Іншими словами, 88 галузей мали або монопольну, або олігопольну структуру [1]. Подолання високого рівня монополізації українського виробництва відбувалося шляхом розділу великих підприємств, ліквідації потужних виробничих та науково-технічних комплексів, зростання собівартості продукції та збитковості виробництва, зниженні продуктивності та конкурентоспроможності. У подальшому було збільшення експорту сировини і напівфабрикатів, залучення іноземних інвесторів для розпоряджання національним ресурсним потенціалом, здешевлення робочої сили [2]. Недостатня ефективність механізмів управління інноваційним розвитком України вплинула на зниження інноваційної активності промислових підприємств України [3]. Участь держави у фінансуванні інноваційної діяльності підприємств складає від 0,3% до 2%, частка іноземних інвесторів від 0,4% до 30%, а основним джерелом фінансування інноваційної діяльності є власні кошти підприємств, на частку яких приходить 72,9-79,6% [4]. У 1990 р. в Україні було зосереджено 6,5% світового науково-технічного потенціалу при чисельності населення, яке становило біля 0,1% світового. З кожної тисячі зайнятих 11 осіб працювало в науково-технічній сфері [5]. На сьогодні, спостерігається тенденція суттєвого скорочення наукових та науково-технічних працівників (порівняно із 1990 р. зниження майже в 3,7 рази: на кожну тисячу працюючих 4,2 особи зайнято в науково-технічній сфері) [6]. До основних проблем економічного зростання України відносять [7]: стимулювання імпорту; у структурі промисловості переважає виробництво третього технологічного укладу із низькою конкурентоспроможністю; орієнтація бізнесу на «швидкі малі вигоди»; відтік талантів у закордон у всіх сферах діяльності; низька ефективність системи фінансування програм регіонального розвитку; підтримка великої кількості неефективних державних підприємств з низьким технологічним рівнем та неефективним менеджментом (близько 9% ВВП, в той час, як у країнах ЄС до 1-2 % ВВП).

В економічну практику розвинених країн світу, в тому числі Європейського Союзу, успішно впроваджується підхід інноваційного розвитку, заснованого на концепції потрійного партнерства університетів/наукових організацій, бізнесу і влади (Triple Helix Model), в якій кожен учасник партнерства, спрямовує свої зусилля на підвищення інноваційного потенціалу учасників партнерства [8-10]. На основі розвитку цих підходів запропоновано концептуальний підхід інноваційного розвитку України у контексті інтеграції України до країн Європейського Союзу – *модель інноваційного розвитку України «Six Helix Model»* [11-12], що враховує ролі і функції всіх інституційних учасників інноваційного розвитку України, пояснюючи відмінності розвитку національної та регіональних інноваційних систем та обґрунтовує джерело творчої та організаційної синергії для створення відкритих інновацій у відкритих інноваційних процесах та

першочергові заходи переходу до застосування моделі інноваційного розвитку України в рамках *Плану пріоритетних дій розвитку інноваційної сфери України*, а саме:

1. *Формування та розвиток компетенцій інноваційної діяльності* (підвищення актуальності та якості наукових результатів: інститутів НАНУ, інститутів профільних академій наук, закладів вищої освіти; впровадження Європейської системи захисту прав інтелектуальної власності, підтримки закордонного патентування; впровадження Європейської системи підвищення кваліфікації державних службовців; впровадження Європейської системи управління та фінансування української науки; Європейська інтеграція науково-дослідного українського середовища).

2. *Формування та розвиток інноваційних підприємств* (впровадження програм стимулювання інновацій, стартапів та інноваційного розвитку компаній; формування механізмів стимулювання попиту на інновації, підтримки експорту інноваційної продукції, підтримка високотехнологічного індустріального бізнесу із застосуванням цифрових технологій; формування іміджу України, як провідного виробника якісної інноваційної високотехнологічної продукції та послуг; Європейська інтеграція українських інноваційних підприємств).

3. *Технологічний прорив: створення умов економічного розвитку* (оновлення пріоритетів у дослідженнях та інноваціях в Україні; циркулярна та цифрова індустрія України (фабрики майбутнього; передові матеріали; переробна енергоефективна промисловість; високопродуктивні обчислення; робототехніка; фотоніка; масштабні дані; 5G мережева інфраструктура); розумна спеціалізація регіонів та міст України; якість та безпечність харчових продуктів; зелені транспортні засоби; інтеграція економіки України у Європейські та світові ринки).

Дослідження проводились у фокус-групах серед представників: бізнесу, науково-дослідних інститутів, університетів та державних установ шляхом анкетного опитування за бальною шкалою та представлення результатів у відсоткових значеннях. Із більш ніж 80 учасників круглого столу «Першочергові заходи для розвитку інноваційної сфери в Україні», що відбувся 18 грудня 2018р., прийняли участь у дослідженні 37 учасників заходу.

Щодо концептуального підходу до застосування моделі інноваційного розвитку України «Six Helix Model», заснованої на концепції потрійного партнерства підтримало 78,2% учасників опитування.

Щодо першочергових заходів переходу до застосування моделі інноваційного розвитку України, то необхідність застосування запропонованих основних напрямків *Плану пріоритетних дій інноваційного розвитку України* підтримало 78,0% опитаних учасників. Перший напрямок *Плану пріоритетних дій інноваційного розвитку України*: «*Формування та розвиток компетенцій інноваційної діяльності*» підтримало 74,2% опитаних учасників. Другий компонент цього *Плану*: «*Формування та розвиток інноваційних підприємств*» підтримало 81,1% опитаних учасників та третій компонент *Плану*: «*Технологічний прорив: створення умов економічного розвитку*» підтримало 77,5% опитаних учасників.

Дослідженнями встановлено найбільш високу потребу таких першочергових заходів переходу до застосування моделі інноваційного розвитку України, як: «Впровадження програм стимулювання інновацій, стартапів та інноваційного розвитку компаній» (підтримало 85,4% учасників); «Забезпечення формування механізмів стимулювання попиту на інновації, підтримка експорту інноваційної продукції, підтримка високотехнологічного індустріального бізнесу із застосуванням цифрових технологій» (підтримало 82,4% опитаних учасників); «Формування іміджу України, як провідного виробника якісної інноваційної високотехнологічної продукції та послуг» (підтримало 80,8% учасників); «Інтеграція економіки України у Європейські та світові ринки» (підтримало 84,5 % учасників).

Висновки:

1. На основі аналізу встановлено, що основні проблеми інноваційного розвитку України пов'язані із: суттєвим зменшенням кількості крупних індустріальних підприємств, науково-технічних комплексів та науково-технічних працівників; зниженням інноваційної активності промислових підприємств; наявністю виробництв третього технологічного укладу із низькою конкурентоспроможністю; підтримкою великої кількості неефективних державних підприємств; збільшенням експорту сировини і напівфабрикатів; стимулюванням імпорту; низькою заробітною платою та відтоку талантів у закордон; низькою ефективністю національної інноваційної системи.

2. Результати дослідження бачення фокус-групи представників: бізнесу, науково-дослідних інститутів, університетів, державних установ та громадських організацій показало

доцільність застосування переходу економіки України до застосування моделі інноваційного розвитку «Six Helix Model» із використанням відкритого інноваційного процесу (підтримало 78,2% учасників опитування) та першочергових заходів переходу до застосування моделі інноваційного розвитку України, а саме: «Формування та розвиток компетенцій інноваційної діяльності»; «Формування та розвиток інноваційних підприємств»; «Технологічний прорив: створення умов економічного розвитку» (підтримало 78,0% опитаних учасників).

3. Модель інноваційного розвитку України «Six Helix Model» із використанням відкритого інноваційного процесу та основні напрямки Плану пріоритетних дій інноваційного розвитку України можуть бути рекомендовані до впровадження із урахуванням пропозицій учасників дослідження та інших зацікавлених сторін, щодо покращення запропонованих підходів та дій.

**Тези підготовлено при сприянні проекту № 52646 «Адвакація про європейських змін в національній інноваційній політиці України», який виконується за підтримки Європейського Союзу та Міжнародного фонду «Відродження» в межах грантового компоненту проекту «Громадська синергія» (<http://www.irf.ua/programs/eu/civicsynergy>). Зміст цього аналітичного дослідження є особистою позицією авторів і не обов'язково відображає точку зору Європейського Союзу та Міжнародного фонду «Відродження».*

1. Киндзерский Ю., Паламарчук Г. Проблемы национальной конкурентоспособности и приоритеты конкурентной политики в Украине // Экономика Украины. – 2006. – № 8. – С. 19-29.
2. Мельникова В.І., Мельникова О.П. Підвищення конкурентоспроможності як основа виходу України з економічної кризи, – Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2009. – № 2. – С.82-89.
3. Гринько Т. В. Інноваційний розвиток України: тенденції та проблеми // *Technology audit and production reserves* — 2013. — № 1/3(9). — С.17-21.
4. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
5. Петрина, М. Базові умови створення інноваційної моделі розвитку економіки України // *Економіка України*. — 2006. — № 8. — С. 35-40.
6. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
7. Проект середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020р. - Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://nazk.gov.ua/proekt-serednostrokovogo-planu-priorytetnyh-diy-uryadu-do-2020-roku>.
8. Chesbrough, H. *Open Innovation: The New Imperative for Creating and Profiting from Technology*, Harvard Business School Press, 2003, 336p.
9. Chesbrough, H., & Appleyard, M. *Open Innovation and Strategy*. *California Management Review*, 50(1). – 2007. – pp. 57-76.
10. Chesbrough, H. *The open bussiness models. IP management / Transl. from engl.* V.N. Egorova. – М.: Pokolenie, 2008. – 352 p.
11. Nikitin, Y. A., Melnik, M. V. *Development of innovation evolution and open innovation process model of scientific organizations and enterprises of Ukraine*// *Technology audit and production reserve*. – №3/5(35). – 2017. – p.38-43; Nikitin, Y. A., Melnik, M. V. *The model of innovation development of Ukraine and Ukraine's integration to European Union* // *Збірник матеріалів XXII Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми і перспективи інноваційного розвитку економіки в контексті інтеграції України в Європейський науково-інноваційний простір», 11-13 вересня 2017 р., Одеса.* С.169-172.
12. Nikitin, Y. A., Melnik, M. V. *Development of innovation evolution and open innovation process model of scientific organizations and enterprises of Ukraine* // *Technological audit production and reserves* №3 -2017. – p. 38-43.

КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙ ЯК НОВА СИСТЕМА ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

© Купріянова В. С., 2019

На сучасному етапі, в умовах інтеграції України до міжнародного господарського комплексу, виникає низка нових завдань, вирішення яких неможливе з використанням старих методів і підходів до управління ефективністю діяльності на промислових підприємствах, тому особливого значення набуває здійснення підприємствами інноваційної діяльності та забезпечення ефективності комерціалізації інноваційної продукції. Без дієвої системи управління комерціалізації інновацій може мати непередбачуваний характер. Саме тому, питанню щодо проведення інноваційної діяльності та формуванню системи управління процесам комерціалізації необхідно приділяти значну увагу [1 – 3].

Метою та завданням дослідження є розробка теоретико-методологічних основ та рекомендацій щодо побудови системи ефективного управління комерціалізації інновацій промислових підприємств.

В дослідженні сформовано систему управління комерціалізацією інновацій промислових підприємств, яка є сукупністю елементів, що знаходяться у взаємозв'язку і впливають як на процес інноваційної діяльності, так і на його результати. Ця система спрямована на досягнення поставлених цілей, в рамках певних принципів і методів управління інноваційним процесом [2, 3]. Автором також встановлено основні передумови формування даної системи та наведено основні принципи на яких повинно базуватись формування системи управління комерціалізацією інновацій. З позиції системного підходу, система управління комерціалізації інновацій є відкритою системою, яка формується під впливом факторів зовнішнього і внутрішнього середовищ, і включає елементи, що забезпечують досягнення встановлених цілей [2 – 4]. Уточнено та охарактеризовано основні складові елементи даної системи управління [5, 6]. Що стосується висновків дослідження, то необхідною умовою забезпечення ефективності комерціалізації інновацій підприємством є формування системи управління. Процес формування цієї системи базується на принципах: цілісності, системності, ієрархічності, розвитку, єдності цілей, гнучкості та ефективності, моніторингу та контролю, повноти інформаційного забезпечення. Також при формуванні системи управління комерціалізації інновацій особлива увага повинна приділятися вибору елементів системи, які повинні мати вміння і навички, які максимально підвищують ефективність функціонування системи [2, 7]. Використання запропонованої системи управління дозволить підприємству здійснювати ефективне управління комерціалізацією інновацій.

1. Батракова, Т. І. Управління ефективністю діяльності підприємства – запорука його успішного функціонування [Текст] / Т. І. Батракова // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. : В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”. 2015. – Том 19. – № 2. – С. 13-19.

2. Князь С. В. Формування системи управління комерціалізацією інновацій підприємств / С. В. Князь, Н. М. Комарницька // Електронний журнал «Ефективна економіка». – 2014. – №5. – С. 174-180.

3. Білоног Т. В. Система управління інвестиційними проектами як підсистема управління промисловим підприємством / Т. В. Білоног // Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2011. – Вип. 25. – С. 301-305. [Електронний ресурс]. –

Режим доступу: http://tppe.econom.univ.kiev.ua/data/2011_25/zb25_41.pdf.

4. Лавинский Г. В. Построение и функционирование сложных систем управления: учеб. пособ. – К. : Вища школа. Головное изд-во, 1989. – 336 с.

5. Петухова О. М. Формування системи управління інноваційною діяльністю підприємств / О. М. Петухова, Г. В. Сілакова // Наук. праці Нац. ун-ту харч. технологій. – 2012. – №43. – С. 174-180.

6. Мидюк О. Н. Теория управления : электронное гиперссылочное учеб. пособ. / О. Н. Мидюк, Л. В. Горьканова, О. С. Янгичер. – М., 2008. – [Электронный ресурс] Режим доступа: http://cde.osu.ru/demoversion/course124/1_0.html.

7. Чухрай Н., Патора Р. Товарна інноваційна політика: управління інноваціями на підприємстві. Підручник. – К. : КОНДОР, 2006. – 398 с.

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

© Лавриненко Л.М., 2019

Сьогодні умови ринкової економіки вимагають зміни підходу до управління персоналом від його розуміння як функціональної складової управлінською та виробничою ланки підприємства. До вивчення й оптимізації його як стратегічного ресурсу із значним та високоефективним потенціалом. Який включає професійні компетенції, здібність до розвитку, творчість та креативні ідеї [1]. Розуміння цього, ставить перед сучасними управлінцями завдання пошуку нових методів управління персоналом із метою максимізації використання його потенційних можливостей, креативних ідей.

Однією з умов їх успішної реалізації є впровадження інновацій. Як показує досвід розвинених країн світу, інноваційний розвиток детермінує стійке економічне зростання, створення якісно нових робочих місць, вирішення соціальних проблем. Безперечно, що сьогодні для економіки характерна наявність стійкої тенденції недостатнього рівня впровадження інновацій. Це призводить не тільки низьку конкурентоспроможність вітчизняної експортної продукції на зарубіжних ринках внаслідок технологічного відставання, її високої трудомісткості та собівартості, а й негативно впливає на освітньо-кваліфікаційну структуру робочої сили й зайнятості населення.

Однією з умов стійкого та швидкого зростання регіональної економіки є залучення ноу-хау, технологій і новітніх знань зі світової економіки. Іншими словами, «економічна гонка за лідером» стимулює швидкі темпи економічного зростання та, відповідно, зростання рівня зайнятості. Безперечно, потреба у формуванні інноваційної інфраструктури в умовах розвитку національної економіки новітніх технологіях викликає необхідність впровадження інновацій безпосередньо в професійній і вищій освіті [2]. Поліпшення якості робочої сили економічно активного населення шляхом освіти впродовж трудового життя (long term education). Втім, навіть наявність певного рівня професійної освіти не гарантує роботу за набутою професією чи спеціальністю. Так як існують суттєві диспропорції між потребами ринку праці і пропозиціями ринку освітніх послуг. Висока частка низькокваліфікованої праці у виробництві «знецінюють» придбані професійні знання та навички працівників.

В сучасних умовах господарювання ефективне функціонування підприємства, підвищення конкурентоспроможності продукції та розвиток підприємства тісно в цілому пов'язані з підвищенням рівня його потенціалу. Зростання потенціалу підприємства може бути досягнуто за рахунок підвищення рівня його складових, зокрема – трудового потенціалу. В ринкових умовах функціонування трудовий потенціал підприємств визнають одним із головних ресурсів економіки, від ефективного використання якого на мікрорівні залежить ефективність застосування активів підприємства, на макрорівні – економічний розвиток держави. Трудовий потенціал – головний ресурс підприємства, оскільки саме завдяки людському інтелекту може створюватися нова, конкурентоспроможна продукція.

У наукових працях вітчизняних і зарубіжних учених пропонується ряд методів ефективного управління персоналом.

До класичних методів управління персоналу відносять:

- Адміністративні (ґрунтуються на владі, дисципліні та покаранні, відомі в історії як «метод батога», вони спираються на адміністративну підлеглість об'єкту суб'єктові, на основі існуючої ієрархії управління. Орієнтуються на такі мотиви поведінки, як усвідомлена необхідність трудової дисципліни, культура трудової діяльності, відчуття довга. Діють через наступні механізми: правові

норми, організаційні схеми, інструкції, нормування, розпорядження, накази, які використовуються у процесі оперативного управління);

- Економічні (базуються на використанні економічних стимулів і відомі як «метод пряника», по їх допомогу здійснюється матеріальне стимулювання колективу, окремих працівників, це – економічні нормативи діяльності, система матеріального заохочення, участь в прибутках, премії);

- Соціально-психологічні (засновані на використанні моральних стимулів до праці і впливають на персонал за допомогою психологічних механізмів з метою перекладу адміністративного завдання в усвідомлений борг, внутрішню потребу людини).

Сучасніші методи управління пропонують використання так званих 3х стилів:

- Стиль участі (пояснити чому працівник важливий в команді, створити відчуття власної значущості; застосовується для нових членів команди і працівників низових ланок);

- Стиль безпосереднього керівництва (дати працівникам відповідь 5 питань Що? Як? Чому? Коли? Працівники повинні знати, що повинні робити, які їх обов'язки, коли робота повинна бути завершена);

- Стиль командної роботи (обмін досвідом, сумісне вирішення проблем, колективні ради).

Для ефективного управління персоналом менеджер повинен уміти розпізнавати креативний потенціал і роль особи працівника в інноваційних процесах. Знати його мотиваційні установки, уміти їх формувати і направляти відповідно до завдань, що стоять перед підприємством. Численні дослідження показують на те, що працівники, націлені тільки на прибуток, не особливо схильні до креативності.

Відомий дослідник Тереза Амабайл сформулювала «внутрішній мотиваційний принцип креативності». Який полягає у тому, що люди більш креативні, коли вони мотивуються інтересом до роботи й отриманим від неї задоволенням, а не тільки грошима [3]. Тому управлінець повинен вміти переконувати працівників у тому, що бажання якнайскоріше отримати прибуток є небезпечним для інноваційного процесу. Або взагалі не привертати до цього процесу працівників, зацікавлених тільки у доходах.

Різноманітність методів управління персоналом та активізація їх інноваційного потенціалу з одного боку дає значні результати. А з іншою створює ряд нових управлінських проблем, через те, що не дають стандартних схем дій у різних ситуаціях і конкретної прив'язки кожного методу до ситуативних завдань. Висококваліфікований управлінець повинен уміти вибирати саме ті методи пошуку інноваційних ідей, які будуть найбільш продуктивними у певному середовищі та для конкретних працівників. Зокрема, кінцевий результат у значній мірі залежить від того, наскільки менеджер зумів розпізнати наявні та приховані здібності своїх працівників. Також надав можливість кожному з них брати участь в інноваційній діяльності.

Отже, сучасний процес управління персоналом включає комплекс інноваційних механізмів, організованих навколо взаємодії працівників, активізації творчого потенціалу персоналу, інтеграції його зусиль на досягнення поставлених цілей. Саме розвиток креативності й інноваційного мислення персоналу сучасних підприємств може стати чинником виживання у конкурентній боротьбі.

1. Лавриненко Л.М. Інноваційний розвиток трудового потенціалу в сучасних умовах // *Сталий розвиток економіки / Міжнародний науково-виробничий журнал. – Хмельницький. – № 1, 2014 (23). – С.18-25.*

2. Біліченко С.П. Інноваційна освіта в Україні в умовах перехідної економіки // *Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції “Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури: виклики постіндустріальної економіки”, Львів, 18–19 травня 2017 р. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. – С.66–67. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lp.edu.ua/sites/default/files/attach/2017/5615/tezy_dopovidey_iv_mnpk.pdf*

3. Лавриненко Л.М. Місце інноваційної освіти у розвитку суспільства // *Інноваційна економіка Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – Тернопіль. – № 7(33), 2012. – С.36-39.*

ПОНЯТТЯ ТА СКЛАДОВІ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ПОСЛУГ У СИСТЕМІ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ

© Лісовська Л.С., Лозова І.О., 2019

Інноваційна діяльність пов'язана з трансформацією наукових досліджень і розробок, винаходів і відкриттів у новий продукт або новий технологічний процес, які впроваджуються у операційний процес, або в новий підхід до надання послуг. Однією з передумов ефективного розвитку національної інноваційної системи виступає рівень розвитку підсистеми генерації знань, тобто діяльності сукупності організацій, що виконують фундаментальні дослідження і розробки, а також прикладні дослідження. Обсяг виконаних наукових та науково-технічних робіт — обсяг робіт, що визначається як загальна вартість виконаних власними силами наукової організації фундаментальних, прикладних досліджень, науково-технічних розробок, а також наданих науково-технічних послуг [1].

Отже, наукові та науково-технічні роботи включають у себе наукові дослідження та розробки і науково-технічні послуги (рис.1). Науково-технічні послуги забезпечують використання і поширення результатів науково-технічної діяльності у суспільстві [2].

Науково-технічні послуги розглядають як вид діяльності, спрямований на забезпечення створення умов розвитку і функціонування суб'єктів науково-технічної сфери та сприяння процесам одержання, збереження, поширення і практичного застосування науково-технічних знань [2, с. 32]. До них відносяться [3]: науково-технічна діяльність бібліотек, музеїв тощо; переклад, редагування і т.ін. науково-технічної літератури; розвідування (геологічні, гідрологічні тощо); збір даних про соціально-економічні явища; розвідка корисних копалин; патентно-ліцензійна діяльність.

Науково-технічні послуги як відносини формуються і реалізуються між фізичними і юридичними особами у процесі створення, купівлі-продажу, обміну науково-технічної продукції.

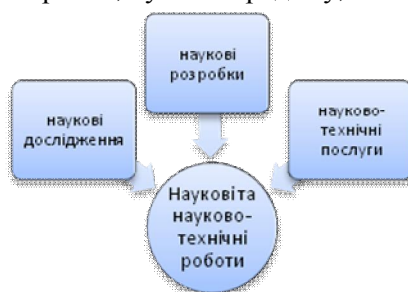

Рис. 1. Елементи системи наукових та науково-технічних робіт

Якщо проаналізувати частку послуг у структурі виконаних наукових та науково-технічних робіт, то можемо спостерігати збільшення від 3,8% у 1996 році до 10,7% у 2015 році [4]. Проте порівняння цієї частки із фундаментальними дослідженнями дозволяє зробити сумний висновок про короткострокові цілі здійснення наукової діяльності організацій та зрозуміти низьку ефективність інноваційної діяльності загалом.

1. http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/ni/ind_rik/ind_u/ind_met.html
2. Шаповалова Л. А. Державне регулювання ринку науково-технічних послуг в Україні: дис. на здоб. наук. ступ. канд. ек. наук. : 08.02.02 / Л. А. Шаповалова. – К., 2006. – 206 с. – Бібліогр. : с. 160-183.
3. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/ru/16655/sp?sp=i3:max100>
4. www.ukrstat.gov.ua/.

МОДЕЛЬ «ДЕШЕВОЇ РОБОЧОЇ СИЛИ» ЯК ГАЛЬМО СУЧАСНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

©Лотиш О.Я., Бригадир Б.В., 2019

В сучасних умовах комп'ютерна техніка охопила усі сфери життєдіяльності сучасної людини. Її поширення сприяло появі нових цікавих та високооплачуваних професій. Сьогодні основою розвитку суспільства виступають, так звані, високі технології, які формують новий технологічний уклад.

Тому стратегічний розвиток України визначатимуть сфери інформаційних технологій (ІТ) та програмного забезпечення (ПЗ). Це обумовило на державному рівні визначити курс на модернізацію національної економіки на основі розвитку ІТ-індустрії.

Поки-що наша держава у вирішенні цих питань значно відстає від більшості розвинених країн світу. Якщо Україна не займе гідного місця на глобальному ІТ ринку, то вона може залишитися за межею світового розвитку, будучи постачальником дешевої робочої сили [1].

Сьогодні розвиток та створення повноцінної індустрії програмного забезпечення гальмується цілою низкою чинників, які можуть бути загрозою національній безпеці країни. Такими чинниками є вплив за кордон фахівців у галузі комп'ютерних технологій та передача закордонними замовникам результатів певних фундаментальних досліджень та науково-дослідних і науково-конструкторських робіт виконавцями за невелику винагороду без реєстрації авторських прав.

Також негативно впливає на розвиток даної сфери недостатній рівень володіння англійською мовою серед фахівців. Перелічені вище чинники є породженням моделі «дешевої робочої сили», яка склалася за умов екстенсивного типу економічного зростання.

Виходячи з сучасних реалій економічного життя країни нами виокремлено джерела формування моделі «дешевої робочої сили»:

1. Передусім, існуюча податкова політика, в якій податок з доходів фізичних осіб не відноситься до бюджетоутворюючих, а таким є податок на додану вартість (ПДВ). Тому державні інституції в Україні не зацікавлені у зростанні доходів громадян. На противагу цьому в країнах Євросоюзу податки з доходів громадян складають 35-50% і займають лівову частку у наповненні бюджету країни.

2. Інерційна державна соціальна політика, в якій не подолана ціла низка соціальних виплат і пільг. Зокрема, нині налічується близько 120 категорій пільговиків, з яких лише 45 категорій мають право на пільги за соціальною ознакою, а 57 – за професійною, при цьому вони передбачені у 58 законах та більше як 120 підзаконних нормативно-правових актах [2].

3. Значне навантаження на роботодавців з фінансування соціальних заходів.

Наслідками моделі «дешевої робочої сили» є:

- наявність диспропорцій в оплаті кваліфікованої і некваліфікованої, розумової і фізичної праці. Протягом останніх років найбільші заробітки були у сфері фінансових, посередницьких послуг, а не в сфері матеріального виробництва. Співвідношення в посадових окладах між працівниками основних професій і керівниками в Україні сягає 1:200 на противагу європейським країнам, де ця норма становить від 1:4 до 1:12. Кожен четвертий найманий працівник в Україні перебуває за межею бідності. Таке ганебне явище, як бідність серед тих, хто працює, просто не має виправдання з позиції європейської практики [3];

- низька мотивація до економічної активності, яка не сприяє розвитку сучасної інноваційної інфраструктури. Середньомісячна заробітна плата в Україні за 2018 рік становила 7811 гривень, що еквівалентно €256; для порівняння: в Польщі – €1102 , Великобританії – €3498, Франції – €2957, Німеччині – €3703 [3].

Отже, важливими чинниками розвитку інноваційної інфраструктури країни є наявність відповідної державної політики. Передусім потребує реформування податкова сфера з перенесенням акцентів від податку на додану вартість на механізми прямого оподаткування поточних доходів громадян. Також необхідно оптимально перерозподілити розмір єдиного соціального внеску між роботодавцями і домогосподарствами або запровадити прогресивну шкалу оподаткування доходів домогосподарств.

1. Шевчук Ю. В. *Особливості сучасного розвитку комп'ютерних технологій в Україні / Ю. В. Шевчук, О. Б. Потіха // Збірник тез доповідей □ Міжнародної науково-технічної конференції молодих учених та студентів «Актуальні задачі сучасних технологій», 28-29 листопада 2018 року. — Т.: ФОП Паляниця В. А., 2018. — Том 3. — С. 252–253.*

2. Ткаченко Л. *Модель «дешевої робочої сили» та її наслідки для України / Л.Ткаченко. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://dt.ua/macrolevel/model-deshevoyi-robochoyi-sili-ta-yiyi-naslidki-dlya-ukrayini>*

3. *Дешева робоча сила: чому в українців такі низькі зарплати. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://m.znaj.ua/society/187556-desheva-robocha-sila-chomu-v-ukrajinciv-taki-nizki-zarplati>*

УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТРАНСФЕРУ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

© Луцків О.М., 2019

Світовий досвід свідчить про те, що основою інтенсифікації інноваційних процесів є трансфер технологій. В Україні, нажаль, і надалі, триває тенденція до зниження ефективності цього процесу. На сьогоднішній день так і не відбулося суттєвих, проривних зрушень в інноваційній діяльності українських підприємств та, відповідно, в реалізації інноваційної моделі розвитку економіки. Це стосується і кількості інноваційно-активних підприємств, і обсягів реалізації інноваційної продукції, і чисельності науковців, і кількості наукових організацій, і бюджетного фінансування науки тощо. Такі тенденції, у свою чергу, сприяють нарощуванню сировинної складової валового продукту, замість інтелектуаломісткої.

Невід'ємним елементом інноваційного розвитку є трансфер технологій. Згідно Закону України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» трансфер технологій розглядається як передача технології, що оформляється шляхом укладення двостороннього або багатостороннього договору між фізичними та/або юридичними особами, яким устанавлюються, змінюються або припиняються майнові права і обов'язки щодо технології та/або її складових». Серед основних видів трансферу технологій можна виділити такі, як передача патентів на винаходи, передача "ноу-хау", інжиніринг, інформаційний обмін через персональні контакти (на семінарах, симпозіумах, різноманітних виставках), наукові дослідження та розробки під час програм обміну вченими та спеціалістами, а також організування спільного виробництва [1].

Незважаючи на те, що українські науковці і розробляють інноваційні технології, наприклад, ресурсоощадного та безвідходного виробництва, альтернативних джерел електроенергії та багато інших, однак більшість із них так і не досягають споживача. Разом з тим, вітчизняні підприємці у пошуках ефективних інноваційних технологій дуже часто звертаються до зарубіжних винахідників, не знайшовши відповідних технологій всередині країни. Основною проблемою у цій сфері і надалі залишається – незадоволеність попиту, з однієї сторони та недостатність пропозиції з іншої. Причиною такої ситуації є перш за все недосконала система та нерозвинута мереж обміну технологіями між учасниками інноваційного процесу.

Значною проблемою для підприємств, які потребують трансферу технологій, часто є їх недостатня компетенція у питаннях купівлі технології, а для розробника – проблема збуту власного інтелектуального продукту. Як показує світова практика, процес трансферу технологій найоптимальніше можна організувати шляхом створення науково-виробничих і дослідницьких об'єднань та центрів, які надають широкий спектр послуг у сфері трансферу технологій. Зокрема, можливі такі послуги даних посередників, як створення технологій під замовлення, налагодження контактів між суб'єктами трансферу, збирання інформації та створення баз даних про попит і пропозицію на передачу технологій, охорона інтелектуальних прав і комерціалізація результатів наукових досліджень та розробок [2].

Основними каналами трансферу інновацій і технологій є: міжнародна торгівля інноваційною продукцією, ліцензійна торгівля, міжнародна міграція капіталу і робочої сили, різні інші форми міжнародної науково-технічної співпраці. Міжнародна співпраця в науково-технічній сфері відіграє активну роль у формуванні сучасної відкритої економічної системи. Така співпраця сприяє:

- ☐ підвищенню ефективності національного виробництва, процесів відтворення;
- ☐ забезпеченню більшої наукоємкості національного виробництва, завдяки як технологічній спеціалізації, так і залученню іноземних технологій у вигляді товарів, ноу-хау тощо; підвищенню добробуту, вирішенню ряду соціальних проблем засобами технічного прогресу;
- ☐ поліпшенню екологічної ситуації завдяки впровадженню матеріаломістких і ресурсозберігаючих технологій, використанню альтернативних матеріалів і речовин.

Перспективи інноваційного розвитку України значною мірою залежать від результатів реалізації її співпраці із країнами-членами ЄС. Співробітництво України з ЄС дасть можливість отримати досвід технологічної модернізації вітчизняного виробництва за рахунок оволодіння новітніми

наукомісткими технологіями. Україна, ставши активним учасником інноваційного процесу поряд із країнами-членами ЄС, може поступово стати країною-експортером високотехнологічного обладнання та сучасних технологій. Основними мотиваційним чинником євроінтеграційного вектору розвитку України є високий інноваційний потенціал ЄС.

Суттєве значення передачі технологій в цілях інноваційного розвитку, вимоги Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС з наближення законодавства України до законодавства ЄС. Позитивним є те, що сучасна політика ЄС у сфері наукових досліджень та розвитку технологій передбачає подальше зростання інвестицій у науково-дослідну сферу і містить широкий інструментарій для розширення міжнародної співпраці. Потужним інструментом для реалізації науково-технологічної політики ЄС є Рамкові програми з наукових досліджень і розвитку технологій. На сьогоднішній день діє вже 8 РП.

Взаємодія з європейською мережею трансферу технологій (EEN) забезпечується через Консорціум EEN-Україна, діяльність якого координує Український фонд підтримки підприємництва. Партнерські відносини з мережами RTTN і RCTT забезпечують вихід власників наукомістких розробок на ринок СНД, а єдність форматів європейської, української, російської та білоруської мереж створює передумови для ефективної роботи. Основною метою створення УІСТТ є формування ефективного інструменту, спрямованого на комплексну і систематичну підтримку процесів трансферу технологій, розширення регіональної та міжрегіональної взаємодії між суб'єктами інноваційної діяльності та трансферу технологій і створення умов для просування інноваційних технологій та високотехнологічної продукції на внутрішній та зовнішній ринки [3].

Міжнародне співробітництво у сфері трансферу технологій передбачає:

Ø укладення двосторонніх і багатосторонніх міжнародних договорів України щодо науково-технічного, технологічного, інвестиційного співробітництва і кооперації; залучення інвестицій у науково-технічний комплекс України;

Ø сприяння запровадженню в Україні міжнародних стандартів, зокрема стандартів системи управління якістю; передачу технологій у рамках науково-технічної і виробничої кооперації та інвестиційного співробітництва;

Ø забезпечення участі вітчизняних підприємств, наукових установ, організацій та вищих навчальних закладів у міжнародних виставках та ярмарках високотехнологічної продукції тощо

Сучасний характер міжнародної співпраці відзначається значним розповсюдженням обміну високотехнологічними товарами. Міжнародне співробітництво у сфері трансферу технологій передбачає: укладення двосторонніх і багатосторонніх міжнародних договорів України щодо науково-технічного, технологічного, інвестиційного співробітництва і кооперації; залучення інвестицій у науково-технічну сферу України; сприяння запровадженню міжнародних стандартів, зокрема стандартів системи управління якістю; передачу технологій у рамках науково-технічної і виробничої кооперації та інвестиційного співробітництва; забезпечення участі вітчизняних підприємств, наукових установ, організацій та вищих навчальних закладів у міжнародних виставках та ярмарках високотехнологічної. Світова практика, свідчить, що процес трансферу технологій найоптимальніше можна організувати шляхом створення науково-виробничих і дослідницьких об'єднань та центрів, які надають широкий спектр послуг у сфері трансферу технологій. Зокрема, можливі такі послуги даних посередників, як створення технологій під замовлення, налагодження контактів між суб'єктами трансферу, збирання інформації та створення баз даних про попит і пропозицію на передачу технологій, охорона інтелектуальних прав і комерціалізація результатів наукових досліджень та розробок.

1. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій: Закон України від 14 вересня 2006 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

2. Андросова О.Ф. Трансфер технологій як інструмент реалізації інноваційної діяльності: [монографія] / О.Ф. Андросова, А.В. Череп. – К.: Кондор, 2007. – 356 с.

3. Регламент роботи Української інтегрованої системи трансферу технологій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.untt.com.ua/.../reglament-roboti-uisst.doc

ВПЛИВ МЕХАНІЗМУ ВЕНЧУРНОГО ІНВЕСТИВАННЯ НА СТВОРЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

© Лях І.І., 2019

Економічно розвинені країни розглядають венчурний механізм як важливу складову частину національних інноваційних систем та прагнуть до його більшого поширення в економіці, про що свідчить той факт, що уряди цих країн продовжують ухвалювати спеціальні програми з підтримки суб'єктів венчурного підприємництва. Серед основних світових тенденцій розвитку венчурного підприємництва можна назвати: посилення прямої державної участі; доповнення фінансування приватного сектору та створення компаніям, переважно науково-технічним, сприятливих умов для розвитку протягом тривалого періоду; фінансування найуспішніших проектів урядами при збереженні управління професіоналами з приватного сектору; мінімальна участь держави у прийнятті конкретних управлінських рішень.

Підтримуючи розвиток венчурної інноваційно-інвестиційної діяльності, держава отримує можливість багаторазово окупати свої вкладення через податки від створення сучасних виробництв і стабільну конкурентоспроможну інноваційну економіку. Світовий досвід доводить, що

для вирішення проблем венчурного підприємництва необхідна активна державна політика в межах створення сучасної інноваційної інфраструктури для комерціалізації нововведень.

Дивлячись на динамічний розвиток ринку венчурного інвестування з 2014 року, створенням позитивного іміджу України в світі займається Українська асоціація венчурного та приватного капіталу (UVCA), що об'єднала близько 50 венчурних фондів, фондів прямих інвестицій, акселераторів, інкубаторів і некомерційних установ. Результати дослідження свідчать, що 2017 рік став рекордним в історії українського венчурного бізнесу – стартапами було залучено \$258,6 млн, що втричі більше, ніж у 2016 році. Зауважимо, що українські стартапи створюють висококонкурентну інноваційну продукцію, яка здатна задовольнити потреби споживачів у всьому світі (наприклад, додаток Grammarly, онлайн-сервіс із перевірки граматики, що залучив \$110 млн.). Augmented Pixels, Depositphotos, Lookserу, Readdle – це неповний, але дуже потужний в умовах сьогодення, перелік унікальних продуктів і технологічних рішень, створених в Україні [1].

У щорічному міжнародному рейтингу «Глобальний індекс інновацій» (ГІІ) за показником «угоди з венчурним капіталом» Україна демонструє негативну тенденцію: у 2015 р. займала – 51 місце, а у 2017 р. вже – 75 місце, питома вага якого у порівнянні з 2016 р. скоротилася у 1,7 рази (з 127 країн світу) [2, 3, 4, 5]. Отже, за оцінкою показника «угоди з венчурним капіталом» щодо ресурсного забезпечення інноваційного розвитку Україна значно поступається країнам, у яких рейтинги протягом останніх двох років є найвищими, тобто мають перше місце (це США, Франція, Канада, Ізраїль). Звернемо увагу, що нестабільність венчурного фінансування має негативні наслідки навіть в розвинених країнах, за рахунок яких, наприклад, Швеція не змогла утримати позицію лідерства у 2015-2017 рр. (у 2014 р. – 1 місце).

В країнах-членах Європейського союзу держава завжди приймає на себе частину ризиків, які пов'язані з інноваційною діяльністю, особливо, коли це стосується наукових кіл, підрозділів НДДКР, а також взаємозв'язків між ними. Співробітництво в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС може надати нового імпульсу інноваційним зрушенням у вітчизняному промисловому секторі завдяки розширенню можливостей участі України у програмах науково-технічного розвитку ЄС та її інтеграції до Європейського дослідницького співтовариства.

Використання ризикового венчурного інвестування в умовах побудови інноваційно-інвестиційної моделі розвитку національної економіки при обмежених коштах сприятиме

активізації науково-технічної та інноваційної діяльності, структурній трансформації економіки, створенню додаткових робочих місць тощо. Особливе значення має венчурне інвестування для комерціалізації результатів наукових досліджень у наукоємних і високотехнологічних галузях для підприємств, які беруть участь у розробці і впровадженні у виробництво нових ідей і технологій.

Розвиток венчурного інвестування інноваційної сфери в Україні неможливий без державної підтримки, оскільки попри значне зростання кількості венчурних фондів обсяг коштів, що йде на фінансування інноваційної діяльності, залишається досить малим. Одним з важливих чинників, який зможе суттєво збільшити залучення венчурного капіталу в інноваційні підприємства, створить додаткові гарантії для інвесторів, має стати така форма взаємодії держави та ринку, як механізм державно-приватного партнерства у спосіб створення Національного венчурного фонду. Функціонування фонду має позитивно вплинути на всебічне фінансове, організаційне, юридичне забезпечення та матеріальне стимулювання національної наукової та винахідницької спільноти, що передбачає входження в європейську патентну систему.

1. *Перспективи ринку венчурних і прямих інвестицій в Україні.* URL: <https://www2.deloitte.com/ua/uk/pages/press-room/press-release/2018/prospects-of-venture-capital-and-direct-investment.html#>

2. *Global Innovation Index.* 2014. URL: <https://www.globalinnovationindex.org/userfiles/file/reportpdf/GII-2014-v5.pdf>

3. *Global Innovation Index.* 2015. URL: <https://www.globalinnovationindex.org/userfiles/file/reportpdf/GII-2015-v5.pdf>

4. *Global Innovation Index.* 2016. URL: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2016.pdf

5. *Global Innovation Index.* 2017. URL: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2017.pdf

СМАРТ-СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

© Лях О. В., 2019

Нова парадигма регіональної політики, що застосовується зараз в Європейському Союзі, є місцево орієнтованою, багаторівневою, інноваційною та спрямованою на різні типи регіонів. Останнім часом концепція смарт-спеціалізації (тобто «розумної спеціалізації») зайняла важливе місце в регіональній політиці європейських країн, а також поширюється в академічній літературі, в тому числі і в Україні (див., наприклад, [1 – 5]). Роль смарт-спеціалізації у сучасній європейській регіональній політиці є настільки важливою, що наявність національної або регіональної стратегії смарт-спеціалізації стала необхідною умовою для фінансування країн або регіонів ЄС із структурних фондів Союзу.

Стратегії смарт-спеціалізації тісно пов'язані з розвитком регіональних інноваційних систем, які здатні самостійно продукувати нові знання для перетворення їх на інновації в регіональній економіці, або залучати зовнішні джерела знань для інноваційного розвитку регіону. Побудова стратегії розумної спеціалізації базується на ретельному аналізі так званих регіональних активів, до яких відносяться: промислові об'єкти і базові технології, що застосовуються, кластери та інші мережеві форми організації бізнесу, університети, науково-дослідні інститути, технологічні центри, людський капітал і його професійний рівень, навколишнє середовище, доступ до ринків, система управління в регіоні, а також наявність і тіснота зв'язків регіону як міжнародних, так і міжрегіональних всередині країни.

Центральним елементом процесу розробки стратегії смарт-спеціалізації, який відрізняє його від подібних документів, що розробляються в рамках традиційних схем інноваційної та промислової політик, є фокусування на «підприємницькому самопізнанні» або «підприємницькому відкритті» (self-discovery or entrepreneurial discovery), яке представляє собою процес колективної творчості, за допомогою якого підприємці «відкривають» нові напрямки діяльності шляхом об'єднання існуючих науково-технічних знань (наприклад, пов'язаних з використанням ІКТ або нанотехнологій) з промисловими ресурсами і можливостями в регіоні (наприклад, унікальними місцевими професійними навичками і знаннями), які можуть привести до нових економічних можливостей. Цей новий процес «самопізнання» також дозволяє уникнути імітацій стратегій інших регіонів, які були характерні багатьом минулим регіональним інноваційним стратегіям. Крім того, емпіричні дані показують, що, незважаючи на наявність в декількох регіонах схожих умов, підприємці в цих регіонах можуть спеціалізуватися в самих різних видах діяльності (через процес «самопізнання», наприклад, шляхом застосування тих же інформаційно-комунікаційних технологій, але з урахуванням місцевих умов) [6, с. 32].

Концепція смарт-спеціалізації передбачає побудову регіональних стратегій за принципом «знизу-вгору», тобто перевага віддається представникам місцевих зацікавлених сторін, перш за все підприємцям, у виборі пріоритетних сфер для політичної підтримки в процесі «підприємницького відкриття» [7, с. 5], а деякі дослідники вважають взагалі неприйнятним «ручне» встановлення пріоритетів секторального розвитку, тобто втручання представників влади у вибір стратегічних пріоритетів [5, с. 81]. Однак, слід признати, що в умовах інституційної нерозвиненості системи стратегічного управління розвитком регіонів, слабкістю регіональних інноваційних систем, відсутності необхідного інформаційно-консультаційного забезпечення підприємців в промислових регіонах України щодо сучасних технологій в різних галузях промисловості та секторах економіки [8], необхідно сформувати належне інституційне забезпечення, яке би спонукало учасників «підприємницького відкриття» вибрати такі пріоритетні сфери економічної діяльності, технології, відповідну інноваційну інфраструктуру, які би відповідали національним пріоритетам структурної, регіональної та інноваційної політик. Таке інституційне забезпечення може стати певним запобіжником впливу на процес вибору пріоритетних сфер для політичного втручання та інвестування коштів місцевих бюджетів і Фонду регіонального розвитку таких факторів, як

залежність від минулої траєкторії розвитку і пов'язаних з нею функціональних, когнітивних і політичних блокувань.

Необхідно в регіонах створити «центри компетенції» для управління процесом навчання та розробки стратегій смарт-спеціалізації. Команди цих центрів, наскільки це можливо, мають бути не заангажовані щодо міркувань політичної підтримки тих чи інших економічних секторів чи галузей промисловості. Їх функціями будуть підготовка необхідної інформації для розробки стратегії та організаційне забезпечення її впровадження. Політична підтримка, яка важлива для започаткування та управління процесом розробки та впровадження стратегії, може надаватися через координаційні міжміністерські робочі групи та регіональні ради з питань науки і техніки.

Стосовно вибору пріоритетних сфер для політичної підтримки стратегічних напрямків смарт-спеціалізації в промислових регіонах України можна вже на підготовчому етапі визначити сфери економічної діяльності, на які перш за все слід орієнтувати розвиток інфраструктури підтримки інноваційного підприємництва в цих регіонах. Це циркулярна економіка, сектор послуг, пов'язаний з охороною здоров'я та соціальною діяльністю, туристично-рекреаційний сектор. Необхідність створення системи трансферу циркулярних технологій та еко-інновацій в промислових регіонах України викликана тим, що в цих регіонах накопичилася значна кількість промислових відходів та забруднених в результаті виробничої діяльності земельних ділянок і безгоспних промислових споруд (т.зв. браунфілдів). Наявність такої системи буде сприяти розширенню зеленого бізнесу та появі відповідних робочих місць, тобто, крім екологічного ефекту від вибору цього напрямку в якості стратегічного пріоритету, буде отриманий певний соціальний результат. Другий пріоритетний напрямок тісно пов'язаний з попереднім, оскільки інтенсивна промислова діяльність в цих регіонах і несприятлива екологічна ситуація підвищують рівень захворюваності в регіоні професійними, онкологічними та серцево-судинними захворюваннями. Реалізація цього пріоритетного напрямку в рамках стратегії розумної спеціалізації створить можливості для розвитку підприємницької діяльності, що пов'язана з розробкою і освоєнням медичних технологій, включаючи біотехнології, виробництвом лікарських засобів, персоналізованою медициною, медичною діагностикою та лікуванням хворіб, які спричинено професійною діяльністю в промисловості тощо.

1. Foray D. *Smart specialization: from academic idea to political instrument, the surprising career of a concept and the difficulties involved in its implementation* / D. Foray, P.A. David, B.H. Hall // *MTEI Working Paper*. – Lausanne, Switzerland. – 2011. – 16 p.

2. Grillitsch M. *Institutions, smart specialisation dynamics and policy* / Marcus Grillitsch // *Environment and Planning C: Government and Policy*. – 2016. – № 34 (1). – P. 22-37.

3. Egorov I. *Current state of S&T and innovation and perspectives of implementation of “smart specialization” concept in Ukraine* / I. Egorov, G. Dubinskyi // *Vector European*. – 2016. – № 2. – P. 8–14.

4. Лях А. В. *Промышленная политика в условиях децентрализации государственного управления: стратегия разумной специализации* / А.В. Лях // *Экономика промышленности*. – 2016. – № 2. – С. 74–90.

5. Снігова О.Ю. *Розкриття потенціалу смарт-спеціалізації для подолання регіональної структурної інертності в Україні* / О.Ю. Снігова // *Економіка України*. – 2018. – № 8. – С. 75–87.

6. OECD. *Innovation-driven growth in regions: The role of smart specialisation*. Paris: OECD Publications. 2013. 202 p.

7. Foray D. *Smart specialisation and the New Industrial Policy agenda* / D. Foray // *Policy Brief* № 8. – [Електронний ресурс]. – Доступний з: https://ec.europa.eu/research/innovation-union/pdf/expert-groups/i4g-reports/i4g_policy/ "brief 8 - smart specialisation.pdf".

8. *The JRC teams up with Ukraine on smart specialisation strategies for innovation-driven growth*. 26.10.2017. – [Електронний ресурс]. – Доступний з: <https://ec.europa.eu/jrc/en/news/jrc-teams-ukraine-smart-specialisation-strategies-innovation-driven-growth>.

ІННОВАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА В ІННОВАЦІЙНОМУ ПРОЦЕСІ: РОЛЬ ТА МІСЦЕ В УКРАЇНІ

© Мазур Н.А., 2019

Конкурентоспроможність країни визначається її здатністю максимально швидко генерувати та впроваджувати інновації. Місце інноваційної інфраструктури в системі забезпечення процесу створення нової техніки і технології (ПСНТ) показано на рис. 1. Виходячи зі змісту етапів ПСНТ, крім інноваційної інфраструктури, доцільно виділити інноваційно-виробничу, яка охоплює етап процесу виробництва інноваційної продукції та інфраструктуру ринку інновацій, яка забезпечує процеси комерційної реалізації інноваційної продукції та дифузію інновацій.

Процес створення нової техніки і технологій ПСНТТ				Процес комерційної реалізації інноваційної продукції ПКРІП	
Фундаментальні дослідження ФД	Прикладні дослідження ПД	Дослідно-конструкторські роботи ДКР	Промислове виробництво інноваційної продукції ПВ	Комерційна реалізація інноваційної продукції КР	Дифузія інновацій ДІ
Сфера обслуговування об'єктами інноваційної інфраструктури					
Сфера обслуговування об'єктами інноваційно-виробничої інфраструктури				Сфера обслуговування об'єктами інфраструктури ринку інновацій	

Рис. 1. Спрямованість інфраструктури залежно від охоплення етапів процесу створення і комерціалізації інноваційної продукції

Упродовж 2017 р. наукові дослідження і розробки (далі – НДР) в Україні виконували 963 організації, 45,8% з яких відносилися до державного сектору економіки, 39,0% – підприємницького, 15,2% – вищої освіти.

На підприємствах та в організаціях, які здійснювали НДР, кількість виконавців таких робіт на кінець 2017р. становила 94,3 тис. осіб (з урахуванням сумісників та осіб, які працюють за договорами цивільно-правового характеру), з яких 63,0% – дослідники, 9,7% – техніки, 27,3% – допоміжний персонал. У 2017 р. частка виконавців НДР (дослідників, техніків і допоміжного персоналу) у загальній кількості зайнятого населення становила 0,58%, у тому числі дослідників – 0,37% [1].

Під інноваційною інфраструктурою розуміємо увесь спектр структур як державної, так і приватної форм власності, що необхідні для забезпечення розвитку та підтримки всіх стадій інноваційного процесу. За теорією нерівномірності інноваційної діяльності для активізації інноваційної діяльності кожного окремого підприємства необхідна наявність відповідних складових інноваційної діяльності як на рівні підприємства, так і економіки в цілому [2, с.50].

Оскільки інновація є результатом науково-технічного прогресу, не варто плутати суто наукові та комерційно-прикладні інноваційні пріоритети, адже вимоги до інфраструктур у першому та другому випадках не є ідентичними. Для обґрунтування цієї тези виходитимемо із такого розуміння класифікації науково-технічного прогресу: науково-технічний прогрес доцільно розділити умовно на два взаємопов'язані і взаємодоповнюючі сегменти: сегмент науково-технологічних досягнень і сегмент виробничо-господарських досягнень.

У першому випадку метою та результатами науково-технічного прогресу є наукові досягнення, такі як певні набуті нові знання і вміння, нові науково-технічні ідеї та їх обґрунтування, винаходи, відкриття, нові технології на кардинально нових принципах. У другому ж випадку і метою, і результатами науково-технічного прогресу є виробничо-технологічні досягнення.

Із зазначеного можна зробити висновок, що під інноваційною діяльністю в її практичному, виробничо-господарському баченні треба розуміти діяльність окремих осіб чи організацій, спрямовану на реалізацію із комерційною метою деяких виробничо-господарських досягнень,

застосування прогресивних технологій, систем, обладнання і машин на базі впровадження науково-технологічних досягнень. Ефективність провадження такої практично спрямованої інноваційної діяльності багато в чому визначається інноваційною інфраструктурою. Тому інноваційна інфраструктура є базовою складовою інноваційної економіки, інноваційного потенціалу суспільства, фундаментом інноваційного процесу.

Достатньо розвинена інноваційна інфраструктура зумовлює темпи розвитку економіки країни і зростання добробуту її населення. Досвід розвинених країн світу показує, що в умовах глобальної конкуренції на світовому ринку неминуче виграє той, хто має розвинену інфраструктуру створення і реалізації інновацій, хто володіє найефективнішим механізмом інноваційної діяльності.

У нинішніх умовах економіки необхідно забезпечити ефективний взаємозв'язок науково-технічного потенціалу науково-навчальних установ, інноваційних структур і безпосередньо товаровиробників, що функціонують відокремлено. Складові інноваційної інфраструктури повинні тісно взаємодіяти із товаровиробниками з метою отримання зворотного зв'язку науки і виробництва, стимулюючи наукові установи здійснювати інноваційні розробки з високою практичною значущістю.

Проходження науково-технічної продукції від виробника до споживача складний, багатоваріантний шлях, в якому задіяна велика кількість учасників, застосовуються різні методи та форми взаємодії. Процес вимагає наявності часу, коштів й інших ресурсів [2, с.52].

За 2017 р. загальний обсяг витрат на виконання НДР власними силами організацій становив 13379,3 млн. грн, у тому числі витрати на оплату праці – 7152,9 млн. грн, інші поточні витрати – 5444,6 млн. грн, капітальні витрати – 781,8 млн. грн, з них витрати на придбання устаткування – 659,1 млн. грн. Частка загального обсягу витрат у ВВП становила 0,45%. За даними 2016р., частка обсягу витрат на НДР у ВВП країн ЄС-28 у середньому становила 2,03%. Більшою за середню частка витрат на дослідження та розробки була у Швеції (3,25%), Австрії (3,09%), Німеччині (2,94%), Данії (2,87%), Фінляндії (2,75%), Бельгії (2,49%); меншою – у Македонії, Латвії, Румунії, Кіпрі та Мальті (від 0,43% до 0,61%) [1, 3].

У 2017 р. 21,9% загального обсягу витрат були спрямовані на виконання фундаментальних наукових досліджень, які на 92,4% профінансовано за рахунок коштів бюджету. Частка витрат на виконання прикладних наукових досліджень становила 23,6%, які на 51,5% фінансувалися за рахунок коштів бюджету та 27,6% – за рахунок коштів організацій підприємницького сектору. На виконання науково-технічних (експериментальних) розробок спрямовано 54,5% загального обсягу витрат, які на 40,3% профінансовані іноземними фірмами, 28,7% – організаціями підприємницького сектору та 14,3% – за рахунок власних коштів. Майже половина обсягу витрат, направлено на виконання фундаментальних наукових досліджень, припадала на галузь природничих наук, 25,5% – технічних, 9,4% – сільськогосподарських. На виконання прикладних наукових досліджень спрямовано 44,3% витрат галузі технічних наук, 20,4% – природничих, 12,3% – сільськогосподарських. Більша частина (87,7%) витрат на виконання науково-технічних (експериментальних) розробок припадає на галузь технічних наук [1].

Для підвищення ефективності та подальшого розвитку реалізації інноваційних процесів у будь-якій сфері необхідними є доступність і достовірність інформації; достатність фінансових ресурсів, у тому числі венчурний капітал; якісна та об'єктивна науково-технічна експертиза; захист об'єктів інтелектуальної власності; поширення інформації та досвіду ефекту нововведень; організація навчання та консультування кадрів, а також вирішення багатьох інших питань, що забезпечує інноваційна інфраструктура.

1. *Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>.*

2. *Микитюк П.П., Крисько Ж.Л., Овсянюк-Бердадіна О.Ф., Скоциляс С.М. Інноваційний розвиток підприємства. Навчальний посібник. – Тернопіль: ПП «Принтер Інформ», 2015. – 224 с.*

3. *Eurostat [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ec.europa.eu/eurostat>.*

ЕЛІТАРНІ МЕТОДИ СУЧАСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

© *Маковкіна Т.С., Іванова О. С., 2019*

Динамічний світ більше, ніж будь-коли, потребує висококваліфікованих фахівців в усіх сферах. Нині особливо необхідні професіонали, здатні працювати активно, зацікавлено, з високою професійною майстерністю та інноваційним підходом. Зміни в розвитку продуктивних сил, ринкових відносин вимагають постійного оновлення шляхів, форм і методів освіти, зокрема, професійної.

Так, інформатизація освіти потребує впровадження у вищу технічну освіту інноваційних за змістом – елітарних методів, засобів та форм професійної підготовки майбутніх фахівців, створення потужної інформаційної інфраструктури у вищих навчальних закладах з розвиненим інформаційно-комп'ютерним навчальним середовищем, впровадження Інтернет-технологій, електронного навчання, комунікаційних мереж (глобальних, національних, локальних) [1]. Серед задач інформатизації інженерної освіти особливе місце належить інтеграції інформаційних і педагогічних технологій у процесі професійної підготовки конкурентоспроможних фахівців. Значним потенціалом для вирішення задач інтеграції педагогічних і інформаційно-комунікаційних технологій має застосування елітарних методів професійної підготовки майбутніх фахівців, яке дозволяє вносити зміни в традиційну структуру освітнього процесу [5]. Відтак, розвиток інформаційно-комунікаційних технологій сприяє якійсій вищій технічній освіті.

Технології трансформують вищу технічну освіту, і їх вплив постійно зростає. Саме тому, значний потенціал і перспективи впровадження інновацій у процес елітарної професійної підготовки майбутніх фахівців вбачаємо у змішаному навчання [2]. Застосування в системі професійної підготовки майбутніх фахівців змішаного методу навчання створює нове освітнє середовище, що володіє рядом специфічних можливостей, в порівнянні з традиційною моделлю професійної підготовки.

Так, в першу чергу, варто констатувати розвиток навчальної автономії майбутніх фахівців. Вони стають більш активними, демонструють інтерес до предмета і методів навчання, вчаться критично оцінювати свої вміння та навички. Навчальна автономія студентів забезпечує перехід до елітарного навчання, яка характеризується високим рівнем мотивації [3].

Принадно зауважимо, що однією з ознак елітарної професійної підготовки є не лише трансляція знань, а й створення усіх необхідних педагогічних умов для особистісного зростання усіх учасників цього процесу [1]. Проте, сучасне суспільне сприймає елітарну освіту, здебільшого, як таку, що орієнтована на бізнес і політику. В умовах того, що відбувається в останні роки розмивання цінностей і змін морально-етичних норм, коли мерітократичні орієнтири майже повністю змінилися аномією, соціальної дезорієнтацією особливо молодого покоління, – розуміння еліти практично звелось до основного вузькому значенню слова (як частини суспільної спільноти). Відтак, елітарна професійна підготовка повинна транслювати у повній мірі найвищі і найактуальніші для даного періоду історії морально-етичні норми суспільства.

В межах дослідження важливо підкреслити, що елітарна освіта характеризується рядом аспектів: системою «природного» відбору, професійною підготовкою на високому рівні

складності, високим рівнем самостійності, чіткої професійної орієнтації, різнобічністю розвитку, спілкуванням з видатними людьми, розвитком лідерських якостей, традиціями. Якщо продовжити цей перелік, то найважливішим базовим компонентом, який очевидно пов'язаний з високим особистісним розвитком, є соціальна відповідальність як важлива частина духовно-моральних цінностей на високому для даного суспільства рівні [4]. З огляду на це, у найближчі роки ринок вищої технічної освіти підлаштується під запити суспільства – людей народжених в цифрову епоху, спираючись на технологічність. І так як мобільність сприяє свободі вибору та комфорту, одним з аспектів взаємодії науки і техніки стає Інтернет.

Роль Інтернету в якості джерела ресурсів для професійної освіти та самоосвіти постійно зростає. Інтернет дозволяє людині робити безліч речей без обмеження часу і простору. Люди можуть виконувати роботу, навіть не будучи присутнім на своєму робочому місці. Ключова освітня технологія, яку сміливо можна назвати елітарною – це технологія, у якій поєднується очне та електронне навчання. Таке змішане навчання визначається нами як елітарна освітня модель професійної підготовки, що базується на інтеграції традиційної очної та електронної систем освіти і забезпечує персоналізацію навчання шляхом надання майбутнім фахівцям права вибору умов та контролю над процесом оволодіння необхідними компетентностями. Навчання в умовах змішаної професійної підготовки надає можливість майбутньому фахівцеві самостійно обирати час, темп, траєкторію та ціннісну наповненість професійного розвитку. До того ж, під час застосування змішаного навчання можливе використання різноманітних типів цифрових освітніх ресурсів і онлайн-сервісів. Крім того, змішане навчання дозволяє: підвищити мотивацію, самостійність, активність, ефективність освітнього процесу; розширити освітні можливості майбутніх фахівців за рахунок збільшення доступності і гнучкості освіти, врахування їхніх індивідуальних освітніх потреб; здійснити інтерактивну взаємодію між викладачем і студентами.

Так, поєднання онлайн-ових і офлайн-ових елементів дозволяє зробити процес професійної підготовки надсучасним – ефективним, економічним і зручним, інтерактивним, особистісно – орієнтованим і адаптивним для всіх зацікавлених в навчанні сторін. Співвідношення цих двох складових елітарної професійної підготовки визначається готовністю вищого навчального закладу до побудови власного освітнього маршруту, а також його технічними можливостями.

Таким чином змішане навчання безсумнівно є прогресивною освітню технологію – елітарним методом професійної підготовки майбутніх фахівців, що має широкі перспективи для використання і подальшого розвитку.

1. Іванова О. С. Трансформація цінностей освітнього гуманізму в контексті формування гуманітарно-технічної еліти. О. С. Іванова // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка: зб. наук. праць. – Вип. 1 (73), – Житомир, 2014. С.18-21.

2. Бекішева Т. Г., Якименко Є. В. Змішане навчання: моделі та способи організації роботи студентів з іноземної мови в технічному вузі // Світ наукових відкриттів. 2015. № 11.4 (71). С. 1359-1367.

3.Краснова Т. І., Сидоренко Т. В. Змішане навчання як нова форма організації мовної освіти в немовних ВНЗ // Освітні технології і суспільство. 2014. №17 (2). С. 403-414.

4.Іванова О. С. Глобалізація і науковий прогрес. / О. С. Іванова // Фахове наукове видання «Перспективи» // Соціально-політичний журнал. Серія: філософія, політологія, соціологія. / Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського // Випуск 1 (63), — Одеса, 2015. — С. 44-47.

5. Єрмакова С. С. Інтерактивні стратегії професійної підготовки майбутніх викладачів вищих технічних навчальних закладів та педагогічні технології їх реалізації: [навчально-методичний посібник] / С. С. Єрмакова. — Одеса: «InPress», 2011. – 408с.

ІННОВАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА ЯК ДЖЕРЕЛО ГЕНЕРАЦІЇ СТАРТАПІВ

© Маркович І.Б., 2019

Зміни у світовій та вітчизняній економіці проходять стрибкоподібно практично у всіх сферах економічної активності. Неможливо заперечувати геометричність прогресії у кількості стартапів, які з'являються щороку у світовому просторі. Спільністю їх є те, що успішними стають ті, які розвиваються у сприятливому «кліматі», тобто важливим елементом підтримки інноваційного мислення та реалізації його у формі комерціалізованих проєктів є відповідне інфраструктурне забезпечення (якісне дозвільне та реєстраційне законодавче поле, відсутність надмірного фіскального тиску, розвиненість фінансового ринку, відкритість ринків і т.д.).

Дослідивши підходи до визначення інноваційної інфраструктури С. І. Архієреєва, І. О. Деріда [1, с. 83], О. С. Євсєєва [2, с. 221], Малойван В.В. [3], вказує на те, що визначаючи інноваційну інфраструктуру, вказані дослідники розглядають її як інтегровану в інноваційну (а особливо – економічну) систему сукупність взаємопов'язаних економічних підсистем (ринкову, фінансово-кредитну, матеріально-виробничу, інформаційно-кадрову, консалтингову, маркетингову), які комплексно сприяють забезпеченню оперативного та ефективного функціонування інноваційних процесів.

Потужним джерелом акселерації інноваційних процесів є формування різного роду технологічних платформ, які дають змогу їх користувачам вирішувати окремі завдання на засадах партнерства. Симбіоз різнопланових суб'єктів (бізнесові структури, дослідницькі установи, інформаційні агентства, ІТ-компанії, урядові установи) дає надзвичайно плідні результати в процесах реалізації ідей та доведення їх до рівня діючих проєктів.

Основними організаційними формами інноваційної діяльності є наступні: бізнес парк; індустріальний парк; технопарк; науковий парк; технополіс; регіональні науково-промислові комплекси, науково-технічні центри; бізнес-інкубатори; венчурні фірми; консультативні й аналітичні фірми; стратегічні альянси (консорціуми, спільні підприємства тощо); тимчасові науково-технічні колективи; кластер [4, с.5-6].

Важливим елементом підтримки стартапів є впорядкування завдань та вирішення проблем захисту інтелектуальної власності, які є основою інноваційного розвитку економіки. Особливої актуальності набуває захист даних в інтернет-просторі, віртуалізація багатьох бізнес-процесів вимагає від законодавця прискіпливої уваги до цих проблем та якнайшвидшого їх законодавчого врегулювання.

1. Архієреєв С. І. *Взаємозв'язок розвитку регіональної інноваційної системи, інтерактивних інноваційних комп-лексів та інноваційної інфраструктури. Приклад регіону Емілія-романія* / С. І. Архієреєв, І. О. Дерід // Вісн. СумДУ. Серія: економіка. – 2009. – № 1. – С. 80–90.

2. Евсєєв О. С. *Развитие инновационной инфраструктуры в условиях модернизации национальной экономики* / О. С. Евсєєв, М. Е. Коновалова // Экономические науки. – 2012. – № 9. – С. 221

3. Малойван В.В. *Інноваційна інфраструктура: методологічні засади правового регулювання* / В. В. Малойван // *Право та інновації*. – 2015. – № 2. – С. 43-48. – Режим доступу: <http://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2016/06/Maloivan10.pdf>

4. *Інфраструктура для студентських інновацій в університетах України. Національна освітня інфраструктура удосконалення інноваційної та підприємницької діяльності ІТстудентів.* (530576-TEMPUS-1-2012-1-SE-TEMPUS-SMHES), 2014, 208 с.

РОЛЬ ІННОВАЦІЙНОГО МАРКЕТИНГУ У ФОРМУВАННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Ї Матвєєва М.С., 2019

На сьогоднішній день неможливо уявити процес всесвітньої політичної, економічної та культурної інтеграції та уніфікації, тобто глобалізацію без створення інновацій. Можна сказати, що пристосування сучасного бізнес-середовища країни до такого процесу призведе до фінансової стійкості в цілому, а також посилить конкурентні сторони, тим самим покращить економічну діяльність. Актуальність проблеми інноваційної діяльності, тобто впровадження, використання та комерціалізація новітніх розробок у наш час є необхідною потребою у підвищенні конкурентоспроможності вітчизняної продукції.

Такий спосіб підвищення рівня національної конкурентоспроможності формує певні передумови для аналізу закономірностей процесів поширення інновації в маркетинговому середовищі. Властивостями прояву інноваційних процесів є наявність економічного ефекту, тобто доброякісного результату економічної діяльності у країні і соціального – кількісна й якісна характеристика впливу певного елемента економічної системи на покращення рівня життя населення та духовного розвитку.

Як відомо, під інноваційною діяльністю розуміють дії, спрямовані на постійне створення і поширення новітніх розробок за рахунок реалізації наукових, технологічних, організаційних, фінансових і комерційних аспектів, які підвищують конкурентоспроможність і забезпечують його довгостроковий і динамічний розвиток. У цілому, інноваційний потенціал країни представляє певну сукупність, а саме:

- продукти, що знаходяться на різних стадіях розробки, освоєння або розширення виробництва;
- фінансові, технологічні, науково-технічні можливості створювати, виробляти і вдосконалювати вітчизняну продукцію;
- вміння організувати розробку, виробництво, продаж товарів, кращих ніж у країн конкурентів, що найбільш повно відповідають сьогоденню і майбутнім вимогам покупців.

Інноваційний маркетинг являє собою комплексну стратегію території, спрямовану на стимулювання новітніх розробок суб'єктами регіональної економіки і політики, створення умов для зниження їхніх ризиків на кожному етапі наведеної діяльності, реалізацію заходів поліпшення інноваційного іміджу територіального утворення. Тобто, дане визначення є невіддільним від дефініції територіального маркетингу і системних інновацій, що дозволяють розвивати організаційний потенціал створювати і підтримувати його конкурентні переваги.

Це дає підставу вважати, що інноваційний маркетинг є унікальною сферою діяльності країни, яка спрямована на формування нових ринків збуту та інших потреб у потенційних і реальних споживачів.

Важливо зазначити функції інноваційного маркетингу:

1. Маркетингові дослідження. Дослідження інноваційних процесів зовнішнього середовища і внутрішнього інноваційного потенціалу, конкурентів, ринків збуту нової продукції, споживачів інновацій, можливостей маркетинг-мікс на різних етапах інноваційного процесу.
2. Планування в галузі інновацій, товарної і асортиментної політики. Розроблення нової продукції, заходів з модифікації попереднього новаторства, тобто поліпшення якісних характеристик і конкурентоспроможності, розроблення структури асортименту

3. Збут і розподіл. Формування мережі збуту визначення його структури на різних етапах інноваційного процесу, контроль фізичних потоків у системі розподілу
4. Просування. Розроблення політики щодо реклами на різних етапах інноваційного процесу, розроблення торгової марки, іміджу інновації, формування попиту на винаходи.
5. Ціноутворення. Прогнозування цін на нову продукцію, розроблення цінкових стратегій, аналіз цін на товари-субститути й аналогічні товари.
6. Маркетинг-менеджмент. Організація структури управління маркетингом на різних етапах інноваційного процесу, оптимізація управлінських рішень у системі маркетингової діяльності, аудит-маркетинг.

Задля виведення на міжнародний ринок інновацій країни, необхідно забезпечувати наведені функції, що є так само чіткою послідовністю такої діяльності, яка покращить конкурентні переваги країни та модернізує їх, а це є важливою ланкою у підвищенні рівня національної економіки країни.

Інноваційність означає використання наявного науково-технічного, інформаційного та інтелектуального потенціалу з метою подальшого розвитку, підвищення результатів діяльності та якості життя. Вплив інноваційності на формування конкурентоспроможності системи наведено на рис. 1.

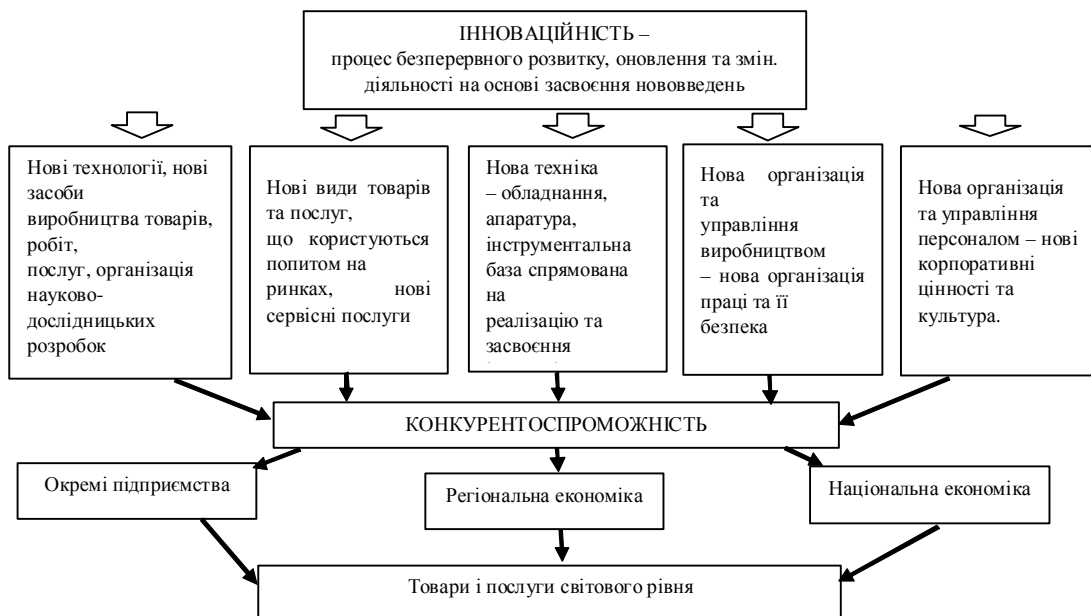

Рис. 1 Вплив інноваційності на формування конкурентоспроможності систем [1].

Отже, саме інновації здатні пояснити безпрецедентне зростання ринкової економіки країни, досягнення світових рівнів конкурентоспроможності та зайняття провідних позицій на міжнародних ринках товарів та послуг через вдалу конкурентну боротьбу та перемогу над суперниками. Саме інновації, які спрямовані на створення нової або поліпшення існуючої продукції, послуг або технологій, можуть розглядатися як головне питання підвищення конкурентоспроможності економіки.

Сьогодні немає країни, де економічне змагання за лідерство на світових ринках не пов'язувалося б з інноваціями адже створити і, особливо, утримати національні конкурентні переваги, реалізувати їх в економіці глобального ринку можна лише шляхом упровадження інноваційної моделі розвитку. Такий шлях розвитку дозволить не тільки прискорити економічний розвиток держави, але й досягти необхідного рівня конкурентоспроможності продукції з метою вільного конкурування на світових ринках товарів та послуг.

1. Богма О.С., Болдуєва О.В. Роль інновацій у забезпеченні конкурентоспроможності національної економіки [Електронний ресурс] : Режим доступу : http://web.znu.edu.ua/herald/issues/2010/Vest_Ek7-3-2010-PDF/166-170.pdf

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ ІННОВАЦІЙНОГО УПРАВЛІННЯ СТІЧНИМИ ВОДАМИ

© Маценко О. М., Торба І. В., Хілько Є. В., 2019

Значна частина стічних вод скидається у навколишнє середовище без належної обробки, що призводить до негативного впливу як на самі водні об'єкти, так і на якість життя людини. З року в рік якість місцевих водних ресурсів невідмінно погіршується. В основному це відбувається через використання застарілих методів та технологій очищення води та край незадовільний стан очисних систем. Так, в Україні налічується більше 6000 насосних та більше ніж 3000 очисних споруд, з них близько 87% потребують капітального ремонту. Як наслідок, у водні об'єкти щорічно надходить близько 3,9 км³ неочищених стічних вод, 3,3 км³ нормативно чистих і лише 1,3 км³ очищених до чинних нормативів [1].

Не є винятком водокористування й у місті Суми. Очисні споруди, побудовані ще в 1970-х, вже морально і технічно застаріли, а їх експлуатація є занадто матеріально- та енерговитратною. На рисунку 1 приведена динаміка скиду неочищених стічних вод у м. Суми. З рис. 1 видно, що за останні роки спостерігається значне зниження показників зворотного та повторного використання водних ресурсів, а це в свою чергу призводить до погіршення якості місцевих водних ресурсів, спричиняючи значні збитки для багатьох галузей економіки міста.

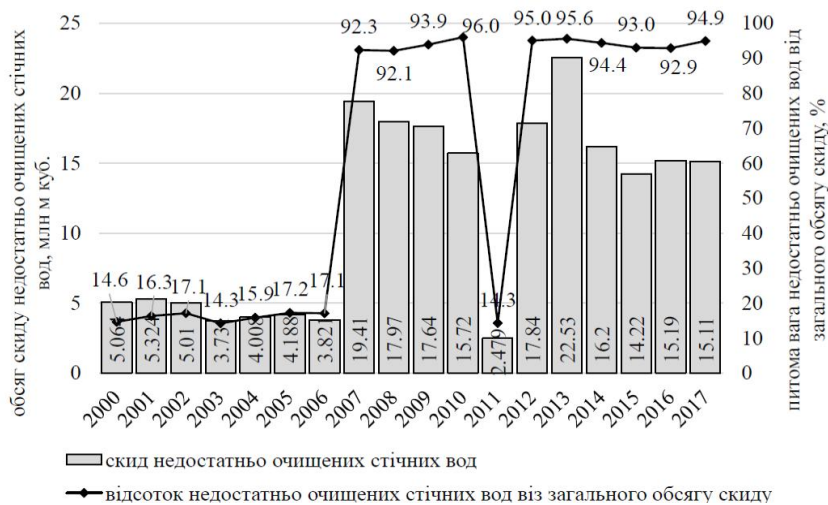

Рис. 1. Динаміка скидів недостатньо очищених стічних вод у м. Сумах за 2000–2017 рр [2].

Подібна ситуація наявна у багатьох містах України, коли скидання стічних вод відбувається без будь-якої очистки. Водоканали перетворюються у хронічних боржників за електроенергію. Це призводить до понаднормативного забруднення природних водних джерел. У першу чергу екстеналії відчувають на собі рекреаційна та рибна галузі України. Але найголовніше – це загострення проблеми забезпечення населення якісною питною водою.

З іншого боку стічні води можуть бути економічно ефективним та стабільним джерелом енергії, поживних речовин, органічної речовини та інших корисних побічних продуктів. У контексті циркуляційної економіки, в якій економічний розвиток збалансований з охороною природних ресурсів та екологічної стійкості, стічні води є доступним і цінним ресурсом.

Для зменшення еколого-економічних ризиків для населення та екосистем від забруднених водних об'єктів необхідно вибудувати ефективну систему управління стічними водами. Одним з

інструментів цього є реклеймінг. Слід зазначити, що результатом реклеймінгу стічних вод є вода, що придатна до повторного використання та корисні речовини, які містилися в цих стічних водах. Такий підхід є основою трансформації відношення до стічних вод та сприятиме підвищенню ефективності їх використання (рис. 2).

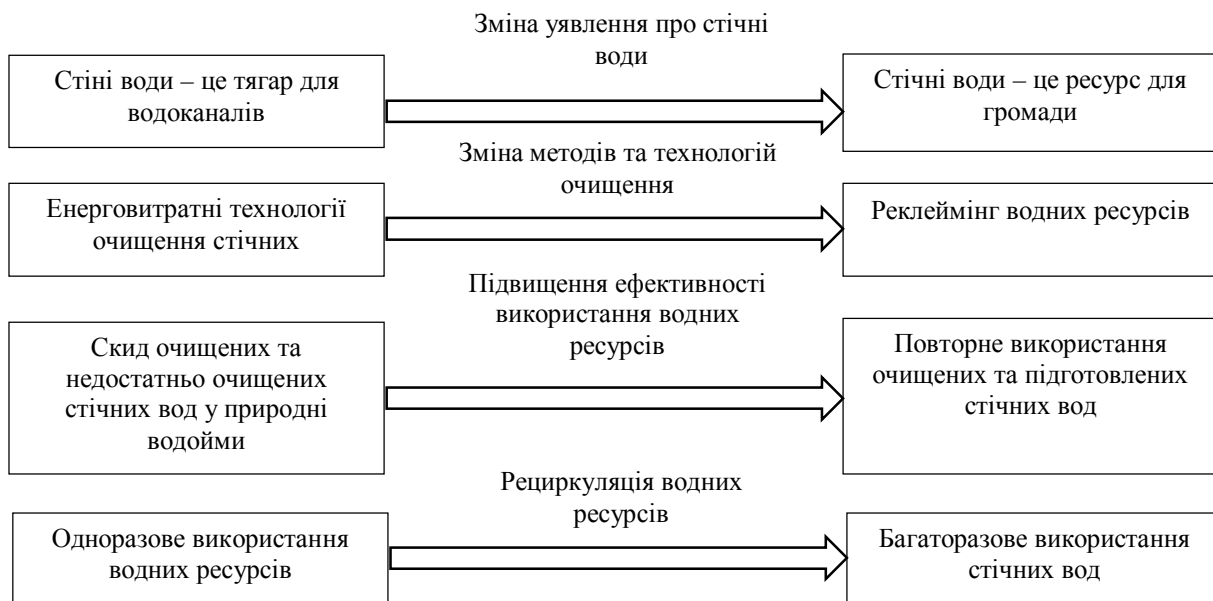

Рис. 2. Інноваційна трансформація поводження зі стічними водами

Вода після реклеймінгу може бути повторна використана у *сільському господарстві* – для зрошення; в *енергетичній сфері* – для отримання біогазу, для опалення/охолодження та отримання електроенергії; у *промисловості* – для охолодження виробничих контурів, для миючих систем, для пожежогасіння та для виробничих процесів; у *будівництві* та інших галузях економіки.

У багатьох країнах світу дані технології приносять велику екологічну та економічну користь. Україну в даній сфері можна вважати державою, що тільки починає впроваджувати дані технології на своїй території. Так, об'єктів де виробляють енергію та біодобрива зі стічних вод досить мало, але слід відмітити про позитивну тенденцію їх відкриття на території України в останні роки. Наприклад, спеціалісти «Полтававодоканалу», спільно з фахівцями гідроенергетиками, розробили проект зведення мікрогідроелектростанції на Супрунівській очисній каналізаційній станції. Завдяки особливостям рельєфу майданчика, на якому розташована станція, очищені стічні води, з напором у майже 40 метрів водяного стовпа, приводитимуть у рух гідротурбіну. Вона, в свою чергу, обератиме генератор, що виробляє електроенергію. За добу кризь гідротурбіну проходитьиме близько 40 тисяч м³ очищеної стічної води. Це, за розрахунками, дозволить отримувати до 3400 кВт електроенергії на добу. Встановлена потужність станції – 195 кВт [3].

Зменшення еколого-економічних збитків та отримання прибутку від очищення стічних вод призведе до збільшення ефективності управління стічними водами. Це дозволить залучати позикові кошти та надасть можливість водоканалам перетворитися на прибуткові структури.

1. *Водна стратегія України на період до 2025 року (наукові основи).* – Київ, 2015 р.
2. *Проведення досліджень з визначення прогностичних показників економічного і соціального розвитку міста Суми на середньостроковий період.* – Суми, 2018 р. – 331 с.
3. *На Супрунівській очисній станції «Полтававодоканалу» незабаром з'явиться мікрогідроелектростанція: [Електронний ресурс] / ЕнергоЛайф. інфо – 2017. – Режим доступу: – <http://energolife.info/ua/2017/Utilities/5105/%D0%>*

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ЗБУТОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА У СУЧАСНИХ УМОВАХ

© Мединська Т.І., 2019

В умовах товарного насичення ринку неможливо обійтися без спеціальних, наближених до покупця, збутових мереж. Сьогодні посилюється боротьба за споживача, що потребує постійного вдосконалення збутової діяльності, підвищення її ефективності. Повсякчас виникає необхідність підвищення конкурентноспроможності підприємства, яка значною мірою обумовлена організацією його збутової діяльності. На збутову діяльність торговельних підприємств великий вплив здійснюють керовані та некеровані фактори розподілу та, відповідно, проблеми як зовнішнього, так і внутрішнього характеру. До зовнішніх чинників належать проблеми, що пов'язані із взаємовідносинами торговельних підприємств з іншими учасниками ринку. До внутрішніх факторів збутової діяльності торговельних підприємств належать функціональні і системні проблеми збуту.

До функціональних чинників можна віднести організацію, що проявляється в об'єднанні зусиль служби збуту та інших відділів підприємства. Якщо системні фактори збутової діяльності розглядати як проблеми, які необхідно вирішити, тоді до перших слід віднести відсутність стратегічного підходу до збутової діяльності підприємства; недостатнє знання поточного й перспективного стану ринку; невідповідність підприємства до змін попиту; недосконалу систему інформаційного забезпечення збутової діяльності. Власне поняття “збут” можна розглядати як у широкому, так і у вузькому значенні. У широкому розумінні це поняття означає процес, що охоплює всі операції, починаючи з виходу виробу за межі підприємства-виробника, та завершуючи переданням товару покупцеві. Вузьке трактування збуту визначає тільки фінальну фазу – безпосереднє спілкування продавця і покупця [1]. Таким чином, збут у широкому розумінні – процес організації транспортування, складування, підтримки запасів, доробки, просування до оптових і роздрібних торговельних ланок, передпродажної підготовки, упакування й реалізації товарів з метою задоволення потреб покупців і отримання на цій основі прибутку. Саме з цієї позиції розглядатимемо його у даній доповіді для забезпечення комплексності дослідження.

Найчастіше використовують такі показники оцінювання збутової діяльності підприємства: кількісні – індекс динаміки продажу, питома вага виконаних замовлень, коефіцієнт відхилення прогнозних розрахунків щодо попиту, коефіцієнт оборотності готової продукції, питома вага витрат на доставку готової продукції у вартості готової відвантаженої продукції; якісні – якість виконання замовлень, рівень задоволення потреб ринку, рівень логістичного сервісу, ступінь гнучкості поставок продукції споживачам [2].

Іншим, не менш важливим підходом до вивчення результативності управління збутовою діяльністю підприємств, є застосування поряд із традиційною концепцією орієнтації на продажі (головний критерій досягнення результату – товар, одержання прибутку за рахунок збільшення обсягу продаж), маркетингової концепції (достатньо нової, де головний критерій досягнення результату – задоволення потреб споживачів та на цій основі розширення виробництва). Перевагами маркетингової концепції управління збутовою діяльністю підприємств є орієнтація на цільові ринки, потреби споживачів, інтегрований маркетинг (коли діяльність всіх структурних підрозділів зорієнтована на задоволення потреб споживачів), забезпечення прибутку як наслідок задоволення потреб споживачів [3, с. 521].

Концептуально важливим є підхід, за якого збутову діяльність слід розглядати як процес організаційно-економічних операцій, що містить маркетинговий аспект (дослідження й аналіз кон'юнктури ринку, визначення обсягів збуту, вибір та управління каналами розподілу) та логістичний аспект (транспортування, складування, управління запасами, обслуговування

замовлень) і здійснюється для досягнення економічних результатів від реалізації продукції споживачам та створення позитивного іміджу підприємства на ринку [4]. Цей підхід має бути покладений в основу формування системи логістичного управління збутовою діяльністю підприємства, яка є невід'ємною частиною організації ефективної/раціональної виробничої діяльності підприємства.

Герасимчук З.В. та інші науковці пропонують для оцінювання рівня розвитку логістичної системи розраховувати індекс логістичного потенціалу регіону та індекс рівня логістизації економіки. При цьому система показників за окремими напрямками оцінювання рекомендується для вимірювання рівня розвитку регіональної логістичної системи [5, с. 188–191].

Конкретно про рівень раціональності функціонування системи збуту можна говорити після розрахунку спеціальних показників, які дозволять наступне:

- комплексно відобразити плановість і керованість виникнення проблемних ситуацій, рівень їх вирішення;
- визначити кількість і структуру рішень, що виробляються, порівняно з нормативними (раціональними) і розкрити резерви для проектування доцільної структури збутової діяльності;
- виявити ступінь і оперативність реалізації рішень, рівень централізації їх вироблення.

Встановлення нормативної кількості рішень щодо збутової діяльності, що виробляються суб'єктом маркетингу за визначеними функціями, надає можливість планового управління задоволенням попиту споживачів. Всяке відхилення в ту чи іншу сторону від нормативної (раціональної) кількості рішень є ознакою нераціональної організації системи, її слабкими сприйнятливості й адаптованістю до ринкових відносин. У зв'язку з цим доцільно визначити коефіцієнт невідповідності рішень, що виробляються, нормативній (раціональній) кількості (K_1) (розроблено автором на основі [6, 7]):

$$K_1 = 1 - \left(\frac{\sum_{i=1}^I \sum_{j=1}^J r_{ij}^{(1)}}{\sum_{i=1}^I \sum_{j=1}^J r_{ij}^{(2)}} \right) \quad (1)$$

де $r_{ij}^{(1)}$ і $r_{ij}^{(2)}$ — фактична і нормативна кількість рішень, що ухвалюються за визначений проміжок часу.

За допомогою K_1 встановлюють кількісну характеристику функціонування певного суб'єкта збутової діяльності та всієї системи у цілому. Водночас ефективність роботи системи в значній мірі залежить від структури рішень зі збуту, що ухвалюються, її відповідності нормативній (раціональній) матричній моделі.

1. Виноградська А.М. Комерційне підприємництво: сучасний стан, стратегії розвитку: Монографія / А.М. Виноградський. – Київ: Центр навчальної літератури, 2013. – 807 с.

2. Камілова С.Р. Управління збутовою діяльністю / С. Р. Камілова, Ю. Ю. Яцун // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. Зб.наук. праць: Вип. 31. – Київ: НАУ, 2011. – С. 15-23.

3. Комеліна О.В., Гаманко Р.С. Логістичне управління збутовою діяльністю підприємства: концептуальний підхід / О.В. Комеліна, Р.С. Гаманко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/13_ukr/85.pdf.

4. Майбогіна Н.В. Організація і методика аналізу збутової діяльності промислового підприємства : автореф. дис. ... канд. ек. наук : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)» / Н.В. Майбогіна. – Київ : КНЕУ, 2007. – 17 с.

5. Регіональні логістичні системи: теорія та практика: Монографія / З.В. Герасимчук, Л.Л. Ковальська, Н.В. Хвищун, О.Д. Мороз. – Луцьк: ЛНТУ, 2011. – 264 с.

6. Нестеренко С.С. Сутність збуту в системі маркетингу підприємства / С.С. Нестеренко, І.Ю. Кутліна // International Scientific and Practical Conference "WORLD SCIENCE". – 2016. – № 1(5). – С. 76-79.

7. Шпилик С. Управління збутовою діяльністю підприємства / С. Шпилик // Галицький економічний вісник. – 2012. – № 4(37). – С. 88-95.

КОНЦЕПЦІЯ СТВОРЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО САМОНАВЧАЄТЬСЯ

© Миколайчук І.П., Суліменко О.С., 2019

Сучасний бізнес прагне перманентного навчання зайнятих у ньому працівників та використання їх здатності організувати роботу власного персоналу. При цьому саме навчання вважається ключовим фактором успіху та цінністю, якою володіють як працівники, так і організації. Проте в умовах української дійсності, як правило, йдеться в першу чергу про навчання персоналу сучасним інноваційним технологіям продажу, брендингу товарів та послуг, формуванню іміджу власного підприємства тощо. Цей процес призводить до накопичення та трансформації масивів інформації, тому організаціям приходиться використовувати ефективні інструменти управління знаннями. В свою чергу отриманні знання зберігаються у таких формах, як описи робочого місця, культура, стратегія, процедури, а також історії, які вважаються одним з найефективніших інструментів їх передавання на підприємстві [1].

Управління знаннями охоплює принципово залучені або створені нові знання, процес їх аналізування та збереження, передавання та навчання інших осіб, а також у підсумку на їх основі прийняття рішень для удосконалення діяльності підприємства. Як зазначає Смолінська Н.В., якщо підприємство є знанневого типу функціонування, то воно охоплює такі сфери:[1]: генерування знань (через реалізацію процесів різнотипового самонавчання), у межах чого реалізуються процеси залучення, розвитку, створення, передавання і поширення знань; самоорганізування, що є основою високого рівня адаптаційності підприємства до впливу зовнішнього середовища через зміни в жорстких підсистемах підприємства (організаційні структури і мережі зв'язків, інформаційна інфраструктура, система мотивації); формування сприятливого організаційного клімату та застосування знань, які є у володінні підприємства для формулювання бачення і концепції діяльності, створення і застосування, а також інтеграції технологій виробництва, створення інноваційних продуктів і послуг, вирішення проблем [2].

За даними Gartner Group, вже сьогодні система управління знаннями здатна збільшити продуктивність підприємства як мінімум на 20 % [2]. Саме такі тенденції розвитку системи управління знаннями призвели до започаткування та розвитку в менеджменті концепції «організації, що самонавчається» (у пер. з англ. – *learning companies*). Безпосередньо цей термін знайшов широке застосування на початку 1990-х рр. в Європі і США, прийшовши у вітчизняне бізнес-середовище порівняно недавно. Одна з відомих концепцій організації, що самонавчається, належала на той час американцеві П.Сенге, згідно якої вона визначається як група співробітників, які постійно розвивають свої здібності для того, щоб створювати саме те, що вони хочуть; у такій організації не можливо не вчитися, оскільки навчання вплетене в повсякденні операції, а швидкість, з якою організація навчається, може стати єдиною бажаною для неї конкурентною перевагою [3].

Грунтуючись на досвіді провідних та досить успішних підприємств, доцільно відзначити, що спочатку треба провести кадрову аналітику та моніторинг всіх показників, діагностувати можливості прийняття організацією нововведень та їх практичного втілення у постійний інноваційний розвиток. Практикою організацій, що самонавчаються вже напрацьовані певні принципи, сутність яких зводиться до наступного: навчатись швидше, ніж конкуренти; навчатись всередині організації; навчатись за межами організації (у постачальників, споживачів).

Організація, що самонавчається постійно створює, набуває, передає і зберігає знання. Вона здатна успішно змінювати форми своєї поведінки, що відображають нові знання або проекти і формується там, де людські ресурси і талант стають найбільш важливим чинником продуктивності і метою інвестицій. І тоді управління змінами стає найважливішою метою управління і менеджменту. Така організація дає своїм співробітникам можливість реалізувати вищу потребу людини – потребу в самореалізації – в результаті того, що співробітники знаходять свій сенс в організації як співтоваристві особистостей і форм соціальної взаємодії (соціалізації).

Починаючи з певного рівня в організації виникає необхідність автоматизувати роботу з управління персоналом, у тому числі і за його навчання. Існують спеціальні програмні рішення, які за певними критеріями виявляють потребу в навчанні, допомагають планувати навчальні групи,

розсилають запрошення учасникам, фіксують результати, а також необхідність у просуванні співробітників. Для втілення принципу саморозвитку на практиці в організації впроваджується інститут наставництва, в якому лінійних менеджерів навчають технології коучингу – вмінню тренувати колег і підлеглих у процесі управління прямо на робочих місцях. В цьому разі стиль управління відходить від директивно-контролюючого до ініціативно-розвивального, а оригінальною формою проведення робочих нарад та підготовки до роботи проектних груп стають тренінги [4].

Gjtnfybq процес коучинг-консультування можна представити у вигляді рис. 1.

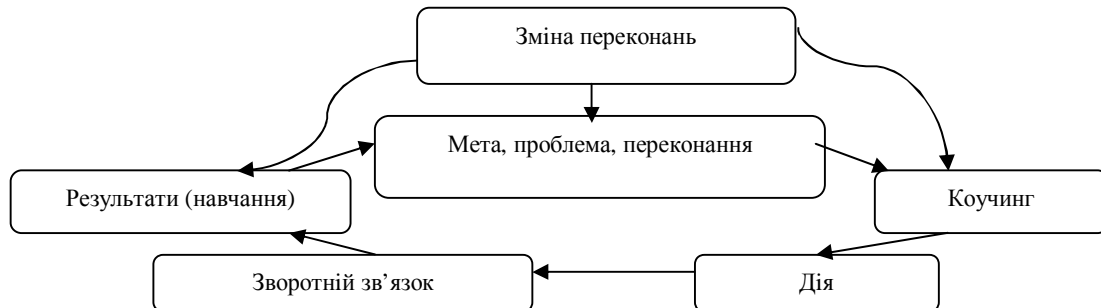

Рис. 1. Етапи коучингу для розвитку організації, що самонавчається [5].

Завдяки реалізації продуманої стратегії навчання ймовірно максимально усунути розриви між навичками, необхідними для виконання даної роботи сьогодні і в найближчому майбутньому, а також тими, які будуть потрібні в майбутньому для виконання нових задач. Якщо керівництво організації піклується про впровадження нової технології, зміни методів роботи, введення нових структур, розширення діяльності підприємства, в будь-якому випадку необхідно ретельно спланувати навчання, необхідний для того, щоб забезпечити ефективність праці [5]. Найголовніше, що результатом коучингу завжди повинна стати ефективна дія, а не тільки слова або «розуміння». Застосування коучингу стає можливим, якщо співробітник приймає і реалізує самостійні рішення, тобто володіє правом прийняття рішень (або впливу на них) і несе відповідальність за результат. Безумовно, коучинг не є панацеєю від усіх організаційних проблем, однак, сьогодні все частіше від співробітників організації очікують активного прийняття відповідальності, нестандартних рішень і лідерства щодо конкурентних завдань і проектів [5].

Отже, нестача знань з менеджменту, маркетингу, управління персоналом може виявитися критичним чинником успішного розвитку організації в сучасних умовах. Тому особливе значення для бізнесу має її здатність залучати або ж вирощувати висококваліфікованих фахівців. Внесок у навчання співробітників потрібно поєднувати з політикою утримання спеціалістів, щоб їх не переманили організації, готові запропонувати більш вигідні умови роботи. Цього можна досягти, тільки створивши такі умови, коли кожному співробітнику забезпечується кар'єрне і професійне зростання в організації та коли кожен співробітник бачить конкретні індивідуальні перспективи професійного зростання.

1. *Стратегічне управління знаннями підприємства: монографія [А.П.Наливайко, О.М.Гребешкова, Л.П.Батенко та ін.]; за заг. А.П.Наливайка. – К.: КНЕУ, 2014. – 445 с.*

2. *Смолінська Н.В. Система управління знаннями у забезпеченні інноваційного розвитку підприємства / Н.В.Смолінська // Логістичні підходи в системі державного управління: збірник наукових праць Донецького державного університету управління. – Донецьк: ДонДУУ, 2012. – Т.ХІІІ. – 156 с. – (Серія державне управління; вип. 228). – С. 92–99;*

3. *Сенге П. Пятая дисциплина. Искусство и практика самообучающейся организации. – М.: «Олимп-Бизнес», 2011.*

4. *Селезньова Г.О. Роль стратегії управління персоналом у стратегічному наборі компетентної організації / Г. О. Селезньова. – Харків: БІЗНЕСІНФОРМ. – № 3. – 2012. – С.232 – 233.*

5. *Миколайчук І.П. Коучинг в системі управління персоналом / І.П.Миколайчук // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2015. – №4. – С. 50–67.*

ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ

© *Мирощенко Н. Ю., Зарицька О. Л., 2019*

Процес комерціалізації – один з найбільш ризикових фаз інноваційного процесу, оскільки пов'язаний із організацією виробництва продукції та просуванням її на ринку. Організування виробництва інноваційної продукції супроводжується науково-технічною, конструкторською, технологічною підготовкою виробництва, налагодженням матеріально-технічного і транспортного забезпечення процесу виробництва тощо. Своєю чергою, просування інноваційної продукції на ринку передбачає проведення маркетингових досліджень, реалізацію рекламних кампаній, формування мережі збуту продукції, створення сервісних і гарантійних представництв підприємства-виробника тощо. З метою отримання позитивних ефектів від комерціалізації високотехнологічної продукції підприємства-виробники змушені постійно здійснювати моніторинг показників ефективності. Інформація про їхні значення, характер зміни необхідна для своєчасного формування і реалізації рішень, які дозволятимуть нейтралізувати дію факторів, які негативно впливають на комерціалізацію інноваційної продукції або пристосуватись до них.

На сьогодні не достатньо дослідженні методи оцінювання ефективності комерціалізації інноваційної продукції. Існуючий методичний інструментарій, як правило, розроблено для оцінювання ефективності інноваційних проектів або інноваційної діяльності.

У результаті виконаних досліджень пропонуємо комплексний метод оцінювання ефективності комерціалізації інноваційної продукції. Його сутність полягає у формуванні кількох груп показників, які характеризують ефективність такої комерціалізації.

До показників економічної ефективності комерціалізації інноваційної продукції належать: 1) обсяг реалізації інноваційної продукції; 2) відношення обсягу інноваційної продукції до загального обсягу продукції, яку виробляє підприємство; 3) обсяг прибутку підприємства від реалізації інноваційної продукції; 4) обсяг витрат, пов'язаних з комерціалізацією інноваційної продукції; 5) відношення обсягу прибутку підприємства від реалізації інноваційної продукції до обсягу витрат, пов'язаних з комерціалізацією інноваційної продукції; 6) відношення обсягу прибутку підприємства від реалізації інноваційної продукції до загальних витрат на розробку і комерціалізацію інноваційної продукції; 7) відношення обсягу витрат, пов'язаних з комерціалізацією інноваційної продукції, до загальних витрат підприємства; 8) відношення обсягу витрат, пов'язаних з комерціалізацією інноваційної продукції, до загального обсягу витрат на розробку і комерціалізацію інноваційної продукції; 9) оборотність дебіторської і кредиторської заборгованостей, які виникають під час комерціалізації інноваційної продукції.

Показники реалізації ринкових можливостей суб'єкта комерціалізації інноваційної продукції включають :

1) чисельність споживачів інноваційної продукції; 2) рівень диверсифікованості сегментів ринку; 3) відношення обсягу витрат на просування інноваційної продукції на ринку до обсягу прибутку, отриманого від реалізації інноваційної продукції; 4) рівень попиту на пропоновану підприємством інноваційну продукцію; 5) частка охоплення інноваційним продуктом ринку в структурі ринку збуту, який потенційно міг би бути охоплений підприємством.

Серед показників, які характеризують набуття підприємствами порівняльних переваг під час комерціалізації інноваційної продукції, виокремлено:

1) кількість інноваційної продукції, що комерціалізується, яка є інновацією для підприємства. У порівнянні з продукцією, яка є інновацією для ринку, продукти, що є інноваційними лише для окремого підприємства, можуть забезпечити незначне економічне зростання. Попри це, слід визнати, що існують численні приклади того, як перманентне оновлення підприємствами номенклатури і асортименту готової продукції дозволило їм не лише набутти конкурентних переваг але й перетворитись на провідних суб'єктів господарювання у відповідних галузях. Враховуючи цей позитивний досвід, слід взяти до уваги, що будь-які продуктивні інновації є важливими у розвитку підприємства і посиленні ним конкурентних позицій;

2) кількість продукції, що комерціалізуються, яка є інновацією для ринку. Аналізування компаній, які виявились лідерами із впровадження інноваційних продуктів, показало, що ці компанії далеко не завжди були виробниками продукції, яка була інноваційною для ринку. Вони мали значний досвід із впровадження нововведень, які перейняли від інших організацій, проте, як виявилось, така інноваційна політика була достатньою для успішного конкурування на рику, але не недостатньою для завоювання ринку. Саме розроблення продуктів, які є не мають ринкових аналогів, вивело ці компанії на позаконкурентний ринок. Враховуючи це, кількість продукції, що комерціалізуються, яка є інновацією для ринку – важливий показник, що характеризує набуття підприємствами порівняльних переваг під час комерціалізації інноваційної продукції;

3) кількість номенклатурних позицій інноваційних для ринку продуктів у загальному обсязі номенклатурних позицій продуктів підприємства. Цей показник характеризує рівень інноваційної активності підприємства. Його інформативність залежить від того, чи враховано характер інноваційної продукції (продукція, яка є інновацією для підприємства, чи продукція, яка є інновацією для ринку), а також від кількості номенклатурних найменувань продукції на підприємстві і кількості асортиментних одиниць в межах кожної номенклатурної групи. Якщо при розрахунку ці фактори не враховуються, то значення цього показника, що обчислювався для двох і більше підприємств, може виявитись некоректними і не порівнюваним;

4) кількість інноваційної продукції, які мають на ринку цінову перевагу. Тут йдеться про продукти, які є інноваційними для підприємства, тому мають ринкові аналоги. Ціноутворення на таку продукцію є конкурентним;

5) кількість інноваційних продуктів, які мають на ринку споживчу перевагу. У цьому випадку йдеться про якісні переваги, а саме про функціональні, цінові, екологічні властивості тощо;

6) кількість інноваційних продуктів, які мають на ринку логістичну перевагу. Логістична перевага вимірюється зручністю і вартістю постачання готової продукції до споживача, а також компактністю розміщення центрів сервісного обслуговування продукції відносно дистриб'юторів і кінцевих споживачів.

Щодо показників повноти і своєчасності реалізації плану комерціалізації інноваційної продукції, то до них належать:

1) відношення кількості фактично реалізованих операцій під час комерціалізації інноваційного продукту до кількості операцій, виконання яких передбачено планом комерціалізації інноваційної продукції;

2) відношення числа відхилень фактичних значень показників, за якими формувався план комерціалізації інноваційної продукції, до загальної кількості показників, які відображені у плані комерціалізації;

3) кількість операцій, передбачених планом комерціалізації інноваційної продукції, які коригувались під час комерціалізації, у зв'язку із зміною умов внутрішнього і зовнішнього середовищ підприємства.

Кожна з виокремлених груп показників відображає лише певну сторону ефективності комерціалізації інноваційної продукції. Хоча порівняльна важливість кожної з групи показників різна, не врахування зміни значень показників у розрізі будь-якої з виділених груп може негативно позначитись на ефективності комерціалізації загалом. Так, незнання набутих підприємством порівняльних переваг під час комерціалізації інноваційної продукції, очевидно, неминуче негативно позначиться на реалізації підприємством ринкових можливостей, а непоінформованість керівників підприємства про повноту і своєчасність реалізації плану комерціалізації інноваційної продукції, як показує практика, як правило, негативно позначається на показниках, що відображають економічну ефективність комерціалізації інноваційної продукції. З огляду на це, усестороннє оцінювання вказаного об'єкта у розрізі кожної з виокремлених груп необхідна для ідентифікування можливостей підвищення рівня ефективності комерціалізації інноваційної продукції суб'єкта господарювання.

НАУКОВО-ПРИКЛАДНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗАЛЕЖНОСТІ ПРОЦЕСІВ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ГЛОБАЛІЗАЦІЙНОМУ КОНКУРЕНТНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

© Мних О.Б., Костюк О.С., Далик В.П., 2019

Глобалізація бізнесу і розмивання меж освітньо-наукової діяльності прямо та опосередковано пов'язано із процесами створення інноваційних інфраструктур, покликаних забезпечити як поточні, так і перспективні потреби виробників і кінцевих споживачів у товарах і послугах, в т.ч. інтелектуальних продуктах. Інноваційна інфраструктура охоплює весь необхідний спектр державних і приватних установ та організацій (технопарки, інноваційно-технологічні центри, бізнес-інкубатори, інноваційно-технологічні та інжинірингові фірми, фірми, що роблять імпортозаміщуючу продукцію), які забезпечують розвиток і підтримку всіх стадій інноваційного циклу. Перелічені установи повинні бути органічно поєднаними у складний, динамічний і довготривалий процес стратегічних змін структурно- організаційного і функціонального характеру, в економічних моделях формування, відтворення і збагачення інтелектуального капіталу, що виступає основою покращення міжнародного іміджу України на високотехнологічних ринках. Проте, за даними Bloomberg, у 2018р. Україна обіймала 46 місце, але тепер вона втратила аж сім сходинок і займає 53 позицію. Найнижчі бали наша країна отримала за невелику кількість інноваційних компаній, які б походили і мали штаб-квартиру в Україні.

У 21 столітті вже недостатньо мати значну кількість закладів вищої освіти та суб'єктів господарювання: більш важливо наповнити їх інноваційними функціями, що відповідають новим трендам світового розвитку, та довести інтелектуальні технології, як об'єкти трансакцій, до масштабної комерціалізації. Вже недостатньо вміти управляти матеріально-речовими потоками і фінансовими ресурсами, трудовою міграцією в рамках традиційної економіки, адже появились електронні гроші, електронні підписи, підвищуються обороти е-бізнесу, в т.ч. на глобальних ринках. Центри формування затрат і результатів постійно переміщуються під тиском глобалізаційних, інтеграційних процесів і збагачення знань. Як показала вітчизняна практика, освіченість українців прямо не корелює з інноваційним поступом країни, адже при низькій якості державного управління інтелект нації, на жаль, не затребуваний економікою сировинного характеру, стратегічні плани розвитку якої сягають лише 2021р. і в яких не визначено місце у розподілі праці для висококваліфікованих спеціалістів та роль інноваційних мережевих структур.

Нове тисячоліття – це епоха пришвидшення процесів прийняття управлінських рішень, (адже час- це гроші), формування гнучких виробничих та управлінських структур для зменшення обсягів «заморожених» активів, це епоха оперування надскладними інформаційними базами даних і початку використання квантових комп'ютерів та нових категорій ідентифікації міри одиниці інформації (наприклад, один петабайт (Пб)= 10^{15} байтів; корпорація Google в день обробляє до 20Пб інформації!). Тому сучасні високотехнологічні компанії вимагають розвивають нові можливості зі зберігання даних (в одному Пб можна вмістити 212 765 DVD дисків або 42 918 Blu-ray дисків). Це ще раз підтверджує тезу видатного політика У. Черчилля про те, що той, хто володіє інформацією, володіє світом. Через інформацію здійснюється контроль ринків збуту і фінансових потоків, управління людьми, як ключовими гравцями бізнесу, і моделями їх поведінки. Важливим є доступ до інформації, до результатів моніторингу ринків, до процесів передачі баз даних та ін.

Видатний російський математик А.М. Колмогоров ще в минулому столітті зробив спробу показати, яким чином хаотичні процеси, що ми сприймаємо як випадкові, виникають з

детермінованих, але складно влаштованих явищ, описував явища збільшення інформаційної місткості математичних просторів. Ці явища ще й донині досліджуються у наукових працях з економіки та управління, які лягли в основу концепції випадковості як алгоритмічної складності, в т.ч. у процесах узгодження та прийняття управлінських рішень в мережевій економіці.

На сучасному етапі формування економіки знань і прискореного розвитку інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), викликаних практичними потребами ТНК, глобалізації українського бізнесу, його євроінтеграції у конкурентному діловому середовищі, по-новому вирішуються проблеми задоволення потреб на кваліфіковану працю (розвиток трудового аутсорсингу), в активах (поєднання фінансового та операційного лізингу), в обладнанні для проведення НДДКР (створення спільних лабораторій, інноваційних кластерів), у прискореному обробленні інформації (пропозиція на ринку надпотужних квантових комп'ютерів, хмарних технологій) тощо.

Інноваційні центри і стартапи – ключові осередки просторових змін, що поширюються на навколишню територію, інші держави, та континенти, потенційно можуть стати епіцентрами дифузії культурних та екологічно чистих або «зелених» інновацій, підвищення рівня концентрації нових ідей, впровадження технологій, економічного та соціального капіталу, міграції креативних людей і менеджерів, сучасних маркетингових стратегій формування розумного міста та бізнес-середовища. Такі центри, як показує світова практика, формуються як в мегаполісах, столиці, так і на периферії, залежно від концентрації інтелектуальних ресурсів та вміння менеджменту їх грамотно залучати у процеси розвитку економіки знань.

Розвиток ІКТ змінив способи і методи господарювання, що зумовило переосмислення підходів до: класифікації підприємств за різними ознаками; організації інтегрованого управління; способів отримання знань; просування е-бізнесу; впровадження інновацій на ринках без чітко визначених часових і просторових меж; створення нових бізнес – моделей діяльності підприємств із гнучкими параметрами регулювання бізнес-процесів; оптимізації структури матеріальних і нематеріальних активів; створення маркетингових і логістичних мереж.

Перехід до нової парадигми інформаційно-інноваційної економіки розширює горизонт досліджень об'єктів і суб'єктів у тріаді «біо-трудо-соціо», де в центрі уваги знаходяться нематеріальні активи, інформаційно-енергетичні ресурси, цінність інтелекту нації і якісне управління людьми. Їх грамотне залучення у суспільні процеси неможливе без побудови сучасних інформаційних, ринкових та інноваційних інфраструктур і виявлення потенціалу їх розвитку шляхом органічного поєднання творчих рішень суб'єктів на низових ланках управління соціально-економічними системами із рішеннями топ-менеджерів з різними правами власності на капітал і на об'єкти інтелектуальної власності. У свою чергу, співвласники капіталу, мажоритарні та і міноритарні власники цінних паперів часто перебувають у непростих відносинах із кінцевими власниками (бенефіціарами), які переслідують різні цілі та комерційні інтереси (зазвичай приховані). Особливо це проявляється в умовах слабкої захищеності прав інвесторів, приватного капіталу та об'єктів інтелектуальної власності, закритого доступу до стратегічно важливої інформації (фінансового, маркетингового, екологічного чи соціального характеру) для менеджерів нижчих рівнів управління, що породжує проблему асиметрії інформації і, відповідно, зниження енергетичного потенціалу інформаційних продуктів. Для успішного розвитку інноваційної інфраструктури та інтелектуального потенціалу України загалом необхідним вважаємо застосування таких принципів розвитку: активне включення країни та інтелекту нації у процеси формування економіки знань у всіх видах життєдіяльності суспільства; висока мотивація інтелектуальної праці; захист об'єктів інтелектуальної власності у сфері бізнесу, науки і освіти; трансформація пасивного в активне населення на основі поширення знань та полегшення доступу до інформаційних технологій; взаємопов'язаність процесів інтелектуалізації та інформатизації і забезпечення прозорості прийняття стратегічно важливих для суспільства рішень; прискорений розвиток видів економічної діяльності, залежних від нематеріальних активів; трансформація методів конкуренції в соконкурунцію на основі спільного використання баз даних та ІКТ.

ОСНОВНІ МЕТОДИ НЕЙРОМАРКЕТИНГУ

© Мозгова Г.В., Фам Тхі Нга, 2019

На сьогоднішній день нейромаркетинг займає одне з найважливіших місць у вивченні споживчої поведінки клієнта або покупця та все більше і більше завойовує популярність серед маркетологів-аналітиків. Крім того, він стає необхідною умовою для запуску успішних рекламних кампаній.

Термін «нейромаркетинг» ввів професор Ейл Смітс у 2002 році [1]. Це міждисциплінарна область, що знаходиться десь між нейробіологією, психологією та поведінковою економікою. Завдяки нейромаркетингу компанія зможе з точністю визначити, який колір, слово, образ, звук і запах найбільше приваблює цільову аудиторію, на яку спрямований продукт і що чинить максимальний вплив на підсвідомість покупця. Іншими словами, це дослідження людського мозку з метою впливу на його споживчу поведінку.

Нейромаркетинг найчастіше використовують великі бренди, наприклад такі як Coca-Cola, Procter & Gamble, Mercedes-Benz Daimler. Це не дешево задоволення і можуть дозволити собі тільки ті компанії які готові вкласти в це дослідження сотні тисяч і більше доларів, для того що б забезпечити якість і рентабельність результатів.

Мета нейромаркетингу – зрозуміти справжню реакцію споживача на певні маркетингові подразники, проаналізувати, що саме споживач хоче до дрібниць. Люди іноді є нечесними у своїх відповідях на соціальних опитуваннях, анкетуваннях через соціальний тиск. Методи дослідження нейромаркетингу спрямовано в суть поведінки споживача, а саме – прямо в мозок людини.

Таблиця 1

Основні методи нейромаркетингу (розроблено автором за [2])

Метод	Характеристика методу
Функціональна магнітно-резонансна томографія	Завдяки томографії можна отримати картинку активності мозку в момент контакту з подразником. Це дослідження допомагає зафіксувати приплив змін крові, які викликаються нейронної активністю в мозку. Дозволяє виявити зацікавленість споживача на ту чи іншу рекламу.
Електроенцефалографія	Дивимось на ритм активності нейронів мозку.
Айтрекінг	Дозволяє виявити по якій траєкторії рухається погляд людини, на якому моменті він найбільше фокусується.
Спостереження за серцево-судинною системою людини	Вимірювання частоти серцебиття, дихання в момент контакту з подразником в тих чи інших умовах.
Реєстрація скорочення м'язів обличчя	Дозволяє зафіксувати вираз обличчя людини, проаналізувати емоції: здивування, страх, роздратування та інше.

Використовуються 5 основних каналів впливу на споживчу поведінку людини – візуальний вплив, вплив на слух, через смак, через нюх та тактильні відчуття.

Запахи та смак – одні з найпотужніших способів впливу на стан людини [3]. Наприклад, проходячи в районі де розташований Макдональдс, запах можна почути здалеку. Відразу згадується

смак бургера, фірмової картоплі фрї — це і є візитна картка ресторану. Він міцно засів в пам'яті споживачів і при контакті з ним тут же викликає апетит і бажання перекусити.

Нейромаркетинг також може використовуватися в кіноіндустрії, що б простежити за реакцією людини на розвиток сюжету фільму, реакцію на кінцівки фільму. Зазвичай в ході проведення нейромаркетингового дослідження результати реакції людини вельми шаблонні – «хороший, поганий, злий».

Компанія Lay's також використовує методи нейромаркетингу. У дизайні упаковок в натуральні та матові кольори, а також фотографії корисних для здоров'я продуктів не мотивують людей по покупці цього товару. Тому вони почали робити блискучу упаковку з якими кольорами та з зображенням смажених картопляних чипсів і це дійсно приваблює людей до покупки. Повернемось до Макдональдсу, ця компанія використовує такі кольори, як червоний, жовтий, білий, зелений), Lay's використовує у логотипі червоний, жовтий, білий кольори. Щодо Pringles так само. Ці кольори миттєво привертають до себе увагу, особливо червоний і жовтий.

Отже, нейромаркетинг допомагає брендам оцінити ефективність рекламного підходу, потрапляння його в запити цільової аудиторії з більш точного погляду (колір, смак, запах, візуалізація, пам'ять, зацікавленість та інше) за допомогою вище описаних методів, дають більш точні рекомендації, як знайти той продукт, які буде легше донести до споживача і змусить його задуматися про придбання.

1. *Окландер М. А., Губарева Ю. Л. Нейромаркетинг – теорія та практика впливу на підсвідомість споживача. Одеса, 2014. 59 с.*

2. *Фігун Н. В., Бабанова І. Ю. Основні елементи нейромаркетингу. Львів, 2015. 683 с.*

3. *Окландер Т. О. Інноваційні методи впливу на споживачів: аромаркетинг, маркетинг і менеджмент інновацій. Одеса, 2014. 97 с. URL: [http://nbuv.gov.ua/jpdf/Mimi_2011_3\(2\)_16.pdf](http://nbuv.gov.ua/jpdf/Mimi_2011_3(2)_16.pdf)*

4. *Копейка А. А. Нейромаркетинг як механізм маніпулювання споживачем. URL: <https://nauka.kushnir.mk.ua/?p=41244>*

СУЧАСНІ ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ОЦІНЮВАННЯ ВАРТОСТІ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВ

© Мрихіна О. Б., Міркунова Т. І., Ковальчук Ю. М., 2019

В останні роки у світовій економіці спостерігається істотне прискорення темпів інноваційного розвитку, скорочення життєвих циклів проривних технологій та інші явища, зумовлені процесами інтелектуалізації та діджиталізації. Генерування інноваційних технологій характеризується екстрагуювальною природою – потребою збирання знань для втілення в життя на їх основі технологій та знань наступного порядку. Це підносить цінність категорії «знання», що знаходить відображення в частині специфічної складової технологій – нематеріального активу (НМА). Україна має значний рівень конкурентного потенціалу у високотехнологічних видах діяльності, де зазвичай створюється найбільше НМА. Водночас, процеси комерціалізації інноваційних технологій ускладнюються через недостатню кількість інструментів їх економічного оцінювання, зокрема в частині оцінювання вартості НМА. Найвні розробки у предметній сфері характеризуються фрагментарністю.

Аналіз чинної нормативно-правової бази показав, що для підвищення ефективності оцінювання вартості НМА необхідно усунути низку недоліків: недостатню представленість методичних інструментів щодо врахування ринкової кон'юнктури, зокрема під час застосування порівняльних методів визначення вартості НМА; недостатнє врахування різноманіття видів НМА в частині їх економіко-правового забезпечення; ускладнений механізм введення/виведення НМА суб'єктів господарювання; відсутність вичерпного переліку витрат, які необхідно зараховувати до первісної вартості об'єктів НМА тощо.

Природа інтелектуальної праці, яка є в основі НМА, характеризується неадитивністю, синергетичністю, що ускладнює об'єктивність оцінювання НМА. Визначення моменту набуття споживчої цінності НМА у складі інноваційного продукту часто стає дороговартісним завданням. З-поміж основних сучасних факторів впливу на оцінювання вартості НМА виділено:

— своєчасне отримання достовірної маркетингової інформації, на основі якої проводять вартісне оцінювання НМА;

— врахування сучасного характеру категорії «цінність», що закладається в інноваційні технології: НМА зі значним рівнем цінності забезпечує стійкі конкурентні позиції підприємств, галузей та регіонів на майбутні періоди;

— врахування характеру синтезованості інноваційних технологій, до складу яких входить кілька НМА, що дає змогу спрогнозувати й оцінити генерування технологіями нових цінностей;

— прогнозування і врахування різних видів ефектів від виведення інноваційних технологій на ринок (синергії, мільтиплікації, спіловеру тощо) та їх дифузії;

— врахування конвергентності НМА, що дає змогу об'єктивніше визначати вартість НМА, та, відповідно, обирати метод ціноутворення та формувати ціну, за якою даний НМА підлягатиме комерціалізації;

— приділення уваги організаційно-методичному забезпеченню оцінювання вартості НМА, розробка стандартизованих регламентів наведення НМА у фінансовій звітності;

— розроблення та врегулювання у нормативно-правовій площині методичних засад оцінювання НМА, а також принципів оцінювання НМА на підставі загальних принципів економічного оцінювання.

Проблематика оцінювання вартості НМА набуває особливого значення, адже рівень розвитку НМА стає одним з факторів конкурентоспроможності вітчизняних підприємств не лише в Україні, а й на міжнародній арені. Позаяк, оцінювання вартості НМА досі залишається одним з найбільш дискусійних питань у предметній площині.

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ

© Мусійовська О.Б., Танкевич А.-А.В., 2019

За минулий рік Україна вибула з топ-50 найбільш інноваційних країн світу за рейтингом інновацій-2019 агентства Bloomberg (посівши 53-тє місце). Цей рейтинг складається на базі десятків критеріїв, серед яких витрати на дослідження і розробки, виробничі потужності та концентрація високотехнологічних публічних компаній. Хоча, у 2015 році Україна посідала 33 місце у даному рейтингу, зокрема в галузі освіти входила до п'ятірки лідерів, однак уже на початку 2018 року опинилась на 46-му місці[1]. Найнижчі бали Україна отримала за невелику кількість інноваційних компаній, які б походили чи мали штаб-квартири в Україні, а також за прогалини у сфері освіти.

Інноваційна активність в Україні має значно нижчі показники у порівнянні з середнім рівнем у країнах ЄС за всіма показниками. Зокрема, як свідчать статистичні дані, кількість інноваційно активних промислових підприємств України стрімко зменшується, зокрема у 2010 році їх кількість становила 1462, однак в 2017 році лише 759 підприємств. При цьому, зважаючи на досвід розвинених країн світу, інноваційна діяльність є одним із найефективніших механізмів підвищення конкурентоспроможності країни на світовому ринку та, як наслідок, підвищення добробуту населення. При цьому кількість підприємств, що активно впроваджують інноваційні рішення у країнах ЄС досягає 70–80%. На жаль, в Україні цей показник постійно зменшується, якщо у 1994 році частка інноваційно активних підприємств становила 26 %, у 2000 р. – 18%, у 2010 р. – 13,8%, у 2015 р. – 17,3%(824), у 2016 р. – 18,9% (834), у 2017 р. – 16,2% (759)[2].

Ключовою проблемою для інноваційного розвитку країни залишається невідповідність між заявленими цілями і фактичною реалізацією заходів у сфері політики. Заяви про необхідність інноваційного розвитку не підтримуються механізмами їх реалізації. Іншою важливою проблемою є недосконалість системи державного управління інноваційним розвитком. До останнього часу в Україні існувало декілька державних міністерств і відомств, які відповідали за підтримку інноваційної діяльності, але їх компетенції не були точно визначеними. Деякі з цих установ не мали достатньо ресурсів для проведення ефективної інноваційної політики. Також, вагомим бар'єром для здійснення інноваційної діяльності українськими підприємствами є брак фінансових ресурсів. При цьому ситуація в інноваційній сфері України обумовлена не в останню чергу неякісним інституціональним середовищем — відсутністю дієвої інноваційної інфраструктури, високим рівнем корупції, слабким захистом прав власності, у тому числі прав на об'єкти інтелектуальної власності, неефективністю судової гілки влади тощо [3].

Належний рівень інноваційного розвитку вимагає не лише інтелектуальних і фінансових вкладень, але й розвинутої інноваційної інфраструктури, суб'єкти якої надають послуги з пошуку фінансування та споживачів, консультують з питань оцінки вартості та забезпечення охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності, проводять технологічний аудит інновації як об'єкту комерціалізації та інші. Інноваційна інфраструктура є не менш важливою ланкою в інноваційному ланцюзі, ніж виробництво, наука чи освіта та має вирішальне значення в інноваційному розвитку країни.

1. Рейтинг найбільш інноваційних країн від Bloomberg: Україна цьогоріч "вилетіла" з топ-50. URL:https://espresso.tv/news/2019/01/22/rejting_naybilsh_innovacijnykh_krayin_vid_bloomberg_ukrayina_cogo_rich_quotvyletilaquot_z_top_50

2. Статистична інформація: інноваційна активність / Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

3. Вишневецький В. П., Єгоров І. Ю., Ляшенко В. І., Антонюк В. П., Князєв С. І., Підоричева І. Ю., Ковчуга Л. І. До питання про Стратегію інноваційного розвитку України або якою має бути Стратегія інноваційного розвитку України. Вісник економічної науки України. 2018. №2. С.183-198. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/150576/32-Vishnevsky.pdf?sequence=1>

ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В АГРОПІДПРИЄМСТВАХ ХОЛДИНГОВОГО ТИПУ

© Немчук П.В., 2019

Сільське господарство в Україні, знаходиться в складному фінансово-економічному стані. В державі є багато збиткових сільськогосподарських підприємств, собівартість виробництва продукції залишається високою, не знижується кредиторська заборгованість, вкрай зношені основні виробничі фонди, відчувається нестача обігових коштів, самостійність господарської діяльності не сприяє веденню господарства із застосуванням сучасних технологій виробництва, управління і організації. У зв'язку з цим ведеться активний пошук заходів і заходів, перш за все, менш витратних, що забезпечують більш раціональне використання наявних природних і виробничих умов регіону, виведення основних галузей сільського господарства області з кризи і забезпечення більш стійкого ведення сільського господарства [1].

В основі інтеграційних процесів і створення організацій холдингового типу знаходяться економічні інтереси, оновлені досягненням економічного ефекту за рахунок розширення масштабів виробництва, з'єднання різних стадій технологічних процесів, їх типізації та стандартизації, орієнтації на кінцевий результат і раціональне використання агроресурсів, ресурсів промислового виробництва та інформаційних послуг, розвиток інноваційної діяльності.

В останні роки починають впроваджуватися нетрадиційні для підприємств АПК мережеві форми їх об'єднання. Створення мережевої організаційної форми викликано необхідністю пошуку взаємин, що дозволяють зберегти інтереси приватних власників і забезпечити технологічну та економічну інтеграцію підприємств та їх партнерів, об'єднаних тільки горизонтальними зв'язками, для випуску конкурентоспроможної продукції. Особливістю цієї форми є те, що використання тільки горизонтальних партнерських зв'язків, без ієрархічної залежності, не вимагає офіційного апарату управління, отже, особливого організаційно-правового оформлення [2].

Інноваційний процес в агропромисловій сфері слід розглядати як єдиний і безперервний потік перетворення конкретних технічних, технологічних, організаційних, економічних ідей на основі наукових розробок в нові технології або окремі її складові частини і доведення їх до використання безпосередньо у виробництві з метою отримання якісно нових продуктів.

Суспільство регулює хід інноваційного процесу в цілому і по окремих галузях шляхом розробки і проведення в життя відповідної інноваційної політики, метою якої є, перш за все, доведення науково-технічних розробок до їх практичного використання. Стосовно до АПК в інноваційному процесі беруть участь сільськогосподарські наукові та навчальні заклади, органи управління виробництвом, які обслуговують організації, впроваджувальні формування різних типів і безпосередньо самі сільськогосподарські товаровиробники.

Інновації як інструмент економічного розвитку агропромислового комплексу можна розділити на наступні види: організаційно-економічні, орієнтовані на отримання додаткового прибутку; техніко-технологічні, орієнтовані на виробництво нового продукту; організаційно-управлінські, орієнтовані на економію витрат; спеціальні агропромислові, освітні та ін.

В умовах сучасного розвитку АПК України інноваційні процеси стали найважливішим фактором виживання виробників. Однак обмеженість фінансових і матеріальних ресурсів створює для інновацій досить жорсткі умови, в першу чергу, обмежуючи їх спрямованість: розвиваються ті, які пов'язані з мінімізацією [3].

Витрат на розробку і впровадження, зокрема, інновації організаційно-економічного характеру.

Різноманіття організаційних форм інноваційного процесу

пов'язане з особливостями сільськогосподарського виробництва і різним характером зв'язків між товаровиробниками.

Агропромислова інтеграція розглядається як одна з форм інновацій організаційного характеру

В основі інтеграційних процесів і створення організацій холдингового типу знаходяться економічні інтереси, обумовлені досягненням економічного ефекту за рахунок розширення масштабів виробництва, з'єднання різних стадій технологічних процесів, їх типізації та стандартизації, орієнтації на кінцевий результат і раціональне використання агро ресурсів, ресурсів промислового виробництва та інформаційних послуг, розвитку інноваційної діяльності.

В Україні виділяються такі основні шляхи створення агропромислових формувань: об'єднання раніше відокремлених взаємопов'язаних сільськогосподарських, промислових та інших підприємств і організацій; розвиток промислової діяльності в існуючих організаційно-правових формах.

Інновації як інструмент економічного розвитку агропромислового комплексу діляться на: організаційно-економічні, орієнтовані на отримання додаткового прибутку; техніко-технологічні, орієнтовані на виробництво нового продукту; організаційно-управлінські, орієнтовані на економію витрат; спеціальні – агропромислові, освітні та ін. ;

виділені основні мотиви виникнення вертикальної інтеграції в АПК (економія на масштабі виробництва, тобто техніко-технологічна економія, що отримується в результаті концентрації виробництва; економія в масштабі сфери діяльності, тобто економія на різноманітності виробленої продукції та ринків збуту, диверсифікація; економія на транс акційних витратах, тобто накладних витрат у собівартості продукції і послуг), а також фактори агропромислової інтеграції (природні, соціальні, економічні, організаційні, технологічні технічні);

- обґрунтовано, що економічною основою інноваційних мережевих форм організації агро бізнесу є: квазі інтеграційні процеси, які передбачають практичну відсутність контролю над власністю при збереженні їх над управлінням активами фірми; використання елементів кооперації на базі нової організації виробництва;

- розроблена модель інноваційної організаційної структури мережевого об'єднання, заснована на пріоритеті горизонтальних інформаційних і партнерських зв'язків, здатної контролювати загальні процеси і забезпечувати певною мірою централізоване управління сільськогосподарським виробництвом, що дозволяє скорочувати витрати часу і ресурсів на розробку управлінських рішень і підвищити їх ефективність;

- додатково аргументовано застосування бюджетного планування та контролю з метою формування ресурсів для впровадження інновацій в агрохолдігах і запропонована структурно логічна схема його реалізації, що дозволяє поєднувати ініціативу суб'єктів інтегрованого формування з централізованою виробленням загальної корпоративної стратегії [4].

Практична значимість отриманих результатів дослідження визначається їх націленістю на дозвіл назрілих проблем формування корпоративних структур в аграрному секторі економіки, а також їх оптимізацію на основі поглиблення і вдосконалення коопераційних, інтеграційних і мережевих процесів щодо розвитку перспективних форм об'єднань холдингового типу в сільському господарстві України. Необхідні для вирішення проблем зниження дії монополізму в агросервісних обслуговуванні, його інтеграції з безпосередніми товаровиробниками на основі ринкових відносин.

1. *Нелен В.М. Планування на аграрному підприємстві : підручник – 2-ге вид., перероб. та доп. / В.М. Нелен. – К. : КНЕУ, 2004. – 495 с.*

2. *Кот О.В. Теоретичні аспекти інноваційного розвитку аграрного сектору економіки та його організаційно – економічне забезпечення / О.В. Кот // Проблеми науки. – 2008. – №9. – С. 30-37.*

3. *Шквиря Н.О. Особливості інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств / Н.О. Шквиря // Держава та регіони, 2007. – № 6. – С. 216*

4. *Чабан В.Г. Інновації як умова підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору / В.Г. Чабан // Економіка АПК. – 2006. – № 7. – С. 68.*

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ЗЕЛЕНОГО БУДІВНИЦТВА

© Никитюк О. А., Шкуратов О. І., 2019

В сучасних умовах зниження ефективності традиційних моделей економічного зростання одним із чинників успішного функціонування і розвитку ключових галузей економіки, зокрема будівельної, виступає активізація інноваційної діяльності. Так будівельна галузь є своєрідним локомотивом для розвитку інших сфер економіки, як-от: машинобудівна галузь, металургія і металообробка, нафтохімія, деревообробна промисловість, транспорт, енергетика тощо. З метою підвищення конкурентоспроможності будівельних підприємств необхідно визначити перспективні напрями зростання інноваційної активності цієї галузі. Одним з таких напрямків є реалізація інноваційних проєктів зеленого будівництва [1]. Загалом, зелене будівництво передбачає скорочення загального впливу об'єкта будівництва протягом всього його життєвого циклу (інженерні вишукування, проєктування, будівництво, експлуатація, реконструкція, знесення будівлі) на довкілля і здоров'я людини, що досягається за рахунок підвищення ефективності використання ресурсів (енергії, води, матеріалів тощо), скорочення відходів, викидів і інших негативних ефектів. Це своєю чергою передбачає застосування кращих інноваційних методів розміщення, дизайну, будівництва, експлуатації і ліквідації після закінчення терміну служби.

Зелене будівництво на сьогоднішній день є найбільш інноваційним сегментом галузі, в якому реалізуються всі наявні види інновацій. При цьому основою розвитку зеленого будівництва є його інноваційна інфраструктура, що передбачає взаємодію суб'єктів реалізації інноваційного процесу будівництва, елементами якої є інноваційна платформа (суб'єкти і їх економічні взаємозв'язки), стандарти і правила взаємодії (нормативно-технічна документація, стандарти, а також неформальні норми, що характеризують культуру взаємодії і традиції) [2]. На сьогодні на базі Інституту інноваційної освіти Київського національного університету будівництва і архітектури функціонує Навчально-науковий центр розвитку зеленого будівництва, в основу діяльності якого покладено кращі досягнення вітчизняних науковців та практиків із залученням провідних світових тенденцій у будівельній галузі. Головна мета створеного Центру – освітня, наукова, практична та комунікаційна діяльність із залученням всіх зацікавлених сторін для впровадження кращих українських та міжнародних досягнень зеленого будівництва. Разом з тим, зусиль окремих вузів, їх інноваційного, кадрового і фінансового потенціалу для створення ефективної інноваційної інфраструктури недостатньо. Напрямок вирішення цієї проблеми полягає в створенні моделі інноваційної інфраструктури на основі взаємодії трьох основних складових інноваційного розвитку: наука, освіта, виробництво. Така інфраструктура передбачає функціонування моделі інноваційного розвитку, що дозволяє збалансувати інтереси всіх учасників інноваційного проєкту: новатор, інвестор, девелопер, органи влади, органи стандартизації, експлуатуючі організації, власників побудованого об'єкта. Для успішної реалізації інноваційного процесу зеленого будівництва та розбудови його інноваційної інфраструктури першочерговим заходом є виявлення базових суб'єктів інноваційної платформи, визначити ключові проблеми організаційних взаємодій, і запропонувати шляхи усунення цих проблем.

1. Kapliński O. *Innovative solutions in construction industry. Review of 2016–2018 events and trends // Engineering Structures and Technologies. (2018). Vol. 10. Pp. 27–33.*

2. Гумба Х. М., Прохін Е. А. *Інноватизація строительства на інституціональній платформі: постановка дослідницької проблеми // Экономика и предпринимательство. 2015. № 4-1(69-1). С. 841–844.*

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ

© Парубець О.М., Сугоняко Д.О., 2019

Існуючі системні проблеми та інфраструктурні обмеження стають на заваді ефективного розвитку транспортної системи і конкурентоспроможного ринку транспортних послуг України. У розвитку транспортного співробітництва з Україною зацікавлені багато країн світу, але без сучасної розвиненої транспортної інфраструктури такий розвиток є обмеженим. В умовах посилення глобалізаційних та інтеграційних процесів незадовільний рівень розвитку транспортної інфраструктури стає на заваді диверсифікації транспортних послуг, обмежує можливості реалізації транспортного потенціалу країни, гальмує розвиток міжнародних транспортно-економічних, зокрема культурно-туристичних зв'язків.

Підтвердженням вищезазначеного є низькі місця, які посіла наша держава в Індексі глобальної конкурентоспроможності, що публікується Всесвітнім економічним форумом. Так за 2017-2018 рр. серед 137 країн світу Україна посіла 130 місце за якістю доріг, 93 – за якістю портової інфраструктури, 92 – за якістю інфраструктури повітряного транспорту. Найкращі позиції, а саме 37 місце Україна отримала за якістю залізничної інфраструктури, але в порівнянні з попередніми періодами спостерігається поступове зниження за даним показником у цьому рейтингу [1].

Наведені дані характеризують нерівномірність процесу впровадження інноваційних технологій в об'єкти транспортної інфраструктури різних видів транспорту. При цьому наближення якості транспортних послуг до світових та європейських стандартів неможливо досягти без здійснення інноваційно-інвестиційних перетворень, які перш за все потребують впровадження інноваційних підходів до розвитку транспортної інфраструктури, що наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

Підходи до інноваційного розвитку транспортної інфраструктури України

Назва підходу	Сутність і напрямки реалізації
1	2
Технологічний	Впровадження транспортних інновацій, розвиток інноваційних видів транспорту – Hyperloop, електричний, безпілотний транспорт тощо, створення цифрової моделі транспортної інфраструктури.
Системний	Врахування сучасного стану та перспектив розвитку передових галузей науки і техніки, приведення якості транспортної інфраструктури у відповідність до вимог споживачів транспортних послуг.
Інформаційно-комунікаційний	Створення інтелектуальних транспортних систем, діджиталізація ринку транспортних послуг, сприяння практичному впровадженню транспортних стартапів, спрямованих на впровадження інформаційно-комунікаційних технологій управління транспортом.
Фінансовий	Оновлення і модернізація транспортної інфраструктури за рахунок розвитку лізингу, колективного фінансування (краудфандинг, пайові інвестиційні венчурні фонди), інвестування на концесійній основі, державно-приватного та муніципально-приватного партнерства.

1	2
Мережевий	Створення або приєднання до існуючих транспортних мережевих структур, а саме кластерів, альянсів, інтегрованих корпоративних структур.
Управлінський	Широке використання аутсорсингу, бенчмаркінгу, форсайт-технологій на транспорті, впровадження програмно-цільового управління для вирішення проблем інноваційного оновлення об'єктів транспортної інфраструктури.
Екологічний	Використання альтернативних видів палива.

Джерело: складено авторами на основі [2; 3;4].

Інноваційне оновлення транспортної інфраструктури потребує значного обсягу інвестицій в нові високотехнологічні проекти. В процесі планування інвестицій і джерел їх надходження перш за все необхідно чітко визначити інтереси країн світу в розвитку експортної діяльності та диверсифікації мережі транспортних коридорів. Підвищення інвестиційної привабливості об'єктів транспортної інфраструктури напряму залежить від:

- розробки комплексної державної програми підтримки та стимулювання інноваційно-інвестиційного розвитку об'єктів транспортної інфраструктури;
- створення надійної нормативно-правової бази в сфері захисту прав фізичних і юридичних осіб, резидентів і нерезидентів, які готові інвестувати значну суму коштів в розвиток інфраструктури;
- своєчасного проведення реформ в сфері транспорту,
- розробки ефективної тарифної політики;
- удосконалення механізму спрощення портових зборів;
- забезпечення рівного доступу інвесторів до інформації щодо проведення тендерів, торгів, проектів розвитку транспорту;
- розвитку взаємовідносин перевізників і власників інфраструктури в напрямку відсутності дискримінаційного доступу до об'єктів транспортної інфраструктури.

Впровадження зазначених інноваційних підходів потребує значної інституційної, правової та фінансової підтримки з боку державних органів влади та місцевого самоврядування. Вектори інноваційних перетворень транспортної інфраструктури повинні розроблятися на основі прийнятих стратегій розвитку транспортного сектору національної економіки; загальнодержавних цільових економічних програм розвитку промисловості, сільського господарства, туризму; враховувати вимоги міжнародних документів до яких приєдналася Україна в сфері транспорту та перспективи розвитку транспортного співробітництва.

1. *World Economic Forum* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.weforum.org/reports>

2. *Міністерство інфраструктури України* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://new.mtu.gov.ua/>.

3. *Парубець О. М. Методологічні основи розвитку мережевих об'єднань підприємств транспорту : монографія.* – Ніжин : Аспект-Поліграф, 2015. – 364 с.

4. *Сич Є. М., Парубець О. М., Сугоняко Д. О. Інноваційно-інвестиційна взаємодія підприємств транспорту і туризму : [монографія].* – К. : Кондор-Видавництво, 2013. – 224 с.

РОЗВИТОК ВНУТРІШНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТУРИСТСЬКОГО БІЗНЕСУ

© Перерва П.Г., Маслак М.В., Носирєв О.О., 2019

Задача цього дослідження полягає в тому, щоб на основі теоретичного дослідження сутності підприємницької діяльності, виявлення особливостей підприємництва на підприємствах туризму, визначити мету і зміст підприємництва в даному виді бізнесу. Актуальність дослідження визначає те, що останнім роки відбувається відновлення підприємництва як економічної основи благополуччя суспільства. В умовах перехідної економіки одним з головних чинників створення повноцінного ринкового середовища є формування і розвиток підприємництва. Будь-який підприємець прагне до максимізації свого прибутку, так як його матеріальне багатство залежить від доходів, які приносить його справа або фірма. Але, отримуючи прибуток для себе, підприємець виробляє необхідні для суспільства товари або послуги, створює нові ринки, надає нові або підтримує вже наявні робочі місця, сам є покупцем товарів і послуг, створених іншими, і платить відповідні податки. Таким чином, чим більше в країні підприємців, які прагнуть отримати вигоду і успішно витягають її шляхом впровадження інновацій, пов'язаних з комерційним ризиком, тим багатше суспільство [1-14].

Поняття «інтрапренерство» виникло з поєднання двох слів: «enterpris» – (підприємство або підприємництво) та латинського префікса «intra» – (внутрішній). З цього випливає, що дане поняття означає «внутрішньофірмове підприємництво». Таким чином, «інтрапренерство» можна перевести як внутрішньофірмове або внутрішньокорпоративне підприємництво, пов'язане з використанням власного досвіду, власних фондів, власних наукових розробок. Такого роду початкове науково-методичне наповнення терміна «інтрапренерство», на нашу думку, в значній мірі відповідає меті, завданням і принципам внутрішньофірмового трансферу технологій. Такий висновок вимагає більш детального теоретико-методичного дослідження інтрапренерства як економічної категорії.

Економічна сутність інтрапренерства, на нашу думку, полягає, в першу чергу, в пошуку і реалізації нових комбінацій факторів виробництва (оновлення продукції, технологій, організаційних підходів) з метою задоволення явного або потенційного попиту. Суб'єктом творчої новаторської економічної діяльності може бути як індивідуальний підприємець, так і група людей, що діють в рамках виробничо-господарської структури. Суб'єктом новаторської діяльності є людина-новатор, яка висуває нові ідеї, виступає з ініціативою випуску нового товару, з ініціативою щодо реалізації нових рішень, нових підходів і т.п. При цьому слід знати, що далеко не кожна людина може стати інтрапренером, для цього потрібні відповідні як вроджені, так і сформовані в результаті навчання риси. З точки зору рушійних сил підприємництва важливими рисами інтрапренера є цілеспрямованість, енергійність, наполегливість, ініціативність, працьовитість, готовність до ризику та ін.

Проведений авторами аналіз існуючих визначень терміна «інтрапренерство» дозволяє авторам зробити власне визначення, яке, на наш погляд, поєднує традиційні і сучасні принципи, форми, завдання та результати внутрішньофірмового підприємництва. Інтрапренерство – це специфічний вид підприємництва, який дозволяє досягати ефективного використання власних ресурсів підприємства для впровадження прогресивних науково-технічних і технологічних розробок, створених за рахунок використання творчої підприємницької ініціативи співробітників при всебічній підтримці та заохоченні з боку вищого керівництва туристичного підприємства.

Пропоноване визначення направлено на вирішення низки найважливіших завдань, які в сучасній виробничо-комерційній діяльності туристичних підприємств є визначальними при досягненні ними своїх комерційних цілей на цільовому ринку. Серед них відзначимо наступні:

- Ø активізація і використання творчого потенціалу співробітників;
- Ø більш ефективне використання власних ресурсів підприємства (матеріальних, технічних, фінансових, інформаційних, людських і т.п.);
- Ø розширення, поліпшення і вдосконалення номенклатури та асортименту продукції підприємства, що випускається;
- Ø оперативне реагування на зміни потреб і потреб споживачів продукції туристичного підприємства, що пред'являються ними в зв'язку з ринковими, соціальними і науково-технічними змінами на цільовому ринку;

- Ø максимальна реалізація творчого потенціалу співробітників з метою поліпшення виробничо-комерційної діяльності туристичного підприємства;
- Ø створення основи для подальшого розвитку виробництва туристичних послуг;
- Ø створення ідеальних умов для внутрішньофірмового трансферу туристичних послуг, розроблених на власному підприємстві і швидкої реалізації всіляких нововведень;
- Ø швидка реалізація різноманітних нововведень (технічних, продуктових, організаційних, управлінських, ринкових і т.п.);
- Ø істотне поліпшення техніко-економічних показників роботи підприємства і з соціально-економічних показників життя його співробітників.

Впровадження підприємництва в сферу туристичної індустрії істотно підвищить ефективність її діяльності, розширить споживчі можливості, підвищить рівень конкурентоспроможності. Все це дозволить істотно поліпшити показники економічної діяльності туристичного бізнесу.

1. *Формування управлінської, маркетингової та інноваційної політики на підприємствах туристичної індустрії / П.Г.Перерва [та ін.] // Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки): зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 47 (1323). – С. 114-120.*

2. *Перерва П.Г. Інтелектуальний потенціал як економічна категорія / П.Г.Перерва, Л.С.Марчук // Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки): зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 15 (1291). – С. 53-63.*

3. *Марчук Л.С. Методики розрахунку інтелектуального потенціалу підприємства / Л.С.Марчук // Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки): зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 20 (1296). – С. 95-101.*

4. *Перерва П.Г. Економіко-організаційні засади інноваційної та інвестиційної діяльності підприємства / П.Г.Перерва // Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки): зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – № 45 (1266). – С. 51-55.*

5. *Перерва П.Г. Інформаційна діяльність підприємства: управлінська, цінова та маркетингова складові / П.Г.Перерва // Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки). – Х.: НТУ „ХПІ”. – 2018. – № 37(1313). – С. 27-32.*

6. *Кобелева Т.О. Розробка рекомендацій по формуванню інтегрального показника комплаєнс-безпеки промислового підприємства / Т.О.Кобелева // Вісник Національного технічного університету "ХПІ" (економічні науки): зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 48 (1324). – С. 46-52.*

7. *Перерва П. Г. Системний підхід до дослідження цінових, маркетингових, інвестиційних та інноваційних характеристик трансферу технологій промислової продукції / П. Г. Перерва, А.В.Косенко, Т.О.Кобелева, М.В.Маслак // Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки): зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 19 (1295). – С. 121-126.*

8. *Перерва П. Г. Ефективність як економічна категорія / П.Г.Перерва, А.В.Кравчук // Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки): зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 15 (1291). – С. 137-143.*

9. *Розвиток організаційно-економічного механізму управління розвитком індустрії туризму та гостинності / П.Г.Перерва [та ін.] // Вісник Національного технічного університету "ХПІ" (економічні науки): зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 48 (1324). – С. 121-127.*

10. *Kobielieva T.O. The formation of anti-crisis program of the industrial enterprise based on innovative monitoring / P.G.Pererva, T.O.Kobielieva // Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПІ": зб. наук. пр. Сер. : Економічні науки. – Харків : НТУ "ХПІ", 2016. – № 48 (1220). – С. 41-44*

11. *Кобелева Т.О. Організаційна структура комплаєнс на промисловому підприємстві / Т.О.Кобелева // Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки): зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 47 (1323). – С. 121-127.*

12. *Романчик Т.В. Аналіз стану інноваційної активності економіки України [Текст] / Т.В. Романчик // Бізнес-інформ. – 2014. – №5. – С. 111-115/*

13. *Перерва П.Г. Якість інноваційної продукції як складова маркетингової політики та конкурентоспроможності підприємства / П.Г.Перерва, Т.О.Кобелева // Вісник НТУ «ХПІ» (економічні науки). Збірник наукових праць – Х.: НТУ «ХПІ», 2016. – № 28 (1200). – С. 70-74.*

14. *Романчик Т.В. Деякі аспекти економічної безпеки промислових підприємств / Т.В.Романчик // Тези доп. 24-ї Міжнар. наук.-практ. конф. "Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я" (MicroCAD–2016), 18-20 травня 2016 р. / ред. Є. І. Сокол. – Харків : НТУ "ХПІ", 2016. – С. 283.*

ДІАГНОСТУВАННЯ ПРОГРЕСИВНОСТІ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА РОЗРОБКИ ПЛАНІВ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ОНОВЛЕННЯ ВИРОБНИЦТВА

© Петрушка Т. О., Крет І. З., Гальович О. П., 2019

Однією з причин низького рівня конкурентоспроможності багатьох вітчизняних підприємств є використання ними застарілих технологічних процесів та устаткування [1, с. 1186]. У зв'язку з цим постає нагальна необхідність в технологічному оновленні виробництва, що потребує попереднього розроблення планів такого оновлення [2, с. 48-53; 3, с. 211-214 та ін.]. Ці плани повинні базуватися, серед іншого, на проведенні діагностики прогресивності наявного ресурсного забезпечення діяльності підприємств.

Послідовність процесу діагностування прогресивності ресурсного забезпечення діяльності підприємства за окремим видом продукції, що ним виготовляється, повинна містити такі основні етапи: 1) аналізування цінової складової ресурсного забезпечення підприємства та встановлення обґрунтованого рівня цін придбання та витрат на експлуатацію виробничих ресурсів; 2) аналізування організаційної складової ресурсного забезпечення підприємства та визначення переліку заходів щодо підвищення міри ефективності використання наявних на підприємстві обсягів виробничих ресурсів (скорочення втрат робочого часу робітників, більш повне використання обладнання, пришвидшення оборотності оборотних фондів тощо); 3) аналізування складу та структури витрат підприємства та визначення можливостей зниження величини собівартості даного виду продукції за наявних технологічних процесів його виготовлення; 4) визначення множини можливих варіантів технології виробництва даного виду продукції та обрання найкращого з цих варіантів за критерієм мінімуму питомих приведених витрат (ППВ); 5) використовуючи інформацію, отриману на попередніх етапах, встановлення мінімально можливої за даних умов величини ППВ на виготовлення даної продукції; 6) ділення мінімально можливої величини ППВ на виготовлення даної продукції на фактичну їх величину. При цьому, чим ближчим є результат такого ділення до одиниці, тим більш досконалою є технологічна складова ресурсного забезпечення процесу виготовлення певного виду продукції підприємства.

Стосовно усієї сукупності видів продукції, яку виготовляє підприємство, то діагностувати сукупний рівень прогресивності ресурсного забезпечення процесу їх виробництва можна, поділивши величину приведених витрат за усіма видами продукції на суму сукупної собівартості виробництва та реалізації цих видів продукції та добутку вартості активів підприємства на норматив ефективності інвестицій. Чим нижчим є отриманий результат, тим менш прогресивною є техніко-технологічна база підприємства і, відповідно, тим ефективнішими будуть заходи з її оновлення.

1. Yemelyanov O. Assessment of the technological changes impact on the sustainability of state security system of Ukraine / O. Yemelyanov, A. Symak, T. Petrushka, R. Lesyk, L. Lesyk // Sustainability. – 2018, – Vol. 10 (4), 1186. DOI: <https://doi.org/10.3390/su10041186>.

2. Колещук О. Я. Оцінювання впливу чинників на рівень зношення основних засобів та визначення можливостей щодо його нормалізації / О. Я. Колещук, О. Ю. Ємельянов, В. А. Гришко // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2009. – № 640. – С. 47-55.

3. Гришко В. А. Оцінювання поточного та стратегічного рівня інвестиційного потенціалу машинобудівних підприємств / В. А. Гришко, О. Ю. Ємельянов, І. З. Крет // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2010. – № 683. – С. 210-215.

ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ ЯК ТРАНСФОРМАЦІЯ ТРАДИЦІЙНОЇ ОСВІТНЬОЇ МОДЕЛІ

© Перпері А. М., Іванова О. С., 2019

Упровадження сучасних інновацій в освіту в навчальному процесі вищого навчального закладу створює нові можливості реалізації дидактичних принципів індивідуалізації та диференціації професійної підготовки майбутніх фахівців, позитивно впливає на розвиток пізнавальної діяльності студентів, їхньої творчої активності, саморозвитку. Так, інформаційні технології за останні кілька років суттєво змінили вищу освіту в багатьох країнах світу, і, тому, практично неможливо уявити сучасний навчальний процес без соціальних сервісів.

Одним з таких підходів до процесу професійної підготовки майбутніх фахівців у вищій школі стало змішане навчання (blended learning). Загалом, змішане навчання не є новим терміном, його застосовують вже давно. Незважаючи на зростаючий інтерес викладачів вузів до даної форми навчання, до сих пір немає єдиного розуміння до трактування терміна "змішане навчання". Існують різні інтерпретації цього поняття, проте суть змішаного навчання зводиться до того що, воно являє собою раціональне поєднання традиційної і електронної форм навчання, що дозволяє використовувати їх найсильніші сторони і мінімізувати слабкі.

З позиції професійної підготовки майбутніх фахівців змішана модель забезпечує більше гнучкості (свободи) у здійсненні освітнього процесу. Гнучкість включає у собі кілька аспектів освітнього процесу: викладач має більше свободи щодо презентації навчальних матеріалів, дає викладачам більше гнучкості і свободи в контролі і оцінюванні.

Таке навчання стає персоналізованим та орієнтованим на студентів. Цей вид навчання вирішує такі завдання [1]:

- розширює освітні можливості студентів за рахунок доступності та гнучкості, урахування їхніх індивідуальної освітньої траєкторії, а також темпу й ритму оволодіння навчальним матеріалом;

- стимулює формування суб'єктної позиції студента: підвищення його мотивації, самостійності, соціальної активності, рефлексії та самоаналізу і, як наслідок, підвищує ефективність освітнього процесу в цілому;

- трансформує індивідуальний стиль професійної діяльності викладача: забезпечує перехід від трансляції знань до інтерактивної взаємодії зі студентом, що сприяє формуванню процесу конструювання власних знань;

- персоналізує освітній процес: студент самостійно визначає свої навчальні цілі, способи їх досягнення, ураховуючи власні освітні потреби, інтереси та здібності; викладач у цій ситуації є помічником студента.

Вважаємо, що змішане навчання завжди застосовувалося у вищій школі, однак у минулому його складові були обмежені лекціями, лабораторіями, книгами або роздавальним матеріалом. Сьогодні навчальні заклади мають безліч підходів до навчання за вибором, зокрема синхронні й асинхронні формати в мережі. Відтак, можна виділити такі *комбінації змішаного навчання* [1,2,3]:

- *змішування очного та дистанційного навчання*: ця форма змішаного навчання є найбільш поширеною. Навчальні матеріали та завдання можуть розміщуватися в LMS (*Learning Management System*), соціальних мережах типу Edmodo і створювати умови для

проведення змішаного навчання та використання, наприклад, «перевернутої» моделі в аудиторії;

- *змішування структурованого та неструктурованого навчання*: структуроване навчання добре налагоджене у навчальній структурі, де студент забезпечується набором заздалегідь розроблених навчальних матеріалів і певною траєкторією навчання. Неструктуроване навчання відбувається за допомогою бесід, зустрічей або навіть листування електронною поштою у зручному для всіх форматі;

- *змішування користувачького контенту та зовнішніх матеріалів*: курси є кращими контентом для формування технічних знань і вмінь щодо певної галузі, продукту чи процесу, але створення користувачьких курсів для різноманітних потреб у навчанні у межах наявного навчального часу та бюджету часто є нездійсненим завданням;

- *змішування самостійного й колаборативного навчання*: технології автоматизованого навчання створили можливості для самостійного навчання і проведення тренінгів, де все знаходиться під контролем студента, але не завжди надихає й мотивує його. До того ж спільне навчання водночас допускає динамічне спілкування студентів, що призводить до обміну знаннями. Взаємодія з викладачами й однокурсниками підвищує мотивацію та дозволяє ґрунтовно засвоїти навчальний матеріал;

- *змішування роботи та навчання*. Продуктивність навчання пов'язана із парадигмою нерозривності роботи й навчання – робота стає джерелом змісту навчання, а зміст навчання стає доступним за вимогою та в контексті необхідності виконувати роботу на робочому місці.

Проаналізувавши вищенаведене можна прийти до висновку, що розвиток змішаної форми навчання може стати одним з ключових напрямків модернізації всієї освітньої сфери. Таке навчання сьогодні займає провідне місце, тому що є цілеспрямованим процесом здобуття знань, вмінь і навичок в умовах інтеграції аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності суб'єктів освітнього процесу на основі впровадження і взаємного доповнення технологій традиційного, електронного та мобільного навчання за наявності самоконтролю студента за часом, місцем, маршрутами й темпом навчання.

1. Кондакова М. Л. Смешанное обучение : ведущие образовательные технологии современности / М. Л. Кондакова, Е. В. Латыпова // Вестник образования. – 2013. – № 9 (2759). – С. 54–64.

2. Кривонос О. М. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в навчанні : навч. посібник / О. М. Кривонос. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. – 182 с.

3. Теорія та практика змішаного навчання : монографія / [Кухаренко В. М., Березенська С. М., Бугайчук К. Л. та ін.] ; за ред. В. М. Кухаренка. – Харків : Міськдрук, НТУ ХПІ, 2016. – 284 с.

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРІОРИТЕТНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ

© Петренко Н.С., 2019

Рівень науково-технічного прогресу має значний вплив на суспільний розвиток країни. У той же час, розвиток науково-технічного прогресу вимагає належного рівня методичного, матеріально-технічного та кадрового забезпечення. У разі їх відсутності в країні виникає необхідність звертатися до механізму міжнародного науково-технічного співробітництва (МНТС). Потрібно відзначити, що жодна країна не може забезпечити всіх складових по кожному напрямку розвитку, тому всі країни потенційно є учасниками МНТС. Тому, тема є актуальною на сучасному етапі розвитку економіки нашої країни.

Проведений економіко-статистичний аналіз інноваційного розвитку України дозволив виявити ряд негативних тенденцій: дворазове скорочення чисельності вчених; триразове зменшення обсягів фінансування; зменшення кількості публікацій, патентів, здійснюваних програм і проектів, що впроваджуються інновацій; високі показники «відтоку мізків». Але, завдяки все ще високим абсолютними показниками інноваційного розвитку України утримує гідне місце серед країн, що мають реальну можливість для виходу на європейські ринки наукоємної продукції, активної участі в процесі економічного поділу праці в інноваційній сфері. Щодо розвитку науково-технічної взаємодії в Україні за даними «Індикаторів міжнародного співробітництва наукових організацій України», то ми можемо зробити висновки, що відсутня стійка позитивна тенденція в зміні чисельності працівників, які працюють за кордоном за контрактом. Поступово активізується взаємодія в формі конференцій, стабільно зростає кількість отриманих грантів, хоча рівень останнього показника залишається низьким.

МНТС в сучасних умовах перетворюється на реальний інструмент стабілізації і розвитку економіки і нарощування науково-технічного потенціалу країни, але такий розвиток, незважаючи на його ефективність, вимагає дієвого державного контролю та регулювання, визначення пріоритетів, а також наявності ефективних фінансових інструментів. В даний час ключові пріоритети МНТС в Україні визначаються Лісабонською стратегією і стратегією «Європа 2020», також новими інструментами співпраці з ЄС які задекларовані Twinning та TAIEХ. Спостерігається тенденція і до створення дослідних і наукових центрів на основі вишів.

У той же час, наявні в Україні фінансові інструменти МНТС не можуть забезпечити потреби сьогодення. Тому, для подальшого розвитку даного напрямку доцільно ввести в Україні такі фінансові інструменти: систему грантів, орієнтовану на широке коло реципієнтів в пріоритетних напрямках; надання податкових пільг підприємствам, установам і організаціям, які впроваджують нову техніку, технології, або причетним до трансферу наукоємної продукції; розробка механізму забезпечення зарубіжних інвестицій, спрямованих в науково-технологічну сферу, в тому числі при реалізації спільного з Україною проекту; надання підтримки вітчизняним науково-дослідним установам за рахунок венчурного кредитування. Крім запропонованих заходів, необхідно реалізувати також інформаційні, так як вітчизняні розробки, програми та потенціал по більшості напрямків залишається маловідомим міжнародній науковій громадськості.

1. Мазаракі А., Воронова Є. Стратегічні напрямки економічної інтеграції України в Європейський Союз. Вісник Тернопільської академії народного господарства. 2000. Спец. випуск № 15-3.

2. Актуальні питання методології та практики науково-технологічної політики: монографія. [За ред. Б. А. Малицького]. К.: УкрІНТЕІ, 2001. 204 с.

3. Науково-технічне співробітництво України та ЄС [електронний ресурс]. 2015. Режим доступу: http://studopedia.com.ua/1_40584_naukovo-tehniche-spivrobotnitstvo-ukraini-ta-yes.html.

РОЛЬ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ЯК ЧИННИКА РОЗВИТКУ РИНКУ ПРАЦІ У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ

© Півторак А. А., 2019

Поточний етап економічного розвитку в світі характеризується переходом до інноваційної економіки. В теперішній час визначальну роль відіграє здатність максимально ефективно використовувати свою природно-ресурсну базу на основі поглиблення технологічного та економічного розвитку. Основним ресурсом, який забезпечує розробку та ефективне впровадження інновацій є працівники, загальна кількість та професійні здібності яких формують ринок праці. У зв'язку з цим актуальним є дослідження питань поширення рівня інноваційності економіки на основі підвищення ролі суб'єктів ринку праці у вирішенні зазначених питань.

Ринок праці відіграє важливу роль в умовах становлення інноваційної економіки. Як економічна категорія даний ринок виражає систему специфічних відносин щодо його основного товару – робочої сили. Система таких відносин може характеризуватись у різних ракурсах: суто економічних – через попит, пропозицію й ціну; суспільних – через соціально-економічні відносини між суб'єктами ринку щодо формування та використання робочої сили, а у контексті даної роботи щодо створення та поширення впровадження інновацій у суб'єктах господарювання сільської місцевості.

У все більшої кількості країн завершується етап виробництва з переважанням використання фізичної, дешевої, некваліфікованої праці. За сучасних умов визначальним чинником ефективності роботи стає кваліфікований спеціаліст, спроможний сприймати інновації та вміло їх використовувати. Основою формування інноваційної економіки є інноваційна система як середовище для розробки та впровадження інновацій. Слід зазначити, що законодавче визначення та певне регламентування інновацій та інноваційної діяльності дається в Законі України «Про інноваційну діяльність», в якому до складу інновацій відносяться: «новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні (технологія, продукт, продукція, послуга) та організаційно-технічні рішення (виробничі, адміністративні, комерційні, інші)» [1].

У свою чергу інноваційна інфраструктура є одним з елементів інноваційної системи. Як інфраструктура вона покликана виконувати забезпечуючу роль щодо допомоги у створенні інновацій та поширенні рівня їхнього впровадження у виробництво. В межах інноваційної інфраструктури вирішуються завдання надання послуг експертно-консультаційного, інформаційного, організаційного, фінансового забезпечення щодо створення інформаційного середовища по інноваціях; допомога у створенні інноваційних суб'єктів підприємництва; поглиблення зв'язків між наукою та виробництвом для налагодження просування інновацій та забезпечення зворотнього зв'язку; збільшення рівня розробки інновацій та підвищення інноваційності економіки за рахунок збільшення рівня їхнього впровадження.

До суб'єктів інноваційної інфраструктури відносяться: венчурні підприємства та фонди, технопарки, бізнес-інкубатори, центри трансферу технологій, інноваційно-технологічні центри, центри підготовки кадрів для інноваційної діяльності. Відносно ринку праці у сільській місцевості їхня роль полягає у: поширенні інформації про сільськогосподарські та несільськогосподарські інновації, наданні фінансової та дорадчої підтримки у створенні інновацій, підготовки професійних кадрів для здійснення інноваційної діяльності, консультаційному супроводі впровадження інновацій. Розвиток ринку праці на інноваційних засадах сприятиме підвищенню рівня інноваційності економіки та її ефективності у вирішенню комплексу завдань життєдіяльності.

1. Про інноваційну діяльність [Текст] : [Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV, поточна редакція від 5.12.2012 р., підстава 5460-17: офіц. текст станом на 15 березня 2019 р.] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

ДОСЛІДЖЕННЯ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ КОРПОРАТИВНИХ ОБ’ЄДНАНЬ У ПРОЦЕСІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

© Політило М.П., 2019

В останні роки спостерігається поступовий розвиток економіки України в умовах глобалізації ринків. В першу чергу розвиток помітний в сфері корпоративного бізнесу. Корпорації за рахунок інтеграції функціональних сфер діяльності великих, середніх та малих підприємств створюють різноманітні форми корпоративних об’єднань такі як субпідряд, лізинг та венчурне фінансування. Завдяки таким об’єднанням досягається синергетичний ефект в їхній спільній діяльності та як результат підвищується економічна ефективність корпоративних об’єднань. На ефективність корпоративних об’єднань значний вплив має рівень розвитку систем менеджменту, зокрема в умовах інноваційного розвитку. За таких умов дослідження теоретичних та прикладних засад розвитку систем управління корпоративних об’єднань набуває все більшої актуальності.

В процесі об’єднання підприємств всі суб’єкти отримують певні переваги, зокрема можливість збільшення власного капіталу, зростання рівня конкурентоспроможності продукції, зростання науково-дослідного потенціалу тощо. Поряд з перевагами існує й ряд недоліків, що виникають в процесі злиття. До них належать: можливість втрати клієнтури та репутації компанії, неефективність та неоперативність у розв’язанні виробничо-господарських проблем, утруднення прийняття ефективних управлінських рішень, можливість втрати керівництвом влади та авторитету. Створення корпоративних об’єднань у процесі інноваційного розвитку є передумовою трансформації ринку та його організаційних структур.

Одним з факторів, які впливають на ефективність корпоративних об’єднань машинобудівних підприємств у процесі інноваційного розвитку є рівень розвитку систем менеджменту суб’єктів цього об’єднання. Ознаками рівня розвитку вказаного об’єкта є кількість створених підсистем управління, їх узгодженість між собою, а також якість виконання покладених на них функцій. У більшості випадків крупні організації впроваджують різноманітні локальні підсистеми управління у розрізі функцій менеджменту, які охоплюють структурні підрозділи або види діяльності підприємства.

На малих підприємствах, як правило, відсутній апарат управління, тому локальні системи у розрізі виконання функцій менеджменту там не створюють. Наявність локальних систем управління сприяє цілеспрямованості розвитку підприємств, послідовності керівників у реалізації встановлених цілей, регулярності роботи над виявленням резервів покращання діяльності на основі аналізування факторів внутрішнього і зовнішнього середовища організації, раціоналізації умов, в яких ухвалюються управлінські рішення тощо. З огляду на це, якщо серед суб’єктів корпоративних об’єднань є такі, які не володіють локальними системами управління, то вони є потенційними джерелами ризиків, пов’язаних із неповнотою і несвоєчасністю виконання завдань, передбачених інноваційними проектами. З цим фактором тісно пов’язаний такий чинник як рівень розвитку стратегічного планування інноваційного розвитку суб’єктів корпоративних об’єднань. В цілому цей фактор можна було б розглядати як складовий елемент попереднього чинника, проте ознайомлення з позицією керівників підприємств дає підстави виокремлювати його. Важливість впливу цього фактора на досліджуваний об’єкт полягає у тому, що від конкретності стратегічних цілей, обґрунтованості їх постановки, а також адекватності обрання способів їх реалізації безпосередньо залежить раціональність зусиль суб’єктів об’єднань щодо досягнення конкретних результатів інноваційної діяльності. У даному випадку раціональність доцільно оцінювати через призму витрат часу і коштів на розробку інноваційних ідей, створення дослідного зразка продукту чи технології, організування експериментального і серійного виробництва, удосконалення і модифікації інноваційної продукції та технологій тощо.

Таким чином, відсутність стратегічних планів у суб'єктів корпоративних об'єднань або їх необґрунтованість, неадекватність, найбільш ймовірно, може причиною їх неспроможності досягнути очікувані результати інноваційної діяльності. В умовах глобалізації комунікацій, зростання темпів розвитку інформаційних технологій зростає залежність раціональності рішень, що ухвалюються суб'єктами об'єднання в системах інноваційного розвитку від своєчасності, повноти і достовірності управлінської інформації. Найбільш реалістичним способом задоволення цих критеріїв до управлінських даних є інтегрування автоматизованих інформаційних систем управління, що використовуються на підприємствах у регіональні, національні і міжнародні інформаційні системи. Інтегрованість цих систем є фактором, який керівники багатьох організацій називають однією з найважливіших умов раціональної співпраці як з вітчизняними, так і зарубіжними суб'єктами. Ця позиція є достатньо обґрунтованою, оскільки інтегрування інформаційних систем, означає: по-перше, забезпечення відповідності форматів даних, якими користуються суб'єкти у різних регіонах і країнах; по-друге, налагодження комунікацій між наявними і потенційними суб'єктами корпоративних об'єднань; по-третє, постійне підвищення рівня інформаційної освіти користувачів інформаційних систем і зростання їх поінформованості.

Щодо наступних факторів, зокрема рівня інноваційної активності та рівня інтелектуального потенціалу суб'єктів корпоративних об'єднань в системах інноваційного розвитку, то вони певною мірою взаємопов'язані. Так, інтелектуальний потенціал конкретного підприємства або групи підприємств характеризується рівнем освіти працівників, укомплектованістю штатів працівниками, що виконують роботу за фахом, часткою працівників, які здатні виконувати інтелектуальну роботу у загальній кількості працюючих тощо. Своєю чергою інноваційна активність в конкретній організації – це рівень участі працівників у акумулюванні креативних ідей і доведенні їх до рівня інноваційного продукту, технології тощо. Тобто, від рівня інтелектуального потенціалу залежить рівень інноваційної активності. Чим вищі ці рівні тим більша ймовірність того, що суб'єкти корпоративних об'єднань здатні будуть знайти оптимальні шляхи протидії факторам, які стримують інноваційний розвиток і використання резервів підвищення рівня витрат, пов'язаних з інноваційною діяльністю.

Узагальнення огляду літературних джерел і власні спостереження, які проводились на основі аналізування даних машинобудівних підприємств (ВАТ «МЗТМ», ВАТ «Азовобщемаш», ВАТ «ГСКТІ», ВАТ «Маріупольський термічний завод», ВАТ НДІ «Перетворювач», ТОВ «ГалАвто», ТзОВ «ІнтерПЕТ», ВАТ «Крюківський вагонобудівний завод», ВАТ «Іскра», ВАТ «Стріла», ВАТ «Луцький машинобудівний завод», Концерн «МАТС», ВАТ «Селмі», ВАТ «Будмаш», ВАТ «Ефект», ВАТ «Зонт» тощо) дозволило виділити заходи, які доцільно реалізовувати для підвищення рівня інноваційного розвитку суб'єктів корпоративних об'єднань. До них належать: заміна фізично і морально зношеного виробничого обладнання новим; переоцінювання балансової вартості активів суб'єктів кооперування із врахуванням їхньої диференціації на фізично зношені і морально зношені; розширення номенклатури та асортименту продукції підприємства за рахунок впровадження креативних ідей функціонального, вартісного і якісного характеру; відмова підприємства від виробництва продуктів, аналоги яких мають місце на ринку; проведення профілактичної роботи з персоналом у напрямку переконання та інформування працівників про позитивні ефекти від впровадження інновацій; активізування заходів щодо перепідготовки і підвищення рівня кваліфікації працівників; реалізація заходів, націлених на усунення конфліктів у формальних і неформальних групах підприємства; забезпечення доступу працівників підприємства до інформації, пов'язаної зі стратегією розвитку корпоративного формування і перспективами її реалізації; залучення працівників до креативних пошуків і формування управлінських рішень; активізування креативної діяльності у напрямку дослідження можливостей раціонального впровадження нових ідей, які, з певних причин, були раніше відхилені; впровадження системи обробки креативних ідей різнопрофільними фахівцями, які мають неоднаковий рівень підготовки і різне бачення щодо функціональності і якості продуктів і технологій; пошук резервів зниження витрат на виробництво інноваційних продуктів і збільшення їхньої частки в загальному обсязі продукції, які виробляють суб'єкти корпоративних формувань тощо.

ФОРМИ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

© Поліщук О.А., Поліщук О.Т., 2019

Сучасна економіка України потребує вирішення багатьох нагальних проблем. Але, як відомо, успішне проведення ринкових реформ в Україні неможливе без ефективної інноваційно-інвестиційної політики, сприятливого інвестиційного середовища.

Незважаючи на складнощі інноваційна сфера України зберігає життєздатність і позитивну тенденцію розвитку. Цьому сприяють як ринкові, так і адміністративні важелі. Однак значення держави при цьому повинно бути вагомим. Особливо це стосується створення інноваційно-інвестиційної інфраструктури.

Основними формами інноваційно-інвестиційної інфраструктури є бізнес-інкубатори підприємництва, технопарки, технополіси [1].

Бізнес-інкубатори – це система підтримки малого бізнесу (інноваційного спрямування) через надання юридичної, фінансової, технічної допомоги на пільгових умовах у становленні підприємства, в т.ч. при вищих закладах освіти.

Основні функції бізнес-інкубаторів:

- Інформаційна підтримка (консалтинг/бізнес-планування для починаючих і потенційних підприємців);

- Пошук замовників (інвесторів) на їхні проекти;

- Допомога в підборі управлінських кадрів;

- Надання приміщення для офісів/майстерень на умовах оренди, часто (у деяких містах/центрах) за цінами нижчими від ринкових і з гнучкими умовами одержання додаткового місця за вимогою;

- Адміністративні і технічні послуги (телефон, копіювання, приміщення для конференцій/зустрічей, секретаріат і т. д.);

- Експертиза інноваційних проектів (науково-технічна, екологічна, комерційна).

Також можливий широкий набір інших послуг, трансфер технологій, пропозиції по проведенню семінарів і тренінгів і т. д.

Тривалість перебування новоутвореної фірми в інкубаторі обмежується терміном три роки. Вважається, що цього періоду фірмі достатньо, щоб бути спроможною самостійно вирішувати господарські проблеми.

Технопарк – це наймасштабніші інноваційно-технологічні центри, в яких забезпечуються умови, максимально сприятливі для науково-технічних інноваційних проектів, виконуваних спільними зусиллями наукових центрів і промисловості.

Отже це комплекс дослідницьких інститутів, лабораторій, дослідних заводів навколо великих університетів з розвиненою інфраструктурою (створює умови для розвитку середнього і малого підприємництва).

Основні функції технопарків:

- сприяє виробничому освоєнню наукових знань, наукомістких технологій;

- підтримує створення малих інноваційних фірм, умов для швидкої комерціалізації їх нових ідей;

- виробляє, просуває, виводить на ринок конкурентоспроможні продукти, продукцію, послуги;

- формує інноваційно-інвестиційний клімат;

- створює і розвиває інфраструктурне середовище підтримки малого інноваційного підприємництва.

Інфраструктура технопарку включає:

- дослідні інститути та лабораторії;
- експериментальні заводи (цехи);
- виробничі приміщення багатопільового призначення;
- інформаційно-обчислювальні центри;
- системи транспортних та інших комунікацій;
- магазини, житлово-побутові приміщення;
- сервісні та виставкові комплекси [2].

Діяльність технопарків фінансується за рахунок коштів фірм, що функціонують у складі технопарку, державних та регіональних субсидій, банківських кредитів, доходів від власних підприємств, університетів, надходжень від реалізації науково-технічної продукції державним установам і приватним фірмам, плати студентів за навчання, спонсорської допомоги та ін.

Технополіс – це розгалужена територіальна інноваційна структура, що створена на базі цілого населеного пункту, або створює такий населений пункт навколо себе.

Технополіс – це науково-промисловий комплекс, створений для виробництва нової прогресивної продукції або розробки нових наукоємних технологій на базі тісних стосунків з університетами і науково-технічними центрами.

Функцією технополісу є максимальне використання унікального науково-виробничого та трудового потенціалу цього міста, його зручного економіко-географічного положення через формування життєво важливої для інноваційної діяльності інфраструктури.

До складу технополісів можуть входити:

- науково-дослідні організації та установи;
- промислові підприємства;
- культурно-побутові об'єкти;
- комунальні та інформаційні мережі;
- проектно-конструкторські центри та дослідні виробництва;
- фінансово-кредитні установи;
- торговельні, посередницькі, консультаційні та інші структури.

Отже, для формування дієвої інноваційної інфраструктури потрібно впровадження такої низки заходів:

– створення та підтримка діяльності виробничо-технологічних, інноваційних та наукових структур (бізнес-інкубаторів, технопарків, інноваційно-технологічних центрів, наукових парків, соціотехнополісів, міст високих технологій, академістечок, бізнес-інкубаторів, інноваційно-технологічних та інжинірингових фірм;

– розвиток експертних систем (створення та підтримка діяльності експертно-дослідницьких центрів, надання експертних висновків для інвесторів, страхових служб тощо);

– розвиток інформаційних систем (створення та підтримка діяльності аналітичних і статистичних центрів, інформаційних баз і мереж);

– створення сприятливого середовища для розвитку інноваційних процесів, реалізації замкненого інноваційного циклу.

1. Про інноваційну діяльність [Текст]: [Закон України від 4.07.2002 р. № 40-IV, поточна редакція від 5.12.2012 р., підстава 5460-17: офіц. текст: станом на 15 березня 2019 р.] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.

2. Інвестиційний менеджмент: опорний конспект лекцій / авт.: І.О. Бланк, Н.М. Гуляєва, С.Г. Дрига, І.В. Яценко. К.: КНТЕУ, 2014. 114 с.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ ІНФРАСТРУКТУРИ МІСТА ОДЕСА

© Постернак І.М., Постернак С.О., 2019

Як зазначено у звіті «Готовність до майбутнього виробництва» для Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ-2018) «готовність країни до майбутнього визначають два чинники: наскільки масштабна й складна її нинішня структура виробництва і наскільки сильні п'ять рушійних сил, що зможуть тягнути вперед процес трансформації: технологічна платформа і здатність до інновацій; людський капітал; міжнародна торгівля, інвестиції та інфраструктура; інституційна система; ринки збуту». Зокрема по людському капіталу зазначено, що «хоча четверта індустріальна революція спричинить роботизацію виробництв, людські ресурси, як і раніше, будуть критично важливими. Перехід країни на нові технології будуть прискорювати сильний ринок праці і наявність довгострокових можливостей навчати робітників, розкривати таланти й залучати фахівців з-за кордону». Україну аналітики ВЕФ віднесли до групи «Євразія», у якій є деяка індустріальна база, але слабкі двигуни виробництва. ВЕФ непогано оцінив людський капітал: за стан ринку праці та здатність готувати фахівців у майбутньому Україна отримала 5,8 бала і опинилася на 34-му місці. Вкрай погано, за оцінкою міжнародних експертів, в Україні йдуть справи із впровадженням технологій та інновацій (3,5 бала, 74-е місце). За трансфери технологій та прямих іноземних інвестицій Україна отримала оцінку 3,5 і опинилася на 95-му місці. У нашій країні інтернетом користуються лише 52% населення (у Британії – 94%), а доступ до мобільного зв'язку четвертого покоління мають лише 1,4% українців, тоді як в Німеччині та Китаї 4G-мережі охоплюють близько 97% населення [1,2].

Розумне місто – це містобудівна концепція інтеграції інформаційних і комунікаційних технологій з інтернетом речей. Зокрема, Британський інститут стандартів (*British Standard Institution*) описує розумне місто як «ефективну інтеграцію фізичних, цифрових і людських систем у штучно створеному середовищі задля забезпечення громадянам стійкого та благополучного майбутнього». Оскільки, за прогнозами науковців, вже менш ніж за сім років близько 60% населення планети житимуть у містах, наразі надзвичайно актуальним стало питання забезпечення належного комфорту сучасних міст.

Розглянемо розумні міста, де інноваційні технології використовують вже сьогодні [3].

У місті Барселона діє єдина система збирання показників усіх лічильників: світла, водопостачання, дорожньої обстановки, рівня шуму та ін. Міські ліхтарі реагують на перехожих на вулиці, а датчики на сміттєвих баках інформують про свою заповнюваність. Цифрові автобусні зупинки повідомляють пасажирів про місцезнаходження всіх автобусів міста, до того ж там можна зарядити смартфони, послухати музику, і навіть вирушити у віртуальну екскурсію. А водіям вбудовані у асфальт спеціальні сенсорні датчики допомагають знаходити вільні місця для паркування, одночасно знижуючи шкідливі викиди і затори. Додаткові датчики повідомляють громадськості оперативну інформацію про якість повітря.

Лондон посідає друге місце в рейтингу *PwC (PricewaterhouseCoopers* – міжнародна мережа компаній, що пропонують професійні послуги в області консалтингу і аудиту) за рівнем розвитку технологій. Система розумного міста головним чином зосереджена на транспортній сфері, де різноманітні мобільні додатки і онлайн-сервіси допомагають пасажирів вдало планувати поїздки та орієнтуватися у непростій схемі вуличного транспорту, а ще – інформують про проведення ремонтних робіт та інші позаштатні ситуації. Також впроваджена досконала система розпізнавання пожеж – *SAS*, що виявляє найбільш пожежонебезпечні будинки.

Австралійський Сідней – найзеленіше з розумних міст. Окрім безлічі парків, там близько 150 будівель із зеленими дахами і навіть зеленими стінами. У місті працює система контролю дорожнього руху *SCATS*, яка контролює завантаженість доріг. Моніторинг стану міської атмосфери – інформація відкрита, так що про стан повітря в місті можна дізнатися так само, як прогноз погоди – з комп'ютерів або смартфонів.

У Сінгапурі [4] працює тривимірний цифровий модель країни «Віртуальний Сінгапур». Ця онлайн-платформа завдяки тисячам датчиків та відеокамер дозволяє владі у режимі реального часу бачити і аналізувати. Саме у Сінгапурі вперше розумні технології використані у таких великих масштабах і з таким високим рівнем проникнення в усі сфери життя. У місті діє добровільна програма моніторингу літніх людей, що стежить за пересуванням людини по квартирі й надсилає ці дані державним органам. Небезпека можливого вторгнення влади у приватне життя більшості сінгапурців не турбує – близько 74% громадян повністю довіряють своєму уряду. «Віртуальний Сінгапур» став частиною проекту *Smart Nation*, на реалізацію якого влада витратила \$1,7 млрд. За прогнозами, азійський ринок технологій «розумних» міст до 2025 року виросте до \$1 трлн.

В Одесі діяла Міська програма «Електронне відкрите місто» [5]. Головною метою Програми є створення єдиної інформаційної інфраструктури виконавчих органів за рахунок впровадження єдиної політики управління інформаційно-телекомунікаційною сферою виконавчих органів та комунальних підприємств. Реалізація Програми направлена на досягнення європейських стандартів надання адміністративних послуг, відкритості та прозорості влади міста, орієнтована на задоволення потреб мешканців міста Одеси. Програма визначила стратегію підтримки інформаційної сфери та забезпечення розв'язання соціально-економічних, екологічних, науково-технічних, національно-культурних та інших проблем у сферах діяльності місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. Програмою передбачено впровадження інформаційних технологій у сфері туризму. Туризм є однією з найважливіших сфер сучасної економіки, який позитивно впливає на розвиток інших секторів економіки, включаючи готельне господарство, транспорт і комунікації, будівництво, роздрібну торгівлю, виробництво і торгівлю сувенірами та ін., будучи каталізатором їх розвитку. Крім того, цей вид діяльності спрямований на задоволення потреб людей в ознайомленні з історією, культурою, звичаями різних країн.

Згідно з прогнозом Всесвітньої туристичної організації (СОТ) туристична індустрія продовжить своє зростання, і до 2020 року кількість міжнародних туристичних відвідувань складе 1561 млн. поїздок. Ця галузь господарства є фундаментальною основою багатьох розвинених країн світу. Згідно з даними СОТ її внесок в світову економіку оцінюється в 10,9% світового валового внутрішнього продукту. Подорожі та туризм забезпечують понад 11% міжнародних інвестицій. В цілому доходи від туристичної діяльності зростають в 4,4 рази. Туристично-рекреаційна галузь є стратегічним напрямом розвитку міста. Об'єктивно м. Одеса має всі передумови для інтенсивного розвитку внутрішнього та іноземного туризму: особливості географічного розміщення, сприятливий клімат, найбільший морський порт України, розвинену промисловість, курортно-рекреаційний комплекс, транспортну, фінансову і соціально-культурну інфраструктуру.

1. *Закіянов Д. До майбутнього не готові: ВЕФ оцінив виробничий потенціал України. М!nd – незалежний журналістський бізнес-портал. URL: <https://mind.ua/publications/20180876-do-majbutnogo-ne-gotovi-vef-ociniv-virobnichij-potencial-ukrayini> (дата звернення: 02.05.2019).*

2. *Readiness for the Future of Production Report 2018/ Committed to improving the state of the world, World Economic Forum: Insight Report. Geneva. Switzerland. 2018. 254 p. URL: <http://wef.ch/fopreadiness18> (дата звернення: 02.05.2019).*

3. *Майбутнє вже сьогодні: три розумних міста. Де інноваційні технології використовують найефективніше. М!nd – незалежний журналістський бізнес-портал. URL: <https://mind.ua/video/20179170-majbutne-vzhe-sogodni-tri-rozumnih-mista> (дата звернення: 03.05.2019).*

4. *«Віртуальний Сінгапур»: як зробити місто розумним. І чи варто заради безпеки жертвувати приватним життям. М!nd – незалежний журналістський бізнес-портал. URL: <https://mind.ua/video/20180731-virtualnij-singapur-yak-zrobiti-misto-rozumnim> (дата звернення: 03.05.2019).*

5. *Міська програма «Електронне відкрите місто» м. Одеси на 2015-2018 роки. Офіційний сайт міста Одеса. URL: <http://omr.gov.ua/acts/council/70092/> (дата звернення: 04.05.2019).*

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТРАНСФЕРУ БІОТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ

© Процаликіна А. М., 2019

Український ринок біотехнологій перебуває на стадії формування. Він ще слабо структурований, а офіційної статистики щодо його обсягів практично немає. За оцінками фахівців, вітчизняний ринок біотехнологій не перевищує 20 млн дол. США [1]. Однак, потенційно в країні достатньо ресурсів для збільшення ємності ринку в рази. Сумарний потенціал виробництва біопалива – 38,2 млн т у. п., (це майже 18% загального обсягу споживання первинних енергоресурсів). Потенціал виробництва біогазу – 2,9 млрд м³ / рік з відходів тваринництва та 31,7 млрд м³ / рік з відходів рослинництва [2]. В Україні зареєстровано понад 100 видів біопрепаратів для захисту рослин. Вони дозволяють збільшувати ефективність використання на полях природних засобів. Потенціал зростання цього ринку – 25-30% в рік [3].

Розвиток потенціалу біотехнологій стримує ряд перешкод. Зокрема, практично не сформовані або не виконуються норми, що регулюють впровадження останніх досягнень біотехнологій. Україна приєдналась до Картахенського протоколу з біобезпеки до Конвенції про біологічне різноманіття [4], однак потрібен подальший контроль за його реалізацією. Потребують прийняття та подальшого вдосконалення відповідні законодавчі документи, що сприяють розвитку генно-інженерних досліджень.

У державі мають бути сформовані базові умови для розвитку біотехнологій, що знайдуть відображення у стратегічних документах. В Україні має бути сформована Національна стратегія розвитку біотехнологій, що визначатиме загальні пріоритети у цій сфері та механізми їх реалізації. Це дасть поштовх роботі по вдосконаленню нормативно-правового регулювання для усунення неточностей та суперечностей.

Одним із важливих інструментів розвитку біотехнологій є технологічні платформи – форуми, соціальні мережі, хакатони де здійснюється обговорення найважливіших техногічних проєктів, проблем їх реалізації чи комерціалізації. Такі платформи стають центрами створення ідей, визначення перспективних технологій, розробки і реалізації державних пріоритетів технологічного розвитку країни. Формування таких платформ потребує ініціативи та зусиль приватних фірм, асоціацій, які поєднуюватимуть зусилля для досягнення спільних цілей. Така співпраця полягатиме не лише у взаємодії в інформаційному просторі, але і формуватиме основу для співпраці у реалізації проєктів, полегшуватиме пошук партнерів.

Використання біотехнологій регулюється багатьма національними та міжнародними правилами, що створюють як систему умов для розвитку біотехнологій, так і ряд заборон. Для недопущення прояву негативних наслідків необхідним є формування системи надійного захисту безпеки, що потребує створення в Україні висококваліфікованих служб контролю та моніторингу використання імпортованих та вітчизняних біотехнологій.

Не створено умови для комерціалізації всього процесу від науки до виробництва біотехнологічної продукції. Відповідна інфраструктура в Україні практично відсутня, а стимулів до розвитку приватними компаніями не створено через відсутність податкових пільг для інноваційно активних компаній. Необхідним є створення центрів спільного користування обладнанням та консультативно-сервісних центрів (щодо підвищення ферментації, синтезу ДНК, електронної мікроскопії, інформаційної підтримки різних стадій бізнес-процесів тощо) на засадах державно-приватного партнерства.

Потребують державної підтримки підприємства, що можуть застосовувати сучасні біотехнології. Потрібно надати непряму підтримку підприємствам, що купують біотехнологічну

продукцію вітчизняного виробництва. Зокрема, така підтримка повинна застосовуватися щодо сільськогосподарських підприємств, що купують вітчизняні мінеральні добрива та засоби захисту рослин.

Фінансова підтримка розвитку біотехнологій повинна бути комплексною і включати: надання субвенцій на фінансування капітальних вкладень, НДДКР біотехнологічних підприємств; пільгове кредитування протягом стартового інвестиційного періоду, інших цільових видатків біотехнологічних підприємств; надання державних гарантій по інвестиційних кредитах для біотехнологічних підприємств; розміщення державного замовлення на продукцію біотехнологічних підприємств для потреб бюджетних установ; розширення практики грантового фінансування розробки та комерціалізації інноваційних біотехнологій; [5; 6].

В Україні не побудовано взаємодію між суб'єктами за принципом «освіта-наука-виробництво-споживач». У приватних суб'єктів немає стимулів здійснювати фундаментальні розробки, а науково-дослідні установи та ВНЗ не можуть комерціалізувати результати своїх досліджень. Завданням держави має стати формування високотехнологічних кластерів.

Фінансування фундаментальних і прикладних розробок може відбуватися на пайовій основі за участю місцевих органів влади та приватних інвестицій. Це дозволить концентрувати фінансові ресурси, достатні для експериментальної апробації та швидкого запуску промислових виробництв у сфері біотехніки, в першу чергу в регіонах з високим інноваційним потенціалом. Необхідним є впровадження у практику діяльності наукових установ повного циклу наукових досліджень: пошукових, науково-дослідних і проектноконсалтингових робіт [6].

Ще одним актуальним завданням є впровадження міжнародних стандартів у системі освіти та формування кадрового потенціалу. Впровадження біотехнологічних проектів потребує залучення високого професійного менеджменту. Потребують державної підтримки підготовка спеціалістів з біотехнологій. В Україні введена спеціальність «162 Біотехнології та біоінженерія» і потребує подальшої підтримки спеціалізація «менеджмент біотехнологій».

Актуальним завданням є розвиток міжнародного співробітництва, що дозволить розвивати біотехнологічний потенціал України за участю іноземних інвесторів. Така взаємодія полегшуватиме і пошук ринків збуту.

1. Руденко Є.В., Кунець В.В., Седюк І.Є., Мандигра М.С., Воловик Г.П. *Пріоритети розвитку аграрної біотехнології*. Вісник аграрної науки. 2017. Грудень. С. 5-9.

2. Єдина комплексна стратегія та план дій розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на 2015–2020 рр. (проект)/Міністерство аграрної політики та продовольства України – К., 2015. – С. 87.

3. На шляху усвідомлення переваг природного: за підсумками аналізу ринку біопрепаратів для захисту рослин р.] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://proconsulting.ua/ua/pressroom/na-puti-osoznaniya-preimushestv-estestvennogo-po-itogam-analiza-rynka-biopreparatov-dlya-zashity-rastenij>

4. ООН. *Картахенський протокол про біобезпеку до Конвенції про біологічне різноманіття* "(Про приєднання до Картахенського протоколу див. Закон N 152-IV (152-15) від 12.09.2002)" Офіційний переклад. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakonodavstvo.com/akti-pravovi-mijnarodni/kartahenskiy-protokol-pro-biobezpeku-2000-23403.html>

5. Федулова Л.І., Федулова К.І. *Формування інноваційної системи біотехнологій: досвід зарубіжних країн, проблеми України*. Наука та інновації. 2012. Т. 8. № 4. С. 51–66.

6. Бунтов І. Ю., Белікова Н. В. *Теоретичне забезпечення формування складових механізму державної підтримки розвитку біотехнологій в Україні*. Бізнес Інформ. 2018. № 1. С. 93–99.

ЗАСТОСУВАННЯ ПРОГНОСТИЧНОЇ АНАЛІТИКА В БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ

© П'ятничук І.Д., Пилипів Н.І., 2019

Світова банківська система зазнала безпрецедентних змін протягом останніх кількох років, і немає ніяких підстав вважати, що це скоро мине. Щоразу виникають нові питання. Як зміни в банківському законодавстві вплинуть на рентабельність банківських послуг? Які стресові сценарії слід враховувати? Хто зараз є клієнтами «високої вартості»? Які клієнти мають найвищий потенціал для зростання доходів? Відповідь на всі ці запитання може дати тільки аналітика.

Останнє галузеве дослідження, яке проведене для 20 найбільших банків Європи, Близького Сходу та Африки, показало, що існують певні сфери діяльності банків, які, якщо їх поліпшити, можуть зумовити формування значного прибутку, а саме: узгодження пріоритетів аналітики зі стратегічним баченням банків; прийняття рішень на основі аналітичних методів; використання високоякісних даних для роботи із клієнтами [1].

Встановлено, що аналітика поділяється на описову та прогностичну. Описова аналітика є найпростішою формою аналізу даних, оскільки вона може бути використана лише для аналізу даних ретроспективного характеру (з минулого); описує ситуації, явища і процеси.

Прогностична аналітика – полягає у виявленні закономірностей в історичних даних, і за допомогою статистичних методів та моделювання зробити висновки про майбутнє, тобто передбачення, що відбудеться в майбутньому з певною впевненістю [2].

У результаті проведеного дослідження нами виявлено способи використання прогностичної аналітики у банківському секторі, що сприятиме формуванню інноваційної інфраструктури в банківській сфері [2]:

1. Виявлення шахрайства. Шахрайство стає предметом серйозного занепокоєння для кожного сектора, а також для банків, які можуть понести значних втрат. Для людей це ще більш небезпечно, тому, що вони ризикують втратити свою особистість в першу чергу. Оцифрування банківських операцій додала більше можливостей кіберзлочинцям для здійснення нових шахрайств. Таким чином, банкам потрібні інтелектуальні системи та інструменти для їх вирішення. Прогнозуюча аналітика, машинне навчання, великі дані, інтелектуальний аналіз даних і потокові обчислення – ось лише деякі інструменти, які допомагають виявити шахрайство. Інтеграція даних з використанням неструктурованих даних і методів машинного навчання, таких як контрольоване і неконтрольоване навчання, може допомогти виявити випадки шахрайства.

2. Перевірка даних. Прогностична аналітика в банківській сфері може допомогти в обробці величезних обсягів заявок, у тому числі важливих змінних, без затримок або помилок, не втомлюючись – все це з регулярністю і стабільністю. Результати дуже точні і достовірні для використання. Так що, в кінцевому результаті, немає необхідності проводити порівняння між традиційним або ручним скринінгом і аналітикою.

3. Залучення та утримання клієнтів. Прогнозна аналітика допомагає оптимізувати таргетування, полегшуючи банкам можливість миттєво визначати найбільш цінні сегменти клієнтів, які, швидше за все, дадуть відповідь. Клієнтська база може бути розширена за рахунок придбання потрібного типу клієнтів. Згідно зі звітом, було встановлено, що банки, які взяли прогнозу аналітику, збільшили кількість нових клієнтів на 10% за рік.

Також прогностична аналітика допомагає банкам утримувати своїх клієнтів: визначає клієнтів, які найбільш схильні до зниження своєї репутації, перш ніж вони припинять свої відносини; тримає клієнтів з позитивною репутацією довше; прогнозує, які дії сприятимуть покращенню їх лояльності. 4. Знання купівельних звичок. Націлювання на правильний продукт і

відстеження використання клієнтів є проблемою, що стоїть перед банками, яку вони самостійно і спільно з роздрібними торговцями намагаються приборкати. Завдяки прогностичній аналітиці банки можуть швидко розділяти різні сегменти клієнтів і замінювати їх високо релевантними індивідуалізованими повідомленнями, адаптованими до профілю кожного клієнта, що призводить до більш високого рівня відгуку. В кінцевому підсумку це допомагає доставити потрібний продукт потрібному клієнту.

5. Крос-продажі. Підвищити ефективність перехресних продажів продуктів можливо шляхом аналізу існуючої поведінки покупців в місцях, де пропонується кілька продуктів. Які конкретні продукти повинні бути продані, кому і, отже, передбачати результат – це те, що роблять успішні крос-продавці. І все це призводить до більш ефективних крос-продажів, що збільшує прибутковість і зміцнює відносини з клієнтами. Сьогодні забезпечення одного прибуткового клієнта є пріоритетним завданням для банків, оскільки перехресні продажі різних продуктів існуючому клієнту сприяє підвищенню ефективності діяльності всього банку.

Прогностична аналітика допомагає вивчити споживчі потреби, витрати і іншу поведінку клієнтів, та сприяє ефективному перехресному продажу потрібного продукту в потрібний час.

6. Колекції. У банках безліч клієнтів, які завжди платять вчасно, і тих, хто не дотримується графіків платежів. Це непросте завдання – відстежувати і вести облік всіх клієнтів і визначати, на кого більше фокусуватися. Прогностична аналітика пропонує явні переваги в цій області. Банки можуть краще зрозуміти ризик свого портфеля і, таким чином, підвищити продуктивність процесу обслуговування. Найголовніше, аналітика допомагає визначити клієнтів, яким загрожують фінансові ризики в майбутньому, і які дії повинні зробити банки для досягнення позитивних результатів.

7. Планування грошових коштів і ліквідності. Прогностична аналітика може допомогти банкам відстежувати минулі моделі грошових потоків і щоденну координацію між вхідними та вихідними платежами у своїх філіях і банкоматах, що дозволяє прогнозувати майбутні потреби їх потенційних клієнтів. Оптимальне керування ліквідними активами може привести до їх додаткового доходу, а належний аналітичний план може допомогти отримати огляд майбутніх змін у варіантах інвестицій і ліквідності.

8. Маркетингова оптимізація. Прогнозна аналітика допомагає маркетологам планувати маркетингові кампанії і ретельно відстежувати результати. Надаючи інформацію про поведінку і ставлення клієнтів, а також повне і актуальне уявлення про клієнтів, аналітика допомагає маркетинговій команді доставити правильне повідомлення в потрібний час потрібним клієнтам.

9. Життєва вартість клієнта. Життєва вартість (цінність) клієнта – це те, як довго установи можуть утримувати своїх клієнтів. Виявлення кращих клієнтів, поліпшення їх обслуговування і забезпечити їх лояльність.

10. Управління зворотним зв'язком. Управління зворотним зв'язком дійсно важливе. Прогностична аналітика дозволяє банкам і фінансовим установам підтримувати відносини з клієнтами, надаючи їм необхідні послуги та продукти для їх потреб і підбираючи індивідуальні переваги найбільш упорядкованим чином.

Таким чином, у результаті проведеного дослідження встановлено, що зарубіжними банками використовується аналітика для вирішення низки проблемних питань. Також виявлено способи використання прогностичної аналітики у банківському секторі, що сприятиме формуванню інноваційної інфраструктури в банківській сфері.

1. *Banking Analytics. The three-minute guide. Deloitte Global Services Limited: website. Retrieved from <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Deloitte-Analytics/dttl-analytics-us-ba-bankinganalytics3minguide.pdf>.*

2. *10 ways Predictive Analytics can help the Banking sector. NewGenApps: website. Retrieved from <https://www.newgenapps.com/blog/10-ways-predictive-analytics-help-the-banking-sector>.*

ПРОБЛЕМИ АНАЛІЗУ СТАНУ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УКРАЇНІ

© Рудь Н.Т., 2019

При формуванні нової моделі національної інноваційної системи, одну із ключових ролей відіграє інноваційна інфраструктура, яка забезпечує горизонтальні і вертикальні зв'язки між суб'єктами інноваційної діяльності, сприяє прискоренню трансферу знань і дифузії технологій.

Так, залишаються актуальними проблеми формування комплексного підходу до аналізу змісту та економічного значення кожного з об'єктів інноваційної інфраструктури для економіки України, формування комплексної системи методів та інструментів державного регулювання і стимулювання їхнього розвитку. Потребує значної уваги і нормативно-законодавче регулювання створення та функціонування об'єктів інноваційної інфраструктури, необхідне визначення на законодавчому рівні форм і механізмів їх державної підтримки, як це уже зроблено в багатьох країнах.

Аналіз законодавства з питань регулювання діяльності суб'єктів інноваційної інфраструктури свідчить про його недосконалість, фрагментарність, що стримує успішне становлення і розвиток вітчизняної інноваційної інфраструктури. Крім того, несформований механізм стимулювання створення інноваційної інфраструктури. Значною мірою ефективність державної політики з формування та розвитку інноваційної інфраструктури знижується внаслідок її безсистемності, неналежної обґрунтованості, відсутності чіткого розмежування завдань між центральними і місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, координованості їх діяльності, міжгалузевих та міжрегіональних зв'язків.

На створення інноваційної інфраструктури з метою сприяння інноваційному розвитку економіки країни була спрямована «Концепція розвитку національної інноваційної системи» та Державна цільова економічна програма «Створення в Україні інноваційної інфраструктури» на 2009–2013 роки [1]. Систематизовані, згідно наших пропозицій, показники програми щодо складових підсистем інноваційної інфраструктури, наведені в табл. 1.

Як показує аналіз табл. 1, в програмі не виділений регіональний розподіл організаційних форм інноваційної інфраструктури; недостатнє відображення знаходить кадрова складова і фінансова; більш повно представлені інформаційна і виробничо-технологічна складові. Систематичне навчання і підготовка працівників сфери інтелектуальної власності, трансферу технологій та інноваційної діяльності передбачає, згідно з програмою, освоєння 1 пілотної освітньої програми, 1 спеціалізованого курсу, проведення 20 наукових семінарів та конференцій. Ми вважаємо, що цього зовсім недостатньо, щоб підготувати корпус спеціалістів для науково-інноваційної діяльності і інноваційної інфраструктури.

У листопаді 2015 року розроблено проект Державної цільової економічної програми розвитку інноваційної інфраструктури на 2017–2021 роки, що має на меті створення умов для розвитку інноваційної інфраструктури, яка сприятиме формуванню інноваційної моделі розвитку національної економіки [2].

Попередня програма не принесла значних результатів, оскільки не була профінансована. Проблеми, які стримували розвиток інноваційної інфраструктури та практично сприяли зменшенню попиту на неї, залишилися без змін. Так, зовсім відсутнє спрощення процедури створення технологічних парків та запровадження сприятливих економічних умов їх діяльності.

Міністерство освіти і науки України на основі проведеного моніторингу інноваційних структур надало інформацію про наявність 193 організаційних структур в державних вищих закладах освіти, які регулюють, підтримують і забезпечують інноваційну діяльність в регіонах станом на 1.01.2009 року [3,

с. 25]. Нинішній етап формування мережі об'єктів інфраструктури не демонструє їх кількісного зростання в регіонах України.

Таблиця 1

Інноваційна інфраструктура України на кінець 2013р. (державна програма)*

Підсистеми	Організаційні форми	Кількість
Інформаційно-маркетингова	Центри передачі технологій	50
	Центри науково-технічної та економічної інформації	14
	Демонстраційні центри	20
	Регіональні контактні пункти із співпраці з іншими країнами у сфері науки і технологій	10
	Підрозділи з питань інтелектуальної власності	45
	Структурні підрозділи з моніторингу результатів наукових досліджень та впровадженню їх на ринок інтелектуальної власності	15
Виробничо-технологічна	Науково-дослідний центр інноваційного розвитку	1
	Виробничо-інноваційно-інвестиційні комплекси	10
	Структурні підрозділи надання початкової допомоги з підготовки та впровадження інновацій	20
	Інноваційно-технологічні кластери	25
	Бізнес-інкубатори	95
	Бізнес-парки	25
Фінансова	Венчурний фонд	1
	Підрозділи некомерційного партнерства	25
	Небанківські фінансово-кредитні установи	2
Кадрова	Спеціалізовані центри підвищення кваліфікації	27

*складено автором на основі програми [1]

Суттєвою ознакою розвитку підприємств інноваційної інфраструктури в Україні є неповнота і нерівномірність їх розподілу за регіонами. Так, є області, де певні елементи інноваційної інфраструктури більш розвинені порівняно з іншими регіонами. Зокрема, у Полтавській області створено 3 інноваційних бізнес-інкубатори, 9 небанківських фінансово-кредитних установ, 1 навчальний центр, 1 консультаційний центр, 1 центр науково-технічної та економічної інформації; у Луганській – 5 науково-навчальних центрів, 4 науково-впроваджувальних підприємства, в Рівненській області діє 8 науково-впроваджувальних підприємств, в Івано-Франківській представлені майже всі елементи інноваційної інфраструктури – технологічний парк, інноваційний бізнес-інкубатор, дослідницький центр з питань інновацій, центр науково-технічної та економічної інформації, інноваційно-технологічний кластер, 3 центри комерціалізації інтелектуальної власності та 3 навчально-наукових центри.

Також достатньо розвиненою порівняно з іншими регіонами України є інноваційна інфраструктура у Донецькій, Хмельницькій, Житомирській, Миколаївській, Львівській та Харківській областях. Разом з тим, є області, де з усіх елементів інноваційної інфраструктури представлено лише технопарк і регіональний центр науково-технічної та економічної інформації (Сумська), 1 центр інновацій та трансферу технологій та 1 центр комерціалізації інтелектуальної власності (Тернопільська) або лише інноваційний центр (Чернігівська, Київська). Слід відзначити, що статистичні дані, які надходять із регіонів, часто не відповідають дійсному стану.

Зокрема відчувається дефіцит інформації про стан і використання інноваційної інфраструктури. Так, для одержання даних про число і склад утворюючих її об'єктів (інноваційно-технологічних центрів, бізнес-інкубаторів, технопарків і ін.), зайнятості в них, обсягів реалізованої продукції, послуг необхідно розробити методологію й інструментарій статистичного спостереження за інноваційною інфраструктурою за показниками:

- 1) кількість створених малих інноваційних підприємств при підтримці організацій інфраструктури в загальній кількості створених інноваційних підприємств;
- 2) кількість нових створених робочих місць за сприяння організацій інфраструктури на одну інноваційну компанію;

- 3) обсяг продажу малими інноваційними підприємствами, які створені за підтримки інфраструктури в загальному обсязі продажу інноваційних підприємств, %;
- 4) збільшення частки наукомісткого сектора за рахунок виручки інноваційних підприємств, створених за підтримки інфраструктури, %;
- 5) зростання обсягів продажу інноваційних підприємств, що функціонують за підтримки інфраструктури, %;
- 6) наявність необхідних організацій інфраструктури в регіоні, які реалізують функції інноваційної інфраструктури.

У сфері науки й інновацій необхідно розширити спектр статистичних спостережень у наступних напрямках [4, с. 85–86]:

- 1) аналіз стану і рівня розвитку матеріально-технічної та дослідно-експериментальної бази науки, включаючи оцінку наявності і технічного рівня дорогих машин, устаткування, вікової структури технічних засобів, стану і використання дослідно-експериментальних виробництв, розвитку форм колективного користування науковим устаткуванням;
- 2) аналіз процесів інтеграції науки й освіти, включаючи характеристику форм інтеграційної діяльності, їх наукового й освітнього потенціалу, результативності;
- 3) оцінка розвитку венчурних фондів, обсягу і структури їхніх активів, напрямків використання коштів, у тому числі з метою підтримки інноваційних проектів і фірм на ранніх стадіях;
- 4) статистичне спостереження за створенням і використанням критичних технологій, включаючи розробку класифікаторів критичних технологій і продукції (послуг), вироблених з їхнім використанням.

Має потребу в подальшому розвитку статистика міжнародного трансферу технологій, торгівлі – виділення інформації про торгівлю високотехнологічною продукцією на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Розробка нової системи статистичних показників для моніторингу інноваційної діяльності в регіоні і її введення у практику потребує, за даними [4, с. 86], не менш 12 місяців і витрат у межах 30 – 40 тис. грн.

Можна зробити висновок, що інноваційна інфраструктура в регіонах держави існує в якості окремих розрізаних елементів. На нашу думку, самим потужним чинником формування і розвитку інноваційної інфраструктури є затребуваність її підприємцями, малим, середнім і крупним інноваційним бізнесом. Найкращим варіантом розвитку інноваційної інфраструктури є налагодження тісного контакту між державою, науковими установами і бізнесом, здатним здійснити фінансування наукових розробок.

Існуючі тенденції розвитку інноваційної інфраструктури регіонів України свідчать про необхідність певних якісних зрушень в інноваційній сфері, а також реалізації організаційно-економічних засад, спрямованих на забезпечення розвитку інноваційної інфраструктури.

1. *Постанова КМУ №447 від 14.05.2008р. «Про затвердження Державної цільової економічної програми «Створення в Україні інноваційної інфраструктури на 2009 – 2013 роки».*

2. *Проект Концепції Державної цільової економічної програми розвитку інноваційної інфраструктури на 2017–2021 роки. URL: <https://www.eduget.com> Головна: <https://www.google.com.ua/search?q>*

3. *Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів: збірник / М.В. Стріха, В.С. Шовкалюк, Т.В. Боровіч, Ж.І. Дубчак, А.О. Сєдов. Київ: Прок-Бізнес, 2009. 40 с.*

4. *Бубенко П.Т. Шляхи створення і розгортання регіональних інноваційних систем в Україні. Економічні науки: [зб. наук. пр.]. Серія «Регіональна економіка». Випуск 5(17). Ч. 1. Луцьк, ЛНТУ, 2008. С. 74–102.*

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ НА ЗАСАДАХ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ

© Самоїленко І.О., 2019

Задекларована пріоритетність України на подальшу інтеграцію у світове співтовариство, спрямованість на децентралізацію управління зумовлює потребу у формуванні інноваційної моделі розвитку, установити яку дають змогу структурні перетворення економіки країни та її регіонів, інноваційні зрушення у виробничій і соціальній сферах, супроводжувані підвищенням енергоефективності функціонування національної економіки в різних сферах господарювання. На сьогодні у світі не існує універсальної моделі енергоефективного розвитку. Кожна держава має власне бачення енергоефективного розвитку національної економіки, що визначає сутність і специфіку як самої моделі енергоефективності, так і механізмів, застосовуваних для її забезпечення. Указані відмінності випливають із набутого країнами досвіду у сфері державного регулювання соціально-економічних процесів, зі стану та перспектив розвитку національної економіки, зважаючи на тенденції глобального та регіонального ринків енергетичних ресурсів і завдання національної безпеки.

Становлення найпрогресивнішої енергоефективної моделі передбачає структурні перетворення національної економіки на різних рівнях управління (національний, регіональний, міський і рівень суб'єктів господарювання); потребує адаптування національної економіки до ринкових цін на енергоносії; зумовлює системне вдосконалення процесів управління в енергетичній сфері на всіх щаблях територіально-галузевої ієрархії; вимагає підвищення рівня енергетичної незалежності України та формування нової парадигми державної енергоефективної політики, що ґрунтується на принципах емерджентності, транспарентності, суверенітету, екологічності, соціальної відповідальності та субсидіарності (рис. 1).

З загостренням енергетичних загроз як на національному, так і глобальному рівнях, які пов'язані зі збройними конфліктами, нестабільною ринковою кон'юнктурою та переведенням вирішення ключових питань співробітництва у цій сфері у політичну площину, Україна опинилася в ситуації, коли без формування комплексного підходу до вирішення проблемних питань реформування національної енергетики не буде успішним [1].

У сучасному світі енергетична інфраструктура націлена на роботу за новою моделлю, підґрунтям якої є ринкові відносини – конкуренція у виробництві електроенергії та постачанні кінцевим споживачам зі збереженням регуляторного процесу в сегментах передавання й розподілу електроенергії. Регуляторний процес – важливий складник управління енергосектором, що розглядає взаємодію економічних, фінансових і соціальних аспектів. Головна функція регуляторного процесу полягає в збалансуванні сфери інтересів основних учасників процесу (виробників електроенергії, постачальників електроенергії, споживачів та інвесторів): видавання ліцензій, установлення тарифів, можливість розв'язання спорів, залучення інвестицій. Оптимальне співвідношення між тарифами на енергію та рівнем доходу є одним із основних показників грамотного регулювання в енергосекторі. Регулюючи ціни та тарифи на енергоресурс, держава може впливати на інтенсивність упровадження споживачем заходів із енергоефективності та енергозбереження. Слід зазначити, що обґрунтована тарифна політика передбачає доступність електроенергії для всіх верств населення, і водночас забезпечує виробникам стійке існування, приваблює інвестиції в енергетичний сектор, і є гарантом для населення.

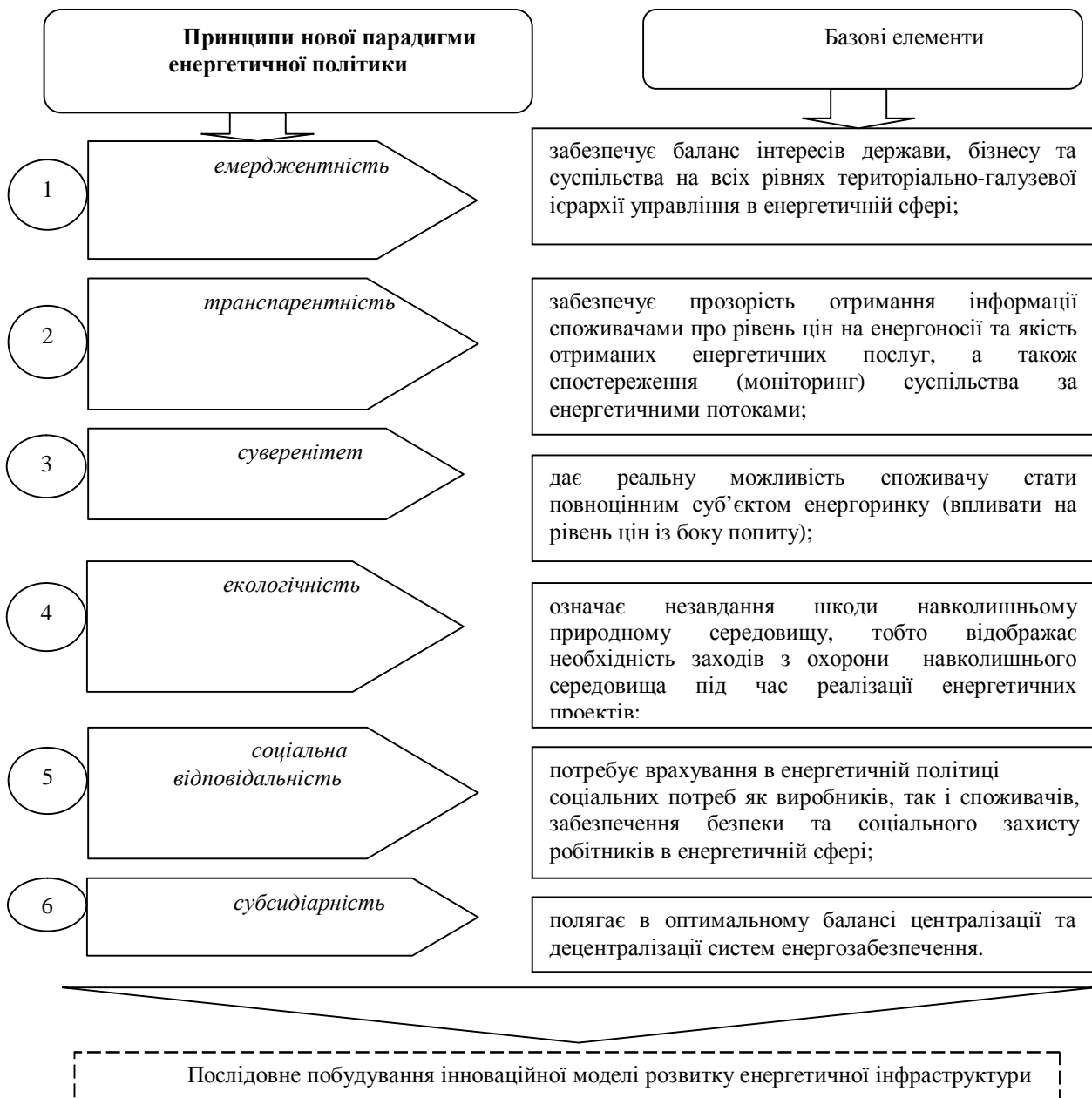

Рис. 1. Формування нової парадигми державної енергоефективної політики

Акцентуємо увагу на той факт, що низка об'єктивних чинників актуалізують питання соціальної реструктуризації та модернізації менеджменту енергетичної інфраструктури (далі – ЕІ) шляхом інтеграції в корпоративну політику підприємств ЕІ соціальних стандартів, які відповідають вимогам цивілізованого світу, високим соціальним стандартам життя, сприяють розвитку діяльності компаній ЕІ та чинять позитивний суспільний вплив. Реалізація корпоративної соціальної відповідальності має здійснюватися за чотирма напрямками: 1) корпоративні стандарти управління; 2) співробітники; 3) суспільство; 4) довілля, що, зі свого боку, засвідчує стратегічний підхід до соціальної відповідальності та її реалізації. Крім того, політика та стратегія соціальної відповідальності підприємств енергетичного сектору економіки мають бути тісно пов'язані зі стратегією соціально-економічного розвитку країни.

1. Реформа енергетики: Оцінка основних ініціатив, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://icps.com.ua/assets/uploads/images/files/verstka_er.pdf.

К.е.н., доц. Ок. Р. Святюк,
Львівський державний університет внутрішніх справ,
к.е.н., проф. І. В. Жеребило
Львівський навчально-науковий інститут ДВНЗ «Університет банківської справи»,
здобувач вищої освіти Ол. Р. Святюк,
Національний університет «Львівська політехніка»

МЕНЕДЖМЕНТ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ ТА РИЗИКІВ

© Святюк Ок.Р., Жеребило І.В., Святюк Ол.Р., 2019

Для суб'єкта господарювання важливою ціллю впровадження інновацій є підвищення економічної ефективності та безпеки підприємства.

«Проект є задумом якоїсь справи (події), описи цього задуму і план його реалізації»[1].

Значення поняття «інноваційний проект» уживається у двох напрямках: 1) як справа, діяльність, захід, що припускає здійснення комплексу певних дій, що забезпечують досягнення мети; 2) як система організаційно-правових, розрахункових, фінансових документів, необхідних для здійснення конкретних дій»[2].

Управління знаннями (KM- knowledge management) у виробництві з метою виявлення розриву між теорією та практикою, стратегій та методів для систем KM у передових виробничих середовищах корпорації Renault. Дослідники та фахівці з практики визнали «подібність та значне перекриття між загальне управління якістю (TQM – total quality management) та інноваційною практикою, що свідчить про те, що інноваційність відіграє контекстуальну роль. Проте, ці передбачувані відносини залишаються невивченими. Науковцями досліджено є оцінку важливості інноваційності для успішної практики TQM шляхом застосування теорії непередбачених ситуацій»[3].

Інноваційний проект ПП «Автотехцентр-Ч» є системою взаємозв'язаних цілей і програм їх досягнення, які є комплексом науково-конструкторських, виробничих, організаційних, фінансових, комерційних та інших дій. Останні постійно потребують відповідним чином організованих, оформлених комплектів проектної документації, які забезпечують ефективне вирішення конкретних практично-технічних завдань, що виражені в кількісних показниках.

Проект відкриття торгово-сервісного центру «Renault» за останні 5 років охопив: побудову та відкриття автосалону, автосервісу, магазину автозапчастин, автошколи «Renault». Це будівництво першого повноцінного торгово-сервісного комплексу іноземного бренду Renault отримало дорого вартісний кредит в банку, а тому є задовільним при оцінці економічної безпеки. Сучасна методологія визначає економічну ефективність з різних заходів та має здійснюватися в рамках проектного аналізу, тобто для оцінки результатів інноваційної діяльності підприємства необхідно аналізувати інвестиції в нові проекти. Розрахункова окупність в 2013 році планувалася 16,5 місяців. Однак, політико-економічна криза та небезпека в країні збільшила цей термін в тричі до 4 років, тобто до 2018 року, враховуючу складну виплату власниками кредитних коштів.

Однак, разом з тим очевидні і сприятливіші можливості, що виникають з раннього визрівання нової техніки. Якщо перехід до неї здійснюється досить рано і якщо організаційні форми не чинять опір, а сприяють цьому, то вихід з фази кризи може виявитися менш болючим.

Інноваційні проекти мають ряд особливостей, що є важливим при їхній оцінці. Перш за все, розвиток будь-якого підприємства, що успішно діє в умовах ринкової економіки, слід розглядати як постійний процес створення інновацій, і як безперервний процес творчої діяльності, направлений на створення нової продукції і послуг, технологій і матеріалів, нових організаційних форм, «що володіють науково-технічною новизною і що дозволяють задовольнити нові суспільні або індивідуальні потреби. Тому першою особливістю є характер підприємства і кінцевий результат інновацій. Кінцевий результат інновацій — це матеріалізація і освоєння нововведення, ідеєю

створення якого можуть виступати як науково-технічна діяльність, так і маркетингові дослідження по виявленню незадоволених потреб»[4].

Сьогодні ринки стали глобальними, все більше виробничих підприємств досягають глобальних операцій через різні «стратегічні бізнес-альянси, включаючи спільні підприємства та аутсорсинг, використовують передові інформаційні технології для досягнення їх глобального ланцюжка постачання»[5].

Передові виробничі підприємства характеризуються фізично розподіленим середовищем для підприємств, аутсорсингом та управлінням ланцюгами поставок з використанням ІТ (SCM-supply chain management). У бізнесі «недостатньо просто встановити інтегровану інформаційну систему, таку як «планування ресурсів підприємства (ERP-enterprise resource planning). Важливо побачити, якою мірою це було використано для сприяння інноваціям і поширенню знань з ланцюжком постачання для досягнення остаточного поліпшення продуктивності та якості та організаційної конкурентоспроможності виробництва. Без інтеграції людей та інформаційних технологій / інформаційних систем (ІТ-information technology/ІС-information systems), дуже важко досягти значного поліпшення ефективності організації»[4; 6].

Висновки. Дослідження про КМ у виробництві та інноваційних методах збуту проведені з метою розробки основи для управління знаннями у виробничо-господарській діяльності та запропоновано деякі майбутні напрямки досліджень. Досягнення мети можливе лише на основі збалансованої оцінки сприятливих можливостей і загроз розвитку бізнесу в аналізованій частці ринку, з одного боку, і можливостей ПП «Автотехцентр-Ч» (підприємця) розвинути свої конкурентні переваги (сили) та усунути слабкості в порівнянні з конкурентами, що діють з іншого напрямку.

1. Бугай В.З. *Фінансове планування і управління на підприємствах. Навчальний посібник.* / В.З. Бугай, А. Г. Семенов, А.В. Бугай. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 432 с.

2. Сударкіна С.П. *Питання оцінки ефективності інновацій в галузі енергозбереження.* URL: <file:///C:/Users/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D1%96%D0%BD/Downloads/4018-10498-1-SM.pdf>

3. Frank Wiengarten, Brian Fynes, Edwin T.C. Cheng & Roberto Chavez (2013) *Taking an innovative approach to quality practices: exploring the importance of a company's innovativeness on the success of TQM practices, International Journal of Production Research, 51:10, Pages 3055-3074, DOI: 10.1080/00207543.2012.752609*

4. *Корпоративне управління в системі економічної безпеки: навч. посібник* / З Б. Живко, О.Р.Сватюк, М.І.Копитко; за заг.ред. З.Б.Живко. – Львів: ЛьвДУВС, 2018. – 456 с. URL: <http://www.lvduvs.edu.ua:8080/bitstream/123456789/671/1/%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%BF%D0%BE%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B5%20%D1%83%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%B2%20%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D1%96%20%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%20%D0%B1%D0%B5%D0%B7%D0%BF.pdf>

5. Gunasekaran & E.W.T. Ngai (2007) *Knowledge management in 21st century manufacturing, International Journal of Production Research, 45:11, Pages 2391-2418, DOI: 10.1080/00207540601020429* <https://doi.org/10.1080/00207540601020429>

6. Фомин П.А. *Особенности оценки потенциала промышленных предприятий* / П.А. Фомин, М.К. Старовойтов URL: http://www.cfin.ru/management/manufact/manufact_potential.shtml.

ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ДОРАДНИЦТВА В УКРАЇНІ

© Сидоренко Є. В., 2019

В теоретичному відношенні питання механізму забезпечення надання сільськогосподарських дорадчих послуг розглядалось в теорії гейткіпера, теорії дифузії (поширення) інновації.

В межах теорії гейткіпера [1] акцентується увага на недоліках у організації функціонування системи поширення сільськогосподарських знань та інформації дорадчими службами :

- недосконалість системи госпрозрахункових відносин в процесі поширення знань та інформації;
- відсутність у сільськогосподарських товаровиробників та сільського населення інформації про можливості дорадчих служб щодо передачі передових знань та інформації;
- неповна забезпеченість кваліфікованими спеціалістами, які здійснювали б передачу знань та інформації сільськогосподарським товаровиробникам, оскільки наукові та освітні працівники, поєднуючи функції дослідників, викладачів та адміністративних працівників майже не виділяють часу на проведення інформаційної діяльності;
- складність у визначенні вартості інформаційних послуг;
- невелика кількість потенційних клієнтів внаслідок відсутності коштів за оплату отриманих знань та інформацію, тощо.

У свою чергу особливість механізму забезпечення функціонування системи надання послуг у межах теорії дифузії (поширення) інновацій [2] полягає у наступних рекомендаціях:

- запровадити широке рекламування діяльності установ аграрної науки та дорадництва;
- у поширенні знань та інформації робити акцент на відповідність засобів поширення інформації у дорадчих служб, наукових установ та можливостей сільськогосподарських товаровиробників та сільського населення;
- продукувати на ринку інформаційно-консультаційних послуг саме ті знання та інформацію, які необхідні сільськогосподарським товаровиробникам та сільському населенню, а не наявні власні готові розробки (орієнтир на потреби споживача).

Національна система сільськогосподарського дорадництва може розвиватися на ринкових засадах лише за умов підвищення інноваційної культури усіх суб'єктів процесу поширення знань та інформації. Інноваційну культуру при цьому слід розуміти в широкому аспекті. Розвиток інноваційної культури залежить від спрямованості правової, адміністративної, та освітньої сфер діяльності.

1. Bennett W. L. *Gatekeeping and press-government relations: A multi-gated model of news construction* / W. Lance Bennett // *Handbook of politicalcommunication research* [Evereth M. Rogers, Bruce I. Newman, Richard M. Perloff and others] ; edited by Lynda Lee Kaid. — London: Mahwah, 2004. — P. 283—315.

2. Rogers E. *Diffusion of Innovations*. — 4-е изд. — Simon and Schuster, 2010. — 518 p. — ISBN 9781451602470.

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВРАХУВАННЯ ЧИННИКА РИЗИКУ ПРИ ОБҐРУНТУВАННІ ПРОЄКТІВ РЕСУРСОЗБЕРІГАЮЧИХ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ЗМІН

© Симак А. В., Ємельянов О. Ю., Лесик Л. І., 2019

Підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції потребує здійснення широкомасштабних програм технологічного оновлення виробництва, зокрема, реалізації проєктів ресурсозберігаючих технологічних змін. Проте, на теперішній час обсяги впровадження ресурсозберігаючих технологій на вітчизняних підприємствах є невисокими. Однією з причин цього явища є ризики, пов'язані із таким впровадженням [1, с. 29-33; 2, с. 19-24 та ін.].

Технологічні зміни у переважній більшості випадків потребують вкладення певного обсягу інвестицій і відбуваються в умовах динамічного зовнішнього середовища. Тому існують можливості того, що отримувані внаслідок впровадження відповідних технологічних змін фінансово-економічні результати виявляться недостатніми для забезпечення належної економічної ефективності інвестиційних проєктів здійснення цих змін. При цьому фінансово-економічні результати проєктів ресурсозберігаючих технологічних змін на підприємстві визначаються величиною різноманітних показників, які мають значною мірою екзогенний відносно підприємства характер. Зокрема, до цих показників належать ціни на ресурси та продукцію підприємства, обсяги попиту на неї, тривалість прибуткового функціонування нових технологічних процесів. Відповідно, існує низка різних видів ризиків, пов'язаних із впровадженням на підприємстві ресурсозберігаючих технологічних змін. Доцільно виділити декілька основних видів таких ризиків. Насамперед, це ризик недоотримання очікуваного прибутку внаслідок: зменшення цін на продукцію, зростання цін на ресурси; зменшення попиту на продукцію. Також слід відзначити ризик зменшення тривалості функціонування технології внаслідок прискорення фізичного та морального зношення устаткування. Зрештою, існують ризики збільшення потреби в інвестиціях порівняно із запланованою та помилкового обґрунтування норми прибутковості інвестицій.

Урахування чинника ризику при обґрунтуванні проєктів ресурсозберігаючих технологічних змін на підприємствах слід здійснювати шляхом обчислення величини максимально припустимого розміру інвестицій у впровадження цих змін. Якщо максимально припустима величина інвестицій у проєкт впровадження ресурсозберігаючої технології виявиться більшою за фактичну потребу в інвестиціях, то реалізацію цього проєкту слід визнати доцільною. При цьому у випадку існування декількох варіантів заміни технології кращим варіантом буде той, за яким різниця між максимально припустимим обсягом інвестицій та фактичною потребою у них є максимальною. Своєю чергою, максимально припустимий обсяг інвестицій слід визначати на підставі побудованої множини сценаріїв значень тих показників проєкту, які характеризуються низьким рівнем їх прогнозованості. За кожним з таких сценаріїв слід оцінити його імовірність, а також відповідний йому очікуваний приріст операційного прибутку підприємства внаслідок заміни існуючої технології на нову.

1. Дашко І. М. Сутність інвестиційного ризику та його врахування при обґрунтуванні напрямів інвестиційної діяльності / І. М. Дашко, О. Ю. Ємельянов, І. З. Крет // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2011. – № 698. – С. 28-34.

2. Ємельянов О. Ю. Методичні засади оцінювання економічної ефективності впровадження ресурсозберігаючих технологій на промислових підприємствах / О. Ю. Ємельянов, Т. О. Петрушка, І. З. Крет // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2013. – № 754. – С. 18-25.

ПАКЕТИ ТЕХНІЧНИХ ДАНИХ В ІНТЕГРОВАНІЙ ЛОГІСТИЧНІЙ ПІДТРИМЦІ ЗРАЗКІВ ОЗБРОЄННЯ ТА ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ

© Скворчевський О.Є., Лаврук А.Р., 2019

З початку 90-х років ХХ ст. Україна входить до числа світових лідерів по експорту озброєння та військової техніки. Але останніми роками ми починаємо втрачати свої позиції в цьому напрямку, зокрема в рейтингу Стокгольмського інституту дослідження проблем миру (SIPRI) Україна за результатами 2014-2018 році зайняла лише 12 місце втративши 47 % експорту порівняно із періодом 2009-2013 рр. Причому така тенденція спостерігається на фоні зростання попиту на озброєння та військову техніку в світі [1]. Можна назвати багато причин такої ситуації, серед головних, звичайно, буде агресія Російської Федерації на сході України. Однак, потрібно брати до уваги суттєве інноваційне відставання вітчизняного машинобудування взагалі, та оборонно-промислового комплексу зокрема, від США та провідних країн ЄС.

Так аналіз вітчизняних публікацій показав, що в Україні практично не ведуться роботи із впровадження інтегрованої логістичної підтримки зразків озброєння та військової техніки на основі концепції Continuous Acquisition and Life-Cycle Support (CALs). В той час як системи та технології CALs почали розвиватися в країнах НАТО із середини 80-х років ХХ ст. та сьогодні сформувалися в окремий напрямок ІТ технологій.

Метою даної роботи є розгляд одного із важливих засобів реалізації CALs-технологій – пакетів технічних даних.

Основний керівний документ НАТО в галузі CALs систем та технологій [2] дає наступне визначення: пакети технічних даних (technical data packages (TDP)) містять інформацію, необхідну для опису системи захисту та її складових з точки зору проектування, інжинірингу, виробництва та логістичної підтримки. Дане визначення дає уявлення про цілі TDP, але не про його складові. Більш повне визначення містить джерело [3]. Пакет технічних даних (TDP) містить технічний опис виробу (зразка озброєння або військової техніки), достатнього для підтримки стратегії придбання, виробництва, інжинірингу та логістичної підтримки. Данні визначають необхідну конфігурацію проекту та вимоги до продуктивності, а також процедури, необхідні для контролю адекватності продуктивності виробу. Пакет складається з відповідних технічних даних, таких як моделі, креслення, пов'язані списки, специфікації, стандарти та вимоги до експлуатації.

Застосування CALs до створення, управління та використання TDP допоможе у здійсненні переходу до автоматизованого та інтегрованого цифрового процесу обміну даними між усіма учасниками життєвого циклу високотехнологічної продукції машинобудування, зокрема зразків озброєння та військової техніки. Таким чином CALs-системи можна розглядати, як важливу частину інноваційної інфраструктури машинобудування, що підвищує ефективність взаємодії суб'єктів життєвого циклу високотехнологічної продукції.

1. Pieter D. Wezeman, Aude Fleurant, Alexandra Kuimova, Nan Tian and Siemon T. Wezeman *Trends in international arms transfers 2018*. – Stockholm international peace research institute. – March 2019. – pp. 12. Access mood: https://www.sipri.org/sites/default/files/2019-03/fs_1903_at_2018_0.pdf

2. *NATO CALs handbook*. – 2000. – 307 p.

3. Simon Frechette, Paul Huang, Mark Carlisle *Technical Data Package Requirements*. – National Institute of Standards and Technology. U.S. Department of Commerce. – February 2011. – pp. 103.

ФІНАНСУВАННЯ ОСВІТНІХ ІННОВАЦІЙ ПРИ ФОРМУВАННІ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

© Скібіцький О. М., Сівашенко Т. В., 2019

Розвиток людини та її традиційна освіта різко відстає від змін у техніко-економічній сфері. Подолання цього відставання і створення сучасної системи, яка формує і розвиває людину, а отже і збільшує людський капітал, вимагають глобальні процеси. Людський капітал набуває зростаючого значення; він необхідний кожній людині, будь-якій фірмі, суспільству в цілому. Капітал – це реалізований потенціал. Людський потенціал стає головним фактором виробництва у контексті переходу до інформаційного суспільства і розвитку інтелектуальної економіки. Необхідність інвестицій в освіту і підвищення кваліфікації персоналу усвідомлюється як урядами держав, так і підприємцями та самими працівниками, які прагнуть одержання певного соціального і матеріального статусу. Всі зацікавлені у формуванні, нагромадженні і збагаченні людського капіталу. Для цього всі суб'єкти господарювання інвестують кошти у відтворення людського капіталу. Формування людського капіталу починається з народження людини й триває протягом усього життя. Людський і фізичний капітал різняться скоріше розподілом амортизаційних відрахувань у часі, а не їхньою наявністю або відсутністю. Функціонуючи подібно фізичному, людський капітал має деякі фундаментальні відмінності, головні з яких полягають в його невіддільності від особистості свого носія. Це ефективний ресурс, який необхідно використовувати для соціального й економічного розвитку держави на основі його якісного й кількісного росту в усіх структурах суспільства, у тому числі в суб'єктах підприємницької діяльності. Особливість інвестицій у людський капітал, їх відмінність від інших інвестицій пов'язані з тим, що вони невіддільні від особистості об'єкта інвестицій (співробітника). Відповідно до цього ці інвестиції можуть бути розділені на спеціальні та загальні. Вартість будь-якої підготовки (перепідготовки) — загальної або спеціальної — повністю «списується» протягом періоду підготовки.

Наразі попит на деяких фахівців різко зріс внаслідок розвитку певних галузей економіки, а підготовка фахівців вимагає часу (виникає часовий лаг між підвищенням попиту на фахівців і ростом відповідної пропозиції), а до одержання однозначних сигналів про ріст попиту на зазначених фахівців індивіди уникали одержувати відповідну освіту. Дефіцит фахівців може виникнути і з іншої причини — наприклад, при відсутності у частини населення коштів для інвестицій у власну освіту. Із цієї причини підприємства і держава є не менш значимими суб'єктами інвестицій у ЛК. Для підприємств, які оперують на конкурентом ринку (ранковій ніші) такі інвестиції є загальними а, отже, — високо-ризиковими.

Традиційно виділяються три сектори ринкової економіки: фірми (підприємницький сектор), наймані робітники (сектор домашніх господарств) і держава (уряд). Очевидно, що кожний із зазначених секторів може виступати і на практиці виступає суб'єктом інвестицій у людський капітал.

Наведені міркування слушні не тільки стосовно одержання першої освіти, але і щодо одержання другої, або до підвищення кваліфікації (чи перепідготовки). Як для підприємств зокрема, так і для держави в цілому, найважливішим напрямком підвищення ефективності інвестицій у людський капітал є зниження плинності кадрів (для держави — запобігання масової еміграції) і підвищення їхньої зацікавленості в якісній роботі. Для підприємств, які здійснюють інвестиції в навчання співробітників, вирішення проблеми підвищення ефективності цих інвестицій перебуває на стику економічних, педагогічних, психологічних і організаційних (менеджмент, маркетинг, юриспруденція тощо) наук. Людський капітал не може формуватися без участі його власника (витрат його часу і сил) — у цьому полягає його специфіка, отже приватне інвестування є необхідною умовою його нарощування, яке супроводжується матеріальними витратами фізичної або юридичної особи. Створення в суспільстві позитивного іміджу професіоналізму, освіченості, високої кваліфікації при цьому набуває питомої ваги. Інвестиції в освіту сприяють формуванню, трансформації і розвитку знань людини, підвищенню

ефективності функціонування суспільства, як соціально-економічної системи. Освіта і здоров'я — найважливіші характеристики людського капіталу. Високий рівень освіти і здоров'я впливають на продуктивність населення — у цьому полягає їхня економічна цінність. Здоровіші люди краще й ефективніше працюють, одночасно менше хворіють, що впливає на витрати системи охорони здоров'я й економічні показники країни в цілому.

В Україні, у порівнянні з країнами із розвинутою ринковою економікою, структура і обсяг інвестицій в людський капітал є вкрай недостатніми. Нажаль інвестиції в людський капітал наразі майже не усвідомлюються керівниками і власниками багатьох підприємств як джерело соціального розвитку й економічного зростання. Основна складність оцінки ефективності інвестування в людський капітал полягає в тому, що значна частка вкладень має нематеріальний характер, а їхню вартість неможливо (або складно) адекватно оцінити. Інноваційна економіка припускає наявність особливої кон'юнктури в соціально-трудої сфері, що характеризується значною питомою вагою висококваліфікованих кадрів. Модернізація вищої освіти в Україні, інвестування інвестицій в неї, є одним з найважливіших національних завдань подолання наслідків економічної кризи. Сучасна система освіти не встигає повною мірою сформувати необхідний найманому робітнику і роботодавцю спектр професійних компетенцій, що ініціює підвищення якості робочої сили шляхом відновлення категоріально-методичної бази і доповнення прикладного інструментарію економіки праці. Інновації в педагогіці пов'язані із загальними процесами у суспільстві, глобалізаційними та інтеграційними процесами. Основою інноваційної діяльності сучасного викладача є формування інноваційно-програмного методичного комплексу з дисципліни. Поряд з програмним і змістовним забезпеченням дисциплін на перше місце виступає використання інформаційних засобів та їх дидактична властивість. Це передбачає наочне та образне подання інформації, створення відеотеки для ілюстрації інформаційного матеріалу: конспекту лекцій, електронних конспектів лекцій, які дозволяють об'єднати слайд-шоу текстового і графічного супроводження (фотознімки, діаграми, малюнки), з комп'ютерною анімацією тексту, показом документальних записів. Тут об'єднуються технічні можливості — комп'ютерні та відеотехнічні з живим спілкуванням лектора з аудиторією (інтерактивні).

На стратегію здійснення інвестицій у навчання впливають не тільки виявлені потреби підприємства в навчанні і розвитку персоналу, але і характер навчання, положення компанії на ринку праці, плінність кадрів, потенційний опір інноваційним змінам.

В сучасних умовах підвищується значимість інтелектуальної праці й інтелектуального капіталу, посилюються вимоги до системного і безперервного відновлення компетенцій працівників, але традиційна система освіти все ще інерційна, тому розрив між формованими нею компетенціями і потребами інноваційної економіки залишається значним, що і визначає необхідність модернізації підготовки і перепідготовки кадрів.

Трансфер технологій, який також називається передачею технології, являє собою процес передачі навичок, знань, технологій, методів виробництва, зразків виробництва і складових об'єктів технологій між урядами та іншими установами з метою забезпечення науково-технічного прогресу і розвитку людського капіталу. Економічна криза загострила питання виживання підприємств складно-технічного виробництва, і не тільки в Україні. Отже, трансфер технологій, це основна форма просування освітніх інновацій для підвищення організаційно-економічної ефективності функціонування підприємств.

Розвиток інноваційної діяльності в невизначених умовах ринку супроводжується прискоренням системо-утворюючих та інтеграційних процесів, що призводить до створення інноваційних структур — бізнес-інкубаторів, технопарків, інноваційних центрів, технополісів — формування яких розглядається як початкова стадія життєвого циклу технологічних інновацій.

Узагальнюючи наукові доробки за проблематикою оцінювання компетенцій працівників, можна зробити висновок, що багатоаспектність і досить велика кількість методів оцінки менеджерів є несистематизованою і нечіткою, що ускладнює процедуру оцінювання та підвищення рівня компетентності працівників.

Таким чином, розроблення єдиної оптимальної методики оцінювання якості людського капіталу для поліпшення роботи працівників стає необхідним етапом підвищення ефективності підприємств та їх функціонування в сучасних мінливих економічних умовах.

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ЗА ДОПОМОГОЮ SCRUM

© Склярук Т.В., Кіщун А.С., 2019

Сьогодні ми все більше і більше чуємо слово “scrum”, та далеко не кожен знає, що це означає та які переваги він може дати. Однак, scrum – незмінний інструмент ІТ-індустрії вже протягом багатьох років, який допомагає керувати проектом, персоналом, вартістю, термінами та іншим. Більше того, його можна застосовувати не лише у галузі розробки програмного забезпечення, але і в інших індустріях, таких як машинобудування, управління пральнею, навчання студентів, виготовлення космічних кораблів, планування весілля та навіть для роботи книжкового магазину.

Що ж таке scrum? Цей спортивний термін, що означає гуртування навколо м'яча в регбі, чудово відображає спосіб співпраці членів команди для пересування полем. Він потребує злагодженості дій, єдності мети та чіткого розуміння необхідності її спільного досягнення. Це ідеальна метафора для того, що потрібно від командної роботи. Scrum порушує питання про те, чому робота має віднімати саме стільки часу й зусиль і чому ми так погано вміємо визначати їх заздалегідь. *Scrum* вітає непевність і творчість. Ця система закладає підвалини процесу пізнання, що дозволяє командам оцінювати не лише те, *що* вони створили, але й (не менш важливо) *як* вони це створили. Спираючись на справжню роботу команд, *Scrum* дає їм інструменти для самоорганізації та швидкого покращення швидкості та якості їхньої роботи. своїй основі *Scrum* базується на простій ідеї: хоч коли почався проект, чому б регулярно не перевіряти, що він іде в правильному напрямку та дійсно відповідає прагненням людей? Непогано також ставити собі питання, чи існують якісь способи покращити вашу роботу, виконувати її якісніше та швидше, а також що може вам у цьому заважати. Кінцевим результатом застосування є різке покращення продуктивності команд [1, 2].

Попередником scrum є каскадна модель, яка є не дуже доречним інструментом для управління проектів. Тільки уявіть, компанія Toyota ще у ХХ столітті стикнулася з такою проблемою каскадної моделі управління виробництвом: усі деталі автомобіля вироблялись паралельно і підрозділи не комунікували між собою, прямолінійно роблячи свою роботу, не знаючи про прогрес інших підрозділів. Коли все було готово, деталі мали між собою з'єднуватись, АЛЕ через відсутність комунікації між підрозділами, могло виникати море проблем. Наприклад, бракована партія якоїсь одної деталі, неправильний відтінок фарби, змінення розмірів у ході планування та інше. І в таких випадках потрібен був час на виготовлення чи ремонт деталей, проте не завжди цей час був. Тому ця модель дуже часто ставала на заводі безперебійному виробництву автомобілів і з цим потрібно було щось робити. І тоді менеджмент компанії вирішив змінити курс і почати застосовувати інший метод, що дуже схожий на scrum. Все полягало в тому, що вони почали користуватись ідеєю “потоків”. Суть в тому, щоб виробництво мало бути швидким та безперебійним весь час, а завданням менеджменту було усунення перешкод. Щоб процес виробництва був видимий для кожного працівника і щоб команди комунікували між собою. Таким чином, усі бачили прогрес та знали свої завдання. Тут застосовувався принцип ООВД (*Оглядати – Орієнтуватись – Вирішувати – Діяти*).

Такий метод дозволяє командам отримувати майже негайний відгук про свою роботу і розуміння чи рухаються вони в правильному напрямку. У *Scrum* такі цикли називаються спринтами. На початку кожного циклу відбувається зустріч із планування спринту. Члени команди вирішують, скільки роботи вони можуть виконати протягом наступних декількох тижнів (тривалість спринтів може відрізнятись в залежності від важкості завдань і інших факторів). З

переліку завдань із розставленими пріоритетами вони обирають робочі моменти, які потрібно виконати, часто виписуючи їх просто на стікери та ліплячи на стіну. Після цього члени команди вирішують, скільки цих робочих моментів вони зможуть виконати протягом даного проміжку часу. Наприкінці спринту всі члени команди збираються разом та показують, чого вони досягли за час спільної роботи. Вони дивляться, скільки цих стікерів дійсно опрацьовано. Чи не заклали вони в спринт забагато, не зумівши завершити все вчасно? Чи, може, заклали недостатньо? Тут важливо, що в них з'являється базове відчуття того, як швидко вони можуть просуватися, – їхньої швидкості. Після демонстрації досягнень вони обговорюють не *що* зробили, а *як* вони це зробили. Вони шукають відповіді на запитання: «Як можна покращити нашу спільну роботу в наступному спринті? Що стояло в нас на шляху протягом попереднього? Які перешкоди знижують нашу швидкість?»[1, 2].

Варто зазначити, що оптимальний склад scrum-команди є 3-9 учасників, адже вони мають між собою комунікувати. Крім цього, є scrum-master – менеджер проекту, який виконує адміністративні функції і слідкує за процесом роботи і роздає завдання. Науково доведено, що чим більше у команді членів, тим довше вона буде працювати над завданням. Це здається нелогічним, проте якщо задуматись, можна побачити, що на розділ завдань між членами команди і комунікацію між собою піде дуже багато часу. Але є і такі ситуації, коли на проекті працює, скажімо, 80 людей... У таких випадках доцільно розділити 80 людей на 10 команд – по 8 людей в команді (рішення про кількість людей в команді може відрізнятись, це лише уявна ситуація, змодельована для прикладу). Обсяг проекту розбивається на частини, де кожна команда протягом спринтів працює над своїми завданнями, за якими слідкує scrum-master. Кожна команда має свого керівника, який у свою чергу комунікує з іншими керівниками команд, і вони між собою розподіляють завдання для команд.

У своїй книжці “Scrum: навчись робити вдвічі більше за менший час” [1, 2] Джеф Сазурленд розповідає про свій досвід управління проектами і, зокрема, про випадок, який стався при розробці CRM-системи для ФБР, яка дозволяла б запобігати терористичних актів. Це був занадто комплексний проект і важкий для виконання і більше того, фатальною помилкою було застосування каскадної моделі для керування цим проектом. Що ж сталося? Проект розроблявся всліпу і чіткого прогресу, ані фінішу видно не було. Це все розроблялось не одну пару років, а пішло на це 451 мільйон доларів. 451 мільйон доларів за програму, в якій не працює ні один рядок коду. Ні один. Більше того, було необхідно ще 350 мільйонів і 6-8 років, щоб проект запрацював. Проте Джеф Сазурленд, він же засновник scrum, вирішив цю проблему саме зміною на користь застосування scrum. По-перше, суттєво скоротилась кількість працівників з 220 до 40, які працюють над проектом. І, як не дивно, це пришвидшило роботу. Команди почали працювати за спринтами, щоб незважаючи на якій стадії проект, можна було бачити якийсь результат, якийсь мінімальний результат для тестування і надання якихось відгуків, щоб удосконалювати продукт. І команда виконала цей проект приблизно за один рік.

Більшість ІТ-компаній України і світу використовують цей інструмент для управління персоналом і проектами, адже він перевірений не один раз і дієвий. Проте, як бачимо, його можна використовувати будь-де. Для прикладу, один український книжковий магазин захотів представляти український переклад з оригіналу як тільки той виходив у світ, оптимізувати роботу обробки замовлень, робочих процесів та покращення веб-сайту і мобільного додатку. І можна сказати, що у них це вдалось за допомогою Scrum.

1. Джеф С. *Scrum: навчись робити вдвічі більше за менший час* / Сазурленд Джеф. – Нью-Йорк: Random house, 2014. – 256 с. – (2).

2. *Як запустити Scrum у книжковій сфері: Досвід "Нашого формату"* [Електронний ресурс] // *Наш формат*. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://nashformat.ua/blog/how-to-launch-scrum-in-publishing/>.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СТВАПАПІВ В УКРАЇНІ

©Смачило В.В., Халіна В.Ю., 2019

Стартап-рух є новим віянням в українській економіці та набирає популярності. В Україні та у світі в цілому існує певна неусталеність щодо розуміння стартапу, також відсутнє й законодавче його визначення. Стартап пропонуємо розуміти як організацію, яка, базуючись на інноваціях, стрімко зростає в умовах невизначеності та обмеженості ресурсів.

За даними [1], на основі аналізу кількості стартапів у 137 країнах світу, сервіс StartupRanking (<https://www.startupranking.com>) розробив рейтинг, в якому Україна у 2018 році посіла 42 місце (215 стартапів), випередивши Литву і Естонію. Перше місце в рейтингу займає США – 45 004 стартапів, друге місце у Індії – 5203 стартапів і третє у Великобританії з 4702 стартапами. Втім, незважаючи на певні успіхи та зростання інвестицій в стартапи, засновані українськими громадянами залучили (+231% в 2017р. порівняно з 2016р.) існує ряд проблем, які, на основі вивчення інтернет-джерел та думок самих стартаперів [1], узагальнено на рис. 1.

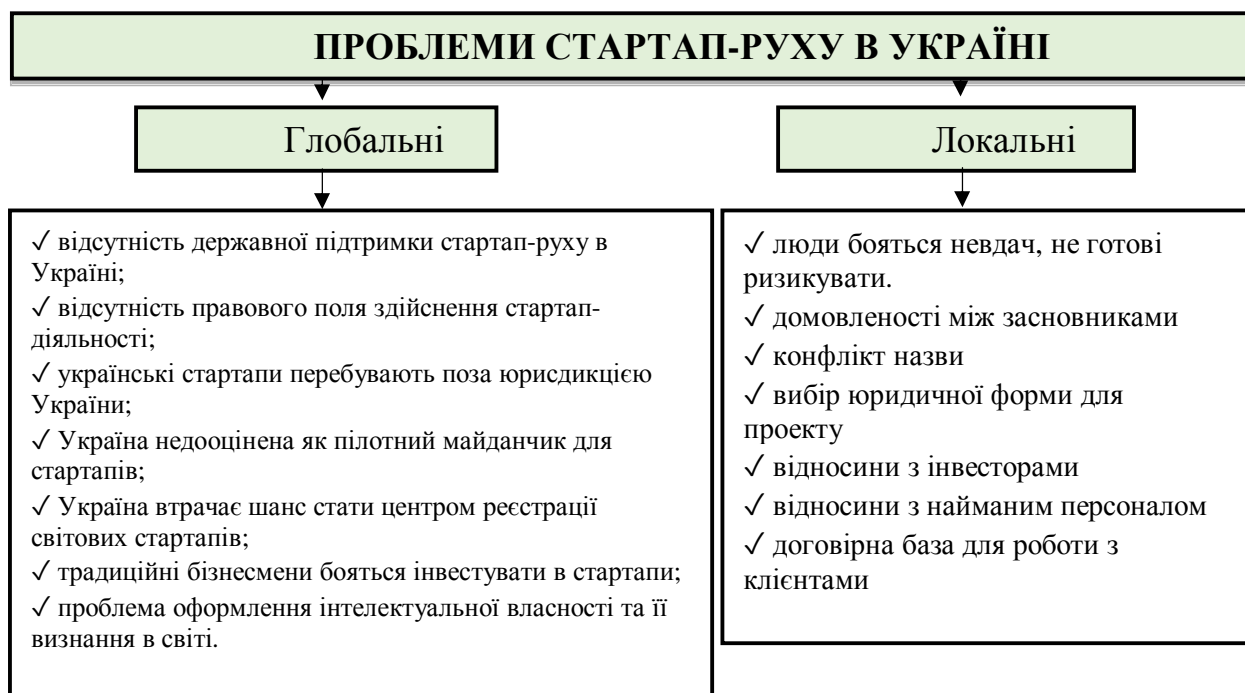

Рис. 1. Проблеми стартап-руху в Україні

На наш погляд, основою інтенсифікації розвитку стартапів в Україні повинна стати системна підтримка на всіх рівнях – державному, регіональному, що обумовить створення єдиної стартап- екосистеми. Її діяльність доцільно здійснювати через мережу регіональних (локальних) хабів, які б надавали консультаційні освітні, послуги, допомагали в пошуку інвесторів, з'єднували потреби бізнесу з науковими розробками університетів. Це забезпечило б утримання кадрового потенціалу в Україні, а не вимивання інноваційних ідей за кордон, розвиток малого та середнього бізнесу, інтеграцію університетської освіти та бізнес-середовища.

1. Основні тенденції розвитку стартапів в Україні – проблеми, перешкоди і можливості [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://www.civic-synergy.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/Osnovni-tendentsiyi-rozvytku-startapiv-v-Ukrayini-1-1.pdf>

ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ ПІДТРИМКИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

© Соляник Л.Г., Колеснік М.В., 2019

Глобальні технологічні тренди характеризуються інтенсивним розгортанням четвертої промислової революції та переходом світової економіки до шостого технологічного укладу і економіки знань у відповідності до національних стратегій сталого розвитку, які стають каталізаторами розбудови національних інноваційних екосистем. Це обумовлює використання на принципово новому рівні інтелектуального капіталу та інноваційних технологій. За оцінками експертів, на 2017 рік частка виробничих потужностей четвертого технологічного укладу у розвинених країнах становила приблизно 20%, п'ятого – 50%, шостого – 30% [1].

На сьогодні в Україні створено умови для розвитку інноваційної діяльності, сформовано основи нормативно-правової бази та механізми здійснення інноваційної політики. Проте, незважаючи на високий інноваційний потенціал, інноваційна складова забезпечення економічного розвитку використовується слабо, а основним джерелом фінансування інноваційної діяльності є власні кошти підприємств, що створює додаткове фінансове навантаження на них. Питома вага бюджетних коштів у структурі джерел фінансування інновацій є надзвичайно низькою, що свідчить про недосконалість державних інституційних інструментів підтримки інноваційної діяльності. В Україні майже відсутні іноземні внески в розвиток інноваційної діяльності. Це говорить про недовіру зарубіжних інвесторів до вітчизняних підприємств, що в свою чергу, є результатом нестабільного економічного стану в країні та наявності ризиків неповернення вкладених коштів.

Отже, стан інноваційної діяльності в Україні більшість експертів науковців визначають як кризовий. Необхідно констатувати поступову аграрізацію України, в минулому індустріально розвинутої країні, та її неухильне прямування в напрямі найменш розвинутих країн світу (26% у 2016р.) та бідних країн з високим рівнем боргу (27,8% у 2016р.). У той же час, у розвинутих країнах світу частка сільського господарства є незначною: ЄС – 1,5% (2016р.), ОЕСР – 1,5% (2015р.), Латинської Америки – 5,6% (2016 р.) [1].

За результатами досліджень впливу факторів на рівень інноваційних витрат в Україні (по відношенню до ВВП) було отримано наступне рівняння регресії з множинним коефіцієнтом детермінації 1 та коефіцієнтом Фішера 0,97, що свідчить про адекватність розробленої моделі:

$$y=0,6851+0,0124*X1-0,00002*X2+0,0003*X3$$

де X_1 – рентабельність операційної діяльності підприємств; X_2 – прямі іноземні інвестиції; X_3 - витрати державного бюджету на інновації

Найбільш впливовим виявився такий чинник як рентабельність операційної діяльності підприємств, при збільшенні якої на один пункт, рівень інноваційних витрат збільшується на 0,012, що підтверджує вагомість такого джерела фінансування інновацій в Україні як власний капітал підприємств. Витрати державного бюджету на інновації в існуючих обсягах та прямі іноземні інвестиції практично не забезпечують відповідне зростання інноваційних витрат.

Проведені дослідження дають змогу зробити висновок стосовно надто низького рівня участі української держави та іноземних інвестицій у фінансуванні інноваційної моделі економіки. Розвиток інноваційної сфери характеризується істотним зниженням інвестиційних можливостей державного і місцевих бюджетів, відсутністю остаточно сформованих і надійних механізмів залучення ресурсів із недержавних джерел інвестування науково-технічної та інноваційної діяльності. Але не можна не сказати про позитивні тенденції на ринку інноваційної діяльності в Україні. У 2015 році Україна стала асоційованим членом Рамкової програми Європейського Союзу з досліджень та інновацій «Горизонт 2020». «Горизонт 2020» – це програма з фінансування науки та інновацій із загальним бюджетом близько 80 мільярдів євро, розрахована на 2014 – 2020 роки.

Українські установи, організації з кожним роком беруть все активнішу участь у програмі «Горизонт 2020». За підсумками 446 конкурсів для 117 українських організацій-учасників програми

«Горизонт 2020», передбачено фінансування у сумі 17,232 мільйонів євро для 90 проектів, 9 з яких координуються українськими організаціями. За цей час 1190 українських установ та організацій підготували та подали на розгляд 915 проектних пропозицій. Загальна вартість проектів, у яких беруть участь 117 українських організацій – 465,851 мільйонів євро [2].

Існуючі в Україні фінансові механізми кредитної підтримки підприємництва потребують кардинальних змін. Ефективне функціонування банківської системи та інвестиційного кредитування можливе тільки за умови формування адекватного інституціонального середовища, представленого основними групами інститутів, що регулюють ринок фінансування й кредитування бізнесу: інститутами державної фінансової підтримки, податковими і правовими інститутами тощо.

Доцільно узагальнити досвід розвинених країн, в яких внаслідок необхідності подолання впливу глобальної фінансово-економічної кризи відбувається реформування центрального банкінгу, яке проявляється в проведенні продуктивної грошової емісії з переорієнтацією емісійних каналів на інтенсивне стимулювання кредитування реального сектору, насамперед, високих технологій, малого і середнього бізнесу. З метою впровадження європейських стандартів потрібно створити інституціональну основу для діалогу між представниками асоціацій банків, небанківських установ та бізнесу щодо покращення доступу до кредитних ресурсів і фінансових послуг. Прийняти Закони України “Про визначення національних пріоритетів” та “Про формування Банку Розвитку” з метою створити законодавчу базу для концентрації ресурсів на фінансовому забезпеченні пріоритетних напрямів інноваційної діяльності. Для стимулювання інноваційної діяльності підприємств реального сектору економіки пропонується закріпити на рівні законодавства перелік високотехнологічних галузей, фінансування яких з використанням кредитних інструментів є пріоритетним. Кабінету Міністрів України необхідно розробити нормативні акти щодо вимог до державних інвестиційних проектів, які підлягають затвердженню на рівні КМУ, гарантій їх фінансування, зокрема, Банком Розвитку. Обов’язковим, на наш погляд, є державне обмеження відсотків за кредитами та здійснення контролю за дотриманням цього обмеження.

Потребують розвитку механізми державно-приватного партнерства в частинах забезпечення справедливого розподілу ризиків між партнерами, надання державних і місцевих гарантій за проектами державно-приватного партнерства. Першочерговим є створення дієвих адекватних організаційно-правових і договірних форм, придатних для використання в схемах розподілу кредитного ризику (гарантійні фонди, банки поручительств, кредитні деривативи, страхування кредитних пулів тощо). Розробка механізмів фінансування на програмних засадах реального сектору економіки із залученням ресурсів Європейського інвестиційного банку, ЄБРР, Світового банку та міжнародних фінансових організацій через інструментарій ЄБРР дозволить здійснювати дієву фінансово – кредитну підтримку інноваційних підприємств і установ.

Отже, актуальними на сьогодні питаннями залишаються збільшення частки державної участі у фінансуванні інноваційної діяльності підприємств та залучення більш широкого спектру іноземних інвесторів. Так, Україна має деякі позитивні аспекти у сфері інновацій, але залишається потреба в покращенні роботи механізму стимулювання інноваційного процесу в цілому.

1. *Expenditure on innovation by firm size [Електронний ресурс] // Measuring Innovation: A New Perspective – OECD-2010. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: https://www.oecd-ilibrary.org/science-and-technology/measuring-innovation/expenditure-on-innovation-by-firm-size-2006_9789264059474-graph54-en*

2. *Горизонт 2020 | Міністерство освіти і науки України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/tag/gorizont-2020>.*

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ ЗМІНАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

© Сочка Л.І., Максименко Д.В., 2019

Сьогодні очевидно, що підприємства для виживання на ринку та збереження конкурентоспроможності повинні час від часу вносити зміни у свою господарську діяльність. Більше того, потреба у змінах стала виникати настільки часто, що їх вплив на життєвий цикл підприємства вже не розглядається як виняткове явище. Динамічні зміни ринкових умов господарювання вимагають від підприємств безперервних інноваційних змін для утримання та збереження існуючих управлінських позицій. Стимулювання розроблення і споживання інновацій підприємства є одним із шляхів реалізації поступу інноваційної діяльності.

Управління інноваційним процесом – невід’ємна складова діяльності сучасного підприємства, що охоплює планування, організування та стимулювання інноваційної діяльності, реалізацію інноваційних проектів, розрахованих на отримання конкурентних переваг і зміцнення ринкових позицій підприємства. Їхніми завданнями є: дослідження ринків для нових продуктів; визначення способів продажу нового продукту; дослідження кон’юнктури ринку ресурсів; оцінювання ефективності інноваційного проекту [4].

Для формування в системі управління інноваційних змін керівники вищих ланок мають правильно, із залученням свого персоналу розробити чітку інноваційну політику, за допомогою якої досягнути легкого впровадження інноваційних змін, без перешкод та опору, а також досягнути переваг та першості своєї організації у конкурентній боротьбі. З метою подолання перешкод та опору нововведенням є необхідність у проведенні таких дій: формування інноваційних проектів (дослідних підрозділів, ідейних груп щодо розвитку та впровадження інноваційних змін), із залученням працівників та розроблення програм для їх навчання; створення мотиваційних систем для підтримки новаторських проектів (фінансові групи, розробка мотиваційної моделі стимулів, заохочення). [1]

Краснокутська Н.В. визначила чотири найважливіших об’єктивних та суб’єктивних чинники, які чинять супротив інноваційним змінам [3]:

1. Фінансові витрати. Інноваційні зміни потребують проведення великої аналітичної роботи, при цьому виникає необхідність перебудовувати діяльність великої кількості підрозділів, вносити зміни безпосередньо на робочих місцях, змінювати правила ділової практики. Це впливає з істотних відмінностей інноваційного та стабільного виробничого процесів, які роблять завдання їх поєднання дуже складним, а в деяких випадках практично неможливим.

2. Інноваційні суперечності з організаційними. Будь-яке нововведення змінює параметри роботи системи, порушує її організаційну рівновагу. Досліджені науковцями відмінності між інноваційними та організаційними змінами доводять, що інноваційна система переводить організацію на новий технологічний, професійний рівень, де присутній певний ризик, потребує інноваційні зміни в кожній підсистемі організаційної структури.

3. Інноваційні зміни викликають опір з боку персоналу. Опір може мати різний рівень інтенсивності і виявлятися як у формі пасивного, більше або менше прихованого неприйняття нововведень (виражається незадоволенням, бажанням перейти на іншу роботу або зниженням продуктивності праці, виконавської дисципліни), так і у формі активного відкритого виступу проти інновацій. Опір змінам може мати різну силу і інтенсивність.

4. Нерозуміння менеджерами важливості інновацій і необхідності змін. Швидко досягнення успіху організацією пояснюється як відображення сильної та правильної

організованості в системі управління, і здобутий сталий, внутрішньоорганізаційний потенціал невіддільний змін.

Для формування в системі управління інноваційних змін керівники вищих ланок мають правильно, із залученням свого персоналу розробити чітку інноваційну політику, за допомогою якої досягнути легкого впровадження інноваційних змін, без перешкод та опору, а також досягнути переваг та першості своєї організації у конкурентній боротьбі. [1]

Поетапний процес інноваційних змін формує характер успішного проведення змін, оновлення динамічної системи проходить за принципом самоорганізації, що дає змогу правильно розрахувати час, фінанси та ресурси, та проведення змін і їх закріплення в системі управління.

С.Бір виділив 6 кроків до успішних змін, які посилюють успішність перетворень:

1.Мобілізувати прихильність змін через спільний аналіз проблем.

2.Розробити загальне бачення організаційних процесів і способів управління, щоб досягти цілей конкурентоспроможності.

3.Стимулювати прийняття нового бачення, забезпечити компетентність персоналу, необхідну для його реалізації і цілісність бачення для його поширення.

4.Підвищити активність усіх підрозділів без тиску згори – не форсувати це завдання, а дозволити кожному підрозділу знайти свій шлях до нової організації.

5.Інституціоналізувати активність через формальну політику, системи і структури.

6.Контролювати і коригувати стратегії у відповідь на проблеми процесу оновлення. [2]

Отже, інноваційні зміни на підприємстві та управління ними неможливе без команди управління цими змінами та ефективного використання комунікаційного середовища, що має характеризуватись високою гнучкістю. Виявлення інноваційних суперечностей, які порушують організаційну рівновагу, та формування чіткої поетапної системи управління інноваційними змінами, збалансованої на принципах комплексності, адаптивності та системності дасть змогу чітко і без перешкод впроваджувати нововведення в соціально-економічні системи.

1. Бурляй С.П. Теоретичні аспекти формування системи управління інноваційними змінами в соціально-економічних системах / Бурляй С.П. // Вісник аграрної науки Причорномор'я – Випуск 4, т.1 – 2012

2. Кіна М. О. Теоретичні моделі формування організаційного забезпечення реструктуризації підприємства / Кіна М. О. // Економічна наука / Інвестиції: практика та досвід № 11/7 – 2018

3. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент : [навч. посіб.] / Н.В. Краснокутська . — К. : КНЕУ, 2003

4. Крїт С. О. Управління інноваційними змінами на підприємстві / Крїт С. О. // Матеріали VII Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції "Ринкова трансформація економіки : стан, проблеми, перспективи". – Харків, 2016 / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dSPACE.khntusg.com.ua/bitstream/123456789/5806/2/17.pdf>

ІННОВАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА ТА НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ КУПАЛЬНО-ПЛЯЖНОГО ТУРИЗМУ В СВІТІ

© Станішевська Д.В., 2019

Купально-пляжний туризм – це вид туризму, який передбачає відпочинок на узбережжі морів, океанів, річок, озер тощо з метою відновлення фізичних та духовних сил людини та поєднує три основних фактори – це наявність пляжів, температурний режим водойм і відповідний клімат для купання.

Відпочинок на воді і біля води включає різні рекреаційні заняття: купання, сонячні ванни, прогулянки по узбережжю, спортивні ігри на березі, серфінг і віндсерфінг, катання на човнах, катерах, водних лижах і велосипедах, підводне плавання, риболовля та інше. Тому для організації цих рекреаційних занять впроваджують різноманітні інновації та започатковують нові технології, щоб відпочинок на пляжі не складав для туристів жодних зусиль.

Інноваційний процес у туризмі досить специфічний. Він одержує, як правило, своє визнання, з одного боку, через туристський ринок і ступінь задоволеності клієнта, а з іншої сторони, в основному завдяки прийняттю спільних розв'язків туристськими організаціями, органами керування галуззю в регіоні, органами місцевого самоврядування й громадськими організаціями, діяльність яких пов'язана з туризмом, а також завдяки оцінці галузі місцевим населенням. Тільки така взаємодія всіх елементів (суб'єктів і об'єктів) інноваційного процесу може привести до появи істотного синергетичного ефекту, вираженого в якості росту (розвитку) сфери туризму.

Інноваційна діяльність носить системний характер, систему утворюють суспільство й суб'єкти інноваційної діяльності. Неодмінними властивостями інновації є науково-технічна новизна й виробнича застосовність[1].

За даними німецького телеканала NDR інноваційну туристичну премію в 2019 році в сфері купально-пляжного туризму отримав проєкт «Schlafstrandkörbe» (beach-sleeping baskets) – кошики для сну. Пляжні кошики, які були розташовані вздовж Балтійського узбережжя є першими у своєму роді в світі, вони є комфортабельними, оснащені всім необхідним для відпочинку на пляжі, а найголовніше вони не несуться ніякої шкоди навколишньому середовищу. Розміри в 2,40 метрів в ширину і 1,30 метрів у висоту, вони зручно підходять для двох чоловік всередині і оснащені постільними речами і великою кількістю подушок. Незважаючи на те, що в цьому році пляжні спальні кошики тільки з'явилися на ринку, вони вже привертають інтерес з-за кордону[2].

Однією з останніх новітніх технологій стали «дрони-вертольоти», які допомагають рятувальникам слідкувати за безпекою на пляжах. Тепер за безпекою відпочивальників стежать не тільки люди, але й роботи. Спеціальні дрони-вертольоти ведуть відеозйомку узбережжя і надсилають інформацію рятувальникам. Електронні помічники можуть навіть рятувати життя. Достатньо шести секунд після сигналу тривоги і дрон опиниться біля людини у небезпеці, і скине за потреби рятувальний жилет. Розробники застосовували чимало технічних новинок для оперативної роботи дрону. Також інженери оптимізували батареї і систему стеження[3].

1. Кляп М.П., Шандор Ф.Ф. *Сучасні різновиди туризму: Навчальний посібник.* – Київ: Знання. 2010. – 334 с.

2. *Lonely Planet [Електронний ресурс].- Режим доступу:*

<https://www.lonelyplanet.com/news/2016/11/08/beds-beach-idea-wins-german-tourist-innovation-award/>

3. *Подробности [Електронний ресурс].- Режим доступу: https://podrobnosti.ua/2269483-na-pljazhah-span-rjatuvalnikam-dopomagatimut-droni-vertoloti.html*

ЗНАЧЕННЯ ІННОВАЦІЙ В ІНВЕСТИЦІЙНІЙ ПРИВАБЛИВІСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

© Стеблюк Н.Ф., Опаренко В.В., 2019

Без виробництва нових продуктів та впровадження нових технологічних процесів та інноваційних програм неможливо забезпечити стабільний розвиток промислового підприємства та зростання його конкурентоспроможності. Можливості впровадження подібних перетворень залежать від інноваційного потенціалу підприємства та наявних фінансових ресурсів, умови залучення яких обумовлюються рівнем інвестиційної привабливості підприємства. Реалізація інноваційних та інвестиційних проектів на підприємстві підвищує ефективність його господарської діяльності, якість виробленої продукції і її конкурентоспроможність на ринку, що забезпечує посилення інвестиційної привабливості підприємства.

Питання інноваційно-інвестиційної діяльності контексті сталого економічного зростання підприємства розглядали в своїх працях І.А. Бланк, С.М. Ілляшенка, О.С. Кузьмін, М. Крупка, А.А. Пересада, В.Г. Федоренко та інші.

Будь-якому промислового підприємству необхідно підвищувати свою конкурентоспроможність, розвивати ринкову позицію, забезпечувати можливості для свого економічного зростання, з цією метою підприємство повинно постійно вдосконалювати якість продукції, що випускається, впроваджувати сучасні технології та обладнання, поліпшувати організацію праці. На рішення цих завдань спрямована інноваційна діяльність підприємства, що дозволяє використовувати існуючий науково-технічний та інтелектуальний потенціал. [1]. У разі недостатності власних інвестиційних ресурсів підприємства для вирішення завдань інноваційних перетворень залучаються зовнішні. При цьому для отримання фінансових ресурсів із зовнішніх джерел підприємство повинно мати достатній рівень інвестиційної привабливості.

Особливістю механізму здійснення інвестиційно-інноваційної діяльності промислових підприємств є те, що вона включає складові елементи і інноваційної, й інвестиційної діяльності. В результаті здійснення інвестиційно-інноваційної діяльності ресурси вкладаються в оновлене устаткування, яке необхідне для виробництва вдосконаленого продукту, але створене без використання новітніх відкриттів фундаментальної науки [2, с. 263]. Це дозволяє скоротити первинні вкладення в порівнянні з інноваційними проектами, та отримати додатковий прибуток за рахунок конкурентних переваг вдосконаленого товару.

Таким чином, інвестиційно-інноваційна діяльність починається із встановлення необхідних характеристик покращеної продукції, які визначають вимоги до устаткування для її виробництва. Потім аналізується наявне устаткування і розробляється план його модернізації. На підставі цих даних оцінюється необхідний об'єм фінансування, його джерела і інші економічні характеристики проекту [3]. Через вказані особливості інвестиційно-інноваційна діяльність, в порівнянні з інноваціями, є привабливішою для зовнішніх інвесторів і має більший потенціал розвитку. В результаті її здійснення, як зазначає А.М. Серьогін, підприємство на якісно новому рівні оновлює основні виробничі фонди, створює фінансові ресурси для подальшого розвитку і виробляє продукцію з вдосконаленими характеристиками. Все це є передумовою для формування інноваційного потенціалу підприємств [4, с 53].

Інвестиційно-інноваційну привабливість підприємства можна розуміти як комплексну економічну характеристику підприємства, яка містить аналіз виробничих та фінансово-економічних показників, а також ступеня ризику господарської діяльності. Можна виділити основні фактори, які визначають інвестиційно-інноваційну привабливість підприємства конкретної галузі (табл. 1).

Фактори, які визначають інвестиційно-інноваційну привабливість підприємства

Фактор	Характеристика
форма власності та розмір підприємства	дозволяє інвестору оцінити доцільність інвестиційних вкладень у діяльність певного підприємства та визначити їх розмір
ефективність управління інвестиційними проектами	допомагає інвестору зробити висновок щодо доцільності інвестування у певне підприємство на основі розрахунку основних показників ефективності проекту
науково-технічний потенціал підприємства	характеризує здатність працівників підприємства здійснювати наукові дослідження та розробки
наявність професійних кадрів, залучених в інноваційне виробництво	відсутність цього фактору буде потребувати збільшення витрат на пошук та залучення необхідних фахівців
рівень інвестиційного та інноваційного ризику	передбачає наявність на підприємстві системи та програми управління ризиками конкретного підприємства
підтримка інвестиційно-інноваційної діяльності	відображає прихильне ставлення органів місцевої та державної влади до інвестиційної й інноваційної діяльності
рівень інноваційної активності	передбачає оцінку розвитку інфраструктури підприємства у сфері НДДКР та визначення чутливості до комерціалізації інновацій

Складено на основі [5,6]

Таким чином, на інноваційно-інвестиційний потенціал впливає ряд різноманітних факторів, які як сприяють інноваційній та інвестиційній діяльності та визначають напрямок і характер діяльності підприємства. Тільки враховуючи всі фактори у сукупності, підприємство може розвиватися в майбутньому. Інноваційно-інвестиційна привабливість промислового підприємства визначається інноваційною привабливістю всіх факторів підприємства, які за певних обставин та уподобань інвесторів впливають на інвестиційну привабливість підприємств.

Отже, без застосування інновацій практично неможливо створити конкурентоспроможну продукцію. Тому важливе значення для промисловості має розвиток інноваційної діяльності, який вимагає певного фінансування, що характеризується залученням необхідних інвестицій та вимагає високого рівня інвестиційної привабливості підприємства.

1. Баженов Г.Е. *Инновационный потенциал – основа устойчивого экономического развития предприятия* / Г.Е. Баженов, О.А. Кислицына // *Вестник Сибирского государственного аэрокосмического университета им. академика М.Ф. Решетнева.* – 2010. – № 3. – С. 176–181.

2. Василенко А.В. *Інвестиційна стратегія компаній* / А.В. Василенко. – К.: КНТЕУ, 2006. – 508 с.

3. Пістунов, І. М. *Багатофакторна модель управління інноваційною діяльністю* / І. М. Пістунов, В. В. Чернобаєв // *Вісник ДДФУ. Економічні науки.* – 2008. – № 1. – С. 157–163.

4. Серьогін А.М. *Управління інвестиційними ресурсами* / А.М. Серьогін. – К.: МАУП, 2006. – 460 с.

5. Кузьмін О.Є. *Інвестиційна та інноваційна діяльність : моногр.* / О. Є. Кузьмін, С. В. Князь, Н.В.Тувакова, А. Я. Кузнєцова. – Львів: ЛБІ НБУ, 2013. – 233 с.

6. Федоренко В. Г. *Основи інвестиційно-інноваційної діяльності : навч. посіб.* / за наук. ред. В. Г. Федоренко. – К. : Алерта, 2014. – 431 с.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

© Суліма Н.М., 2019

Сільське господарство України, незважаючи на нестабільність інноваційної активності, намагається інтегрувати передові науково-технічні розробки й адаптувати їх у власне виробництво.

Особливої популярності набувають технології генної інженерії та використання генетично модифікованих організмів (ГМО). Методи генної інженерії, клітинної біології, ДНК-технології допомагають переносити генетичний матеріал у рослини від мікроорганізмів, грибів і тварин. Вилучення генів і включення їх до геному існуючих сортів рослин надає їм нові ознаки: стійкість проти шкідників, гербіцидів; до несприятливих ґрунтовокліматичних умов; здатність синтезувати біопестициди; нейтралізувати токсичні речовини, що знаходяться у ґрунті, воді тощо. Проте остаточний вплив на живі організми, що споживають такі продукти, чітко не визначений і може проявлятися протягом десятиліть, негативно впливаючи на їх життєдіяльність.

Значний інтерес сьогодні проявляється до виробництва сільськогосподарської "еко"-продукції, вирощеної з мінімальним обробітком ґрунту, повною відмовою від використання ГМО та засобів захисту рослин.

Використання досягнень космічної галузі стає найбільш доцільною умовою для посилення розвитку сільськогосподарського виробництва. Це є достатньо актуально в сучасних умовах, оскільки наявність значних територій аграрної сфери зумовлюють потребу в отриманні інформації про стан ресурсів, ефективне використання природно-ресурсного потенціалу та матеріальнотехнічних ресурсів, прогнозування врожайності, впровадження сучасних систем землекористування та інформаційних агротехнологій вимагають розробки та впровадження інноваційних інформаційних технологій. До таких систем можна віднести Global Positioning System (GPS), "Rapid Eye", CORINE Land Cover (Coordination of Information on the Environment).

Науково-технічний прогрес стимулював стрімкий розвиток нанотехнологій, який має місце в усіх сферах сільського господарства, включаючи техніку та системи добрив. Впровадження та використання даних технологій у галузь рослинництва створюють позитивний ефект, впливаючи на врожайність, економію витрат, раціональне використання ресурсів тощо.

Суть інноваційних технологій, що стосуються тваринництва, полягають у впровадженні:

- біотехнологій (застосування методів клітинної та генної інженерії у підвищенні відтворювальних функцій тварин);
- селекційно-плеєнної роботи (спрямована на покращення породних якостей тварин за рахунок інтенсивного використання високопродуктивних, породних плеєнних плідників);
- систем годівлі. Сучасні норми годівлі повинні враховувати потреби тварин в енергії, сухій речовині, протеїнах, вуглеводах, клітковині, жирі, мікроелементах, каротині, вітамінах тощо;
- техніко-технологічного забезпечення, що характеризується оновленням технологічної бази ферм новітнім обладнанням для утримання тварин;
- ресурсозберігаючих технологій, що базуються на впровадженні повної автоматизації процесу, використанні робототехніки, створенні кормової бази, розведенні високопродуктивного поголів'я.

Дотримання цього вплине на прибутковість галузі тваринництва та стане базисом для інноваційного розвитку аграрного сектору.

1. Економіка сільського господарства: Навчальний посібник / С. М. Рогач, Н. М. Суліма, Т. А. Гуцул та ін. – Київ: ЦП "Компринт", 2018. – 517 с.

АКТУАЛІЗАЦІЯ ВПРОВАДЖЕННЯ РАДИКАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ (РЕІНЖІНІРИНГ) БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ЯК СКЛАДОВОЇ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА

© Таранюк Л.М., Радько В.В., Скорик В.В., 2019

В умовах Євроінтеграційного вектору розвитку пострадянських країн, до яких необхідно віднести Україну, все більше набуває актуальності впровадження концепції управління змінами в роботі промислових підприємств, яке спрямоване на підвищення рівня енергоефективності виробництва. Передумовою даного явища є багато факторів, які довгий час негативно впливали на роботу промислових компаній різних галузей України. До даних факторів слід віднести:

- високий рівень фізичного зносу виробничого обладнання;
- довгий час орієнтація промислової продукції на східні ринки збуту;
- застарілі технологічні процеси та конструкторсько-технологічна документація виробничої продукції, яка не змінювалася з часів Радянського Союзу і відповідала застарілим вимогам замовників промислової продукції;
- відсутність наукової складової у виробництві промислової продукції, в наслідок чого знижувався рівень конкурентоздатності продукції як на внутрішньому, так і на зовнішніх (міжнародних) ринках збуту;
- суттєва втрата сегментів ринку внаслідок політичних дій, економічних війн з боку Росії по відношенню до української та литовської економічної системи;
- низький рівень добробуту громадян країн, внаслідок підвищення рівня інтернаціоналізації трудових ресурсів, як результат підвищення рівня трудової міграції в країни Євросоюзу;
- підвищення рівня зовнішніх запозичень країн (єврокредити) з метою наповнення власних бюджетів та не завжди ефективного їх використання, як наслідок зростання зовнішнього боргу та зниження ліквідності економічних систем країн;
- високий рівень енергоемності виробництва промислової продукції, із-за застарілих технологічних процесів на виробничого устаткування, в наслідок чого збільшення собівартості та кінцевої ціни готових виробів та низький рівень конкурентоспроможності продукції.

Всі ці фактори обумовлюють необхідність трансформації (реінжинірингу) бізнес-процесів промислових компаній в умовах євроінтеграції з метою підвищення рівня енергоефективності виробництва. На наш погляд існує нагальна необхідність реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств, яка полягає в радикальному перепроєктуванні бізнес-процесів виробничої сфери, яке містить: впровадження реінновацій основних фондів; оновлення технологій виробництва готових виробів; застосування енергетичного бенчмаркінгу, який спрямований на зниження рівня енергетичних витрат виробництва, енергоемності готової продукції на засадах успішних практики підприємств України та країн Євросоюзу; впровадження стартапів в діяльності промислових підприємств країни, та досвіду країн Євросоюзу, які містять заходи енергоефективного характеру (як приклад, впровадження технологій відновленої енергетики, яка заснована на енергії сонця, вітру, геотермальних джерел, землі, на виробництві, внаслідок чого зниження витрат на виробництво кінцевої продукції); впровадження передового досвіду з трансформації (реінжинірингу) бізнес-процесів підприємств Євросоюзу, який спрямований на підвищення рівня енергоефективності виробництва, в роботі українських промислових підприємств, а також механізму зворотнього зв'язку, коли досвід підприємств лідерів, які впровадили реінжиніринг бізнес-процесів впроваджується в роботі промислових компаній.

Все це обумовлює актуалізацію впровадження радикальних трансформацій (реінжиніринг) бізнес-процесів промислових підприємств в умовах євроінтеграції як складової підвищення рівня енергоефективності виробництва.

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ, ПРИНЦИПИ ТА СКЛАДОВІ

© Терентьєва Н. В., Лабенська Ю.Д., 2019

В сучасних умовах розвитку економіки саме якість стає визначним фактором успіху компанії. В основі якості продукції лежить якість праці та якісний менеджмент на всіх рівнях, тобто така організація роботи колективів людей, коли кожен працівник отримує задоволення від своєї роботи, – так описує управління якістю У. Демінг, котрий допоміг відновити економіку Японії [1, с.37].

Цикл Демінга або петля якості – це модель постійного регулювання та вдосконалення виробничих, управлінських процесів, оптимізації якості продукції. Вчений допрацював цикл PDCA, розроблений Шухартом. Цикл PDCA складається з 4 послідовних дій, що утворюють замкнене коло.

1. Plan – планування включає аналіз поточного стану компанії, визначення основних проблем та можливостей їх вирішення, встановлення цілей компанії на певний період та обговорення подальших дій, котрі допоможуть досягти кінцевої мети. На цьому етапі необхідно також розрахувати та розподілити необхідні ресурси, а також визначити критерії оцінювання досягнутого результату.

2. Do – виконання поставлених задач не в великому масштабі, а лише спроби ввести певні нововведення на невеликих ділянках простими засобами, які можна швидко реалізувати та отримати результат. Цей процес включає в себе дії, які дозволять зрозуміти, протестувати та розробити подальшу стратегію вдосконалення підприємства. Такий спосіб виконання дає можливість знизити ризики в разі невдалих спроб.

3. Check – результати, отримані на попередньому етапі необхідно ретельно перевірити на основі ключових показників ефективності для подальшого впровадження змін у всі сфери діяльності компанії. В разі виявлення відхилень, необхідно їх проаналізувати та встановити причину.

4. Act – введення нових стандартів якості для широкого користування. Необхідно постійно контролювати дотримання нової програми та покращувати її, перевіряти зміни у діяльності компанії за допомогою аудиту. Подальше вдосконалення якості або загальної діяльності компанії знову починається з етапу планування [1, с.37-38].

Підходи до управління Уільяма Демінга та зокрема його цикл PDCA є одними з основних елементів кайдзену – японської практики постійного вдосконалення виробництва. Система кайдзен здійснюється на основі роботи кадзен-команд, котрі займаються рішенням виникаючих проблем, оцінкою поточних процесів та пошуком можливостей їх покращення, реалізацією та впровадженням нововведень, застосуванням інноваційних процесів. Організація роботи кайдзен-команд будується по принципу петлі якості для оптимізації кожного елементу. Так, компанії, котрі застосовують технологію кайдзен та цикл Демінга зможуть забезпечити стабільне зростання якості продукції, процесів та системи управління (табл. 1) [1, с.40].

Розглянемо результат втілення цієї концепції на прикладі найбільш успішних японських компаній. Toyota починала своє існування, як невеликий завод, що виробляв ткацькі станки, а стала найбільшою автомобілебудівною компанією у всьому світі. Надійність автомобілів цієї фірми є прикладом для багатьох компаній.

Порівняльна характеристика технології Кайдзен та західної системи менеджменту

Показник	Кайдзен	Західна система менеджменту
Орієнтація	Процес	Результат
Розвиток	Поступовий, помітний лише через певний час, введення інновацій	Скачкоподібний, лише за рахунок інновацій
Ресурси	Бережливе ставлення до ресурсів	Нераціональне використання ресурсів, відсутність оптимізації витрат при постійному прибутку
Стосунки в колективі	Робота в командах, обмін знаннями та досвідом	Конкуренція між працівниками та відділами
Перспектива	Довгострокова	Короткострокова

Саме завдяки безперервному вдосконаленню Toyota досягла такого успіху. Це спонукає персонал постійно вчитись та створює атмосферу, котра робить постійні зміни необхідним процесом. Окрім філософії кайдзену та циклу PDCA в компанії застосували теорію Демінга про те, що на кожному виробничому етапі процесу варто робити лише те, що потребує наступний. Це стало базою для концепції «якраз вчасно». Також важливою складовою успіху компанії стало ошадливе виробництво. На всіх стадіях виробництва потрібні лише ті складові та в тій кількості, котрі будуть використанні відразу. Внаслідок поєднання цих концепцій у виробництві прибуток Toyota стабільно зростає та компанії вдається утримувати лідерські позиції на світовому ринку [2, с. 56-60].

Canon займається виробництвом кіно- та фотокамер, копіювальних апаратів та офісних комп'ютерів. У виробничій системі компанія активно застосовує концепцію кайдзен. Вона полягає у створенні більш якісної продукції за нижчими цінами та прискоренні її поставок. Для цього компанія розробила три системи – забезпечення якості (QA), забезпечення виробництва (PA) і навчання персоналу (PT). Саме завдяки високій якості продукція компанії отримала світове визнання, тому Canon прагне його забезпечити на всіх стадіях розробки, виробництва і продажів. В рамках цього проекту менеджерам запропоновано обміркувати понад 200 завдань для вдосконалення компанії. На деяких інших заводах співробітники мають півгодини, котрі вони присвячують роздумам про поліпшення в цеху [3].

Отже саме завдяки концепціям постійного поліпшення– циклу PDCA та кайдзену компанія є конкурентноспроможною та примножувати свій прибуток.

1. Мартинюк А. В. Застосування кайдзен, як технології неперервного впровадження інновацій. / А. В. Мартинюк// Центр наукового співробітництва «Інтерактив плюс». – 2016. – №2. – С.37-41

2. Лайкер Дж.. Дао Toyota: 14 принципів менеджмента ведучей компанії мира. / Дж. Лайкер. – М: Альпина бизнес букс, 2018. – 400 с.

3. Імаї Масаакі: ключ до успіху японських компаній – [Електронний ресурс]. — Режим- доступу: <https://staff.wikireading.ru/12848>

МОНІТОРИНГ ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

© Уманець Т.В., Топалова І.А., Топалов С.В., 2019

З'ясування сучасної природи регіонального лідерства на засадах технологічної компоненти є вкрай важливим завданням дослідження для економістів як нової, так і старої генерації в контексті посилення у світі та в Європі технологічної сингулярності. Технологічне лідерство соціо-економічної системи як на макро-, так і на мезо- та мікроекономічних рівнях доцільно ідентифікувати цілою низкою показників, річні числові значення яких демонструють міру їх домінування у регіональній економіці. У зв'язку з цим особливо значущим має бути аналітичне оцінювання економіко-екологічного потенціалу в межах формування в Україні технологічного підприємництва на засадах комплексності та системності.

Моніторинг економіко-екологічного потенціалу технологічного підприємництва на мезорівні доцільно здійснювати на базі інтегральних показників за чотирима блоками:

- блок 1. Груповий інтегральний індекс інфраструктурно-виробничого потенціалу в регіоні: визначає рівень організації системи технологічного підприємництва та результативність його діяльності в регіоні;

- блок 2. Груповий інтегральний індекс інвестиційно-фінансового потенціалу в регіоні: визначає рівень фінансування за рахунок власних, залучених чи позикових коштів структур технологічного підприємництва, що здатні забезпечити умови реалізації інноваційного процесу для розробки, впровадження та комерціалізації нововведень;

- блок 3. Груповий інтегральний індекс ринкового потенціалу в регіоні: визначає рівень відповідності інноваційних ідей інтересам і потребам споживачів внутрішнього ринку товарів в новій або удосконаленій конкурентоспроможній і наукоємній продукції та послугах;

- блок 4. Груповий інтегральний індекс екологічного потенціалу в регіоні: визначає рівень впливу результатів діяльності технологічного підприємництва на стан навколишнього середовища.

Пропонується семи етапна схема економіко-математичної формалізації рівня економіко-екологічного потенціалу потенціалу технологічного підприємництва (далі ЕЕП ТП) регіону:

Етап 1. Контент-аналіз сутності та джерел інформації ЕЕП ТП на мезорівні, формування бази даних з визначенням показників-стимуляторів і показників-дестимуляторів.

Для спостереження за рівнем розвитку інфраструктурно-виробничого потенціалу, на думку авторів, доцільно застосовувати двадцять показників; інвестиційно-фінансового потенціалу – дванадцять; ринкового потенціалу – дев'ять; екологічного – дев'ять.

Етап 2. Формування матриці вихідних даних для розрахунку інтегральних індикаторів ЕЕП ТП регіону.

Етап 3. Розрахунок часткових індексів конкретного блоку, що характеризують рівень ЕЕП ТП регіону.

Етап 4. Розрахунок групових інтегральних індексів, що характеризують певні аспекти ЕЕП ТП регіону за і-м блоком за формулою середньої геометричної часткових інтегральних індексів (K), що входять до і-го блоку:

$$K_{\text{груп.інтегр.}i} = \sqrt[m]{K_{1i} \times K_{2i} \times \dots \times K_{mi}} \quad (1)$$

Етап 5. Розрахунок узагальнювального інтегрального індексу ЕЕП ТП регіону за формулою середньої геометричної чотирьох групових інтегральних індексів, що характеризують його блоки:

$$K_{\text{узг.}} = \sqrt[4]{K_{\text{груп.інтегр.}1} \times K_{\text{груп.інтегр.}2} \times K_{\text{груп.інтегр.}3} \times K_{\text{частк.інтегр.}4}} \quad (2)$$

Етап 6. Ранжування отриманих результатів за частковими, груповими та узагальнювальними індексами. На даному етапі за допомогою методу рейтингової оцінки здійснюється визначення місця регіону серед інших регіонів України за тим чи іншим індексом.

Етап 7. Визначення класу рівня ЕЕП ТП регіону за узагальнювальним інтегральним індексом даного потенціалу відповідно до оцінної шкали, яка нараховує п'ять класів: клас 1. Критичний рівень: $K \leq 0,200$; клас 2. Низький рівень: $0,201 \leq K \leq 0,400$; клас 3. Задовільний рівень: $0,401 \leq K \leq 0,600$; клас 4. Середній рівень: $0,601 \leq K \leq 0,800$; клас 5. Високий рівень: $0,801 \leq K \leq 1,000$.

Моніторинг стану економіко-екологічного потенціалу технологічного підприємництва за регіонами України було здійснено за даними 2016 року на базі даних статистичного збірника «Наука та інноваційна діяльність України» [1], що дозволило отримати таку картину (табл. 1).

Таблиця 1

**Регіони-лідери та регіони-аутсайтери України
за рівнем економіко-екологічного потенціалу технологічного підприємництва**

Назва потенціалу	П'ятірка регіонів-лідерів	П'ятірка регіонів-аутсайдерів
Інфраструктурно-виробничий	Харківська (1), Дніпропетровська (2), Львівська (3), Одеська (4), Запорізька (5)	Житомирська (20), Рівненська (21), Закарпатська (22), Луганська (23), Волинська (24)
Інвестиційно-фінансовий	Харківська (1), Одеська (2), Полтавська (3), Львівська (4), Волинська (5)	Донецька (20), Херсонська (21), Хмельницька (22), Запорізька (23), Чернівецька (24)
Ринковий	Харківська (1), Сумська (2), Запорізька (3), Івано-Франківська (4), Донецька (5)	Рівненська (20), Волинська (21), Чернівецька (23), Чернігівська (24)
Екологічний	Луганська (1), Рівненська (2), Чернігівська (3), Вінницька (4), Донецька (5)	Івано-Франківська (20), Закарпатська (21), Черкаська (22), Хмельницька (24), Волинська (24)
Економіко-екологічний	Харківська (1), Львівська (2), Сумська (3), Дніпропетровська (4), Полтавська (5)	Херсонська (20), Закарпатська (21), Чернівецька (22), Волинська (23) та Хмельницька (24)

Отримані результати було ідентифіковано відповідно до класу забезпечення технологічного підприємництва економіко-екологічним потенціалом за шкалою оцінювання її рівня в залежності від значення узагальнювального інтегрального індексу даного показника, яка нараховує п'ять класів:

- клас 1 – критичний рівень: спостерігається у 29,2% регіонів України, а саме: у Волинському (23), Закарпатському (21), Херсонському (20), Хмельницькому (24), Черкаському (19), Чернівецькому (22) та Чернігівському (18) ;

- клас 2 – низький рівень: мають 66,7% областей України: Вінницька (9); Дніпропетровська (4), Донецька (13), Житомирська (16), Запорізька (10), Івано-Франківська (11), Київська (6), Кіровоградська (15), Луганська (8), Львівська (2), Миколаївська (14), Одеська (7), Полтавська (5), Рівненська (12), Сумська (3), Тернопільська (17);

- клас 3 – задовільний рівень: має тільки Харківська область (4,2% від загальної кількості регіонів України);

- клас 4 – середній рівень: не має;

- клас 5 – високий рівень: не має.

Отже, в межах регіонів України спостерігається нерівномірність розподілу економіко-екологічного потенціалу технологічного підприємництва, а це, у свою чергу, вимагає виваженої стратегії щодо розвитку інноваційної інфраструктури на мезорівні.

1. Наука та інноваційна діяльність України: статистичний збірник. – К. : Державна служба статистики, 2016.

ЦИФРОВА ІНФРАСТРУКТУРА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

© Федулова Л.І., 2019

Сьогодні розвиток цифрового середовища та глобальної мережі охоплює практично усі сфери життя. Орієнтиром, зокрема у прийнятті на роботу, у тому числі, на державну службу є володіння потенційним працівником цифровими навичками, які дозволяють швидко та ефективно виконувати поставлені завдання, бути успішними та компетентними.

Щодо процесу цифровізації (цифрової трансформації), то в Україні відбувається процес становлення інституційного механізму розвитку даного процесу. Роботу з розвитку цифрової економіки та суспільства уряд країни розпочав у січні 2018 року зі схваленням відповідної Концепції та затвердженням Плану заходів щодо її реалізації. Пізніше було створено Координаційну раду, яка розглянула актуальні питання, серед яких: Концепція та структура проекту закону «Про цифрову економіку України»; Цифрова інфраструктура (Широкопasmуговий доступ до інтернету); Концепція розвитку безготівкових розрахунків в Україні (Програма «Cashless Economy»); Цифровий розвиток регіонів (Програми «Smart City»); Програма Європейського Союзу – EU4Digital.

В умовах України при реалізації Концепції розвитку цифрової економіки та цифрового суспільства особливо актуальним є необхідність переходу до концепції цифрового уряду, при реалізації якої усі дані в державних базах будуть пов'язані між собою. Державні послуги і адміністративні процеси повинні будуть переведені в цифровий формат, а отримання послуги в електронному вигляді буде здійснюватися без обов'язкових особистих відвідин органів держуправління громадянами. Вже сьогодні поширюється тренд, коли інформаційно-технологічну основу цифрового уряду складають хмарні технології, великі дані, аналітика, мобільність, соціальні мережі, «Інтернет речей», кібербезпека.

Конкретні заходи щодо формування базових засад цифрового середовища містяться в Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації [1]. Зокрема, щодо напрямку «Підвищення готовності органів державної влади, фізичних та юридичних осіб до використання можливостей електронної демократії» поставлені такі завдання: створення єдиного банку рішень, стандартів для використання та розвитку відповідних інструментів на загальнодержавному та місцевому рівні; проведення аудиту використання бюджетних коштів на потреби інформатизації; забезпечення відкритості використання публічних коштів, зокрема впровадження єдиного веб-порталу використання таких коштів, інтегрованої інформаційно-аналітичної системи «Прозорий бюджет»; забезпечення розвитку відкритих даних та ін. Обов'язковим стратегічним завданням держави має бути створення інформаційно-комунікаційної інфраструктури, що дозволить забезпечити цифровий суверенітет і главенство національних інтересів в сфері інформаційної безпеки.

Проникнення цифрових технологій в різні сфери економіки, а також цифровізація державних і соціальних сфер (освіта, охорона здоров'я) сприятиме зниженню трансакційних витрат, а також зростанню рівня комфорту соціально-економічного середовища. А в умовах проведення реформи децентралізації публічної влади одним із ключових напрямів є розширення масштабів впровадження соціальних мереж в державному і муніципальному управлінні, що дозволить поліпшити взаємодію з громадянами. Практика показує, що в Україні вже накопичено певний досвід впровадження цифрових технологій і платформених рішень в сферах державного управління і надання державних послуг, у тому числі на користь населення і суб'єктів малого і середнього підприємництва, включаючи індивідуальних підприємців. Одним із позитивних трендів в сфері цифровізації ринку праці є робота українців на цифрових платформах. Так, за різними джерелами (Forbes Україна, 2015; Graham et al., 2017; OLI, 2018), в 2013–2017 роках наша країна посіла перше місце в Європі та четверте місце у світі за обсягом фінансових потоків і кількістю завдань, що виконуються на цифрових робочих платформах. Україна також посідає перше місце у світі в ІТ-фрілансі. Так, фріланс у сфері ІКТ в Україні зріс на 27% лише у

2017 році. Зазначене сприяє оптимізації і стандартизації процесів надання державних і муніципальних послуг, функцій і сервісів; впровадженню нових принципів надання державних і муніципальних послуг, орієнтованих на максимальну зручність для громадян і організацій, проактивність, багатоканальність їх надання та ін.

Проте більшій увазі потребує створення платформи цифрових сервісів для переведення діяльності, документообігу і механізмів взаємодії органів державної влади і органів місцевого самоврядування в цифровий формат, реалізація на базі єдиного платформеного рішення цифрових механізмів та інструментів стратегічного планування, формування компактного комплексу документів стратегічного планування і впровадження цифрової звітності.

З позицій системного підходу все це й буде процесом розбудови цифрової інфраструктури як комплексу технологій і побудованих на їх основі продуктів, що забезпечують обчислювальні, телекомунікаційні і мережеві потужності і які працюють на цифровій (а не аналоговій) основі. В системі державної служби першочерговим ключовим принципом для вдосконалення усіх процесів (G2C, G2B, G2G) має стати реалізація взаємодії у форматі "paper-free" – виключення паперового документообігу, перехід до принципу "однієї заяви". Якщо, згідно методології Gartner, на ранніх стадіях розвитку "електронного уряду" ключовим показником ефективності була кількість наданих електронних послуг, то новими показниками ефективності стануть зниження кількості державних послуг і зростання кількості життєвих ситуацій, які проявляються в онлайн вигляді.

Однак, реальність така, що на думку експертів, «в Україні не існує бачення та жодної державної ініціативи, програми, стратегічного документа, спрямованих на створення комплексної національної системи розвитку цифрової грамотності. Також на державному рівні відсутні інструменти моніторингу та оцінки цифрових компетенцій. Відсутність комплексної методології для проведення необхідних досліджень ситуації в сфері розвитку цифрових навичок і компетенцій унеможливує розробку методології вимірювання та впровадження незалежної сертифікації рівня цифрових навичок відповідно до потреб ринку праці. Методика збору статистичних даних державними органами статистики є далеко недосконалою для проведення належного аналізу ситуації в сфері розвитку цифрових навичок і компетенцій. Таким чином, дана галузь є однією з найбільш нерегульованих в сфері гармонізації цифрових ринків» [2].

Сучасні вимоги, що обумовлюються новими умовами переходу до цифрового суспільства і цифрової економіки в Україні, визначають попит на добре підготовлений резерв кандидатів на посаду державного службовця, які здатні за допомогою ІКТ та цифрових технологій в стислі терміни забезпечити ефективне вирішення завдань з врахуванням актуальних підходів до організації роботи державних структур і апарату управління. Стратегічним завданням системи освіти в сфері державного управління має бути підготовка фахівців, що приймають рішення на основі даних, – Chief Data Officer. CDO, а також їх команди, – це не просто ключові керівники, які компетентні в управлінні даними, це і люди, що формують нову управлінську культуру. Культуру, в якій цінується ініціатива знизу, в якій не діють жорсткі догми і алгоритми дій, а домінує ухвалення рішень на основі об'єктивних даних, в якій переважним способом вирішення завдань є не витрата державних коштів, а взаємовигідні партнерства, в якій увага зосереджена на людині, а не на бюрократичних процедурах.

1. Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації. – [Електронний ресурс] -. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/797-2017-%D1%80>

2. Проблеми та перспективи гармонізації цифрового ринку України з ринками ЄС та країн СхП. Аналітичний звіт. – [Електронний ресурс] -. Режим доступу: <https://www.civic-synergy.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/Problemy-ta-perspektyvygarmonizatsiyi-tsyfrovogo-rynku-Ukrayinyz-rynkamy-YES-ta-krayin-ShP.pdf>

ОСОБЛИВОСТІ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ РИНКУ

© Химич І. Г., Балацко Б. М., 2019

Сучасний стан наукових досліджень підносить на кардинально вищий рівень розвиток та діяльність підприємств, що функціонують в інноваційно-технічній та науково-дослідній галузях. Для ефективності функціонування науково-дослідних підприємств потрібно забезпечити певний комплекс поетапних заходів, що базуватимуться на взаємопоєднанні організаційно-управлінської, маркетингово-моніторингової, науково-дослідної, техніко-технологічної, виробничої, фінансово-економічної та контрольно-адаптаційної складових.

Варто підкреслити, що для того, щоб науково-дослідне підприємство змогло ефективно функціонувати та розвиватися в умовах ринку, а також зуміло віднайти, зайняти та втриматися на певному ринковому сегменті, необхідно проаналізувати та спрогнозувати всеможливий вплив багатьох чинників. Також, потрібно пам'ятати, що даний вид діяльності тісно пов'язаний з наукою та різноманітними дослідженнями, які якраз і виступають його основою. Тому, плануючи запровадити діючу модель, яка б стосувалася саме діяльності та розвитку науково-дослідного підприємства, необхідно врахувати його основні особливості, від яких залежатиме його майбутній позитивний результат. Модель ефективного функціонування та розвитку науково-дослідного підприємства відображено на рис. 1.

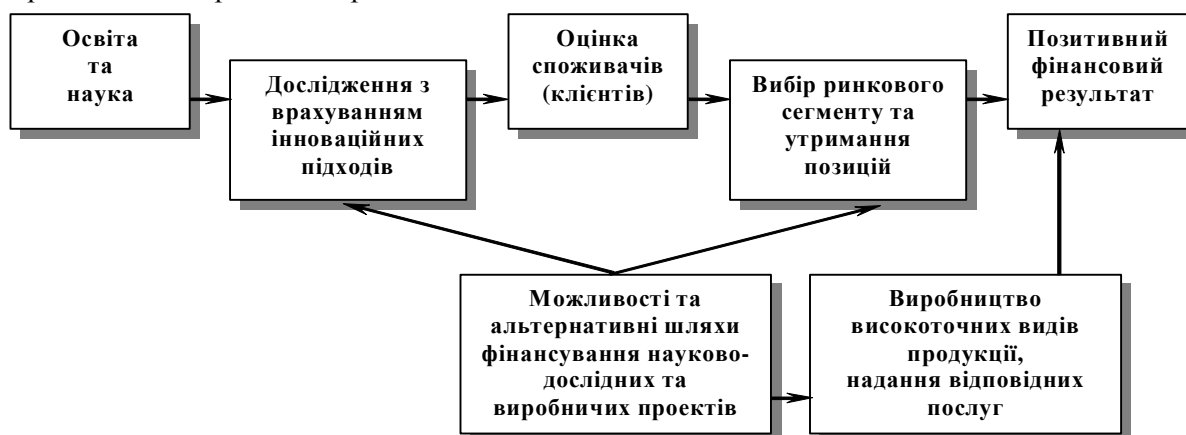

Рис. 1. Модель ефективного функціонування та розвитку науково-дослідного підприємства
Примітка: сформовано авторами самостійно

Крім цього, щоб забезпечити прибутковість власного бізнесу в сфері науково-технічного виробництва, необхідно орієнтуватися на постійне вдосконалення власної справи, а саме: 1) навчитися виокремлювати найголовніші цілі проведення маркетингових досліджень з всіх існуючих, зокрема, проводити чіткий моніторинг потреб цільових, потенційних та майбутніх клієнтів (споживачів) даного виду продукції (послуг); 2) застосовувати сучасні технології для виготовлення продукції (послуг), наприклад, на основі збереження довкілля, тобто потрібно включати весь спектр новітніх умов для виготовлення (створення) нової продукції (послуг).

Іншими словами, слід навчитися адаптуватися та пристосовуватися до швидкої зміни сучасної ринкової кон'юнктури та, при цьому зуміти не втратити власні конкурентні позиції, а також залишатися прибутковим підприємством на будь-якому етапі свого розвитку.

Власне, щоб займати хороші позиції на ринковому сегменті, потрібно, перш за все, віднайти певний баланс між існуючими потребами споживачів та продукцією нового зразка.

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ОБ'ЄКТІВ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ УСТАНОВАХ

© Чугрій Н.А., 2019

На сучасному етапі розвитку суспільства питання, пов'язані з комерціалізацією та використанням результатів інтелектуальної творчої праці людини, стають все більш актуальними. Тому доктрина комерціалізації інтелектуальної власності є однією з найбільш важливих у формуванні ідеології інноваційної моделі розвитку економіки.

Комерціалізація в даний час в світі перетворилася в самостійну сферу економічних відносин і за оцінками експертів складає близько 5 трлн. дол. на рік [1, с. 141]. Аналізуючи точки зору провідних вчених, можна зауважити, що науковці по-різному підходять до трактування цього терміну. Деякі автори описують комерціалізацію як один із етапів інноваційної діяльності підприємства, як правило, останній. Інші науковці розглядають її як результат науково-дослідної діяльності, як процес, як практичне використання наукових розробок, як сприяння продажу інновацій, як набір певних дій, призначених для трансформації науково-технічної продукції в об'єкт купівлі-продажу [2, 3, 4]. Проаналізувавши точки зору науковців, визначимо комерціалізацію об'єктів права інтелектуальної власності як процес трансформації результатів науково-технічної та інноваційної діяльності на товари, які здатні генерувати економічні вигоди від їхнього використання у власному виробництві чи від використання третіми особами, а також діяльність, спрямована на отримання доходу шляхом продажу таких активів та відчуження виключних прав.

Об'єктом для поглиблення емпіричних досліджень процесів комерціалізації ОПВ нами обрано мережу науково-дослідних установ Національної академії аграрних наук України. Науково-дослідні установи системи НААН уособлюють в собі інтелектуальне ядро в аграрній науці. В своєму арсеналі НААН має великий портфель інноваційних розробок та продуктів, які можуть бути впроваджені в виробництво та сприяти підвищенню економіки України. Скорочення державного фінансування на проведення наукових досліджень вимагає від науково-дослідних установ докладання відповідних зусиль для забезпечення їх стабільного функціонування. Інноваційними продуктами наукових досліджень у наукових інститутах є, в основному, винаходи, корисні моделі, сорти рослин, породи тварин, побудова ефективного організаційно-економічного механізму комерціалізації яких сприятиме збільшенню надходжень до установи та демонструватиме високий рівень наукового потенціалу.

Результати комерціалізації наукової та наукоємної продукції установ НААН за 2017 рр. показали, що найбільший дохід Національній академії аграрних наук України приносять договори від реалізації наукоємної продукції, на другому місці – господарські договори, на третьому – ліцензійні договори. Слід зазначити, що в системі науково-дослідних установ Національної академії аграрних наук України майже не укладаються угоди про повну передачу прав власності на об'єкти права інтелектуальної власності. Відзначимо, що серед науково-дослідних установ НААН України найбільший дохід від комерціалізації наукоємної продукції в 2017 році отримали такі установи: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення (15922,50 тис. грн.), Інститут рослинництва ім. В.Я. Юр'єва (10224,20 тис. грн.), ДУ Інститут зернових культур (5566,46 тис. грн.), ННЦ «Інститут землеробства НААН» (1862,90 тис. грн.) [5, с. 572].

Результати дослідження дають змогу вказати, що активність науково-дослідних установ до процесів ефективної комерціалізації знаходиться на середньому рівні. Бар'єрами на шляху побудови ефективного організаційно-економічного механізму комерціалізації ОПВ є:

- суперечлива нормативно-правова база, що регламентує діяльність у сфері інновацій і трансферу технологій;
- відсутність діючого ринку інтелектуальної власності;
- недосконалий механізм залучення і використання результатів науково-технічної діяльності в господарський обіг;

- недостатній попит на наукові дослідження та інноваційні продукти з боку вітчизняних підприємств;
- низька мотивація суб'єктів господарювання до інвестування в наукові дослідження;
- відсутність висококваліфікованих фахівців із питань комерціалізації;
- відсутність інфраструктури, що забезпечує вирішення окремих питань комерціалізації наукових розробок науково-дослідних установ [2, с. 45-46].

В результаті дослідження встановлено, що механізм комерціалізації являє собою систему рухомих ланок перетворення прав на результати інтелектуальної діяльності на прибутковий товар шляхом його введення у цивільний оборот і отримання прибутку від його використання. На наш погляд, ефективно механізм комерціалізації буде функціонувати у випадку, коли доходи, отримані в ході цього процесу, будуть покривати витрати на створення ОПВ та частина котрих буде направлена на створення нових інноваційних продуктів та створення сприятливих економічних умов для їх впровадження у виробництво.

Одним із шляхів підвищення ефективності процесу комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності є створення спеціальної структури з просування технологій та інновацій на ринок, створеного у форматі консорціуму, до якого увійдуть наукові інститути та дослідні станції мережі академії аграрних наук. Діяльність такої структури повинна бути спрямована на формування методології інноваційних перетворень в системі аграрної науки, організації інноваційної інфраструктури, підвищення ефективності наукоємної аграрної сфери, спроможної забезпечити інноваційний розвиток та конкурентоздатність агропромислового комплексу України.

Функціонування структури здійснюватиметься через мережу регіональних центрів наукового забезпечення щодо трансферу інновацій та проектного супроводу. Головні переваги створення таких кластерів наукових установ вбачаємо в створенні повного інноваційного ланцюга, який включає в себе: формування та ефективне управління портфелем ОПВ; проведення маркетингових досліджень, аналіз потенційного ринку для впровадження інновацій; допомога в ліцензуванні (пошук потенційних споживачів інноваційної продукції, ведення переговорів, складання угод); випробування завершених наукових розробок та їх трансфер в агропромислове виробництво; науково-консультаційне забезпечення сільськогосподарських товаровиробників. Завдяки побудові такої трансферно-технологічної інфраструктури відбувається інтеграція аграрної науки в інноваційно-інвестиційне середовище наукоємного аграрного ринку.

Таким чином, вирішення основних проблемних аспектів комерціалізації ОПВ є необхідною і невід'ємною частиною побудови національної інноваційної системи, що направлена на підвищення конкурентоспроможності національної економіки і забезпечуватиме перехід до стійкого економічного зростання.

1. Гриньова В.М., Ілляшенко С.М. Визначення комерційного потенціалу та розміру збитків від порушення прав об'єктів інтелектуальної власності на промислових підприємствах. Вісник НТУ «ХПІ». 2015. № 25 (1134). С. 140-148.

2. Вовна І.М. Теоретико-проблемні аспекти процесу комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності в умовах мінливого середовища. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2014. № 5. С.44-46.

3. Вербовська Л. С. Комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності як стратегічна складова розвитку підприємства. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. 2015. Вип. 11 (1). С. 78-84.

4. Легенчук С.Ф. Проблеми бухгалтерського обліку комерціалізації нематеріальних активів. Вісник ЖДТУ. 2016. № 1 (75). С. 18-22.

5. Зарішняк А.С., Гузеватий О.Є., Кузьмінський В.В. Звіт про діяльність Національної академії аграрних наук України за 2017 рік. К.: ДВ «Аграрна наука» НААН, 2018. 590 с.

РОЛЬ ТА МІСЦЕ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В ІННОВАЦІЙНОМУ ПРОЦЕСІ

© Штаєр М.М., 2019

Під інноваційною інфраструктурою слід розуміти сукупність взаємопов'язаних, взаємодоповнюючих виробничо-технічних, інформаційно-комунікаційних систем, організацій, фірм і відповідних організаційно-керуючих систем, необхідних і достатніх для ефективного здійснення інноваційної діяльності, запровадження та поширення інновацій для реалізації інноваційної стратегії розвитку країни. За функціональною ознакою інфраструктура має забезпечувати відтворення інновацій щонайменше в масштабах регіону, країни та світу в цілому, розвиток науково-технічного потенціалу країни в інтересах суспільства [1].

У процесі реалізації інноваційної моделі розвитку економіки України, удосконалення інноваційної інфраструктури необхідно враховувати, що інноваційні зрушення в реальному секторі економіки мають здійснюватись у принципово нових умовах, а саме: наростаюче вичерпування природних ресурсів, і особливо тих, що не поновлюються; витіснення шкідливих, небезпечних для екології, виробництв із територій розвинених країн, на території країн, що розвиваються; екологічна катастрофа, що насувається; демографічний дисбаланс; зростаюча нерівномірність і розрив в економічному, індустріальному, інформаційному розвитку різних країн світу; прискорений розвиток високих наукових технологій та інформаційних процесів відбувається лише в декількох розвинених країнах світу.

Під інноваційною інфраструктурою розуміють увесь спектр структур як державної, так і приватної форм власності, що необхідні для забезпечення розвитку та підтримки всіх стадій інноваційного процесу. До інноваційної інфраструктури можемо віднести:

- об'єкти виробничо-технологічної структури (технопарки, інноваційно-технологічні центри, бізнес-інкубатори, інноваційно-технологічні, інжинірингові фірми та ін.);
- об'єкти інформаційної системи (аналітично-статистичні центри, інформаційні бази, мережі);
- організації з підготовки та перепідготовки кадрів, зокрема у сфері НДДКР;
- фінансові структури (бюджетні, позабюджетні, венчурні, банки, фінансово-промислові групи, орієнтовані на технологічну інноваційну діяльність та ін.);
- систему експертизи, сертифікації, стандартизації та акредитації;
- систему патентування, ліцензування і консалтингу з питань захисту, оцінки вартості і використання інтелектуальної власності, оцінки комерціалізації наукових результатів [2].

Зауважимо, що інноваційна інфраструктура покликана вирішувати такі актуальні завдання:

1. Прискорення соціально-економічного розвитку господарчої структури певного регіону.
2. Активне застосування у виробництві вітчизняних та зарубіжних науково-технологічних розробок і винаходів з подальшим використанням в економіці власної країни та на зовнішньому ринку.
3. Розвиток експортної бази і збільшення валютних надходжень у результаті інтенсивнішої інтеграції економіки країни в систему міжнародної торгівлі.
4. Наповнення внутрішнього ринку конкурентоспроможними товарами та послугами виробничого і споживчого призначення.
5. Дослідження нових форм господарювання з пристосуванням до сучасних умов світового ринку.

Необхідно визначити роль та місце інноваційної інфраструктури в інноваційному процесі. За теорією нерівномірності інноваційної діяльності для активізації інноваційної діяльності кожного окремого підприємства необхідна наявність відповідних складових інноваційної діяльності як на рівні підприємства, так і господарської системи економіки загалом.

Оскільки інновація є результатом науково-технічного прогресу, не варто плутати суто наукові та комерційно-прикладні інноваційні пріоритети, адже вимоги до інфраструктур у першому та другому випадках не є ідентичними. Для обґрунтування цієї тези виходитимемо із такого розуміння класифікації науково-технічного прогресу: науково-технічний прогрес доцільно розділити умовно на два взаємопов'язані і взаємодоповнюючі сегменти: сегмент науково-технологічних досягнень і сегмент виробничо-господарських досягнень.

У першому випадку метою та результатами науково-технічного прогресу є наукові досягнення, такі як певні набуті нові знання і вміння, нові науково-технічні ідеї та їх обґрунтування, винаходи, відкриття, нові технології на кардинально нових принципах. У другому ж випадку і метою, і результатами науково-технічного прогресу є виробничо-технологічні досягнення, створення яких потребує реалізації таких стадій інноваційного процесу:

1) визначення пріоритетних напрямків розвитку та планування подальшої діяльності, що полягає в активному пошуку перспективних ринків збуту, технологій, ідей, плануванні інноваційної діяльності з погляду системного дослідження, з одного боку, можливостей цієї інноваційної структури з огляду на наявні технології та науково-технологічні розробки, а з іншого – перспектив ринку та актуальних потреб потенційних клієнтів;

2) проведення НДДКР, розвиток і доведення результатів науково-технологічних досягнень до створення нових, застосовних у практиці та перспективних з погляду подальшої комерційної доцільності, технологій, виробничих та управлінських систем, машин, устаткування та обладнання, нових методів планування, організування, регулювання процесу виробництва тощо;

3) підготовка виробництва, створення власної ефективної системи постачання, виробництва та збуту конкурентоспроможної продукції як з погляду якості, так і з погляду її ціни, належне мотивування працівників, створення ситуації їх безпосередньої зацікавленості у позитивному кінцевому результаті;

4) здійснення виробничого процесу, надання матеріальної форми результатам науково-технологічної діяльності;

5) реалізація створених результатів виробничо-господарських досягнень споживачу. Можливими є дві форми реалізації: або через механізм продажу на ринку, або через механізм "розміщення замовлення клієнтом – його виконання інноваційною структурою";

6) забезпечення ефективного використання й експлуатації клієнтом створеного інноваційного продукту, перманентне контролювання якості продукції чи послуги. Важливою умовою успіху продукту на ринку є наявність зручного для клієнта технічного та гарантійно-обслуговуючого супроводу з боку структури-розробника [3].

Під інноваційною діяльністю в її практичному, виробничо-господарському баченні треба розуміти діяльність окремих осіб чи організацій, спрямовану на реалізацію із комерційною метою деяких виробничо-господарських досягнень, застосування прогресивних технологій, систем, обладнання і машин на базі впровадження науково-технологічних досягнень. Ефективність провадження такої практично спрямованої інноваційної діяльності багато в чому визначається інноваційною інфраструктурою. Тому інноваційна інфраструктура є базовою складовою інноваційної економіки, інноваційного потенціалу суспільства, фундаментом інноваційного процесу.

1. Бай С. Щодо спрямування інноваційних процесів на підприємствах/ С. Бай; Григор'єва І. // Вісник КНТЕУ. -2007. – №4. – С. 65.

2. Бойчик І.М. Економіка підприємства.: Навчальний посібник/ І.М. Бойчик. – Київ: АТІКА, 2006. – 528 с.

3. Бубенко П. Чому гальмуються інноваційні процеси в Україні/ П. Бубенко, В. Гусев // Економіка України. -2009. – №6. – С. 30.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНИХ СТАРТАПІВ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

© Щегель С.М., 2019

Постановка проблеми: нерозвинена екосистема інновацій та стартапів (відсутність розвинутого бізнес середовища); відсутність ефективної підтримки місцевих талантів та передумов для формування регіональних мікро-екосистем; слабкість бізнес-культури серед винахідників; проблеми з комерціалізацією результатів наукових досліджень та розробок; психологічні бар'єри при прийнятті рішення про започаткування власної справи; відсутність ефективної системи фінансування, особливо на ранніх стадіях; відсутність розгалуженої мережі бізнес-інкубаторів та місцевих спільнот де винахідники, інноватори і потенційні команди стартапів можуть обмінюватися ідеями, підтримувати один одного та розвиватися за рахунок об'єднання знань та ресурсів.

За оцінками експертів[1], Україна належить до країн із стартап-екосистемою, яка тільки зароджується, український стартап-ринок віднесено до 2ї групи «Ринки ранньої стадії», в той час, як більшість країн Центрально-Східної Європи входять в третю групу «Зрілі ринки».

Уряд країни останнім часом приділяє все більше уваги питанням інноваційного та технологічного розвитку України, зокрема прем'єр-міністр висловив переконання, що Україна може стати Startup-нацією [2]. Але на практиці Україна відстає від інноваційних країн, що в свою чергу негативно впливає на конкурентоспроможність національної економіки[3] та добробут населення. Це відображає регрес України у світових економічних рейтингах[4].

Міжнародні фінансово-економічні організації [5] вбачають у технологіях головний драйвер розвитку й головну умову для виживання компаній та країн. Однак український бізнес переважно локальний. За рівнем технологічності українська промисловість на третину позаду від показників ЄС, за часткою хай-тек-продукції в експорті відстає у чотири-вісім разів, за енергоефективністю – у десятеро. Приріст ВВП за рахунок введенню нових технологій становить 0,7% проти 60-90% у розвинених країнах [6].

В Україні понад 100 інкубаторів, акселераторів, лабораторій та інших професійних стартап-спільнот, спрямованих на розвиток інноваційних технологій [7]. Незважаючи на кількісні показники, інноваційне бізнес-середовище в різних регіонах розвивається не рівномірно та не ефективно. Причини полягають у недосконалості законодавчої бази, відсутності взаємодії між владою і бізнесом та механізмів об'єднання і створення системної площадки для навчання та обміну досвідом серед стартапів. Останнім часом спостерігається позитивна динаміка розвитку бізнес середовища, проте діяльність в цій сфері має переважно хаотичний характер, відсутній системний підхід, не враховуються можливості світового ринку. Така ситуація негативно впливає на економічний і соціальний розвиток не тільки окремих міст і областей України, а й країни в цілому.

Наведені вище фактори є підставою для визначення, що створення і розвиток інноваційних стартапів в регіонах є проблемним питанням, яке потребує розв'язання.

Чому так критично важливо розв'язати цю проблему? Інновації відіграють дедалі актуальнішу роль, і малий та середній бізнес (МСБ) при цьому розглядається як вагомий суб'єкт ринку, який спроможний створювати конкурентоспроможні ідеї та забезпечувати комерціалізацію інновацій. МСБ становлять основу економік більшості економічно розвинених країн, забезпечуючи 60–70% ВВП [8]. У ЄС частка підприємств МСБ становить до 95% від загальної кількості усіх підприємств, які створюють 65 млн. робочих місць. У малому та середньому бізнесу задіяна значна кількість працездатного населення: 72% у середньому у країнах ЄС, 78% – у Японії, 75,3% – у Південній Кореї, 73% – в Італії, 54% – у Франції та США. При цьому в США і країнах Євросоюзу до 50% інноваційної продукції створюється у малому бізнесі. МСБ є базою, основним живильним венчурним середовищем капіталу.

На частку дрібних високотехнологічних фірм у світі припадає понад 85% обсягу коштів ризикового фінансування.

В цей же час в Україні лише 16-18% підприємств були інноваційно активними, серед яких 8,5% – малі та 3,8% – середні підприємства. Для порівняння – аналогічний показник у Німеччині становить 60% [8].

Низький рівень інноваційності українського МСБ є однією з головних причин того, що рівень інтернаціоналізації МСБ є найгіршим серед показників OECD SME Policy Index [9].

Висновки. Допомога місцевим талантам може стати передумовою для формування регіональних мікро-екосистем, цьому повинна сприяти реформа місцевого самоврядування. Відсутність доступної підтримки (навчання необхідним навичкам, допомога у залученні посівних інвестицій) малого та середнього бізнесу та стартап-підприємництва на місцях є однією з ключових причин, чому в Україні багато винахідників та інноваторів але мало стартапів та інноваційних бізнесів. Практика останніх років показала, що лише наявності висококваліфікованих технічних фахівців недостатньо для створення якісної екосистеми. Багато українських програмістів знаходять роботу в зарубіжних технологічних компаніях, але лише одиниці наважуються на створення власного продукту і проходження з ним всього циклу зростання стартапу.

В той же час, українські проекти залучили \$2,3 млн у 2018 році на міжнародних краудфандінгових платформах (це в 4 рази більше від запланованого). Ці дані показують, що американські і європейські споживачі зацікавлені в українських технічних новинках. Саме тому дуже важливо надати регіонам України необхідні механізми та інструменти ефективного розвитку інноваційних технологій, що сприятиме як зростанню економічного потенціалу України, так і просуванню конкурентоздатних інновацій на світові ринки.

Тому вирішення проблеми розвитку інноваційних стартапів в нашій країні є пріоритетним завданням.

1. *International Digital News study Startup investment & innovation in emerging Europe* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cee.ewdn.com/>

2. *Україна має стати стартап-нацією – Гройсман* // *Економічна правда*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/news/2017/08/28/628394/>

3. *Позиція України в рейтингу країн світу за Індексом глобальної конкурентоспроможності 2017-2018* // *Громадська спілка "Економічний дискусійний клуб"/Аналітика*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://edclub.com.ua/analitika/pozyciya-ukrayiny-v-reytingu-krayin-svitu-za-indeksom-globalnoyi-konkurentospromozhnosti-2>

4. *Сушко К.В., Чернова О.В., Місце України у глобальних економічних рейтингах* // *ж. Економіка і суспільство (Мукачівський державний університет)*. – 2017. – №9. – С. 110-114.

5. *Глобальні економічні тренди та Україна без майбутнього. О. Жмеренецький* // *Економічна правда*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/publications/2017/07/17/627005/>

6. *Інновації або смерть: як бізнесу вижити на тонучому кораблі "Україна"* О. Жмеренецький // *Економічна правда*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/publications/2017/08/16/628080/>

7. *TECH ECOSYSTEM GUIDE TO UKRAINE -2019* // *Керівник проекту О.Говоруха*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://data.unit.city/tech-guide/Tech Ecosystem Guide To Ukraine Ua.pdf>

8. *Колісниченко П.Т. Інноваційна діяльність підприємств малого та середнього бізнесу в Україні: тенденції та перспективи* // *ж. Проблеми системного підходу в економіці*. – 2017. – №4.(60). – С. 47-52.

9. *Інтеграція українського МСБ в ланцюги доданої вартості ЄС / Аналітичний звіт*. – *ГО EasyBusiness*. – 2018. – 78 С.

РОЗВИТОК МЕТОДІВ ОЦІНКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ПРИ ЇХ ФУНКЦІОНАННІ У ТНК

© Яковлєв А.І., Черненко М.В., 2019

Розвиток міжнародних економічних зв'язків, в тому числі розширення діяльності ТНК потребують визначення методів оцінки їх діяльності. Однак засоби розрахунку при цьому у теперішній час розроблені недостатньо[1],[2],[3] та ін., що потребує їх подальшого розвитку.

Мета доповіді полягає у розробці засобів визначення ефекту участі вітчизняних дослідників – підприємств в ТНК.

Результати досліджень. В цілому величина ефекту від транснаціональних інноваційних розробок визначається на основі широко розповсюджених у світовій практиці показників таких, як чиста поточна вартість, її коефіцієнт, внутрішня норма доходності, строк окупності інновацій. Однак мають місце і певні особливості при виконанні відповідних розрахунків.

Одна з них полягає в тому, що розрахунки за готовий продукт у різних країнах проводяться або в загально прийнятій міжнародній валюті в умовних одиницях (у.о.) – в доларах США або в національній валюті з перерахуванням її в одну з міжнародних валют, прийнятних у міжнародному обігу. Тому сумарний ефект у валюті Е за реалізовану в інших країнах власної продукції являтиме собою подвійну суму з урахуванням кількості використаних валют і валютного курсу у різних країнах. Слід враховувати також додаткові витрати на пристосування даної продукції до місцевих умов. Вони включатимуть як додаткові капітальні витрати, так і поточні – навчання персоналу і т. ін. Вважаємо, що інші капітальні витрати – на придбання товару і т. ін. увійшли до величини ефекту – E_{ij} . Відповідно

$$E = \sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^m (E_{ij} - Z_0) \quad (1)$$

де E_{ij} – ефект від продажу товару в i -й країні при розрахунках у валюті даної країни з переводом її в найбільш поширену валюту j – умовних одиниць (у.о.), n – кількість використовуваних валют, одиниць (од), m – курси національних валют по відношенню до міжнародної валюти, од. Z_0 – додаткові витрати, пов'язані з пристосуванням імпортного товару до місцевих умов тис. у.о.

При розрахунку у більш розповсюдженій валюті складова формули (1) спрощується до $\sum_{e=1}^k E_{ie}$

де E_{ie} – ефект від продажу e -того товару у i -ій країні, тис. у. о.; k – асортимент проданих товарів, од.

Інша особливість полягає, що на міжнародному ринку, частіше ніж на внутрішньому, надходять нові, більш конкурентоспроможні товари і ефект від реалізації товарів конкретної фірми, що надійшов на ринок раніше, зменшується за період життєвого циклу товару. До цього призводить також, безперервна наукова технічна революція, постійне зменшення попиту на ринку попередніх товарів. Такі особливості покладені у формулу, яка наводиться у доповіді, зокрема, період заміни випуску існуючого товару на новий, більш прогресивний.

Зростання обсягу продажу товарів на зовнішніх ринках сприяє також підвищенню рівня фінансової стійкості підприємств-виробників, покращенню показників використання активів, в тому числі, основних та оборотних коштів. Це, зокрема сприяє зниженню поточних і одночасних витрат, і відповідно, підвищенню прибутку.

Зростання обсягів випуску продукції впливає не тільки на підвищення комерційної ефективності суб'єктів підприємництва. Матимуть місце також переваги для населення та держави. Переваги для населення полягають у збільшенні виплат заробітної плати трудівникам. Переваги для держави складатимуться із збільшення суми податків від фізичних та юридичних осіб, а також

зростанні величини споживання домашніх господарств при збільшенні доходів родин. Це також призводить до зростання податків при продажі товарів населенню.

Однак розвиток ТНК привів і до негативних наслідків. Це сталося, тому, що керівництво цілого ряду компаній зосередилось в руках одного відсотка міжнародних олігархів, які розглядають ТНК, як засіб одержання над прибутків. Це позначилось, зокрема на погіршенні економічних показників цілого ряду країн, в тому числі США. Вони полягають у зменшенні кількості власних робочих місць, зменшенні заробітної плати власним висококваліфікованим працівникам, зменшенні прошарку висококваліфікованого персоналу та ін.

Тому необхідно віддати пріоритет національним інтересам. На це націлюють і вітчизняні фахівці В.М. Гесць [4, с. 35], та ін. Однак нам треба враховувати сучасний стан української економіки і гіпотетичні можливості її стрімкого зростання без закордонних вливань. США залишається високо конкурентною та найбільш науково-інноваційною державою. Про це свідчить той факт, що в 2013р. із загальноосвітніх витрат на дослідження і розробки у 1671 млрд дол. внесок США становить 457 млрд дол., або 27 відсотків. У той же час у бюджеті України на 2017 рік передбачено на науку з державного бюджету всього 0,21% від ВВП. За таких умов частка нематеріальних активів у собівартості української продукції у 20 разів нижче, ніж в економічно розвинутих країнах. Тому є необхідність у створенні спільних підприємств із залученням передових інноваційних технологій. Для цього слід заохотити іноземних інвесторів вкладати гроші в Україну шляхом надання їм відповідних пільг.

У той же час, необхідно звернути увагу і на захист вітчизняного виробника. Наприклад, з України вивозиться сира деревина, алюмінієва сировина, а з за кордону надходять дорогі готові товари, вироблені з української сировини. Це зменшує обсяги виробництва вітчизняних суб'єктів підприємництва скорочує відповідні робочі місця. Щоб запобігти цьому потрібна відповідна державна політика. При нестачі вітчизняних товарів аналогічних зарубіжним, слід видавати держзамовлення на їх виробництво такої продукції на українських підприємствах. І тільки після цього дозволяти відправляти подібну продукцію на експорт. Вводити штрафи для порушників, позбавляти їх права на кілька років отримувати державну підтримку, провадити раціональну товарно-регулятивну політику.

Слід також активно працювати з міжнародними організаціями, в тому числі з МВФ. Його представники зобов'язують Україну поставляти за кордон певну кількість сирової деревини, виходячи з міжнародних норм. Однак слід пояснити, що при нинішній економічній ситуації в Україні це призведе до подальших її негараздів, в чому не зацікавлені ні Європейський союз, ні МВФ.

Запропоновані засоби визначення ефекту від участі українських підприємств у транснаціональних компаніях (ТНК). Рекомендовані методичні засади визначення переваг при зростанні ступеня використання активів при цьому.

Розглянуті загрози, які мають місце при діяльності ТНК. Надані рекомендації по їх усуненню або зменшенню. Подальший розвиток полягатиме в розробці відповідних чисельних залежностей.

1. Федоренко Н.І. Аналіз ефективності експортних та імпорتنних операцій / Н. І. Федоренко / зб. Наукових праць «Глобальні та національні проблеми економіки». – Миколаїв, Нац. Університет ім. В.О. Сухомлінського, вип. 10, 2016, с. 120-123.

2. Вічевич А.М. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності / А.М. Вічевич, О.В. Максимчук. – Львів, Афіни, 2004. – 140 с.

3. І.А. Семенов Економічна ефективність зовнішньоекономічної діяльності акціонерних товариств / І.А. Семенов, А.Г. Семенов «Економічний вісник Донбаса». – Донецьк, № 4, 2009, с. 54-59.

4. Гесць В.М. Чому знову настав час починати спочатку / Економіка України. К. : Мінекономрозвитку, Мінфін, НАНУ, № 5/6, 2017 – с. 31-38.

СЕКЦІЯ 3

РОЗВИТОК СТАРТАПІВ НА ЗАСАДАХ МЕНТОРСТВА ТА ВЗАЄМОДІЇ УЧАСНИКІВ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Ю.А. Андрійчук, К.В. Петрова

Національний університет «Львівська політехніка»

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТА КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙ

© Андрійчук Ю.А., Петрова К.В., 2019

На сьогоднішній день проблеми економічної та політичної сфери України акцентують увагу науковців на комерціалізації інноваційної діяльності. Особливо важливим є дослідження прикладних питань комерціалізації результатів інноваційної діяльності та ключових аспектів забезпечення ефективності комерціалізації.

Інноваційна діяльність включає в себе створення, застосування та розповсюдження результатів наукових досліджень і окремих розробок. На основі них створюється продукція, що відповідає сучасним вимогам. Це сприяє реалізації нових знань на всіх стадіях виробничого процесу, внаслідок чого досягнення науки отримують вартість та стають джерелом прибутку.

Важливе місце у комерціалізації посідає стадія відбору наукових розробок за рівнем їх конкурентоспроможності. Роботи, обрані на даній стадії, характеризуються пошуком інвесторів, маркетинговими дослідженнями, отриманням дослідних зразків, документів на інтелектуальну власність, витратами та ухваленням рішень. Проведені роботи зазвичай представляють у вигляді інноваційного проекту, що відображає споживчі і вартісні властивості, можливості виготовлення, ринковий попит та конкурентоспроможність певного нововведення.

Другий етап комерціалізації, розповсюдження інновацій, відбувається за рахунок обміну науково-технічними продуктами. Характерними ознаками комерціалізованості інноваційної продукції є обсяги інвестиційного попиту на нововведення та прибутковість з урахуванням всіх можливих ризиків. До основних ризиків відносять: зміну вартості активів від періоду інвестування до комерційної реалізації продукту, невірогідну економічну оцінку інновації, невдалий результат впровадження інноваційної продукції, недостовірну чи недостатню інформацію про конкурентів. Скоротити втрати можна за допомогою застосування методів управління ризиками.

Для забезпечення стійкого інноваційного розвитку потрібно створити механізм ефективного господарського обороту результатів інноваційної діяльності, що дасть можливість забезпечити взаємозв'язок попиту та пропозиції на результаті інтелектуальної діяльності. Основні суб'єкти ринкових відносин при комерціалізації інновацій – це органи управління, автори винаходів, інвестори, конкуренти та безпосередньо підприємства, що здійснюють інноваційну діяльність. Організація їх взаємодії має велике значення у подоланні проблем, що вимагають пошуку особливих підходів до врегулювання їх взаємовідносин. Ефективність комерціалізації також залежить від результатів проведення маркетингових досліджень, які дозволяють оцінити потенційні можливості підприємства та на основі ринкових вимог розробити програми розвитку та конкурентної поведінки на ринку.

Комерціалізація результатів інноваційної діяльності вимагає здійснення окремої процедури призначення цін на товари та послуги: постановку завдань ціноутворення, оцінювання попиту, витрат, аналіз цін та товарів конкурентів, вибір та застосування методу ціноутворення, встановлення ціни. З метою максимізації прибутку варто регулярно проводити аналіз показників збуту, частки ринку та рівня витрат і рентабельності. До основних чинників забезпечення ефективності комерціалізації інновацій відносяться: забезпечення фінансової державної підтримки науки та підприємств; створення галузевих інноваційних фондів для стимулювання інноваційного розвитку, розвиток різних форм організації інноваційного бізнесу та інформаційної інфраструктури тощо.

Ключові позиції у забезпеченні ефективності комерціалізації інноваційних процесів має займати держава. Політика держави, в першу чергу, повинна базуватись на розробці стимулів для приватних підприємств. Важливо, що прискорення процесів комерціалізації результатів інноваційної діяльності підприємств вимагає негайного перегляду економічно-правових відносин у сфері інтелектуальної власності, який сприятиме її більш ефективній реалізації.

ПОСИЛЕННЯ РОЛІ РЕАЛІЗАЦІЇ СТАРТАП ПРОЕКТІВ ДЛЯ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

© Ачкасова С. А., 2019

Створення конкурентного середовища на основі розвитку інноваційного потенціалу та впровадження інновацій в економіці сприятиме покращенню позицій України в рейтингу країн з найбільш інноваційною економікою за даними Bloomberg Innovation Index, в рейтингу глобальної конкурентоспроможності, що формується Всесвітнім економічним форумом, покращенню результатів за даними щорічного рейтингу глобальної конкурентоспроможності (IMD World Competitiveness Yearbook), розширенню вкладу в глобальне технологічний розвиток згідно зі звітом «Contributors and Detractors: Ranking Countries 'Impact on Global Innovation» Фонду інформації і технологічних інновацій, тощо.

Розвиток стартапів проектів, що пов'язані з появою на ринку інноваційного продукту, послуги, бізнес-моделі, став невід'ємною частиною економіки країни та суспільства. Поняття «стартап» виникло спочатку в сфері інформаційних технологій і було пов'язане з появою нових організацій, кожна з яких прагнула запропонувати цільовій аудиторії щось, про що забували або не здогадувалися конкуренти в цій же області [5].

Реалізації стартап проектів має на меті розвивати життєздатну бізнес-модель для задоволення потреб суспільства, економіки.

У процесі становлення та реалізації стартапу зазвичай виділяють такі стадії розвитку: посівну стадію (seed stage), стадію запуску (startup stage), стадію зростання (growth stage), стадію розширення (expansion stage) і стадію «виходу» (exit stage) [3, 4].

Для першого етапу становлення стартап потребує початкового інвестування коштів, що інвестор інвестує для підтримки реалізації бізнес-моделі, доки реалізований проект не зможе генерувати власних коштів або доки не буде готовий до подальших інвестицій. Джерелами фінансування стартапів можуть бути [1, 2, 3]: особисті заощадження (бутстрапінг), гроші друзів та сімейне фінансування, фінансування бізнес-янголів, краудфандінг, стартап-акселератори, бізнес-інкубатори, венчурні фонди, кошти грантових організацій. Саме тому, без підтримання першого етапу реалізації стартап проектів, неможлива подальша поява на ринку інноваційного продукту чи послуги.

1. Джерела фінансування стартапів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bizua.org/266/dzherela-finansuvannya-startapiv>.

2. Завадяк Р. І. Теоретичні основи функціонування та види бізнес-інкубаторів в Україні / Р.І. Завадяк, Я. Ф. Копусяк // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». – 2014. – №2 (43). – С. 78-81.

3. Ситник Н. І. Сучасний стан фінансування стартап проектів в Україні [Електронний ресурс] / Н. І. Ситник, О. О. Бринь. – Режим доступу: <http://spu.fmm.kpi.ua/article/download/106836/103591>.

4. Стартап [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B0%D0%BF>.

5. Що таке стартап [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://predp.com/startup/main/chto-takoe-startup.html>.

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРОЦЕСИ СТРАХОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

© Братюк В.П., 2019

Сучасні світові тенденції глобалізації, швидкого технічного та технологічного підйому виробництва, зростання темпів розвитку національних ринків і, як наслідок, посилення конкурентної боротьби ставлять високі вимоги до діяльності сучасних страхових організацій. Адже, тільки інноваційний – інноваційна діяльність та інноваційний менеджмент з властивим йому функціональним апаратом в змозі передбачити і зумовити майбутнє, саме він на даний час є одним з найважливіших елементів конкурентної боротьби, а інноваційно-інвестиційна стратегія є основним його інструментом, тому саме інноваційно-інвестиційній діяльності необхідно приділяти значну увагу страховим організаціям, які функціонують в сучасних ринкових умовах.

Однією з проблем, є розгляд і аналіз важливих питань управління інноваційними та інвестиційними процесами; наголошення на необхідності дотримання принципу інноваційності в умовах виконання будь-якої діяльності, будь-яких функцій, організації будь-яких процесів; актуалізація значущості внутрішніх джерел розвитку при формуванні інноваційного соціально-економічного і духовного життя громадян України. Необхідність вирішення сформованих завдань обумовлює доцільність розгляду порівняно нової категорії економічної науки, а саме поняття “інноваційно-інвестиційна діяльність” страхових організацій, виявлення його сутності, значущості, напрямків формування та сфер застосування, методів оцінки та управління.

Сучасні інноваційні процеси досить складні й вимагають проведення аналізу закономірностей їхнього розвитку. Для цього необхідні фахівці, які займаються різними організаційно-економічними аспектами нововведень.

Важливий внесок у дослідження проблем інвестиційної діяльності страхових компаній зробили українські науковці та економісти: М. Александрова, В. Базилевич, О. Барановський, О. Гаманкова, А. Василенко, Н. Внукова, О. Власенко, О. Заруба, Л. Орланюк-Малицька, С. Осадець, О. Павленко, Р. Пікус, О. Ромащенко, Н. Ткаченко та ряд інших.

Значення інвестиційної діяльності проявляється як на макроекономічному рівні, так і на рівні окремих страхових компаній. на мікрорівні ефективна інвестиційна діяльність характеризує можливості окремої страхової компанії стабільно виконувати свої зобов'язання. це підтверджується властивостями, що притаманні страховому бізнесу, а саме:– інвестиційний дохід може бути джерелом приросту власного капіталу страховика, який використовується в надзвичайних ситуаціях для страхових виплат; – успішна інвестиційна діяльність надає можливість страховій організації використовувати частину інвестиційного доходу для покриття збитків по страхових операціях; – інвестиційна діяльність дає страховій компанії змогу залучати страхувальників до участі в прибутку через систему нарахування бонусів, премій, надання різних видів додаткових послуг [1].

Кількість страхових компаній (СК) станом на 30.09.2018 становила 285, з яких 31 СК зі страхування життя (СК "Life") та 254 СК, що здійснювали страхування, інше, ніж страхування життя (СК "non-Life"). За січень – вересень 2018 року в порівнянні з аналогічним періодом 2017 року кількість страхових компаній зменшилась на 11 СК.

Таблиця 1

Кількість страхових компаній [2]

Кількість страхових компаній	Станом на 31.12.2016	Станом на 31.12.2017	Станом на 30.09.2017	Станом на 30.09.2018
Загальна кількість	310	294	296	285
в т.ч. СК «non-Life»	271	261	262	254
в т.ч. СК «Life»	39	33	34	31

Протягом аналізованого періоду збільшилась кількість укладених договорів страхування на 16 968,2 тис. одиниць (або на 12,4%), при цьому на 11 799,2 тис. одиниць (або на 13,2%) зросла кількість

договорів з обов'язкового страхування, в тому числі збільшилась кількість укладених договорів страхування від нещасних випадків на транспорті на 11 379,5 тис. одиниць (або на 13,7%). Кількість укладених договорів з добровільного страхування збільшилась на 4 089,2 тис. одиниць (або на 8,9%), в тому числі збільшилась кількість укладених договорів страхування від нещасних випадків на 3 713,8 тис. одиниць (або 14,9%), кількість укладених договорів страхування медичних витрат зросла на 605,9 тис. одиниць (або на 21,8%).

Обсяг валових страхових виплат/відшкодування у порівнянні з 9 місяцями 2018 року збільшився на 1 379,7 млн. грн. (18,7%), обсяг чистих страхових виплат збільшився на 1 309,6 млн. грн. (18,3%). Зростання обсягів валових страхових виплат за 9 місяців 2018 року мало місце у більшості основних системоутворюючих видах страхування. Найбільше збільшення валових страхових виплат відбулося з таких видів страхування: автострахування (збільшення валових страхових виплат на 698,0 млн. грн. (19,3%)), медичне страхування (збільшення валових страхових виплат на 273,6 млн. грн. (22,9%)), страхування майна (збільшення валових страхових виплат на 204,2 млн. грн. (105,4%)), страхування життя (збільшення валових страхових виплат на 123,2 млн. грн. (29,8%)). Водночас, зменшилися валові страхові виплати зі страхування фінансових ризиків на 80,9 млн. грн. (6,4%) та страхування кредитів на 40,2 млн. грн. (38,8%).

Рівень валових виплат у порівнянні з аналогічним періодом 2017 року збільшився на 1,6 в.п. та становив 25,1%. Рівень чистих страхових виплат станом на 30.09.2018 становив 33,3%, що менше на 1,1 в.п. у порівнянні з аналогічним періодом попереднього року.

Високий рівень валових та чистих страхових виплат спостерігається з медичного страхування – 57,7% та 60,0%, за видами добровільного особистого страхування – 36,1% та 40,1%, за видами недержавного обов'язкового страхування – 38,0% та 38,2% (з обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів – 44,1% та 43,7%) відповідно.

Операції вихідного перестрахування за 9 місяців 2018 року у порівнянні з аналогічним періодом 2017 року зменшилися з 13 261,9 млн. грн. до 11718,5 млн. грн. за рахунок зменшення на 1113,3 млн. грн. (10,5%) перестрахування в середині країни та на 430,1 млн. грн. (16,2%) операцій з перестрахування із страховиками-нерезидентами.

Страхові резерви станом на 30.09.2018 зросли на 3 028,4 млн. грн. (13,9%) у порівнянні з аналогічною датою 2017 року, при цьому технічні резерви зросли на 2 013,7 млн. грн. (14,6%), а резерви зі страхування життя зросли на 1 014,7 млн. грн. (12,6%).

У порівнянні з аналогічною датою 2017 року збільшились такі показники, як загальні активи страховиків на 2 654,4 млн. грн. (4,7%); активи, визначені ст. 31 Закону України «Про страхування» для представлення коштів страхових резервів – 2 946,8 млн. грн. (8,3%).

Отже, фінансові ресурси, які акумулюються у вигляді страхових резервів, служать істотним джерелом інвестицій в економіку. У розвинених країнах світу страхові компанії за обсягами інвестиційних вкладень перевищують загальнодержавних інституціональних інвесторів – банки й інвестиційні фонди. Отже, для забезпечення інвестиційно-інноваційної діяльності українських страхових організацій необхідно ввести деякі зміни до законодавства, що регулює страховий ринок, які були б направлені на: побудову ефективної системи оподаткування страхової галузі; запровадження механізму надання фіскальних преференцій суб'єктам господарювання, які здійснюють витрати на наукову та науково-технічну діяльність; підтримку страхових компаній, що інвестують у високі технології з боку держави. також потрібно стимулювати страхування життя, залучати провідних фахівців до розв'язку даної проблеми. Держава саме повинна підтримати інноваційні галузі на початкових стадіях їх фінансування, передусім необхідно стабілізувати політичну та економічну ситуацію в Україні.

1. *Базилевич В. Страхування: [Підручник] / В. Базилевич, К. Базилевич, Р. Пікус [та ін.]. – К.: Знання, 2008. – 1019 с.*

2. <https://forinsurer.com>

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПРОЦЕСНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

© Гуменюк А.М., Куделько З.Б., 2019

На сьогодні, для підприємств України під час залучення іноземних інвестицій в умовах міжнародного економічного співробітництва актуальним є завдання підвищення їхньої конкурентоспроможності. В економічній ситуації сучасної України виживання на ринку є першорядним завданням, а питанням конкурентно-спроможності, урахування бажань клієнтів щодо результатів діяльності, недостатньо приділяється належна увага. Вихід із такої ситуації можливий за умови формування бізнесу на основі клієнт-орієнтованого підходу, який полягає в дослідженні бізнес-одиниць із позицій клієнтоцентризму, коли бізнес-одиниці підпорядковуються ідеї вдосконалення товарів і взаємодіють, орієнтуючись на запити клієнтів підприємства. Бізнес з позицій клієнт-орієнтованого підходу має такі складники: знання про бізнес, обслуговування клієнтів, управління системою взаємин, праця з організацією, обговорення важливих моментів, забезпечення замовлених рішень, якість сервісу, технічна підтримка, ранжування ключових товарів (роботи, послуги, продукти), ранжування бізнес-обслуговування, поширення знань (інформації), створення вартості, праця з клієнтами як діловими партнерами.

Перехід від функціонального менеджменту до процесного регламентовано стандартом ISO 9001:2008. Цей стандарт визначає використання логічного принципу процесного підходу в розробці, впровадженні й покращенні результативності менеджменту з метою підвищення задоволеності зацікавлених сторін, виконуючи їхні вимоги. Процесний підхід передбачає побудову системи бізнес-процесів підприємства й керування цими бізнес-процесами для досягнення максимальної ефективності діяльності й дозволяє підготуватися до сертифікації системи менеджменту якості відповідно до вимог вищезазначеного стандарту.

Аналіз праць вітчизняних та зарубіжних авторів які присвячені питанням впровадження та удосконалення процесного менеджменту, показав, що поняття процесного підходу не має певного визначення, а подається переважно описово. Автори зазначають, що управління має будуватись на процесному підході, визначення, якого сформульовано в стандарті ISO 9001:2008, що розглядається як догма. Також аналіз моделей, свідчить, що поки немає жодного універсального підходу до моделювання бізнес-процесів і моделей процесного менеджменту, усі вони мають позитивні й негативні риси. Тому для кожної конкретної поставленої мети формування моделі слід вибирати найбільш зручний підхід або використовувати їх поєднання, проте це істотно збільшує час дослідження.

Традиційно під час визначення бізнес-процесів для формування їх моделей найчастіше використовуються методики Американського Центру Продуктивності та Якості, системи iBAAN DEM, ISO 9001:2008. За інших рівних умов, наприклад будівельне підприємство під час формування процесного менеджменту вибере методологію ISO 9001:2008, яка в майбутньому створить для нього умови впровадження системи менеджменту якості. Після визначення бізнес-процесів для унаочнення їх динаміки під час створення моделі процесного менеджменту будівельного підприємства використовуються різні категорії (потік входів і виходів, потік робіт, унаочнення, пов'язане з агентами, потік стану) і нотації (системи умовних позначень), правильний їх вибір відповідно до мети істотно підвищує ефективність.

Вибираючи підходи до моделювання бізнес-процесів, а також необхідних категорій і нотацій слід пам'ятати про необхідність диференціювати два підходи до формування процесного менеджменту, їх порівняння представлено в табл. 1.1.

Підходи до розуміння процесного менеджменту

№	Питання для порівняння	Підхід «Підприємство як мережа процесів»	Підхід «Наскрізні бізнес-процеси»
1	2	3	4
1	Визначення процесу	Стійка, цілеспрямована сукупність взаємопов'язаних видів діяльності, яка за певною технологією перетворює входи на виходи, що представляють цінність для споживача.	Цілеспрямована послідовність операцій (робіт, процедур), що приводить до заданого кінцевого результату – виходу процесу.
2	Розгляд діяльності організації	Уся діяльність розглядається як мережа процесів. Системний підхід. Прив'язка до реальної організаційної структури.	Частковий. Розгляд діяльності у вигляді ланцюжків послідовно виконуваних операцій. Відсутність будь-якої системи. Суб'єктивність.
3	Наявність методики управління процесом	Є. Відповідає вимогам ISO 9001: 2008.	Відсутня. Існують різні суб'єктивні трактування.
4	Власник процесу	Є. Володіє всіма ресурсами, необхідними для забезпечення результативності та ефективності процесу, займає чітке положення в організаційній структурі.	Є. Не володіє ресурсами, не займає певного положення в організаційній структурі, але має обов'язки.
5	Взаємодія структурних підрозділів	На 100% визначено й регламентовано взаємодію в рамках мережі процесів.	Частковий опис у рамках «наскрізних» процесів.
6	Система управління організацією	Змінюється. Система управління будується на основі методик управління процесами в рамках мережі процесів. Керівники підрозділів стають власниками процесів.	Фактично не змінюється. Діяльність лінійних керівників обтяжується обов'язком розгляду вимог власників процесів.
7	Документація системи управління	Повне документування діяльності. Документація відповідає реальній діяльності і використовується на 90-100%.	Створення додаткової документації, з низьким ступенем практичного використання.
8	Необхідність зміни організаційної структури під час впровадження	Відсутня. Організаційна структура загалом зберігається до появи об'єктивних даних, необхідних для обґрунтування змін.	Повинна бути повністю змінена для досягнення реального результату (перехід на матричну або проектну структуру).
9	Менеджмент якості процесів	Можлива сертифікація за ISO 9001: 2008.	Сертифікація за ISO 9001: 2008 неможлива.

Таким чином можна зробити висновок, що для застосування у практичній діяльності будівельних підприємств підхід «підприємство як мережа процесів» є більш ефективним, ніж підхід «наскрізні бізнес-процеси». Щодо ефективності реалізації процесного менеджменту, то вона може розглядатися по-різному: впровадження, наприклад на будівельному підприємстві відбувається повністю у визначені терміни, з необхідною якістю, впроваджується успішно, якщо замовник задоволений, акцент робиться на продовженні співпраці виконавця із замовником у межах подальшої взаємодії, реалізація результативна при збалансованості мінімум за трьома категоріями – бізнесу, орієнтації на користувача та технологічної зрілості, акцент робиться на фінансову успішність проекту, задоволеність користувачів і розвиток.

РОЛЬ МЕНТОРСТВА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ СТАРТАПІВ

© Дрималовська Х.В., Томашевська А.Р., 2019

У сучасному світі майже кожен має власну ідею, яку мріє реалізувати. Проте, не кожен може зважитись на це. Основними перешкодами до запровадження власної справи вважають відсутність необхідного досвіду, відповідного ресурсного забезпечення тощо. Однак, у наш час це не так уже і важко зробити, тим більше при підтримці стартап-інкубаторів. Що ж це за мудре іноземне слово?

Стартап-інкубатор – це спеціальна організація, діяльність якої спрямована на забезпечення підтримки бізнесу, який тільки починає зароджуватись, на усіх його етапах: від ідеї до повноцінної ефективної компанії [1]. Позитивним моментом є те, що бізнес-інкубатор забезпечує вас персональним ментором – це свого роду вчитель, наставник, який супроводжує вас впродовж всього процесу розвитку власної справи. Як стають менторами? Все просто. Люди, які мають уже досвід у бізнесі, на добровільних засадах бажають ділитись своїми знаннями з новачками у цій справі. Для них це свого роду також практика, тому що роздумуючи над ідеєю інших, вони для себе знаходять багато цікавого та корисного. Відомо, що деякі ментори настільки захоплювались процесом, що ставали навіть інвесторами або й співзасновниками компаній [2].

Наведемо висловлювання, які нас зацікавили, з інтерв'ю Вікторії Литвин, фінансового консультанта і стартап ментора у Кремнієвій Долині та ментора Центру підприємництва УКУ, про роль менторів у сучасному світі. Вікторія розповідає, що процес менторства не є чимось новим, бо ще в давні часи були вчителі чи майстри, які охоче передавали свої знання та вміння учням. Зараз же цей процес набув дещо нового забарвлення, але суть та ж сама. Досвід роботи в міжнародних компаніях, наполегливість та цілеспрямованість посприяли становленню Вікторії ментором. Вікторія Литвин розкриває характерні особливості ментора. Згідно її позиції у виборі менторів важливо звертати увагу на їх професійні та особисті якості. Професіоналізм ментора полягає у наявності необхідного досвіду, хорошої репутації. Досвід ментора має бути практичного характеру, тобто здатність застосовувати свої знання, вміння, навички з врахуванням великої кількості як успіхів, так і помилок. Хороша репутація ментора сприятиме залученню інвесторів. Не менш важливу роль відіграють особисті якості ментора. Адже важливо, щоб ментор був цілеспрямованим, наполегливим, тим самим мотивуючи стартапера на запровадження власної справи. Здатність ментора встановити ефективний комунікативний зв'язок із стартапером є першочерговим кроком до започаткування довірливих взаємовідносин [3].

Вивчення наукових праць [1-3] дає підстави стверджувати про чималу роль менторів у забезпеченні розвитку стартапів. Отже, ментором можна вважати обізнаного фахівця у тій чи іншій сфері діяльності, який охоче ділиться із своїм здобутим досвідом. Ментор навчає стартаперів наступному: чітко сформулювати бізнес-ідею, визначити цілі, окреслити ефективні бізнес-моделі, дослідити діяльність конкурентів, вивчити особливості попиту на ринку тощо. Тому кваліфіковані поради ментора, його хороша репутація можуть зацікавити потенційних інвесторів у вкладенні коштів у розвиток новостворених стартап-компаній.

1. *Що таке стартап-інкубатор і як туди потрапити? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sts.vntu.edu.ua/?p=1092>*

2. *Степаненко В. В. Значення менторства та бізнес-інкубування для стимулювання підприємництва / В. В. Степаненко // Сталій розвиток економіки. – 2015. – № 3. – С. 246-251. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre_2015_3_38sre_2015_3_38.pdf*

3. *Довіра, нетворкінг, інвестиції: яка роль менторів у розвитку успішного стартапу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ucucfe.lvbs.com.ua/dovira-networking-investytsiyi-yaka-rol-mentoriv-u-rozvytku-uspishnogo-startapu/>*

ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДУ КОМАНДИ СТАРТАПУ НА РІЗНИХ ЕТАПАХ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ

© Іванченко Г.В., 2019

В сучасних економічних умовах, яких наразі перебуває Україна, активізація стартап руху вбачається однією з основних передумов, що уможливило технологічне оновлення та інноваційний розвиток країни взагалі. Адже активний розвиток стартап-руху є визначальною особливістю сучасного глобалізованого соціально-економічного середовища, що передбачає перехід до нової моделі економічного зростання.

Команда стартап-проекту є обов'язковою складовою, необхідною для успішного ведення інноваційної підприємницької діяльності. Правильна команда стартапів – запорука успіху. Інвестори не тільки прислухаються до думки засновника/лідера стартап-проекту, а й зацікавлені в тому, щоб поглянути на динаміку всієї команди. Отже, важливо, щоб один стартапер ефективно доповнював іншого, тобто в команді повинні бути «зібраними» різні риси, які допоможуть зробити компанію успішною і прибутковою.

В науковій літературі виділяють стадії життєвого циклу стартапу, що мають певні особливості. Найчастіше етапи розвитку стартапу асоціюються з життям рослини: насіння садять і поливають, воно виростає в стебло з листками, розвивається і на верхівці з'являється квітка. Дослідники виділяють такі етапи життєвого циклу стартапу [1; 2; 5]:

1. «Преднасіннева стадія». На цій стадії життєвого циклу учасники стартапу в режимі «Мозкового штурму» виробляють ідею майбутнього проекту, що характеризується мінімальним набором функцій і загальним розумінням кінцевого продукту. Команда на цій стадії життєвого циклу складається із стартапера (майбутнього підприємця), фанатів/послідовників. Головним завданням цього етапу є: створення ідеї або гіпотези продукту; пошук прихильників; аналіз «сильних» та «слабких» сторін продукту на основі думки майбутніх споживачів. Тобто, важливо якнайбільше поширювати інформацію про ідею та сформувані «армію шанувальників», оскільки саме вони можуть стати інвесторами/бізнес-ангелами проекту.

2. «Насіннева стадія». Початкова команда стартап-компанії займається розробкою прототипу майбутнього продукту з мінімальною функціональністю. На цій стадії в додавання до завдань з розробки проекту з'являються завдання для маркетингу і реклами. Для цієї стадії характерно поява бізнес-ангелів (приватних венчурних інвесторів), перші результати аналізу майбутнього ринку: визначення ніші і цільової аудиторії. Основними завданнями цього етапу є: поставити цілі; аналізувати ринок; визначити і вивчити клієнта; довести попит на продукт. Такими чином, ідеальна команда проекту а на цьому етапі складається із стартапера та бізнес-аналітика, який займається підготовкою бізнес-плану, аналізує перспективи бізнесу.

3. Початкова стадія. Модель продукту розміщується на ринку з метою реалізувати грандіозну ідею з максимальним функціоналом, інвестуючи в реалізацію все що накопичено, краще розробити базову версію, з самим необхідним функціоналом – випустити її у світ. Команда проекту на даній стадії складається з стартапера, бізнес-аналітика та розробників продукту. Так як на даному етапі основною метою є перевірити ідею або гіпотезу з найменшими витратами часу і капіталу, то основним завданням для розробників продукту є сформувані техзавдання (схема, яка ілюструє зміст і елементи інтерфейсу майбутнього продукту), а для бізнес-аналітика – створити оффер, прийняти найбільш перспективні напрямки та проаналізувати результат.

4. Стадія розширення. Ця стадія характеризується наявністю нового, стабільно стоїть на ногах гравця ринку, зі штатом працівників. Головним завданням цього етапу є просування продукту.

Команда стартапа на стадії розширення складається з стартапера, маркетолога, розробників, клієнт-менеджера і тестувальника. Основними завданнями маркетолога на даному етапі є визначення ніші на ринку, опрацювання маркетингової стратегії, дослідження індексу лояльності споживачів до продукту та в разі необхідності перегляд маркетингову стратегію, формування клієнтської бази.

5. Стадія зрілості. На цій стадії підприємство вже реалізувало весь свій потенціал для ринку і споживачів. Необхідно підтримувати ринок і забезпечувати стабільну роботу. Команда стартапу на даній стадії складається з:

стартапера, пошук інвесторів для масштабування бізнесу;

маркетолога, головним завданням якого є просування продукту, удосконалювати бренд компанії;

розробників та тестувальника, що займаються тестуванням, оптимізацією продукту та усуненням помилок, удосконаленням продукту;

клієнт-менеджера, який здійснює аналіз аудиторії потенційних клієнтів, виявляє потреби клієнтів, їх рівень і спрямованість; розробляє методики пошуку клієнтів, планує роботу з клієнтами, складає схеми звернення до клієнтів.

юриста, до обов'язків якого входить реєстрація бренду;

бухгалтера, який веде облік розрахунків з покупцями, документальне оформлення і відображення в відомостях.

6. Вихід. Життєвий цикл стартап-компанії логічно повинен завершуватися виходом на біржу з наступним об'єднанням з одним з стратегічних партнерів. Команда на цьому етапі зростає разом з розвитком стартапу, змінюється в залежності від його напрямку. Основними завданнями, що постають перед стартапером на цьому етапі є залучати найкращих фахівців, формувати корпоративну культуру, шукати нові ніші на ринку.

Отже, життєвий цикл стартапу пов'язаний розвитком продукту. Основним завданням на кожній стадії розвитку стартапу є просування продукту та ефективне ведення та розширення бізнесу, який неможливий без ретельно підібраної команди. Команда стартапу зазнає зміни по кількісному та якісному складу відповідно до стадії життєвого циклу проекту.

1. Бланк С. *Стартап: настольная книга основателя* / С. Бланк, Б. Дорф.– М. : Альпина Паблишер, 2013. – 616 с

2. Кравченко М. О. *Розвиток стартап компанії на основі співробітницького підходу* / М. О. Кравченко // *Інтелект XXI: науковий економічний журнал*. – 2016. – Випуск 5. – С. 75-79.

3. Мрихіна О. Б. *Перспективи стартап-компаній у контексті конкурентоспроможного розвитку українського ринку високих технологій* / 4 О. Б. Мрихіна, А. Р. Стояновський, Т. І. Міркунова // *Актуальні проблеми економіки*. – 2015. – № 9. – С. 215–225.

4. Попко О. В. *Сучасна парадигма стартапів у бізнесі* / О. В. Попко, М. В. Мальчик // *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. – 2014. – №811: *Логістика*. – С. 275-279.

5. *Етапы развития стартапов – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://startuphouse.ru/stati-pro-startapy/link/etapy-razvitiya-startapov>*.

СТАРТАП ШКОЛА ВАГОМА СКЛАДОВА ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УНІВЕРСИТЕТУ ТА МІСТА

© Коваль К.О., Романенко В. Б., 2019

Інноваційний розвиток України єдиний шлях до перетворення економічної моделі від сировинного типу до економічної моделі з високою додаю вартістю. Що є пріоритетом для усіх цивілізованих країн з ринковою економікою і стратегічним баченням свого майбутнього. З цією метою розробляються та імплементуються законодавчі акти різних рівнів та напрямів при комплексному запровадженні стратегічних цілей. Важливими у напрямку підтримки і розвитку інноваційного поступу стали низка нормативних документів, які забезпечили інструментарій сфокусували пріоритети та забезпечили інструментарій для впровадження їх [1, 2]. Важливим складовими сучасних змін є автономія університетів у розвитку власних інноваційних екосистем та інфраструктури за зразками кращих міжнародних практик та децентралізація в державі, що забезпечило органи місцевого самоврядування економічно успішних населених пунктів потужним фінансовим ресурсом для реалізації значних інфраструктурних проєктів. Відчувши різке збільшення фінансової спроможності одночасно із значною кількістю різноманітних потреб, найбільш прогресивні органи місцевого самоврядування розробили стратегії розвитку. У Вінниці з 201 року реалізовувалась стратегія «Стратегія розвитку Вінниці-2020», а нові можливості запроваджені в зв'язку із децентралізацією в Україні підсилили реалізацію цієї стратегії в різних напрямках. Зокрема, розвиток та підтримка інноваційних проєктів в межах розвитку економіки та створення сприятливих умов для залучення та підтримки інноваторів з їх інноваційними проєктами.

Оновлене чинне законодавство в частині підтримки інноваційної діяльності, комерціалізації наукових досліджень, трансферту технологій та запровадження широкої університетської автономії забезпечує можливість реалізації різноманітних ініціатив спрямованих на виявлення, підтримку інноваційних, наукоємних проєктів. Зокрема, у провідних університетах світу в різній організаційно-правовій формі при університетах працюють стартап школи, бізнес-інкубатори, акселератори тощо. Найбільш потужні університети створюють у співпраці з приватними компаніями R&D центри. Така тенденція останнім часом набрала обертів і в українських університетах, що забезпечують інтеграцію навчання з виробництвом та в тій або іншій формі реалізовує ідеологію дуальної освіти. Більше того останнім часом, спостерігається тенденція до формування мереж стартап шкіл та акселераційних програм.

Одним із успішних прикладів роботи є стартап школа м. Вінниці, яка входить до мережі стартап шкіл “Sikorsky Challenge” та три роки поспіль працює на базі Вінницького національного технічного університету. Завдячуючи співпраці із бізнесом та міською владою вдається залучати міжнародних спікерів та надавати перші інвестиції для реалізації стартап-проєктів.

1. Про наукову і науково-технічну діяльність [Текст]: [Закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII, поточна редакція від 7.03.2018 р., підстава 2269-8: офіц. текст: станом на 15 квітня 2019 р.] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>

2. Про інноваційну діяльність [Текст]: [Закон України від 4.07.2002 р. № 40-IV, поточна редакція від 5.12.2012 р., підстава 5460-17: офіц. текст: станом на 15 березня 2019 р.] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ СТАРТАП-ЕКОСИСТЕМ

© Копішинська К. О., 2019

Посилення тенденцій щодо впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в усіх сферах діяльності людства передбачає зміну усталених парадигм. Автоматизація, роботизація та цифровізація багатьох суспільних процесів сприяють поширенню Четвертої промислової революції та цифрової економіки на глобальному рівні. Становлення цифрової економіки стає перевагою не лише розвинених країн, а й тих, що розвиваються, в тому числі й за рахунок наявності власного інтелектуального капіталу, удосконалення технологічної інфраструктури та стимулювання залучення фінансових та інвестиційних ресурсів. За таких умов стартапи набувають ролі індикаторів інноваційного розвитку країни, адже відсутність відповідної екосистеми для їх зростання унеможливує активізацію діяльності їх розробників саме на території країни, змушуючи їх займатись пошуком більш сприятливих умов для реалізації інноваційної ідеї.

За оцінками StartupBlink у 2019 році Україна потрапила до рейтингу країн з найкращими стартап-екосистемами та посіла в ньому 31 місце, покращивши власний результат 2017 року на 4 позиції. Місто Київ є лідером в Україні за кількістю стартапів, де за статистичними даними 2019 року базується 321 стартап, у рейтингу міст з найкращими стартап-екосистемами воно посідає 34 місце, піднявшись на 29 позицій за два роки [1]. Ці дані свідчать про істотні зрушення у напрямку покращення інноваційної інфраструктури для розвитку стартапів та формування цілісних екосистем, ключовим призначенням яких є сприяння та всебічна підтримка стартапів на всіх етапах їх існування: від зародження інноваційної ідеї до масштабування бізнесу або публічного розміщення акцій.

Проте, спостерігаються значні диспропорції в розподілі кількості стартапів в різних регіонах України. Так, Одеса, що посідає другу сходинку в Україні за кількістю стартапів (тут їх налічується 15) займає 235 позицію у глобальному рейтингу, Львів – на 3-му місці (11 стартапів та 299 позиція у глобальному рейтингу) [1]. Решта вітчизняних міст, що потрапили до рейтингу, серед яких Харків, Дніпропетровськ, Тернопіль, Донецьк та Бориспіль, мають незначну кількість зареєстрованих проєктів. Основною причиною таких територіальних диспропорцій в кількості стартапів є рівень розвитку регіональної інноваційної інфраструктури. Наявність та доступ до інфраструктури, що інтегрує освітні установи, бізнес-інкубатори, бізнес-акселератори, інвесторів, венчурні фонди, бізнес-янголів та інші установи й організації, у значній мірі визначає успішну реалізацію стартапу. Розвиток регіональних стартап-екосистем сприятиме підтриманню талановитих людей з усієї країни, спроможних не лише генерувати інноваційні ідеї, а й реалізовувати їх та просувати на ринок у вигляді продуктів або послуг.

Формування регіональних стартап-екосистем істотно залежить від місцевої влади. Вітчизняна реформа децентралізації надала їй значний обсяг повноважень та ресурсів, зокрема фінансових, для розв'язання нагальних проблем та сприяння розвитку регіонів. Забезпечення умов реалізації інтелектуального капіталу регіону (підтримка талановитої молоді та студентів), формування відповідної інноваційної інфраструктури (об'єднання усіх установ та організацій, що спроможні забезпечити розроблення та реалізацію інноваційної ідеї у єдину екосистему) та створення умов для залучення зовнішніх інвесторів у найкращі проєкти повинні стати пріоритетними напрямками високотехнологічного розвитку регіонів.

1. *StartupBlink Ecosystem Ranking Report 2019.* URL:
<https://www.startupblink.com/startups/kyiv+ukraine>

АНАЛІЗ ЧИННИКІВ УСПІШНОГО РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙ У СТАРТАПАХ

©Кохан М.О., 2019

В умовах сучасного глобалізованого бізнес-середовища успіх компаній безпосередньо залежить від того, чи впроваджують вони інновації на підприємстві. Компанії, які більше інвестують в інновації, зосереджені на проривних технологіях, а не на поступовому поліпшенні. З тих, хто реінвестує понад 15% доходів, більшість займаються проривними інноваціями, причому понад 40% з них зосереджені лише на цьому [1].

Останні десять років щорічних досліджень Global Innovation 1000 не виявили статистичного зв'язку між обсягом грошей, витрачених на дослідження та розробки, фінансовими результатами. Тобто спосіб, в який витрачаються фінансові ресурси, є більш важливим, ніж їх обсяг [2].

Однією з основних причин створення, успішного розвитку та подальшого існування стартапів вважають неповороткість і повільність великих корпорацій, які успішно використовують вже наявні продукти, а розробкою і створенням нових майже не займаються. Тому стартапи завдяки своїй мобільності в плані втілення нових ідей складають конкуренцію великим корпораціям [3].

Стартап (англ. startup) – нещодавно створена компанія, що ще не вийшла на ринок або лише почала на нього виходити з високим інтелектуальним потенціалом і обмеженими ресурсами, що будує свій бізнес на основі інновацій і націлена на побудову стійкої масштабованої бізнес-моделі.

Узагальнивши теоретичні міркування та практичні кейси [3, 4, 5, 6, 7], можемо виділити декілька принципових відмінностей, які відрізняють стартап від традиційного підприємництва:

1. Стартап ґрунтується на інноваціях та інноваційних технологіях переважно у ІТ-галузі та сфері послуг. Зважаючи на глобальні тенденції розвитку бізнесу, цифрові перетворення економіки та інтернетизацію, стартапи зазвичай викають як онлайн-бізнес або передбачають реалізацію ідей, пов'язаних цифровими рішеннями. Проте актуальним є теж розвиток соціальних інновацій. Загалом стартап може бути працювати у будь-якій сфері, адже головною є свіжа ідея і створення унікального продукту, що якнайкраще задовольняє потреби споживачів.

2. У створенні стартапу та у його подальшому розвитку переважно беруть участь молоді люди. Так, 88% засновників стартапів є молодшими ніж 35 років.

3. Брак стартового капіталу для втілення ідеї в життя. Капітал формується переважно інвесторами у вигляді вкладень у даний проект (інвестицій). Часто початкові інвестиції є власними фінансовими ресурсами засновників проекту.

4. Прискорений розвиток і висока крива ЖЦО. Зазвичай, стартапи виводяться на ринок за 3-4 місяці, а етап зростання є хаотично стрімким. Компанія постійно змінюється в процесі розвитку і це неминуче призводить до певних проблем та суперечок.

5. Значна ризиковість (близько 70% всіх стартапів припиняють існування вже у перший рік, а 40% тих, що залишилися, не доживає до дворіччя) [4]. Оскільки стартап передбачає інновацію та ще не перевірену технологію або сервіс, то такі проекти більш ризикують бути неуспішними ніж традиційний бізнес. Суть стартапів на відміну від традиційного бізнесу до кінця ще не вивчена, кожен стартап має свою індивідуальну стратегію та історію. Тому не існує єдиної погодженої думки щодо етапів його розвитку.

Стартап починається з ідеї продукту, який лежить в основі бізнесу. Проте лише однієї ідеї замало для реалізації успішного стартапу. Біл Грос, засновник та операційний директор бізнес-інкубатора IdeaLab із понад 30-річним досвідом запуску малих підприємств проаналізував чинники успіху стартапів. Аби з'ясувати, що саме робить молоді проекти успішними, він виділив 5 ключових факторів, які стали основою для дослідження: ідея, команда, бізнес-модель, фінансування та момент запуску. Кожен фактор сам по собі є критичним для запуску проекту. Зокрема, ідея охоплює всі етапи і процеси, неможливо запустити стартап без хорошої команди, а ефективна бізнес-модель дозволяє залишатися на ринку. Важливим є продовження фінансування та

ефективність роботи. А ще життєво важливо розпочати проект у потрібний час і не втратити свою оригінальність і актуальність.

Для аналізу даних було обрано 200 компаній, в т.ч. 100 компаній з інкубатора IdeaLab та ще 100 компаній з ринку, до яких було застосовано метод експертних оцінок. Кожну компанію було оцінено відповідно до 5 критеріїв, викладених вище, за шкалою від 1 до 10. Надалі здійснено спробу знайти статистичні залежності, які б вказували, який з 5 основних елементів був найбільш ймовірним для прогнозування майбутнього успіху, і який з елементів був ключовим компонентом, що відрізняв успіх від невдачі [8].

Результати дослідження вказують, що найбільший вплив на успішність реалізації інноваційної ідеї справляє фактор часу з найбільшим розривом у 42% між успіхом і невдачею. Тобто запуск стартапу саме в той момент, коли ринок готовий, інфраструктура розвинена, потреба визріла, а ідея вирішує реальну проблему і поведінка користувача збігається із прогнозованою. Так, до прикладу, успіх багатосторонньої платформи оренди житла AirBNB ґрунтується на вдалому виборі моменту запуску. В той час як переважна більшість аналітиків вважала, що для власника було б некомфортно здавати кімнату в своєму будинку чи квартирі чужим, стартап був запущений під час рецесії, коли люди потребували додаткових грошей. Uber також отримав вигоду із запуску під час економічного спаду. На той момент для водіїв додатковий дохід був важливішим, аніж власний комфорт.

Вплив інших чинників у дослідженні Б. Гроса має таке ранжування – 32% переваги мають стартапи із злагодженою, мотивованою та професійною командою, 28% впливу справляє бізнес-ідея, 24% переваги дає якісна бізнес-модель як чіткий шлях для отримання доходів і 14% – добре фінансування.

Висновки. На сьогодні, стартапи є найбільш ефективною формою організації інноваційної діяльності, що ґрунтується на творчому та емоційному ресурсі молоді команди, розвиненій інфраструктурі підтримки стартапів, завдяки якій є можливість отримати консультативну підтримку на перших стадіях, вирішити питання фінансування. Низький поріг для входження і добрі технічні навички молодих людей сприяють розвитку цифрових стартапів. Для успіху стартапу, окрім ідеї, надзвичайно важливим є момент виведення продукту на ринок.

1. *Reinventing innovation: Five findings to guide strategy through execution. PwC's Innovation Benchmark Report. [Electronic resource]. – 2017. – Mode of access: <https://www.pwc.com/us/en/services/consulting/innovation-benchmark-findings.html>*

2. *The 2018 Global Innovation 1000 study. Investigating trends at the world's 1000 largest corporate R&D spenders. [Electronic resource]. – 2018. – Mode of access: <https://www.strategyand.pwc.com/innovation1000>*

3. *Ситник Н. І. Концептуальні основи стартапів: їх сутність і класифікація [Електронний ресурс] / Н. І. Ситник / Науковий журнал «Бізнес Інформ». – 2016. – №8. – Режим доступу: http://business-inform.net/export_pdf/business-inform-2016-8_0-pages-64_68.pdf.*

4. *Корнух О. В. Стартап як прогресивна форма інноваційного підприємництва [Електронний ресурс] / О. В. Корнух, Л. В. Маханько // Економічна наука. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: http://www.investplan.com.ua/pdf/23_2014/8.pdf*

5. *Основні тенденції розвитку стартапів в Україні – проблеми, перешкоди і можливості / Баб'ячок Р.І., Кульчицький І.І. Аналітична доповідь К.: ГО «Агенція Європейських Інновацій», 2018. – Електронний ресурс. – Режим доступу <https://www.civic-synergy.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/Osnovni-tendentsiyi-rozvytku-startapiv-v-Ukrayini-1-1.pdf>*

6. *Ворона Т. В. Стартап на мільйон як українці заробляють статки на технологіях / Т. В. Ворона. – Харків: Vivat, 2017. – 223 с.*

7. *Гладка Л.І. Українські стартапи: сучасний стан розвитку інноваційного підприємництва // Гладка Л.І., Колесник С.О. – Young Scientist. – № 4 (44). 2017 – С. 647-651*

8. *Gross B. The single biggest reason why startups succeed // TED talks 2015. [Electronic resource]. – 2015. – Mode of access: <https://www.ideatovalue.com/inno/nickskillicorn/2017/05/single-biggest-reason-startups-succeed/>*

СТАРТАП ЯК ФОРМА РОЗВИТКУ МАЛОГО ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

© Шергіна Л.А., Ковтун В.П. 2019

Інноваційна діяльність, пов'язана з високими ризиками і потенційно високими доходами в разі успішної реалізації стартап-проектів, в умовах відновлення світової економіки після кризових потрясінь і зростання економічної активності знову стає перспективною сферою для вкладень великих інвестиційних та венчурних фондів, венчурних підрозділів великих ТНК, бізнес-ангелів та інших приватних інвесторів.

Американські венчурні інвестори тільки в першому кварталі 2017 уклали 1020 угод і вклали 13,4 млрд. дол. у високо ризикові проекти інноваційної спрямованості. Обсяги європейського венчурного ринку за цей же період зросли на 63%. За твердженням експертів «Dow Jones VentureSource», європейські інвестори в перші три місяці поточного року уклали 345 угод на загальну суму 2,82 млрд. дол. [1], причому цей показник на 63% перевищив рівень аналогічного періоду минулого року.

Попит інвесторів на швидко зростаючі молоді компанії зростає, що проявляється в зростанні їх капіталізації до мільярдів доларів. Так, наприклад, топ-15 учасників рейтингу стартапів, проведеного експертами авторитетного американського журналу «Forbes» на основі даних відомої аналітичної компанії «VC Experts» (клієнтами якої є «Morgan Stanley», «Citizen.vc.», «JP Morgan», «Google», «Thomson Reuters» та ін.), в сукупності отримали від інвесторів у 2017 р. фінансування в обсязі 102 млрд. доларів [2]. Учасник рейтингу американський стартап «Zenefits» (виробник інноваційного «хмарного» програмного забезпечення для управління персоналом), заснований в 2013 р, всього лише за рік перетворився з невідомої компанії в компанію, яка динамічно розвивається, з ростом доходів до 30%, які інвестори, включаючи «Andreessen Horowitz» та інші найавторитетніші венчурні фонди Кремнієвої долини, оцінюють в 650 млн. доларів. Інший, вже досить відомий стартап «Pure Storage», що займається обробкою і зберіганням даних, інвестори оцінили в 4 млрд. дол., а зростання вартості цієї компанії за рік становило 2,4 млрд. доларів.

Попри удавану незначущість малого інноваційного бізнесу в загальному масштабі інноваційної діяльності, його важливість висока, оскільки саме малі інноваційні підприємства, що пропонують нові продукти, технології та бізнес-моделі, мають яскраво виражену тенденцію до зростання і відкривають нові ринки, дозволяючи диверсифікувати технологічний базис економіки. Слід зазначити, що як правило, статистичні спостереження не охоплюють ранні стадії розвитку малих інноваційних підприємств, ще часто не інституалізованих, – інноваційні стартапи. Тим часом, від того, наскільки швидко розвиваються ці підприємства, в значній мірі залежить те, як буде реалізований інноваційний потенціал економіки в цілому. Таким чином, інноваційна діяльність бере свій початок в інноваційному підприємстві, а якщо бути ще більш коректним – в інноваційних стартапах.

Незважаючи на те, що поняття «стартап», «інноваційний стартап» активно використовується, і в публікаціях, і в практичній діяльності, єдиного тлумачення його сутності, тимчасових рамок існування і стадій розвитку ще не склалося. Як правило, мова йде про створення нового бізнесу, в основу розвитку якого покладена інноваційна ідея або технологія, здатна забезпечити стійку конкурентну перевагу. Однак стартапи можуть ґрунтуватися і на проектах, які прямо пов'язані з технологічними або продуктовими інноваціями. Інноваційна активність може приймати різноманітні форми, і основою стартапів можуть бути маркетингові, управлінські інновації, інтегровані в бізнес-модель, що забезпечують ініціаторам проекту переваги на ринку. Згідно класичного формулювання, запропонованого відомим американським інноватором Стівом Бланком, стартап – тимчасова організація, ціллю якої є пошук масштабованої та такої, що повторюється, бізнес-ідеї [3, с. 43].

Інноваційні стартапи спочатку націлені на швидке зростання, що обумовлює інтерес до них з боку венчурного капіталу. Але високі ризики діяльності та обмеженість фінансових, кадрових, часових ресурсів визначають необхідність їх розвитку в кооперації з інвесторами, партнерами, потенційними споживачами, організаціями, які здійснюють державну підтримку інноваційної діяльності. Таким чином, наукова проблема дослідження інноваційного підприємництва та розвитку стартапів полягає в пошуку

ефективних форм взаємодії малих інноваційних підприємств на ранніх стадіях розвитку і зовнішнього середовища, що зумовить підвищення виживання стартапів і малого інноваційного бізнесу в цілому, посилить його вплив на економіку і сприятиме збільшенню частки інноваційної складової в структурі української економіки.

Інноваційний стартап має обмежений період існування, що охоплює діяльність по створенню прототипу нового продукту (технології, моделі бізнесу), первинні дослідження ринку, пошук шляхів виходу на ринок, а також надання компанії офіційного статусу. Зазвичай у розвитку інноваційного підприємства, що починається зі стартапу, виділяють наступні подальші стадії: стадію зростання, стадію розширення і стадію «виходу» (засновників або венчурних інвесторів з проекту) через процедуру первинного публічного розміщення акцій на біржовому майданчику або через продаж компанії або частки в ній стратегічному інвесторові.

Однак розвиток інноваційного стартапу не є лінійним процесом. В процесі розвитку технологічно орієнтована компанія краще, ніж інші, може вловити нові тенденції і змінити конфігурацію проекту. Хоча компанії стикаються з подібними проблемами на різних стадіях розвитку, кожен інноваційний стартап унікальний і вирішує виникаючі проблеми часто унікальними способами. Більш того, оскільки стартап – дуже рання стадія розвитку бізнесу, то становлення фірми, її корпоративної стратегії, організаційної культури здійснюється в ході реалізації проекту і може неодноразово змінюватися в цьому процесі.

Однією з найважливіших для економіки рис розвитку інноваційних підприємств на ранніх стадіях є, як підкреслено вище, їх націленість на швидке зростання. Саме цим визначається вплив малого інноваційного бізнесу на розвиток економіки. Використання нових технологій дозволяє відкрити нові ринки, які можуть різко змінити структуру галузей. Це дозволяє успішним інноваційним стартапам рости дуже швидко, підтверджуючи «теорію газелей» Д. Берча. «Газелі» – швидко зростаючі компанії, які здійснюють вклад в економіку, створюючи робочі місця, формуючи стійкий попит на свою продукцію, генеруючи і споживаючи інновації. Підкреслимо високу інноваційну активність «газелей», яка полягає в здійсненні не тільки досліджень і розробок, а й не технологічних інновацій, що дають їм стійкі конкурентні переваги. Хоча частка «газелей» в процентному співвідношенні невелика, і більшість малих підприємств зростають повільно, інноваційні стартапи, що створюють і розвивають нові технології, пропонують ринку нові товари та послуги, спочатку, націлені на швидке зростання. Це визначає і ставлення до них інвесторів. Як відомо, класичною формулою венчурного інвестора при відборі проектів є «зростання в п'ять разів за п'ять років». Отже, інноваційні стартапи можуть як зростати самостійно, ставши підприємствами-«газелями», так і успішно співпрацювати з «газелями», які й створюють в Україні попит на інновації.

Розвиток стартапів і їх перетворення в бізнес є одним із головних завдань формування та функціонування національної економіки, створення інтелектуального капіталу країни, основою подальшого динамічного розвитку економіки. Успішний розвиток стартапів, залежить, в першу чергу від чіткого розуміння фактора інновацій як єдиного можливого шляху сталого розвитку країни.

1. *Venture Capital Report: Europe. 1Q. 2015. Dow Jones' Venture Source. – 17 p. – Electronic text data. – Mode of access: http://images.dowjones.com/company/wp-content/uploads/sites/15/2015/04/DowJones-Quarterly-Venture-Capital-ReportEurope_1Q15-Final-1.pdf.*

2. *Barba, R. For startup success in 2015, watch out for these top 20 reasons for startup failure / R.Barba // TECH.CO: Tech startups news, events &resources.– January 2, 2015. – Electronic text data.– Mode of access: <http://tech.co/startup-success-2015watch-top-20-reasons-startup-failure-2015-01>.*

3. *Hwang V. The Startup Movement Is Not About Startups, Actually [Electronic resource] / V. Hwang // Forbes: Business and Financial Magazine [Online edition]. – 2014. – January 3. – Mode of access: <https://www.forbes.com/sites/victorhwang/2014/01/03/the-startup-movement-is-not-about-startupsactually/#1670300d71a9>.*

СЕКЦІЯ 4

ПРОБЛЕМИ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ СТАРТАПІВ ТА СУБ'ЄКТІВ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Ph.D., Associate Professor Y.O. Lazarenko
SHEE “Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman”

TOWARDS STRATEGIC DEVELOPMENT OF THE LOCAL STARTUP ECOSYSTEMS

© *Lazarenko Y.O.*, 2019

The global knowledge-based economy is driven by startups, accordingly creating favourable environments for business startups has become over the last years one of the top industrial policy priorities in developed countries. However, existing approaches to development strategies that support startups and innovative small and medium-sized enterprises are proving ineffective and insufficient. As a result, the concept of an entrepreneurial ecosystem has emerged that is especially relevant in the networked economy given the growing trend towards the open innovation collaboration. The systems approach is used to describe the multifaceted nature of the innovation process at various levels – local, regional, national or global and explain the interrelationship between the key actors of an innovation network.

From a theoretical viewpoint the entrepreneurial ecosystem encompasses the network of interactions between individuals, organizations, institutions and their environment, that aim at developing new technologies and promoting innovation and entrepreneurship, and therefore can be defined as a product of three core elements: the surrounding business environment and investment climate, its interacting actors and the evolving entrepreneurial culture that determines attitude towards risk-taking, willingness to change and innovation activities in general [1]. In this context “actors” include the researchers, entrepreneurs, investors and other individuals doing innovation as well as such organizations as universities, research institutions, innovative businesses, industry players, communities, knowledge networks, etc. that provide specific innovation-oriented activities.

Following the approach proposed by *A. Aaltonen* five types of actors can be distinguished which are necessary to build a strong entrepreneurial ecosystem: entrepreneurs and potential entrepreneurs who may have the skills and capabilities required for startup entrepreneurship, private investors that look for the opportunities to invest in the most promising local startups, large corporations which fund entrepreneurial ventures and spin off new companies, universities and research institutions that provide assistance in technical issues and policymakers which create sufficient framework conditions that enable innovators to benefit from their activity and make positive contributions to the social and economic well-being of a region, maintain knowledge networks and shape the regional dynamics [2].

It is necessary to emphasize that the surrounding business environment or cross-organizational enabling conditions for innovation, including education, training and mentorship programs that support startup companies at different stages of growth and resilient infrastructure (e.g. information and communication technologies) are particularly relevant in that regard. Research organizations, universities and their technology transfer offices have a huge impact on startup companies, especially in the early stages of development. In particular, these organizations can offer technical support and validation to startups, provide them with necessary equipment and services as well as the associated technical expertise. Support organizations such as startup incubators and accelerators are also important to stimulate innovation as they are able to link technology, capital and know-how to accelerate the development of new companies and speed the exploitation of technology. In addition, they provide the different support services among which mentorship has proven to be the key [3]. Critical to the above-mentioned enabling conditions is how well they link and align incentives of the key actors of an ecosystem and their activities. Although entrepreneurs are essentially at the centre of any startup ecosystem it is important to underline that all the stakeholders of a local ecosystem need to operate together to reach success and achieve innovation performance.

According to *Daniel Isenberg* the entrepreneurial system comprises six main domains which are linked and interrelated in complex ways: a conducive culture, enabling policies, leadership and regulatory framework, availability of appropriate finance capital, quality human capital, venture friendly markets for products and a range of institutional supports, e.g. legal, accounting, technical and advisory services [4; 5].

By studying models developed abroad and summarizing the international experiences, the following key elements of an effective startup ecosystem can be outlined: an entrepreneurial culture, which should reflect a shift towards more collaborative open innovation; leaders or “champions”, i.e. successful entrepreneurs and corporations which can drive the ecosystem by working with other stakeholders and hence accelerate the innovation-oriented activities; stakeholder engagement and network collaboration tools that enable entrepreneurs, mentors, service providers and investors to share ideas and knowledge, facilitate access to required resources, receive encouragement and expand their opportunities; learning accelerants, i.e. programs which are aimed at supporting regionally based startups as well as physical space that is considered as a necessary precondition for sharing information, building a community, and fostering a favourable innovation climate [6; 7].

Thus, from a region’s economic development perspective building a supportive startup ecosystem provides a basis for a cultural shift that will allow an entrepreneurial community to foster local innovation and hence be strategically agile long into the future. A strong startup ecosystem allows local economies to retain young talent in their countries and is also beneficial in attracting an internationally competitive and highly skilled workforce. In addition, an active innovation startup ecosystem acts as a meaningful incentive for local small and medium-sized enterprises to grow and become more innovative. Consequently, a well-organized entrepreneurial ecosystem not only enables economic growth but also enhances the country’s prestige and its international image.

Based on the findings of the study it can be concluded that there is no definitive model to build an optimal local startup ecosystem and its basic characteristics depend on both the level of economic development and a broad range of politic-legal, socio-cultural and institutional conditions. However, a few general principles can be highlighted that underlie the development of policies aimed at promoting regional entrepreneurial ecosystems. First, startup ecosystems are dynamic, composite entities. In line with this, as the characteristics of the ecosystem can change over time, the policy approaches need to be periodically revised in accordance with the phase of the ecosystem lifecycle. Second, every startup ecosystem is unique and there is a wide variety of local and national factors which should be taken into account when devising innovation policy instruments. Finally, it is important to underline the relevance of the integrated approach to creating the start-up ecosystem that provides a framework for developing holistic solutions aimed at improving the innovation performance by combining different dimensions of innovation and integrating various interacting actors in order to develop, adopt and implement innovation.

1. Kreuzer, A., Mengede, K., Oppermann, A. & Regh, M. (2018). *Guide for Mapping the Entrepreneurial Ecosystem*. Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, Druckreif, Frankfurt, 76 p.
2. Aaltonen, A. (2016). *Factors Shaping Entrepreneurial Ecosystems and the Rise of Entrepreneurship: A View from Top Management Journals*. Demos Helsinki Working Paper, 58 p.
3. Basso, A., Baltar, E. & Andonova, E. (2018). *Startup Innovation Ecosystems in Southern Europe*, European Commission, Brussels, 17 p.
4. Isenberg, D.J. (2011). *The Entrepreneurship Ecosystem Strategy as a New Paradigm for Economy Policy: Principles for Cultivating Entrepreneurship*, Babson Entrepreneurship Ecosystem Project, Babson College, Babson Park: MA.
5. Isenberg, D. & Onyemah, V. (2016). *Fostering Scaleup Ecosystems for Regional Economic Growth (Innovations Case Narrative: Manizales-Mas and Scale Up Milwaukee)*, *Innovations: Technology, Governance, Globalization*, Vol. 11, Iss. 1-2, 60-79.
6. Mason, C., & Brown, R. (2014). *Entrepreneurial Ecosystems and Growth Oriented Entrepreneurship*. Final Report to OECD, Paris, 30 (1), 77-102.
7. Haines, T. (2016). *Developing a Startup and Innovation Ecosystem in Regional Australia*. *Technology Innovation Management Review*, 6 (6), 24-32.

FORMING THE ALGORITHM OF SECONDARY PROCESSING OF THE PAPER IN CONDITIONS OF INNOVATIVE INFRASTRUCTURE

© Voitsekhovska V.V., Symak A.V., , O. B. Vovk 2019

The processing of various types of waste is vital for today, both in Europe and in Ukraine. In the first place, this is important from the point of view of ecology, then – from the point of view of the economy and not least from the point of view of hygiene. Generation of a large number of different types of waste requires the formation of organized recycling and increase its efficiency by introducing a closed cycle it and reuse. The circular economy ensures the maximum efficiency of each process in the life cycle of a product or service, and the multiple use of waste. That is why organized recycling should be one of its priority areas. The decomposition of paper, depending on its type in nature occurs in the time frame, which are presented in Table. 1.

Table 1

Decomposition of paper depending on its type in nature

Type of paper	The term of decomposition
Paper Newspaper	From 1 month to 1 years
Plain paper (office)	2 years
Cardboard	2 months
Cardboard boxes	To 1 year
Cardboard packaging from milk	5 years

With the help of secondary recycling of cardboard and paper, you can get products that are not inferior to the quality that is made from cellulose. Therefore, the points of receipt of waste paper, again began to resume their work. Despite the still high energy and resource costs of recycling waste paper, the benefits for the environment as a whole, and for any region, in particular, are obvious. For example, the processing of one ton of newsprint saves about 1 ton of wood, and the processing of 1 ton of better quality paper (for printing or copying machines) – almost 2 tons of wood. In a market economy and a global approach to improving the environmental and economic situation in the region, the introduction of approaches to recycling paper recycled materials where there is a large paper turnover is absolutely feasible and economically feasible. And even if a special material benefit from waste paper does not work out, it will benefit society and save several hundred trees in the region. In view of this, must be understanding of the main processes of paper processing and the ways of its effective implementation at enterprises and organizations is essential.

1. Закон України про відходи. [Текст]: [Закон України про відходи (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, N 36-37, ст.242) Документ 187/98-ВР, чинний, поточна редакція — Редакція від 01.05.2019, підстава – 2189-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/187/98-вр>.

2. Вовк О. Б. Формування системного підходу для інформаційної системи спостереження за відходами // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України: збірник науково-технічних праць. – 2018. – т. 28, №3. – С. 142–146.

3. Поняття рециклінгу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ru.wikipedia.org/wiki/Переработка_отходов#Рециклінг

4. Дані про розвиток міст та зелених зон України передані для вивчення у Каліфорнійський університет в Берклі. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/XtIVi>

5. Екологічне лихо: Винищення лісів в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.unian.ua/ecology/1272491-ekologichne-liho-vinischennya-lisiv-v-ukrajini.html>.

ТЕХНОЛОГІЇ ТА КОНЦЕПЦІЇ ФОРМУВАННЯ ТА ПОЛІПШЕННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ

© Афіміна Є.М., 2019

Останнім часом дуже популярно слово «стартап», яке застосовують найчастіше до молодих проектів та бізнесу, в основі яких лежить тільки цікава ідея. Найчастіше стартапи намагаються запустити група амбітних людей, які за плечима нічого не мають – будь то досвід або гроші.

Всі методи, технології і концепції поліпшення бізнес процесів, переслідують одну мету – зробити так, щоб в результаті процесу з'являвся конкурентоспроможний продукт, при мінімальних витратах. І не важливо до якої області відноситься концепція – до області поліпшення, оптимізації, реінжинірингу або вдосконалення. У будь-якому випадку, мета одна – швидше, дешевше, якісніше.

Говорячи про поліпшення, мається на увазі те, що підходи до поліпшення мають кілька обмежень:

- поліпшення виконується в рамках одного процесу;
- поліпшення проводиться тільки з використанням тих ресурсів, які вже є в процесі;
- як правило, поліпшення процесу відбувається в рамках відповідальності його учасників або молодшого менеджменту.

Існує три основні концепції, які спрямовані на поліпшення бізнес-процесів:

1. Шість Сигма – концепція постійного поліпшення виробничих процесів, основною метою якої, є зменшення рівня виробничого браку. Багато методів Шість Сигма засновані на статистичному управлінні процесами (СУП).

2. Загальне управління якістю – відмінною рисою концепції є орієнтація на клієнта. Якість продукції та процесів розглядається з точки зору створення цінності для клієнтів. Можна сказати, що такий погляд, є основоположним в процесному підході.

3. Бережливе виробництво – концепція, в основі якої лежить збільшення ефективності процесів, за рахунок зниження витрат на реалізацію процесу і зменшення рівня втрат.

Якщо подивитися на технології та концепції поліпшення бізнес-процесів загалом, то можна сказати, що вони перекривають 3 основні складові – процес, продукт і клієнт.

Технологій, які спрямовані на поліпшення бізнес процесів, досить багато. Всі вони, тим або іншим способом, представлені в концепціях, про йшла мова вище. Велика частина технологій, використовується для аналізу і пошуку відповіді на питання «Що можна поліпшити?». Але є технології, які можна застосовувати без трудомісткого аналізу.

По-перше, 5С, або технологія створення ефективного робочого місця. В основі цієї технології лежить 5 елементів, що дозволяють поліпшити робоче місце і, тим самим, підвищити ефективність виконання процесу. 5С це: сортування, порядок, чистота, стандартизація та вдосконалення. Ідея проста – прибрати все зайве і полегшити виконання процесу. Технологія дуже проста для впровадження і може застосовуватися як до фізичних, так і до цифрових робочих місць.

По-друге, TPM, або загальний догляд за обладнанням. Технологія зниження витрат на утримання і обслуговування устаткування. Завдяки даній технології зникає межа між виробничим процесом і обслуговуванням устаткування. Це дозволяє зменшити витрати на обслуговування і ремонт, так як обслуговуючі операції запобігають виходу обладнання з ладу. Ви можете побачити цю технологію в роботі McDonalds.

По-третє, SMED, або швидке переналагодження обладнання. Технологія дозволяє спростити випуск невеликих партій продукції і збільшити корисний час роботи. Справа в тому, що переналагодження вважається одним з типів втрат процесу – щось відбувається, витрати йдуть, але

продукція не виробляється. Тому, чим швидше проводиться переналагодження, тим вище ефективність процесу.

По-четверте, Візуалізація. Візуалізація допомагає швидше виконувати процеси і знижує кількість помилок. Типовий приклад візуалізації – інструкція збірки «крок за кроком» в картинках. Набагато простіше візуально відобразити не тільки кроки процесу, а й все, що необхідно для його виконання. Дуже ефективно використовується візуалізація в піцеріях «ДоДо Піца», де кожен кухар має перед очима візуальну інструкцію з приготування піци. Маркування, використання контурів і сигналів – все це приклади візуалізації. Дуже просто і дуже ефективно.

По-п'яте, Картування потоку створення цінності. Технологія, яка дозволяє створити карту матеріальних та інформаційних потоків в процесі виробництва продукту. Де факто, це модель процесу, створена для її учасників. Карта дозволяє учасникам процесу не «загубитися» при його виконанні. Також, карта створення потоку цінності незамінна при аналізі і виявленні вузьких місць процесу. Багато технологій і концепції поліпшення бізнес-процесів використовують картування в якості відправної точки для поліпшення.

По-шосте, Витягуюче потокове виробництво. Технологія організації виробництва або постачання, чого б то не було, відповідно до потреб виробничого ланки. Простіше кажучи, процес виробляє рівно стільки продукції, скільки потрібно для наступного процесу. При цьому наступні операції, повідомляють про свою потребу попереднім. Якщо наступним операціям на даний момент нічого не потрібно, то попередні операції нічого не виробляють. Наприклад – необхідно змолоти рівно стільки зерен кави, скільки необхідно для заварки кави. Технологія дозволяє скоротити витрати, що пов'язані з перевиробництвом, зберіганням і обслуговуванням запасів і простоїв..

По-сьоме, JIT точно вчасно. Логічне продовження технології витягуючого виробництва. Технологія «Точно вчасно» дозволяє побудувати процес таким чином, щоб те, що необхідно процесу для роботи, виявлялося в потрібному місці, в потрібний час, в потрібній кількості і якості. Ось це вже складна технологія, що вимагає серйозних змін. Крім того, вона не позбавлена недоліків. Основний недолік – «крихкість» системи, адже варто одній ланці вийти за лад, як вся система вийде зі строю.

Перелічені технології дозволяють новоствореному стартапу сформувати та вдосконалити необхідні бізнес-процеси у відповідності до потреб засновників, ринку та клієнтів.

1. *Андерсен, Бьєрн. Бизнес – процессы. Инструменты совершенствования / Б. Андерсен. – М.: РИА «Стандарты и качество», 2013. – 272 с.*

2. *Деннис П. Хоббс. Внедрение бережливого производства: практическое руководство по оптимизации бизнеса. Минск: Гревцов Паблицер, 2017. 352 с.*

3. *U.S. Small Business Administration. FY 2017 Congressional Budget Justification and FY 2015 Annual Performance Report. URL: https://www.sba.gov/sites/default/files/FY17-CBJ_FY15-APR.pdf*

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ІНФРАСТРУКТУРИ СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ

© Бережницька У. Б., Горда М. В., 2019

Інноваційна інфраструктура підтримки підприємництва – гарантія та запорука прогресивного соціально-економічного розвитку відповідної території, забезпечення конкурентоспроможності вітчизняного виробництва, формування міцного середнього класу суспільства, вирішення ряду соціальних проблем та становлення інтелектуальної економіки загалом. Розвиток «економіки знань» або ж «інтелектуальної економіки», як її частіше називають, можливий за умови ефективного використання інтелектуальних ресурсів інноваційними суб'єктами соціально-економічних відносин, формування інтелектуального капіталу на основі раціонального використання відповідного потенціалу ключових інституцій економіки та суспільства.

Проблематикою інноваційної інфраструктури займалось чимало вчених (В. Александрова, О. Амоша, Ю. Бажал, В. Геєць, О. Кузьмін, А. Немченко Н. Степанюк, А. Стояновський, Т. Шотік та ін.), питаннями інтелектуалізації економіки та формування інтелектуального капіталу – не менше (М. Ажажа, А. Босак, О. Бутнік-Сіверський, І. Мойсеєнко, І. Репіна, О. Стефанишин, О. Титенко тощо). Водночас інтелектуальний потенціал розглядало надзвичайно велика кількість дослідників, серед яких: М. Демчишин, К. Ковтуненко, Т. Лозова, М. Семикіна, С. Філіппова та ряд інших.

Проте, при такому ґрунтовному опрацюванні згаданих економічних категорій, універсального підходу щодо їх поєднання та практичної взаємодії немає, що значно ускладнює розуміння сутності та необхідності інтелектуалізації національної економіки. При цьому вважаємо, що використання інтелектуального потенціалу інституцій саме сфери сприяння розвитку бізнесу, а першочергово – структур підтримки малого і середнього підприємництва (МСП), є надзвичайно цікавим з наукової точки зору та на пряму матиме прикладне застосування із якісними позитивними результатами як на коротку, так і на довготривалу перспективу.

Метою даного дослідження є обґрунтування важливості й необхідності, а також оцінка передумов поживлення використання інтелектуального потенціалу суб'єктами інфраструктури підтримки підприємництва регіону (на прикладі Івано-Франківської області) задля активізації розвитку інноваційної діяльності та належного формування інтелектуального капіталу на місцях і відповідно – інтелектуальної економіки на загальнодержавному рівні.

Вперше термін «потенціал» (від латинського слова «*potentia*») означає: «приховані здібності, можливості, могутність, силу, потужність, засоби та запаси, котрі можуть бути приведені конкретно в дію», тобто це все те, що може бути чи вже існує, але ще не розкрило себе цілком і повністю [1, с. 902]. При цьому, інтелектуальний потенціал трактують як сукупність усіх інтелектуальних ресурсів, включаючи людей, їх знання, інтелектуальні здібності, нематеріальні активи, які характеризують сукупні інтелектуальні можливості, що можуть бути використані в процесі функціонування економіки, перетворюючись в інтелектуальний капітал [2, с. 53].

Отож, важливою передумовою соціально-економічного розвитку регіонів є ефективне використання їх інтелектуального потенціалу. Водночас, основним ресурсом такого потенціалу є знання, досвід, вміння і навички людей, зокрема – економічно та соціально активного населення. Приміром, зайняте населення Івано-Франківської області у 2018 році становило 565,8 тис. осіб, а кількість працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок, склала лише 580 осіб (0,1%) [3]. Зважаючи на те, що вагомою складовою регіональної інноваційної системи та основним інтелектуальним ресурсом суспільства все ж є висококваліфіковані та високоосвічені наукові кадри, то вказана вище питома вага їх чисельності на Прикарпатті є просто мізерною.

Витрати на виконання наукових досліджень і розробок в Івано-Франківській області у 2017 році становили 28,051 млн. грн., що на 38% вище, ніж у попередньому році (20,326 млн. грн.). Проте рівень прикладного застосування новітніх розробок є дуже низьким, про що свідчить і мала частка реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі промислової – 0,4 % [3].

Якщо ж розглянути сферу сприяння розвитку бізнесу, то її учасники переважно пропонують на ринок консалтингові послуги, тобто це той інтелектуальний продукт, що є основою розвитку інноваційно-інтелектуальної економіки. Стосовно Прикарпаття, то інфраструктура підтримки МСП станом на 01.01.2019 р. налічувала близько 300 інституцій, зокрема: 18 бізнес-центрів, 3 бізнес-інкубатори, технологічний та індустріальний парки, фонди підтримки підприємництва, 78 інформаційно-консультативних установ, 34 кредитних спілок тощо [4]. Як бачимо, кількість таких установ в області є чималою та при ефективному використанні їх інтелектуального потенціалу можна забезпечити прогресивний соціально-економічний розвиток регіону.

Для розвитку інтелектуального потенціалу області надзвичайно важливою є бізнес-освіта. В Європі загальні знання з підприємництва викладають на всіх навчальних рівнях – від шкіл до професійно-технічних навчальних закладів й університетів. В Івано-Франківській області є можливості для підвищення кваліфікації суб'єктів підприємницької діяльності та їх працівників, а також для тих, хто лише планує відкривати власний бізнес. Це: бізнес-школа для підлітків «Creators», Європейська школа лідерства та бізнесу, тренінговий центр «business2you», проект "Промприлад.Реновація" та багато інших.

Отже, інтелектуальний потенціал регіону є джерелом і мірою інноваційності його економіки. Основними проблемами, що зачасто стримують розвиток інтелектуально-інноваційного потенціалу будь якої області є низький рівень державної підтримки та фінансування інноваційної діяльності, відсутність дієвих механізмів комерціалізації результатів наукових досліджень, а також нефективна та неналежна діяльність інституцій інфраструктури сприяння розвитку бізнесу. Серед заходів активізації використання інноваційного та інтелектуального потенціалів області є такі: організація науково-технічних ярмарок, виставок з представленням новітніх наукових розробок, інноваційної продукції підприємств тощо; створення регіональних інноваційних структур, в тому числі за участі місцевої влади, надання їм допомоги і сприяння; захист інтересів наукових установ та організацій, надання їм обладнань та приміщень; підвищення кваліфікаційного рівня кадрів для інноваційної діяльності шляхом організації та проведення тренінгів, семінарів; дерегулювання інноваційного підприємництва шляхом надання регіональних преференцій (пільг, субсидій, звільнення від місцевих платежів, кредитних гарантій тощо); надання грантів найкращим проектам та інші.

Водночас доцільно відмітити, що діяльність суб'єктів інфраструктури сприяння розвитку бізнесу за своєю природою є інноваційною та містить значний інтелектуальний потенціал. Додатково за рахунок функціонування бізнес-структур, як результат роботи інституцій підтримки МСП, забезпечується: розвиток та впровадження інновацій суб'єктами підприємництва, особливо у сфері венчурного бізнесу; формування інноваційних територіально-галузевих кластерів; оновлення матеріально-технічної та технологічної бази національної економіки тощо.

Проте, на жаль, часто інституції підтримки МСП працюють несистемно та фрагментарно, не узгоджуючи між собою власних дій та заходів. За таких умов варто сприяти кооперації та взаємодії різноманітних суспільних інститутів у здійсненні інновацій та розвитку інтелектуальної економіки. Організаційними формами та механізмами такої консолідації зусиль можуть бути: кластеризація, робота технополісів, технопарків, дослідницьких центрів, інноваційних інкубаторів, спільне виконання державних замовлень у науково-технічній сфері.

1. 4-е видання: *Великий тлумачний словник сучасної української мови: 170 000 слів і словосполучень / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2004. – 1440 с.*

2. Семикіна М. В. *Інтелектуальний потенціал та його роль в національній економіці / М. В. Семикіна, В. І. Гунько // Економіка и управление: научно-практический журнал. – 2011. – №1. – с. 50-56.*

3. *Головне управління статистики в Івано-Франківській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ifstat.gov.ua>.*

4. *Офіційний сайт Івано-Франківської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.if.gov.ua/news/41493>.*

СТАРТАП ЯК МЕДІАТОР ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ БУДІВНИЦТВА: РЕАЛІЇ, ПРОБЛЕМИ, НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ

© Беленкова О.Ю., 2019

Слово стартап (start-up) останнім часом стало символом технологічного прориву, швидкого розвитку, стрімкого зростання, заснованого на інноваційних технологіях, ідеях, сервісах. Саме інновації є тим чинником, що стимулює вихід стартап-компаній на нові ринки, дозволяє долати кризові явища, здійснювати трансформацію економіки з метою її якісного інноваційного зростання. Цифрова трансформація має на увазі не стільки використання сучасного обладнання або програмного забезпечення, але і фундаментальні зміни та підходи до управління будівництвом, розвитку персоналу, формування нового типу корпоративної культури, розвитку зовнішніх і внутрішніх комунікацій. Цифровізація стала тим інструментом, який допоміг здолати географічні, просторові, інформаційні, і навіть фізичні бар'єри між суб'єктами економічних відносин.

Стартап є тим посередником який здатен забезпечити процеси цифровізації ефективними розробками, ідеями, впровадження їх у практику. При цьому більша мобільність і гнучкість стартапів у порівнянні з великими компаніями дає їм конкурентні переваги.

Цифровізація актуальна не тільки на рівні окремих підприємств: сектори економіки вибирають цифровий шлях розвитку як єдину можливість відповідати змінам навколишнього середовища. Так цифрова трансформація банківської діяльності, торгівлі, державного сектора і інших сфер відбувається вже сьогодні. Будівельний сектор не є лідером у цьому процесі, але і у ньому поступово відбувається цифрова трансформація: деякі об'єкти сьогодні створюються з використанням технології інформаційного моделювання (БІМ), активно використовується програмне забезпечення для взаємодії учасників будівельного проекту (Megaplan, Microsoft Project, OpenPlan, Spider Project, SureTrek Project Manager і Primavera Project Planner), дрони і роботизовані машини – для контролю обсягів виконаних робіт і якості будівельного процесу, технологій віртуальної і доповненої реальності – для проектування, електронні майданчики – для пошуку матеріалів, робочої сили, технологій, а також проведення тендерів (найбільш успішним із яких став проект Prozorro), впроваджуються технології аналізу і обробки даних.

Стартапи мають наступні особливості: швидкий розвиток, створення нового унікального продукту, нестача початкових ресурсів, великий ступінь ризику, що призводить до низького відсотку успішних підприємств.

Для розвитку інновацій в будівельному секторі, для пришвидшення його цифровізації необхідно, перш за все, створити ефективне інституціональне середовище, яке забезпечить економічне зростання, розвиток стартапів та підвищення рівня людського цифрового розвитку. Наша країна все ще має високий освітній та науковий потенціал, що відображається у здатності продукувати інновації у вигляді ідей, наукових розробок, патентів, однак при цьому існує недосконалий механізм впровадження їх у сферу практичної діяльності. Актуальним для будівництва є створення інноваційної інфраструктури, здатної створити умови для розвитку стартапів, переорієнтація на високотехнологічний шлях подальшого розвитку, конкурентоздатну науку, винахідницький потенціал, передову освіту та високотехнологічний бізнес.

1. *Інноваційна Україна 2020: національна доповідь / за заг. ред. В.М. Гейця та ін.; НАН України. – К., 2015. – 336 с.*

2. *Zeltser, R.Ya. (2018), Innovatsijni modeli i metody orhanizatsii, upravlinnia i ekonomichnoi otsinky tekhnolohichnykh protsesiv budivel'noho vyrobnystva [Innovative models and methods of organization, management and economic evaluation of technological processes of building production], MP Lesia, Kyiv, Ukraine.*

ХАРАКТЕРИСТИКА ЕКСПОРТНИХ НАПРЯМКІВ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ

© Бондаренко Л.П., Корначук О.Ю., 2019

Українська економіка потрохи оздоровлюється після економічної кризи і навіть засвідчує зростаючі тенденції. Деякі сектори української економіки показують стабільні темпи зростання і навіть успішно конкурують зі своєю продукцією на світовому ринку. Розглянемо детальніше найперспективніші напрямки розвитку української економіки з точки зору експорту.

Український агропромисловий комплекс на сьогоднішній день демонструє активний розвиток і відзначається високою перспективністю. Наразі Україна збільшила поставки в країни Африки, Азії та ЄС. Наприклад Україна лідирує в експорті соняшникової олії. Так, минулого року продаж за кордоном соняшникової олії склав 4,8 мільярда доларів.

Продаж цукру та борошна в Україні також є одним із рекордних показників експорту в світі. Але варто відзначити, що Україна реалізує ці продукти за низькими цінами. До прикладу, у 2017 році експорт борошна склав 72,9 млн доларів. На противагу, США отримали за експорт свого борошна 151,02 мільйона доларів, хоч у кількості продали менше своєї продукції. Також Україна на тому рівні, що й Китай, являється світовим лідером з експорту меду [1].

За агропромисловим комплексом за ступенем своєї актуальності та перспективності знаходяться інформаційні технології. Експорт в даній сфері в останні два роки почав стрімко зростати. У 2014-2015 роках спостерігалось значне падіння експорту ІТ-продуктів, але вже у 2018 році ця тенденція кардинально змінилася, експорт ІТ-продуктів зріс на 20% до 3 млрд доларів. За підсумками 2018 року Україна займає четверте місце в світі за обсягами експорту інформаційних продуктів і послуг [2].

До найбільш вдалих ІТ-продуктів можна віднести рукавиці, які допомагають орієнтуватися сліпим і озвучують мову жестів; годинник-глюкометр для діабетиків; програма для керування сільськогосподарською технікою за допомогою смартфона. А наприклад розробка української компанії Сіклум дозволяє спостерігати та досліджувати поведінку покупців у торгових центрах. Цим додатком зацікавилися такі світові гіганти, як Coca-Cola, Pfizer, Tesco, Unilever, Heineken [2].

Значні показники експорту показує також галузь української легкої промисловості. Вироби з текстилю, різноманітний одяг, взуття, а також нитки, килими і парасольки — експортуються Україною в 92 країни світу. За минулий рік було реалізовано продукції легкої промисловості на 677,35 млн доларів, а загальна вага цього напрямку експорту складає приблизно 2,4% [2].

Варто також згадати про українську меблеву промисловість та обробку деревини. Продаж меблів та деревини, а також дерев'яних виробів виріс на 2,2% у 2018 році. Дана продукція була реалізована на суму 1,132 млрд доларів, що складає 3,1% в структурі експорту країни. Україна виготовляє якісну продукцію і, завдяки інвестиціям, могла б цілком успішно продавати меблі в країни Європи на Америку.

Отже, у підсумку необхідно зазначити, що в Україні є перспективні галузі економіки, які активно розвиваються і можуть стати фундаментом потужних економічних процесів в країні.

1. Біловодська О.А. Системний аналіз і удосконалення теоретико-методологічних підходів до вибору напрямків інноваційного розвитку підприємств / О.А. Біловодська // Проблеми науки. – 2004. – №4. – С. 7–15.

2. Актуальний бізнес в Україні в 2018-2019 рр. – [Електронний ресурс]. – режим доступу: <https://lemarbet.com>.

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО-КАДРОВИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

©Бортнік С.М., 2019

В умовах формування економіки знань, головним чином завдяки активізації інноваційної діяльності, зростанню конкуренції на внутрішніх та зовнішніх ринках формується новітнє розуміння процесів використання факторів виробництва. Інноваційна діяльність сприяє інтенсифікації їх використання, а капітал підприємства перетворюється у різні його форми: людський, соціальний, комунікаційний, інформаційний, інтелектуальний тощо. Дослідженню формування та використання інтелектуального капіталу в управлінні інноваційною діяльністю підприємства присвячені праці таких провідних учених як В. Базилевич, П. Друкер, О. Кузьмін, Л. Федулова та ін. Завдяки інноваційним змінам процеси формування та використання інтелектуального капіталу підприємства набули своєї актуальності й виокремились в самостійний об'єкт вивчення. Проблеми кадрового забезпечення діяльності підприємств також активно досліджуються вітчизняними та зарубіжними науковцями: М. Кругловим, Р. Фатхутдіновим, З. Шершньовою. Актуалізація досліджень у цьому напрямі є об'єктивною необхідністю, адже відомо, що основою інноваційних змін на підприємстві є свідомі та цілеспрямовані дії людини, результатом яких є певні інновації. Тому основним джерелом розвитку економіки можна вважати належне кадрове забезпечення та результативне використання інтелектуального капіталу в управлінні інноваційною діяльністю підприємства. На наш погляд, активізація використання інтелектуального капіталу в управлінні інноваційною діяльністю є засобом підвищення результативності інноваційної діяльності та основою інноваційного розвитку. Згідно прийнятого в наукових колах розуміння, рушійною силою прогресу є знання, які зосереджені насамперед в людському капіталі [1]. При цьому людину та її працю розглядають не як фактор виробництва, а як його творчу основу. Тому розвиток економіки знань полягає у розвитку та активізації використання інтелектуальних здібностей людини. Категорія інтелектуально-кадрового забезпечення підприємства є достатньо складною і багатогранною, що викликає значну кількість дискусій у наукових дослідженнях. Під інтелектуально-кадровим забезпеченням слід розуміти поєднання висококваліфікованих фахівців, їх знань та навичок, провадження діяльності, що спрямована на створення і комерціалізацію резервів інтелектуальної, творчої та науково-дослідної діяльності з метою підвищення конкурентоспроможності підприємства [2]. Система інтелектуально-кадрового забезпечення трактується як комплекс взаємопов'язаних елементів економічного, організаційно-правового характеру, а також заходів, що здійснюються керівництвом підприємства та спрямовані на досягнення цілей, формування і ефективне використання персоналу та інтелектуальних можливостей працівників [1]. Природно, що система інтелектуально-кадрового забезпечення індивідуальна для кожного підприємства. Відповідно до зазначеного інтелектуально-кадрове забезпечення чинить вплив на систему управління підприємством й на його механізм функціонування, оскільки визначає його кадровий потенціал, його конкурентоздатність. Важливою умовою його ефективного використання є оптимальне поєднання інтелектуальних та кадрових вимог до персоналу, контроль за ефективністю його використання, розвиток внутрішньої ініціативи до інновацій, створення високої мотивації до ефективної діяльності, професійного та соціального розвитку, досягнення мобільності, тобто сумісність особистісних якостей працівників з інноваційним та мотиваційним механізмом підприємства. Виконання цієї умови забезпечує на практиці стійкі переваги, до яких науковці відносять утворення синергічних зв'язків, в результаті яких отримується більший ефект як від використання кадрового, так і від інтелектуального потенціалу підприємства.

1. Бабій С. О. *Інтелектуальне забезпечення процесів управління підприємством* / С. О. Бабій // *Економічний аналіз*. – Тернопіль: ТДЕУ. – 2011. – Вип. 8 (2). – С. 39-43.

2. Білорус Т.В. *Система мотивації праці та її вплив на кадровий потенціал підприємства* // *Вісник українського державного університету водного господарства та природокористування*. – 2004. – Випуск 2 (26). – С.178-182.

ДОСЛІДЖЕННЯ МЕХАНІЗМУ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ FABLAB У ФРАНЦІЇ

© Гавриляк А.С., Максимович В.І., Данилович О.Т., 2019

Розвиток наукомісткого бізнесу в розвинутих країнах світу впливає і на вітчизняну економічну систему, змушуючи її створювати нові інструменти, підходи, системи для впровадження новацій у вітчизняну економіку. Одним із таких інструментів є інноваційні (науково-виробничі) лабораторії – Fabrication Laboratories (FabLab), які покликані об'єднати людей для комерціалізації новацій та допомогти кожному у реалізації власної бізнес-ідеї [1]. При цьому члени глобальної мережі FabLab зобов'язані ділитися досвідом та результатами досліджень зі своїми колегами-членами мережі, а це – доступ Європейського бізнесу до новітніх розробок та можливість їх впроваджувати у будь-якій країні Європейського Союзу [1]. Особливості створення і функціонування FabLab полягають в тому, що FabLab надає безкоштовний доступ до: високотехнологічного обладнання людям, які хочуть реалізувати власні ідеї та перетворити їх на нові продукти і прототипи; баз даних знань і проєктів, які розроблені в глобальній мережі FabLab [1; 2]. Виходячи з цього виникає проблема – як залучити кошти на створення і функціонування FabLab?

Проведені дослідження показали, що на сьогодні кількість FabLab по всьому світі налічує приблизно 2000 лабораторій, які використовують різні джерела і механізми фінансування FabLab. Особливими, на нашу думку, є механізми фінансування FabLab у Франції, які застосовують принцип державно-приватного партнерства для фінансування навчання молоді на майданчиках лабораторії та дозволяють FabLab заробляти на приватних замовленнях щодо виготовлення прототипів [3;4].

Проведемо аналіз створення, функціонування та фінансування FabLab у Франції. Так, перша інноваційна лабораторія Artilect FabLab була створений в 2009 році в Тулузі приватною компанією. Модель функціонування Artilect FabLab базувалась на моделі, розробленій професором Нілом Гершенфельдом в 1998 році в Центрі бітів і атомів MIT. Початкова мета створення Artilect FabLab була навчити молодь міста Тулузи в неформальних умовах працювати на високотехнологічному обладнанні. По мірі функціонування Artilect FabLab перед лабораторією ставились нові цілі та завдання, а саме: Artilect FabLab повинна стати платформою для навчання та обміну знаннями, відкритим місцем для молоді щодо технічного моделювання, навчання, наставництва, спільного використання та для реалізації власних ідей. При цьому Artilect FabLab – це доступний ресурс для спільноти міста Тулузи, що надає відкритий доступ приватним особам, а також безкоштовний доступ до семінарів та інженерних тренінгових програм, які визначає молодіжний комітет міста. Основним результатом створення Artilect FabLab є те, що молодь отримала майданчик, де могла безкоштовно навчитись працювати на високотехнологічному обладнанні та отримати теоретичні і практичні навички щодо прототипування власних бізнес-ідей. І, як наслідок, відбулося зменшення безробіття серед молоді міста. В даному випадку, фінансування на створення Artilect FabLab лягло на плечі приватних компаній, а її функціонування – на місто. На даний час, фінансування Artilect FabLab відбувалося лише приватними компаніями, які безпосередньо є зацікавленими в реалізації власних проєктів шляхом виготовлення прототипів [4].

Оцінка джерел фінансування FabLab у Франції показала, що з 2009 року по 2012 року більшість FabLab створювалися за рахунок приватного фінансування, а це – 83% від загальної кількості FabLab та 17% – комунальне фінансування [1; 4]. Перший FabLab на базі вищої освіти був створений в університеті Сержі-Понтуаза (Cergy-Pontoise) в 2012 році. Для функціонування університетського FabLab була вибрана матрична організаційна структура управління, яка є гнучкою для будь-якої навчально-виробничої діяльності. Обрана структура дала можливість ефективно організувати роботу FabLab при: навчанні студентів роботи на високотехнологічному обладнанні; створенні та втіленні проєктів новаторами за допомогою консультації волонтерів; виконанні приватних замовлень компанії зі сторони студентів. Така модель діяльності лабораторії дозволила ефективно функціонувати і досягати високих фінансових результатів. Успішний досвід функціонування університетської FabLab Сержі-Понтуаза стимулював інші університети та інженерні школи приступити до створення власних FabLab, пропонуючи своїм студентам навчання на сучасному високотехнологічному обладнанні. І, як наслідок,

13 грудня 2013 року міністр цифрової економіки Флер Пеллерін та міністр продуктивного відновлення Арно Монтебур оприлюднили список з 14 фабрик, вибраних для фінансування у конкурсі проектів "Підтримка розвитку цифрових виробничих майстерень", які мали стати навчально-виробничими базами вищих навчальних закладів Франції [4; 5]. Причому Програмою визначались джерела фінансування за етапами життєвого циклу FabLab. Так, перший етап індивідуального життєвого циклу FabLab (визначення передумов, які стимулюють до створення; розуміння, чим являється світова мережа і що продукує її діяльність; розробка концепції лабораторії) фінансується містом або Університетом. Другий етап – початок роботи FabLab, а це: оформлення документації; розробка механізмів фінансування; вирішення організаційних питань; впровадження зручного управління; розробка бізнес-моделі; фінансуються комунальними фондами та Університетами. Третій етап відбувається у період першого року, а саме: узгодження роботи усіх служб FabLab, визначення переліку щоденних послуг, які є рентабельні, керування ризиками, розробка і впровадження тренінгових курсів. Даний етап фінансують лише приватні інвестори, які використовують високотехнологічне обладнання як для навчання власного персоналу, так і для виготовлення прототипів. Четвертий етап – старіння, потребує пошуку нових форм управління, розвиток нових послуг, розвиток персоналу, розробка організації. Він фінансується, як містом, Університетом, так і приватними інвесторами. П'ятий етап – це розробка нових видів послуг – підтримка створення нових продуктів, процесів та організацій, пошук позиції на "ринку інновацій", фінансується приватними інвесторами, які зацікавлені вийти на ринок з наукомісткою продукцією. Шостий етап життєвого циклу FabLab є виживання – пошук нових джерел фінансування, вдосконалення бізнес-моделей, використання розробок, які впроваджуються через глобальну FabLab мережу і фінансується через гранти глобальної мережі FabLab [2; 4; 5]. На сьогодні 55% FabLab у Франції не дотримуються статуту, де основними вимогами до функціонування FabLab є відкритість для кожного члена суспільства та безкоштовність послуг, які надає лабораторії. Однак кожна друга FabLab надає як безкоштовні, так і платні послуги, де переважають платні. При цьому Урядом Франції для стимулювання розвитку FabLab створено інвестиційний фонд «Оранжевий», який фінансує операційну діяльність 88 FabLab та залучає кошти від міжнародних корпорацій і цим дає можливість FabLab надавати безоплатні послуги та високотехнологічне обладнання для навчання молоді [4,5].

Провівши аналіз існуючих форм організації, функціонування та фінансування FabLab у Франції, можна зробити висновки. У Франції більшість FabLab знаходяться на етапі виживання, що створює високий рівень конкуренції за можливість фінансування і отримання бюджетних коштів. Дана ситуація потребує регулювання зі сторони уряду та пошук нової моделі для ефективного продовження розвитку інновацій. Університетські FabLab використовують два основні джерела фінансування: перше (для створення лабораторії) – власні кошти Університетів; друге (фінансування операційної діяльності лабораторії) – кошти фірм, які хочуть виготовляти прототипи на обладнанні FabLab. На глобальному рівні FabLab допомагають країнам вирішувати важливі проблеми, такі як рівень безробіття, створення нових робочих місць, зростання добробуту населення та розвиток інновацій в регіонах. FabLab – це новий метод набуття практичних знань та навичок в навчальному процесі, оскільки вони створюються при школах, коледжах, університетах, у центрах міст і є відкритими для будь-яких верств населення.

Проведені дослідження показали, що французька мережа FabLab фінансується на 45% з бюджетних коштів та 55 % з коштів комунальних, університетських структур та приватних інвесторів. Це вказує на залежність функціонування FabLab від можливостей державного бюджету.

1. *Fablab Fabricator [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.the-village.com.ua/>.*

2. *Fab Foundation [Електронний ресурс]. — Режим доступу: fabfoundation.org.*

3. *The FabLab Cycle Life [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.researchgate.net.*

4. *Journal of Business Research Volume 94, January 2019, Pages 353-: [Електронний ресурс].*

Режим доступу до ресурсу: <https://doi.org/10.1016>.

5. *Orange Fondation [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.fondationorange.com.*

ТУРИЗМ ЯК ОДИН З ОСНОВНИХ НАПРЯМКІВ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ЕКОНОМІКИ

© Гармаш С. В., 2019

Актуальність теми полягає в тому, що «...для багатьох країн світу туристична індустрія є найбільш прибутковою, такою, що динамічно розвивається та є основним джерелом доходів до бюджету. Туризм входить в ТОП-5 галузей, що приносять найбільші доходи у світі. За даними прогнозів Всесвітньої туристичної організації, туристична сфера вже в найближче десятиліття вийде на перше місце в обсязі світового експорту. Туризм стимулює розвиток майже всіх галузей економіки, а саме: промисловості, торгівлі, будівництва, транспорту, сільського господарства, побутового обслуговування, малого і середнього бізнесу, виступаючи каталізатором соціально-економічного розвитку країни. Саме тому питання проблем та перспектив розвитку туризму в Україні стоїть особливо актуально» [1]. Не зважаючи на системну кризу, яка, на жаль, «... стала явищем, притаманним українському суспільству, що відображається на його добробуті і моральному стані» [2, с. 18], розвиток туризму набуває розвитку, оскільки цей вид діяльності сприяє не тільки зменшенню безробіття в країні, а й структурній модернізації економіки в цілому. Навіть в одній зі своїх передвибірчих промов П. Порошенко наголосив, що туризм є одним з п'ятих пріоритетних секторів розвитку економіки країни поряд з розвитком агропромислового сектору, ІТ-галузі, машинобудування і логістики.

На цьому шляху виникає багато проблем, які потрібно вирішувати. «За даними звіту про конкурентоспроможність в туризмі в 2017 році, Україна займає 88-е місце з 136 в рейтингу привабливості країн для туристів за версією експертів Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ) в Давосі. У плані безпеки, Україна разом з Пакистаном, Нігерією, Венесуелою, Єгиптом, Кенією та Гондурасом увійшла в топ-10 країн-аутсайдерів» [1]. При цьому враховувалися наступні фактори: наявність збройних конфліктів на території держави, рівень злочинності і терористична загроза, рівень санітарних стандартів, ціновий рівень туристичних послуг та ін. За рейтингом міжнародної відкритості займає тільки 78-е місце. «Ще більш низьке, 98-е місце країна зайняла в питанні екології, 79-е – в авіаційній інфраструктурі, 81-е – в портовій і наземній, 71-е – в туристичному сервісі. За культурними ресурсами України зайняла 51-е місце. У питанні інвестицій в туристичний бізнес – 124-е місце» [1]. Отже, для успішного розвитку туристичної галузі потрібно вирішувати багато невідкладних питань, але потрібна також цільова державна програма, яка би була не просто декларацією намірів, а перейшла б у площину дій.

1. Рябова Т. А. *Стан та перспективи розвитку туристичної галузі в Україні* / Т. А. Рябова // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2018/51.pdf

2. Гармаш С. В. *Відсутність персональної відповідальності як мотиватор беззаконня* / С. В. Гармаш // *Стратегії інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи, ефективність* : тр. 5-ї Міжнар. наук.-практ. Internet-конф. студ. та молодих вчених, 20 грудня 2014 р. / ред. П. Г. Перерва, Є. М. Строков, О. М. Гуцан. – Харків : НТУ "ХПІ", 2014. – С. 18-19.

ОСОБЛИВОСТІ КРАУДФАНДИНГУ В УКРАЇНІ

© Герасимяк Н.В., Лорві І.Ф., 2019

Світові тенденції на фінансових ринках свідчать про небувалий ріст краудфандингу як інструменту залучення грошових коштів у стартап-проекти, його гнучкість та ефективність порівняно з традиційними видами діяльності.

Краудфандинг дозволяє розвивати напрямки соціального інвестування стартапів. Соціальне підприємництво стає зростаючою тенденцією підприємницького розвитку сьогодення, а соціальні підприємці – креаторами нових інноваційних шляхів у створенні конкурентних переваг та їх реалізації з користю для суспільства [1]. Краудфандингові платформи є безпосередньо джерелом фінансування, але й разом з тим одним з ефективних комунікаційних інструментів для реалізації таких підприємницьких проектів.

Варто підкреслити, що поняття соціального краудфандингу не є тотожним благодійності, оскільки інвестори можуть отримувати певні вигоди від залучення коштів у дані проекти, а також у разі недостатньої кількості коштів для реалізації проекту, кошти зазвичай повертаються [2]. На краудфандинговій платформі розміщують проекти у сфері екології, освіти, літератури, охорони здоров'я, спорту, музики, медіа, науки, професійних подорожей.

У міжнародній практиці розрізняють чотири типи краудфандингу: краудфандинг з нефінансовою винагородою (rewards-based crowdfunding), де прихильники ідеї жертвують суму коштів в обмін на вироблений продукт (опція передзамовлення); благодійний краудфандинг (donation-based crowdfunding), де кошти збирають на благодійність або конкретну мету, наприклад, буріння свердловини чи будівництво школи для малозабезпеченої громади; акціонерний краудфандинг (equity crowdfunding), де інвестори вкладають великі суми грошей в компанію в обмін на невелику частку її капіталу; інвестиційний краудфандинг (investment crowdfunding), де кредитори надають позику, розраховуючи на повернення основної позики і процентів [3].

Деякі обставини в українському контексті можуть свідчити про сприятливість умов для розвитку краудфандингу та філантропії. Наприклад, волонтерські організації, що збирали кошти на нагальні потреби Євромайдану й АТО, здобули найбільший ступінь довіри серед українських інституцій у 2016 році. Окрім популярності безоплатного краудфандингу, опитування громадської думки, яке Раєт проводить раз на півроку, виявило, що більшість (55%) українців вважають, що настав час, «коли всі повинні піклуватися про спільні інтереси». За таких обставин експерти відзначають розвиток нового характерного для України типу краудфандингу – краудфандингу, щоспрямований на розвиток громади (community-enhancing crowdfunding).

Краудфандингові платформи, що діють в Україні, можна поділити на такі групи [3]: благодійний краудфандинг (charity-giving crowdfunding, що за межами України зазвичай називається donation-based crowdfunding) (org.ua, People's Project, Українська біржа благодійності (УББ), Таблеточки); краудфандинг, спрямований на розвиток громади (community-enhancing crowdfunding) (Спільнокошт, Мой город, GoFundEd); краудфандингові платформи з нефінансовою винагородою (rewards-based crowdfunding) (Komubook, Na Starte).

Українські краудфандингові платформи направлені на гуманітарні, соціальні, екологічні, культурні проекти, вартість яких не є велика. Головна мета функціонування таких платформ – вирішення важливих соціальних питань, які потребують значної уваги суспільства. Типологія дещо відрізняється від світовою і зумовлена, на нашу думку, тим, що краудфандинг є відносно новим поняттям для України і він лише зароджується. На сьогодні платформи націлені на вирішення актуальних питань в Україні і цим зумовлено особливості їх функціонування. Крім того, особливістю краудфандингу в Україні є його переважна соціально-культурна спрямованість.

Експерти виділили основні переваги використання краудфандингу в Україні: мінімальні витрати, мінімальні ризики, потужний Pr-трамплін та додаткові бонуси (соціальний капітал, тестування, зворотній зв'язок) тощо. Серед одних із найбільш цікавих проектів «Спільнокошту» можна назвати театральний фестиваль «Документ», Громадське радіо, Babylon 13, проект «Квиток

до успіху: взаємна допомога». Основні вектори фінансування – мистецькі некомерційні проекти, освіта, творча співпраця [4].

Статистика щодо українських краудфандингових платформ подана у таблиці 1 [3].

Таблиця 1

Українські фандрайзингові кампанії на українських та міжнародних краудфандингових платформах: важливі показники

Назва платформи	Кількість підтриманих кампаній	Зібрані кошти, у доларах США	Кількість добродійців	Рік заснування платформи	Середня сума, зібрана під час кампанії на платформі, у доларах США (зібрані кошти / кількість підтриманих кампаній)	Середня сума пожертви донора на платформі, у доларах США (зібрані кошти / кількість донорів)	Внесок за розміщення проекту на платформі
УББ	1631	3,581,171	514,512	2011	2,195	6,96	0%
Спільно-кошт	156	367,551	21,448	2012	2,356	17,14	10-15%
GoFundEd	20	22,165	550	2015	1,108	40,3	10%
KickStarter	82	1,458,039	дані відсутні	2010	17,781	дані відсутні	5%
Indiegogo	2,300	750,000	4,500	2008	119	166,67	5%

Згідно даних таблиці 1 найбільше підтриманих проектів на такий платформі як Українська біржа благодійності – 1631 од. і варто відзначити, що це єдина платформа, де відсутній внесок за розміщення коштів.

Краудфандинг є важливим інструментом запуску соціального стартапу. Роль краудфандингу зростає в міру розвитку цифрових ресурсів. Адже все більше кількість населення України та і світу в цілому мають доступ до інтернету та цифрових технологій в цілому.

Отже, враховуючи тенденції діджиталізації, розвиток краудфандингу сприятиме формуванню традицій інвестування, прогресивній зміні цінностей нашого суспільства, реалізації соціальних і екологічних інновацій тощо. Досвід функціонування зарубіжних краудфандингових платформ переконливо демонструє ефективність такої соціальної моделі, а тому це важливо врахувати Україні, що впроваджує засади сталого розвитку.

1. Коваленко Л. П. Соціальне підприємництво та краудфандінг – інструменти розвитку екологічного туризму [Електронний ресурс] / Л. П. Коваленко, Н. Б. Колотова // Електронне наукове фахове видання «Східна Європа: економіка, бізнес та управління». – 2017. – Випуск 3 (08). – С. 142-146. – Режим доступу: http://www.easterneurope-bvt.in.ua/journal/8_2017/8_2017.pdf#page=143

2. Тульчинська С. О. Особливості краудфандинг як різновиду інвестування [Електронний ресурс] / С. О. Тульчинська, О. С. Солосіч, М. О. Голуб // Сучасні проблеми економіки і підприємництва. – 2017. – Випуск 19. – С. 132-140. – Режим доступу: <http://sb-keip.kpi.ua/article/viewFile/103229/98344>

3. Рибачок Христина. З миру по нитці: Показники і тенденції українського краудфандингу [Електронний ресурс] / Христина Рибачок // VoxUkraine. – Режим доступу: <https://voxukraine.org/uk/z-miru-po-nitsi-ua/>

4. Єлісеєва Л. В. Краудфандинг в Україні: проблеми та перспективи в контексті зарубіжного досвіду [Електронний ресурс] / Л. В. Єлісеєва // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2017. – С. 8-11. – Режим доступу: <http://www.vestnik-ecopot.mgu.od.ua/journal/2017/23-1-2017/4.pdf>

ДО ПИТАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЩОДО СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ ЯК СКЛАДОВИХ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ

© Глібко С. В., 2019

На сьогоднішній день в Україні відбувається активний розвиток складових національної інноваційної системи і, відповідно, інноваційної інфраструктури. Як відмічається, ефективне формування та розвиток регіональних інноваційних систем повинні відбуватися в умовах підвищення конкурентоспроможності та відповідного стимулювання регіональної інноваційної діяльності [1, С. 38]. Разом з тим, внаслідок здійснення реформи децентралізації значний обсяг правових та матеріально-фінансових ресурсів із сприяння розвитку інновацій зосереджено на регіональному рівні, у зв'язку з чим, дослідження потребують повноваження органів місцевого самоврядування з питань стимулювання діяльності регіональної інноваційної системи.

Одним з найбільш поширених визначень регіональної інноваційної системи є її тлумачення як сукупності приватних фірм, державних компаній, громадських організацій, органів влади та центрів створення нових знань та їх подальшої дифузії (таких як університети, дослідницькі інститути, експериментальні лабораторії, агенції інноваційного розвитку тощо), які поєднані між собою специфічними партнерськими взаємовідносинами, що сприяють інтенсифікації інноваційної діяльності та, як наслідок, підвищенню рівня конкурентоспроможності регіону[2]. Ключовою метою формування регіональної інноваційної системи є сприяння активізації регіональної інноваційної діяльності та підвищення рівня конкурентоспроможності регіону.

Інноваційною інфраструктурою як складовій регіональної інноваційної системи є сукупність підприємств, організацій, установ, їх об'єднань, асоціацій будь-якої форми власності, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності (фінансові, консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні тощо).

Регіональна інноваційна система включає в себе більшість поіменованих в законодавстві структур: наукові парки, бізнес інкубатори, стартап-центри, спеціалізовані центри при закладах вищої освіти, біржу стартапів тощо. Разом з тим такі суб'єкти можуть здійснювати діяльність як самостійно, так і у складі наукових парків. Перший варіант є більш продуктивним, оскільки надає ширі можливості для вибору власної моделі надання послуг та регулювання діяльності. Такі суб'єкти, зазвичай, створюються органами місцевого самоврядування.

Інноваційний центр як складову інноваційної структури можливо віднести до обох груп інноваційних організацій, тобто, це:

- юридична особа будь якої організаційно-правової форми, що створена відповідно до законодавства;
- договірне об'єднання.

Разом з тим, розвиток інноваційних центрів вимагає державного втручання в законодавче та адміністративне регулювання регіонального розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

Нормативно-правові акти України передбачають можливість активного сприяння органів місцевого самоврядування розвитку та функціонуванню суб'єктів регіональної інноваційної інфраструктури, в тому числі інноваційних центрів, як однієї з найбільш поширеної її форм.

Так, відповідно до ст. 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» окремі питання виключної компетенції сільських, селищних, міських рад можуть бути застосовані для розвитку інновацій. Зокрема:

- 1) прийняття рішень про об'єднання в асоціації або вступ до асоціацій, інших форм добровільних об'єднань органів місцевого самоврядування та про вихід з них;

2) затвердження програм соціально-економічного та культурного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць, цільових програм з інших питань місцевого самоврядування

3) утворення цільових фондів, затвердження положень про ці фонди[3].

Крім того, компетенцією виконавчих органів сільських, селищних, міських рад у сфері соціально-економічного і культурного розвитку, планування та обліку передбачені:

1) підготовка програм соціально-економічного та культурного розвитку сіл, селищ, міст, цільових програм з інших питань самоврядування, подання їх на затвердження ради, організація їх виконання; подання раді звітів про хід і результати виконання цих програм;

2) забезпечення збалансованого економічного та соціального розвитку відповідної території, ефективного використання природних, трудових і фінансових ресурсів;

3) забезпечення складання балансів фінансових, трудових ресурсів, грошових доходів і видатків, необхідних для управління соціально-економічним і культурним розвитком відповідної території, а також визначення потреби у місцевих будівельних матеріалах, паливі;

4) залучення на договірних засадах підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності до участі в комплексному соціально-економічному розвитку сіл, селищ, міст, координація цієї роботи на відповідній території;

5) розміщення на договірних засадах замовлень на виробництво продукції, виконання робіт (послуг), необхідних для територіальної громади, на підприємствах, в установах та організаціях.

На сьогоднішній день в якості прикладу інноваційних центрів, співзасновником яких є органи місцевого самоврядування можна навести такі:

1. «Львівський центр інновацій» (засновник – комунальне підприємство Інститут міста).

2. Державне підприємство «Інвестиційно-інноваційний центр» (засновник – Дніпропетровська обласна державна адміністрація).

3. Комунальне підприємство "Вінницький муніципальний центр інновацій" (засновник – Вінницька міська рада).

Таким чином, можливим є стверджувати, що на теперішній час законодавцем передбачена достатня сфера повноважень щодо формування регіональних інноваційних систем та їх інфраструктури, але додатково потребується удосконалення фінансування організацій, які входять до цих систем, в тому числі бюджетного.

1. Глібо С. В., Подрез-Ряполова І. В. *Формування регіональної інноваційної системи у сучасних умовах. Сучасні проблеми розвитку права та економіки в інноваційному суспільстві* : зб. наук. пр. за матеріалами Інтернет-конференції (м. Харків, 26 лютого 2019 року) / редкол. С. В. Глібо, А. М. Любич, О. О. Дмитрик. Харків, НДІ ПЗІР НАПрН України, 2019. 154 с.

2. Доценко О. Ю. *Механізм інноваційного розвитку регіону*. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/48404352.pdf>.

3. *Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997, № 24, ст.170*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

© Гордієнко Л.П., 2019

Основним з шляхів розвитку економіки України є вибір інноваційної діяльності. На сьогоднішній день промисловість країни знаходиться на шляху виходу з кризового стану. Вплив позитивної динаміки показників, що намітилась останнім часом, її ефективне функціонування є однією з найважливіших задач для національної економіки України. Її вирішення значною мірою залежить від розвитку інноваційної діяльності і використання ефективних ринкових механізмів управління. Однак проблемний технічний і організаційний рівень виробництва та у недостатній мірі фінансування інноваційної діяльності не дають можливості повною мірою розвиватися. Одним з найбільш ефективних напрямків забезпечення ефективності промислового виробництва є пошук таких умов його функціонування, які сприяли б розвитку інноваційної діяльності, спрямованої на розробку і використання результатів наукових досліджень, що дають можливість здійснити реструктуризацію, відновлення основних виробничих засобів, удосконалювати технологію, організацію і управління виробничим процесом.

Але недолужність сучасної системи бухгалтерського обліку в нашій державі, відсутність єдиних стандартів та методичного забезпечення щодо відображення інноваційних витрат впливає на ефективність впровадження інноваційної діяльності на промислових підприємствах України. Без достатньої та достовірної інформації, яка забезпечується системою бухгалтерського обліку, ефективно управляти інноваційними витратами немає можливості.

Для піднесення інноваційної діяльності промислових підприємств в Україні та ефективного управління інноваційними процесами на підприємствах необхідно збудувати одну та науково обґрунтовану систему бухгалтерського обліку інноваційних витрат. Першорядними методичними джерелами, якими слід користуватися при відображенні в бухгалтерському обліку інноваційних витрат є Положення (стандарти) бухгалтерського обліку (далі – П(С)БО).

Аналізуючи сучасних науковців та досліджуючи нинішню законодавчу базу можна дозволити виділити певні підходи до обліку інноваційних витрат на підприємствах (Рис.1.).

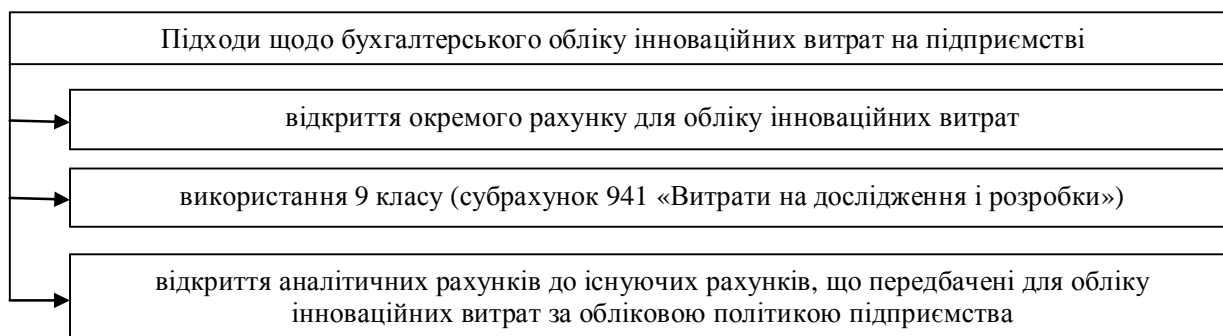

Рис.1. Підходи до бухгалтерського обліку інноваційних витрат на підприємстві.

Але, необхідно зауважити на те, що для побудови ефективної системи бухгалтерського обліку інноваційних витрат на промислових підприємствах, слід, враховувати та визначати наступні актуальні питання, такі як:

- специфіку діяльності промислового підприємства;
- особливості інновацій, термін їх впровадження на підприємстві (фінансова та технологічна складова);
- ціль, за для якої акумулюються та узагальнюється інформація про інноваційні витрати; – зміст та побудову інноваційних витрат.

Побудована на таких принципах сама система бухгалтерського обліку на промисловому підприємстві дасть змогу отримати повну та достовірну інформацію щодо інноваційних витрат у різних аспектах та використовувати її для бюджетування, організації, керування, аналізу та контролю за цими витратами на промисловому підприємстві де застосовуються інновації.

Розгляд законодавчої бази України та наукових джерел визначив, що недоліками обліку інноваційних витрат є розпорошення витрат на різних рахунках бухгалтерського обліку. Тому для усунення виявлених недоліків промисловим підприємствам бажано здійснювати облік інноваційних витрат за періодом інноваційної діяльності, а саме поділу на інноваційні витрати або використовуючи аналітичні рахунки витрат (9 клас), або при введені нематеріального активу в експлуатацію накопичені витрати списуються на рахунок 12 «Нематеріальні активи».

У зв'язку з різноманітністю інновацій, специфікою та тривалим терміном їх впровадження на сьогоднішній час не існує єдиного підходу до відображення в бухгалтерському обліку інноваційних витрат: непередбачені синтетичні рахунки, які б враховували специфіку інноваційних процесів, не розроблені регістри бухгалтерського обліку, відсутня звітність, яка надавала б необхідну інформацію стосовно групування даних витрат. Для розвитку інноваційної діяльності промислових підприємств та ефективного управління інноваційними процесами необхідно збудувати єдину та науково обґрунтовану систему бухгалтерського обліку інноваційних витрат в Україні.

Тому, на сьогоднішній день питання створення методичного забезпечення та інформаційно-аналітичної бази щодо відображення в бухгалтерському обліку інноваційних витрат на промисловому підприємстві в Україні є відкритим питанням. Бажано вважати, що раціонально організована система аналітичного обліку на промисловому підприємстві дозволить систематизувати всю облікову інформацію про інноваційні витрати, що в свою чергу, санкціонує використовувати її для проведення аналізу та прийняття ефективних управлінських рішень щодо впровадження інноваційної діяльності або окремих елементів цієї діяльності на промисловому підприємстві.

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ВЕНЧУРНОГО ІНВЕСТИВАННЯ ЯК МЕТОДУ ФІНАНСУВАННЯ СТАРТАПІВ

© Драла Р.І., Партин Г.О., 2019

На світовому ринку постійно з'являються нові проекти, які потребують коштів для їхньої реалізації. Однак через те, що ці проекти часто є високоризиковими, класичні способи залучення коштів для їх фінансування недоступні. Відтак, на початкових етапах реалізації інноваційних проектів чи створення стартапів, після завершення власних заощаджень, виникає питання вибору інших джерел і методів фінансування. Основними можливими методами залучення фінансових ресурсів можуть бути: краудфандинг, IPO, ICO, кошти бізнес-ангелів, венчурне інвестування. З поміж перерахованих вище саме венчурне інвестування є має найкращі перспективи для широкого використання.

Венчурне інвестування — це система вкладень коштів у нові ідеї та проекти, головна відмінність якої від традиційного інвестування чи кредитування полягає в тому, що фінансові ресурси для розвитку певного проекту надаються без будь-якого матеріального забезпечення з боку отримувача ресурсів [1, с. 91].

Згідно статистичних даних українські технологічні стартапи в 2017 році уклали переважну більшість угод і залучили найбільший обсяг коштів саме від венчурних інвестицій. Також варто зазначити, що загальний обсяг залучених фінансових ресурсів від ICO та приватних інвестицій практично в два рази менший за обсяг коштів, отриманих від венчурних інвестицій [5].

Питання діяльності венчурних фондів на території України регулює закон України “Про інститути спільного інвестування” та Податковий кодекс України. В табл. 1 представлено динаміку кількості, вартості активів та вартості чистих активів українських венчурних фондів починаючи з 2012 року. Статистичні дані засвідчують, що в останні роки спостерігається чітка тенденція до скорочення кількості таких фондів. Хоч вартість активів та чистих активів венчурних фондів зростала, не варто забувати про значне знецінення національної грошової одиниці та високий темп інфляції в Україні протягом аналізованого періоду. Водночас, не зважаючи на ці негативні тенденції вітчизняні венчурні фонди сьогодні володіють достатніми обсягами активів для фінансування інноваційних проектів.

Таблиця 1

Показники діяльності венчурних фондів в Україні за 2012-2018 роки

Показник	Роки						
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Кількість венчурних фондів, од	829	861	846	803	765	748	740
Вартість активів, млн. грн.	145912,3	168183,4	195433,2	225540,9	222138,5	254957,9	283620,7
Вартість чистих активів, млн. грн.	129498,4	149880,8	170038,1	189908,7	180662,6	205184,6	224406,8

В українських реаліях значна частина венчурних фондів не переслідує мету інвестувати в інновації. Часто фонди є учасниками схем, створених з метою оптимізації витрат і зменшення податкового навантаження в будівельному, аграрному та фінансовому секторах економіки [3].

Аргументом на користь цієї думки є тенденція до зменшення обсягів цінних паперів в структурі активів венчурних фондів (див. табл. 2). З представлених даних видно, що обсяги інших активів фондів протягом аналізованих років мають стійку тенденцію до збільшення. До цих активів належить дебіторська заборгованість, корпоративні права, позики компаніям [2, с. 395]. Зазначена динаміка обсягів інших активів зумовлена недосконалістю законодавчих вимог щодо розкриття інформації про них, а також специфікою діяльності венчурних фондів.

Структура активів венчурних інститутів спільного інвестування в Україні за 2012–2018 роки, %

Структура активів	Період						
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Інші активи (у т. ч. ДЗ)	64,1369	66,5667	68,9609	75,6455	74,2598	80,1198	83,6708
Нерухомість	2,4737	2,4575	2,2215	2,7145	2,8653	2,6821	3,4986
Грошові кошти та банківські депозити	2,1996	2,2992	1,4987	1,4365	1,3874	1,3383	1,2123
Банківські метали	0,0092	0,0031	0,0058	0,0024	0,0002	0,0012	0,0009
Облігації державні	0,0456	0,0103	0,0457	0,0456	0,0697	0,0407	0,0748
Акції	11,4717	11,4941	15,1715	10,4670	11,9294	7,8500	4,4776
Облігації підприємств	7,0782	6,3308	4,0801	3,8144	3,6947	3,0623	3,0590
Векселі	12,4667	10,4996	7,9645	5,8328	5,6789	4,5665	3,6639
Заставні	0,0000	0,0525	0,0112	0,0090	0,0057	0,0027	0,0004
Інші ЦП	0,1185	0,2861	0,0400	0,0323	0,1089	0,3365	0,3417

Не зважаючи на існуючі проблеми, за останні роки відбуваються позитивні зміни у фінансуванні інновацій венчурними компаніями. За результатами огляду української асоціації венчурного та приватного капіталу UVCA в 2017 році технологічні проекти отримали 259 млн. дол., що втричі більше ніж у попередньому році і може свідчити про зростання зацікавленості до українських стартапів. Водночас, варто зазначити, що при збільшенні обсягів інвестування коштів, кількість угод порівняно з попереднім періодом майже не змінилася.

Найважливішими чинниками, на які звертають увагу венчурні інвестори при прийнятті рішення щодо інвестування коштів у стартапи по мірі зменшення їх значення є:

- командна кооперація і здібності;
- вирішення стартапом певної проблеми;
- унікальність, інноваційність продукту;
- обсяги ринку;
- можливість масштабування прибутку;
- конкурентна перевага;
- фінансові показники [5].

Отже, не дивлячись на те, що венчурні фонди в Україні мають свою специфіку функціонування, венчурний капітал є важливим методом залучення фінансових ресурсів для стартапів і в перспективі може стати ефективним інструментом інноваційного розвитку економіки держави.

1. Веремієнко А. С. Місце та сутність венчурних інвестиційних фондів серед інститутів спільного інвестування в Україні [Електронний ресурс] / А. С. Веремієнко // *Економіка та держава*. – 2017. – № 6. – С. 90-93

2. Мордань, Є.Ю. Венчурне інвестування в Україні та світі: сучасні тенденції та особливості розвитку [Електронний ресурс] / Є.Ю. Мордань, Ю. В. Відменко, Ж.О. Кобець // *Інфраструктура ринку*. – Причорноморським науково-дослідним інститутом економіки та інновацій, 2018. – № 17. – С. 391-399

3. Носова Є. А. Сучасний стан та особливості функціонування венчурних інвестиційних фондів в Україні [Електронний ресурс] / Є. А. Є. А.Носова, Д. Б. Могге // *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. — 2017. — №3. — Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5491>

4. Українська Асоціація Інвестиційного Бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uaib.com.ua>

5. *Ukrainian Venture Capital and Private Equity Overview 2017* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uvca.eu/en/news/ukrainian-venture-capital-and-private-equity-overview-2017>

КРЕАТИВНЕ МИСЛЕННЯ ЯК ФАКТОР РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ СТАРТАПІВ

© Іванова Н.Ю., Корольова О.О., 2019

Ми живемо в нестабільному, невизначеному, складному та неоднозначному світі. Тому питання інноваційного розвитку є визначальним у подальшій долі України. Через скрутне економіко-політичне становище не всі інструменти інноваційного розвитку доступні для нашої держави. Однак, такий інструмент інноваційної політики як стимулювання розвитку стартапів, є доступним, доцільним та оптимальним для українських реалій.

Як показали дослідження, існують різні визначення стартап – компаній. Однак попри різні формулювання, у центрі поняття «стартап» є поняття інновація. В свою чергу, стартап є інструментом практичного виведення інновації на ринок.

Для вирішення проблеми ресурсного забезпечення розвитку стартапів доцільно розглянути етапи життєвого циклу стартапу. Найчастіше використовується скорочена класифікація стадій розвитку стартапів, згідно якої стартап проходить в своєму розвитку 5 стадій: посівну стадію (seed stage), стадію запуску (startup stage), стадію зростання (growth stage), стадію розширення (expansion stage) і стадію «виходу» (exit stage).

Як показує досвід, перші 2 – 3 роки стартап потребує значно більше грошей, ніж може заробити. Це і є перша фаза життєвого циклу, так звана «мертва зона», коли стартап просто поглинає ресурси не маючи ніякої рентабельності. На відміну від традиційного бізнесу стартап не може обійтись без сторонньої допомоги. Отже, єдиним виходом для стартапера є пошук інвестора, котрий погодиться вкласти гроші в обмін на частину справи. Інвестор не є кредитором, він є партнером, котрий розділяє ризики. Інвестиції не треба повертати, але в обмін на них засновник втрачає суверенітет своєї справи й мусить приймати рішення, узгоджені з інвестором. Ризики, пов'язані з веденням інноваційного бізнесу, настільки високі, що розвинулась специфічна інфраструктура інституцій-учасників інноваційного процесу, до якої можна віднести бізнес-інкубатори, бізнес-янголів та венчурні фонди.

Однак, існує ще одна можливість, яка може допомогти вирішити проблему ресурсного забезпечення стартапів. Це – креативне мислення. Саме креативне мислення є тим ресурсом, який дозволяє не тільки визначити фактори, необхідні для успішної реалізації проекту, не тільки згенерувати креативні ідеї і вибрати найбільш прийнятну для реалізації, не тільки виявити загрози і ризики, які можуть виникнути під час реалізації ідеї, але й і уникнути обмеження, які заважають успішній реалізації проекту.

Чотирьох річний досвід викладання дисципліни «Креативне мислення» дозволяє стверджувати про наявність технік, які спрямовані саме на пошук:

- креативних рішень, які дозволяють реалізувати ідею взагалі без залучення інвестицій, або ці інвестиції мізерні;
- креативних рішень, які дозволяють уникнути інші ресурсні обмеження.

ЦИФРОВІ ВИКЛИКИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ: ПРОБЛЕМА КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

© Жуковська В.М., 2019

Експонеціальне зростання технологій змінює соціально-економічне буття та ментальність суспільства.

Об'єктивна необхідність інноваційних можливостей кадрового складу підприємства має важливе значення при формуванні й реалізації бізнес-стратегії. Якщо звернутись до зарубіжного hr-досвіду компаній лідерів, кадрові функції зазнають серйозних змін. І ключова їх роль полягає у забезпеченні цифрової трансформації не тільки у рутинних процесах підбору, звільнення, оцінювання, навчання, а й управління кар'єрним та інноваційним потенціалом працівників. Не менш важливим фактором ефективного використання цифрових технологій є різноманіття форм зайнятості у бізнес проектах та професійна переорієнтація у багатьох галузях з використанням соціальних медіа та інформаційних платформ.

Нині роботодавці (підприємці малого і середнього бізнесу) стикаються з проблемою недостатнього залучення кадрів, слабкою базою матеріального стимулювання кадрового потенціалу. Тому формування нестандартних стратегій залучення персоналу стає додатковою конкурентною перевагою у боротьбі за прихильність нових кандидатів, випускників закладів вищої освіти. Втім, фахівці стверджують, що віддача від вже працюючих працівників на основі їх неперервного навчання є вищою, ніж залучення нових, і тому не менш стратегічно важливим залишається утримання залучених працівників.

Грунтуючись на дослідженні практичного досвіду розвитку інноваційного потенціалу мережевих підприємств роздрібної торгівлі, зроблено висновок про активність впровадження соціоекологічних стандартів управління, що спрямовано на посилення конкурентних переваг. Разом з тим, це вимагає розвитку інноваційної інфраструктури для забезпечення підтримки бізнесу на місцевому рівні й партнерського узгодження зацікавлених сторін у практичній реалізації різнопланових проектів, що пов'язані із логістикою екотоварів та роздільної утилізації відходів підприємств торгівлі.

Щоб інтегрувати свої бізнес-функції для досягнення високої ефективності та продуктивності підприємства оновлюють програмне забезпечення ERP-системи (або окремі модулі) на базі хмари. Зважаючи на зростання глобальної конкуренції за кваліфіковані ресурси, потребують інноваційної готовності викладацький склад університетів щодо забезпечення формування цифрових компетенцій у програмах підготовки фахівців та стартапах.

Форсовані кроки підприємств до інноваційного розвитку є одним з пріоритетів забезпечення їх конкурентної переваги та унікальності. Попередження ризиків кадрового забезпечення сприятимуть стратегічні заходи підприємств, що спрямовані: а) на підвищення привабливості hr-бренду роботодавця; б) використання соціальних медіа і реферальних програм якісного найму працівників; в) узгодження соціокультурних цінностей підприємства, їх трансформація потребам бізнесу; г) посилення партнерських зв'язків із органами місцевого самоврядування, вищими закладами освіти України.

ПІДВИЩЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СТАРТАПІВ НА ОСНОВІ УДОСКОНАЛЕННЯ АНАЛІЗУ РИЗИКІВ

© Квасній М.М., 2019

В умовах нестабільного та мінливого сучасного ринку підприємці шукають нові ідеї, можливості та підходи, щоб використати їх у веденні бізнесу. Стартапи виступають новою перспективною формою ведення бізнесу в Україні. Саме за допомогою розвитку спартап-компаній в Україні вирішується питання малого та середнього бізнесу, які в подальшому стануть великими компаніями та матимуть наукоємну продукцію і розвинений підприємницький сектор.

Незважаючи на нестабільну економічну і політичну ситуації та інші несприятливі чинники в Україні, українці розробляють успішні спартапи. Сьогодні налічується приблизно 3000 стартап-компаній в Україні. Зростання кількості стартап-компаній відбувається за допомогою міжнародних та локальних інвесторів. Звісно, не можна сказати, що абсолютно всі компанії є лідерами на ринку. Найбільш успішними є стартап-компанії зайняті в ІТ-сфері.

Сьогодні, в умовах стрімкого розвитку технологій та ринкового середовища, ведення бізнесу стає водночас цікавим та надто ризиковим, особливо, якщо бізнес претендує на хоча б тимчасове створення та існування абсолютно нового продукту, послуги тощо. Нові проекти та ідеї часто не доживають до стадії втілення, не говорячи вже про стадію прибутковості та розвитку. Отже, ризиковість стає однією із основних характеристик стартапу [1].

Більшість підприємців вважають ризик виключно негативним явищем і намагаються всіма можливими способами знизити чи взагалі виключити його можливість. Оскільки капіталовкладення в нові проекти завжди пов'язані з рядом досить високих ризиків, вкладнику набагато простіше буде їх оцінити, якщо він буде мати хоча б приблизне уявлення про галузь, в якій розвиватиметься проект його партнерів. І сама суть підприємництва, значною мірою полягає саме в тому, щоб йти на стратегічний ризик, мінімізуючи при цьому інші ризики. Складність стратегічних ризиків полягає в тому, що вони повинні бути проактивними, вимірюваними і керованими.

Цікава ідея – це ще далеко не все. Тому 70, а іноді і 80% стартапів виявляються нерентабельними і збитковими. Близько 60%, на перший погляд, вдалих стартапів розпадаються через внутрішні конфлікти і відсутність чіткого злагодженого менеджменту. Початківці стартапери, якими би креативними не були, не володіють достатнім досвідом підприємництва. Це також фактор ризику. Хоча, цілком керований. Так, наприклад, одним з видів інвестування в стартапи є організація навчання молодих стартаперів. Надалі такий внесок повертається до інвестора певним відсотком прибутку [2].

Для успішності стартапу необхідно мінімізувати ризики різними методами, зокрема, через, особисте спілкування з командою стартаперів, вивчення бізнес-плану та іншої документації, наявність патентів на нові ідеї, оформлення офіційної угоди. Оптимізація ризиків найбільш недооцінена частина презентації проекту, але вона одна з найважливіших для інвестора. Мало хто із стартаперів займається системним ризик-аналізом, в той час як наявність такого аналізу є показником зрілості підприємця [3].

Починаючи аналізувати ризики, можна автоматично зменшувати ймовірність їх виникнення. Наприклад, аналіз ризику браку інвестицій в обладнання через стрибок курсу долара оцінюється досить ймовірно, але його вплив на стартап дуже серйозний. Оцінка ризиків здатна змусити приймати креативні рішення, що оберігають бізнес [3].

Високий ступінь ризику реалізації стартап-проекту підтверджується даними звіту "Startup Genome Report", опублікованого за результатами дослідження більш ніж 3 200 стартапів. Згідно дослідженню, більше 90% стартапів перестають існувати, причому причиною є скоріше самознищення, ніж суворая конкуренція. Більш того, ті 10% успішних стартапів хоча б раз перебували за крок від краху.

Вищевказана статистика «смертності» стартапів підтверджується даними дослідження CB Insights, що опублікував 20 найчастіших причин невдачі стартапів [2].

Найчастішою причиною провалу є аж ніяк не брак коштів, а створення рішення для неіснуючої проблеми. Зазвичай це відбувається в разі, якщо засновнику прийшла в голову ідея про те, як вирішити будь-яку проблему і, замість того, щоб з'ясувати, чи є така проблема у цільової аудиторії насправді, він відразу починає займатися створенням продукту. Після завершення робіт над продуктом, засновник часто виявляє, що проблеми не існує взагалі, або користувачі не готові платити за її рішення, або є альтернативні рішення, які повністю влаштовують користувачів.

Фінансові труднощі стали нездоланим бар'єром для 29% респондентів, однак слід помітити, що акцент у цьому пункті робиться швидше на нераціональне витрачання наявних засобів і, як наслідок, брак ресурсів для подальшого розвитку, ніж відсутність яких би то не було фінансів [2].

Склад команди, у членів якої відсутні необхідні для запуску стартапу компетенції, став третьою за значимістю причиною загибелі стартапів. Ця причина є актуальною, оскільки часто засновники є колегами або однокурсниками, а значить, мають схожі набори знань і навичок. Так стартап, заснований програмістами, навряд чи стане успішним, якщо в команду не буде запрошений маркетолог і фахівець з продажу.

Вибір невірної цінової політики і нездатність її своєчасно скоригувати також може стати серйозною проблемою для проекту. Особливий інтерес представляють випадки з надмірно низькою ціною. Найчастіше засновники встановлюють низьку ціну на свій продукт з метою залучення якомога більшої числа нових клієнтів. Однак, подібна цінова політика, по-перше, не дозволяє перевірити бізнес-модель, оскільки не дає інформації про те, чи готові користувачі купувати продукт за адекватною ціною чи тільки за заниженою, а, по-друге, може привести до відтоку клієнтів у разі підвищення ціни.

Стартап також ризикує створити «недружній продукт», іншими словами, продукт, який вирішує актуальну для цільової аудиторії проблему, але спосіб вирішення залишає бажати кращого.

Однією з причин того, що стартап перестав існувати, стала неможливість масштабувати вибрану бізнес-модель. Таке відбувається в разі, якщо ринок був неправильно оцінений і, насправді він значно менший, або, якщо масштабування бізнес-моделі призводить до збільшення витрат, що робить проект нерентабельним.

Розбіжності між членами команди, а також розбіжності між командою і інвестором можуть привести проект до загибелі. Розбіжності можуть погіршити інші причини провалу стартапів, такі, як втрата інтересу до проекту у одного із засновників або всієї команди, а також вигорання – неможливість займатися проектом в силу фізичного і морального виснаження, особливо актуальна причина для тих, хто поєднує стартапи і іншу діяльність.

Нездатність змінити курс, наприклад, кардинально поміняти продукт, бізнес-модель або переорієнтуватися на іншу аудиторію також є однією з причин провалу стартапу [2].

Практична значимість такої класифікації полягає в тому, що її застосування дозволить стартапу аналізувати ризики системно, піддаючи аналізу кожен ризикову область. Крім того, аналіз ризиків, проведений із застосуванням даної класифікації, буде наочно демонструвати області високих ризиків, а значить і напрямки, по яким проект потенційно «відстає в розвитку». Таким чином, засновники зможуть своєчасно виявити проблемні напрямки і вжити заходи щодо коригування темпів розвитку стартапу по тому чи іншого напрямку. Отже, стартап потребує методології і рекомендацій по управлінню ризиками, які враховують його специфіку. Розробка і впровадження подібних практик ризик-менеджменту в управлінні стартапами, зокрема проведення аналізу ризиків за областями їх виникнення, дозволить знизити число стартапів, що не досягають успіху.

1. Peter Thiel, Blake Mastersd, "Zero to One: Notes on Startups, or How to Build the Future", 2014.

2. *The Top 20 Reasons Startups Fail*, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.cbinsights.com/research-reports/The-20-Reasons-Startups-Fail.pdf>

3. Damodaran, A. *Strategic risk taking: a framework for risk management* / A. Damodaran. – New Jearsy : Pearson Education, Inc., 2008. – 388 p.

ОЦІНЮВАННЯ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИ ФОРМУВАННІ МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

© Коваль З.О., 2019

Важливою умовою започаткування та ефективного функціонування підприємств є наявність достатнього ресурсного забезпечення їхньої діяльності. Оскільки маркетингова стратегія є довгостроковим планом діяльності підприємства, то врахування в процесі її розроблення наявного ресурсного забезпечення та співвідношення з потребою у ресурсах створює передумови для ефективної реалізації цієї стратегії. Крім цього, оптимізація ресурсного забезпечення з врахуванням виробничого, кадрового, фінансового, інформаційного, інноваційного та інших складових економічного підприємства дає змогу передбачити і оцінити переваги окремих варіантів стратегій та загрози які можуть виникнути на шляху її реалізації, обрати найкращий варіант стратегії.

Врахувати ресурсне забезпечення при формуванні маркетингової стратегії підприємства дає змогу застосування запропонованої економіко-математичної моделі:

$$f(x_1, x_2, x_3, \dots, x_n) \rightarrow \max \begin{cases} p_1(x_1, x_2, \dots, x_n) \leq R_1, \\ \dots \\ p_k(x_1, x_2, \dots, x_n) \leq R_k, \\ x_1, x_2, \dots, x_n \geq 0. \end{cases}$$

де x_i – параметри, які визначають ефективність маркетингової стратегії підприємства, зокрема: x_1 – кадрове забезпечення; x_2 – матеріально-сировинне забезпечення; x_3 – фінансове забезпечення; x_n – інші параметри, наприклад, інноваційне, інформаційне, техніко-технологічне забезпечення тощо; R_i – обмеження, які накладаються для забезпечення процесу реалізації маркетингової стратегії, наприклад: R_1 – кадровий потенціал; R_2 – виробничий потенціал; R_3 – інноваційний потенціал; R_4 – виробнича потужність підприємства; R_5 – місткість ринку; R_6 – бюджет маркетингової кампанії; R_k – інші обмеження ресурсів; P_i – функція розрахунку значення відповідного параметру, $i=1, k$; $f(x_1, x_2, x_3, \dots, x_n)$ – функція мети призначена для формування оптимального показника ефективності маркетингової стратегії на певному етапі її реалізації.

Застосування запропонованої моделі для оцінювання ресурсного забезпечення підприємства у процесі формування його маркетингової стратегії має теоретичне та практичне значення, оскільки результатами цього є: значне поглиблення аналізу завдяки встановленню обмежень ресурсів у формуванні рівня ефективності маркетингової стратегії; розширення знань про характер і форму взаємозв'язків між параметрами, що характеризують наявність, якість, рух та ефективність використання ресурсного забезпечення та показниками ефективності реалізації маркетингової стратегії; оцінка та виявлення певних закономірностей впливів факторів, що характеризують використання ресурсів, на формування показника ефективності маркетингової стратегії; визначення прихованих резервів покращення застосування ресурсів підприємства під час реалізації маркетингової стратегії. Запропонована методика дасть змогу оцінити ефективність маркетингової стратегії підприємства за показниками обсягу залучених ресурсів для реалізації стратегії і терміну отримання бажаного результату.

1. Chukhrai N.I., Koval Z.O. *Essence and classification of assessment methods for marketingstrategies' efficiency of cost-oriented enterprises* / N.I. Chukhrai., Z.O Koval // Volume 145, Issue 7, 2013, pp. 118-129.

2. Koval Z.O. *Evaluation indicators of the marketing strategies efficiency of value-based enterprises* / N.I. Chukhrai., Z.O Koval // Economics, entrepreneurship, management. – 2016. – Vol. 3, Num. 1. – pp.. 35-40.

3. Koval Z.O. *The marketing strategies of interprises with value-oriented management: the socio-ecological aspect* / Z.O. Koval // *Accounting and analytical support of the management system of an enterprise: collective monograph* / Edited by: prof. A. Zahorodniy and prof. H. Ronek. – Lviv: Publishing House of Lviv Polytechnic, 2014. – pp. 281-294.

“ЕКОНОМІЧНА ІНЖЕНЕРІЯ” ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ВИСОКОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

© Ковтун О. І., 2019 рік

Оскільки діяльність підприємства, як певний цілеспрямований процес, здійснюється на основі наперед сформульованих задумів і планів його успіх у бізнесі не є випадковим результатом навіть в умовах високої невизначеності. Він зумовлений прийняттям продуманих господарських рішень, які між собою повинні бути взаємопов'язані і взаємообумовлені і ґрунтуватися на певних критеріях, а саме, як на нашу думку, на комплексній оцінці ризиків. Цьому має слугувати певний інструментарій. В якості такого інструментарію ми пропонуємо на розгляд феномен “економічної інженерії”, який втілюється в моделюванні поведінки господарюючого суб'єкта власне на основі оцінки ризиків альтернативних рішень щодо ключових питань його функціонування та розвитку, зокрема щодо вибору виду бізнесу, функціональної форми його здійснення, ширини і глибини спеціалізації, диференціації або диверсифікації, способів отримання конкурентних переваг, позицій на ринку, напрямів розвитку тощо, за врахування системи факторів, які впливають на ці рішення (на вибір альтернатив рішень). Особливо актуальним це питання (моделювання поведінки) є для стартапів (організацій, що створюють новий продукт або послугу в умовах високої невизначеності).

"Економічна інженерія" формуватиме стратегічний контекст діяльності підприємства шляхом визначення й оцінки його можливостей та ризиків сприймати зміни в середовищі та ефективно реагувати на них в процесі реалізації довгострокових глобальних цілей за допомогою альтернативних стратегічних рішень щодо того як розвивати бізнес в цілому і окремі його напрямки, як протидіяти конкурентам, яке місце зайняти на ринку тощо.

А формалізованим результатом, продуктом “економічної інженерії” в нашому баченні є розробка стратегії, яка на наш погляд є логікою бізнесової поведінки господарюючого суб'єкта щодо ключових питань його функціонування та розвитку, яка вибудована на основі оцінки ризику альтернативних варіантів такої поведінки, яка (оцінка) своєю чергою враховує сильні (переваги) та слабкі (недоліки) сторони суб'єкта господарювання, можливості і загрози, які існують для нього в зовнішньому оточенні [1, С.19-20]. Така логічна модель поведінки, як продукт “економічної інженерії”, передбачає спеціалізований аналіз стану та змін зовнішнього середовища і внутрішнього потенціалу підприємства, оцінку ризиків та можливостей.

Стратегічні рішення (вказівки) щодо діяльності і розвитку підприємства (а власне вони, їх комплекс складають конкретний зміст продукту "економічної інженерії", втіленому у формі стратегічного плану і набору підприємства) є концептуальними і стосуються вибору: а) видів, сфер і напрямків (галузей та ринків) діяльності підприємства та їх конфігурації, поєднання (в межах так званого господарського портфеля з метою його оптимізації); б) підходів до забезпечення його конкурентної переваги в галузях і на ринках діяльності (мінімізація витрат, диференціація, їх комбінування в межах усього ринку чи його певного, сфокусованого сегменту); в) напрямів (інтенсифікація, інтеграція, диверсифікація, скорочення тощо) його розвитку в майбутньому.

Стратегічні рішення завжди повинні бути обґрунтовані з точки зору оцінки ризиків і спрямовані на забезпечення майбутньої прибутковості підприємства. Для охоплення усієї сукупності можливих позицій (характеристик, параметрів), за якими доцільно здійснити оцінку ризиків, щоб адекватно і точно окреслити оптимальну стратегічну лінію поведінки та сконструювати сценарій розвитку (стратегічне бачення) найкраще застосовувати метод морфологічного аналізу, який був розроблений та запроваджений до використання в 40-их роках ХХ сторіччя в США в галузі ракетобудування швейцарським вченим-дослідником Фріцом Цвіккі. Метод морфологічного аналізу ґрунтується на побудові відповідної матриці[2, С.22-24].

Морфологічна матриця Цвіккі, в рамках ідеї “економічної інженерії” як найкраще слугуватиме визначенню оптимальної лінії поведінки щодо різних аспектів ведення бізнесу із найменшими ризиками ризику із можливих альтернатив.

Таким чином “економічна інженерія” полягає у виборі певної альтернативи господарських рішень щодо ключових питань функціонування та розвитку підприємства та його бізнесу в динамічному ринковому середовищі на основі оцінки їх ризиків, оскільки власне від ризиків цих рішень залежить довготривала прибутковість підприємства.

Так як ризик неможливості реалізувати певне альтернативне стратегічне рішення (чи обрану стратегію) існує завжди, оскільки не можливо повністю усунути причини небажаних результатів, тому слід обрати такі стратегічні рішення, які б забезпечували компромісний рівень ризику, тобто прийнятний рівень ризику. Прийнятний ризик – це той ризик, який відповідає певному балансу між очікуваною вигодою і загрозою втрат. У процесі прийняття стратегічних рішень прийнятний ризик має обґрунтовуватися (забезпечуватися, закладатися) через процедури: 1) оцінки ризику; 2) управління ризиком. Оцінка ризику має охоплювати таку сукупність процедур: аналізу ризику; ідентифікації джерел його виникнення; визначення можливих наслідків і питомої ваги в них факторів ризику. Оцінка ризику окремих стратегічних рішень зокрема та стратегії підприємства загалом, яка представляє собою власне логічну модель поведінки підприємства в зовнішньому середовищі в довготривалому періоді на основі оцінки ризиків, має передбачати такі процедури: вивчення джерел його виникнення; вивчення зовнішніх і внутрішніх факторів ризику; побудову і аналіз сценаріїв, схем розвитку підприємства за дії тих чи інших факторів; встановлення взаємозв'язків між факторами і показниками оцінки ризику та їх розрахунок. Управління ризиком включає розробку і реалізацію обґрунтованих рекомендацій і заходів, спрямованих на зменшення початкового рівня ризику до задовільного фінального рівня. Управління ризиком має ґрунтуватися на: результаті оцінки ризику; аналізі потенціалу підприємства і середовища його функціонування; чинній нормативній базі; маркетингових та соціальних дослідженнях і на певних методах. А оскільки кожне альтернативне стратегічне рішення (кожен із видів стратегії) націлений на зміну відповідного потенціалу підприємства, то показник ризику повинен характеризувати можливі відхилення від запланованого приросту того чи іншого потенціалу.

Кількісну оцінку ризику слід проводити на підставі ймовірних розрахунків (розрахунків ймовірних показників). Міра ризику може оцінюватись можливими й очікуваними збитками: якщо несприятливі наслідки малоімовірні, то і ризик малий; малий ризик існує і при великій ймовірності малих збитків. При цьому міра допустимого (прийняттого) ризику альтернативного стратегічного рішення (альтернативної стратегії) має визначатися з урахуванням таких параметрів, як: обсяги основних фондів; обсяги власного капіталу і виробництва; рівень рентабельності; фінансовий стан підприємства; ліквідність.

Щодо технології оцінки ризику, то при розрахунку ризику: по-перше, має визначатися величина обсягу збитків чи прибутків; по-друге, має враховуватися ймовірність несприятливих чи сприятливих обставин їх отримання[3, С.221-222].

Ймовірність настання певної події може бути виражена об'єктивним і суб'єктивним методом: об'єктивний метод, ґрунтується на обчисленні частоти, з якою в минулому відбувалась аналогічна подія; суб'єктивний метод – ґрунтується на використанні оцінок та критеріїв, які витікають із суб'єктивних припущень експертів та консультантів.

В абсолютному виразі ризик виступає як величина можливих збитків.

Найпростішим показником є коефіцієнт ризику щодо короткотермінового прогнозу: $(1-p)$ – ймовірність того, що прогноз не справдиться, де p – ймовірність достовірності прогнозу.

А абсолютна величина ризику (W) розраховується таким чином:

$$W = P_n * X \quad (1),$$

де X – величина збитків; P_n – ймовірність невдачі (з достатнім ступенем точності обчислюється на основі статистичних даних).

Отже, щоб визначити ризик кількісно, необхідно знати всі можливі наслідки конкретної негативної події та ймовірність її появи. А для цього доцільно використовувати математичне

сподівання події $M(x)$. Математичне сподівання, пов'язане з невизначеною ситуацією, є середньозваженим усіх можливих результатів, де ймовірність кожного з них виступає як частота відповідного значення. Математичне сподівання M дискретної випадкової величини x (вимірює середній очікуваний ризик) розраховується за формулою:

$$M(x) = \sum_{i=1}^n x_i p_i \quad (2),$$

де x_i – значення випадкової величини; p_i – її ймовірність.

Якщо випадкова величина x неперервна на інтервалі $[a; b]$, а $f(x)$ – функція щільності, то формула для математичного сподівання має вигляд:

$$M(x) = \int_a^b x \cdot f(x) \cdot dx \quad (3).$$

До речі, при вимірюванні ризику широко використовується дисперсійний підхід. А дисперсією випадкової величини “ x ” називають математичне сподівання квадратів відхилень випадкової величини “ x ” від математичного сподівання $M(x)$.

При визначенні ризику у відносному виразі виходять з того, що можливі збитки повинні бути віднесені до деякої бази (вартості основних і оборотних фондів підприємства або майбутнього доходу від його діяльності). Відносними показниками оцінки ризику є:

а) коефіцієнт ризику (W):

$$W = X / K \quad (4),$$

де X – максимально можливий обсяг збитків; K – обсяг власних фінансових ресурсів підприємства;

б) коефіцієнт варіації (тобто співвідношення середньоквадратичних відхилень доходів до відповідних величин математичного сподівання доходів):

$$V = \sigma(x) / M(x) \quad (5).$$

Цей коефіцієнт варіації доцільно використовувати при виявленні факту ризикованості інвестицій у проекти щодо сподіваних доходів, тобто, коли вкладення в проект відомі, а можливі доходи в майбутньому невідомі.

1. Ковтун О. І. Про методологію формування стратегії підприємства / Ковтун О.І.; // *Економіка України*, 2014, № 9. – 19-34.

2. Ковтун О. І. Інноваційні стратегії в системі забезпечення конкурентоспроможності для вітчизняних підприємств: теоретико-методологічні засади формування та реалізації / Ковтун О.І. – Львів: Видавництво ЛКА, 2013. – 352 с.

3. Ковтун О. І. Стратегія підприємства / О. І. Ковтун. – Львів : Новий Світ – 2000, 2006. – 388с.

ДОСЛІДНИЦЬКІ УНІВЕРСИТЕТИ ЯК ОСЕРЕДОК ЗАРОДЖЕННЯ СТАРТАПІВ

©Козленко А. С., 2019

В Україні в умовах недостатнього розвитку інноваційної інфраструктури на національному рівні – дослідницькі університети стають провідними центрами інноваційного розвитку на місцевому рівні і створюють необхідні умови для розвитку університетських стартапів.

Термін «дослідницький університет» нормативно закріплено у Законі України «Про вищу освіту» стаття 30, де визначається як національний вищий навчальний заклад, що забезпечує проривний розвиток держави в певних галузях знань за моделлю поєднання освіти, науки та інновацій, сприяє її інтеграції у світовий освітньо-науковий простір, має визнані наукові здобутки [1]. Поняття «дослідницький університет» вперше з'явився в США та використовувався для позначення невеликої групи навчальних закладів, в яких дослідницька робота проводиться найбільш інтенсивно.

В усьому світі дослідницькі університети виконують не лише освітні та виховні функції, а й генерують і комерціалізують інноваційні ідеї. Об'єм інвестицій в стартапи, які засновані випускниками 10 найкращих університетів Сполучених Штатів Америки становить близько 15,4 млрд. дол. США [2]. Тому, дослідницькі університети стають ядром інноваційної діяльності в будь-якому розвинутому суспільстві. За потрійною моделлю Г. Іцковіца три інституції – університет, бізнес і влада – прагнуть до співпраці. При цьому інноваційна складова походить не з ініціативи держави, а саме університет у поєднанні з бізнесом і державою стає головним центром для розвитку інновацій. Дослідницькі університети створюють нові технології та інновації, які актуальні для бізнесу та підтримуються державою [3, с. 6]. Основною конкурентною перевагою дослідницьких університетів в порівнянні з іншими організаціями є постійний потік молодих науковців та студентів, які у свою чергу приносять нові ідеї.

Найкращим прикладом впровадження цієї моделі в Україні є Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» та Національний університет «Львівська політехніка». У науковому парку «Київська політехніка» постійно створюють наукові розробки та нові технології, а також при університеті Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» створена екосистема «Sikorsky Challenge», яка складається із: стартап школи, фестивалю інноваційних проєктів, бізнес-інкубатора, інноваційного технологічного середовища «Sikorsky Lab», центру інтелектуальної власності та венчурних фондів [4].

Основними актуальними проблемами розвитку дослідницьких університетів є недостатнє державне фінансування дослідницьких університетів, відтік висококваліфікованих кадрів закордон, збільшення рівня освітньої міграції серед українських студентів, не налагоджена система трансферу технологій, значний розрив між освітою, наукою та бізнесом, низький рівень підприємницької освіти тощо. За таких умов особливої актуальності набуває проблема низького рівня міжнародної конкурентоспроможності українських дослідницьких університетів. За результатами рейтингування World University Rankings 2019, який оприлюднює Times Higher Education. У рейтингу представлені тисячі найкращих університетів у світі, що на сьогодні є найбільшим міжнародним рейтингом, який дозволяє оцінювати науково-дослідні університети за всіма основними оцінками: навчання, дослідження, трансфер знань та міжнародні перспективи. Тільки 4 українські університети у рейтингу присутні, але на жаль на позиції «1001+»: Національний університет «Львівська політехніка», Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Львівський національний університет імені Івана Франка та Харківський національний університет

ім. В.Н. Каразіна. У 2018 році Київський національний університет імені Тараса Шевченка розділяв позиції 801-1000 у рейтингу, а Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» взагалі не увійшов у рейтинг. У топ-20 входять найкращі університети Великої Британії та США. У рейтингу в 2019 році першу сходинку зайняв Оксфордський університет, на другій сходинці – Кембриджський університет, а на третьому місці у рейтингу – Стенфордський університет [5]. Рейтинг Times Higher Education позиціонується як рейтинг дослідницьких університетів, тому основна частина українських закладів вищої освіти автоматично до рейтингів потрапити не можуть. Університети в Україні виконують більше навчальну функцію, а не сфокусовані на науці, тому і цим пояснюється відсутність українських університетів у рейтингах. Ще з радянських часів університети та академії наук існували інституційно паралельно і відокремлено, тому в Україні університетам необхідно реформуватись і переходити до більш успішної і ефективної моделі – дослідницького типу.

Важливим завданням на шляху до інноваційного розвитку України є підвищення конкурентоспроможності саме українських дослідницьких університетів, які формують високоосвічених, ефективних та інноваційних фахівців, які в свою чергу створюють стартапи. Україна має значний потенціал у розвитку стартапів у світі, за рейтингом сервісу Startup Ranking Україна у 2019 році посіла 43 місце серед 137 країн (243 стартапи). Перше місце в рейтингу займає США – 46 648 стартапів, друге місце – Індія (6361 стартапів) і третє місце займає Великобританія – 4939 стартапів. Найкращим українським стартапом визнано SendPlus – сервіс зручної автоматизації маркетингу [6].

Отже, для подальшого розвитку стартап культури в дослідницьких університетах України, закладам вищої освіти України слід створювати підприємницьку екосистему на базі університету (формувати фонди підтримки інноваційного підприємництва, підтримувати створення малих інноваційних підприємств, створювати бізнес-інкубатори на базі університету, залучати венчурні фонди до співробітництва з університетами та розвивати підприємницьку освіту співпрацюючи з практиками бізнесу), налагоджувати систему трансферу технологій за рахунок розширення зв'язків з бізнес-структурами та закордонними інституціями, сприяти підвищенню рівня академічної мобільності, надавати консалтинг зовнішнім учасникам ринку, покращувати систему управління закладом вищої освіти, лобювати власні інтереси серед державних структур тощо.

1. *Закони «Про вищу освіту: Закон України»: станом на 25 січ. 2016 р.: відповідає офіц. тексту.* – Харків: Право, 2016. – 105 с.

2. *Борисов Н. Стартапы с университетской скамьи: почему в российских вузах не развиваются инновации? [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.forbes.ru/tehnologii/343245-startapy-s-universitetskoj-skami-pochemu-v-rossiyskih-vuzah-ne-razvivayutsya>– Назва з титул. екрану.*

3. *Ицковиц Г. Тройная спираль. Университеты – предприятия – государство. Инновации в действии: Монография / Пер. с англ. под ред. А.Ф. Уварова. – Томск: Том. гос. ун-т систем упр. и радиоэлектроники, 2010. – 237 с.*

4. *Аркадієва І. Інноваційна платформа стартапів «Sikorsky Challenge» в КПП: місце де народжуються та реалізуються ідеї на мільйони [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://ua.korrespondent.net/business/kpi_trends/4075741-innovatsiina-platforma-startapiv-Sikorsky-Challengev-kpi-mistse-de-narodzhuuitsia-ta-realizuuitsia-idei-na-miliony – Назва з титул. екрану.*

5. *Times Higher Education. World University Rankings 2019 [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2019/world-ranking#!/page/0/length/25/locations/UA/sort_by/rank/sort_order/asc/cols/stats – Назва з титул. екрану.*

6. *Startup Ranking [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.startupranking.com/countries>*

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СТАРТАПІВ В УКРАЇНІ

© Комаринець С.О., Швець Ю., 2019

В сучасному світі дедалі більшої популярності набувають «стартапи», які за визначенням С. Бланка є тимчасовими структурами, призначеними для пошуку і реалізації масштабних бізнес-моделей.

У законодавчому полі України визначення «стартап» відсутнє, проте створення і розвиток цих структур поширене. Згідно рейтингу «Startup Ranking», у 2018 році Україна посіла 43 місце серед 137 країн світу, обігнавши Литву, Болгарію, Естонію, Чехію. Протягом 2018 року тут зареєстровано 243 стартапів, це майже у 5 разів більше, ніж у Білорусі (49). У Південній Кореї, яку вважають флагманом нових ідей, створено 296 стартапів [1].

Якісні характеристики українських стартапів не поступаються кількісним. Ідеї українців виходять на світовий ринок, створюючи програмні (Terrasoft) і непрограмні продукти (PetCube), стають вагомими у світі (Monobank), представляючи Україну та інші держави (PayPal, WhatsApp).

Творцями стартапів, як правило, виступає молодь у віці 25-30 років, яка шукає себе, самореалізовується, володіє нестандартним мисленням та креативними ідеями, власними поглядами на організацію власної справи та страждає на брак фінансових ресурсів. Саме тому, в Україні із 300 стартапів виживає кілька десятків [2].

Джерелом отримання фінансового забезпечення для стартапу можуть виступати іноземні інвестиції, оскільки існує зацікавленість у перспективних українських стартапах. Зміна світового показника інвестиційної привабливості України демонструє позитивні тенденції – 2,85 (з 5) у 2016 р., 3,15 (перехід з зони «погано» до зони «нейтрально») у 2017 р., 3,07 (незначне погіршення) у 2018 р. [3].

Проте існують і перешкоди для вкладення іноземних інвестицій в українські проекти. Серед основних причин перешкод для іноземних капіталовкладень – реформи (попри очевидний позитив великої кількості, інтенсивності проведення і різноманітності здійснюваних в останні роки реформ, це створює невизначене економічне середовище для інвесторів, які не володіють повною і вичерпною картиною для формування майбутніх очікувань), високий рівень корупції (присутність декларативних, натомість відсутність радикальних практичних заходів боротьби з корупцією), неоднозначний імідж в очах іноземних інвесторів (спричинений постійними інфляціями, нестабільністю валюти та недосконалою банківською системою).

З метою збільшення притоку іноземних інвестицій державі слід інтенсифікувати діяльність із покращення інвестиційної привабливості, стабілізації економіки, почати ефективно боротися з корупцією, а не лише акцентувати увагу на її існуванні, вести активну роботу над збільшенням прозорості банківської системи, вдосконалення банківського нагляду, приведення бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів.

1. *Startup Ranking [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.startupranking.com> – Дата звернення 26.04.19. – Назва з екрану.*

2. *Р. С. Белзецький, Р. Г. Казаков. Розвиток стартапів в Україні [Електронний ресурс] – Електронні дані. – [Вінницький національний технічний університет.] – Режим доступу: <https://ir.lib.vntu.edu.ua> – Дата звернення 26.04.18 – Назва з екрану.*

3. *EBA Investment Attractiveness Index [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://eba.com.ua> – Дата звернення 24.04.19. – Назва з екрану.*

СПЕЦІАЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ЗОНИ ТА ЇХ РОЛЬ У ІННОВАЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕННЯХ

© Коцюрубенко Г. М., 2019

Спеціальна економічна зона (СЕЗ) – це частина території країни, на якій встановлено спрощений режим для залучення та функціонування іноземних інвестицій, а також пільгові умови для економічного розвитку (створення сприятливого валютного режиму, надання податкових пільг, встановлення низьких митних ставок, спрощена система трудового законодавства тощо).

В першу чергу функціонування СЕЗ пов'язують з певними преференціями щодо надання податкових пільг та фінансування конкретних напрямів розвитку, поряд з тим, сама ідея функціонування такого утворення створює базу для розвитку економіки та залучення ресурсів для фінансування інновацій. Витрати фінансових ресурсів для досліджень завжди є ризиковим проектом, що має значну ймовірність до отримання збитків. Для української економіки та наявності дефіциту не лише бюджету, але й соціальних фондів, характерна ситуація неможливості повноцінної державної фінансової підтримки: надання пільг скоротить державні доходи, що в умовах воєнних дій, наявності трудової міграції, збільшення кількості соціально вразливих верст населення лише сприятиме поглибленню дефіциту фінансових ресурсів.

В Україні законодавчо визначено функціонування таких різновидів СЕЗ: 11 вільних економічних зон (ВЕЗ), 9 територій пріоритетного розвитку (ТПР) та 16 технопарків, поряд з тим, фактично функціонування ВЕЗ призупинено наказом Державної податкової адміністрації №146 від 20.04.2005 року, яким було скасовано надання пільг, 2 із 9 ТПР знаходяться на окупованих територіях [1,2].

Досвід Польщі та Республіки Білорусь свідчить про успішність та перспективність активізації діяльності технопарків та ВЕЗ. Для України досвід сусідніх держав зі схожими вихідними параметрами має стати вектором майбутнього розвитку, які надасть змогу врахувати позитивні та правильні рішення для активізації розвитку СЕЗ. Одним з вирішальних аспектів успішності реалізації проектів розвитку СЕЗ є розробка механізму, який надасть можливість інвесторам мінімізувати витрати та час для реалізації проекту, а також забезпечить дотримання тих умов функціонування, які йому було запропоновано державою. Важливо звернути увагу на можливість залучення іноземних експертів та використання допомоги, зокрема таку допомогу готові надати представники Туреччини, які активно впроваджують у власній державі розвиток медичних та рекреаційних СЕЗ[3]. Для України такий досвід має значні перспективи як напрям розбудови зеленого туризму, створення нових робочих місць та стимулювання населення до пошуку роботи не виїжджаючи за кордон, залучення інвестицій та розвиток інновацій.

У сучасних умовах розвитку економіки України, важливо сприймати перспективи СЕЗ не лише як технопарків, які виконують роль «інкубаторів» для розвитку інновацій, але й як платформи та важеля для залучення інвестицій та збільшення концентрації фінансових ресурсів, що, об'єктивно, буде сприяти зміцненню фінансової бази функціонування держави.

1. Закон України «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон» [Електронний ресурс]/ Офіційний сайт Верховної Ради України/ – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2673-12>

2. Закону України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» [Електронний ресурс]/ Офіційний сайт Верховної Ради України/ – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-14>

3. Савенко С. Поможет ли новый закон реализовать потенциал технопарков в Украине? [Електронний ресурс]/ С.Савенко / Офіційний портал видання delo.ua – Режим доступу: <https://delo.ua/business/parlament-planiruet-prodlit-zhizn-tehnoparkov-339766/>

MEASURING THE EFFECTIVENESS OF RESEARCH AND DEVELOPMENT ACTIVITY

© Кужда Т. І., 2019

One of the key factors influencing national competitiveness is ability of the nation's enterprises to achieve sustained success against foreign competitors through progress in innovation activities as well as research and development activities.

Innovation activities of the enterprise are all scientific, technological, organizational, financial and commercial steps which actually, or are intended to, lead to the implementation of innovations. Some innovation activities are themselves innovative and others are not novel activities but are necessary for the implementation of innovations. Innovation activities also include research and development (R&D) that is not directly related to the development of a specific innovation. The common metric used to measure the effectiveness of innovation activity is return on innovation investment [1].

Return on innovation investment is a performance measure used to evaluate the effectiveness of an enterprise's investment in new products or services. The return on innovation investment is calculated by comparing the profits of new product or service sales to the research, development and other direct expenditures generated in creating these new products or services. Return on innovation investment can be calculated in several ways. The most common and useful way is to divide the net profit derived from new products and services by the innovation costs for these products and services.

Research and development activities are the investigative activities that a business chooses to conduct with the intention of making a discovery that can either lead to the development of new products or procedures, or to improvement of existing products or procedures.

Research and development is one of the means by which business can experience future growth by developing new products or processes to improve and expand their operations. There are four types of research and development activity:

- pure basic research is an experimental and theoretical work undertaken to acquire new knowledge without looking for long term benefits;
- strategic basic research is an experimental and theoretical work undertaken to acquire new knowledge directed into specified broad areas in the expectation of useful discoveries. It provides the broad base of knowledge necessary for the solution of recognized practical problems;
- applied research is an original work undertaken primarily to acquire new knowledge with a specific application in view. It is undertaken either to determine possible uses for the findings of basic research or to determine new ways of achieving some specific and predetermined objectives;
- experimental development is a systematic work, using existing knowledge gained from research or practical experience for the purpose of creating new or improved products and processes [1].

The common metric used to measure the effectiveness of research and development activity is return on research and development. Return on research and development is the ratio of net profit to spending on research and development. Suppose, the enterprise's net profit is 4,4 million dollars, and spending on research and development is 0,2 million dollars, then the return on research and development equals \$22 and means that every dollar invested in the research and development gave a return of \$22.

Research and development is often scientific or towards developing particular technologies and is frequently carried out as corporate or governmental activity.

Research and development refers to future-oriented, longer-term activities in science or technology, using similar techniques to scientific research with broad forecasts of commercial income.

Research and development, according to the Organization for Economic Co-operation and Development, refers to "creative work undertaken on a systematic basis in order to increase the stock of knowledge, including knowledge of man, culture and society, and the use of this stock of knowledge to devise new applications" [4].

Research and development is nowadays of great importance in business as the level of competition, production processes and methods are rapidly increasing. It is of special importance in the field of marketing where companies keep an eagle eye on competitors and customers in order to keep pace with

modern trends and analyze the needs, demands and desires of their customers.

The common metrics used to measure the effectiveness of research and development activities at the country level are [5]:

- public spending on R&D-to-GDP ratio is calculated as a percentage by dividing the public spending on research and development by gross domestic product;
- corporate spending on R&D-to-GDP ratio is calculated as a percentage by dividing the corporate spending on research and development by gross domestic product.

Figure 1 shows the main trend in research and development spending to GDP ratio in Ukraine for 5 years [3].

Fig. 1. R&D spending to GDP ratio in Ukraine for 2013-2018, %

The research and development spending to GDP ratio decreased for six years in Ukraine. The trend in R&D spending to GDP ratio threatens national competitiveness and means that Ukraine spent less than 0,5 % of GDP on research and development in recent years.

Other metrics used to measure the effectiveness of research and development activities at the country level are:

- growth rate of public spending on R&D is the ratio of public spending on R&D for reporting period to public spending on R&D for previous period;
- growth rate of corporate spending on R&D is the ratio of corporate spending on R&D for reporting period to corporate spending on R&D for previous period;
- exports of high technology-to-total exports ratio is the statistical indicator defined as a percentage by dividing the exports of high technology by the total exports;
- imports of high technology-to-total imports ratio is the statistical indicator defined as a percentage by dividing the imports of high technology by the total imports;
- growth rate of high technology exports is the ratio of high technology exports for reporting period to high technology exports for previous period;
- growth rate of high technology imports is the ratio of high technology imports for reporting period to high technology imports for previous period.

1. *Стан інноваційної діяльності та діяльності у сфері трансферу технологій в Україні у 2017 році: аналітична довідка / Т.В. Писаренко, Т.К. Кваша та ін. – К.: УкрІНТЕІ. – 2018. – 98 с.*

2. *Турко Д. О. Тенденції розвитку високотехнологічного виробництва в Україні / Д. О. Турко // Причорноморські економічні студії. – 2018. – Вип. 35. – С.33-40.*

3. *Витрати на виконання наукових досліджень і розробок за видами робіт / Державна служба статистики України Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>*

4. *Gross domestic spending on R&D. Режим доступу: <https://data.oecd.org/rd/gross-domestic-spending-on-r-d.htm>*

5. *Research and Development Statistics (RDS). Режим доступу: <http://www.oecd.org/innovation/inno/researchanddevelopmentstatisticsrds.htm>*

ВПЛИВ СУЧАСНИХ МАРКЕТИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ НА РЕАЛІЗАЦІЮ СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО БІЗНЕСУ

© Кулініч Т.В., Сороката А.В., 2019

У зв'язку з розбудовою в економіці України ринкових методів господарювання, з'являється неабиякий інтерес до застосування вітчизняними підприємствами маркетингової філософії ведення бізнесу. Нині представники різних підприємницьких сфер безпосередньо залежать від фаховості і розвиненості вітчизняного ринку маркетингових досліджень, який упродовж останніх років виявляв один із найбільш динамічних показників власного зростання серед відповідних ринків країн Європи. Без маркетингових досліджень неможливий розвиток ринку для будь-якого бізнесу, особливо в сьогоднішніх надзвичайно жорстких умовах його ведення. Маркетингові дослідження є саме тим інструментом, який дозволяє визначити конкурентні позиції підприємства в ринковому просторі та запропонувати відповідні стратегії їх посилення.

Під маркетинговими дослідженнями (МД) розуміють систематичне нагромадження бази даних, необхідних для визначення та реалізації стратегії фірми, її маркетингової діяльності, що пов'язана зі збиранням, аналізом, опрацюванням інформації, звітністю про наслідки проведеної роботи, безпосередньою службою маркетингу фірми або із залученням зовнішніх, незалежних консалтингових фірм. Необхідність втручання МД у процес управління підприємством можна пояснити їхньою сьогоднішньою роллю, а саме: 1) можливістю забезпечення підприємства достовірною та актуальною інформацією щодо його внутрішнього та зовнішнього маркетингового середовища; 2) зменшенням рівня ризику при прийнятті управлінських рішень на підприємстві та збільшенням ймовірності більш повного задоволення потреб споживачів; 3) стимулюванням розуміння цілей як самого підприємства, так і побажань обраної ним цільової аудиторії; 4) удосконаленням результативності та ефективності маркетингової політики підприємства.

Слід зазначити, що загалом в Україні спостерігається тенденція до активізації інтересу вітчизняних підприємств до організації та проведення МД. Водночас треба відмітити, що така активізація відбувається досить повільно. Так, за узагальненням даних декларацій дослідницьких агенцій – членів Української Асоціації Маркетингу (УАМ) і з урахуванням зміни курсу грн. до US \$ у 2017 році обсяг ринку МД зріс на 9,3% до попереднього року [1] або на 142% у порівнянні з 2003 роком (рис. 1). Тим не менш, такі зрушення показників не можна назвати великими темпами росту, швидше спостерігається тенденція «незменшення» з урахуванням фактору інфляції 13,7% в гривнях [2] (тільки за цей рік).

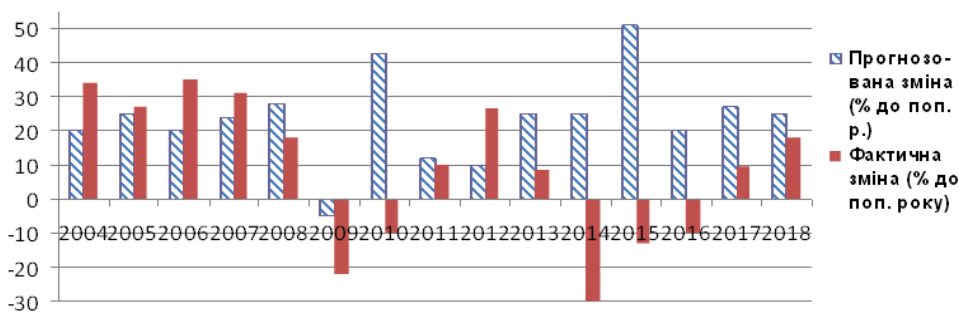

Рис. 1. Зміна обсягу ринку маркетингових досліджень в Україні у 2003-2018 рр. *

*Узагальнено авторами за даними [1-2]

У структурі обсягів замовлень на МД у 2017 році більшу частку займали іноземні (транснаціональні) компанії (34,6%) та українські (локальні) компанії (29,5%) (докладніше – див. рис.2). Загалом ринок маркетингових послуг загалом розподілений між 10 провідними компаніями, що складають більшу його частку [1]. У першу десятку маркетингових агенцій, які функціонують на ринку України, у 2017 р. увійшли ГФК – Юкрейн, ACNielsen Україна, ТОВ «Проксіма Рісерч»,

TNS Ukraine, UMG, ПП «ЦМФІ «Медикал Дата Менеджмент», ПССОС Україна, Millward Brown APMI – Маркетинг Україна, InMind, Advanter Group.

У процесі розвитку МД в Україні раніше питома вага замовлень припадала на долю іноземних компаній. Дана тенденція збереглась, проте вітчизняні компанії активізувалися у цій сфері й тепер майже порівню формують цей ринок. За даними опитувань УАМ маркетингові агенції отримали 4149 замовлень на дослідження. Дані щодо кількості замовлень (рис. 2) свідчать про те, що українські компанії тут значно переважають чисельно, проте у грошовому вимірі обсяги замовлень є значно меншими.

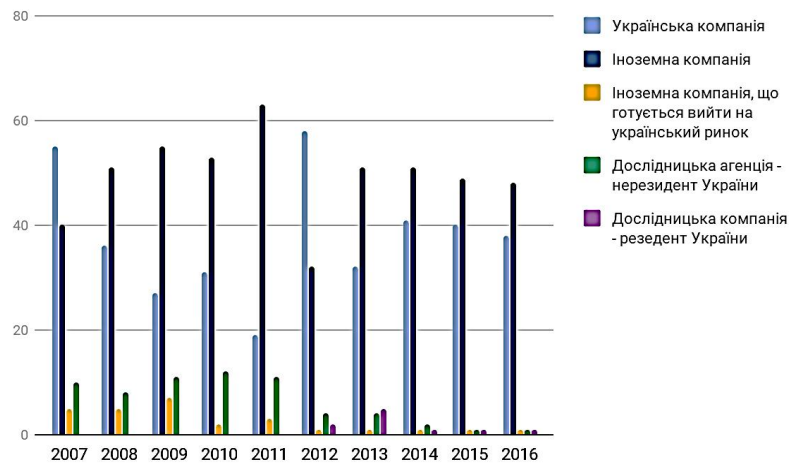

Рис. 2. Оцінка структури ринку МД України за категоріями замовників у 2007-16 роках(%)*.

* сформовано авторами на основі даних УАМ [1].

Хоча на світовому ринку МД продовжують домінувати кількісні дослідження, але попит на якісні – зростає. Насамперед, це характерно для онлайн досліджень. В Україні на якісні дослідження методом групових дискусій / фокус груп спрямовується близько 65% коштів замовників.

Основною тенденцією є те, що в світі і в Україні збільшуються обсяги замовлень на аналітичні послуги. Це можна пояснити тим, що сьогодні клієнти мають змогу самостійно накопичувати великі обсяги інформації за допомогою Інтернет-технологій, наприклад, технології Big-data. Проте попит на спеціалістів, які спроможні якісно проаналізувати великі масиви інформації, зростає.

Узагальнюючи зазначене, можна дійти наступних висновків. Передусім, сучасний стан маркетингового ринку в Україні має свої недоліки, а саме: відсутність розгалуженої інфраструктури та висококваліфікованих спеціалістів; висока питома вага іноземних клієнтів у вітчизняних спеціалізованих маркетингових організаціях; низький рівень попиту на МД з боку національних виробників; нерозуміння керівництвом багатьох вітчизняних компаній доцільності МД; фінансові проблеми; бар'єри, пов'язані зі специфікою становлення галузі.

Український ринок у цілому відповідає загальносвітовим тенденціям, згідно з якими на ринку домінують кількісні дослідження. Проте, усе ще залишаються перспективними напрямками використання Інтернет-технологій та онлайн-опитувань при проведенні кількісних та якісних досліджень. Тому, для ефективного формування інструментарію конкурентних переваг на сучасному етапі розвитку економіки необхідно налагоджувати таку систему МД, що забезпечить ухвалення ефективних стратегічних та поточних рішень щодо формування конкурентних переваг окремих продуктів та бізнесу в цілому.

1. Ринок маркетингових досліджень в Україні: експертна оцінка та аналіз УАМ [Е-ресурс]. – URL: <http://uam.in.ua>.
2. Курс долара на міжбанку [Е-ресурс]. – URL: <https://minfin.com.ua/currency/mb/>

ЕКСТЕНСИВНИЙ АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

© Кухарук А. Д., 2019

Основною рушійною силою розвитку країни за інноваційним вектором є активний підприємницький сектор. Саме підприємства генерують імпульси економічного зростання, створюючи додану вартість, формуючи конкурентні переваги та забезпечуючи інтенсифікацію ринкових процесів. За останні 10 років компанії у світі в середньому збільшили наукові розробки на 48%, а обсяг реалізованої інноваційної продукції – на 21 %, про що зазначено в аналітичному звіті «The 2018 EU Industrial R&D Investment Scoreboard» [3, с. 43-44]. Так, найбільший інноваційний потенціал має сфера інформаційно-комунікаційних технологій [3, с. 4], яка й була «двигуном» технологічного розвитку.

Показники інноваційної активності в Україні є порівняно низькими: згідно даних [1] за останні 15 років частка підприємств, що займалась інноваціями, не перевищила 15,2 % (максимальний показник зафіксовано у 2015 році). Для порівняння, частка таких компаній в деяких країнах ЄС, за даними [2], така (%): Австрія – 62,0; Бельгія – 68,1; Болгарія – 27,2; Греція – 57,7; Данія – 51,5; Естонія – 47,7; Італія – 53,8; Кіпр – 36,5; Мальта – 33,9; Німеччина – 63,7; Норвегія – 71,0; Польща – 22,0; Румунія – 10,2; Туреччина – 61,5; Фінляндія – 64,8; Франція – 57,7; Чеська Республіка – 46,3; Швеція – 54,2%. При цьому у країнах ЄС витрати на НДДКР більші, ніж в Україні, і складають, згідно [4, с. 2], 2,03 % від ВВП (проти вітчизняних 0,45%).

Для України, в умовах необхідності відновлення після економіко-політичної кризи, особливого значення набуває можливість бізнесу щодо впровадження інновацій як фундаменту для ефективного міжнародного науково-технічного співробітництва та посилення національного бренду. Проте аналіз даних [1] показав, що іноземні інвестиції складають лише 1,1 % в загальному обсязі фінансування вітчизняних інновацій, і 85 % коштів, що витрачені на впровадження розробок, є власними коштами підприємств.

З огляду на зазначене, помітним є відставання України від країн ЄС за екстенсивним критерієм інноваційної активності, а проблема фінансування є перешкодою для інтенсивного розвитку підприємств-новаторів. Тому перспективним напрямом досліджень є розробка механізму поглиблення міжнародного науково-технічного співробітництва України на засадах інвестування в проекти розвитку сільського господарства та пріоритетні галузі промисловості.

1. *Наукова та іноваційна діяльність (1990-2016): статистична інформація [Електронний ресурс]. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/ni/ind_rik/ind_u/2002.html.*

2. *Basic economic information on the enterprises by NACE Rev. 2 activity and size class: data [Electronic resource]. URL: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>.*

3. *Hernández, H., Grassano, N., Tübke, A., Potters, L., Gkotsis, P., and Vezzani, A.: The 2018 EU Industrial R&D Investment Scoreboard; EUR 29450 EN; Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2018. URL: <file:///C:/Users/%D0%90%D0%BD%D0%BD%D0%B0/Downloads/The%202018%20EU%20Industrial%20R&D%20Investment%20Scoreboard.pdf>.*

4. *Здійснення наукових досліджень і розробок у 2017 році: статистична інформація. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/ni/zndr2017.doc>.*

ІНСТИТУТИ СПІЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ: ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА СУЧАСНИЙ СТАН

© Лащик І.І., Віблій П.І., Мартинюк Д.Я., 2019

На сьогоднішньому етапі переходу України до ринкової економіки та розвитку фондового ринку надзвичайно важливу роль відіграють інвестиції, а саме їх залучення, що є одним із найголовніших чинників економічного розвитку будь-якої країни та вагомим показником економічної активності населення.

Згідно із Законом України інститут спільного інвестування (ІСІ) – це інвестиційний фонд, в якому інвестори акумулюють свої кошти у цінних паперах емітентів, корпоративних правах та нерухомості для отримання прибутку в майбутньому [1]. Загалом, вперше інвестиційний фонд було сформовано ще у 1822 році, а через декілька десятків років у Франції та Швейцарії. Як більш поширене явище інститути спільного інвестування почали формуватися саме після другої світової війни, коли поставили за ціль стати на один щабель із банками та іншими фінансовими інститутами [2]. В Україні інвестиційні фонди почали створюватися у 2001 році після того, як було прийнято Закон України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)». Пізніше, у 2012 році, враховуючи десятирічний досвід функціонування інститутів інвестування, був прийнятий новий Закон «Про інститути спільного інвестування».

На сучасному етапі функціонування фондового ринку більшість країн Східної та Центральної Європи користуються досвідом Великобританії з приводу організації функціонування інститутів спільного інвестування. Це пояснюється тим, що ця країна демонструє високу динаміку розвитку фінансового ринку, збільшуючи вартість активів ІСІ у декілька разів протягом останнього десятиліття [3]. Цікавим фактом у функціонуванні інвестиційних фондів в Німеччині є те, що всі фінансові інститути, незалежно від виду діяльності, регулюються тими ж нормативно-правовими актами, що і банківські установи. Саме тому інститути спільного інвестування контролюються федеральним відомством по нагляду за кредитними установами [4].

В Україні ІСІ є не широко розповсюдженими у зв'язку із низьким рівнем розвитку саме фондового ринку. До 2014 року головною причиною розвитку та збільшення кількості інститутів спільного інвестування були венчурні фонди. Через закриття даних фондів зменшилась і кількість ІСІ (на 11 інститутів) [5]. Проте сукупні чисті активи інститутів не показали тенденції до зниження, а загальна дохідність у 2014 році зростає: у відкритих ІСІ показник зріс майже у 4 рази порівняно із 2013 роком, а у закритих – у 2 рази. В Україні питома вага чистих активів відкритих інвестиційних фондів у ВВП країни становить менше 1%. Для порівняння, у США та Франції більше 50%, Бразилії – близько 40%, а у Китаї – понад 5% [5].

Динаміку кількості компаній з управління активами, визнаних інститутів спільного інвестування та активів визнаних ІСІ в управлінні протягом 2005-2017 років представлено на рисунку 1. Звідси бачимо, що протягом усього досліджуваного періоду кількість інститутів спільного інвестування переважає над компаніями з управління активами. До 2014 року як КУА, так і ІСІ показували тенденцію до зростання, проте у 2014 році відбувся спад: КУА – з 347 у 2013 році до 336 (зменшення на 11 компаній) у 2014 році; ІСІ – з 1250 у 2013 році до 1188 у 2014 році (на 62 інститути).

Де-юре, причинами такої тенденції були політичні та суспільні зміни в Україні, що відбулися в 2014 році і зумовили підвищення рівня інфляції та настання періоду затяжної економічної кризи в країні, яка безпосередньо негативно вплинула на функціонування фондового

ринку. Не зважаючи на це, активи визнаних інститутів спільного інвестування зменшились лише у 2016 році. Проте у 2017 році всі досліджувані категорії показали тенденції до зростання. Оскільки офіційних даних за 2018 рік ще не має, можна припустити, що дані показники будуть і надалі зростати.

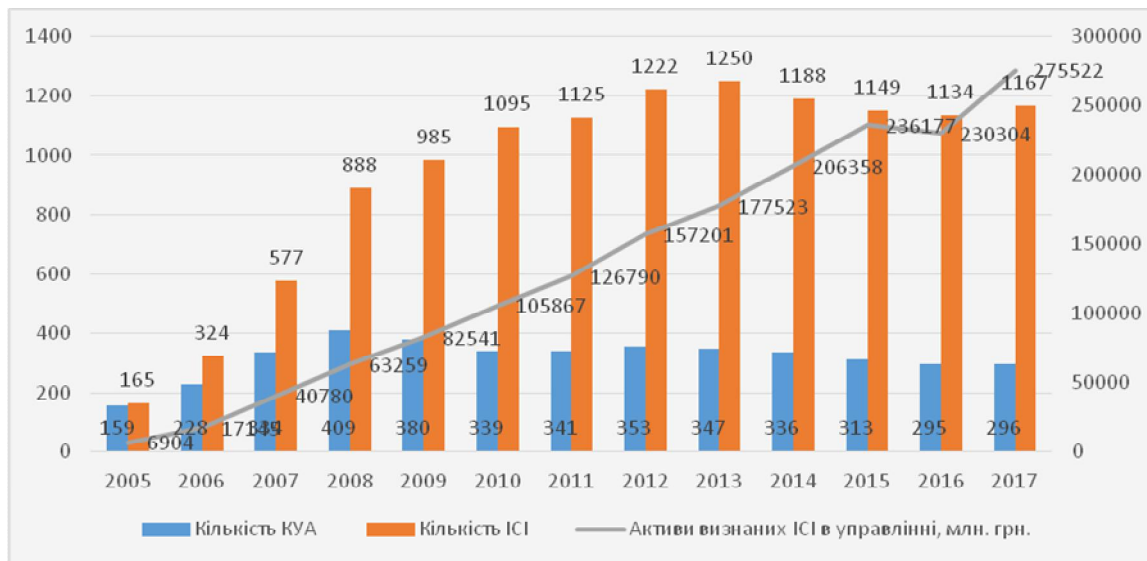

Рис.1. Динаміка кількості КУА, визнаних ІСІ та активів визнаних ІСІ в управлінні протягом 2005-2017 років. Джерело: сформовано автором на основі [5].

Отже, можна зробити висновок, що інститути спільного інвестування є корисною можливістю для вкладення коштів у вигідні фінансові інструменти, зокрема: акції, облігації, державні цінні папери, дорогоцінні метали, нерухомість тощо. Це, у свою чергу, допоможе інвесторам не тільки зберегти, а й примножити власний капітал. Звідси, ІСІ виступають важливими та конкурентоспроможними фінансовими посередниками, які розширюють діяльність фондового ринку та економічної діяльності країни загалом.

1. Закон України «Про інститути спільного інвестування від 05.07.2012 № 5080-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – №29. – С. 337.
2. Васильев Г. А., Каменева Н. Г. Организация фондового рынка в Западной Европе. – М.: Экономическое образование, 2003. – 324 с.
3. Шелудько В.М. Фінансовий ринок: Навч. посіб. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Знання-Пресс, 2003. – 535 с.
4. Незнайко Д.В. Зарубіжний досвід діяльності інститутів спільного інвестування // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. Т. 10. – Суми. – 2014.- С.191-201.
5. Офіційний сайт Української асоціації інвестиційного бізнесу [Електронний ресурс] /. – Режим доступу : <http://www.uaib.com.ua/analituaib.html>.

ФІНАНСУВАННЯ СТАРТАПІВ В УКРАЇНІ

© Лебедко Н. Р., Петренко І. П., 2019

Стартап-проекти впроваджують у виробництво інновації та інноваційні технології, які сприяють підвищенню розвитку економіки країни та здатні полегшити життя суспільства.

Тема стартапів в Україні є порівняно новою, але сьогодні стає все більш актуальною та популярною. В умовах нестабільної економічної ситуації, та інших несприятливих для бізнесу факторів, Україна все частіше виходить на глобальний ринок інноваційних технологій з успішними стартапами. Водночас загострюється проблема їх фінансування, адже дуже складно залучити інвестиції на розвиток нової компанії. Україна має великий потенціал в інноваційному просторі світу. Згідно з рейтингом дослідницького центру стартап-екосистем світу StartupBlink, Україна в рейтингу стартапів піднялася на 4 позиції і посіла 31-ше місце [2]. Водночас розвиток стартапів стикається з багатьма перешкодами, головними з яких є застарілість законодавчої бази, небажання інвесторів інвестувати у проекти з високим ризиком та неготовність змінювати направленість бізнесу.

Для вирішення цієї проблеми необхідно розкрити основні джерела фінансування стартапів в умовах нестабільності національної економіки та виявити потенційні інвестиційні ресурси для інноваційних проектів.

Особливості інвестування стартапів різними видами інвесторів:

Існують різні способи залучення інвестицій до фінансування стартапів. Основними джерелами фінансування стартапів в Україні є: краудфандинг; бізнес-інкубатори, бізнес-акселератори; бізнес-ангели; венчурні фонди [3].

• Краудфандинг

Краудфандинг – це колективна робота людей, які з власної волі об'єднують кошти або ж інші ресурси, у більшості випадків через мережу Інтернет, щоб підтримати зусилля інших людей або організацій.

Найпоширенішими сферами краудфандингу в Україні є соціальні проекти, ІТ, утилізація відходів, служби допомоги, мобільні додатки та ін. *Приклади:* Kickstarter, Big Idea, Ideax Nescafe, IndieGoGo, Pledge Music.

Переваги: легкий спосіб заробити перші гроші для розвитку та заявити про свій стартап; допомагають зрозуміти чи дійсно майбутній продукт потрібний користувачам; соціальні мережі сприяють обміну інформацією про краудфандингові проекти і сприяють перетворенню соціального капіталу в фінансовий; можливість залучити гроші з мінімальними для себе витратами;

Недоліки: необхідно враховувати технічні моменти співпраці із платформами, бо можна не заробити, а втратити;

• Бізнес-акселератори та інкубатори

Бізнес-акселератори та інкубатори є моделями підтримки бізнесу на ранній стадії, які передбачають інтенсивний розвиток проекту в найкоротші терміни. У процесі такої програми команда отримує менторську і експертну підтримку, допомогу в розвитку бізнесу. Існує кілька моделей роботи акселератора: 1) надають тільки допомогу в розвитку соціального капіталу; 2) надають початкове фінансування проекту в обмін на частку в компанії (4 – 10%).

Характерна особливість: пропонують структуровану програму, яка допоможе команді відпрацювати свою бізнес-модель, набути потрібні зв'язки і збільшити продаж.

Приклади: В Україні функціонує понад 20 бізнес-акселераторів (бізнес-інкубаторів), найпотужнішими серед яких є: GrowthUp, Carrot, Sikorsky Challenge, EastLabs, iHUB, Happy Farm, WannaBiz, Voomy ІТ-парк, і Polyteco.

Переваги: співпраця з кваліфікованими фахівцями, майстер-класи, стажування, лекції, воркшопи в суміжних галузях, навички для розвитку бізнесу; здійснення розробок в сприятливому середовищі; отримання інформаційної підтримки; залучення інвестора;

Недоліки: поділ бізнесу; часткова втрата незалежності; потрібен досвід для співпраці з інвестором.

● Бізнес-ангели

Бізнес-ангел – це приватна особа, яка готова вкладати власні кошти в стартап на початковому етапі, в обмін на частку в майбутньому підприємстві, а також допомагати власними діловими зв'язками та досвідом роботи на ринку. За підтримки бізнес-ангелів стартували такі стартапи як Twitter, Google, PayPal, Facebook, Skype. Українські бізнес-ангели мають тісні зв'язки з іноземними інвесторами, що дозволяє їм акумулювати капітал та інвестувати його в прогресивні, але ризикові ідеї. Нині українські стартапи залучають «ангельські» інвестиції як від українських бізнес-ангелів, так і від зарубіжних. Вітчизняна мережа бізнес-ангелів наразі слабо розвинута, але має тенденцію до зростання.

Приклад: UAngel, UAban.

Переваги: проведення тренінгів, створення освітніх ініціатив та побудови комунікацій ангельських інвесторів в Україні;

Недоліки: пряме втручання в управління проектом, яке може не збігатися з баченням стартапера, а також загроза припинення фінансування на будь-якій стадії розвитку проекту

● Венчурні фонди.

Венчурні компанії усвідомлено йдуть на ризик інвестування в бізнес-ідею або проект, що знаходиться на початковій стадії, заради можливості отримання високих відсотків на відносно невелику суму вкладень.

Венчурні інвестиції зручніше залучити на другому етапі фінансування. Незважаючи на затяжні військові дії і падіння національної економіки, в Україні з'явилася тенденція розвитку венчурного інвестування в IT-стартапи. Сумарний обсяг венчурних інвестицій за цим напрямом перевищив 10 млн дол. США

Особливості венчурного фінансування: відносно невелика частка в капіталі компанії, яка завжди менша контрольного пакету; інвестиції на ранніх стадіях проекту; участь фонду в управлінні стартапом; продаж частки компанії після виходу продукції на ринок; диверсифікація ризиків. *Приклади:* TaVenture, Chernovetskyi Investment Group, AVentures Capital, Vostok Ventures [4].

Переваги: інвестиції на ранніх стадіях проекту; участь фонду в управлінні стартапом; фінансування від венчурного фонду дає великий потенціал для розвитку стартапу;

Недоліки: можливість повного або часткового списання вкладених коштів; вимога до прибутковості інвестованих проектів від 50% до 100% річних; інвестують лише у високотехнологічні галузі з високим потенціалом розвитку; високі відсотки на відносно невелику суму вкладень.

Недоліки: поділ прибутку; часткова втрата незалежності;

Таким чином, аналіз джерел фінансування стартапів в Україні показав, що венчурні компанії вкладають чималі кошти як на початкових етапах, так і на етапах розвитку та розширення проектів. Обсяг фінансових ресурсів, які надходять від бізнес-ангелів та бізнес-акселераторів, є меншим і скеровується, головним чином, в початкові стадії впровадження проектів. Краудфандингові платформи через низький рівень довіри населення до фінансової системи, не користуються популярністю і відповідно не розглядаються як серйозне джерело залучення коштів для реалізації проектів. Через економічну нестабільність в державі та високу ризиковість проектів, практично незадіяними у фінансуванні стартапів залишаються банківські установи та держава.

1. Р. С. Белзецький і Р. Г. Казаков «РОЗВИТОК СТАРТАПІВ В УКРАЇНІ» [Електронний ресурс] – Режим доступу:

<https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/16690/2393.pdf?sequence=3&isAllowed=y>

2. Front news international // Україна увійшла в ТОП-40 країн за кількістю стартапів [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://frontnews.eu/news/ua/48651/Україна-увійшла-в-ТОП-40-країн-за-кількістю-стартапів>

3. Ситник Н.І., Бринь О.О. «СУЧАСНИЙ СТАН ФІНАНСУВАННЯ СТАРТАП ПРОЕКТІВ В УКРАЇНІ» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://spu.fim.kpi.ua/article/view/106836>

4. Мельник Валерія Володимирівна «Моделі фінансування стартапів» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.businesslaw.org.ua/modeli-finansuvannya-startapiv/>

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ЗЕЛЕНОГО БІЗНЕСУ

© Лизанець А.Г., Пугачевська К.Й., 2019

«Зелений бізнес» є концепцією управління комерційною діяльністю, яка направлена на сприяння раціонального використання ресурсів і зменшення негативного впливу діяльності підприємства на навколишнє середовище. Концепція «зеленого бізнесу» базується на так званому «правилі трьох R»: Reduce (зменшуй), Reuse (повторно використовуй), Recycle (переробляй) [1].

З точки зору науковців, зелений бізнес – це бізнес, що діє на основі принципів сталого розвитку та має на меті досягнення соціальних й екологічних вигод від рентабельної підприємницької діяльності [2, с. 6].

Розвиток зеленого бізнесу здійснюється під дією стимулюючих факторів та вимог ринку. Стимулюючий фактор – це нормативні вимоги у сфері охорони довкілля, які визначено в національному законодавстві з метою мінімізації екологічної шкоди від функціонування підприємництва. Вимоги ринку проявляються через нарощування попиту на екологічні послуги та товари. Орієнтація ринку на екологізацію господарської діяльності та її результатів (товарів і послуг) зростає по мірі росту рівня обізнаності споживачів.

Україна має можливості та потребу у впровадженні ідей зеленого бізнесу. Сьогоднішній стан економіки із застарілими технологіями, нагальною необхідністю скорочення ресурсної й енергетичної залежності основних галузей промисловості дає змогу оцінити потенціал зелених послуг і технологій країни у розмірі понад 120 млрд. євро [3].

Проте цей потенціал на сьогодні є недостатньо використаним. Найбільш інтенсивно розвиваються напрямки зеленого бізнесу, пов'язані з відновлювальною енергетикою: виробництво біопалива, сонячних панелей, електроенергії на міні ТЕС, вітрова енергетика. Активніше вітчизняне інвестування у відновлювану енергетику викликано впровадженням «зеленого тарифу», за яким викуповується від виробника електрична енергія, вироблена на об'єктах електроенергетики, що використовують альтернативні джерела енергії (крім доменного та коксівного газів, а з використанням гідроенергії – вироблена лише малими ГЕС) [4]. Досить інтенсивно розвиваються також напрямки зеленого бізнесу, зорієнтовані на «експорт», зокрема, виробництво паливних брикетів та пеллет, які характеризуються високою віддачею від вкладеного капіталу.

До альтернативних напрямків зеленого бізнесу в Україні слід віднести: виробництво органічної продукції, екологічне будівництво, зелений (екологічний) транспорт, ландшафтний дизайн тощо.

Темпи розвитку зеленого бізнесу є порівняно низькими, що пов'язано з відсутністю системи економічного стимулювання переходу до використання нетрадиційних і відновлювальних джерел енергії, здебільшого декларативним характером нормативно-правових актів без конкретних механізмів впровадження, низькою екологічною свідомістю і виконавчою дисципліною представників бізнесу. Проте основною причиною, яка стримує розвиток зеленого бізнесу в Україні, залишається проблема фінансового забезпечення та розробки фінансової політики у цій сфері. Розвиток «зеленого бізнесу» вимагає мобілізації капіталу та коштів для комерційного фінансування, побудови комерційних сталих ринків і підвищення здатності впровадження проєктів «зеленого» бізнесу.

Фінансова політика розвитку зеленого бізнесу повинна вирішувати наступні завдання:

— забезпечувати державну підтримку впровадження «еко-інновацій» та НДДКР, спрямованих на розвиток нових «еко-розробок» (технологій, процесів та продуктів, що створюють екологічні та соціальні вигоди), шляхом формування «зеленого» фінансового ринку;

— знижувати податковий тягар шляхом надання податкових пільг для підприємств, які діють у сфері зеленого бізнесу або фінансують «зелені проекти». Великобританія та Нідерланди прийняли нормативно-правові акти, що знижують податкове навантаження або повністю звільняють від оподаткування інвесторів, які вкладають кошти в «зелений бізнес»;

— надавати кредити «зеленому бізнесу» на пільгових умовах. Європейська комісія ухвалила для Німеччини та Франції схему надання державних кредитів для виробництва товарів та послуг «зеленого бізнесу»;

— заохочувати інвестиційні фонди (у тому числі пенсійний) до сталого інвестування у зелений бізнес. Так, на сучасному етапі ряд країн Європейського Союзу (Бельгія, Франція, Німеччина, Швейцарія та Великобританія) через відповідну законодавчу базу спонукають пенсійні фонди частину своїх інвестиційних ресурсів направляти в «зелені» проекти;

— заохочувати іноземний капітал (міжнародні організації) до інвестування «зеленого бізнесу» в Україні;

— надавати урядові гарантії суб'єктам господарювання у сфері зеленого бізнесу.

Формування «зеленого» ринку фінансових ресурсів означає, в першу чергу, створення умов для використання «зелених облігацій». Загалом нормативно-правова база їх застосування передбачена та прописана Угодою України про асоціацію з ЄС. Їх інтенсивне використання дозволило б суттєво мобілізувати зелені фінансові ресурси. Ринок зелених облігацій зростає, досягнувши за підсумками 2017 року майже \$ 900 млрд. Проте лише 30% даного обсягу є сертифікованими фінансовими інструментами, які відповідають існуючим стандартам зеленого фінансування [5]. Інша ж частина використовується на інші цілі та є проявом так званого «зеленого» відмивання грошей. Акумуляовані за допомогою зелених облігацій кошти йдуть у переважній більшості на проекти, пов'язані з розбудовою транспортної інфраструктури (більше 60%). Частка коштів направлених на відновлювальну енергетику, не перевищує 16%. Подальший розвиток «зеленого» ринку фінансових ресурсів загалом та ринку зелених облігацій, зокрема, повинен стати об'єктом особливої уваги та контролю з боку держави, оскільки його адекватне функціонування сприятиме сталому розвитку «зеленої економіки» в Україні.

Ще одним джерелом фінансового забезпечення «зелених» проектів в умовах децентралізації може стати розвиток муніципально-приватного партнерства, що передбачає інвестування коштів територіальних громад у об'єкти «зеленого бізнесу».

Таким чином, подальше стимулювання розвитку зеленого бізнесу в Україні вимагає формування виваженої державної екологічної політики та державного фінансового механізму стимулювання інновацій у сфері зеленого бізнесу, поступового зламу існуючої психології підприємців, їх відмови від власних економічних вигод з огляду на соціальні та екологічні потреби суспільства.

1. *Эффективный «зелёный бизнес» [Електронний ресурс] / Портал Аудиторской фирмы «Юнитс Консалтинг Лтд». – Режим доступа: <http://www.accounting-ukraine.kiev.ua>.*

2. *Isaak R. Green Logic: Ecopreneurship, Theory and Ethics. – Sheffield: Greenleaf, 1998. – 144 p.*

3. *«Зелений» бізнес для малих і середніх підприємств [Електронне джерело]. – Режим доступу: leddg.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/SME-Guide-web.pdf.*

4. *Закон України № 601-17 від 25.09.2008 «Про внесення змін до деяких законів України щодо встановлення «зеленого» тарифу» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.*

5. *Сущенко О. Зелена економіка та зелені фінанси — больові точки для України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://delo.ua/business/zelena-ekonomika-ta-zeleni-finansi>.*

ПОНЯТТЯ, ЗНАЧЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ КРАУДФАНДИНГУ

© Лубкей Н. П., 2019

В умовах гострого дефіциту фінансових ресурсів забезпечення ефективного фінансування інноваційних проектів є вкрай важким, а іноді й практично нездійсненним завданням. Краудфандинг як новітній інструмент інноваційної інфраструктури запроваджений з метою вирішення вказаної проблеми.

Краудфандинг є відносно новим явищем у світовій практиці. Буквально у перекладі з англійської мови цей термін означає "громадське фінансування" (crowd – громада, натовп; funding – фінансування). Тобто, краудфандинг – це акумулювання коштів значної кількості інвесторів на добровільних засадах з метою формування фінансової бази для реалізації певних проектів та ініціатив. Глобальним феноменом краудфандинг став після світової фінансової кризи 2008 – 2009 рр. [1, с. 8]. Сьогодні у світі серед найбільших краудфандингових платформ варто відмітити Kickstarter, RocketHub, IndieGoGo, Boomerang, ArtistShare.

Суб'єктами краудфандингу являються донори (бекери) та реципієнти. Донори можуть надавати кошти без винагороди; для отримання нефінансової винагороди (записаної пісні, подарунку, тощо); для отримання фінансової винагороди (роялті, колективне кредитування). На краудфандингових платформах можуть акумулюватись кошти для різних цілей: реалізації стартапів, фінансування культурних заходів, підтримки громадських організацій і т.д.

До особливостей краудфандингу, котрі відрізняють його від традиційного інвестування, відносять [2, с. 135]:

- мікрофінансування та співфінансування, що означає залучення до інвестування широкого кола осіб, які, зазвичай, вкладають у проект невеликі суми. За рахунок ефекту масштабу вдається сформувати базовий капітал для реалізації певного проекту;

- відсутність будь-яких бар'єрів між донорами та реципієнтами (спричинені, наприклад, національними особливостями регулювання фінансових ринків), оскільки фінансування проектів відбувається в реальному часі у глобальному віртуальному просторі;

- мінімізація фінансових ризиків, що полягає в розподілі таких ризиків між великою кількістю донорів;

- прямий зв'язок між потенційними інвесторами та реципієнтами, що означає відсутність впливу фінансових посередників на інвестиційний процес. Однак, згідно тверджень окремих фахівців, краудфандингові майданчики можуть бути зручним засобом шахрайства;

- зменшення трансакційних витрат, яке обумовлене базовими принципами краудфандингу;

- важливе значення соціальних мереж, що проявляється у встановленні між донорами та реципієнтами певних контактів через соціальну мережу, а також у формуванні специфічної мережевої системи фінансування.

Хоча в Україні краудфандинг знаходиться на стадії впровадження, у майбутньому він стане надійним інструментом залучення коштів для реалізації інноваційних проектів.

1. Єлісеєва Л. В. Краудфандинг в Україні: проблеми та перспективи в контексті зарубіжного досвіду / Л. В. Єлісеєва // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2017. – С. 8-11. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vestnik-ecopot.mgu.od.ua/journal/2017/23-1-2017/4.pdf>

2. Тульчинська С. О. Особливості краудфандинг як різновиду інвестування / С. О. Тульчинська, О. С. Солосіч, М. О. Голуб // Сучасні проблеми економіки і підприємництва. – 2017. – Випуск 19. – С. 132-140.

КРЕАТИВНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО: ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

© Лукашова Л.В., 2019

Креативне підприємництво реалізується переважним чином у таких сферах як видавництво, дизайн, мода, ремесла, архітектура, візуальне мистецтво, музика, перформативне мистецтво¹, кіно, радіо, телебачення, фотографія, відеоігри, цифрові медіа, фестивальний та виставковий менеджмент, креативні простори та ІТ-рішення для креативних ініціатив. До креативного підприємництва відносяться всі види економічної діяльності, які передбачають обов'язковий творчий підхід і пошук нових нестандартних рішень. Креативне підприємництво є одним з найбільш інноваційних секторів економіки, рушієм розвитку суспільства, що сприяє кращій інтеграції людини в соціум. Креативна інноваційна ідея надає стійку конкурентну перевагу суб'єкту підприємницької діяльності та створює передумови для досягнення ним комерційного успіху.

Суб'єкти креативного підприємництва переважним чином представлені суб'єктами малого, в т.ч. мікропідприємництва. Їх характерними рисами є мобільність, сезонність господарської діяльності та базування на проектах. Частка суб'єктів малого підприємництва є більшою ніж 90% в структурі суб'єктів креативного підприємництва. Внесок креативного підприємництва у ВВП України станом на 2014 рік відповідав 4,44%, а зайнятість у сфері креативних індустрій – 3,17% від загальної зайнятості населення, що є близьким до стандартів ЄС [1].

Характер підприємницького процесу в креативному підприємстві залежить, в першу чергу, від напрямку творчої активності суб'єкта господарювання. Його можна представити у вигляді наступних п'яти етапів [2]:

- формування новаторської ідеї, попередня підготовка;
- оцінка попередньо визначених ідей та цілей;
- застосування альтернативних способів захисту ідеї на підставі прав інтелектуальної власності;
- розробка бізнес-плану підприємницької діяльності;
- пошук джерел початкового фінансування, встановлення партнерських відносин, розробка бізнес-стратегії.

Європейськими країнами визнається проблема ускладненого доступу до фінансування креативних підприємців. В першу чергу це пов'язано зі специфікою їхньої діяльності, а також із невеликими розмірами. Складність їх доступу до фінансування додатково пояснюється: структурою активів суб'єктів господарювання, а саме, переважанням нематеріальних активів; залежністю від прав інтелектуальної власності при одночасному нехтуванні положеннями Закону України «Про авторське право і суміжні права» щодо захисту прав інтелектуальної власності [3] внаслідок недостатньої обізнаності контролюючих органів та окремих фахівців; слабкістю та недосконалістю управлінських навичок; відсутністю контактів у ділових колах. Суб'єкти креативного підприємництва, як правило, не можуть претендувати на участь у програмах фінансування малого та середнього бізнесу внаслідок неможливості надання необхідних гарантій. Державна підтримка малого підприємництва в європейських країнах, в т.ч. і в Україні не враховує специфіку

¹ Провокаційна форма мистецтва, що бере свій початок від радикальних експериментів авангардистів, які слідами відкриттів імпресіоністів проголосили, що світ не такий, яким ми звикли його сприймати, і почали розробляти концепцію нового бачення та стосунків художника і глядача. Метою перфоменсу є звільнення мистецтва від умовностей, виштовхування людини з її звичної колії, включення її у взаємодію з мистецтвом і життям, а також спонукання подивитися з радикально іншої точки зору на життя і все, що відбувається в світі.

креативного підприємництва, і тому потребує коригування, особливо в напрямку створення сприятливих умов та стимулів для суб'єктів господарювання. Обмеження торгівлі, зокрема експорту, також ускладнює підприємницьку діяльність суб'єктів креативного підприємництва. Більшість представників малого креативного підприємництва не мають навичок залучення фінансування, зокрема за рахунок міжнародних проектів та грантів. Проте, слід зазначити, що вищеперераховані проблеми спонукали суб'єктів креативного підприємництва до пошуку альтернативних варіантів фінансування господарської діяльності. Наприклад, останнім часом все більшої популярності набуває використання краудфандингових платформ. Краудфандингова платформа – громадське фінансування або фінансування громадою (з англійської Crowdfunding, crowd — «громада, гурт, юрба», funding — «фінансування»), співпраця людей, які добровільно об'єднують кошти та інші ресурси задля підтримки інших людей або організацій. В подальшому спонсори можуть отримувати фінансову винагороду від авторів [4]. Краудфандинг революціонує спосіб, у який суб'єкти малого підприємництва знаходять необхідний їм капітал, та спрощує традиційну модель фінансування малого підприємництва. На думку автора, краудфандинг – це в більшості випадків технологія соціального фінансування через мережу Інтернет. Краудфандинг реалізує фінансові ресурси суспільства та забезпечує використання фінансового потенціалу населення у інноваційних, виробничих, культурних проектах тощо. Існує багато видів краудфандингу, зокрема краудфандинг на основі пожертвувань (кампанія з краудфандингу, в якій не передбачено повернення фінансових коштів інвесторам та вкладникам, близька за своєю сутністю до фандрейзингу), краудфандинг на основі винагород (краудфандингова кампанія, що передбачає наявність осіб, які сприяють підприємницькій діяльності в обмін на винагороду), фінансування на основі акцій. Проте, слід зауважити, що попри пошук резервних можливостей проблема вдосконалення чинного законодавства та державних систем з метою полегшення доступу креативних підприємців до фінансування залишається надзвичайно актуальною. Проведене дослідження дозволило сформулювати перелік основних діючих краудфандингових платформ підтримки малого креативного підприємництва: Kickstarter, GoFundEd, Na-Starte, Велика Ідея, Indiego, Patreon, Smallknot, GoFundMe, Startups.co., FundAnything, Facebook's Fundraiser, Thrinacia, Medstartr, Ulule, Plumfund.

Враховуючи вищевикладене, фасилітація² розвитку креативного підприємництва в Україні сприятиме реалізації творчого потенціалу населення, створенню нових робочих місць, подоланню безробіття, вирішенню інших соціальних проблем суспільства, популяризації креативного підприємництва серед молоді, збільшенню частки ВВП, утвореній суб'єктами креативного підприємництва, розширенню переліку видів економічної діяльності за рахунок започаткованих.

1. Фарінья К. Розвиток культурних та креативних індустрій в Україні. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://www.culturepartnership.eu/upload/editor/2017/Research/Creative%20Industries%20Report%20for%20Ukraine%20UA.pdf>, С. 21.

2. Букацелі А.В. Креативне підприємництво як ресурс економіки. /А.В.Букацелі// Електронний журнал «Ефективна економіка» № 6, 2018. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6426>.

3. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 р. № 3792 – XII у чинній редакції від 04.11.2018 р. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>.

4. Сайт – краудфандингова платформа Razomgo [Електронний ресурс]: – Режим доступу: https://razomgo.com/start?gclid=CjwKCAiA767jBRBqEiwAGdAOr2lSP8HpyICf2NlRLWpf6il5DdBpGCen336fLyp70T75gCpoiHTBhoCJigQAvD_BwE.

²Сприяння розвитку підприємницької діяльності шляхом надання суб'єктам підприємництва фінансової, інформаційно-консультаційної підтримки, стимулювання інновацій та мінімізації господарських ризиків.

ПРОБЛЕМИ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ДЕРЕВООБРОБНОЇ ГАЛУЗІ

© Луців Н.Г., 2019

Прискорення процесів інтеграції економіки України у світову економічну систему, зумовлює необхідність підвищення ефективності діяльності її промислових підприємств. Інноваційний розвиток деревообробної промисловості є одним зі стратегічних завдань забезпечення конкурентоздатності та модернізації вітчизняної економіки в напрямку стимулювання виробництва продукції високої доданої вартості.

В даний час, кількість інноваційно-активних підприємств деревообробної галузі України складає близько 1,4% від їх загальної кількості та характеризується динамікою до повільного зростання (у 2016 році – 1,21%, у 2017 році -1,42%). У 2016-2017 роках, з загальної кількості обстежених інноваційно-активних деревообробних підприємств, інноваційною діяльністю (розробкою і впровадженням інновацій) займалося близько 14%. По промисловості України таких підприємств у 2017 році було – 16,2% [1].

Номінальний обсяг витрат на впровадження інновацій підприємств деревообробної галузі за цей період збільшився у 3,6 разів. У структурі витрат зростала частка витрат на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення. У 2017 році питома вага цих витрат становила – 98%. Частка витрат на внутрішні та зовнішні науково-дослідні розробки була незначною: у 2016 році – 0,88%, у 2017 році – 1,93% [1].

Основним джерелом фінансування інноваційних витрат підприємств деревообробної галузі є власні кошти. У 2017 році їх питома вага становила 78,8% загального обсягу витрат на інновації. За рахунок кредитів у цьому році забезпечувалося до 21,1% сукупних інноваційних витрат [1].

Показник впровадження інновацій підприємств галузі є досить низьким. Так, у 2017 році кількість впроваджених інноваційних видів продукції становила шістьнадцять одиниць, маловідходних і ресурсозберігаючих технологій – тринадцять. З них, новим для ринку був лише один продукт (процес) [1].

Отже, інноваційна діяльність підприємств деревообробної галузі здійснюється переважно за рахунок власних коштів підприємств та направлена на модернізацію обладнання. При цьому, частка розробок і впровадження інноваційних видів продукції та технологій є незначною.

Серед основних чинників, які негативно впливають на інноваційну діяльність деревообробних підприємств виділимо такі:

- проблеми з забезпеченням трудовими ресурсами (нестача на підприємствах фахівців, які займаються науково-дослідними розробками та висококваліфікованих спеціалістів, які можуть працювати зі складним обладнанням);
- низький рівень реалізації наукових ресурсів (науково-технічного потенціалу та наукових знань) внаслідок слабкої інтеграції ресурсів науки і виробництва;
- неефективність управлінських ресурсів та відсутність мотивації підприємств до впровадження інновацій;
- обмеженість фінансових ресурсів підприємств;
- недосконалість нормативно-правового регулювання діяльності галузей лісопромислового комплексу.

Стимулюючим чинником, на шляху інноваційного розвитку деревообробної галузі є також проблеми доступності вітчизняної лісосировини. Для запобігання вивезення з країни якісної деревини та стимулювання національного виробництва деревної продукції високої доданої вартості, протягом 2015-2019 років, було розроблено і прийнято ряд нормативно-правових актів.

Зокрема, введено мораторій на експорт деревини в необробленому вигляді, прийнято закон щодо посилення захисту лісів і запобігання незаконному експорту, впроваджено нові національні стандарти якості деревини. Однак, це не змогло розв'язати проблем доступності сировини, насамперед, для сектору виробництва деревообробної продукції високої доданої вартості. Підприємства галузі залишаються орієнтованими на виробництво і експорт лісопильної продукції, (продукції низької доданої вартості) [2]. Як показує аналіз, приріст обсягів виготовлення виробів з деревини був незначним. У 2018 році він становив – 3,3%, за період з початку 2019 року – 3%. Натомість, обсяги первинної переробки деревини (лісопильне і стругальне виробництво) у 2018 році зросли на 14,5%, а у першому кварталі 2019 року – на 23,8% [1].

З огляду на це, політика стимулювання інноваційного розвитку деревообробної галузі повинна проводитися за двома напрямками:

1. Сприяння розвитку інноваційно-модернізованих підприємств галузі, які виробляють продукцію високої доданої вартості;
2. Стимулювання діяльності щодо розробок і впровадження інноваційних продуктів і процесів.

Пріоритетні шляхи реалізації цих напрямів:

- впровадження ефективного нормативно-правового механізму регулювання діяльності лісової і деревообробної галузей, формування стратегічної програми їх інноваційного розвитку;
- формування сприятливого інституційного середовища;
- стимулювання підготовки фахових кадрових ресурсів для забезпечення усіх стадій інноваційного процесу;
- створення інноваційних кластерів, стимулювання інтеграції потенціалу наукових, науково-освітніх закладів та виробничих підприємств;
- податкове кредитування;
- державна фінансова підтримка інноваційного розвитку лісової та деревообробної галузей.

1. *Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>*

2. *Консультативно-аналітична робота: Результати запровадженого в Україні тимчасового мораторію на експорт деревини в необробленому вигляді. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.slideshare.net/IER_Kyiv/ss-103236940*

ПІДГОТОВКА КАДРІВ ДЛЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

© Максименко Д.В., 2019

Для ефективного здійснення інноваційної діяльності необхідна сукупність різних видів ресурсів, серед яких значна роль приділяється кадровим ресурсам. Сучасні інноваційні процеси досить складні і вимагають проведення аналізу закономірностей їхнього розвитку.

Ринкові умови господарювання, з їх тенденцією до швидких змін, створюють для більшості підприємств конкурентне середовище, що спонукає їх до формування конкурентних переваг. Конкурентні переваги можуть бути створені як у сфері виробництва товарів, так і у сфері їх просування на ринок. Як правило, вони формуються на базі інноваційної діяльності, що вважається основою успішного функціонування підприємства на ринку.

Конкурентоспроможність підприємства залежить від багатьох чинників, основним із яких є раціональне використання матеріальних, трудових, інноваційних, інформаційних і фінансових ресурсів, які в сукупності становлять потенціал підприємства.

Згідно з Законом України «Про інноваційну діяльність» основними принципами державної інноваційної політики є [1;с.45]: орієнтація на інноваційний шлях розвитку економіки України, визначення державних пріоритетів інноваційного розвитку, сприяння розвитку інноваційної інфраструктури, інформаційне забезпечення суб'єктів інноваційної діяльності, підготовка кадрів у сфері інноваційної діяльності.

Якість підготовки кадрів тісно пов'язана з якістю інфраструктури та навчального середовища. У якості підготовки кадрів важливу роль відіграє активна взаємодія академічної спільноти з економічними партнерами. Ця взаємодія поширюється на викладання, технічний розвиток, організацію навчання, формування інституціональних структур нового типу, встановлення численних, обов'язково формальних, зв'язків з організаціями, діловими колами і промисловим сектором.

Ринкові відносини вимагають більшої самостійності й підвищення ініціативності працівників, розуміння необхідності докорінних змін не тільки в господарській діяльності, але й у власній свідомості. Страх перед нововведеннями в організаційно-технічній, економічній і управлінській системах повинен поступитися місцем свідомій діяльності кожного на робочому місці, пов'язаною з об'єктивною необхідністю активізації інвестиційної та інноваційної політики підприємства. Без цього сьогодні, в умовах жорсткої конкуренції на зовнішньому і внутрішньому ринках, неможливо забезпечити стійку прибуткову роботу підприємства [2;с.132].

Суб'єктами інноваційної праці є працівники, які здатні створювати нові знання і активно їх використовувати, адже результатом такої праці є нові ідеї, образи, що визначаються, перш за все, творчими здібностями до певного виду діяльності, активністю людини, умовами реалізації цих здібностей у суспільстві. Сучасний рівень інформаційного, комунікаційного та програмного забезпечення, а також виробничих та управлінських технологій, пов'язане з ним технологічне і технічне переоснащення підприємств підвищують вимоги роботодавців до професійно-кваліфікаційного рівня працівників. У свою чергу, працівники повинні бути спроможними та схильними до інновацій.

1. Антонюк В. Кадри для інноваційної діяльності: проблеми формування та використання // Україна: аспекти праці. — 2007. — №5. — С. 42-47.

2. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент : навч. пос./ Н.В. Краснокутська. – К.: КНЕУ, 2003. – 504 с.

КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ ТА ГОСТИННОСТІ

© Матросова В. О., 2019

Загальна мета відкриття нових спеціальностей у галузі туризму на базі вищих навчальних закладів – забезпечити підготовку фахівців в сфері туризму та гостинності та сформувати загальні і професійні компетентності, необхідні для проведення самостійних наукових і виробничих досліджень з теорії і методології менеджменту туристичної діяльності, маркетингу туристичних послуг, нормативно-правового забезпечення туристичної діяльності, територіальної організації сфери послуг різних регіонів України, рекреаційної географії туризму України, організації активного туризму, індустрії гостинності, страхування в туризмі, історико-культурного туризму; формування загальних і фахових компетентностей для успішного здійснення економічної, організаційно-управлінської, проектної, виробничо-технологічної діяльності, науково-дослідної та навчально-педагогічної діяльності у сфері рекреації, туризму і курортів.

Туризм та гостинність – це галузь економіки, яка заслуговує значної уваги в Україні для забезпечення кадрами та розвитку інфраструктури даної галузі. Ця галузь може забезпечити значний внесок в економіку держави у вигляді нових робочих місць, збільшення надходжень від зовнішньоекономічної діяльності та до державного бюджету через сплату податків.

Всесвітня туристична організація разом з ЮНЕСКО проголосили XXI століття віком туризму. Туристичні потоки у світі та Україні, зокрема, невпинно зростають, про що свідчить загальна статистика та дані Державного статистичного управління України [1]. Протягом останнього часу туризм перетворився на масове соціально-економічне явище міжнародного масштабу, його бурхливий розвиток є однією з характерних рис сучасності. Особливо сприяє цьому розширення політичних, економічних, наукових і культурних зв'язків між країнами світу. Туризм посідає вагомe місце у світовому господарстві та сприяє економічному розвитку багатьох країн.

Тому підготовка фахівців, висококваліфікованого наукового та кадрового забезпечення даної галузі є надзвичайно актуальною, особливо в останній час, коли із стрімким розвитком нових транспортних та логістичних систем, глобалізації та відкритості кордонів спостерігається стрімкий розвиток туристичного ринку із новими вимогами до фахівців. Сучасний туристичний ринок вимагає компетентних працівників, здатних приймати професійні рішення, розв'язувати типові і нетипові проблеми, забезпечувати високу якість обслуговування та задоволення потреб споживачів. Для України доцільним є вивчення та застосування досвіду організації навчання майбутніх фахівців туристичної сфери країн, що вже мають розвинену та всесвітньо визнану систему туристичної освіти, а також країн, що як і Україна, знаходяться лише на шляху свого розвитку.

Довгий час в Україні лишалася незначна кількість закладів, які спеціалізувалися на підготовці фахівців у галузі туризму та гостинності, ця підготовка в значній мірі була пов'язана із підвищенням кваліфікації або вивченням теорії туризму, як соціокультурного явища, та дослідженням частково збереженої та нерозвиненої інфраструктури туризму України. Проте такий підхід не вирішує проблему підготовки кадрів туристичної галузі у вимірі нових викликів глобалізаційного та інтеграційного характеру. Становлення туристичної галузі в Україні вимагає багаторівневого підходу до підготовки фахівців у галузі туризму та гостинності з одночасним підключенням пріоритетного напрямку додаткової освіти на практичному досвіді співробітництва освітніх закладів та громадських туристичних об'єднань, спортивних туристичних організацій, розважальних комплексів, готельних комплексів та пунктів харчування, культурних закладів, державних систем управління регіональним розвитком, туристичних підприємств. В сучасних умовах в Україні має змінитися освітній простір туристичної галузі в контексті послідовного

розвитку та фактичної інтеграції нашого суспільства та пріоритетності напряму туризму та гостинності на рівні розвитку культури, соціуму та економіки країни.

У розпорядження кабінету міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на 2016-2020 роки» визначені основні вектори розвитку людських ресурсів в сфері туризму, а саме [2]:

1) Удосконалення системи професійної підготовки фахівців сфери туризму, зокрема готельної, ресторанної, клубної, музейної, галерейної та інших видів діяльності, пов'язаних із туризмом, що забезпечуватиме підвищення рівня професійної підготовки фахівців сфери туризму та якості обслуговування споживачів туристичних послуг:

- підготовка освітніх програм з професійного навчання у сфері туризму з урахуванням потреб ринку праці;

- гармонізація кваліфікаційних вимог та стандартів вищої освіти у ВНЗ, які забезпечують підготовку фахівців сфери туризму та стандартів професійної підготовки;

- розробка базових компетентностей фахівців та професійних стандартів для сфери туризму;

- затвердження кваліфікаційних вимог фахівців туристичного супроводу;

- впровадження народної дипломатії, як інструменту залучення населення до популяризації туризму в Україні.

2) Забезпечення наукового супроводу та досліджень у сфері туризму та курортів, запровадження прогресивних інноваційних розробок.

Нагальною необхідністю в даному контексті є ознайомлення студентів із теоретичними основами інноваційного менеджменту в туризмі, розробкою та запровадженням інноваційного туристичного продукту із використанням інноваційних технологій, його формуванні при обслуговуванні туристів; застосуванням нових інформаційних технологій комплектування, просування та продажу турів; формуванням знань щодо до новітніх механізмів та методів управління міжнародними та вітчизняними підприємствами сфери туризму та гостинності.

Програмними напрямками підготовки кадрового забезпечення у сфері туризму мають стати:

- впровадження інноваційної компоненти на всіх етапах викладання; впровадження інформаційної складової організації туристської діяльності; факторів впровадження та використання інформаційних технологій у туристичній діяльності;

- використання міжнародного та вітчизняного досвіду формування та впровадження інновацій в діяльність туристичних підприємств; методи управління вибором напрямів і варіантів розвитку туристичних підприємств у нестабільному ринковому середовищі;

- акцент на підприємницькі навички та здібності, викладання системного курсу започаткування та ведення приватної справи, що сприятиме розвитку бізнесу в окремих регіонах та Україні в цілому;

- високий професіоналізм та креативність професорсько-викладацького складу, що використовує зарубіжний досвід викладання;

- можливість проходження практики в системі туристичного забезпечення на вітчизняних та зарубіжних підприємствах; постійний зв'язок із роботодавцями та можливість стажування та роботи вже під час навчання.

1. *Економічна статистика / Економічна діяльність / Туризм. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>*

2. *Розпорядження кабінету міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на 2016-2020 роки» (проект). – Режим доступу: <https://knute.edu.ua/file/NjY4NQ==/e1227acdf34bb4a1da39d384139b9d7a.pdf>*

ОБЛІК ВИТРАТ НА ЯКІСТЬ ПРОДУКЦІЇ

© Муран А.Я., Шматковська Т.О., 2019

Ринкові умови господарювання, інтеграція України у світовий економічний простір загострюють питання конкурентоспроможності як окремих підприємств, так і галузей народного господарства загалом. Щоб успішно конкурувати на ринку, необхідно виробляти якісну продукцію. Витрати на якість – це внутрішня економічна основа всієї системи якості, оскільки їх облік, аналіз та оцінка створюють передумови для прийняття оптимальних управлінських рішень. Проте сьогодні існують невирішені проблеми, пов'язані з практичною організацією обліку витрат на якість продукції. Тому актуальним є розкриття суті витрат на якість та специфіки їх обліку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій засвідчує актуальність поставленої проблеми. Питанням трактування категорії «витрати на якість» та їх обліку присвячено чималу кількість наукових праць учених-економістів (Н.А. Морозов-Герасимович, І.Ю. Тимрієнко, В.М. Пархоменко, В.Н. Войоловського, І.М. Чернуха, Г.Ю. Макаренкової та ін.).

Витрати на якість є одним із важливих елементів витрат виробництва. Водночас, ухвалюючи рішення щодо скорочення витрат, не слід забувати, що витрати на якість умовно поділяються на високопродуктивні та непродуктивні: перші “працюють” на збільшення прибутків підприємства, другі є певним баластом, тому скорочення і, навіть, мінімізація мають стосуватися лише других, тобто непродуктивних витрат.

Облік і регулювання витрат на контроль якості продукції, їх періодичне співставлення з результатами діяльності контрольних служб дуже важливі. Це пояснюється, насамперед, необхідністю істотного підвищення ефективності технічного контролю за рахунок оптимізації дуже значної величини витрат на вимір і оцінку якості виробів.

У загальній сукупності витрат на виробництво промислової продукції **витрати на виміри** складають у середньому 8—10%. У залежності від виду, складності і призначення продукції питома вага витрат на виміри і контроль якості виробів може змінюватися в досить широкому діапазоні. Так, наприклад, частка витрат на виміри в процесі виробництва виробів легкої промисловості складає приблизно 1—5% її собівартості. В авіаційній промисловості витрати на контроль якості та випробування серійного виробу складають близько 30%, а в електронній промисловості і приладобудуванні витрати на контрольні операції досягають 25—50% собівартості виробів. По окремих видах особливо складної і відповідальної продукції витрати на технічний контроль можуть багаторазово перевищувати загальну собівартість її виробництва[1].

У діючій системі обліку витрат на виробництво значна частина витрат підприємства по проведенню технічного контролю присутній у розосередженому і знеособленому виді практично але всіх калькуляційних статтях витрат, що не дозволяє здійснювати точний практичний аналіз розподілу і динаміки витрат на контроль якості по конкретних підприємствах.

Для проведення такого аналізу необхідний цільовий облік витрат на контроль якості виробів з відображенням на спеціальному рахунку як загального їхнього розміру, так і основних складових отриманої суми. Наявність необхідної первинної документації (контрольні карти, убрання, прейскуранти, відомості дефектів і т. п.) варто розглядати як одну з істотних передумов правильної організації цільового обліку, витрат на технічний контроль. У той же час відсутня науково обґрунтована класифікація різних видів витрат, зв'язаних з підготовкою і проведенням контролю, що є досить серйозною перешкодою для повсюдного впровадження на підприємствах строгої системи обліку витрат на оцінку і регулювання якості продукції.

Виробничі витрати на якість – витрати підприємства з метою досягнення та забезпечення необхідного рівня якості. Вони включають:

1. Витрати на попереджувальні заходи і оцінку (витрати на відповідність):

– витрати на дії, що попереджають появу невідповідностей і дефектів (витрати на розробку, впровадження та підтримку системи якості, так як функціонування системи якості сприяє зниженню ризику споживача отримати продукцію, що не відповідають його вимогам);

– витрати на виявлення невідповідностей та дефектності, що виникають у процесі проектування і виробництва продукції, з метою їх усунення до моменту її реалізації споживачеві (витрати на інспекцію). Сюди будуть належати: витрати на проведення контролю проектування; входного контролю матеріалів і комплектуючих виробів; контрольно-вимірювального та випробувального обладнання; витрати на приймально-здавальні випробування готової продукції, витрати на впровадження системи контролю.

2. Витрати на усунення дефектів (витрати на невідповідність) включають:

– витрати на усунення дефектів, виявлених до моменту передачі продукції споживачеві (витрати на внутрішній брак) і доведенням до належної якості (витрати на виявлення бракованої продукції і подальша її переробка, доопрацювання та перевірка проведених виправлень; витрати від зниження ціни недоброякісну продукцію).

– додаткові витрати на виправлення дефектів, виявлених вже після придбання їх споживачем (витрати на зовнішній брак). До даної групи належать витрати щодо усунення браку, виявленого у покупця, у тому числі витрати на ремонт протягом гарантійного строку експлуатації; заміну виробів, що вийшли з ладу протягом гарантійних термінів експлуатації; витрати на з'ясування причин несправності і т.д[2].

Невиробничі витрати на забезпечення якості – це витрати, пов'язані з підтвердженням якості продукції та пред'явленням споживачеві об'єктивних доказів цієї якості. Вони включають конкретні і додаткові засоби по забезпеченню якості, заходи, процедури, дані, демонстраційні випробування та окремі й додаткові оцінки, проведені незалежними органами.

Правильний облік витрат на технічний контроль дозволяє одержувати необхідну інформацію про резерви оптимізації витрат по оцінці і регулюванню якості виробів, забезпечує створення необхідної економічної бази для планування і поточного фінансування цих витрат, дає можливість увести діючі матеріальні стимули до зниження витрат на технічний контроль, визначити й економічно обґрунтувати найбільш ефективні заходи, спрямовані на удосконалювання використовуваної системи контролю і підвищення якості продукції.

Повсюдне введення на підприємствах повного і своєчасного обліку витрат на технічний контроль може сприяти надалі розробці автоматизованих методів обліку окремих статей витрат, що, у свою чергу, забезпечить більш точне визначення собівартості виробів, що випускаються, і економічної ефективності заходів, спрямованих на удосконалювання системи технічного контролю. Установивши строгий нагляд за загальною величиною, структурою, розподілом і динамікою витрат на контроль якості продукції можна більш раціонально використовувати ресурси, виділювані на ці мети[3].

Для широкого впровадження на підприємствах **системи обліку витрат на контроль якості продукції** у відповідному стандарті підприємства повинні бути чітко й однозначно визначені основні напрямки витрат по технічному контролю, методи збору необхідної інформації, правила її обробки й аналізу, терміни надання розрахунків і відповідальних виконавців.

Доцільно також розробляти аналогічні стандарти на галузевому і загальнодержавному рівні. Це дозволить внести необхідну однаковість у роботу зі створення системи обліку витрат на технічний контроль, дасть можливість аналізувати виникаючі проблеми з макроекономічних позицій і намічати в результаті цього найбільш ефективні заходи, спрямовані на удосконалювання економічних аспектів діяльності служб технічного контролю.

1. *Про безпечність та якість харчових продуктів* : Закон України від 23.12.1997 №771/97-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/771/97-%DO%B2%D1%80>.

2. *Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів* : ДСТУ ISO 9000:2007 – [Чинний від 2008-01-01]. – К. : Держстандарт України, 2008. – 35 с. – (Державний стандарт України).

3. *Морозова-Герасимович Н.А. Управлінський облік і аналіз затрат на забезпечення якості продукції (на прикладі плодоовочеконсервних підприємств України): Автореф. дис.. канд. екон. наук. / Інститут аграрної економіки УААН-. К., 2003. – 22с.*

РОЗВИТОК СТАРТАПІВ ЯК ЗАСОБІВ ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЇ ТА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

© Подра О.П., Левків Г.Я., 2019

В сучасних умовах глобалізації та інтернаціоналізації соціально-економічної діяльності перед суб'єктами господарювання виникає необхідність постійного пошуку шляхів забезпечення конкурентоспроможності та результативності діяльності на основі пошуку нових можливостей та використання інноваційних підходів до ведення бізнесу. Одним із засобів досягнення економічних цілей, а також інструментом забезпечення інтелектуалізації та інноваційного розвитку економіки держави виступають стартапи. Розвиток інформаційного суспільства, зростання значення та ваги інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечують доступ до необхідних ресурсів сприяє тому, що на ринку постійно з'являються нові та успішні стартапи, в основі яких лежать інноваційні ідеї. Цікавою з цієї точки зору є думка В. Ванг, що була висловлена для видання «Forbes»: «ми переходимо від економічної моделі, яка розглядала індивіда як замінний гвинтик в безликій, але продуктивній системі, до такої, яка визнає, що людина є єдиним, хто може зробити систему краще через свої інновації, винаходи та витвори» [1].

Отже, стартап – це новий бізнес-проект, що розробляється з метою отримання прибутку, водночас, стартаперами зазвичай виступають молоді компанії чи креативні індивіди із обмеженими ресурсами, які мають унікальну, ексклюзивну ідею, однак, в силу об'єктивних обставин, не можуть втілити її у життя. Дане поняття широко використовується в усіх сферах економічної діяльності, однак, найбільшого поширення набуло в секторі ІТ-технологій, що характеризуються динамічними темпами розвитку, а також у мережі Інтернет. Необхідно зазначити, що багато нових проектів та ідей часто не доживають до стадії втілення, не говорячи вже про стадію розвитку та прибутковості.

Прийнято вважати, що стартап складається із трьох ключових елементів: ідеї, команди та фінансування. Ідея – це первинна ланка, наріжний камінь формування стартапу, яка повинна бути затребуваною, тобто задовольняти конкретну потребу споживача, в іншому випадку вона не має жодної користі, а її новизна не має жодного значення. Водночас, чим унікальніша ідея, чим вона затребуваніша, тим вищий рівень життєздатності проекту, його ефективності та тривалості. Другий елемент – команда – це основа, яка забезпечує реалізацію інноваційного проекту, складається із однодумців, що його розробляють на основі наявності відповідних навичок, знань та кваліфікацій, водночас, необхідно зазначити, що для успішної реалізації інноваційного проекту не завжди потрібен відповідний досвід щодо організації, реалізації та керівництва подібними проектами, однак, його наявність підвищує шанси на успіх. Третій елемент – фінансування – найризикованіший та один із найскладніших, оскільки значна кількість стартапів може бути збитковою, а отже виключає можливість отримання віддачі на вкладені кошти. Для того, щоб перетворити свою ідею на конкурентоспроможний товар її необхідно правильно презентувати, довести перспективність проекту та його затребуваність на ринку, ці заходи сприяють отриманню фінансування.

Для визначення інноваційного потенціалу українських стартапів можемо скористатися статистичними даними міжнародних рейтингових компаній, зокрема, дані аналітичного сервісу Startup Ranking свідчать, що до переліку увійшли 137 країн світу, серед яких Україна посіла 37 місце у рейтингу. Перше місце США, друге – Індія, третє – Великобританія [2]. Водночас, необхідно зазначити, що в Україні перешкодою розвитку стартапів є складність залучити фінансування, на користь зробленого висновку виступає визначення позиції України за показником

легкості залучення стартаперами фінансових ресурсів, який обчислюється в індексі глобальної конкурентоспроможності країн світу. Так, у 2017 р. за цим показником Україна посіла 102-е місце (зі 140) з 2,4 бали (з семи можливих, де 7 – максимально легко) за середньосвітових 2,95 бали [2].

Основними джерелами фінансування виступають власні чи сімейні кошти розробників проекту, однак, слід зазначити, що в сучасних економічних реаліях дане джерело фінансування носить більший теоретичний, ніж практичний характер, внаслідок низької платоспроможності населення. Джерелом залучення коштів для реалізації стартапу може бути краудфандинг – спільна робота людей, що об'єднують власні кошти та необхідні ресурси здебільшого через Інтернет для підтримки інших людей чи організацій, однак, в Україні дана платформа не користується популярністю [3]. Основними джерелами фінансування в Україні є бізнес-ангели, бізнес-інкубатори та венчурні фонди. Бізнес-ангели – це індивідуальні інвестори, професійні нетворкери та незалежні консультанти, які допомагають отримати не тільки цінні знання, але і гроші, працюють паралельно з компаніями-інкубаторами, однак їхні послуги дещо відрізняються від аналогічних організацій. Принцип їх роботи можна визначити поняттям часткового фінансування, в якому бізнес-ангел стає співвласником і далі ділить прибуток з основним інвестором. Бізнес-інкубатори це – установи, так і організовані ними програми інтенсивного розвитку компаній через навчання, фінансову та експертну підтримку в обмін на частку в капіталі компанії, зазвичай вони працюють у парі із венчурними фондами, які в свою чергу забезпечують фінансову підтримку, а бізнес-інкубатори – освітню програму, нетворкінг, інфраструктуру, тощо.

З метою забезпечення інноваційного розвитку держави та інтелектуалізації економіки на державному рівні необхідно створювати максимально комфортні умови для розвитку та реалізації стартапів як "двигунів прогресу", оскільки вони здійснюють промислове проектування для створення чи впровадження нового затребуваного продукту, проводять технологічну та дослідницьку діяльність, купують ліцензії. Саме тому необхідно впроваджувати державну програму підтримки стартапів, яка б базувалася на можливості отримати державний грант чи фінансування, податкових пільгах, відшкодуванні частини витрат вартості навчання, підготовки та підвищення кваліфікації та витрат на ведення бізнесу, тощо.

Всебічна державна підтримка розвитку стартапів сприятиме розвитку науково-технічного прогресу, що забезпечить економічне зростання та розвиток вузькоспеціалізованих галузей національної економіки на основі реалізованих проектів.

1. Hwang V. *The Startup Movement Is Not About Startups, Actually* [Electronic resource] / V. Hwang // *Forbes: Business and Financial Magazine* [Online edition]. – 2014. – January 3. – Режим доступу : <https://www.forbes.com/sites/victorhwang/2014/01/03/the-startup-movement-is-not-about-startupsactually/#1670300d71a9>

2. *Startup Ranking. Countries Ranking.* – Режим доступу : <http://www.startupranking.com/countries/>

3. Тимофєєв М.В. *Стартап: Інтелектуалізація економічного розвитку в Україні. Формування економічних та правових регуляторів.* – Режим доступу : <https://www.businesslaw.org.ua/startup-intelektualizaciya-economiky/>

ПРОФЕСІОНАЛІЗМ КЕРІВНИКІВ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНИЙ ЧИННИК МОДЕРНІЗАЦІЇ ІНФРАСТРУКТУРИ НАФТОГАЗОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

© Псюк Р.М., Петренко В.П., 2019

Сьогодні значна увага приділяється питанню інтеграції газового й електроенергетичного ринків та відповідних транспортних мереж, а також НТС України в енергетичний простір ЄС.

Зокрема, з метою інтеграції в електроенергетичній сфері є забезпечення синхронної роботи ОЕС України із енергосистемою синхронної зони континентальної Європи ENTSO-E. Інтеграція газового ринку в європейську гнучку систему безпеки постачань для України та країн Центральної Європи дозволить зберегти використання ГТС як для транзиту російського газу до ЄС, здійснення постачань газу з альтернативних напрямів та джерел, так і для реверсних постачань газу з Європи до України. Інтеграція нафтової інфраструктури вимагає поглибленої міжнародної співпраці в повномасштабному використанні потенціалу нафтотранспортної інфраструктури, реалізації проектів з диверсифікації джерел та маршрутів постачання нафти, як в Україну, так і для країн Європи з альтернативних джерел маршрутом через Україну, а також формування й підтримання в Україні необхідного рівня запасів нафти і нафтопродуктів. Реалізація цього комплексу заходів потребує передусім відокремлення оператора газотранспортної системи від вертикально-інтегрованої компанії, що сприятиме недискримінаційному та прозорому доступу учасників ринку природного газу до потужностей ГТС і ПСГ, та залученню іноземного партнера до управління ГТС України [1].

Таким чином, перед вітчизняним нафтогазовим комплексом стоять важливі інфраструктурні питання, вирішення яких вимагає залучення компетентних та професійних керівників. Відтак, вибраний Україною курс євроінтеграції ставить перед керівниками сфери державного управління завдання реалізувати зміни, які забезпечать конкурентоспроможний поступ у напрямі підвищення добробуту населення, зміцнення економічного потенціалу нафтогазового комплексу, формування надійної системи енергетичної безпеки та захисту країни перед внутрішніми та зовнішніми загрозами. В підсумку, на сьогодні на керівників сфери державного управління покладається функція агентів змін, які не тільки повинні їх розуміти і відповідно здійснювати, але і забезпечити процес якісного, ефективного і результативного управління змінами, що охоплює складну систему прийняття професійних рішень, від постановки цілей, що призведуть до бажаних змін до врахування наслідків їх реалізації [2].

Поняття професіоналізму пов'язують із майстерністю в певній сфері діяльності. Відповідно до Закону України «Про державну службу» професіоналізм у сфері державного управління – це компетентне, об'єктивне і неупереджене виконання посадових обов'язків, постійне підвищення державним службовцем рівня своєї професійної компетентності, вільне володіння державною мовою і, за потреби, регіональною мовою або мовою національних меншин, визначеною відповідно до закону [3].

Безперечно, бути професіоналом – це бути компетентним у виконуваній роботі. Під компетенцією розуміється характеристика співробітника, що включає в себе знання, навички, мотивацію, які проявляються в поведінці і дозволяють йому ефективно виконувати поточні і перспективні професійні завдання. Зокрема у джерелі [4] зазначено, що актуалізований комплекс компетенцій складає компетентність менеджера, яка «відноситься до категорії актуальної або реальної якості і формується головним чином за межами вузу у міру накопичення досвіду у відповідній професійній діяльності.

Проте, на сьогодні одних компетенцій не достатньо для того, щоб стати професіоналом, оскільки від нього вимагають не тільки вирішення організаційних, технічних, функціональних питань у сфері управління, але і тих лідерських якостей, які забезпечать реалізацію необхідних змін в умовах сучасної інформаційної, інтелектуальної, знаннєвої економіки [5].

Сучасні теорії, технології та інструменти лідерства розглядають широкий спектр ключових характеристик лідера і значна їх частина звертає увагу на роль інтелектуальних здібностей лідера та наявність релевантного досвіду виконавчої діяльності. Зокрема: лідер повинен мати здібність брати керування на себе; бути гнучким в управлінні людьми; вміти створювати в групі консенсус, атмосферу співробітництва, відношення взаємної довіри, поваги, взаєморозуміння, прихильності до однієї ідеї; вміти турбуватися як про людей, так і про рішення завдання; бути стійким до стресу, енергійним і наполегливим [5-6].

Ф. Кофман, радник з розвитку лідерства в Google, колишній віце-президент з розвитку в Linde, директор Центру свідомого лідерства у Монтерейському технологічному інституті, працівники, здатні прийняти участь у змінах, повинні мати відчуття мети, почуття справжньої єдності та впевненість, що вони мають вплив усередині компанії та за її межами. Тобто, людям потрібне трансцендентне лідерство, під яким він розглядає здатність керівника вибудовувати стосунки з людьми та керувати в людино-центричному стилі як такому, що створює необхідну для продуктивної роботи атмосферу [7]. Щоб стати трансцендентним лідером, потрібно зрозуміти, що по-справжньому мотивує людей. Запропоновані Ф. Кофманом критерії такої мотивації представлені на рис. 1.

Рис. 1 Чотири стовпи внутрішньої мотивації [7]

Таким чином, в світлі завдань євроінтеграції та реалізації низки нормативних документів щодо запровадження ринкових відносин на вітчизняному ринку енергоресурсів галузеві підприємства опинились перед необхідністю реалізації ринкових принципів господарювання та формування конкурентоздатної на енергетичному ринку інфраструктури, що вимагає залучення до управління процесами змін професіоналів, які можуть підійти до вирішення покладених завдань не тільки із знаннями і досвідом, але і з розумінням сенсу змін, власного внеску у їх здійснення, а також можуть мотивувати колектив до їх реалізації на основі використання сучасних технологій інтелектуального лідерства.

1. *Нова енергетична Стратегія України до 2035 року: «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність».*[Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://tre.kmi.gov.ua>
2. *Дев'ять нарисів з управління змінами : навчальний посібник / Вербовська Л. С., Дзвінчук Д. І., Петренко В. П., Ясінська Й. / За заг. ред. проф. Петренка В. П. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2018. – 164 с.*
3. *Про державну службу Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2016. – № 4. – С.43*
4. *Ліштаба Л. В. Формування механізму компетентності менеджерів в системі охорони здоров'я : автореферат. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / Ліштаба Людмила Вікторівна. – Тернопіль, 2017. – 20 с. – С. 223.*
5. *Дзвінчук Д. І. Економіка знань і необхідні зміни в моделях лідерства / Д. І. Дзвінчук, М. О. Лютій, В. П. Петренко // Зб. наук. праць «Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії». – 2016. – Вип. 64. – С. 44-60.*
6. *Каленюк І. С., Цимбал Л.І. Форми прояву інтелектуального лідерства / І. С. Каленюк, Л. І. Цимбал // Науковий журнал "Економіка України". – 2016. – 3 (652). – С. 29-40.*
7. *Кофман Фред. Революція сенсу: Сила трансцендентного лідерства [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://hub.kyivstar.ua/wp-content/uploads/2018/12/Rev-sensu-46-54-ukr.pdf>*

СТРАТЕГІЧНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ

© Сватюк О.Р., Пашкевич В.А., Саф'яник Ю.І., 2019

Роль держави у посиленні конкурентоспроможності країни полягає у формуванні й реалізації відповідної макроінноваційної стратегії, що забезпечить реалізацію науково-технічних пріоритетів та випуск високотехнологічної продукції. Конкурентоспроможність країни на міжнародному ринку технологій та участь в обміні високотехнологічними товарами забезпечуються рівнем розвитку науково-дослідної та виробничої сфери, політикою щодо зміцнення потенціалу, законодавчим регулюванням інноваційної діяльності й захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Метою даної статті є визначення базових стратегічних напрямів розвитку за характером генерації ідей та чинників, що впливають на вибір певної стратегії реалізації експортного потенціалу корпорацій.

Підвищення конкурентоспроможності корпорацій у виробництві високотехнологічної продукції є в двох напрямках – на основі розвитку власної науково-технічної сфери і використання вітчизняних інновацій або за рахунок імпорту зарубіжних технологій. На наш погляд, існує третій – ринковий підхід, який поєднує вище розглянуті напрями і дозволяє здійснити поступовий перехід країни від індустріального суспільства до «економіки знань». Розглянемо стратегії за характером генерації ідей, які реалізуються за рівнями науково-технічного розвитку й стану інноваційного потенціалу (табл. 1).

Таблиця 1

Макроінноваційні стратегії, що визначаються ринком

№ з/п	Стратегії за характером генерації ідей	Зміст стратегічних заходів
1	Стратегія стимулювання експлуатаційного освоєння	Держава сприяє імпорту товарів, які не виробляються в країні або їх рівень істотно відстає за якістю і технічним рівнем від світових аналогів. В країні відбувається освоєння новинок через одержання навичок експлуатації і технічного обслуговування складної техніки.
2	Стратегія технологічного освоєння	Набуваються навички самостійного виробництва продукції на основі імпортованих технологічних процесів. Держава сприяє імпорту технологій. Відмовляються від імпорту товарів, які вже виготовляють в країні[2].
3	Стратегія заміщення продуктового імпорту	Держава стимулює налагодження нової продукції в країні, здійснює заходи щодо де стимулювання імпорту товарів.
4	Стратегія продуктового експорту	Виробництво ліцензійної продукції не лише для внутрішнього ринку, але й на експорт. Держава стимулює експорт продукції і вихід корпорацій на зовнішній ринок.
5	Стратегія заміщення технологічного імпорту	Запроваджуються заходи щодо обмеження імпорту технологій, стимулюється створення вітчизняних технологій. Країна та окремі корпорації здійснюють перехід до створення власних інновацій, до стратегії поетапного ініціювання нововведень та «наступального запозичення».
6	Стратегія продуктово-технологічного експорту	Держава стимулює поряд з експортом товарів перенесення їх виробництва за межі країни, що зумовлено зростаючою потребою у додаткових матеріальних, трудових, фінансових та інтелектуальних ресурсах у зв'язку із впровадженням нових процесів і продуктів.
7	Стратегія технологічного експорту	Виробництво товару повністю переноситься за кордон, де він продається за межами країни
8	Стратегія імпорту технологічних компонентів	Стимулювання перенесення за межі країни виробництва складових частин технологічних процесів з наступним ввезенням в країну продуктів, одержаних в результаті цих процесів[2].

«Головні цілі та пріоритетні напрями науково-технологічного та інноваційного розвитку задає держава, що передбачає розроблення різних державних програм, великі капіталовкладення у масштабні інноваційні проекти, використання інших прямих форм державної участі в регулюванні

інноваційних процесів»[1, 2]. *Стратегія послідовних інновацій* передбачає орієнтацію на еволюційний розвиток технологій з послідовним переходом від одного рівня техніки до наступного (вищого). Таку стратегію доцільно використовувати за умови міцних конкурентних позицій національних розробників і виробників окремих технологій за наявності істотних напрацювань на перспективу. Хоча реалізація цієї стратегії не вимагає витрат на придбання іноземних технологій і не виключає продаж ліцензій на «відпрацьовані» технології, проте необхідним є державне фінансування розвитку науки на рівні 3-4% від ВВП. Для України «перспектива застосування стратегії послідовних інновацій пов'язана з розвитком таких галузей, як ракетно-космічна, авіаційна, виробництво бронетанкової техніки, суднобудівна (створення підводних телекерованих апаратів), створення електронно-оптичних виробів, навігаційних приладів, виробництво систем радіоелектронної розвідки та інших технологій військового призначення» [3]. З точки зору реалізації стратегії послідовних інновацій та підвищення технологічного складника експорту країни важливим етапом комерціалізації технології є її впровадження і промислове використання вітчизняними корпораціями. За свідченнями спеціалістів, «найбільшим попитом на ринку користуються військові технології, що вже апробовані в країні, пройшли сертифікацію і впроваджені у виробництво»[4].

Стратегія технологічного прориву полягає у забезпеченні «виходу» на більш високі рівні технології, оминувши попередні рівні, що є витратою містким. Реалізація «стратегії технологічного ривка, навіть якщо вона здійснюється на основі використання власних інтелектуальних ресурсів, повинна забезпечуватися накопиченими власними коштами або запозиченими ресурсами»[2]. Стратегія технологічного прориву може включати під-стратегію «наступального запозичення», яка крім використання вітчизняного науково-технічного потенціалу та визначення загальнодержавних пріоритетів щодо розвитку високих технологій, передбачає державну підтримку господарюючих суб'єктів у придбанні в іноземних ліцензіарів прав на використання об'єктів інтелектуальної власності у тих галузях, що визначають технологічний рівень країни. «Закупівля ліцензій, згідно цієї стратегії, повинна здійснюватися з метою їх використання в першу чергу у тих галузях, де існують істотні напрацювання вітчизняних дослідників»[5]. Цей шлях технологічного розвитку подібний до того, який застосовувала Японія після II Світової війни, покращуючи і вдосконалюючи ОІВ, ліцензії на право використання яких були придбані за кордоном. Проблема вибору «стратегії виходу корпорації на зарубіжний ринок виникає при виробленні міжнародної маркетингової стратегії корпорації або/і при виникненні можливості (чи) необхідності розвитку діяльності на певному зарубіжному ринку. Перше рішення є стратегічним, а друге — тактичним. В обох випадках на стратегію реалізації експортного потенціалу корпорації впливає сукупність внутрішніх та зовнішніх чинників»[5].

Висновки. У період, коли зменшення «технологічного розриву» за рахунок імпорту технологій для нашої країни є неможливим, застосування політики зустрічного трансферу технологій дозволить забезпечити еквівалентність участі України у міжнародному технологічному ринку та «дифузну» інтеграцію у ЄС через участь у єдиному науково-дослідницькому просторі. В цій ситуації економічний розвиток нашої країни повинен базуватися на перевагах, які існують у науково-технічній сфері, та використанні їх для забезпечення участі в міжнародному обміні технологіями на паритетних засадах.

1. Ставицький О. Особливості розвитку стратегічного управління в Україні/ О.В. Ставицький. *Ефективна економіка*, НУХТ, № 8, 2011. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=646>

2. Сутність і напрями державної інноваційної політики URL: https://pidruchniki.com/19081201/ekonomika/sutnist_napryami_derzhavnoyi_innovatsiyanoi_politiki

3. Звіт Державного департаменту інтелектуальної власності за 2018 р. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?title=DepartamentRozvitkuTorgivli>

4. Експорт 21-го століття: ставки на технології URL: https://dt.ua/POLITICS/eksport_xxi_stavki_na_tehnologiyi.html

5. Бадрак В. Експорт XXI: ставки на технології // *Дзеркало тижня*. – 2013. – №2 (427), 17 січня. URL: http://gazeta.dt.ua/POLITICS/eksport_xxi_stavki_na_tehnologiyi.html

ІНВЕСТИЦІЙНІ ФОНДИ, ЇХ ПОЗИТИВНІ ТА НЕГАТИВНІ СТОРОНИ

© Сідлярук Т.В. 2019

Не кожна людина, що бажає інвестувати в різні інвестиційні проекти, може похвалитися унікальними знаннями, як вигідно і безпечно інвестувати. Тому з'явилися різні інвестиційні фонди, або компанії як їх називають деякі фахівці. Їх обов'язком є інвестування в різні проекти.

Людина, яка бажає стати інвестором, але не знає, як правильно вкладати свої кошти, в різні фінансові проекти, звертається до такого фонду. Якщо його влаштовують всі пропозиції про співпрацю, він купує акції або сертифікати, інвестиційної компанії, формуючи її фінансовий портфель.

Менеджери, таких фондів, маючи акумульовані кошти, так званий інвестиційний портфель, вкладають їх в різні проекти, починаючи від покупки акцій різних компаній, закінчуючи банківськими депозитами, отримуючи від цього прибуток. Отриманий прибуток, розподіляється між усіма інвесторами, в залежності від того, хто скільки вклав грошей.

Менеджер, що займається вкладанням грошей, кожен день, робить підрахунок отриманого прибутку і кількості випущених акцій або сертифікатів. Після чого за певною формулою, виводить вартість одного цінного паперу, для наступних покупців (інвесторів).

Ось таким способом і відбувається робота різних інвестиційних фондів. У сучасному світі, вже налічується достатня кількість таких фінансових організацій, які користуються великою популярністю у інвесторів.

Говорячи про різні позитивні моменти, вкладання своїх коштів, в різні інвестиційні фонди, потрібно зупинитися на таких моментах.

Перш за все, слід зазначити, що вони ідеально підходять для тих людей, які ніколи не займалися професійним інвестуванням, але бажають отримувати стабільний пасивний дохід. Їм не потрібно думати і аналізувати, в які акції вкласти гроші, або який дорогоцінний метал, буде дорожче коштувати, піднявшись в ціні.

Практично кожен інвестиційний фонд, що займається залученням фінансових коштів від різних інвесторів, також має в інвестиційному портфелі і засоби своїх співзасновників (власників), які не зацікавлені у втраті, своїх фінансових коштів, тому жорстко контролюють роботу своїх менеджерів, і орієнтують останніх на досягнення позитивного результату.

Розповівши про різні переваги сучасних інвестиційних фондів, в обов'язковому порядку потрібно згадати, і про деякі негативні моменти таких фондів. Єдине, про що варто згадати, це те, що будь-яка інвесторська діяльність несе в собі ризики, часткової або повної втрати вкладених коштів.

Сучасні інвестиційні фонди, також не застраховані від цього. Тому, якщо інвестору стане відомо, що така компанія не вдало провела вкладення коштів, і починає йти в мінус, то краще за все продати наявні на руках акції цього фонду, і перемістити свої капітали в більш прибутковий проект.

Звичайно, існує певний ризик, пов'язаний з втратою своїх капіталів, в результаті неправильної інвестиційної діяльності фонду. Загалом, позитивних моментів такого інвестування набагато більше, ніж негативних, тому вони заслуговують на довіру.

1. Електронний ресурс – Режим доступу: <https://biznesua.com.ua/>

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

© Сита Є.М., Губіна Ю.І., 2019

В умовах ринкової економіки основною метою діяльності кожного підприємства є отримання максимального прибутку, що можливе за рахунок збільшення доходів та зменшення витрат. Ефективність діяльності підприємства та його подальший розвиток залежить від особливостей процесу управління витратами підприємства, що дає змогу приймати рішення про раціональне використання ресурсів, забезпечення зростання прибутку та зменшення нерациональних витрат.

Витрати – важлива та складна економічна категорія, яка є одним з вирішальних чинників впливу на фінансові результати суб'єктів господарювання. У сучасних умовах особливого значення набувають питання формування, оптимізації та процесу управління витратами. Зниження і оптимізація витрат є одним із основних напрямів удосконалення економічної діяльності кожного підприємства.

Інформація про витрати займає центральне місце в системі управління як підприємством в цілому, так і кожним його структурним підрозділом.

Метою дослідження є узагальнення сутності економічних категорій «витрати», «управління витратами» та визначення особливостей процесу управління витратами підприємства.

Процес управління витратами підприємства представляє собою складний багатоаспектний та динамічний процес з комплексом управлінських дій, метою яких є досягнення високих економічних результатів діяльності підприємства. При розгляді теоретичних розробок даної проблематики доцільно провести систематизацію та узагальнити визначення сутності економічної категорії «витрати» (табл.1).

Таблиця 1

Визначення поняття «витрати» як економічної категорії

Джерело	Визначення
Давидович І.Є. [1]	Витрати – це поняття, яке характерне для діяльності будь-якого підприємства чи організації, юридичної чи фізичної особи.
Гречко А.В., Дударенко Н.С. [2, с.185]	Витрати – це матеріальні та нематеріальні ресурси використані з метою досягнення певних результатів.
Покропивний С.Ф. [3]	Витрати утворюються в процесі формування та використання ресурсів для досягнення певної мети.
Цал-Цалко Ю.С. [4, с.17]	Витратами визначаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови що ці витрати можуть бути достовірно оцінені.
Крушельницька О.В. [5, с.16]	Витрати – це грошова оцінка матеріальних і трудових ресурсів, що пов'язані з виробництвом та реалізацією продукції, надання послуг.
Економічний словник [6, с.43]	Витрати підприємства – формуються в процесі використання ресурсів при здійсненні певної його діяльності. Вони мають цільову спрямованість. Витрати підприємства визначаються як сума зменшення вартості активів або зменшення власного капіталу (збиток).
Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»	Витрати – зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками)

Визначення поняття «витрати» у економічних джерелах трактується по-різному, проте воно має однакову спільну основу, яка зводиться до використання матеріальних, фінансових чи трудових ресурсів.

У процесі управління витратами досліджують їх структуру, тобто співвідношення витрат за певними класифікаційними ознаками [7, с.13]:

- видова (елементна) структура: дає змогу характеризувати виробництво щодо витрат ресурсів (матеріаломістке, капіталомістке, трудомістке виробництво);
- співвідношення прямих і непрямих витрат: характеризує рівень і складність калькуляції;
- співвідношення змінних і постійних витрат: показує частку сукупних витрат на підтримання виробничого потенціалу в стані готовності, а також ступінь реакції прибутку на динаміку обсягу виробництва і продажу. Чим більшою є частка постійних витрат у загальній їх величині, тим більший обсяг виробництва забезпечує його беззбитковість і тим суттєвішою є реакція прибутку на зміну обсягу виробництва і продажу продукції.

Класифікація витрат підприємства за статтями калькуляції займає особливе місце в практичному застосуванні, оскільки передбачає групування витрат залежно від їх призначення та місця виникнення. Вона одночасно є важливою для калькулювання собівартості окремих видів готової продукції, здійснення контролю за дотриманням встановлених норм витрат, аналізу складу та структури витрат, визначення впливу факторів на їх зміну, прийняття різноманітних управлінських рішень щодо скорочення витрат, зміни асортименту та обсягів виробництва окремих видів продукції [8].

Серед методів управління витратами виділяють наступні: директ-костинг, стандарт-кост, таргет-костинг, кайзен-костинг, СVP-аналіз, кост-кілінг, бенчмаркінг витрат, LCC-аналіз тощо. Кожен з цих методів не є універсальним і має певні переваги і недоліки. Ефективність процесу управління витратами залежить саме від правильно обраного методу управління. Застосувати певний метод слід з урахуванням умов і цілей управління витратами. Деякі з науковців вважають, що для ефективного управління витратами слід використовувати комбінацію декількох методів управління одночасно.

В сучасних умовах саме витрати відіграють важливу роль у функціонуванні підприємства. Зіставлення витрат і результатів діяльності дозволяє оцінити ефективність роботи організації. Ефективність управління витратами вимірюється величиною отриманого прибутку, збільшення якого свідчить про підвищення ефективності функціонування в цілому, а його зменшення, навпаки, про зниження ефективності господарювання. Забезпечення оптимального рівня витрат дозволяє створити належні умови для підвищення конкурентоспроможності підприємства та забезпечення його економічного розвитку у майбутньому.

1. Давидович І.Є. *Управління витратами: навч. посіб.* / І.Є. Давидович – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 320 с.

2. Гречко А.А. *Теоретико-методичні засади управління витратами підприємства* / А.В. Гречко, Н.С. Дударенко // *Сучасні проблеми економіки і підприємництва*, Випуск 18, 2016. – С. 183-192.

3. Покропивний С.Ф. *Економіка підприємства: Підручник*. – К.: КНЕУ, 2001. – 528 с.

4. Цал-Цалко Ю.С. *Витрати підприємства: навч. посіб.* / Ю.С. Цал-Цалко – Житомир: ЖІТІ, 2002. – 600 с.

5. Крушельницька О.В. *Управління витратами* / О.В. Крушельницька: навч. посіб. – Житомир, ЖДТУ, 2005. – 196 с.

6. *Економічний словник* [уклад. Г.В. Осовська, О.О. Юшкевич, Й.С. Завадський]. – К.: Кондор, 2007. – 358 с.

7. Смірнова П.В. *Управління витратами: конспект лекцій для студентів, які навчаються за напрямом підготовки 6.030504 «Економіка підприємства», 6.030507 «Маркетинг» для денної та заочної форм навчання* / П.В. Смірнова. – Харків: ФО-П Шейніна О.В., 2016. – 96 с

8. Васильців Т.Г. *Економіка малого підприємства: навч. посіб.* / Т.Г. Васильців, О.І. Ляш, Н.Г. Міценко. – К.: Знання, 2013. – 446 с.

ПЕРЕВАГИ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ ЗА КОРДОНОМ ДЛЯ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ

© Скоропад І. С., Гузар В. І., 2019

Зараз в нашій країні склалась непроста економічна ситуація. Темпи росту ВВП низькі, а ділова активність резидентів не надто висока. Попри це, в українців завжди була присутнє бажання бути господарем свого життя, і зараз воно нікуди не зникло. Через високу облікову ставку НБУ, яка на даний момент становить 18%, ми маємо вигідні депозити. Але інша сторона цієї медалі забезпечує нам непомірно дорогі кредити. Тому в Україні почати бізнес з позичених ресурсів дуже важко, а якщо і є вигідні можливості залучення позикового капіталу то вони здебільшого доступні для вже існуючих підприємств. За таких складних умов приблизно 50% вже існуючих бізнесменів України задумуються про відкриття своєї компанії в Європі. А за умов лібералізації законодавства з'являється реальна можливість виходу на європейські ринки. Це в свою чергу змушує підприємців підвищувати якість своїх товарів, щоб гідно заявити про свій бренд на нових ринках. Найреальніше виглядає можливість розвитку власної справи в центральній Європі. Серед таких країн виділяється Польща, через свою культурну і територіальну близькість [1]. А в рейтингу легкості ведення бізнесу Польща знаходиться значно вище – на 33-му місці, Україна в свою чергу – на 71-му [2].

Основні переваги Польщі серед інших країн:

- близькість історії, культури і мови;
- легкість і відносна дешевизна відкриття і ведення бізнесу;
- автоматичний доступ до ринку всього Європейського союзу після відкриття компанії в

Польщі;

- доволі великий і платоспроможний внутрішній ринок (38 млн. чоловік).
- значна підтримка малого і середнього підприємництва з боку держави.

Перераховані вище, і ряд інших переваг сприяють активному відкриттю іноземцями МСБ в Польщі. Кваліфікована і відносно дешева робоча сила дозволяє забезпечити високу якість продукції і сервіс для споживачів при помірних витратах. Хоча ставки податків в Польщі дещо вищі: податку на прибуток – 19%; базова ставка ПДВ – 23% (залежить від сфери діяльності). Але тут підприємці отримують непропорційні більші гарантії при більших на 1-3% податках, тобто є впевненість в захищеності свого бізнесу. Знаючи сумний український досвід рейдерських захоплень бізнесів різних розмірів, від малих компаній аграрного сектору до середніх і великих промислових заводів, відсутність покарання за такі дії – така плата виглядає більш ніж прийнятною [3].

Загалом, переваги для відкриття і ведення бізнесу в Польщі очевидні. І не можна осуджувати амбітних українських підприємців за бажання стабільності і впевненості в завтрашньому дні. Як на мене, це базові і абсолютно нормальні потреби. Також потрібно розуміти що за сприятливих умов, цей капітал можливо повернути в Україну. Адже отримані там прибутки прямо чи опосередковано частково повертатимуться в нашу країну, у вигляді вливань в свій бізнес тут, або ж простою допомогою рідним.

1. *Найважливіший стимул, або дерегуляція по-польськи [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://forbes.net.ua/ua/opinions/1424837-najvazhlivishij-stimul-abo-dereguly-aciya-po-polski>*

2. *Україна піднялася на 5 позицій в рейтингу Doing Business-2019 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/news/2018/10/31/642171/>*

3. *Український бізнес в Польщі. Базові особливості ринку [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://persona.pumb.ua/ua/club/digest/detail.php?CODE= ukrainskiy-biznes-v-polshe-bazovye-osobennosti-rynka>*

СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ПРИНЦИПІВ АУТСОРСИНГУ

© Сухоняк С.О., Наливайко Н.Я., 2019

Динамізм середовища, високий рівень конкуренції, інтенсивний розвиток інновацій та значний ризик зумовлюють активний пошук нових моделей та форм підприємницької діяльності. У останні десятиліття одним із ефективних інструментів у світовій економіці та ринках різних країн став аутсорсинг, який передбачає тісну взаємодію між постачальниками аутсорсингових послуг та замовниками таких послуг, особливо зросла кількість взаємодій у межах аутсорсингової діяльності при розвитку інформаційних технологій.

Аутсорсинг має переваги та недоліки та прийняття остаточного управлінського рішення про доцільність використання аутсорсингу здійснюється на засадах дослідження отриманих ефектів. Однозначним є те, що в сучасному бізнесі у діяльності ефективних підприємств не використовувати аутсорсинг не можливо. Прийняття рішення про передачу функцій є питанням або часу або обізнаності та компетентності стратегічних менеджерів підприємства у можливостях аутсорсингу. При цьому причини використання аутсорсингу в кожній ситуації можуть бути різними і це залежатиме від галузевої приналежності підприємства, масштабу діяльності та диверсифікованості бізнесу, стратегії та стилю управління, кількості залучених працівників та низки інших чинників, однак принципи не залежно від виду аутсорсингу та ситуації його використання повинні бути сталими. Тому слід виробити основні принципи та дослідити природу причин використання аутсорсингу у діяльності підприємств.

Аналізування літературних джерел присвячених проблемі впровадження аутсорсингу та практики його використання дає змогу виокремити такі принципи: взаємовигідність сторін співпраці, узгодженість, збереження та захист комерційної таємниці, гнучкість, прозорість, системність та дотримання загальної архітектури продукту [1,2].

Взаємовигідність сторін співпраці передбачає отримання бажаного результату для обох контрагентів в межах реалізованої угоди аутсорсингу при цьому такі результати мають бути вищими та досягнутими із меншими витратами ресурсів, тобто досягнуто синергійного ефекту від співпраці. Обидві сторони змушені інвестувати певні ресурси у започаткування та розвиток співпраці, очікуючи на їхню окупність через досягнення встановлених цілей. Тобто отримані результати від використання аутсорсингу мають перевищити усі види витрат.

Узгодженість. Цей принцип передбачає побудову та розвиток спільних між замовником та провайдером бізнес-процесів із узгодженою метою, цілями та завданнями. Таким чином вдасться зекономити на трансакційних витратах, витратах зберігання та інших операційних витратах, які пов'язані із налагодженням та виконанням зобов'язань партнерів один перед одним, а отже отримати конкурентну перевагу на ринку за ціною.

Збереження та захист комерційної таємниці. Важливим моментом у співпраці та передаванні частини функцій та операцій аутсорсинговій компанії є забезпечення дотримання інформаційної та комерційної безпеки. Нерозголошення комерційної таємниці та збереження ключових даних побудови бізнесу та виробничо-господарської діяльності є методом убезпечення виникнення низки інформаційних та комерційних ризиків у компанії замовника. Тому відповідно укладаються додаткові угоди в межах аутсорсингу про нерозголошення даних та збереження комерційної таємниці або укладається та підписується відповідний протокол чи положення. Додатковим способом захисту інформації може бути використання адміністративного виду аутсорсингу, про який йшлося вище у цьому дослідженні.

Гнучкість надання послуг. Турболентність та високий рівень невизначеності у зовнішньому середовищі вимагає від керівництва прийняття швидких та адекватних рішень. Відповідно зміна

побудови бізнес-процесів та їх масштабів призводить до необхідності зміни штатів працівників, обладнання, витрат на заробітну плату і т.д. Тому саме досягнення гнучкості через співпрацю контрагентів у межах аутсорсингу дає змогу оптимізувати бізнес-процеси та підвищити мобільність як засадничий елемент сучасного конкурентного бізнесу.

Прозорість. Угода повинна бути виписана чітко та зрозуміло для обох сторін аутсорсингу, оскільки це дасть змогу підвищити рівень довіри, а отже забезпечити вищий рівень інтеграції виробничо-господарських процесів, покращити комунікування та пришвидшити обіг усіх видів ресурсів між партнерами, які необхідні для успішної співпраці. Неповідомлення партнера про певні виробничі особливості чи проблему, як показує практична діяльність, призводять до додаткових ризиків та перешкод отримання максимального ефекту від аутсорсингу.

Системність та дотримання загальної архітектури продукту. Усі елементи, які виникають у новоствореній системі «провайдер- замовник» повинні бути пов'язаними між собою та узгодженими. При зміні одного елементу в системі інші автоматично також повинні змінитися, оскільки між ними є явні або латентні причинно-наслідкові зв'язки. У випадку відсутності тісних зв'язків система буде зруйнована при зміні одного або декількох елементів – навіть якщо ці елементи підвищують власну ефективність (як відомо з теорії систем, локальні максимуми здатні швидше зруйнувати систему в цілому, аніж локальні мінімуму). Особливо гостро це проявляється коли партнери по аутсорсинговій угоді ефективно співпрацювали в межах аутсорсингу до моменту появи більшого замовлення або нового клієнта і провайдер не в змозі швидко наростити обсяги виконуваних робіт для замовника. Внаслідок цього виникають конфлікти, недомовленості та відсутність узгодженості такої ситуації в укладеній угоді. Тому дотримання системності залежить від наявних резервів, гнучкості та рівня інтегрованості партнерів у спільні бізнес-процеси. Усі принципи використання аутсорсингу нами було систематизовано на рис. 1.

Рис. 1. Систематизація принципів аутсорсинг та їх основних ознак (сформовано авторами)

Величезна кількість різноманітних видів та моделей аутсорсингу зумовлена, насамперед, різними обставинами та величезною кількістю причин та акселеруючих факторів. При цьому принципи застосування аутсорсингу є сталими у всіх ситуаціях. Зокрема було запропоновано та розкрито шість основних принципів його використання та деталізовано основні ознаки, що їм відповідають.

1.Бравар Ж., Морган Р. *Ефективний аутсорсинг: Розуміння, планування та використання успішних аутсорсингових відносин* / Ж. Бравар, Р. Морган. – Дніпропетровськ. Баланс Бізнес Букс, 2007. – 288с.

2.Загородній А. Г. *Аутсорсинг та його вплив на витрати підприємства* / А.Г Загородній., Г.О.Партин // *Фінанси України*. – 2009. – № 9. – С. 87–97.

ЕФЕКТИВНЕ РЕСУРСОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК КОНКУРЕНТНА ПЕРЕВАГА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

© Теплюк М. А., 2019

На сьогоднішній день, особливо гостро постає питання щодо збагачення підприємств необхідними ресурсами, з мінімізацією залучення природних і сировинних джерел їх надходження. Відповідна тенденція, пояснюється тим, що динамічні умови ринкового середовища вимагають від суб'єктів господарювання інноваційних підходів до управління ресурсами підприємства. Ринкові умови діяльності підприємств вимагають прийняття оптимальних управлінських рішень щодо визначення обсягів виробництва, обрання цільових ринків реалізації продукції, що передбачає ефективність використання всіх видів ресурсів підприємства, їх оптимальну структуру, від якої залежать фінансові результати діяльності підприємства. Безперечно, зазначимо, що турбулентність ринкової ситуації вимагає швидкого реагування бізнесу, пов'язаної з використанням ресурсного потенціалу та його впливу на фінансовий стан підприємств. Саме тому, загострюється необхідність аналізу і вибору ресурсної стратегії підприємства, де ключовим аспектом прийняття зваженого управлінського рішення є ідентифікація ресурсних асиметрій, які в свою чергу, здатні забезпечити конкурентну перевагу.

Динамічні умови функціонування та розвитку бізнес-середовища характеризується залученням традиційних та інтелектуальних ресурсів, які є основою підприємницької діяльності. Забезпечення економічної стійкості та конкурентоспроможності компанії на ринку, безпосередньо пов'язане з ефективністю використання елементів ресурсного портфеля. Ключовим завданням та орієнтиром у стратегічному розвитку суб'єктів господарювання є досягнення конкурентних переваг за рахунок пошуку асиметричних ресурсних компонент, а також інноваційних методів ідентифікації та оцінювання ефективності використання ресурсів з визначенням їх вагомості [1].

Одна з головних цілей стратегічного управління на підприємстві — забезпечення раціонального розподілу ресурсів між напрямками діяльності та їх ефективного використання для якнайкращого досягнення визначених стратегічних цілей [2]. Саме тому, ресурсне забезпечення стратегічної діяльності підприємства має здійснюватись у відповідній формі на основі розробки ресурсних стратегій, вирішити ряд завдань, а саме: ідентифікація ресурсних потреб підприємства; розрахунок припустимих ресурсних обмежень і формування прогресивних норм витрат ресурсів різних типів; визначення «зон стратегічних ресурсів», можливостей їх використання балансуванням обсягів і складу, термінів постачання з динамікою їх використання; використання підходів забезпечення ресурсними компонентами підприємства, в контексті системи управління ресурсами.

В ході дослідження було виявлено ряд характерних властивостей, що притаманні стратегічним ресурсам, а саме: *унікальність* – вид ресурсів може вважатись стратегічним для підприємства, якщо він захищений від імітації конкурентами; *обмеженість* – ресурси є стримуючим фактором, оскільки залежать від кількості; *незамінність* – цінність ресурсу та відсутність субституту, що зумовлює створення нових комбінації, які матимуть рівноцінний спектр забезпечення; *ефективність* – ресурси, які сприяють створенню доданої вартості та забезпечують довгостроковий успіх від їх використання; *екологічність* – властивість ресурсів забезпечити екологічну рівновагу в зовнішньому середовищі функціонування підприємства; *гнучкість* – адаптованість ресурсів до динамічних змін бізнес середовища та забезпечення альтернативного розвитку підприємства [3].

Очевидним є те, що ресурси, які створюють інноваційні продукти для забезпечення конкурентних переваг компанії, стають її інтелектуальними ресурсами. Саме інтелектуальні

ресурси у поєднанні із матеріальними ресурсами набувають вирішального значення для забезпечення конкурентних переваг підприємств у довгостроковій перспективі завдяки своїм унікальним властивостям [4].

Тому, одним із найбільш прибуткових напрямів діяльності розвинених країн є саме експорт знань у вигляді технологій, програмного забезпечення, винаходів та інших інтелектуальних продуктів. Для успішного функціонування та розвитку, підприємствам необхідно оптимізувати управління абсолютно всіма видами ресурсами, беручи до уваги їх особливості. Доцільно зазначити, що необхідною умовою ефективного використання стратегічних ресурсів є безперервний пошук можливостей отримати ресурсні ефекти, як результати оптимального використання потенціалу стратегічних ресурсів компанії та їх комбінацій, що забезпечує генерування додаткових грошових потоків або формування трансцендентних ресурсів. Оптимальне використання потенціалу існуючих стратегічних ресурсів є важливим завданням менеджменту компанії. Якщо керівництво здійснило хибну оцінку стратегічних ресурсів, то розроблена стратегія розвитку бізнесу не отримає необхідного ресурсного забезпечення. З іншого боку, не залучений ресурсний потенціал – це втрачені альтернативні можливості бізнесу щодо генерування додаткових доходів і формування конкурентних переваг.

Зазначимо, що для стратегічного розвитку господарської діяльності, керівництву варто переглянути підходи до менеджменту ресурсообезпечення діяльності підприємств. Оскільки, більшість підприємств знаходяться в «омані», розвиваючи лише систему управління якістю, яка на сьогоднішній день не є унікальним ресурсом. Ринок є досить насиченим з високим рівнем конкуренції, тому необхідно ефективно використовувати динамічні можливості бізнес-середовища, які стануть підґрунтям стратегічного розвитку та забезпечать стійку конкурентну перевагу. Зазначимо, що процес управління ресурсообезпеченням діяльності підприємств, за сучасних умов господарювання є вкрай важливим, оскільки ресурсна асиметричність і безпечність є запорукою формування стійких конкурентних переваг.

Отже, враховуючи фундаментальні наукові здобутки, варто зазначити наявність ряду фрагментарних результатів щодо завдань забезпечення ресурсами діяльності підприємства. Досвід успішних компаній свідчить, що їх здатність використовувати ресурсну базу шляхом нарощення ресурсної цінності, дозволяє сформувати принципово нові можливості, а вміння створювати відповідну цінність трансформується у стійкі конкурентні переваги. Разом з тим, відсутність стабільних джерел надходження ресурсів, дотримання постулатів ресурсощадження, комплексної ідентифікації елементів ресурсного портфеля та регулюючих норм процесу забезпечення ресурсами діяльності підприємства зумовили актуальність проблематики нашого дослідження.

1. *Andriushchenko K., Rudyk V., Riabchenko O., Kachynska M., Marynenko N., Shergina L., Kovtun V., Tepliuk M., Zhemba A., Kuchai O. Processes of managing information infrastructure of a digital enterprise in the framework of the «Industry 4.0» concept // Eastern-European Journal of Enterprise Technologies. Vol. 1/3 (97). 2019. Pp.60-72. <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2019.157765>*

2. *Shvidanenko G.O. Tepliuk M. A., Budiaiev M.A. Developing an innovative model of resource efficiency for industry. // Periodyk naukowy Akademii Polonijnej, Częstochowa, Akademia Polonijna w Częstochowie, 25(6), s.140 – pp. 19-127*

3. *Ілляшенко С.М. Перспективи і загрози четвертої промислової революції та їх урахування при виборі стратегій інноваційного зростання / С.М. Ілляшенко, Н.С. Ілляшенко// Маркетинг і менеджмент інновацій, 2016, № 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2016_1_11_21.pdf*

4. *Швиданенко Г. О., Кирилюк О. В. Категоріально-понятійний аспект асиметрії розвитку підприємств в контексті технологічних змін. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2018. – № 3(2). – С. 73-76.*

КОНЦЕПЦІЯ ФОРМУВАННЯ І ОЦІНКИ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ, КРЕАТИВНОСТІ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

© Турило А.М., Турило А.А., 2019

В науковій статті обґрунтовано необхідність розробки концепції, яка б охоплювала в інтегрованому виді такі важливі, для будь-якого суб'єкта господарювання, будь-якої сфери суспільного розвитку, елементи, як людський капітал, креативність людини (працівника, менеджера) та інноваційність інфраструктури.

Визначено, що інтегрованість, в першу чергу відображає каузальність даної проблеми, яка вирішується через розкриття ґрунтового змісту, економічної природи і логіки взаємозв'язку категорій «людський капітал», «креативність» і «інноваційна інфраструктура».

Така концепція повинна давати відповіді на можливості і ефективні шляхи формування і оцінки людського капіталу і його креативності та віддачі в системі управління та забезпечення необхідного (у відповідності до поставлених задач та існуючих вимог часу) рівня інноваційності інфраструктури.

Актуальність інноваційності інфраструктури визначено тим, що її рівень має певне відставання від загального рівня інновацій та інноваційних рішень в над інфраструктурній сфері. Такий стан справ суттєво впливає на ефективність обох напрямів розвитку: інфраструктурного і над інфраструктурного, та знижує в цілому можливості прогресивного розвитку суспільного виробництва і інноваційної його складової зокрема.

В роботі показано, що концепцію формування і оцінки взаємозв'язку людського капіталу, креативності та інноваційної інфраструктури потрібно розробляти на засадах і спираючись на теорію цінності і розвитку людини. Тільки в такому випадку людський капітал і інноваційна інфраструктура реалізують весь свій високий потенціал для суспільства.

Людський капітал є основою в системі управління процесом розвитку інноваційної інфраструктури. Чим більше обсяг і особливо якість людського капіталу, тим раціональніше, комунікаційніше, продуктивніше та інноваційніше буде інфраструктура будь-якого суб'єкта господарювання.

Рис. 1. Основні чинники, що впливають на формування і розвиток інноваційної інфраструктури

Людський капітал у своїй критичній масі, в розрізі обсягу і рівня якості (згідно поставленої мети і об'єкту дослідження), забезпечує необхідний рівень креативності, підприємливості та якості сукупності рішень, направлених на формування інноваційної інфраструктури.

ПРОБЛЕМИ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ СТАРТАПІВ ТА СУБ'ЄКТІВ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

© Шаран Д. І., Кудінова Ю. В., Луцик О.В., 2019

Дуже часто головною проблемою молодих талановитих підприємців стає нестача тих чи інших видів ресурсів. Це може бути недостатньо інноваційна ідея, слабкий менеджмент, відсутність підтримки державними інституціями чи нестача фінансування. Все це може призвести до майбутнього провалу стартапу. У даній статті ми проаналізуємо вплив інтелектуального та інших видів ресурсів на розвиток стартапів, а також розглянемо це питання крізь призму думок вчених, бізнесменів та політиків.

Основним ресурсом стартапів, який становить 95% вартості, є інтелектуальний, тобто успіх прямолінійно залежить від інноваційності та корисності ідеї. Тому чому ж така величезна кількість неймовірно привабливих стартапів зазнає краху? Багато науковців вважає, що основною проблемою і основним вирішенням є людський ресурс. Ні для кого не секрет, що ефективність компанії залежить від ефективності її менеджменту: вмінням швидко знаходити проблему, вилучати максимум користі, справлятися з невдачею та рухатись далі. Марісса Майер, голова відділу розвитку компанії Google, вважає, що дуже важливо не вбивати проекти занадто рано, а спробувати замість цього їх змінити і вдосконалити. Іншими словами, потрібно зрозуміти їх недоліки та вміти їх виправити, а не просто відкинути в сторону.

Інвестори вкладають гроші в невдалі проекти, так як більшість компаній з часом зазнають поразки. Майже у всіх видах діяльності рівень успіху дивовижно однаковий: будь то виробництво іграшок, кіноіндустрія чи видання книг. Візьмемо книгодрукування, базуючись на даних Nielsen Bookscan, з приблизно 1,2 млн різноманітних книг, які були випущені в 2004 році, лише 25000(2%) продаються в кількості більше, ніж 5000 копій, а в середньому одна книга в США продається менше ніж 500 копій. Ця тенденція зберіглась і по цей час. При чому не можна передбачити, яка книга стане хітом, тому видавництва випускають багато книг з надією, що якась з них може стати успішною. Тобто шлях до успішної реалізації проекту усіяний невдачами.

Ще основною проблемою провалу такої великої кількості ідей є недостатній досвід і особистих якостей засновників проекту, тобто слабкість менеджменту. Одним з прикладів, що вирішальну роль відіграють керівники проекту є ситуація, яка сталась на тижневому семінарі з підприємницької діяльності, який організує Джеймс Барлоу з Шотландії. На семінар було запрошено 50 студентів з коледжів і університетів з усієї країни. Вони вивчали різні дисципліни, починаючи від кримінології і закінчуючи косметологією. Більшість з них ніколи не мали справу з підприємництвом. На початку студенти були нажахані, так як від них вимагали придумати новий продукт чи послугу і знайти для них покупців. Кожна команда отримувала по 50 фунтів стерлінгів в якості початкового капіталу, і на реалізацію проекту було надано 18 годин. Одній команді дівчат вдалось створити програму, яка підбирає білизну під кожний тип фігури. Вони створили рекламний ролик, який зацікавив багатьох людей і став яскравим прикладом, як при обмеженні у часі та бюджеті можна створити щось дійсно цікаве та дієве[1].

Та не тільки від роботи менеджменту залежить реалізація проекту. Для цього потрібна взаємодія усіх суб'єктів інноваційної структури. Сильні аналітичні і статистичні центри, інформаційні бази та мережі, заохочення і підтримка державними структурами молодих перспективних проектів, врегульована законодавча база, зацікавленість фінансових структур у фінансуванні має відчутний вплив на забезпечення стійкого підґрунтя для інноваційних ідей. Важливість цих складових можна розглянути на прикладі нашої країни. Українці можуть похвалитись неймовірними ідеями, які гідні для того, щоб конкурувати на міжнародному ринку

інноваційних технологій, проте стан інноваційної інфраструктури досі лишається на низькому рівні через безсистемність та неналежну державну підтримку вітчизняних підприємств. У зв'язку з чим інноваційна інфраструктура не спроможна надавати якісні послуги щодо комерціалізації інновацій винахідникам чи промисловим підприємствам. У європейських країнах середній показник складає 25–35%. В Україні ж зростання ВВП на основі нових технологій сягає лише 4%, а частка інноваційно-активних підприємств сягає близько 16%.

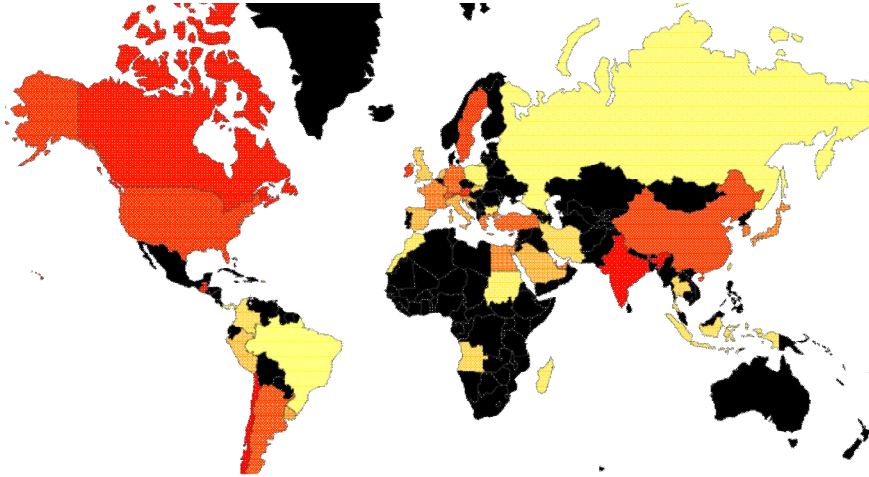

Рис. Розріз країн за впровадженням інновацій у 2018 році

Джерело: www.gemconsortium.org[2].

Відповідно до даних The Global Entrepreneurship Monitor(GEM), які щороку публікують дані про нові стартапи у всьому світі, Сполучені Штати, Канада, Індія, Китай, Японія створюють найбільш сприятливі умови для введення інновацій на противагу Україні.

Основним джерелом фінансування інноваційної діяльності підприємств є власні кошти (97,2% від загальної суми витрат). Державні кошти складають лише 0,4% від загальної суми, 0,42% — кошти інвесторів, і майже 2% — інші джерела фінансування. Тому можна зробити висновок, що держава відіграє одну з найменших ролей в підтримці інноваційної діяльності України, і це є основною проблемою реалізації інноваційної політики на вітчизняних підприємствах[3].

Отже, ресурсне забезпечення інноваційних проєктів є надзвичайно важливим фактором його реалізації. Взаємодія усіх складових інноваційної інфраструктури створює позитивну сферу для народження і розвитку найкращих інноваційних бізнес-проєктів, тому держава має створювати і заохочувати відповідне законодавство.

1. Tina Seelig , *What I Wish I Knew When I Was 20* / Tina Seelig // – 2009 – см. 210-215.

2. *The Global Entrepreneurship Monitor(GEM) – [Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://www.gemconsortium.org/data>.*

3. *Про інноваційну діяльність [Текст]: [Закон України від 4.07.2002 р. № 40-IV, поточна редакція від 5.12.2012 р., підстава 5460-17: офіц. текст: станом на 15 березня 2019 р.] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/40-15_2.*

АКТУАЛІЗАЦІЯ ПИАНЬ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО СЕГМЕНТУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

© Хайлова Т.В., Гузенко О.П., 2019

Інноваційне середовище розвитку підприємницького сектору в Україні можливе за умови розуміння доцільності та необхідності його формування. Безумовно це пов'язане з тим, що в Україні відбуваються негативні явища котрі уповільнюють інноваційні процеси на підприємствах малого та середнього бізнесу. Ми погоджуємося з думкою фахівців підприємницького середовища в країні з того приводу, що наявність грошових коштів не є визначальним фактором в період прийняття рішення про інновацію. Вочевидь мова йде про те, що використання інноваційного грошового ресурсу має перш за все супроводжуватися діями фахівців здатних підготувати розрахункову базу, обґрунтованість та реальність прийняття інноваційних вкладень.

Звернення до наявних наукових доробок вчених свідчить про наявність доволі чисельних праць, котрі розкривають існуючі проблеми в інноваційному середовищі під різним кутом зору. У більшості випадків праці науковців охоплюють, з одного боку проблематичний аспект інноваційного зв'язку між макроекономічним та мікроекономічним середовищем, з іншого боку дослідження звужуються до конкретного предмету дослідження. У нашому випадку мова йде про інноваційний блок, який пов'язано безпосередньо з підприємницьким середовищем в країні. Актуалізація цієї проблеми лежить в площині відсутності дієвих механізмів розвитку підприємницьких структур через інвестиційно-інноваційні механізми, які здатні підвищити дієвість обраних процесів. До складу науковців, котрі переймаються інноваційними сегментами розвитку підприємств різної сфери бізнесу пропонується віднести: С.М. Ілляшенко [1], Ю.С. Шипуліну [2], З.С. Варналій та О.П. Гармашову [3], О.Б. Звягінцева та Е. М. Забарна [4] й інші. У своїх дослідженнях науковці серед проблем, які супроводжують розвиток інноваційної діяльності підприємницького сектору економіки визначають недостатнє фінансування та дефіцит власних коштів на створення технічної бази із урахуванням інноваційних змін, а також звертають увагу на той факт, що існуючі нововведення не впроваджуються або впроваджуються зі значною затримкою в часі у зв'язку з помилковою оцінкою строків впровадження, недосконалість організації інноваційних процесів, тобто низький рівень кадрового забезпечення творчими, креативними та кваліфікаційними працівниками.

Не зважаючи на високий інтерес до питань інноваційного розвитку підприємницьких структур, існує значний розрив між усвідомленням керівництвом підприємств малого та середнього бізнесу необхідності інноваційного розвитку та відповідними практичними діями у цьому напрямку. Підтвердженням цього факту є низький рівень інноваційної активності представників підприємницького сектору в Україні, який має тенденцію до зниження.

Варто зазначити, що сьогодні державна інноваційна політика, як це визначено Законом України «Про інноваційну діяльність» [5], має формуватися з урахуванням світових тенденцій науково-технічного розвитку й аналізу існуючих проблем інноваційної діяльності як в державі взагалі, так і в підприємницькому секторі зокрема. На нашу думку на першому етапі, при вирішенні проблем покращення інноваційного середовища підприємницького сектору в Україні, варто розробити ефективну інноваційну стратегію національного господарства. Інноваційна стратегія розвитку національної економіки має представляти собою погоджені концепція, програмні напрямки, основні механізми та заходи органів влади, значної частини великих національних компаній, середнього та малого бізнесу, наукових, проектних та освітніх організацій, установ інфраструктури, спрямованих за умов підтримки населення на середньостроковий і довгостроковий стійкий економічний розвиток країни з метою масштабного системного становлення конкурентоспроможних наукомістких виробництв і формування інноваційного середовища на основі нових знань і технологій.

Ми поділяємо думку С. А. Бондаренко [6] з приводу того, що головною умовою розробки фундаментальних положень сучасної парадигми інноваційного розвитку підприємницького сектору в країні є формування вихідних наукових положень методології. Важливим є формування сучасних

принципів інноваційного розвитку представників підприємницького сектору, які б дали можливість враховувати весь комплекс чинників і результатів, пов'язаних з інноваційними змінами середовища функціонування

До основних методологічних принципів інноваційного розвитку представників підприємницького сектору, які необхідно покласти в основу формування комплексного механізму розвитку доцільно віднести (табл.1):

Таблиця 1

Основні методологічні принципи інноваційного розвитку представників підприємницького сектору країни

Принципи інноваційного розвитку	Змістовність принципів інноваційного розвитку представників підприємницького сектору
Принцип ієрархічної комплексності факторів інноваційного стану	принцип органічно погоджує всі аспекти проблем функціонування економічного механізму управління процесами інноваційного розвитку як комплексу цілісних систем, підсистем, стадій життєвого циклу інновації та інноваційного процесу, ієрархічних рівнів
Принцип системності показників інноваційного стану	принцип реалізує взаємоузгодженість елементів, що знаходяться взаємозв'язку та взаємозалежності один від одного і які утворюють певну цілісність та єдність умов, факторів, дій розробки та адаптації інноваційного продукту
Принцип векторного цілепокладання інноваційного розвитку	принцип передбачає те, що інноваційна діяльність повинна здійснюватися задля досягнення певної мети та розкривати забезпечення векторного відображення чинників, визначати пріоритетів інноваційного розвитку та врахування специфічних особливостей, визначення основних етапів інноваційного процесу залежно від типу інновацій.
Принцип синергетичного ефекту впливу змін на інноваційний розвиток	принцип показує, як можна багаторазово скоротити час і необхідні зусилля протікання усіх стадій інноваційного циклу та за допомогою резонансного впливу, генерувати бажані та реалізовані структури в складній системі, визначені структури з дискретного спектра потенційно можливих.

Враховуючи вищевикладене варто зробити наступні висновки. Підприємницький сектор країни потребує інноваційних змін на основі адаптування сучасних наукових напрацювань, існуючого досвіду розвинутих країн, дієвої законодавчої бази та новітніх інструментів оцінювання подій в інноваційних циклах. В основу вирішення поставлених питань варто покласти заходи наділенні як на покращення інноваційного середовища в країні взагалі так і на удосконалення інноваційних процесів представників підприємницького сектору. При цьому останні мають базуватися на принципах здатних більш предметно забезпечити протікання всіх стадій витуску та реалізації інноваційного продукту.

1. Ілляшенко С.М. *Проблеми і перспективи ринково-орієнтованого управління інноваційним розвитком: монографія / за ред. С.М. Ілляшенка.* – Суми: ТОВ «Торговий дім «Папірус», 2011. – 644 с.

2. *Механізм управління потенціалом інноваційного розвитку промислових підприємств: монографія / за ред. к.е.н., доцента Ю.С. Шипуліної.* – Суми: ТОВ «ДД «Папірус», 2012. – 458 с.

3. Варналій З.С. *Конкурентоспроможність національної економіки: проблеми та пріоритети інноваційного забезпечення / З.С. Варналій, О.П. Гармашова: Монографія – К.: Знання України, 2013. – 387 с.*

4. Звягінцева О.Б. *Інноваційний маркетинг підприємств: теорія, методологія, механізм: [монографія] / О.Б. Звягінцева, Е. М. Забарна.* – Одеса: Фенікс, 2013. – 276 с.

5. Закон України «Про інноваційну діяльність» [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

6. Бондаренко, С. А. *Сучасні принципи формування механізму інноваційного розвитку промислового підприємства / С. А. Бондаренко // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць; за ред.: М. І. Зверькова (голов. ред.) та ін. (ISSN 2313-4569).* – Одеса: Одеський національний економічний університет. – 2015. – Вип. 1. – № 56. – С. 129–136.

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ СТАРТАП-ПРОЕКТІВ

© Шибун М. О., Чайка Ю. М., 2019

Сьогодні, в епоху глобалізації соціально-економічного середовища та при стрімкому розвитку технологій, все більшого поширення набуває стартап рух. Стартап – це нова компанія, що була створена недавно, перебуває на етапі розвитку і відтворює свій бізнес за допомогою інноваційних ідей або технологій. Тобто, стартап – це новостворене підприємство, що виходить на ринок протягом короткого проміжку часу та, зазвичай, при мінімальних інвестиціях проте з інноваційним проектом.

При сучасній складній економіко-політичній ситуації в Україні розповсюдження стартап діяльності стає важливою рушійною силою інноваційного процвітання країни та її технологічного оновлення. Стартап-проекти вирішують актуальні проблеми, розвивають нові технології, впроваджують інновації, що сприяє підвищенню прогресу суспільства. Проекти, що будуть створюватися не фахівцями, а новаторами, які мріють реалізувати свій потенціал, допоможуть розв'язати актуальні економічні проблеми нашої країни.

Незважаючи на те, що інноваційні ідеї мають велику частку позитивних аспектів, втілення їх у життя стає величезним бар'єром для багатьох новостворених бізнесменів. Головною проблемою, з якою зіштовхується підприємець – фінансування стартап-проекту. Для того, щоб впровадити нову ідею, необхідно не тільки її наявність, але й достатня кількість ресурсів на її реалізацію. Виокремлюють два етапи, на яких необхідне фінансування: на початковому етапі та на етапі розширення.

На перших етапах компанія не отримує дохід, проте для її розвитку необхідно вийняти співробітників, купити обладнання, орендувати приміщення тощо. Популярним способом фінансування на початку розвитку підприємства є бутстрепінг, тобто розвиток власного невеликого бізнесу з нуля без залучення інвестицій або при мінімальній участі зовнішнього капіталу. Бутстрепінг є популярним серед підприємців початківців всіх країн і в усіх галузях, проте, з часом його можливості швидко вичерпуються [1, с. 75-79]. Інтенсивне зростання, таке характерне для бізнесу стартапів майже завжди потребує додаткового фінансування за тими нечисленними виключеннями, коли бізнес стає прибутковим настільки швидко, що може фінансувати подальший розвиток власним коштом. В більшості же випадків, занадто довга фаза бутстрепінгу ставить компанію-стартап у невідгдане становище у порівнянні з конкурентами, позбавляючи її можливості нарощувати обсяг продажу, збільшувати ринкову частку та формувати сильну конкурентну позицію на цільовому ринку.

Перехід на наступний рівень вимагає залучення зовнішнього капіталу, як правило, у вигляді прямих інвестицій. Найбільш поширене джерело прямих інвестицій на даному етапі □ це венчурні капіталісти та так звані ангели бізнесу. Хоча складно провести чітку межу між ними, існують деякі важливі відмінності. Ангели бізнесу □ це приватні особи, або об'єднання приватних осіб, в той час, як венчурні капіталісти діють через спеціалізовані венчурні фірми, які залучають кошти третіх осіб. Іншими словами, якщо ангели бізнесу вкладають власні кошти, то венчурні капіталісти □ чужі. Третя важлива відмінність полягає в розмірі інвестицій □ ангели бізнесу вкладають менші суми у порівнянні з венчурними капіталістами. Типовий розмір інвестиції від приватних осіб складає від 25 дол. до 250 тис. дол., в той час, як венчурні фонди часто вкладають декілька мільйонів доларів [2, с. 130–134].

Обмеження фінансування з боку ангелів бізнесу сполучене з критеріями вибору венчурних капіталістів нерідко призводить до виникнення так званої прогалини у фінансуванні. Цим терміном позначають розмір інвестування, непосильний для приватних інвесторів і занадто малий для венчурних фондів. Справа в тому, що венчурні фонди несуть високі витрати, пов'язані з оцінкою ризику інвестицій та моніторингом їх використання. Тому інвестування, менше від певного порогового значення не становить для них практичного інтересу. Саме у ситуації прогалини у фінансуванні часто опиняються компанії, які виходять з режиму бутстрепінгу. В результаті

компанія може опинитись відрізаною від всіх джерел фінансування, оскільки притаманний компаніям-початківцям високий ступінь ризику робить малоймовірним залучення боргового фінансування [3, с. 80-87].

У випадку успішного розвитку бізнесу, коли виникає об'єктивна потреба у додатковому фінансуванні, а стартап починає збільшувати рівень продажу і входить у стадію швидкого зростання, настає час звернутись до венчурних капіталістів. Оскільки на ризик ставляться значно більші суми, процедура перевірки перспективності бізнесу (due diligence) звичайно проводиться більш ретельно, є більш формалізованою та займає більше часу, ніж у випадку співпраці з ангелами бізнесу. Контракти на фінансування як правило, є більш детальними □ венчурні капіталісти звертають значно більше уваги на визначення механізмів повернення інвестицій (виходу з інвестиційного проекту). Хоча венчурні капіталісти одержують багато уваги засобів масової інформації, щороку ангели бізнесу в цілому у світі фінансують у 30 – 40 разів більше проектів, ніж венчурні фонди. Не варто забувати, що багато з числа ангелів бізнесу самі свого часу досягли комерційного успіху і мають багатий досвід, який готові поставити на службу новим стартапам, у яких беруть участь [4]. У цьому контексті потрібно згадати про притаманну ангелам спеціалізацію за галузями: їх інвестиції звичайно спрямовані на проекти, що виникають у певних галузях чи секторах економіки і тому, ангели також можуть розглядатись як експерти з розвитку бізнесу в цих галузях чи секторах □ носії спеціального знання.

Перебування стартапу на етапі розширення означає, що він успішно подолав багато проблем зростання і довів життєздатність. Як правило, етап розширення починається коли компанії-стартапу вдається закріпитися на ринку, хоча, цілком можливо, вона ще не одержує чистого прибутку [5]. Тобто, компанія продає свої товари і покриває щоденні операційні видатки, проте ще часто не може компенсувати витрати, пов'язані зі створенням продукту чи започаткуванням бізнесу. Коротка історія і, звичайно, невеликий розмір компанії закривають для неї можливість отримання фінансування на фондових ринках і єдиним виходом стає отримання прямих інвестицій. Ліва частка фінансування стартапів на цьому етапі припадає на венчурних капіталістів.

Підсумовуючи, можна сказати, що основними проблемами розвитку стартап руху в Україні є проблема знаходження джерел фінансування та відсутність сприятливих умов кредитування, відсутність підтримки інноваційного бізнесу державою, висока ризикованість проектів, навіть не на початкових стадіях, відтік інноваційного бізнесу за кордон, відсутність сприятливого інвестиційного клімату, вузька спеціалізація стартапів, слабка інфраструктура між стартапами та інвесторами, загальна макроекономічна нестабільність, а також не розвинене економічне мислення українців. Все це перешкоджає розвитку стартап руху та стримує технологічне оновлення держави.

Незважаючи на значну кількість перешкод, створення в Україні глобальної компанії все ще залишається можливим. З'являються венчурні фонди і інвестиційні компанії, бізнес-ангели і серійні інноваційні підприємці, бізнес-інкубатори і акселератори, які готові підтримувати найцікавіші стартап проекти.

1. Кравченко М. О. Розвиток стартап компанії на основі співробітницького підходу / М. О. Кравченко // *Інтелект XXI: науковий економічний журнал*. — 2016. — Випуск 5. — С. 75-79

2. Давідов М. В. Шляхи організаційно-фінансового забезпечення інноваційного процесу на підприємствах України / М.В. Давідов // *Актуальні проблеми економіки*. — 2008. — №4(82). — С. 130–134

3. Курченко О.О. Становлення та розвиток стартапів в Україні: проблеми та шляхи вирішення / Курченко О.О. // *Український соціум*. — 2016. — №2(57). — С. 80-87.

4. Пікуль В. С. Що таке стартап? – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://3222.ua/article/scho_take_startap.htm

5. Денис Збанацький. Стартапи: юридичні та практичні аспекти / Збанацький Д. // *Незалежний аудитор* – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://n-auditor.com.ua/uk/component/na_archive/155?view=material

БІЗНЕС-АНГЕЛИ ЯК АЛЬТЕРНАТИВНА ФОРМА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ СТАРТАПІВ

© Шкварчук Л. О., Мізюк І.Я. 2019

Розвиток стартапів вимагає пошуку джерел фінансування, які б найбільш повно відповідали вимогам високоризикового вкладення. Інвестори далеко не завжди готові до подібного розміщення капіталу, надаючи перевагу інвестуванню в фінансові інструменти з меншим, проте гарантованим рівнем доходу. В таких умовах великого значення набувають особливі форми залучення капіталу через бізнес-ангелів.

Бізнес-ангели – це приватні неформальні інвестори, що вкладають кошти у маловідомі молоді компанії, як правило, без застави, в очікуванні зростання їх вартості. Вкладення особистих коштів бізнес-ангелів відрізняє їх від венчурних інвесторів, які, як правило, розпоряджаються чужим капіталом. Бізнес-ангели отримують частку в компанії, а часто й контрольний пакет акцій, що в подальшому дозволяє їм впливати на управлінські рішення. Окрім фінансових, бізнес-ангели забезпечують компанію іншими цінними ресурсами – знаннями, уміннями та досвідом у сфері комерційної та управлінської діяльності. Такі інвестори корисні й тим, що додатково до безпосереднього фінансування можуть забезпечити підприємству кредитні гарантії [2].

Особливістю бізнес-ангелів є те, що вони фінансують проекти на початкових стадіях їх розвитку, тобто на етапі «seed» та «start-up», підтримуючи їх технічний та економічний розвиток. В першому випадку мова йде лише про бізнес-ідею, яку можна втілити в життя, але яка ще потребує наукових досліджень, вивчення ринку, розроблення концепції розвитку і т.д. На стадії start-up компанія вже створена, але виробництво і продажі поки не почалися. 63% європейських бізнес-ангелів інвестують на етапів посівних інвестицій (seed).

Такий спосіб фінансування має й свої недоліки. Так, зокрема, бізнес-ангели рідко інвестують у подальший розвиток фірми. Згідно зі статистикою, третя частина всіх ангелів втрачає свої капітали, 20% мають прибутковість в діапазоні 10-15% річних, 25% отримують прибуток більше 20%, решта – працюють на межі точки беззбитковості [1]. Крім того, бізнес-ангели надають перевагу участі в керуванні фірмою, що може привести до втрати підприємцем деякої частини контролю.

Сума, яку бізнес-ангел вкладає в один проект, переважно коливається від 20 тис. доларів до декількох мільйонів. Але, оскільки вона складає лише певну частину власного капіталу (рідко в проект вкладають більше 5% своїх коштів), бізнес-ангел часто береться за реалізацію достатньо ризикованих ідей. Правда в обмін на інвестиції такі інвестори вимагають значну долю в компанії розробника – від 25 до 75%, інколи вимоги бізнес-ангела можуть доходити і до 90%. В європейських країнах бізнес-ангел отримує не контрольний пакет – від 25 до 49% акцій. Українські ж бізнес-ангели готові ризикувати своїми грошми в обмін на 80-90% акцій, що пояснюється тим, що більше 40% проектів закінчуються повною або частковою втратою інвестованих коштів. В нашій країні у зв'язку з поганою інфраструктурою та більш високими ризиків, доля втрати капіталу значно більше за європейські показники.

За даними Асоціації ангелів-інвесторів Європи (EBAN), в яку входять 350 тис. інвесторів, в 2017 році інвестиційний ринок в Європі склав 11,4 млрд. євро. З них 7,3 млрд. євро було інвестовано бізнес-ангелами, що на 9% більше, ніж в 2016 році [5].

Ключовими сферами для інвестицій вважаються інформаційні технології, та охорона здоров'я. Більше інформації подано на рисунку 1.

Кількість активних бізнес-ангелів в Європі оцінюється експертами у 125 тис. осіб, а потенційних ангелів – у 10 разів більше. У США близько 80% проектів на стадії стартапу фінансується сааме бізнес-ангелами. У Великобританії близько 18 тис. осіб бізнес-ангелів, котрі вкладають близько 500 млн. фунтів у 3,5 тис. підприємств. Від бізнес-ангелів почали свій шлях до вершин бізнесу Intel, Yahoo, Amazon, Skype, Google і багато інших технологічних брендів [3].

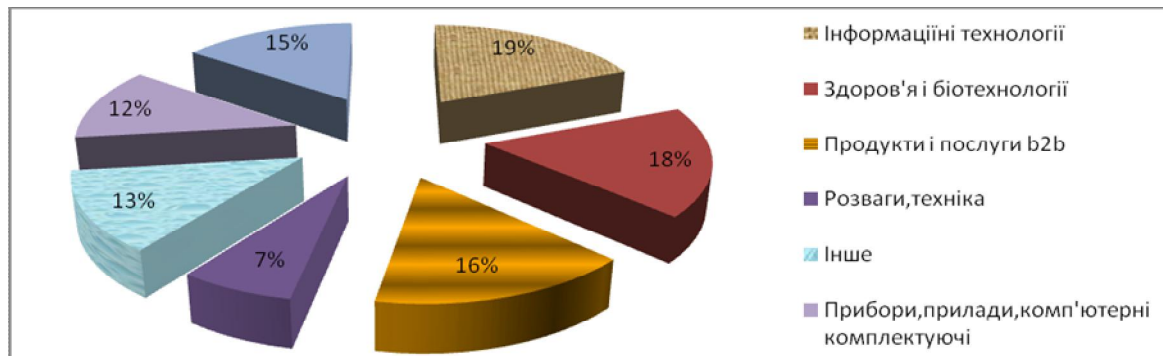

Рис. 1. Ключові сфери інвестування бізнес-ангелів станом на 2017 р. [5]

В Україні існує декілька «ангельських» компаній, які успішно працюють. Загалом сформувалось дві категорії бізнес-ангелів, які вкладають кошти в Україні. Перші – інвестори із IT-сфери. Річний обсяг зовнішніх інвестицій у нього – менше \$50-100 млн. Крім того, значна частка інвесторів готова вкладати свої кошти лише за умови переїзду розробників проекту до Кремнієвої долини та інші центри IT-бізнесу за кордоном. Друга група «ангелів» – українські мігранти та діаспора. На відміну від IT-бізнес-ангелів, яких декілька сотень (максимум – тисяч), інвесторів із другої групи – мільйони людей. Вони працюють у більш ніж 70 країнах світу, що значною мірою нівелює можливий вплив економічних, військових, політичних криз на приплив переказів в Україну [4].

Відповідно до даних асоціації бізнес-ангелів UAngel, середній чек одного бізнес-ангела в Україні в угоді становить \$20-60 тис.. Українським ангелам-інвесторам найбільш цікавими є електронна комерція, онлайн-сервіси, програмне забезпечення, великі данні та аналітика. За останні два роки бізнес-ангели України вклали свої кошти в 78 проектів, загальна сума яких склала \$7 млн. [4]. В Україні інвестування на засадах залучення бізнес-ангелів, як й у всьому світі, розвивається у сфері малого бізнесу. До найбільш значних проектів у цій сфері належать, наприклад, Unitrade і Ukrainian Software Consortium.

Отже, можемо зробити висновок, що формування бізнес-ангелів є актуальним і перспективним, оскільки вирішує проблеми розвитку не лише підприємницького сектору, але й активізує інноваційну діяльність. У кожній економіці, у тому числі й в Україні, існують особи, які мають бажання на умовах спів фінансування вкладати власні фінансові ресурси у реалізацію новітніх ідей. Проте активізуватись така форма фінансування інноваційного підприємництва буде лише за умов досягнення макроекономічної стабільності та прогнозованості розвитку вітчизняної економіки.

1. *Малойван В. В. Інвестування бізнес-ангелами інноваційних проектів в Україні. Право та інноваційне суспільство. 2015. № 1. С. 49-53.*

2. *Ульяницька О.В., Ярошенко Т.В. Бізнес-ангели як альтернативна форма фінансування підприємницького сектору в Україні. Механізм регулювання економіки. 2009. № 2. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/8791/1/21.pdf>*

3. *Хіл Б., Пауер Д. Бізнес-ангели: как привлечь их опыт и деньги под реализацию своих бизнес-идей. Москва, 2008. 496 с.*

4. *Шевченко О. М. Неформальний ринок венчурного капіталу в економічно розвинутих країнах та його особливості в Україні. Scientific Journal «ScienceRise». 2016. №2/1(19). С. 54-60.*

5. *Щорічний статистичний збірник EBAN 2017. URL: <http://www.eban.org/2017-annual-eban-statistics-compendium>*

СТРУКТУРА ІНСТРУМЕНТІВ БОРГОВОГО ФІНАНСУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

© Ярошевич Н.Б., Кондрат І.Ю., Ливдар М.В., 2019

Пошук джерел фінансування є однією з великих проблем розвитку стартапів, інноваційних підприємств та малого бізнесу в загалом. Мезонінне фінансування (mezzanine financing) – гібрид боргового та дольового (акціонерного) фінансування, до якого відносяться конвертовані облігації, привілейовані акції, своп «борг – власність», партисипативні кредити, субординовані кредити, тощо, все ширше використовуються у розвинених країнах світу для фінансування саме інноваційної діяльності. В Україні немає законодавчої бази для застосування краудфандингу як основи фінансування соціальних стартапів та мезонінних форм боргового фінансування. Досі традиційним інструментом фінансування поточної діяльності лишаються власні кошти підприємств, що не дає змоги розвиватись виробництву. Традиційними інструментами боргового фінансування суб'єктів підприємництва є фінансовий кредит, облігаційна позика, лізинговий кредит, комерційний кредит, поворотна фінансова допомога, кредиторська заборгованість.

У розвинених країнах банківське кредитування є найбільш поширеним інструментом боргового фінансування у господарській практиці підприємств, але в Україні протягом останніх років спостерігається постійне послаблення ролі банківських кредитів у борговому фінансуванні суб'єктів господарювання, питома вага як короткострокових так і довгострокових банківських кредитів у позикових фінансових ресурсах підприємств постійно знижується (рис.1).

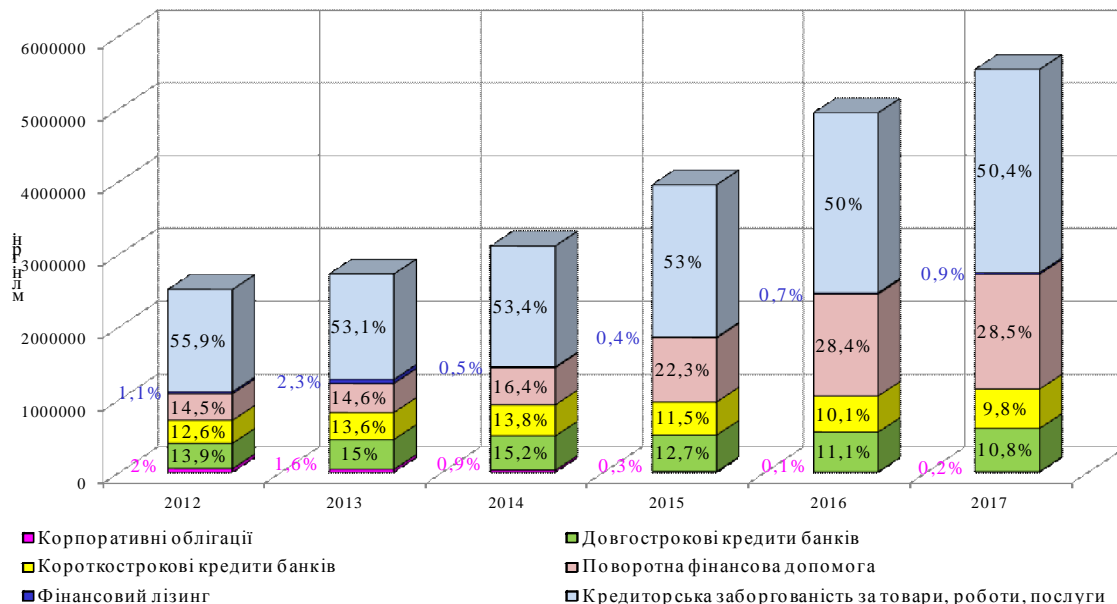

Рис.1. Структурна динаміка інструментів боргового фінансування суб'єктів підприємництва в Україні у 2012-2017 роках. (Побудовано за даними [1; 2; 3; 4])

При цьому короткострокове банківське кредитування є вагомим інструментом боргового фінансування (питома вага на рівні 9-11% у структурі боргового фінансування) для торгівлі, промисловості, сільського господарства та професійної, наукової та технічної діяльності; довгострокове банківське кредитування – для професійної, наукової та технічної діяльності (33,9%), сільського господарства (23,8%), промисловості (16,9%), галузі операцій з нерухомим майном

(25%), тимчасового розміщування й організації харчування (23,9%). В Україні внаслідок політики «дорогих грошей» з метою стримування інфляції та недостатності капіталу фінансового сектора, банківське кредитування є дорожчим ніж фінансування за рахунок власного капіталу.

У розвинених країнах альтернативою банківському кредитуванню є облігаційна позика – позикова операція підприємства опосередкована емісією облігацій, що має меншу вартість залучення коштів та дозволяє залучати додаткові ресурси без делегування кредиторам повноважень із контролю за діяльністю підприємства. Проте в Україні дане джерело фінансування може виявитися дорожчим за банківські кредити, що призводить до незначної ролі корпоративних облігацій (питома вага яких протягом 2012-2017 років скоротилася з 2% до 0,2%) у мобілізації вітчизняними підприємствами позикових коштів. Фактично корпоративні облігації фактично не виконують функції інструментів боргового фінансування.

Лізинговий кредит може бути наданий підприємству у формі фінансового чи оперативного лізингу, які передбачають поетапне погашення основної суми заборгованості і виплати винагороди за послугу. Ринок лізингу в Україні в 2018 році складається з лізингових компаній (питома вага портфеля лізингу яких 55,45%), банків (43,71%) та фінансових компаній (0,84%) [4]. Динаміка фінансового лізингу у структурі інструментів боргового фінансування підприємств є незначною і також має тенденцію до зниження (рис.1).

Найбільш поширеним інструментом боргового фінансування у господарській практиці вітчизняних підприємств є кредиторська заборгованість (рис.1.), якою один суб'єкт підприємництва кредитує іншого суб'єкта підприємництва. Значна привабливість кредиторської заборгованості як інструменту боргового фінансування серед суб'єктів господарювання України пояснюється найнижчою її вартістю серед інших інструментів боргового фінансування. Комерційних кредит (товарний кредит) у підприємства-отримувача також відображається у складі кредиторської заборгованості за товари, роботи і послуги.

Законодавство України виключає можливість надання підприємству фінансового кредиту (кредиту під проценти) іншою юридичною особою, що не має статусу фінансової установи. Тому все більш поширеним способом кредитування підприємством підприємства, стає поворотна фінансова допомога. За результатами проведених розрахунків, можна зробити висновок про значні (понад 28% у 2017 році (рис.1)) і зростаючі масштаби використання поворотної фінансової допомоги в Україні, особливо у галузях, де кількість суб'єктів малого підприємництва є великою (понад 80%), що на нашу думку, свідчить про значні обсяги «дроблення» великих і середніх підприємств з метою переходу до спрощеної системи оподаткування.

Обмеження в доступі до кредитних ресурсів через, в основному, високу відсоткову ставку кредитів спричиняє значне відхилення вітчизняної практики боргового фінансування діяльності суб'єктів господарювання від міжнародної. Для України невідкладним завданням є надання законодавчого підґрунтя альтернативним формам та інструментам боргового фінансування (інструментам мезонінного та краудфандингового фінансування), формування нових і розширення наявних джерел фінансування, зокрема, полегшення доступу до банківського кредитування підприємств, проекти мікрофінансування. Також дослідження потребують питання вдосконалення механізму залучення коштів вітчизняними підприємствами з міжнародних ринків капіталу шляхом використання боргових цінних паперів.

1. *Діяльність суб'єктів господарювання 2017: статистичний збірник. Державна служба статистики України. 2018. 139 с. URL: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publ19_u.htm*

2. *Показники банківської системи України / Національний банк України URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=74208*

3. *Річний звіт за 2012-2017 роки Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку URL: <https://www.nssmc.gov.ua/reports/>*

4. *Рынок финансового лизинга: тенденции и проблемы / Финансовый пульс URL: <http://finpuls.com/ru/financial/reviews/news/Rynok-finansovogo-lizinga-tendencii-i-problemy.htm>*

НАУКОВЕ ЕЛЕКТРОННЕ ВИДАННЯ НА CD-ROM

**Матеріали
V Міжнародної
науково-практичної
конференції**

**Проблеми формування та розвитку
інноваційної інфраструктури**

**Львів
23–25 травня 2019 р.**

Відповідальний за випуск професор Козик В. В.

Підписано до друку 22.05.2019
Один електронний оптичний диск CD-ROM.
Об'єм даних у мегабайтах 6,97 Мб.
Наклад 30 прим. Зам. 190856.

Видавець і виготівник: Видавництво Львівської політехніки
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4459 від 27.12.2012 р.

вул. Ф. Колесси, 4, Львів, 79013
тел. +380 32 2582146, факс +380 32 2582136
vlp.com.ua, ел. пошта: vmr@vlp.com.ua